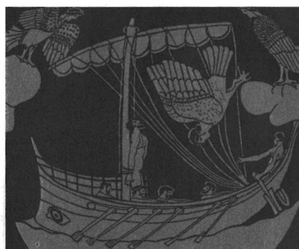

PASAULINĖS LITERATŪROS BIBLIOTEKA

Literatūra iki XIX a.

*

*

Dailininkas
ARVYDAS KAŽDAILIS

PASAULINĖS LITERATŪROS BIBLIOTEKA

Homeras

ODISĖJA

Iš senosios graikų kalbos vertė
ANTANAS DAMBRAUSKAS

VILNIUS
1997

UDK 875
Ho-167

Homeri ODYSSEA
Lipsiae, in aedibus B. G. Teubneri, MCMIV

2-asis leidimas
1-asis leidimas — 1979 m.

ISBN 5-415-00437-8

Pirma giesmė

DIEVŲ SUSIRINKIMAS. ATĖNĖS PATARIMAI TELEMACHUI

Vyrą pašlovinki, Mūza, per negandus ėjusį drąsiai,
Vėtrų blaškytą ilgai, kai šventąją Troją išgriovė.
Daugio žmonių miestus jis aplankė, jų papročius matė
Ir vandenynuos plačiuos su pavojumi rungės ne kartą
Dėlei gyvybės savos ir dėl bendražygių grįžimo.
Betgi išsaugoti jų nevaliojo, nors troško širdingai.
Per šventvagystę nelemtą visi ligi vieno pražuvo:
Baisūs kvailiai! Jie Helijo, dievo padangių aukščiausio,
Jaučius suvalgė, ir tas jiems atėmė grįžtamą dieną.
Visa tai, Dzeuso duktė, mums teikis dabar pagiedoti.
Taigi jau tuosyk visi, kas liūdno žuvimo išvengė,
Buvo namie[1], iš karo vargų ir marių ištrūkę.
Vieną tik jį, namų ir žmonos pasiilgusį baisiai,
Laikė galingoji nimfa Kalipsė, deivė šviesioji,
Išgaubtaskliautėj oloj, norėjo, kad būtų jos vyru.
O kai atėjo diena, nepaliaujamai metams beplaukiant[2],
Toji, kurią dievai jam lėmė sugrįžt į tėvynę,
Savo Itakę, bėdų nė tuomet jis dar neišvengė,
Nors ir pasiekęs savus[3]. Dievams jau visiems jo pagailo,
Be Poseidono, kuris ant garbingo, šviesaus Odisėjo
Rūstavo be atlydos[4], kol tas į gimtinę sugrįžo.
O Poseidonas šaly tolimų etiopų[5] viešėjo,
Tų etiopų, kurie perpus pasiskyrę gyvena
Žemės kraštuos: kur pateka saulė ir kur nusileidžia.
Meiliai priimdamas jaučių ir avinų hekatombę,
Linksmas sėdėjo puotoj Poseidonas. Dievai jau tuo tarpu
Dzeuso galingojo rūmuos visi susirinko tarybon.

Pirmas į juos prabilo dievų ir žmonių visų tėvas.
Atminė savo širdy jisai mat beydį Aigistą,
Užmuštą lygiai garsaus Agamemnonido Oresto.
Tai prisiminęs, dabar kalbėjo dievams nemirtingiems:
„Oi, kad žinotumėt jūs, dievus kaip kaltina žmonės!
Sako, nuo mūsų vargai jų pareiną, tačiau iš tikrųjų
Patys kaltybėm didžiom bėdas ant savęs užsitraukia,
Štai kaip Aigistas dabar: prieš mūsų valią Atrido
Žmoną jis vedė, o patį namo pareinant nužudė,
Nors ir žinojo pražūsiąs dėl to, mes aiškiai jam sakėm,
Siuntę Hermėją pas jį, akyląjį Argžudį greitą,—
Kad neišdrįstų žudyt ir sau jo žmonos neviliotų,
Nes už Atridą jis keršto rūstaus susilauks iš Oresto,
Kai tik tasai subręs ir tėviškės ims reikalauti.
Taip jam pasakė Hermėjas, tačiau geranoriško žodžio
Negi paklausė Aigistas. Ir štai sumokėjo už viską".
Jam atsakydama, tarė šviesakė deivė Atėnė:
„O mūs tėve Kronide, karalių galingas valdove!
Aišku, pelnytos bausmės susilaukė Aigistas ir žuvo.
Taip tegu žūsta visi, kas tokį darbą padaro!
Bet man širdis tebeplyšta dėl Odisėjo protingo,
Vargšo, kuris, nuo savųjų atskirtas, sielvartus kenčia
Vienas tarp marių, saloj, pačiam vidury vandenyno.
Giriom apaugus sala, ten rūmuose deivė gyvena,
Pikto Atlanto duktė[6], Atlanto, kurs žino kiekvieną
Jūrų plačiųjų bedugnę ir, savo pečiais pakylėjęs,
Laiko aukštuosius stulpus, kurie dangų skiria nuo žemės.
Jojo duktė nenustojantį dūsaut laiko jį, vargšą,
Žodžiais ramina meiliais ir, visaip įtaikaudama, uoliai
Stengias, kad jis pamirštų gimtinę. Tačiau Odisėjas
Trokšta išvysti aukštai į dangų pakilusį dūmą
Žemės gimtos — ir tada jau numirti. O tavo krūtinėj
Nesuminkštėja širdis, Olimpieti. Ar tau Odisėjas
Meilės nerodė, kada prie argiečių laivų atnašavo
Trojoj plačioj? Kodėl ant jo taip rūstauji, tėve?"
Jai debesų atvarytojas Dzeusas atsakė ir tarė:
„Mano dukrele, koks žodis pro tvorą dantų tau prašoko?
Kaip aš galėčiau pamiršt Odisėją, dievišką vyrą?
Jis gudrumu pralenkia visus ir aukų nešykštėjo

Dėti galingiems dievams, plačiųjų padangių valdovams?
Tik Poseidonas, žemės plakėjas, be perstojo tūžta
Vis už kiklopą, kuriam Odisėjas išdegino akį,—
Lygų dievams Polifemą, kurio galybė didesnė
Užu kiklopų kitų. Pagimdė jį nimfa Toosė,
Forkino seno duktė, plynųjų marių seniūno,
Apvaliaskliautėj oloj Poseidono meilę patyrus.
Matot, dėl ko Poseidonas, galingas žemės plakėjas,
Gena nuo žemės gimtos Odisėją, nors jo nenužudė.
Taigi dabar visi mes imkime ir pasvarstykim,
Kaip jam sugrįžti namo. Reikės Poseidonui rūstybę
Mesti nenorom šalin: amžinai negalės gi jis vienas
Eiti prieš valią visų ir pykt ant dievų nemirtingų".
  Jam atsakydama, tarė šviesakė deivė Atėnė:
„Tėve mūs Dzeuse Kronide, karalių galingas valdove!
Jeigu dabar laimingieji dievai maloniai sutinka,
Kad Odisėjas protingas sugrįžtų į savo pastogę,—
Nieko nelaukę, Hermėją, žinionešį Argžudį greitą,
Mes į Ogigijos salą pasiųskim, kad jis gražiakasei
Nimfai praneštų tuojau neatšaukiamą mūsų sprendimą
Dėl Odisėjo kantraus: jam leidžiama grįžt į gimtinę.
Aš tuo metu nuskrisiu Itakėn, surasiu jo sūnų
Ir, pakalbėjus su juo, į širdį jam drąsą įkvėpsiu,
Kad, suvadinęs garbiniuotgalvių achajų vyriją,
Tuoj atsakytų ryžtingai jaunikiams, kurie nesiliauja
Šleivakojus galvijus ir avis jo pjovę be skaičiaus.
Aš jį nusiųsiu, be to, į Spartą ir Pilą smiltingą[7]
Pasiteirauti dėl tėvo grįžimo, gal gaus ką išgirsti
Ir sau garbės daugiau žmonėse galės įsigyti".
  Šitai pasakius, po kojų gražius sandalus pasirišo,
Jie iš ambrosijos buvo ir aukso ir nešė su vėjais
Ją per plačiąsias marias ir per krašto neturinčią žemę.
Rankon pasiėmė ietį galingą su vario viršūne,
Tvirtą, didžiulę ir sunkią, kuria išguldo didžiausius
Vyrų pulkus, kai duktė galingojo tėvo įniršta[8].
Skrido pakilus dabar nuo aukšto Olimpo viršūnės
Ir nusileido Itakėj prie durų šviesaus Odisėjo,
Tiesiai ant priebučio slenksčio, su vario ietimi rankoj,
Virtus senu bičiuliu Mentu, tafiečių karalium.

Ten jaunikius įžūliuosius užtiko: visi jie ramiausiai
Žaidė kauleliais ir linksmino širdį, kieme atsisėdę
Ir pasitiesę odas galvijų, kuriuos jie išpjovė.
Vikrūs tarnai drauge su šaukliais darbavos ir plušo:
Vyną su vandeniu maišė vieni didžiuliuos krateruos,
Jūrų kempinėm narvėtom skobnis mazgojo antrieji
Ir, jas padengę, mėsų prikapotų nešė gausybę.
   Ją Telemachas šviesus pirmiau už kitus pastebėjo.
Tarpu jaunikių sėdėjo jisai nusiminęs ir liūdnas,
Įsivaizduodamas tėvą garbingą, kaip tas, nūn parėjęs,
Pirtį pakurtų piršliams ir jaunikiams, jog durų nerastų,
Ir kaip už tai susilauktų garbės, kaip turtą atgautų.
Taip besvajodamas tarp palaidūnų, pamatė Atėnę.
Šoko iš kiemo tuojau, širdy nesmagumą pajutęs,
Kad jo svetys taip ilgai stovėdamas laukė prie durų,
Dešinę ištiesė jai ir paėmė ietį varinę,
Kreipėsi meiliai tuomet ir tarė žodžiais sparnuotais:
„Sveikas, mielasis svety! Tu meilės mūs nepaniekink,
O pavaišintas kai būsi, tuomet pasakysi, ko reikia“.
   Šitaip kalbėdamas, vedė, jam paskui ėjo Paladė,
Kolei pasiekė abu aukštųjų rūmų svetainę.
Čia Telemachas ietį nunešęs įstatė ietidėn,
Dailiai daryton, prie aukšto stulpo, tenai, kur iš seno
Iečių daugybė kantraus Odisėjo tvarkingai stovėjo.
Svetį sodino atvedęs į krasę, patiesdamas gražią
Maršką raštuotą, o kojoms atremti pastatė suolelį,
Pats atsisėdo šalia margajan krėslan, nuo jaunikių
Kiek atokiau, kad kartais svetys, nepakęsdamas triukšmo,
Vaišėm neimtų bodėtis, pakliuvęs tarp įžūlūnų,
O ir dėl to, kad norėjo dingusio tėvo teirautis.
   Ant sidabrinio padėklo atnešusi aukso ąsotį
Tyro vandens, užpylė abiem kambarinė ant rankų
Ir jas nuplovė, tuomet ji padengė skobnį dailiausią,
O ūkvedė drovi priraikiusi duonos padėjo,
Valgių prikrovė krūvas ir džiaugės, kad turi ko duoti.
Dubenis vieną po kito mėsos įvairiopos jiems nešė
Mėsapjaustys ir pastatė abiem po taurę auksinę,
O rūpestingas šauklys prieidamas nuolat jas pylė.
   Menėn suvirto įžūlūs jaunikiai ir, nieko nelaukę,

Sau prie skobnių paeiliui į krases ir į krėslus susėdo.
Jų kiekvienam šaukliai vandens užpylė ant rankų,
Duonos į pintinėles su kaupais prikrovė tarnaitės,
Tuotarp berniukai taures pripylė, kad sklidinos būtų.
Rankomis siekė visi ant stalo stovinčių vaišių.
O kada alkį numalšė ir troškulį kiek apgesino,
Tuosyk į širdį visiems kitokis noras atėjo —
Šokio ir kanklių, dainos, to vaišių pagardo tikro.
Padavė tad į rankas šauklys kankles išdabintas
Femijui, kurs puotoj jaunikiams turėjo dainuoti.
Kanklėm pritardamas, tas užtraukė giesmę malonią.
O Telemachas tuomet į šviesakę Atėnę prabilo,
Galvą prikišęs arti, kad jo kiti negirdėtų:
„Ar nesupyksi, svety, kad aš tau kai ką pasakysiu?
Vyrams šitiems tik viena galvoj — vis kanklės ir dainos.
Lengvas tai daiktas, kai punta be atlygio svetimą duoną
Vyro, kurio jau kaulai balti gal mėtos ant lauko,
Pūsta, lietaus merkiami, ar marių banga juos ridena.
Jei pamatytų tik jį Itakėn šiandieną sugrįžus,
Kojų greitesnių tiktai kiekvienas trokštų tikriausiai,
O nebe turtų, ne aukso, ne rūbo, gražiai padabinto.
Nūdien, kai lemta dalios nelabosios jam žūti, jau niekas
Mums nebešildo krūtinės, nors žemės gyventojai žmonės
Kartais pasako jį grįšiant — diena jo grįžimo prapuolė.—
Man pasakyki dabar ir aiškiai išdėstyki visa:
Kokio tu krašto žmogus, kas tavo tėvai, kur gimtinė,
Kokiu laivu tu atplaukei čion ir kas mūs Itakėn
Atvežė šiandien tave? Kas buvo ir kaip jie vadinos?
Pėsčias ateiti pas mus, man rodosi, tu negalėjai.
Tikrą teisybę todėl pasakyki, aš noriu žinoti:
Pirmąsyk čion atvykai ar tėvo bičiulis tu senas.
Mūsų namai daugybei žmonių juk žinomi buvo.
Džiaugėsi tėvas svečiais ir pats paviešėti gebėjo".
Jam atsakydama, tarė šviesakė deivė Atėnė:
„Visą teisybę aš tau iš grynos širdies pasakysiu
Ir pasigirsiu, kad aš — sūnus Anchialo protingo,
Mentas, tafiečių, pamėgusių irklą, senas valdovas.
Atplaukiau šiandien aš čia su savo laivu ir su vyrais,
Skrosdamas juodas marias, pro svetimus žmones visokius.

Vario į Temesę vykstam, o vežam geležį tamsią.
Savąjį laivą palikom lauke atokiai nuo miesto,
Reitro uoste ramiam, prie giriom apaugusio Nėjo.
Mudu su tėvu tavuoju, galiu pasidžiaugti, iš seno
Esam bičiuliai, gali, kai sutiksi, paklausti Laertą,
Seną herojų, kuris, kaip žmonės kalba, į miestą
Nebeateina ir vargsta vargus vienatvėje kaime
Su senele tarnaite, kuri pagamina, kaip moka,
Valgyt ir gerti, kai jam iš nuovargio keliai palinksta,
Betursinėjant perdien sode apie vynmedžius jaunus.
Čia užsukau todėl, kad žmonės sakė — parėjęs
Tėvas tavasis. Tuo tarpu dievai jam užkerta kelią.
Tikras esu — nežuvo šviesus Odisėjas šioj žemėj,
Gyvas kur nors tebėra, tebevargsta jūroj plačiojoj,
Tarp vandenų saloj, jį laiko pikti ir laukiniai
Žmonės per jėgą ir niekur nė kojos neleidžia iškelti.
Betgi apreikšiu aš tau, ką kužda dievai nemirtingi
Manajai širdžiai ir kas, be abejo, turi įvykti,
Nors aš ne aiškiaregys ir paukščių žosmės nepažįstu:
Nebeilgai jis vargs toli nuo mielosios gimtinės,
Nors jį laikytų, stipriai geležiniais pančiais sukaustę.
Kaip jam ištrūkti, atras, nes jis sumaningas be galo.
Man pasakyki dabar ir aiškiai išdėstyki visa,
Ar tiktai kartais nesi tu sūnus Odisėjo protingo.
Ir iš galvos, iš gražiųjų akių, ir iš veido atrodai
Man panašus į jį. Lankydavom tankiai viens kitą,
Kol jis nebuvo išėjęs į Troją, kur patys narsieji
Sūnūs achajų patraukė, susėdę laivuos gaubtašoniuos.
Ir nuo to laiko aš jo, jis manęs daugiau nebematėm".
Jam Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Tikrą teisybę, svety, aš tau iš širdies pasakysiu:
Motina kalba, kad aš jo sūnus, tačiau iš tikrųjų
Aš nežinau: gimtosios dienos neatsimena niekas.
O dėl savęs pasakysiu: sūnus aš būti norėčiau
Tėvo laimingo, kurs turtuos paskendęs sulaukia senatvės.
Mano nelaimei, deja, žmogus, vargingiausias pasauly,
Sako, man tėvas esąs, ir tu štai mane to paklausei".
Jam atsakydama, tarė šviesakė deivė Atėnė:
„Tavajai genčiai dievų nežadėta išnykti be vardo.

Aišku, kad tokį tave tikrai Penelopė pagimdė.
Man pasakyki dabar ir aiškiai išdėstyki visa:
Kokis gi pobūvis čia ir kam tos vaišės? Ką reiškia?
Ar ne vestuvės tik bus? Juk čiagi ne šiaip sau gėrynės.
Vyrai šitie jauni per daug įžūliai jau, matyti,
Tavo namuos valiūkauja. Žmogus išmintingas kiekvienas
Piktinsis jų begėdystėm, užėjęs čion ir pamatęs".
Jam Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Klausi mane apie viską, svety, ir visko teiraujies.
Buvo seniau šie namai garbingi ir pertekę turto,
Kol šeimininkas juose pats gyveno ir visko žiūrėjo.
Pakreipė nūn į bloga dievai ir laimę atmainė,
Jį nugramzdinę baision nežinion, kaip niekas nebuvo
Dar nugramzdintas pasauly. Jo mirusio taip negailėtum,
Jei tarp gentainių savų jis būtų žuvęs prie Trojos
Arba numiręs ant rankų saviškių, kai baigėsi karas.
Būtų achajai tuomet jam pilkapį aukštą supylę,
Sūnui jo būtų šlovė nemirštanti likus per amžius.
Bet negarbingai, deja, pagrobė jį harpijos žiaurios,
Dingo be pėdsako jis, palikdamas ašaras vienas
Sūnui savam. Ir šiandien aš tiek dėl tėvo neverkčiau
Ir nesiskųsčiau, bet lėmė dievai man kitą nelaimę:
Kiek salose aplink viešpatauja galingų didžiūnų,
Dulichione, Same ir apaugusiam giriom Dzakinte,
Ir kiek didžturčių aukštoj, uolotoj Itakėj atrasi —
Peršasi motinai mano visi ir eikvoja gėrybes[9].
Motina nei atsakyt nesiryžta, nei vesti prie galo
Jų tų piršlybų liūdnų. Jaunikiai baigia nusiaubti
Mūsų namus ir patį mane dar greit nugalabys".
Jam, pasipiktinus baisiai, Paladė Atėnė atsakė:
„Oi oi oi! Kaip čia svetur iškeliavusio tėvo reikėtų!
Tuosyk galingą jo ranką pajustų veltėdžiai jaunikiai.
Štai kad parėjęs dabar jis durų angoj atsistotų,
Kirvį ir skydą ar porą iečių laikydamas rankoj,
Kokį regėjau kadais aš, pirmąsyk jį susitikęs,
Viešintį mūsų namuos — išgėrusį vyno ir smagų,
Kai iš Efirės nuo Mermerido Ilo sugrįžo.
Buvo nuplaukęs ir ten greituoju laivu Odisėjas,
Gauti norėjo nuodų mirtingųjų aštrioms variaiešmėms

Savo strėlėms išmirkyt[10], tačiau atsargus Mermeridas
Nedavė jam, pabijojęs dievų amžinųjų rūstybės.
Tėvas manasis nuodų tų jam davė, nes baisiai mylėjo,—
Jei tarp jaunikių dabar atsistotų toks Odisėjas —
Trumpos jų dienos bebūtų ir ašarom baigtųs piršlybos.
Visa tačiau dievų nemirtingų rankoj šiandieną,
Ar jis rūstybę nugieš sugrįžęs, ar permainų niekad
Rūmuose šiuos neįvyks. O tu pagalvoki tuo tarpu,
Kokiu būdu jaunikius iš savo namų išvarytum.
Taigi subruzk ir, mano žodžius įsidėjęs į širdį,
Liepk susirinkti rytoj į sueigą vyrams achajų
Ir jiems išdėstyki visa, dievai tepaliudija tiesą.
Drąsiai jaunikiams pareikšk — lai eina, iš kur jie atėję.
Močia tavoji, jei kartais paims ją noras tekėti,
Gali sau grįžti namo, į tėvo rūmus aukštuosius.
Tėvas turtingas, iškels vestuves ir kraitį parūpins
Gausų ir brangų, koks priderėtų dukteriai mielai.
Tau aš norėčiau duot patarimą, jei tu paklausytum.
Laivą geriausią parink ir dvidešimt vyrų yrėjų
Ir į kelionę tu leiskis negrįžtančio tėvo ieškoti.
Gal iš žmonių išgirsi ką nors, o gal tau Kronidas
Teiksis ką pats pasakyt; žmonėms tai garbė neregėta.
Pilan pirmiausia keliauk ir dievišką Nestorą klauski,
O iš tenai — į Spartą pas Menelają šviesplaukį.
Jis paskutinis visų variarūbių achajų sugrįžo.
Gal sužinosi, ar gyvas dar tėvas, ar rengiasi grįžti.
Nors ir pavargsi, tačiau tu kelionėj metus pakentėki.
Jei sužinosi, kad miręs ir gyvo nebėr jo pasauly,
Tuosyk, parplaukęs namo, į mieląją tėviškės žemę,
Pilkapį aukštą supilk ir mirusio garbei sudėki
Atnašą gausią[11], kaip dera, o motiną leiski už vyro.
Reikalą šitą pabaigęs ir visa kaip reikia sutvarkęs,
Sau pasvarstyk širdy ir protu pagalvok rūpestingai,
Kaip tu galėtum savo namuos jaunikius išgalabyt,
Kokia gudrybe slapta ar viešai. Juk tau nebetinka
Niekais vienais užsiimt, nebe toks jau amžius tavasis.
Ar negirdėjai tu, kokią Orestas šviesus nusipelnė
Šlovę pasauly visam, nudobdamas tėvo žudiką,
Tą pasalūną Aigistą[12], užmušusį garsų jo tėvą?

Taigi, mielasis, ir tu, kaip gražus ir galingas atrodai,
Būki taip lygiai narsus, kad vaikaičiai tave paminėtų.
Metas tuo tarpu atgal į greitąjį laivą man grįžti
Pas bičiulius, kurie jau laukia manęs ir nerimsta.
Rūpinkis pats savimi ir mano žodžius atsiminki".
Jai Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Visa tai man, svety, tu sakai linkėdamas gero,
Lygiai kaip tėvas sūnui, ir aš neužmiršiu to niekad.
Bet palūkėki dar kiek, nėra ko skubėti kelionėn.
Tu išsimaudyk pirmiau ir širdį atgavęs galėsi
Su dovanom pareiti laivan, pasidžiaugdamas sieloj,
Su brangenybe maža, kuri nuo manęs atminimui
Tau pasiliktų ilgai, kaip bičiuliui mielam nuo bičiulio".
Jam atsakydama, tarė šviesakė deivė Atėnė:
„Nebelaikyk, mielasis, manęs, aš skubinuos baisiai.
Dovaną savo, kurią širdis tau liepia man duoti,
Tu man įteiksi, kai grįšiu atgal — namo parsivešiu.
Ir iš manęs priimsi ką nors kaip atpildą mažą".
Šitaip atsakiusi jam, šviesakė Atėnė nuėjo,
Virto paukšte ir greitai nuskrido, įkvėpusi vyrui
Ryžtą ir drąsą į širdį, ir jis prisiminė tėvą
Žymiai aiškiau nei pirma. Širdis, tai visa pajutus,
Jam sudrebėjo iš baimės: suprato, jog dievas čia buvo.
Grįžt prie jaunikių turėjo prilygstantis dievui jaunuolis.
Dainius šlovingas dabar giedojo, susėdę jaunikiai
Klausėsi jo giesmės, kaip achajai iš Trojos šventosios
Grįžo namo liūdnai: taip lėmė Paladė Atėnė.
Iš viršutiniojo aukšto jo dievišką giesmę išgirdo
Ir Penelopė protinga, duktė Ikarijo seno.
Laiptais aukštais iš menės savos nulipo ji greitai,
Ir ne viena — tarnaitės dar dvi iš paskos atlydėjo
Ją prie jaunikių; atėjo ne moteris — deivė tikriausia
Ir atsistojo prie stulpo gražiai įtaisytos svetainės,
Žibančia plona skraiste prisidengusi šviesųjį veidą,
O iš šalių prie jos stovėjo darbščios tarnaitės.
Ašaras sau braukdama, į dievišką dainių ji kreipės:
„Daug ir kitokių dainų suraminti žmogui tu moki,
Apie žmonių ir dievų žygius, kaip dainiai sudėjo.
Tokią giesmę tu jiems pagiedok, o jie tegu tyliai

Geria sau tamsųjį vyną. Pabaik jau dainą šią liūdną,
Plyšta nuo jos širdis nelaimingoj mano krūtinėj,
Jos graudulingi garsai pažadina skausmą bekraštį.
Primena ji, kas už viską brangiau ir ko baisiai man gaila,—
Vyrą, kurio garbė apskriejo Heladę ir Argą".
Jai Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Motin mieloji, kodėl tu dainiui garbingam neleidi
Džiuginti mus, kaip liepia širdis? Kalti juk ne dainiai:
Kaltas Kronidas už tai — iš savo valios juk duoda
Ką panorėjęs kada jis duonvalgiui žmogui šioj žemėj.
Taigi nepyk, kad danajų vargus ir nelaimes apgieda.
Klausosi žmonės mieliau ir esti labai sužavėti,
Kai tik išgirsta dar naują, lig šiol negirdėtą jiems dainą.
Tepadrąsėja ir tau, teaprimsta širdis besiklausant,
Nes ne vienam Odisėjui diena grįžtamoji pražuvo
Trojoje — daug ir kitų ten vyrų galvas paguldė.
Eiki geriau namo ir savo darbais pasirūpink,
Verpsčių ir staklių žiūrėk ir liepk, kad mergos padirbtų
Darbus savus kaip reikia. Kalbas tu vyrams paliki,
Vyrų tai darbas, o mano pirmiausia, aš čia valdovas".
Baisiai nustebo dėl to ir į savo menę nuėjo,
Žodį protingą sūnaus giliai įsidėjus į širdį.
Grįžus į aukštą atgal su savo tarnaitėm, raudojo
Vėlei ji vyro brangaus, Odisėjo, kol ant blakstienų
Saldųjį miegą užleido jai šviesiaakė Atėnė.
Prieblanda apgaubė rūmus, jaunikiai linksminos, ūžė
Ir pageidavo dabar prie jos atsigulti kiekvienas.
O Telemachas protingas į juos prabilo ir tarė:
„Motinos mano jaunikiai, išdidūs ir puikūs be galo!
Galim puotauti linksmai susirinkę, bet triukšmo taip baisiai
Reiktų nekelti — bus daug maloniau klausytis mums dainiaus
Tokio kaip šitas, dievams prilygstantis balso grožybe.
Dienai išaušus, rytoj visi susirinksim vyrijon,
Ten atvirai aš jums pasakysiu savo sprendimą:
Eikite man iš namų, kitur ieškokite vaišių!
Puskite savo turtus, lankydamies vienas pas kitą.
Jeigu tačiau jums atrodo geriau ir gėdos neturit
Nebaudžiami eikvot žmogaus to vieno gėrybę —
Rykite! Aš dievų amžinųjų šauksiuosi keršto.

Dzeusas Kronidas atlygins visiems už darbus niekingus.
Gal šiuos pačiuos namuos neatkeršyti galą sau gausit".
Taip jis pasakė, o tie gi visi tik lūpą prikando.
Iš Telemacho stebėjos, kad šis taip drąsiai prabilo.
O Antinojas, Eupeito sūnus, atsakydamas tarė:
„Ar tik ne patys dievai tave, Telemachai, pamokė
Gražbyliu tapti dabar ir taip ryžtingai kalbėti.
Kad tik Kronidas tavęs vandenų supamojoj Itakėj
Nepastatytų karalium, kaip tau priderėtų po tėvo".
Jam Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Tu ant manęs, Antinojau, pyksti, kam tiesą kalbėjau?
Valdžią paimti tikrai aš norėčiau, jei leistų Kronidas.
Gal pasakysi, jog tai blogiausias daiktas pasauly?
Būti karalium visai juk nebloga: namai jo netrukus
Turtuos paskęsta, o pats jis garbę įgyja didesnę.
Bet vandenų supamojoj Itakėj daugybę karalių
Turi achajai kitų — jaunų ir amžiaus vyresnio.
Jųjų tevaldo kuris, jei žuvo šviesus Odisėjas.
Gan jau ir to, jei būsiu savųjų namų šeimininkas
Ir tų namiegų visų, kuriuos Odisėjas paliko".
Jam atsakydamas, tarė Polibo sūnus Eurimachas:
„Tai nuo malonės ir valios dievų, Telemachai, pareina,
Kas achajus valdys vandenų supamojoj Itakėj.
Turtų savųjų žiūrėk ir savo namuos viešpatauki.
Neatsiras Itakėj visoj, kol mes čia gyvenam,
Tokio žmogaus, kurs kėsintųs jėga į tavo gėrybes.
Jei nesupyksi, mielasis, norėčiau paklausti dėl svečio:
Kokio jis krašto žmogus ir kokią šalį vadina
Savo gimtąja, kur jojo namai ir tėviškės kloniai?
Rasi dėl tėvo grįžimo jis atnešė žinią tau kokią
Ar reikalais savais ko nors paprašyti atėjo?
Staigiai pakilo jis taip ir išėjo, nedavęs kaip reikia
Susipažinti, tačiau neatrodė jis žemo kilimo".
Jam Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Tėvo grįžimas, žinok, Eurimachai,— reikalas žuvęs.
Aš nei žiniom nebenoriu tikėt, nors kartais jų būna,
Nei pranašysčių jokių beklausau, nors motina mano
Kartais namo pasikviečia žiniuonį ir jį klausinėja.
Svečias tasai — mūs tėvo senas bičiulis iš Tafo,

Mentas, kuris didžiuojas garbe Anchialo protingo
Būti sūnum, tafiečių, pamėgusių irklą, valdovas".
Taip Telemachas kalbėjo, o pats jį dievu pripažino.
Vyrai vėl šokiais savais ir daina maloniąja domėjos,
Linksminos, džiaugės visi, kol vakaras dieną išstūmė.
O kai, besiaučiant smagiai, atėjo vakaras juodas,
Vienas po kito pakilo ir gulti namo parskubėjo.
Ir Telemachas išėjo, kur miegamas aukštas jo buvo
Menėje kiemo gale, toli iš ten buvo matyti.
Gulė į patalą jis, o mintys neleido nurimti.
Peisenorido Opo duktė, Euriklėja stropioji,
Uždegė šviesų žibintą ir atnešė jam pasišviesti.
Pirko už dvidešimt jaučių Laertas kadais Euriklėją[13],
Mergą pačiam gražume, tiek turto paklot nešykštėjęs.
Gerbė ją savo namuos ne mažiau už tikrąją žmoną,
Bet į jos patalą nėjo, užrūstinti pačią bijojo.
Atnešė ji Telemachui žibintą ir buvo geresnė
Jam už namiegus visus, mat mažą kadaise augino.
O Telemachas duris atsidarė menės aukštosios,
Sėdos ant lovos ir, nusivilkęs švelnų chitoną,
Padavė į rankas rūpestingai senajai auklei.
Toji išglostė raukšles, gražiai chitoną sudėjo
Ir pakabino ant gembės prie dailiai tekintos lovos.
Tuosyk išėjus iš menės, sidabro grandį uždėjo
Tyliai ant durų ir skląstį per ją patraukė už saito[14].
Jis išgulėjo pernakt po avino kailiu vilnotu,
Vis apie kelią galvojo, kaip liepusi buvo Atėnė.

Antra giesmė

ITAKIEČIŲ VYRIJA. TELEMACHO KELIONĖ

O kai ryto duktė Aušra rožiapirštė prašvito,
Kėlės iš lovos minkštos Odisėjo sūnus mylimasis,
Greit apsivilko, per petį aštrųjį kardą pasvėrė
Ir, sau po kojų baltų dailius sandalus pasirišęs,
Žengė iš miegamo aukšto tarytum koks dievas jaunutis.
Nieko nelaukė ir savo šaukliams skardžiabalsiams įsakė
Skelbti, kad eitų vyrijon garbiniuotgalviai achajai.
Šaukė visus šaukliai, ir tie negaišuodami rinkos.
O kai suplūdo achajai ir užėmė vietą kiekvienas,
Pats Telemachas atėjo su vario ietimi rankoj.
Ėjo ne vienas — du šunys greiti iš paskos jį lydėjo.
Dieviško grožio vilnim jį visą užliejo Atėnė.
Baisiai žavėjos visi, kas tokį jį einantį matė.
Užėmė tėvo jis sostą, ir seniai tolyn pasitraukė.
Pirmas prabilo tuomet Aigiptijas, senas herojus,
Kurs nuo senatvės jau buvo sulinkęs ir visko regėjęs.
Jo mylimasis sūnus su šviesiu Odisėju mat buvo
Į Ilioną daugžirgį laivais gaubtašoniais išplaukęs —
Jo pasiilgtas Antifas, kurį laukinis kiklopas
Apvaliaskliautėj oloj paskutinį nutvėręs surijo.
Sūnūs dar buvo jo trys, iš jų Eurinomas vienmintis
Buvo jaunikių, o du laukuos prie tėvo plušėjo.
Bet neužmiršo Antifo senelis, vis dūsavo, verkė.
Ašarą braukdams dėl jo, dabar prabilo ir tarė:
„Nūn paklausykit manęs, itakiečiai, ką pasakysiu.
Mūsų vyrijos daugiau nei sueigos niekad nebuvo,

Kai Odisėjas šviesus laivais gaubtašoniais išvyko.
Kas gi mus sušaukė šiandien, kam reikalas toks atsirado —
Ar kam iš vyrų jaunų, ar žmogui subrendusių metų?
Gal ką pasiekė žinia, kad svetimas kraštas užeina,
Mums ją pranešti norės, vos gavęs patsai sužinoti?
Ar ką nors kita svarbu pasakys ir duos mums išgirsti?
Doras atrodo man jis, paslaugus, tegul jam atlygins
Dzeusas gėrybėm tokiom, kurių jo širdis pageidauja".
 Taip jis kalbėjo. Sūnus Odisėjo džiaugės jo žodžiais.
Nenusėdėdamas vietoj, į vidurį vyrų išėjo
Savo kalbos pradėt. Į ranką padavė lazdą[15]
Jam Peisenoras šauklys, išmanydamas viską geriausiai.
Ir Telemachas tuomet į senuką prabilo ir tarė:
„Vyras tasai netoli, tėveli, tu greit pamatysi,
Jis suvadino čia žmones.— Mane prispaudė nelaimės.
Aš negirdėjau žinios, kad svetimas kraštas užeina,
Nieko pranešt neturiu, vos gavęs pats sužinoti,
Nepasakysiu nieko svarbaus ir neduosiu išgirsti —
Tik pasiskųsiu vargais, kurie mūs šeimą prispaudė.
Dvigubi jie: netekau gimdytojo, kurs čia tarp jūsų
Ilgus metus karaliavo ir buvo geras kaip tėvas.
Šiandien kita, ne mažesnė bėda, kad greitai ištuštins
Mūsų namus svetimi, jau baigia eikvoti gėrybes.
Motinai mano, tekėt nenorinčiai, peršas jaunikiai,
Sūnūs mielieji tų vyrų, kurie čia visų garbingiausi.
Jie į namus jos tėvo Ikarijo bijo nueiti,
Idant jis dukterį savo, pridėjęs kraitį kaip reikia,
Leistų už to, kurį pasirinks ji pati kaip geriausią.
Taigi jie kiauras dienas pas mus susirinkę prasėdi,
Jaučius pjauna puotoms, avis ir ožkas riebiąsias,
Linksminas, ūžia visi ir tamsųjį vyną be saiko
Geria kasdien. Eikvoja turtus. Nėra šeimininko,
Kaip Odisėjas kad buvo, namams nuo negando ginti.
Jiems pasipriešint mūs jėgos per menkos, netrukus iš tikro
Būsim verti pagailos, nemokėdami rodyt drąsumo.
Aš apsiginti mokėčiau, jei dar kas kitas padėtų.
Bėdos didžiausios prispaudė mane, ir taip negarbingai
Vėjais nueis namai. Pasipiktinkit sykį jūs patys
Ar bent pajuskite gėdą prieš savo apylinkės žmones,

Savo kaimynus gerus ir dievų rūstybės bijokit,
Kad nenugręžtų veido nuo jūsų už darbus niekingus.
Aš jus maldauju vardan Olimpiečio ir deivės Temidės,
Ji vyrijas žmonių ir paleidžia, ir suvadina:
Leiskite, vyrai mieli, tegu šios bėdos užgriuvę
Baigia mane, jei tėvas manasis, garbus Odisėjas,
Tyčiomis bloga padarė kada gražiaauliams achajams.
Atpildas šiandien už tai — man tyčia darote pikta,
Kurstote veltėdžius tuos. Geriau bus man daugelį kartų,
Jei nekilnojamą turtą ir gyvulius sau pasiimsit.
Jeigu surysite juos — ateis man atlygis greitai:
Eisim per miestą tuomet ir šauksime, balsą pakėlę,
Turtą grąžint reikalausim, iki atgausime viską.
Nūngi jūs mano širdy nenumaldomą skausmą paliekat".
  Pabaigė kalbą piktai ir lazdą metė į žemę,
Gailiai prarūdęs balsu. Visiems jo tuosyk pagailo.
Vyrai stovėjo it žado netekę, ir niekas nedrįso
Į Telemachą prabilt ir žodžiais piktais atsakyti.
Tik Antinojas prabilo tuomet ir tarė jam šitaip:
„Ką tu kalbi, gražbyly išdidus, nevaldydamas pykčio!
Gėdą visiems darai ir šlovę plėši prieš žmones.
Negi jaunikiai kalti dėl tavo bėdų, ne achajai —
Motina tavo miela, klastūnė ta neregėta.
Metai suėjo treji ir baigiasi štai ketvirtieji,
Kai ji vilioja visaip achajų krūtinėse širdis,
Viltį duoda visiems, kiekvienam žadėdama ranką,
Žinią atsiunčia dažnai, o širdy ji geidžia ko kito.
Mus suvedžiot negražiai sumanė ji tokia gudrybe:
Menėj pastatė stakles ir ėmė austi įrietus
Didelį, ploną audimą, o mums kartojo kas dieną:
„Vyrai mieli, jaunikiai, kurie, Odisėjui pražuvus,
Siūlot man ranką, turėkit kantrybę, palaukit, kol baigsiu
Austi audimą, kad man nenueitų metmenys niekais,—
Įkapes tėvui Laertui, idant, kai moira piktoji
Jo išsivesti ateis mirties neišvengiamos dieną,
Nepriekaištautų piktai kokia achajė prieš žmones:
Šitiek jis turto sukrovė, o guli dabar be drobulės".
Taigi ji, būdavo, sėdi perdien ir audžia audimą,
O kai sulaukia nakties — užsidegusi šviesą, išardo.
Trejetą metų ji slapstės ir taip achajus suvedžiojo.

O ketvirti kai metai atėjo ir Horos sugrįžo,
Ją moteriškė viena, žinojusi viską, įskundė.
Patys nutvėrėm tuomet beardančią gražų audimą.
Taigi ji pabaigė austi, nors baisiai dar nenorėjo.
Mes, tie jaunikiai, pasakom dabar, kad pats tu žinotum
Viską savoj širdy, ir achajai visi teišgirsta:
Motiną savo paleisk, tegul ji eina už vyro,
Kokį jai tėvas išrinks ar koks patinka jai pačiai.
Jeigu neleisi — ilgai ji dar vargins sūnus achajų
Ir nesiliaus daryt, kaip Atėnė Paladė ją mokė,
Darbus dailiuosius sau dirbs, širdy prasimanius gudrybes,
Klastą visokią, kokios negirdėjom, kad būtų senovėj
Moterys rengę kada, gražiakasės mūsų achajės,
Kaip va Tironė, Alkmenė ar gražiavainikė Mikėnė:
Jų nė viena gudryščių tokių kaip mūs Penelopė
Regzt nemokėjo. Ir ji nusitvėrė to savo nenaudai:
Tavo gėrybės ir turtai tikrai eis vėjais lig tolei,
Kolei minties ji nemes, kurią jai kvepia į širdį
Šiandien galingi dievai. Tiesa, jai pačiai tai daro
Garbę didžiausią, tačiau tavo turtams — nuostolis grynas.
Nei prie savųjų darbų, nei kitur mes neisime niekur,
Kol ji tekėt nenorės, išsirinkusi vieną achajų".
Jam Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Kaip, Antinojau, galiu išvaryti aš motiną savo?
Ji gi pagimdė mane, užaugino. Tėvas kažin kur,
Gyvas ar miręs. Iš ko Ikarijui aš sugrąžinčiau
Didelį kraitį dukters, jei ją iš namų išvaryčiau[16]?
Tėvas už tai nepagirtų manęs, ir dievo rūstybę
Tuoj užsitraukčiau: baisaus erinijų keršto
Mels, iš namų eidama. Ir žmonių papeikimo sulauksiu
Sau užpelnytai. To žodžio netars niekada mano lūpos.
Jeigu dar jūsų širdy pasiliko gėdos truputis,
Eikite man iš namų, kitur ieškokite vaišių,
Puskite savo turtus, lankydamies vienas pas kitą.
Jeigu tačiau jums atrodo geriau ir gėdos neturit
Nebaudžiami eikvot žmogaus to vieno gėrybę,—
Rykite! Aš dievų amžinųjų šauksiuosi keršto:
Dzeusas Kronidas atlygins visiems už darbus niekingus,
Gal šiuos pačiuos namuos neatkeršyti galą sau gausit".

Taip Telemachas kalbėjo. Perkūnvaldis Dzeusas tuo tarpu
Du erelius paleido aukštai nuo kalno viršūnės.
Sklendė iš lengvo abu su vėjo gūsiais galingais
Vienas prie kito, sparnus, kiek galėjo, plačiausiai išskėtę.
O kai triukšmingos aikštės pasiekė vidurį patį,
Skrieti pradėjo ratu, sparnais vasnodami sunkiai,
Žvalgės ilgai į galvas žmonių ir prapultį lėmė.
Vienas kitam apdraskę nagais kaklus ir pagurklius,
Nulėkė jie dešinėn per miesto stogus aukštuosius.
Apėmė baimė visus, kai tuos erelius pastebėjo,
Vyrai spėliojo širdy, kuo viskas baigtis turėtų.
Tuosyk prabilo į juos Halitersas, senas herojus,
Mastoro vaikas, geriau negu jo bendraamžiai mokėjęs
Paukščių išaiškinti ženklus ir ateitį žmogui atspėti.
Taigi, norėdamas gero, jisai prabilo ir tarė:
„Nūn paklausykit manęs, itakiečiai, ką pasakysiu.
Į jaunikius kreipiuosi daugiau ir jiems štai pareiškiu:
Slenka prie jų nelaimė baisiausia, nes Odisėjas
Nebeilgai kentės nuo savųjų atskirtas, ir šiandien,
Būdamas jau netoli, jis mirtį ir prapultį rengia
Vyrams šitiems. Nelaimė palies ir šiaip jau ne vieną
Tų, kas gyvena Itakėj šviesioj. Todėl mes iš anksto,
Kaip jos išvengti, gerai pagalvokim. Pirmiausia turėtų
Liautis jie patys, nes tai bus geriau jiems tūkstantį kartų.
Aš pranašauju ne šiaip sau, o viską žinodamas aiškiai,
Ir Odisėjui tikrai taip visa turės pasibaigti,
Kaip jam kalbėjau tuomet, kai taisėsi plaukti argiečiai
Į Ilioną, su jais Odisėjas daugmintis ten vyko.
Tuosyk sakiau: daug vargo regėjęs ir vyrų nustojęs,
Nebepažįstamas niekam, dešimtmečių porai praėjus,
Grįš pagaliau namo. Dabar štai pildosi viskas".
Jam Eurimachas, Polibo sūnus, atsakydamas tarė:
„Seni, gal eitum namo ir geriau pranašautum sau šiandien
Savo anūkams, kad jų kada nors neprispaustų nelaimė.
Aš gi vyrijai geriau už tave išaiškinsiu ženklus.
Saulės šviesios spinduliuos juk skraido paukščių daugybė,
Ir ne visi jie lemia nelaimę. Seniai Odisėjo
Gyvo nebėr, ir būtų geriau, kad būtum su juoju
Žuvęs ir tu: dabar nekalbėtum kvailų pranašysčių

Ir Telemacho rūstaus prieš mus nesiundytum šitaip,
Laukdamas sau dovanų iš jo, gal kartais ką gausi.
Bet pasakysiu aš tau, ir tai būtinai išsipildys:
Jeigu šį vyrą jaunutį, žinodamas daug per senumą,
Kurstysi savo kalbom, kad rūstavęs jis nesiliautų,
Tai pirmučiausia tu jam pačiam blogai patarnausi.
Mums padaryti ką nors už mūsų veiksmus jis bejėgis.
Tau mes uždėsime baudą, ir ją tu, seni, mokėsi,
Pykdamas savo širdy, užguls krūtinę kartėlis.
O Telemachui aš čia, prie visų, patarimą šį duosiu:
Motinai savo tegu jis liepia grįžti pas tėvą.
Tėvas turtingas, iškels vestuves ir kraitį parūpins
Gausų ir brangų, kaip vien priderėtų dukteriai mielai.
Niekad kitaip nesiliaus, man rodosi, sūnūs achajų
Piršęsi jai atkakliai, nes mes nebijome nieko —
Nei Telemacho, kuris neregėtu gražbyliu virto,
Nei pranašystės rūsčios, kurią tu, senas karšinčiau,
Vyrams plepėjai dykai ir kurstei pyktį didesnį.
Turtai eis vėjais, kaip ėjo lig šiolei, ir niekad tam galo
Jokio nebus, kol ji achajus vedžios vis už nosies
Savo vestuvėm, o mes dienomis ir mėnesiais lauksim,
Rungsim ją vienas nuo kito kaip turtą didžiausią ir neisim
Pirštis kitoms, nors rastume sau mes žmonas garbingas".
Jam Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„O Eurimachai ir jūs, gerbiamieji, prakilnūs jaunikiai!
Nebemaldausiu daugiau ir nieko aš jums nesakysiu:
Viską seniai jau žino dievai ir achajai kaip vienas.
Duokite man jūs laivą tiktai ir dvidešimt vyrų,
Kad su manim, kai reikalas bus, jie leistųs į kelią.
Sparton keliauti manau, po to į Pilą smėlėtą.
Vyksiu aš ten ilgai nepareinančio tėvo ieškoti.
Gal iš žmonių išgirsiu ką nors, o gal man Kronidas
Teiksis ką pats pasakyt, žmonėms tai garbė neregėta.
Jei sužinosiu, kad gyvas jisai ir jau rengiasi grįžti,
Nesigailėsiu aš vargo, metus iškentėjęs kelionėj.
Jeigu patirsiu, kad mirė ir gyvo nebėr jo pasauly,
Tuosyk, pargrįžęs namo, į mieląją tėviškės žemę,
Pilkapį aukštą supilsiu ir mirusio garbei sudėsiu
Atnašą gausią, kaip dera, ir močią išleisiu už vyro".

Kalbą pabaigęs, jis atsisėdo, ir tuosyk pakilo
Mentoras, pirmas bičiulis šviesaus Odisėjo beydžio.
Plaukdamas Trojon kovot, jam namus Odisėjas paliko,
Liepė Laerto klausyt ir viską gerai prižiūrėti.
Taigi, norėdamas gero, jiems Mentoras ėmė kalbėti:
„Nūn paklausykit manęs, itakiečiai, ką pasakysiu.
O kad nebūtų nė vienas nešiojantis skeptrą karalius
Geras, meilingas žmonėms, kad širdingai negintų teisybės,
O visados kad būtų rūstus ir darytų vien pikta!
Matote, kaip Odisėjo šviesaus nebeatmena niekas,
Nors karaliavo gražiai ir buvo geras kaip tėvas.
Aš nemanau vainoti dabar palaidūnų jaunikių,
Darančių darbus piktus, ką protas jų prasimano.
Stato pavojun jie galvas savas ir namus Odisėjo
Plėšia, gaišina jėga, nes jų šeimininkas negrįšiąs.
Pikta man šiandien ant tų, kurie, susėdę vyrijoj,
Lūpų nedrįsta pravert ir žodžiais kaip reikia sudrausti
Štai jaunikius kelis, nors mūsų pulkas didžiausias“.
Jam Euenoro sūnus Leokritas atsakė ir tarė:
„Mentorai, atsikvošėk! Turėtumei proto kalbėti!
Mums tu liepi sudraust jaunikius. Neįmanomas daiktas
Grumtis su vyrais puotoj, nors mūsų persvara būtų.
Ir itakietis pats, Odisėjas, jei šiandien pareitų,
Rastų savuos namuos jaunikius įžūliuosius puotaujant
Ir sugalvotų ūmai visus išvaryti už durų,—
Tuo nelabai pasidžiaugtų žmona, nors baisiai jo ilgis.
Galvą tikriausiai turėtų padėt, garbės nesulaukęs,
Jeigu jis stotų prieš pulką. Labai tu kalbi neprotingai.
Baikim, gana, tegu prie darbų jau skirstosi vyrai.
O Telemachui pagelbės Mentoras ir Halitersas,
Jie nuo senų dienų pirmi jo tėvo bičiuliai.
Bet, man atrodo, ilgai dar sėdės jis, vargšas, Itakėj,
Laukdamas nuolat žinių. Ne jam į kelionę tą leistis“.
Ir, nekalbėjęs daugiau, jis greitai paleido vyriją.
Skirstėsi vyrai ir grįžo namo prie darbo kiekvienas.
Tuotarp jaunikiai suvirto į rūmus šviesaus Odisėjo.
O Telemachas, nuėjęs pajūrin, rankas nusiplovė
Vandeniu marių pilkų ir taip maldavo Atėnę:
„O išklausyki, pastogę mūs vakar aplankiusis dieve,

Liepęs man plaukti laivu per miglom apsiklosčiusią jūrą
Ir sužinoti, kodėl iškeliavęs tėvas negrįžta! —
Šitokiam žygiui dabar man kelią pastoja achajai,
O pirmučiausia jaunikiai, įžūlūs ir gėdą pametę".
Taip jis maldaudamas sakė, prie jo atsirado Atėnė,
Iš pažiūros ir iš balso skambaus kaip Mentoras tikras,
Kreipėsi meiliai į jį ir sakė žodžiais sparnuotais:
„Jei, Telemachai, nebūsi ištižėlis nei bukaprotis,
Jeigu tau širdį gaivins jaunatviškas tėvo ryžtumas,
Kokio nestigdavo jis tiek darbui, tiek žodžiui tesėti,—
Tikras esu — neliks neįvykdyta tavo kelionė.
Bet jei sūnus tu kartais ne jo ir ne Penelopės —
Tuosyk vilties nėra, kad keliausi, kur užsimojai.
Maža terasi vaikų, kurie panėšėtų į tėvą:
Jų dauguma blogesni, tik vienas kitas geresnis.
Tu anaiptol nesi nei ištižėlis, nei bukaprotis,
Ir Odisėjo dvasia neišblėsusi tavo krūtinėj —
Galime viltį turėt, jog tu šią kelionę atliksi.
Taigi gerai pagalvok ir jaunikių valiai bei kėslams
Nenusileisk: jaunikiai nėra teisingi nei gudrūs:
Jie giltinės juodos ir savo galo nejaučia,
Nors tiktai žingsnis lig jo: padės jie galvas per dieną.
Greitai artėja tavo kelionė, kurion tu rengiesi.
Tau aš esu, kaip tėvui buvau, bičiulis geriausias,
Ir palydėsiu tave, ir greitąjį laivą surasiu.
Eiki dabar namo ir būki drauge su jaunikiais,
Ruoški vakartį jau sau ir induosna viską sudėki,
Vyno pripilk ąsočius ir duonos, vyrų stiprybės,
Pilnus maišus prisikrauk, mieste aš pririnksiu bičiulių,
Kas savanoriais sutiks palydėti[17]. Laivų juk daugybė
Bus vandenų apsuptojoj Itakėj, naujų ir palaikių.
Aš tau parinksiu iš jų bent vieną, kuris patogiausias,
Greitai paruošime viską ir leisimės jūron plačiojon".
Taip jam kalbėjo duktė galingojo Dzeuso Atėnė.
O Telemachas negaišo, žodžius tuos deivės išgirdęs.
Greitai parėjo namo iš rūpesčio širdžia prislėgta.
Ten jaunikius įžūliuosius atrado ūžiant svetainėj,
Belupant kailius ožkoms ir svilinant kiaulį prie vartų.
Tuoj Antinojas su šypsena prie Telemacho priėjo,

Ranką paspaudė tvirtai ir tarė, vardu pavadinęs:
„Na, Telemachai, puikus gražbyly, nevaldantis pykčio!
Nebesikartink širdies tulžingu žodžiu sau nei darbu.
Sėskis, užkąsk su manim, ir išgerkim, kaip gėrėm ne sykį.
Ko pageidauji dabar, parūpins viską achajai —
Laivą ir vyrus, geriausius yrėjus, kad šventąjį Pilą
Greitai pasiektum ir gautum žinių apie tėvą garbingą".
Jam Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Ne, Antinojau, drauge su jumis, skriaudėjais, puotauti
Ir užsimiršus kvatoti manęs jūs nebeviliokit.
Ar negana, kad jūs anksčiau man turtų daugybę
Vėjais paleidot piršlybom savom, kol buvau mažametis.
Šiandien jau vyras esu ir, žmonių kalbų prisiklausęs,
Viską žinau, ir man širdis sklidinai prisipildė.
Aš pasistengsiu, kad jus giltinė pagriebtų piktoji,
Arba į Pilą nuvykęs, ar čia, tarp savųjų, gimtinėj.
Plauksiu, ir mano kelionė tuščiai nepraeis, pamatysit.
Būsiu eilinis keleivis, kai savo yrėjų nei laivo
Aš neturiu, nes taip patvarkyti jums buvo naudinga".
Tarė ir ranką ištraukė iš rankos gležnos Antinojo.
Tuotarp jaunikiai kiti, plušėję ir pokylį ruošę,
Tyčiotis ėmė iš jo ir žodžiais visaip užgauliojo.
Vienas iš jų, pačių įžūliųjų, mikčiodamas šaukė:
„Rasi tikrai Telemachas visus išžudyti sumanė:
Jis užtarėjų kokių parsiveš iš Pilo smėlėto
Arba iš Spartos aukštos, nes baisiai skuba ten vykti.
Dargi, ko gero, keliaus į Efirės žemę našiausią
Ir parsiveš nuodų, gyvybei žmogaus pavojingų,
Taurėsna jų mums įpils ir visus lig vieno išnuodys".
Kitas iš jų, pačių įžūliųjų, vapėjo ir sakė:
„Ką tu žinai, gal pats, gaubtuoju laivu bekeliaudams,
Žus, nuo savųjų toli nusibastęs kaip Odisėjas.
Vargo kur kas daugiau mums šitokiu atveju būtų:
Jojo gėrybėm visom reikėtų dalytis, o rūmus
Motinai jo atiduot ar tam, už ko ji tekėtų".
Taip jie kalbėjo. O jis į tėvo rūsius nusileido[18],
Aukštus, erdvingus, kur auksas krūvom ir varis gulėjo,
Dėžės su rūbais ir indai, pilni gardžiakvapės alyvos,
Šulės stovėjo čia pat daugiamečio kvepiančio vyno,

Dar nepraleistos, gryniausio dieviško gėrimo pilnos,
Ilga eile sustatytos prie sienų, kad Odisėjui
Būtų ko gerti, kai grįš iš kelionės, vargų prikentėjęs.
Durys to rūsio, tvirtos ir sunkiai apkaustytos, buvo
Dvivėrės. Ten ūkvedė moteriškė naktį ir dieną
Buvo pati ir, gerai išmanydama, sergėjo viską,
Peisenorido Opo duktė, Euriklėja stropioji.
Nūn Telemachas, ją pasišaukęs į rūsį, prabilo:
„Man ąsočius, močiute, prileisk tu vyno šiandieną,
Pačio geriausio, saldaus, kurį tausojai lig šiolei,
Kitą visokį blogu laikydama, vis mat galvojai:
Grįš Odisėjas šviesus, mirties ir kerių išvengęs.
Dvylika jo ąsočių prileisk ir gerai uždaryki.
Miltų miežinių pripilk maišus, iš odos pasiūtus,
Dvidešimt duosi saikų miežinio malinio duonai.
Viską žinoki viena ir visa paruoški kaip reikia.
Aš vakare ateisiu paimt, kai, grįžus į viršų,
Motina eis patalan ir netruks atsigulus užmigti.
Aš pasirengęs į Spartą keliaut ir Pilą smėlėtą
Ir apie mieląjį tėvą teirautis, gal ką sužinosiu“.
Taip jis pasakė, o auklė miela Eurikleja pravirko
Ir, atsidusus giliai, jam tarė žodžiais sparnuotais:
„Kaip tau atėjo širdin, vaikeli mielas, toks noras?
Kaip tu panūdai keliaut į nežinomą tolimą šalį,
Būdamas vienas sūnus? Juk žuvo toli nuo gimtinės
Ir Odisėjas šviesus, į nežinomą kraštą nuklydęs.
Tau išvažiavus svetur, sugalvos niekšystę jaunikiai,
Kaip tau gyvybę atimt ir viską patiems pasigrobti.
Būk tu geriau tarp savųjų namie. Nėr reikalo jokio
Tau po marias plynąsias klajot ir kęsti nelaimes“.
Jai Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Būki, močiute, rami! Ne be dievo valios tai visa.
Tik man prisieki dabar, kad motinai nepasakysi
Šito anksčiau kaip vienuoliktą arba tik dvyliktą dieną[19],
Ar kai pati pasiges ir išgirs jau mane išvažiavus,
Idant ji veido gražaus raudodama sau negadintų“.
Taip jis pasakė. Senutė dievų jam priesaiką davė.
O kai prisiekė jinai ir priesaikos apeigą baigė,
Į ąsočius tuomet prašytojo vyno prileido

Ir į maišus, iš odos pasiūtus, miltų pripylė.
O Telemachas į rūmus atgal prie jaunikių sugrįžo.
Deivė šviesakė Atėnė tuomet sumanė vėl kita.
Telemachu pasivertus, ji leidosi vaikščiot po miestą
Ir kiekvienam sutiktajam vyrui kalbėjo ir kvietė,
Kad vakare susirinktų visi prie greitojo laivo.
O Noemoną, sūnų Fronijo garsingo, paprašė
Greitąjį laivą paskolint, ir tas paslaugos neatsakė.
Kai nusileido jau saulė ir sutemos apgaubė žemę,
Greitąjį laivą nustūmė į jūrą ir, dailiai sukrovę
Jo viduje visus laivų tvirtasuolių padargus,
Uosto pačiam pakrašty jį pastatė. Prie jo susirinko
Vyrai šaunieji visi, kuriuos paragino deivė.
O šviesiaakė deivė Atėnė sumanė vėl kita.
Į Odisėjo šviesaus aukštuosius rūmus nuėjo
Ir ten jaunikiams visiems ji saldų miegą užleido.
Protas aptemo girtiems, ir taurės iškrito iš rankų.
Gulti visi išsvyravo namo, ilgiau nevalioję
Čia besėdėti, nes miegas saldus jiems lipdė blakstienas.
Į Telemachą tuomet šviesiaakė Atėnė prabilo,
Jį išsikvietus oran iš namų, gražiai įtaisytų,—
Stotas ir balsas jos buvo visai kaip Mentoro tikro:
„O Telemachai, seniai jau tavo draugai gražiaauliai
Sėdi prie irklų visi ir laukia, kada tu keliausi.
Eikime tad greičiau, ilgai nebevilkink kelionės“.
Šitaip paragino jį Paladė Atėnė ir leidos
Žingsniais skubiais, o jisai tik deivei įkandin bėgo.
Kai atskubėjo prie marių, kur prieplaukoj laivas stovėjo,
Garbiniuotgalviai draugai, susėdę ant kranto, jo laukė.
Kreipėsi tuosyk į juos galybė šventa Telemachas:
„Vyrai, padėkite maistą atnešti, senokai jau viskas
Paruošta mūsų rūsiuos, bet motina nieko nežino,
Taipgi tarnaitė jokia, ūkvedė vien žodį girdėjo“.
Šitai sakydamas, ėjo jis pirmas, tie sekė jį paskui.
Viską sunešę, laive tvirtasuoliam dailiai sukrovė,
Kaip Odisėjo sūnus mylimasis jiems buvo paliepęs.
Ir Telemachas atėjo į laivą. Atėnė pirmoji
Laivo gale atsisėdo prie vairo, šalia Telemachas
Užėmė vietą, virves padėjėjai atrišo nuo kranto

Ir, suliuoksėję laivan, visi greit susėdo prie irklų.
Pasiuntė vėją patogų jiems šviesiaakė Atėnė,
Stiprų Zefyrą, kuris tamsiabangėje jūroje pūtė.
O Telemachas, kelionės draugus paraginęs, liepė
Laivo padargus tvarkyt, ir tie įsakymą vykdė.
Stiebą eglinį, gerai į skersbalkio skylę nutaikę,
Stačią pakėlė aukštyn ir, lynais galingais priveržę,
Ištiesė baltas bures ant jautodės raiščių suktinių.
Vėjas tuoj išpūtė jas atšuoliavęs, ir purpuro bangos
Šniokštė aplink ir dužo į skiauterę skriejančio laivo.
Laivas tik skrodė vilnis, ir kelias ėjo į galą.
Viską sutvarkę juodajam laive, padargus pririšę,
Vyrai pastatė indus, ligi viršui vyno pripiltus,
Ir nemirtingų dievų amžinųjų garbei nuliejo,
O pirmučiausia Atėnei, dukteriai Dzeuso šviesakei.
Ištisą naktį, lig rytui išauštant, ji rodė jiems kelią.

Trečia giesmė

PILE

Saulė, gražiai išsimaudžius pernakt, pakilo iš marių
Vėlei į dangų varinį dievams nemirtingiems pašviesti
Ir trumpaamžiams žmonėms, gyvenantiems žemėj našiojoj.
Pilą pasiekę, Nelėjo aukštą tvirtovę, keleiviai
Rado pilėnus plačiai į pajūrį suplūdus ir pulką
Jaučių juodų Poseidonui mėlyngarbaniui aukojant[20].
Sunkūs suolai devyni, kiekvienam jų penkios šimtinės
Vyrų sėdėjo, ir jaučių devynetas buvo kas suolui.
Vidurius valgė jie patys, o kulšis degino dievui.
Tiesiai prie jų priplaukę, bures nukabino jūreiviai,
Inkarą jūron nuleido ir patys išlipo į krantą.
Paskui Atėnę ir pats Telemachas išėjo iš laivo.
Tuosyk prabilo į jį šviesiaakė deivė Atėnė:
„Tau, Telemachai, seniai nebetinka drovėtis kaip vaikui.
Šiandien tu perplaukei jūrą, kad gautum žinių apie tėvą,
Kur jis pasauly nuklydo ir koks jo buvo likimas.
Tiesiai dabar pas žirgų važinėtoją Nestorą eiki
Ir paprašyk, gal turi širdy tau kokią naujieną.
Niekų jis tau nekalbės, nes vyras labai išmintingas".
Jai Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Mentorai, kaip man prieit ir kaip pasisveikint priėjus?
Aš tebesu nepratęs kalbų išmintingų kalbėti,
Ir nedrąsu juk žmogui jaunam užkalbint vyresnį".
Jam atsakydama, tarė šviesakė deivė Atėnė:
„Daugel ką savo protu, Telemachai, pats tu suprasi,
Kita tau dievas įkvėps ir parodys: neabejoju,

Kad ne be valios dievų atsiradęs pasauly užaugai".
Šitaip padrąsino jį Paladė Atėnė ir leidos
Žingsniais skubiais, o jisai tik deivei įkandin bėgo,
Taip jie atėjo abu į sambūrį vyrų pilėnų.
Nestoras pats sėdėjo ir sūnūs, o jų artimieji
Rengėsi puotai ir kepė mėsas, pavėrę ant iešmų.
Kai tik pamatė svečius, visi atsikėlė patikti,
Sveikino, spaudė rankas ir prašė sėstis į suolus.
Nestoro seno sūnus Peisistratas, pirmas priėjęs,
Paėmė juodu už rankų ir pakvietė sėstis prie vaišių,
Kailių paklojęs švelnių ant jūros kranto smėlėto,
Tarp Trasimedo, savo jaunesniojo brolio, ir tėvo.
Davė parinkęs mėsos, kur gardesnė, ir vyno pripylė
Taurę auksinę, tuomet pagarbiai atsigręžęs prabilo
Jis į Paladę Atėnę, Dzeuso egidvaldžio dukrą:
„Reikia šią dieną, svety, pagerbt Poseidoną galingą,
Kad į jo puotą tiesiog jūs patekot, atvykę iš tolo.
O kai nuliesi tu pats, kalbėdamas maldą, kaip dera —
Taurę šio vyno gardaus tuomet ir draugui paduoki,
Idant nulietų ir jis: atrodo, ir jis amžinuosius
Geba maldauti: dievų malonės žmogus juk privalo.
Jis tik jaunesnis, matau, tikriausiai bus mano vienmetis.
Tau aš dėl to pirmam štai duodu taurę auksinę".
Ir su tais žodžiais į ranką jai padavė taurę pripiltą.
Apėmė džiaugsmas Atėnę, kad vyras, tiesus ir protingas,
Taip susiprato paduot auksinę taurę jai pirmai,
Tuosyk ji ėmė maldauti karštai Poseidoną valdovą:
„O Poseidone, žemės glėbėjau, išgirski mūs maldą
Ir nekliudyk sėkmingai pabaigti pradėtąjį žygį.
Nestorui ir jo sūnums pirmutiniams šlovę suteiki,
Lygiai taip pat jų žmonėms, kurie Pile nūn gyvena,
Teikis tu atpildą duot už šią hekatombę garbingą.
O Telemachui ir man laimingai leiski sugrįžti,
Visa atlikus, dėl ko čia juoduoju laivu atkeliavom".
Šitaip maldavo Atėnė, pati pasakydama viską.
Taurę dvidugnę tuomet jau padavė ji Telemachui,
Kad Odisėjo sūnus mylimasis taip pat pasimelstų.
Vyrai, iškepę gardžiai, nugarinę nuo iešmų numovė
Ir, į vienodas dalis padaliję, dailiai vaišinos.

O kada alkį numalšė ir troškulį kiek apgesino,
Nestoras tuosyk prabilo, Gerenijos raitelis senas:
„Mums maloniau dabar, kai valgio svečiai paragavo,
Juos atsiprašius paklaust, iš kur atkeliavo čia juodu.
Kas gi jūs būsit, mieli? Iš kur jus vilnys atplukdė?
Ar su kokiais reikalais, ar bastotės mariom be tikslo,
Tarsi plėšikai, kurie į pavojų ir savo gyvybę
Stato dažnai, ir žmonėms sutiktiesiems pikta pridaro?“
Jam Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė
Tvirtu, ryžtingu žodžiu: Atėnė pati jam į širdį
Įkvėpė drąsą, kad jis teirautųs negrįžtančio tėvo
Ir kad garbės daugiau pats sau žmonėse įsigytų:
„Nestor, Nelėjo sūnau, achajų šlove didinga!
Klausi, iš kur mes esam? Tuojau pasakysiu aš viską.
Mes iš Itakės, nuo Nėjo kalno čion atkeliavom.
Reikalas mano paties, ne viešas, kitų jis neliečia.
Jei pasisektų, didžios šlovės aš pėdsakų ieškau,
Savojo tėvo, šviesaus Odisėjo, kuris, kaip girdėjau,
Kovėsi draug su tavim ir griovė Trojos tvirtovę.
Lemtį visų kitų, kurie su trojėnais kariavo,
Žinom gerai, kaip juos prapultis liūdna pasitiko.
Mano vien tėvo likimą Kronidas nežinia dengia,
Niekas negali tikrai pasakyti, kur mirtį jis rado:
Ar jį ant žemės tvirtos kur užmušė žmonės piktieji,
Ar, Amfitritės bangų užlietas, jis mariose guli?
Taigi aš, tavo kelius apkabinęs, tėve, maldauju,
Kad pasakytumei man apie liūdną jo pražuvimą:
Gal tu savom akim regėjai, o gal iš klajūno
Kokio tau teko girdėt. Nelaimei pagimdė jį močia.
Prašom tik nesivaržyt ir nešvelnint, manęs pagailėjus,
O pasakyt atvirai, kaip viskas buvo iš tikro.
Prašom sakyti, jei mano tėvas, garbus Odisėjas,
Užtarė žodžiais kada ar darbą tau gerą padarė
Trojos laukuos, kai jūs kentėjote vargą, achajai,—
Tai atsiminki dabar ir man pasakyki teisybę“.
Nestoras jam tuomet, Gerenijos raitelis, tarė:
„Mano mielasis, vargus paminėjai, kuriuos mes anuomet,
Sūnūs achajų karingi, šaly svetimoj iškentėjom,—
Tiek kaip mes vargom, laivais klajodami jūroj miglotoj,

Vydamies grobį visur, kur teikėsi vesti Achilas,
Tiek kaip kovojom vėliau prie karaliaus Priamo tvirtovės
Mūrų aukštųjų. Visi, kas narsesnis, ten galvas padėjo:
Ten ir Ajantas guli karingas, ten ir Achilas,
Ten ir Patroklas, gerais patarimais dievui prilygęs,
Tengi ir mano sūnus numylėtas, stiprus ir beydis,
Pirmas bėgikas lenkčių ir pirmas šaulys Antilochas.
Daug mes dėl to prikentėjom vėliau, ar kas sugebėtų
Mūsų, mirtingų žmonių, kaip reikiant viską pasekti?
Penkerius jeigu metus ar šešerius, čia atsisėdęs,
Tu klausinėtum vargų, kur kentė šviesūs achajai,
Tau nusibostų tikrai ir metęs grįžtum gimtinėn.
Juos nugudrauti kaip nors devynetą metų mėginom,
Bandėm visokias klastas, tačiau vis kliudė Kronidas.
Kito nebuvo tarp mūs, kurs lygintis būtų norėjęs
Savo gudrybe: visus Odisėjas vis, būdavo, viršys
Vyliais visokiais, tėvas tavasis, jei tu iš tikrųjų
Jo palikuonis esi. Net baimė ima bežiūrint —
Tavo ir žodžiai kaip tėvo tikrai, ir kalbėti pataikai
Taip išmintingai, kaip retas jaunų tepataikytų šiandien.
Buvom kaip vienas kadais su šviesiu Odisėju abudu,
Karo taryboj visad ir vyrijoj mūs žodžiai sutapo.
Nuomonės buvom vienos, protingais, gerais patarimais
Rodėme kelią argiečiams, kaip viską pakreipti į gera.
Bet kai aukštoji Priamo pilis neatlaikė ir griuvo,
Sėdome į laivus; achajus tada dievas išblaškė,
Ir širdyje jau buvo sumanęs Dzeusas argiečiams
Liūdną grįžimą, nes jie ne visi juk buvo teisingi
Ir išmintingi. Todėl užsitraukė prapultį baisią:
Jie šviesiaakę dukrą galingojo tėvo supykdė,
Toji sukėlė vaidus ir kivirčą tarp brolių Atridų.
Buvo pašaukę Atridai visus achajus į vyriją
Neapgalvotai, ne taip, kaip derėjo, o leidžiantis saulei[21].
Sūnūs achajų tada susirinko apsunkę nuo vyno.
Broliai prabilę pasakė, dėl ko jie sušaukė vyrus.
Ir Menelajas dabar norėjo visiems įkalbėti,
Kad jie patrauktų namo per marių keterą plačią.
Bet Agamemnonas jam prieštaravo ir patarė vyrams
Vietoje likti visiems ir dėti šventas hekatombes,

Kad numaldytų jomis Atėnės baisią rūstybę.
Paikšas! Jis nesuprato, jog būta geriau patylėti,
Nes ne taip lengva dievų amžinųjų širdį palenkti.
Taip susikirtę ir žodžiais piktais abu išsibarę,
Broliai pakilo išeit, tuomet gražiaauliai achajai
Šaukti pradėjo visi, ir nuomonės skilo per pusę.
Naktį praleidom širdim neramia ir baisiai įtūžę
Vienas ant kito: skausmu atmokėjo Dzeusas už pikta.
Rytą vieni laivus į dievišką jūrą nuleidžiam,
Kraunam į juos nedelsę lobius ir moteris savo
Gražiajuostes. Kiti pasilieka marių pakrantėj
Prie Atrėjo sūnaus Agamemnono, vado vyriausio.
Mes atsisėdam ir plaukiam. Laivai įsismaginę skriejo,
Dievas nutildė giliąsias marias ir palengvino kelią.
Tenedo salą pasiekę, aukas dievams paaukojom,
Idant mums leistų sugrįžt. Bet Dzeusas ir nūn, kietaširdis,
Mums grįžimo nelėmė ir antrąsyk vaidą sukėlė.
Vyrų dalis, apgręžę laivus riestuosius, susėdo
Prie Odisėjo šviesaus margaminčio, protingo valdovo,
Ir pasileido atgal Agamemnono pusės laikyti.
Aš, tuoj sutelkęs laivus, kurie prie manęs prisidėjo,
Bėgau, supratęs, jog mus pražudyti dievas panoro.
Taipgi Tidėjo sūnus karingasis bėgo su vyrais,
Dar kiek vėliau prisidėjo prie mūs Menelajas šviesplaukis,
Mudu pavijęs Lesbe, kai mes susvyravom dėl kelio:
Ar pasiduoti šiauriau nuo Chijo salos aukštauolės,
Psirijos pusėn plaukt ir ją palikti po kairei,
Ar mums leistis piečiau ir plaukt pro vėjuotą Mimantą.
Prašėme dievą, kad ženklą mums duotų, ir jis mums padėjo,
Liepdamas plaukti plačiu vandenynu tiesiog į Euboją,
Idant nelaimių didžių lengviau atsilenkti mums būtų.
Papūtė vėjas smarkiau pasikėlęs, laivai paskubėjo
Skrieti žuvingu keliu, ir dar prieš vidurnaktį buvom
Mes Gereste ir ten Poseidonui sudeginom daugel
Jaučių riebiausių šlaunų, kad praplaukėm jūrą bekraštę.
Dienai ketvirtai išaušus, laivus gaubtuosius pastatė
Argo uoste Tidido, žirgų važinėtojo, vyrai.
Pats aš tuo tarpu plaukiau į Pilą, ir vėjas gerasis
Pūst nesiliovė, kaip jį iš pradžios man pasiuntė dievas.

Taigi, mielasis sūnau, grįžau be naujienų ir nieko
Aš apie juos nežinau, kas gyvas achajų, kas žuvo.
Tai, ką savuos namuos sėdėdamas būsiu girdėjęs,
Viską teisingai tau pasakysiu ir nieko neslėpsiu.
Sako, garsieji šauliai mirmidonai grįžę laimingai,
Jiems vadovavęs narsaus Achilo sūnus didžiašlovis[22].
Grįžęs taip pat Filoktetas, Pojanto sūnus pagarsėjęs.
Idomenėjas savuosius visus parvedęs į Kretą,
Kas nepražuvo kare, iš tų nepaskendo nė vienas.
Apie Atridą turėjot girdėt[23], nors tolokai gyvenat,
Kaip jis parėjo ir kaip jį užmušt sugalvojo Aigistas.
Bet ir Aigistas už tai jau sunkiai yra atkentėjęs:
Laimė visa, kad liko sūnus, kai tėvą nužudė,
Tas sugebėjo atkeršyt kaip pridera tėvo žudikui,
Tam pasalūnui Aigistui, užmušusiam garsų jo tėvą.
Taigi, mielasis, ir tu, kaip gražus ir galingas atrodai,
Būki taip lygiai narsus, kad vaikaičiai tave paminėtų".
Jam Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Nestor, Nelėjo sūnau, achajų šlove didinga!
Taigi Orestas gražiai atmokėjo, ilgai dar achajai
Garsins jo vardą pasauly ir ainiams turės ką sakyti.
O kad ir man suteiktų dievai nūn tokią stiprybę
Močios jaunikiams atkeršyt už jų nedorumą užgaulų!
Baisiai įžūlūs dabar ir pramano visokių niekšybių.
Gaila, malonės tokios galingi dievai pavydėjo
Tėvui manajam ir man. Ir lieka nūn viena — kentėti".
Nestoras jam tuomet, Gerenijos raitelis, tarė:
„Mano mielasis, tu man paminėjai tokį dalyką.
Kalba visi, jog daug jaunikių dėl motinos jūsų
Daro šunybes namuos ir tavo draudimo nepaiso.
Man pasakyk, ar tu pats nusileidi, ar gal nepakenčia
Žmonės tavęs krašte, nurodymą gavę iš dievo?
Kas gi čia žino, galbūt Odisėjas sugrįžęs atkeršys
Vienas už smurtą visiems, o gal padarys tai achajai.
O, kadgi teiktųs tave šviesiaakė Atėnė mylėti,
Kaip Odisėją garbingą mylėjo ir rūpinos juoju
Trojos šaly tuomet, kai vargą kentėm achajai!
Aš niekados neregėjau dievų, taip rodančių meilę,
Kaip atvirai jam rodė visad Paladė Atėnė.

Jeigu tave taip teiktųs mylėt ir jai tu rūpėtum,—
Jų ne vienam gal tuoj iš galvos išeitų vestuvės".
Jam Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Mielas seneli! Vargu šie žodžiai kada išsipildys.
Būtų per didelė laimė. Baisu man daros. Šios viltys
Gal niekuomet neįvyks, ir to mums dievai nežadėjo".
Jam atsakydama, tarė šviesakė deivė Atėnė:
„Koks, Telemachai, čia žodis pro tvorą dantų tau prašoko?
Dievas, kai nori, lengvai išgelbsti žmogų iš tolo.
Aš pageidaučiau geriau, vargų daugybę iškentęs,
Gyvas sugrįžti namo ir grįžimo diena pasidžiaugti
Nei tebegrįždamas žūti, kaip mūs Agamemnonas didis
Žuvo nuo rankos Aigisto ir savo žmonos suviliotos.
Betgi tiesa: ir patys dievai nuo mirties pažadėtos
Nebeišgelbės žmogaus, nors mylimo, mielo jų širdžiai,
Kai jį pastvers mirtis, juodosios moiros siųstoji".
Jam Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Nebekalbėkim daugiau apie tai, nors širdį mums sopa.
Tėvui sugrįžti tikrai nežadėta, nes bus jam ne šiandien
Nemirtingieji mirtį ir giltinę juodą pasiuntę.
Kalbą norėčiau kitur pakreipti dabar ir paklausti
Nestorą, kurs už visus protingesnis ir viską išmano,
Nes jau trečiosios kartos, kaip sakos, yra jis karalius,
Ir mums atrodo tikrai kaip dievas koks nemirtingas.
Nestor, Nelėjo sūnau, pasakyki man tikrą teisybę,
Kaipgi ten žuvo Atrėjo sūnus Agamemnonas didis?
Kur Menelajas buvo ir kokią mirtį sumanė
Jam pasalūnas Aigistas? Juk žudė daug galingesnį.
Ar dar nebuvo jis grįžęs į Argą ir tebeklajojo
Tarp svetimų žmonių, jei tas išdrįso žudyti?"
Nestoras jam tuomet, Gerenijos raitelis, tarė:
„Aš pasakysiu, sūnau, tau gryną teisybę, kaip buvo.
Pats tu suvokti gali, kaip visa tai atsitiko.
Jeigu tik brolio namuos Menelajas šviesplaukis Aigistą
Būtų atradęs dar gyvą tada, kai grįžo iš Trojos,—
Mirusiam kapo tikrai nebūtų niekas supylę.
Šunys jį būtų sudraskę ir paukščiai plėšrieji, už miesto
Išmestą lygiuos laukuos, nebūtų dėl jo ir achajės
Ašarų lieję graudžių, nes tokią niekšybę padarė.

Mes ten kentėjom vargus ir mūšiuos guldėme galvas,
Jis sau sėdėjo ramiai žirgais pagarsėjusiam Arge
Ir tik žodeliais lipšniais Agamemnono žmoną viliojo.
Žinoma, dar iš pradžių bodėjosi darbo nedoro
Klitaimnestra šviesi, nes lenkė širdis ją į gera.
Buvo, be to, ir dainius namuos, kurį, iškeliaudams
Trojon, Atridas įprašė žiūrėt ir saugot jo pačią.
Bet kai likimas taip susipynė, kad ji nusileido,—
Išvežė dainių į negyvenamą salą Aigistas
Ir ten paliko, kad jį sudraskytų paukščiai plėšrūnai.
Ją tad į savo namus parsivedė jis kaip meilužę.
Kulšių be skaičiaus dievams ant aukuro dėjo Aigistas,
Daug dovanų pakabino brangių, drabužių ir aukso:
Šitokį darbą padaręs, nors jo padaryt nesivylė.
 Mes sau tuo tarpu ramiausiai plaukėm nuo Trojos pakrančių
Su Menelaju abu ir žiūrėjom viens kito kaip broliai.
Baigėm Atėnus pasiekt ir šventąjį Sunijo kalną,
Kai Apolonas šviesus paleido greitąją strėlę[24]
Į Menelajo laivą ir jo vairininką nukovė,
Rankose laikiusį vairą greitai beplaukiančio laivo,—
Frontį, Onetoro sūnų, kuris gal vienas pasauly
Laivą mokėjo valdyt, kai siautėjo mariose vėtros.
Ir Menelajas, nors baisiai skubėjo, gavo sustoti,
Savo bičiulį palaidot ir jo atminimą pagerbti.
Betgi po to gaubtašoniais laivais per vandenis juodus
Greit atsiyrė prie kalno stataus uolotos Malėjos.
O nuo Malėjos garsios kelionę padarė jau baisią
Dzeusas perkūnvaldys, paleidęs staugiančius vėjus
Ir didžiules sukėlęs bangas, aukštumo kaip kalnas.
Perskyrė mūsų laivus ir pusę jų nunešė Kreton,
Ten, kur Jardano sraunaus pakrantėm gyvena kidonai.
Kyšo aukšta plikabriaunė uola atokiai nuo kranto,
Ties Gortinos miestu, išsišovusi jūroj miglotoj.
Iš vakarų šalies į Faisto pusę atvaro
Notas galingas bangas, kurios į tą uolą sudūžta.
Šičia atskriejo laivai, ir tik per plauką išvengė
Žmonės mirties, o laivus nunešę tėškė į uolą
Šniokščiančios vilnys, ir vos penki nesudužę juodsnapiai
Gavo Egiptą pasiekt, vandenų atvaryti ir vėjo.

Taip Menelajas, rinkdamas auksą ir lobį kitokį,
Klaidžiojo su laivais po svetimus žmones ilgokai.
Tuotarp Aigistas namie sau vykdė užmojį baisų.
Sūnų Atrėjo užmušęs, metus septynerius valdė
Aukso turtingus Mikėnus, ir žmonės kentė jo valdžią.
Bet aštuntaisiais, niekšo nelaimei, palikęs Atėnus,
Grįžo Orestas šviesus ir nudobė žmogžudį nuožmų
Ir pasalūną Aigistą, kurs užmušė garsų jo tėvą.
Šermenis jis tuomet, argiečius pakvietęs, iškėlė
Motinai savo begėdei[25] ir bailiui beširdžiui Aigistui.
Ir Menelajas, kovoj pagarsėjęs, tą dieną sugrįžo,
Veždamas pilnus laivus, kiek tik sutalpino, gėrybės.
Taigi, mielasis, ir tu svetimam krašte neužtruki,
Turtą palikęs namie ir nuolat sėdinčius vyrus,
Tiek įžūlius, kad jie nepaleistų visko tau vėjais,
Neišeikvotų gėrybių: taip niekais nueis tau kelionė.
Bet aš patarsiu dar tau ir liepsiu kada nuvažiuoti
Pas Menalają, kuris visų paskutinis sugrįžo
Iš svetimųjų kraštų, iš kur vilties nebebūtų
Niekam sugrįžti, ką audra smarki ir vėtros nusviedė
Į vandenynus plačius, iš kur nė paukščiai plėšrūnai
Nebevaliotų parlėkt per metus: baisus jų didumas.
Bet tu keliauk nūn savo laivu su savo bičiuliais,
O jeigu nori, žeme,— aš duosiu vežimą ir žirgus.
Mano sūnūs važiuos su tavim ir kelią parodys
Į Lakedaimoną šventą pas Menelają šviesplaukį.
Jį paprašysi gražiai, kad tau pasakytų teisybę,
Melo jis tau nekalbės, nes yra labai išmintingas".
  Taip jis pasakė, o saulė jau leidos, ir temti pradėjo.
Taigi prakalbo į juos šviesakė deivė Atėnė:
„Mielas seneli, bylojai tu viską labai išmintingai.
Betgi jau pjaustykit nūn liežuvius, atmieškite vyno,
Kad, Poseidonui didžiam ir kitiems dievams nemirtingiems
Auką nuliejęs, galėtume gulti. Metas atėjo.
Jau vakaruos užgeso šviesa, ilgiau nebetinka
Mums čia sėdėti dievų puotoje ir laikas išeiti".
  Taip jiems Dzeuso duktė kalbėjo, o jie jos paklausė.
Greitai šaukliai, atnešę vandens, jiems užpylė ant rankų,

O jaunikaičiai tarnai, krateruose vyną atmiešę,
Nešė ir pylė visiems į taures, kad sklidinos būtų,
Metė ugnin liežuvius[26] ir auką liejo sustoję.
O kai nuliejo ir, kiek širdis geidavo, išgėrė,
Tuosyk šviesakė Atėnė ir lygus dievams Telemachas
Eiti pakilo abu savajan laivan gaubtašonin.
Nestoras juodu tačiau sulaikė, sakydamas šitaip:
„Dzeusas tesaugo mane ir dievai kiti nemirtingi,
Gėda man būtų svečius išleisti nakvynės į laivą,
Tarsi aš vargšas koksai ir nudriskėlis elgeta vienas,
Kurs nei drobulės namuos, nei kito drabužio neturi
Sau pasikloti minkščiau ir svečiui mielam paguldyti.
Viso to gero pakaks — patalų ir marškų margųjų.
Argi tai būtų gražu, kad mielas sūnus Odisėjo
Vargtų laive ant grublėtų lentų? Kol pats aš dar gyvas
Ir kol manieji vaikai gyvens gimtinėj pastogėj —
Bus ir svetys svečiu, kai mūsų jis peržengė slenkstį".
Jam atsakydama, tarė šviesakė deivė Atėnė:
„Tiesą tu, mielas tėveli, sakai, tikrai Telemachui
Reikia be žodžio tavęs paklausyti: geriau taip išeina.
Taigi telieka jisai su tavim ir temiega šią naktį
Rūmuose tavo aukštuos, o aš į juodąjį laivą
Grįšiu ir vyrus savus nuraminsiu, jiems viską pasakęs.
Vienas tarp jų didžiuojuos garbe aš būti vyresnis,
Jie mat visi už mane jaunesni ir lydi iš meilės,
Kaip vienamečiai, drąsaus Telemacho draugai ir bičiuliai.
Naktį praleisiu su jais prie gaubto juodojo laivo.
O kai aušra patekės rytoj, ketinu aš keliauti
Pas kaukonus narsius, kurie nuo seno skolingi
Man nemažai. O tu Telemachą kaip svečią priėmęs,
Leiski su savo sūnum į Spartą ir duoki jam žirgus,
Bėgančius greitai, lengvai ir tvirtus traukti vežimui".
Ir su šiais žodžiais šviesakė Atėnė pakilo padangėn,
Sakalu virtus. Visus, kas regėjo, net šiurpas nupurtė.
Baisiai nustebo senelis, kai savo akim tai išvydo,
Ir Telemachą, vardu pavadinęs, nutvėrė už rankos:
„Mano mielasis, tikiu, tu nesi bailus nei ištižęs,
Jeigu tokiam dar jaunam tau dievai palydovais ateina.

Ir net ne kitas kuris, gyvenantis rūmuos Olimpo,
O Kroniono duktė, garbinga Tritogenėja,
Kur tarp argiečių visų gimdytoją tavo taip gerbė.
Būk maloninga, meldžiu, ir garbę suteiki, valdove,
Man tu ir mano vaikams, ir mano žmonai padoriai!
Aš paaukosiu tau telyčaitę pernykštę, plačkaktę,
Neliestą saito, kurios žmogus dar į jungą nekinkė.
Tokią aš tau paaukosiu, ragus apliedinęs auksu".
Šitaip maldavo jisai, ir Paladė Atėnė išgirdo.
Nestoras pats tuo laiku, Gerenijos raitelis senas,
Su sūnumis ir žentais į savo rūmus pasuko.
O kai parėjo namo į valdovo rūmus aukštuosius,
Užu skobnių paeiliui į krases ir krėslus susėdo.
Tuosyk, paėmęs kraterą, senelis atmiešė vyno,
Gerti labai gardaus, kurį vienuolika metų
Laikė rūsiuos ūkvedė ir šiandien indą atvožė.
Atmiešė jo kratere ir, auką nuliejęs, herojus
Meldė Atėnę karštai, Kronido egidvaldžio dukrą.
O kai nuliejo ir, kiek širdis pageidavo, išgėrė,
Gulti nuėjo tuomet į savąjį būstą kiekvienas.
Tik Telemachą, šviesaus Odisėjo mieląjį sūnų,
Nestoras savo namuos, Gerenijos raitelis senas,
Tekintoj lovoj dailioj skardžiojoj svetainėj paguldė.
O šalia jo Peisistratas, rikiuotojas vyrų, gulėjo,
Ietim garsus, jis vienas šeimoj tebebuvo nevedęs.
Nestoras pats miegojo aukštoj kraštinėje menėj,
Kur jo valdovė žmona gražiai jam lovą paklojo.
O kai ryto duktė Aušra rožiapirštė prašvito,
Kėlės iš lovos minkštos Gerenijos raitelis senas
Ir, išėjęs oran, ant akmens atsisėdo tašyto[27],
Vieno iš tų, kurie ties prieangiu rūmų stovėjo,
Švarūs, baltai nuplauti, net švietė. Seniau čia Nelėjas,
Būdavo, sėdi, visad gerais patarimais garsėjęs.
O kada jis, giltinės apgalėtas, išėjo į Hadą,
Nestoras sėsdavo čia, gerenietis, sargas achajų,
Skeptrą laikydamas rankoj. Prie jo kaip siena sustojo
Sūnūs visi susirinkę: ir Stratijas, ir Echefronas,
Jaunas Persėjas, Aretas ir lygus dievams Trasimedas.
Ir Peisistratas prie jų prisišliejo, herojus šeštasis.

Ir Telemachą skaistveidį drauge pasodino atvedę.
Tuosyk prabilo į juos Gerenijos raitelis senas:
„Jūs man, mielieji vaikai, tuojau padarykit, ką liepsiu.
Aš pirmutinę dievų norėčiau pagarbint Atėnę,
Nes ji tikrai atėjo puoton Poseidono garbingo.
Vienas į lanką tegu pabėgėja telyčios ir skuba
Grįžti atgal, o ją teatvaro jaučiaganis vyras.
Kitas nubėgs į narsaus Telemacho juodąjį laivą
Ir jo draugus pavadins, sargybai porą palikęs.
Trečias nuėjęs pakvies čia aukso liejiką Laerką,
Idant telyčiai ragus jis dailiai auksu aplietų.
Neisiantys niekur, čionai pasilikit ar ženkit į vidų
Duot paliepimo tarnams, kad pokylį šaunų paruoštų,
Suolus sustatę, švaraus vandens ir malkų prinešę".
Taip jis pasakė. Visi tuoj subruzdo. Iš lauko atvarė
Gražią telyčią, o iš Telemacho greitojo laivo
Vyrai kaip vienas visi atskubėjo, ir kalvis atėjo
Su reikalingais daiktais ir įnagiais darbui dailiajam:
Su priekalu, plaktuku bei replėm tvirtom gražiakniedėm,—
Auksakalys — ne meistras be jų. Atėnė atėjo[28]
Vyrų aukos priimti. O Nestoras, raitelis senas,
Padavė aukso, ragus juo telyčiai apliedinęs kalvis
Nušveitė dailiai, kad pasidžiaugtų ta puošmena deivė.
Stratijas ir Echefronas abu telyčaitę palaikė
Užu ragų. Aretas vandens jiems išnešė pilną
Dubenį raštais margais, o rankoj antrojoj turėjo
Krepšį su miežiais grūstiniais. Kovoj apsukrus Trasimedas,
Ėmęs už kirvio aštraus, turėjo telyčią papjauti.
Dubenį kraujui surinkt įsitvėrė ir laikė Persėjas.
Nestoras, raitelis senas, maldaudamas deivę Atėnę,
Vandeniu šlakstė švęstu ir bėrė miežių grūstinių,
Taipgi pakirpo plaukų nuo galvos ir metė į ugnį.
O kai jau baigė maldas ir miežiais šventaisiais pabarstė,
Nestoro tuosyk sūnus, drąsus Trasimedas, priėjęs
Smogė galinga ranka, ir kirvis telyčiai nukirto
Sausgysles sprando, auka tuoj susmuko, o moters sukliko,
Dukterys, marčios namų ir šviesi Euridikė doroji,
Nestoro seno žmona, duktė Klimeno vyriausia.

Karvę pakėlė nuo žemės, viešaisiais keliais išrašytos,
Ir Peisistratas, rikiuotojas vyrų, jai perskrodė gerklę.
Kraujas pajuodęs išbėgo, ir kaulus gyvybė paliko.
Auką tuomet į dalis sukapojo ir, kulšis atkirtę,
Papročiu krašto senu riebalais apkrovė storiausiai,
Dvigubu sluoksniu taukų, ant jų dar mėsos pridėliojo.
Ugnį galiausiai pakūrė senelis ir apšlėkė laužą
Juodu vynu, o sūnūs stovėjo su šakėm penkdantėm.
Kulšims sukritus ugny, taurių vidurių paragavę,
Paliktą mėsą smulkiau sukapojo, pavėrė ant iešmų
Ir, jų bukuosius galus laikydami rankose, kepė.
O Telemachą graži Polikastė, duktė jaunesnioji
Nestoro, raitelio seno, maudyklėn šilton pavadino[29].
O kai išmaudė švariai ir kūną įtrynė alyvom,
Padavė jam apsivilkti apsiaustą ir gražų chitoną.
Tad iš maudyklės jisai kaip dievas tikriausias išėjo
Ir atsisėdo prie Nestoro seno, vyrų valdovo.
Kad jau pakvipo mėsa iškeptoji, nuo iešmų nuvėrę,
Sėdo puotauti visi. Garbingieji vyrai žiūrėjo,
Idant auksinė taurė nė vieno tuščia nestovėtų.
O kada alkį numalšė ir troškulį kiek apgesino,
Nestoras jiems tuomet, Gerenijos raitelis, tarė:
„Nūn Telemachui, vaikai, kinkykit atvedę vežiman
Žirgus jūs gražiakarčius ir jį palydėkit kelionėn".
Taip jis kalbėjo, o tie, nė žodžio netarę, paklausė
Ir kaip matai į ratus pakinkė žirgus greituosius.
O ūkvedė stropi jiems duonos ir vyno įdėjo,
Lygiai ir viso, ką valgo Dzeuso auginti karaliai.
Ir Telemachas tuomet įšoko į gražų vežimą.
O Peisistratas, Nestoro vaikas, rikiuotojas vyrų,
Ratuosna greit įsistojęs, vadžias pastvėrė į ranką
Ir botagu sušėrė žirgams, tie, galvas panertę,
Leidosi lygiu lauku, palikę Pilo tvirtovę.
Ištisą dieną abudu lingavo jungą ant sprando.
Kai nusileido jau saulė ir sutemos apgaubė žemę,
Vyrai pasiekė Ferus, kur namai gimtieji Dioklio,
Orsilocho sūnaus, garsaus Alfėjo vaikaičio.
Čia jie tą naktį nakvojo ir buvo gražiai pavaišinti.

O kai ryto duktė Aušra rožiapirštė prašvito,
Žirgus pakinkė ir vėl jie sulipo į margą vežimą,
Ir išvažiavo per kiemą pro skardų prieangį rūmų.
Tuosyk sukirto žirgams, ir tie pasileido kaip vėjai,
Kolei pasiekė kviečių banguojantį lauką, kur buvo
Galas kelionės: žirgai greitakojai atvežt paskubėjo.
Leidosi saulė jau vėl, ir sutemos apgaubė žemę.

Ketvirta giesmė

LAKEDAIMONE

Kai atvažiavo į Lakedaimono klonį tarp skardžių,
Žirgus pasuko tiesiog prie rūmų šviesaus Menelajo.
Ten vestuves linksmai tarp draugų jį rado bešvenčiant
Savo sūnaus ir beydės dukters — net ūžė svetainė.
Dukterį leido jisai už sūnaus galiūno Achilo,
Trojoj dar buvo ji pažadėta ir sutarta viskas,
Ir štai dabar vestuves dievai jiems davė iškelti.
Ją su greitaisiais žirgais ir vežimais tėvas nūn leido
Į mirmidonų pilį garsingą, kur tas viešpatavo.
Sūnui į žmonas išrinko Alektoro dukrą iš Spartos.
Jo mylimasis sūnus Megapentas, stipruolis rinktinis,
Gimė iš vergės: Elenai dievai daugiau pašykštėjo
Duoti vaikų, kai ji Hermionę vieną pagimdė,
Dukterį gražią, kaip Afroditę auksinę iš veido.
Taigi puotavo linksmai susirinkę rūmuos aukštuosiuos
Šiandien kaimynai visi ir bičiuliai garsaus Menelajo;
Linksminos, džiaugės, jiems dieviškas dainius, pritardamas kanklėm,
Šventišką giesmę giedojo, o du strapakojai šokėjai
Asloje kraipėsi, trypė, giesmės palaikydami taktą.
Kelią pabaigę, abu ties rūmų prieangiu aukštu —
Ir Telemachas šviesus, ir Nestoro vaikas šaunusis —
Žirgus sustabdė. Jų pasitikti pamatęs išbėgo
Eteonėjas, žvalus ūkvedys Menelajo garbingo,
Greitai sugrįžo vidun pranešti vyrų valdovui
Ir, atsistojęs prieš jį, prabilo žodžiais sparnuotais:
„Pora naujų svečių, augintas dievų Menelajau,

Dvejetas vyrų, iš giminės galingojo Dzeuso[30], atrodo.
Prašom sakyti, ar man nukinkyt jų žirgus eikliuosius,
Ar tevažiuoja iš mūsų, kad juos pamylėtų kas kitas".
Jam, atsidusęs giliai, Menelajas šviesplaukis atsakė:
„Niekad gi paikas pirmiau, Boetidai Eteonėjau,
Tu nebuvai, o dabar štai paistai niekus kaip mažutis.
Daugelį sykių ir mes, gražiai priimti, pavaišinti,
Iš svetimų kraštų parėjom, daugiau teneleidžia
Dzeusas mums niekur klajot! Kinkyki greitai paėmęs
Žirgus svečių, o juos atvesk ir sodinki prie vaišių".
Taip jis pasakė, tasai tuoj išbėgo iš rūmų ir liepė
Eiti su juo tarnams rūpestingiems, viską pametus.
Taigi atkinkė bemat iš jungo jie žirgus putotus,
Vedė arklidėn abu ir, prie ėdžių aukštųjų pririšę,
Ėsti užpylė kviečių, maišytų su miežiais geltonais.
Margą vežimą pastatė lauke prie sienos saulėtos,
O juos paprašė vidun į rūmus aukštuosius. Įėję
Jiedu grožėjos namais dievų auginto karaliaus.
Lygiai kaip saulė skaisti ar naktį pilnaties mėnuo,
Šitaip žėrėjo aukštieji namai Menelajo garbingo.
Reginiu tuo pasiganę akis ir širdį lig valiai,
Maudytis ėjo abu į svidančią dailią maudyklę.
O kada išprausė juos ir alyvom įtrynė tarnaitės,
Rūbais apvilko švariais, minkštais vilnoniais chitonais
Ir pasodino į krėslus šalia Menelajo Atrido.
Ant sidabrinio padėklo atnešusi aukso ąsotį
Tyro vandens, užpylė abiem kambarinė ant rankų
Ir jas nuplovė, tuomet ji padengė skobnį dailiausią.
O ūkvedė drovi priraikiusi duonos padėjo,
Valgių prikrovė krūvas ir džiaugės, kad turi ko duoti.
Dubenis vieną po kito mėsos įvairiopos jiems nešė
Mėsapjaustys ir pastatė abiem po taurę auksinę.
Kviesdamas vaišių ragaut, Menelajas šviesplaukis prabilo:
„Valgio ragaukit ir būkit sveiki atkeliavę, paskui jau,
Kai pasistiprinsit, man pasakysit, kas esate judu.
Jūsų tėvai ne žemos kilmės, iš visko matyti.
Aišku, jūs sūnūs abu dievų augintų karalių,
Laikančių skeptrą: tokių pagimdyt žemakilmiai negali".
Šitai pasakęs, keptos nugarinės po gabalą riebų,

Buvusį jiems po ranka, arčiau dar pakėlė paėmęs.
Rankom jie siekė dabar ant stalo esančių vaišių.
O kada alkį numalšė ir troškulį kiek apgesino,
Tuosyk į Nestoro sūnų taip Telemachas prabilo,
Galvą prikišęs arti, kad jo kiti negirdėtų:
„Žvilgtelėk tik, Nestoridai, tu, mano širdžiai mieliausias,
Varis kaip žėri visur aukštųjų rūmų svetainėj,
Dramblio kaulas ir auksas, sidabras ir gintaras gelsvas[31].
Dzeuso tiktai Olimpiečio namuos tegali tiek būti
Kiek čia tų lobių brangių. Net baimė ima, juos regint".
Šitą jo kalbą tačiau Menelajas šviesplaukis išgirdo
Ir, atsakydamas jiems, sparnuotais žodžiais prabilo:
„Mano vaikeliai, ar koks mirtingasis prilygs kada Dzeusui?
Rūmai tie jo nemirtingi, ir jo gėrybėm nėr galo.
Žmonės valios su manim susilygint, tegul ne kiekvienas,
Turtais savais. Ilgai aš vargau ir, daug ką laimėjęs,
Pargabenau namo, aštuntaisiais sugrįždamas metais.
Kiprą, Foinikiją aš tuomet ir Egiptą pasiekiau,
Etiopus pamatyti gavau, erembus, Sidoną,
Libijos žemę, kur dygsta ragai ėriukams bematant,
Triskart per vienus metus ten veda avys ir ožkos.
Ten nei karalius, sakau, nei piemuo niekados nepristinga
Sūrio skanaus nei mėsos, nei šviežio pieno saldžiausio,
Nesgi per kiaurus metus yra melžiamųjų galvijų.
Kol aš, po tuos tolimiausius kraštus klajodamas, kroviau
Savo turtus, namie tuo metu man užmušė brolį
Iš pasalų, slaptai, per žmonos nedorėlės klastą.
Maža tad džiaugsmo bėra man šias gėrybes valdyti.
Jūs iš tėvų turbūt tai girdėjot, vis tiek kas jie būtų.
Grūmiausi aš su vargais, o namai, gražiai įtaisyti,
Vėjais nuėjo su turtais visais, tiek metų krautaisiais.
Būčiau gyvenęs geriau su trečdaliu vienu tų lobių
Savo namuos, kad būtų gyvi tie vyrai, kur žuvo
Trojoj plačiojoj, toli nuo žirgus auginančio Argo.
Šiandien, deja, visų jų raudu ir dūsauju gailiai,
Vienas dažnai namie sėdėdamas širdžia suspausta.
Ašarom širdį nesyk aš lengvinu sau, o paverkęs
Liaujuosi vėl, nes šaltas liūdnumas nuvargina greitai.
Daugelio jų negedauju dar taip, nors širdį ir sopa,

Kaip kad to vieno, kurį atsiminęs, nei valgyt benoriu,
Nei užmiegu, nes niekas achajų tiek nekentėjo,
Kiek iškentėjęs ir vargęs yra Odisėjas. Atrodo,
Vargui jis buvo užgimęs, o man nepagydomas skausmas
Liko širdy, kai jis atsiskyrė, ir nieko nežinom,
Ar jis dar gyvas, ar miręs. Jo gaili šiandien ir verkia
Senas jo tėvas Laertas, protinga žmona Penelopė
Ir Telemachas, kurį išvažiuodamas mažą paliko".
Taip jis kalbėjo. Graudu Telemachui buvo dėl tėvo,
Ašara jam nuriedėjo per skruostą, visa tai girdint,
Rankom todėl abiem prispaudęs purpuro skraistę,
Uždengė savo akis. Menelajas viską suprato
Ir sau trumpai pasvarstė širdy ir protu apgalvojo:
Ar dar palaukti, kol pats užsimins apie tėvą jaunuolis,
Ar gal pradėti pirmam ir smulkiai viską išklausti.
Kol jis tai svarstė širdy ir viską protu apgalvojo,
Iš kvepalų gardžių prisigėrusios menės įėjo
Ir Elena, tarsi Artemidė su kilpiniu aukso.
Krasę, gražiai padarytą, jai tuoj pastatė Adrestė,
Kilimą vilnų minkštų po kojų paklojo Alkipė,
Filė atnešė jai sidabrinę kraitelę, Alkandrės
Padovanotą, žmonos Polibo, gyvenusio Tebuos,
Šiaurėj Egipto, kur jo namuos gėrybių be skaičiaus.
O Menelajui jis davė porą sidabro maudyklių,
Du trikojus dailius ir dešimtį talentų aukso.
Jojo žmona ir kitų dovanų nešykštėjo Elenai.
Davė jai verpstą auksinį ir sidabrinę kraitelę
Apačia dailiai gaubta ir kraštais išmargintais auksu.
Padavė Filė kraitelę dabar atnešus Elenai,
Pilną vingrių verpalų, ant viršaus padėtas gulėjo
Verpstas ir praverptas kiek raudonų vilnų kuodelis.
Sėdusi krasėn aukštọn, į suolelį atrėmusi kojas,
Kreipės į vyrą tuomet Elena ir ėmė teirautis:
„Argi mes žinome jau, Menelajau, augintini Dzeuso,
Kas jaunikaičiai tie du, į mūsų namus atkeliavę?
Aš apsigausiu ar ne, bet, širdies verčiama, pasakysiu:
Niekad dar man neteko matyt nei vyro, nei moters,
Taip panašių kaip jis (net baimė ima štai, regint
Jo panašumą į Odisėjo garbingojo sūnų)

Į Telemachą, kurį namuose paliko mažutį
Didvyris tas, kai jūs dėl manęs, besarmatės, achajai,
Vykote Trojon visi, pasiryžę drąsiai kovoti".
Jai atsakydamas, tarė tuomet Menelajas šviesplaukis:
„Pastebiu lygiai ir aš, kaip tu pastebėjai, mieloji.
Tokios pat kojos kaip Odisėjo, tokios pat rankos,
Žvilgsnis akių toksai, galva ir garbanos tokios.
Kai aš dabar ėmiau, Odisėją atminęs, sakyti,
Kiek tūleriopų vargų jisai dėl manęs iškentėjo,
Ašaros gailios tuojau per skruostus mūs svečiui pabiro,
Ir užsidengti akims jis purpuro skraistę patraukė".
Jam Peisistratas, Nestoro vaikas, atsakė ir tarė:
„Dzeuso augintas Atrėjo sūnau Menelajau karaliau!
Jis iš tiesų Odisėjo sūnus, kaip judu spėliojat,
Tik nedrąsus ir, vos tik peržengęs slenkstį šiandieną,
Varžosi savo širdy kvailu plepumu įkyrėti,
Ypačiai tau, kurio kaip dievo žodžiai mums brangūs.
Siuntė mane Gerenijos raitelis Nestoras senas
Jo palydėti pas jus. Jis nori tave pamatyti,
Gal tu galėsi kiek nors žodžiu jam padėti ar darbu.
Rūpesčių sūnui juk daug namuose, kai tėvas išvyksta,
Vieną palikęs, ir nėr užtarėjo šalia nei pagalbos,
Kaip Telemachui dabar, kai jo tėvas toli iškeliavęs
Ir padėjėjų nėra, kurie nuo skriaudų jį apgintų".
Jam atsakydamas, tarė tuomet Menelajas šviesplaukis:
„Kas patikėtų, kad mūsų namai sutinka kaip svečią
Sūnų mielojo vyro, kurs tiek dėl manęs nukentėjo!
Aš jį, kai grįšim, sakiau, mylėsiu kaip kito nė vieno
Tarpe argiečių, jei leis tik Dzeusas, perkūnų valdovas,
Mudviem laimingai parplaukt laivais greitaisiais per jūras.
Pilį žadėjau jam duot ir rūmus Arge pastatyti,
Jį iš Itakės atkviesti maniau su sūnum ir su turtais
Bei žmonėmis visais, užleisti sritį jam plačią,
Tuos, kas lig šiol ten mano įsakymų klauso, iškėlęs.
Vienas lankysime kitą dažnai, kaip kaimynai, ir niekas
Mudviejų nebeišskirs, atimdamas meilę ir džiaugsmą,
Kolei mums šviesą mirtis užtemdys debesiu juodu.
Betgi tos laimės turbūt pavydėjo mudviem pats dievas,
Kurs jį sulaikė varguos ir grįžti vienam jam neleido".

Taip jis kalbėjo, visiems pažadinęs graudulį seną.
Ėmė raudot Elena Argietė, duktė Kroniono,
Ir Telemachas pravirko, ir pats Menelajas Atridas.
Nestoro sūnui taip pat sudrėko ašarom akys:
Atminė savo širdy jisai Antilochą beydį,
Kaip tą nukovė šviesios Aušrinės sūnus pagarsėjęs[32].
Jį atsiminęs, dabar sparnuotais žodžiais prabilo:
„O Menelajau! Tave protingiausiu visų mirtingųjų
Nestoras senas vadina, kai kartais, tave prisiminę,
Pradedam kalbą namie ir vienas klausiame kitą.
Nūn, jei galėčiau prašyt, manęs paklausyk: nepatinka
Ašaros man vakarienės metu, o dabar greit Aušrinė,
Ryto duktė, patekės. Nelaikau anaiptol aš blogybe
Ašaras laistyt, kai miršta žmogus, likimui paklusęs.
Pagarbą vargšams mirtingiems vienaip mes tegalim parodyt —
Garbaną sau nusikirpt ir ašarą gailią nubraukti.
Mano brolis juk žuvo taip pat, o nebuvo blogiausias
Tarpe argiečių, turėjai pažinti, bet man jo neteko
Nei pamatyt, nei sutikt. Tik sako, visur Antilochas
Būdavęs pirmas — lenktynėse vyrų ir stojęs į kovą“.
Jam atsakydamas, tarė tuomet Menelajas šviesplaukis:
„Mano mielasis, kalbi, kaip vyras tikrai išmintingas
Gali kalbėti ir elgtis, gyvenimo matęs nemaža.
Tėvo protingo sūnus tu esi, jei sugebi šitaip.
Lengva pažinti vaikus žmogaus, kuriam Kronionas
Suteikė laimę ir žmoną sau rast, ir sūnų susilaukti,
Kaip štai kad Nestorui davė dienas tolydžio laimingas —
Šiandien jis sveikas namie ramiai sau leidžia senatvę,
O jo sūnūs protingi ir mūšy su ietimi narsūs.
Liaukimės verkę todėl, kaip buvom bepradedą verkti,
Ir atsiminkime vėl vakarienę. Vandens tepaduoda,
Nusimazgosim rankas, o kalboms bus laiko ir dieną
Tiek Telemachui, tiek man, su juo mes viską aptarsim“.
Taip jis pasakė. Vandens jiems užpylė ant rankų
Asfalionas, tarnas vikrus Menelajo garbingo.
Rankom vėl siekė svečiai ant stalo esančių vaišių.
Tuosyk atėjo mintis augintinei Dzeuso Elenai
Ėmus į vyną, kurį jie gėrė, įpilti žolelių,
Gydančių skausmą visokį bei sielvartą sunkų ir pyktį.

Žmogui, kurs išgeria jų, krateran į vyną įmiešęs,
Ašara tądien gaili skruostų skaisčiųjų nevilgo,
Nors netikėtai miršta jo motina, mylimas tėvas
Arba kas brolį ar jo numylėtinį sūnų nužudo
Vario ginklu ir savo akim jis regi jų mirtį.
Dzeuso Kronido duktė tokių žolelių turėjo.
Buvo jų davus seniau egiptietė jai Polidamna,
Tono pati. Visokių ten daug penėtoja žemė
Želdo žolių, nemaža gerų, bet daug ir žalingų.
Ten žolininkas kiekvienas, visam pasauly nerasi
Niekur už juos geresnių: visi jie Pajano vaikaičiai.
Vyną tokiom žolėm pagardinus ir jo padavus,
Žodžiais meiliais Elena vėl prakalbo į vyrus ir sakė:
„Dzeuso augintas Atrėjo sūnau Menelajau ir judu,
Sūnūs garbingų tėvų! Ne visiems vienodai paskirstė
Gera ir bloga Kronidas: jis viską gali, ką nori.
Sėdit štai rūmuose smagūs prie stalo, vaišėm apkrauto,
Džiaugiatės, kalbat linksmai, tai leiskit ir man prisidėti.
Neatsiminsiu aš visko ir žodžiais išreikšt nevaliosiu,
Kiek Odisėjas šviesus darbų garsingų padarė.
Nuotykį vieną paseksiu, kuris šiam vyrui nutiko
Trojos plačioj šaly, kai jūs ten vargot, achajai.
Nugarą sau rimbu be gailesčio jokio nučaižęs
Ir skarmalais pečius prisidengęs, kaip elgeta tikras,
Mums nedraugingų žmonių plačiagatviam mieste pasirodė.
Išvaizda kito žmogaus prisidengęs, atrodė toks skurdžius,
Kokio jo niekas nėra achajų laivyne regėjęs.
Drąsiai jis Trojos mieste pasirodė, ir niekam nekilo
Joks įtarimas, tiktai aš viena pažinau jį nesunkiai
Ir klausinėti ėmiau, o jis išsisukdavo vingriai.
Tik kai išmaudžiau aš jį ir kūną alyvom įtryniau,
Švarų drabužį daviau ir priesaiką didžią prisiekiau,
Kad nesakysiu aš niekam, jog Trojoj yra Odisėjas,
Kol jis negrįš prie greitųjų laivų ir prie palapinių,—
Tuosyk pasakė jis man sumanymą visą achajų[33].
Pulką trojėnų gudriai aštriuoju kardu išžudęs,
Grįžo jis pas argiečius ir parnešė aibę naujienų.
Kitos trojietės graudžiai raudojo, o mano krūtinėj
Džiaugsmas netilpo tada, nes širdį jau traukė senokai

Grįžti namo, krimtaus dėl kaltės, prie kurios Afroditė
Buvo sugundžius ir iš mielosios tėvynės išvedus,
Kur pasiliko duktė, namai ir vyras manasis,
Tokis, kuriam išminties nei grožio — nieko netrūksta".
Jai atsakydamas, tarė tuomet Menelajas šviesplaukis:
„Viskas tikriausia tiesa, ką tu, mieloji, kalbėjai.
Teko regėti žmonių, jų polinkių, būdų visokių,
Vyrų narsiausių mačiau, daugybę šalių apkeliavęs,
Betgi dar niekur lig šiol negavau susitikti aš kito,
Gebančio negandus kęsti, kaip kentė juos Odisėjas.
Nuotykį vieną paseksiu, kuris šiam vyrui nutiko
Medžio dailiajam arkly, kur buvo susėdę drąsiausi
Argo herojai anuomet, kai prapultį nešė trojėnams.
Tądien ir tu atėjai, tave ten sakytum patraukė
Demonas koks, panorėjęs suteikti garbę trojėnams.
O Deifobas, gražus kaip dievas, tave atlydėjo[34].
Triskart aplink ėjai, palytėdama šonus to arklio
Ir šaukdama vardais narsiausius vyrus danajų,
Jųjų kiekvieno žmonos gražiai pamėgdžiojus balsą.
Aš ir Tidėjo sūnus tuomet, ir šviesus Odisėjas
Kiūtojom arklio viduj ir tavo balsą girdėjom.
Noras užėjo ir man, ir Tididui, ir ėmėm svarstyti,
Ar mums išlipti laukan, ar tik iš vidaus atsišaukti.
Bet Odisėjas abu, panūdusius baisiai, sulaikė.
Sūnūs achajų kiti kaip numirę tyliai sėdėjo.
Vienas Antiklas dar spyrės, norėdamas jai atsiliepti,
Bet Odisėjas jį rankom tvirtom apkabino pastvėręs,
Užėmė burną paikam ir išgelbėjo vyrus achajų,
Tolei palaikęs, kol tau pasišalinti liepė Atėnė".
Jam Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Dzeuso augintas Atrėjo sūnau Menelajau valdove!
Liūdna, kad niekas apgint nuo žuvimo jo negalėjo,
Nors geležinė širdis jam būtų krūtinėje buvus.
Betgi jau leiskit mums eiti į lovą, kad, joj išsitiesę,
Miego saldaus malonumais galėtume džiaugtis lig ryto".
Baigė jisai. Elena Argietė liepė tarnaitėms
Lovas svetainėj statyt ir purpuro kilimą minkštą,
Dailiai išpurčius, patiest ir baltom drobulėm pridengti,
O viršuje abiem padėti po antklodę purią.

Paėmė tos žibintus į rankas, išėjo iš menės,
Ir, vos tik lovas paklojo, šauklys tuoj svečius atlydėjo.
Prieangy rūmų aukštų drauge ilsėjos abudu —
Ir Telemachas herojus, ir Nestoro vaikas garbingas.
Pats Menelajas nuėjo į miegamą rūmų aukštųjų,
Kur šalia jo Elena atsigulė, motė šviesioji.
O kai ryto duktė Aušra rožiapirštė prašvito,
Kėlės iš lovos minkštos Menelajas, kovoj pagarsėjęs,
Greit apsivilko, per petį aštrųjį kardą pasvėrė
Ir, sau po kojų baltų dailius sandalus pasirišęs,
Žengė iš miegamo savo tarytum dievas jaunutis,
Sėdosi prie Telemacho, vardu pavadino ir tarė:
„Kokios gi bėdos tave iš toli, Telemachai, atvijo
Į Lakedaimoną šventą per marių keterą plačią?
Savos ar tavo žmonių? Sakyki visą teisybę".
Jam Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Dzeuso augintas Atrėjo sūnau Menelajau valdove!
Atvažiavau, gal kartais žinių apie tėvą suteiktum.
Eina man vėjais namai ir baigia nykti gėrybės,
Rūmuose pilna žmonių palaidūnų, kurie nesiliauja
Pjaut šleivakojų galvijų ir mūsų avių švelniavilnių.
Tai mano močios jaunikiai, įžūlūs ir puikūs be galo.
Tavo kelius todėl apkabinęs, prašau ir maldauju,
Kad pasakytum ką nors apie liūdną tėvo žuvimą,
Gal tu savom akim regėjai, o gal iš klajūno
Kokio tau teko girdėt. Nelaimei pagimdė jį močia.
Prašom tik nesivaržyt ir nešvelnint, manęs pagailėjus,
Bet pasakyt atvirai, kaip viską regėjai iš tikro.
Prašom sakyt, jei mano tėvas, garbus Odisėjas,
Užtarė žodžiais kada ar darbą tau gerą padarė
Trojos šaly, kai jūs kentėjote vargą, achajai.
Tai atsiminki dabar ir man pasakyki teisybę".
Jam atsidusęs giliai, Menelajas šviesplaukis atsakė:
„Nepatikėsi žmogus, kad lovoje vyro galiūno
Nori nykštukai gulėt, ištižę ir gėdą praradę.
Lygiai kaip elnė miške, jei, liūto guolį užėjus,
Ten atsivestų vaikus ir, juos suguldžius, išeitų
Kalno pašlaitėn skardžion arba į pievą žolėtą
Pasiganyti, o liūtas tuo tarpu sugrįžtų į guolį —

Motinai tuoj ir vaikams padarytų galą prišokęs,—
Taip tad ir jiems padarys Odisėjas galą pargrįžęs.
Tėve mūs Dzeuse Kronide, Atėne, šviesus Apolonai,
Duokit jam grįžti tokiam, koks buvo Lesbe gražiamūriam,
Kai galynėjos su Filomeleidu ir bloškė jį stvėręs
Žemėn taip smarkiai, jog nė atsidžiaugt negalėjo achajai,—
Lai susitinka tik toks su jaunikiais visais Odisėjas —
Trumpos jų dienos bebus, ir ašarom baigsis vestuvės.
Visa, ko klausi mane ir maldauji — aš negudravęs
Tau pasakysiu teisingai, meluot nenorėdamas nieko,
Kaip man pasakė kadai tiesakalbis senis jūrinis[35].
Nieko neslėpsiu aš tau ir žodžių jo nekraipysiu.
Norinčio grįžti manęs dievai iš Egipto neleido,
Laikė už tai, kad jiems nebuvau hekatombių sudėjęs:
Baisiai nenori dievai, kad pažadus žmonės pamirštų.
Kyšo salelė maža didžiabangių marių platybėj
Priešais Egipto krantus, Faru ją žmonės vadina,
Tiek atitolus nuo kranto, kiek laivas gaubtasis per dieną
Gali nuplaukt, kai vėjas stiprus jį varo į priekį.
Įrengtas uostas saloj, iš kurio laivai lygiašoniai
Leidžiasi plaukt į marias, gėrimui vandens pasiėmę.
Dukart po dešimt dienų dievai mane ten turėjo,
Vėjui neleidę pakilt, kurs, pūsdamas tiesiai į jūrą,
Būtų mums nešęs laivus per plačią keterą marių.
Baigėsi maistas, ir ūpas visiems jau būtų nukritęs,
Jeigu su pagaila rankos nebūtų ištiesusi deivė —
Toji duktė galingo Protėjo, senio jūrinio,
Eidotėja, kuriai širdis be galo sugrudo,
Klaidžiojant vieną toli nuo vyrų mane susitikus.
Tie, pakraščiais salos klajodami, tuosyk žvejojo
Su meškerėm riestom, nes pilvą graužė jiems alkis[36].
Deivė priėjo artyn ir, mane prakalbinus, tarė:
„Kas tu, ar mažas esi, pakeleivi, ar bukaprotis,
Ar gal tyčia gaišti ir skurdas tau vien malonumas,
Kad taip ilgai čia sėdi saloj, lyg tu negalėtum
Rasti kokios išeities ir vyrams dienų negaišinti?"
Taip ji man tarė, o aš atsakydamas šitaip kalbėjau:
„Aš pasakysiu tau tiesą, vis tiek, kas būtum, dievaite:
Priverstas vietoj turiu čia sėdėti, turbūt nusidėjau

Kuo nemirtingiems dievams, plačių padangių valdovams.
Man pasakyki todėl, dievai juk žinote viską:
Kas iš dievų čia laiko mane ir kelio neduoda,
Grįžti neleidžia namo per vandenis marių žuvingų?"
Taip aš kalbėjau, o ji man, deivė, atsakė ir tarė:
„Aš pasakysiu dabar tau visą teisybę, keleivi.
Čia mat gyvena seniai tiesakalbis senis jūrinis,
Nemirtingasis Protėjas mūs Egiptietis, kurs žino
Marių gelmes visas, kaip tarnas klusnus Poseidono.
Sako, man tėvas jisai, aš esanti tikras jo vaikas.
Jeigu tu jį pasigauti pritykojęs kur sugebėtum,
Tai pasakytų jis tau kelionės tolumą ir kelią,
Kaip jums sugrįžti namo per vandenis marių žuvingų.
Jis pasakys, dievų giminaiti, tau, jeigu norėsi,
Visa, kas tavo namuos atsitiko, bloga ir gera,
Kai išėjai į šią vargingą ir ilgą kelionę".
Taip ji man tarė, o aš atsakydamas šitaip kalbėjau:
„Taigi patarki pati, kaip dievišką senį apgauti,
Kad jis nebėgtų, mane pastebėjęs ir viską supratęs.
Dievą sunku nugalėti mirtingam žmogui šios žemės".
Taip aš kalbėjau, o ji man, deivė, atsakė ir tarė:
„Aš pasakysiu dabar tau visą teisybę, keleivi.
Kai tiktai saulė dangum atrieda į vidurį patį,
Kelias iš marių tuojau tiesakalbis senis jūrinis,
Dengiasi juoda vilnim, Zefyro jūroj pašiaušta,
Ir po uolom, vandens paskalautom, gula išėjęs.
Sugula ruoniai aplink, banda irklakojė gražiosios
Deivės jūrinės visa, iš marių pilkųjų atplaukus.
Jūros gelmių aitriuoju kvapu jie dvokia iš tolo.
Ten aš tave nuvesiu rytoj, vos aušrai prašvitus,
Ir paguldysiu tarp jų, o tu pasiimki iš vyrų
Tris su savim, kurie laivuos tvirtasuoliuos drąsiausi.
Tau pasakysiu visas pražūtingas senio gudrybes.
Ruonius pirmiausia skaičiuos, arti prie kiekvieno priėjęs,
O kai ant pirštų visus suskaičiuos ir gerai įsitėmys,
Pats atsiguls vidury, kaip piemuo tarp savo avelių.
Kai pastebėsite jūs, kad senis kietai jau užmigo,
Kiek tik turėsit drąsos ir jėgų, visas jas sukaupę,
Pulkite jį ir laikykit, nors jis ištrūkti norėtų.

Jis pasiversti mėgins jums viskuo, kas žemėje gyva
Ir kas rėplioja po ją, ugnim net ir vandeniu šaltu.
Jūs tik jį spauskit tvirčiau ir kojos nekelkit iš vietos.
O kai žmogaus balsu pradės pagaliau jis kalbėti,
Tuo atsivertęs, kuo jį prieš miegą būsite matę —
Liaukitės tuosyk laikyt ir senį paleiskit į laisvę.
Jis pasakys tuomet, koks dievas, piktas ant jūsų,
Grįžti neleidžia namo per vandenis marių žuvingų".
Šitai pasakiusi, deivė į jūrų bangas pasinėrė.
O aš prie savo laivų, stovėjusių marių pakrantėj,
Linksmas ėjau, bet smarkiai širdis iš nerimo plakė.
Taip aš prie laivo grįžau į pakraštį šniokščiančių marių,
Sėdome vakarieniaut, ir naktis nemarioji atėjo,
Sugulėm tuosyk visi ant jūros kranto uoloto.
O kai ryto duktė Aušra rožiapirštė prašvito,
Aš atsikėlęs ėjau plačiųjų marių pakrante
Ir nuoširdžiai maldavau dievus, kartu dar vedžiausi
Trejetą savo draugų, kurių gerumu pasiklioviau.
Deivė paniro tuomet į gelmenis marių plačiųjų,
Greitai atplukdė iš ten mums ruonių keturias odas,
Nuluptas dar neseniai: ji vylių tėvui sumanė.
Keturis tuosyk guolius smėly drėgnokam išrausus,
Ji atsisėdo ir laukė; kai mes atėjom prie josios,
Liepė visiems atsigult ir oda užklojo kiekvieną.
Bet pasala mums buvo baisi, nes nosį be galo
Erzino smarvė tų ruonių, gerai įsiganiusių jūroj.
Kam gi čia būtų smagu su marių pabaisom gulėti?
Deivė išgelbėjo mus, sumaniusi atgavą gerą:
Atnešė ji kiekvienam ambrosijos, kvepiančios smarkiai,
Ir padėliojo po nosim, kad permuštų ruonių dvokimą.
Taip neramiom širdim mes rytmetį visą gulėjom.
Atplaukė ruoniai iš marių pulku ir vienas prie kito
Sugulė kaip visados ant jūros kranto smėlėto.
Senis, dienos vidury iš marių išniręs, pamatė
Ruonius riebiuosius, visus suskaičiavo, apėjęs aplinkui.
Ruoniais palaikė ir mus, į skaičių įtraukdamas pirmus;
Niekur klastos neįtaręs, ir pats išsitiesė žemėj.
Mes šaukdami tuoj puolėm prie jo ir stvėrėme rankom.
Senis tačiau neužmiršo klastingų savo gudrybių.

Jis kaip matai pavirto liūtu su karčiais gauruotais,
Slibinu tapo baisiu, leopardu ir šernu didžiausiu,
Vandeniu ėmė sruvent ir stiebės medžiu į padangę.
Mes jį laikėm tvirtai, nesitraukėm ir drąsinom širdis.
Kai pagaliau įgriso naujų gudrybių ieškoti,
Senis žmogaus balsu prakalbėjo ir tarė man šitaip:
„Kas iš dievų, Atrėjo sūnau, patarimą tau davė
Griebtis klastos, kad įveiktum mane? Sakyki, ko reikia?"
Taip jis man sakė, o aš atsakydamas šitaip kalbėjau:
„Pats tu, seneli, žinai, kodėl išsisukti dar nori?
Štai jau seniai čia sėdžiu saloj, negalėdamas niekaip
Rasti sau išeities, ir graužiu be reikalo širdį.
Taigi tu man pasakyk — dievai juk žinote viską,—
Kas iš dievų čia laiko mane ir kelio neduoda,
Grįžti neleidžia namo per vandenis marių žuvingų?"
Taip aš kalbėjau, o jis atsakydamas šitaip prabilo:
„Dzeusui turėjai sudėt ir kitiems dievams nemirtingiems
Atnašą gausią tuomet, kai leidais į kelią, kad teiktųs
Duoti jie tau per jūras juodąsias pargrįžt į gimtinę.
Tau nežadėta lemties artimuosius išvysti ir savo
Aukštastogius namus mielojoje tėviškės žemėj,
Kol prie Egipto tėkmės[37], iš Dzeuso gavusios pradžią,
Tu nenuplauksi ir nesudėsi šventų hekatombių
Nemirtingiesiems dievams, aukštų padangių valdovams.
Tuosyk dievai tau duos jau kelią, kurio tu geidauji".
Taip jis pasakė. O man širdis sustingo krūtinėj:
Vėlei man liepia keliaut atgal per jūrą miglotą,
Žiotis Egipto pasiekt. Ilga, varginga kelionė.
Betgi aš jam atsakiau, prabildamas šitokiais žodžiais:
„Viską, seneli, aš taip, kaip tu čia kalbėjai, darysiu,
Tik pasakyki pirmiau ir aiškiai man viską išdėstyk:
Ar jau visi sveiki su laivais sugrįžo achajai,
Likę dar Trojoj, kai mes su Nestoru kelią pradėjom?
Gal ką greitajam laive mirtis nelaiminga ištiko
Ar gal ant rankų mielų, pabaigus karo nelaimes?"
Taip aš kalbėjau, o jis atsakydamas šitaip prabilo:
„Kam tu, Atridai, viso to klausi? Nėr reikalo jokio
Tau tai žinoti ir galvą man suosti. Sakau, negalėsi
Ašarų greit sulaikyt, kai visą teisybę išgirsi.

Daugelis jų jau žuvo seniai, bet daug ir išliko.
Vienu tik du žymieji vadai variarūbių achajų
Žuvo namo grįždami, o mūšių tu pats gi dalyvis.
Vieną dar gyvą lig šiol tebelaiko jūroj plačiojoj.
Tuotarp Ajantas su savo laivais ilgairkliais paskendo.
Plaukusį jį iš pradžių pro Girų uolas pavojingas
Pravedė pats Poseidonas ir nedavė jūroje žūti.
Būtų išvengęs mirties, nors nekenčiamas baisiai Atėnės,
Jeigu nebūtų per daug pasigyręs ir žodžio prametęs:
Drąsiai prieš valią dievų jis plaukiąs per gelmenis marių.
Ir Poseidonas tuomet, žodžius pagyrūno išgirdęs,
Trišakį savo piktai į rankas galingas pastvėrė[38],
Trenkė juo smarkiai į Girų uolas ir perskėlė jąsias.
Kalnas paliko stovėt, o skeveldros nugriuvo į jūrą,
Kur neseniai sėdėjo ir taip didžiavos Ajantas.
Greit jį pagavo banga ir nunešė jūron beribėn.
Taip jis ir žuvo liūdnai, sūrių vandenų prisigėręs.
Brolis tavasis išvengė mirties ir paspruko laimingai
Su pūstašoniais laivais, išgelbėtas Heros valdovės.
Dar jis turėjo praplaukti Malėjos kyšulį aukštą,
Bet kai prie jo prisiyrė, pašėlusi audra pakilo
Ir jį pastvėrus nugrūdo per šniokščiančią jūrą žuvingą
Žemės pačian pakraštin, kur seniau gyveno Tiestas,
O tuo metu viešpatavo Tiesto sūnus jau, Aigistas.
Bet ir iš ten pavyko jam grįžti be didelio vargo:
Pakreipė vėją dievai, ir namus jis pasiekė laimingai.
Kupina džiaugsmo širdim išlipo į tėviškės krantą,
Gimtąją žemę bučiavo apglėbęs ir laistė ją gausiai
Ašarom savo karštom iš laimės, kad vėl ją išvydo.
Jį iš žvalgyklos aukštos pastebėjo žvalgas, kurs buvo
Ten pastatytas klastūno Aigisto už algą sulygtą —
Dvejetą talentų aukso. Metai praslinko besergstint,
Kolei Atridas sugrįš: audringo jo narso bijojo.
Žvalgas atbėgo žinios pasakyti rikiuotojui vyrų.
Būdą klastingą seniai sugalvojęs jau buvo Aigistas:
Dvidešimt vyrų tvirtų mieste paieškojęs pririnko
Ir, juos paslėpęs namuos, įsakė vaišes paruošti,
Pats išvažiavo pakviest Agamemnono, vyrų valdovo,
Porą žirgų pasikinkęs ir baisų darbą sumanęs.

Taip parsivežęs, mirties nenujaučiantį užmušė svečią
Vaišių metu, kaip kitas kad užmuša jautį prie ėdžių.
Lygiai Atrido žmonių neliko gyvo nė vieno,
Lygiai Aigisto; visi jie rūmuose galvas paguldė".
Taip jis pasakė, ir man širdis sustingo krūtinėj.
Graudžiai pravirkau, sukniubęs ant smėlio, ir nebenorėjo
Mano širdis gyvent ir saulės žibintą regėti.
Kai aš, raitydamos taip, pasotinau ašarom sielą,
Tuosyk prabilo vėl tiesakalbis senis jūrinis:
„Veltui, Atrėjo sūnau, tu galuosies šitaip be saiko.
Ašaros nieko jau nepagelbės. Geriau pažiūrėki,
Kaip tau grįžti greičiau į mielą tėviškės žemę.
Gal dar žudiką gyvą užspėsi, o gal jį Orestas
Bus jau suspėjęs užmušti, tuomet jam kapą supilsi".
Taip jis pasakė. Širdis atitoko krūtinėj, ir noras
Vėl atsirado gyvent, nors sielvartas slėgė be galo.
Senį prakalbinau vėl, sakydamas žodžiais sparnuotais:
„Šiuos aš visus žinau. Tu man pasakyki, kas trečias
Vyras tas gyvas, lig šiol tebelaikomas jūroj plačiojoj?
Gal bus jau miręs? Aš noriu išgirsti, nors baisiai man liūdna".
Taip aš kalbėjau, o jis atsakydamas šitaip prabilo:
„Tas tai Laerto sūnus, gyvenęs Itakėj nuo seno.
Aš jį regėjau saloj gailingas ašaras liejant
Rūmuose nimfos Kalipsės, kuri jį laiko per jėgą,
Ir jis negali niekaip į gimtąjį kraštą sugrįžti,
Nes ilgairklių laivų neturi nei vyro nė vieno,
Kurs jį lydėtų kelionėj per marių keterą plačią.
Tau, Menelajau, dievų užaugintas, nėra pažadėta
Lemčiai paklusus numirt žirgais pagarsėjusiam Arge.
Tau nemirtingi dievai leis eiti į kraštą pasaulio,
Į Elisiejaus laukus, kur gyven Radamantas šviesplaukis,
Ten, kur bėga lengvai gyvenimas žmogui mirtingam,
Kur nei audrų nėra, nei lietų, nei žiemų didžiaspeigių,—
Ten Okeanas siunčia malonų Zefyro vėjelį,
Kad jis papūstų gaiviau ir duotų žmonėms atsigauti:
Juk tu Eleną turi ir žentas esi Kronionui".
Šitai pasakęs, į marių bangas pasinėrė jūrinis,
O aš ėjau prie laivų, kur buvo vyrai mūsiškiai,
Lygūs dievams, ir mano širdis iš nerimo plakė.

O kai prie laivo grįžau į pakraštį šniokščiančių marių,
Sėdome vakarieniaut, ir naktis nemarioji atėjo,
Sugulėm tuosyk visi ant jūros kranto uoloto.
O kai ryto duktė Aušra rožiapirštė prašvito,
Nieko nelaukę, laivus į dievišką jūrą nustūmėm,
Stiebus pastatėm juose ir bures atlapojom plačiausiai.
Tuosyk sulipom visi ir, eilėm susėdę prie irklų,
Vandenis marių pilkų pradėjom jaisiais kapoti.
Vėl atvariau laivus prie Egipto upės, iš Dzeuso
Gavusios pradžią, ir ten sudėjau šventas hekatombes.
O kai aš taip numaldžiau dievų amžinųjų rūstybę,
Pilkapį broliui supyliau, kad skelbtų jo garbę per amžius.
Viską pabaigęs, grįžau, ir dievai man davė patogų
Vėją ir parnešė greit į mielą tėviškės žemę.
Tu neskubėk dabar ir mano namuos paviešėki,
Kol patekės vienuolikė diena arba ir dvylikė.
Tuosyk išleisiu tave, puikių dovanų nešykštėjęs.
Duosiu tris žirgus ir dailų vežimą, be to, dar pridėsiu
Gražų ąsotį, idant, iš jo dievų nemirtingų
Garbei nuliejęs, mane visados geru paminėtum".
Jam Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Prašom, Atrėjo sūnau, manęs čia ilgai nelaikyti.
Aš tai ir kiaurus metus mielai pas tave praviešėčiau,
Nepasigesčiau namų nei gimdytojų, čia atsisėdęs:
Man juk didžiai malonu apsakymų tavo klausytis,
Kai tu kalbi, bet mano draugai nerimauja tikriausiai
Pilo šaly šventoj, ir taip užtrukau jau nemaža.
Jei dovanų žadi — tebūnie kokia brangenybė.
Nesivarysiu žirgų į Itakę, juos sau pasiliki:
Bus kuo puikauti — esi tu plačių lygumų šeimininkas.
Auga čia tau dobilai žali ir kvapios viksvuolės,
Dera kviečiai ir pūrai, ir miežiai balti plačiavarpiai.
Mūsų Itakėj nėra lygumų nei pievų plačiųjų —
Kraštas ožkų, tačiau už žirgų ganyklas malonesnis.
Kur tau kas žirgus augins saloje, kur pievų ten rasi,
Siekiančių marių krantus, o Itakė — mažiausiai tam dera".
Taip jis kalbėjo. Šypsojos narsus kovoje Menelajas,
Meiliai paglostė ranka, vardu pavadino ir tarė:
„Tu iš aukštos giminės, vaikeli, kalba tai parodo.

Dovaną tau pamainysiu mielai, čia vargo nėr jokio,
Lobių visokių nemaž rūsiuose man guli sukrauta.
Duosiu, kas būtų gražu ir vertę turėtų nemenką.
Duosiu kraterą, gražiai padarytą: vidus jo ir šonai
Gryno sidabro, o pakraštėliai pagražinti auksu.
Pačio Hefaisto tai darbas. Jį dovanojo Faidimas
Man, sidoniečių karalius, kai jo pastogėj viešėjau,
Grįždamas tuosyk namo, o šiandien tau dovanosiu".
Taip jie sėdėjo ilgai ir dailiai visi šnekučiavo.
Tuotarp vestuvių svečiai į karaliaus rūmus vis ėjo,
Pulką privarė avių ir prinešė vyno puikiausio.
Ir gražiakuodės jų žmonos visos atėjo su duona.
Taip čia plušėjo namuos ir taisėsi didelei puotai.
Prie Odisėjo namų susirinkę jaunikiai tuo tarpu
Mėčiojo diską smagiai ir svaidė ietį didžiulę
Dailiai grįstoj aikštėj, kaip visad įžūlūs be galo.
Tik Antinojas sėdėjo ir Eurimachas gražuolis,
Tiedu jaunikių vadai, nes buvo visų pranašiausi.
Greitai priėjo prie jų Fronijo sūnus Noemonas,
Kreipėsi į Antinoją ir jį paklausė, sakydams:
„Gal, Antinojau, kas žinot, ar niekas negalit nujausti,
Ar Telemachas jau greitai sugrįš iš Pilo smėlėto?
Ten jis manuoju laivu iškeliavo, jo šiandien man reikia,
Vyksiu aš į plačialaukę Elidę, ten mano kumelių
Dvylika ganos jaunų ir darbui gerų asilėnų,
Nevažinėtų, o metas jau juos imt pratint prie jungo".
Taip jis kalbėjo, o tiedu nustebo, nes jiems neatrodė,
Kad Telemachas Nelėjo Pilan išvyko, jie manė —
Gal jis lauke prie avių, o gal pas kiauliaganį seną.
Jam Antinojas, Eupeito sūnus, atsakydamas tarė:
„Tu man teisybę sakyk, kada jis išvyko ir kas jį
Ten palydėjo — Itakės vyrai ar jojo namiegai,
Ar pasamdyti kokie, jei taip atsitikti galėjo?
Visą tu man pasakyki teisybę, idant žinočiau,
Ar jis be tavo leidimo pasiėmė juodąjį laivą,
Ar tu jam pats davei, kai prašymai jo įkyrėjo".
Jam Noemonas, Fronijo sūnus, atsakydamas tarė:
„Pats aš geruoju daviau. O ką gi kitas darytų,

Jeigu jį toks žmogus su rūpesčiu tokiu krūtinėj
Imtų maldaut? Sunku kiekvienam atsakyti juk būtų.
O palydėjo jį vyrai, labiau už visus pagarsėję
Mūsų mieste, pirmasis, mačiau, įsėdo į laivą
Mentoras arba gal dievas, Mentoru tik apsimetęs.
Baisiai stebiuosi dėl to: aš Mentorą šviesų regėjau
Vakar iš ryto čionai ir kai Pilan sėdo į laivą".
Taip pakalbėjęs, namo Noemonas pas tėvą sugrįžo.
Tiedviem nutirpo abiem krūtinėse vyriškos širdys.
Liepė jaunikiams susėst, šalin atidėjus varžybas.
Ir Antinojas, Eupeito sūnus, prabilo į juosius,
Perimtas pykčio, širdis jo visa apsiliejo iš karto
Juoda tulžim, o akys kaitriom sužėravo žarijom:
„Oi oi oi! Girdit? Koksai įžūlumas baisus Telemacho!
Leistis kelionėn man drįsk, nors ją mes buvom užgynę!
Vyrų valios neklauso ir vaikis pats iškeliauja,
Ir palydovų gerų prisirinkęs, ir laivą sau gavęs!
Aišku gi, tai ateity neišeis į gera, ir Dzeusas
Jį tepražudo pirmiau, nei mes susilauksim nelaimės!
Duokit todėl man laivą greičiau ir dvidešimt vyrų,
Noriu aš jo patykot, kai plauks, ir kelią pastosiu
Sąsiaury jam tarp Itakės ir Samo krantų aukštauolių,
Kad pasibaigtų liūdnai ta kelionė ieškotojui tėvo".
Taip jis pasakė. Anie tuoj sutiko ir pritarė garsiai
Ir pasikėlę pulku į namus Odisėjo suvirto.
Keletas mirksnių — ir Penelopė jau sužinojo
Visa, ką baudės daryt ir ką kalbėjo jaunikiai.
Pranešė jai šauklys Medontas, kurs viską girdėjo,—
Buvo už kiemo tvoros, kai jie ties priebučiu tarės.
Bėgo skubiai pasakyti žinios Penelopei į rūmus.
O Penelopė pamatė jį žengiant per slenkstį ir tarė:
„Kurgi nūn siunčia tave, mielasis, garbūs jaunikiai?
Gal pasakyti šviesaus Odisėjo stropiosioms tarnaitėms,
Darbus kad mestų šalin ir vėl jiems pokylį rengtų?
Kadgi jie liautųs galop čia grūstis su savo piršlybom
Ir kad šis pokylis jiems paskutinis jau būtų iš viso!
Renkatės baisiai dažnai ir vis gėrybes eikvojat
Jūs Telemacho protingo. Matyt, negirdėjote niekad,

Dar būdami vaikai, iš savo gimdytojų lūpų,
Koks malonus Odisėjas tėvams jūs buvo anuomet.
Niekam nedarė skriaudos ir žodžio neištarė pikto
Žmogui savam, nors toks papratimas šviesiųjų karalių —
Baisiai jie rūstūs vienam, o kitą myli be saiko.
Bet Odisėjas nėra su žmogum nedorai pasielgęs.
Jūsų tuo tarpu širdis ir darbai, iš josios pareiną,
Baisūs atrodo, ir nėr dėkingumo už gera, kur gavo".
Jai atsakydamas, tarė šauklys išmintingas Medontas:
„Kadgi tai būtų visa jau mūsų nelaimė, valdove!
Kitą, didesnį nei šis ir žymiai baisesnį dalyką
Šiandien sumanė jaunikiai, kad jiems Kronionas neleistų!
Baudžiasi jie Telemachą aštriuoju variu nužudyti,
Grįžtantį sveiką namo. Iškeliavo tėvo ieškoti
Jis į smėlėtąjį Pilą ir Lakedaimoną šventą".
Taip jis pasakė. Širdis sudrebėjo ir keliai palinko
Tuoj Penelopei, gerklėj užsikirto jai žodis, o akys
Ašarų pilnos pritvino ir balsas krūtinėj sustingo.
Kai atitoko, negreit ji prabilo ir tarė Medontui:
„Ko gi važiavo sūnus? Jam reikalo jokio nebuvo
Sėsti į greitąjį laivą, kuris, išplaukęs į jūrą,
Žirgu pavirsta žmonėms, beskrosdamas marių platybes.
Ar tik dėl to, kad jo vardo pasauly neliktų nė ženklo?"
Jai atsakydamas, tarė šauklys išmintingas Medontas:
„Aš nežinau, ar dievas jį koks į šventąjį Pilą
Plaukt pastūmėjo, ar širdžiai paties užėjo toks noras
Pasiteirauti, ar grįš jo tėvas, ar bus jau pražuvęs".
Taip jai atsakęs, Medontas ramiausiai grįžo į vidų.
Moterį veriantis skausmas suspaudė, ir ji nevaliojo
Net ligi krėslo nueiti, kurių daugybė jų rūmuos,
Kniubo bejėgė ant slenksčio gražiai įtaisytosios menės
Ir graudulingai prarūdo. Prie jos atskubėjo tarnaitės
Visos, kiek buvo namuos, ir verkė jaunos ir senos.
Joms susirinkus tenai, Penelopė kukčiodama tarė:
„Moterys mielos! Kančių Olimpietis daugiau man paskyrė
Kaip kad visoms kitoms, su kuriom aš augau anuomet.
Vyras prapuolė pirmiau, narsus ir galingas kaip liūtas,
Išmonėm savo visokiom plačiai pagarsėjęs danajuos,
Taipgi ir šlove, kuri per Heladę nuskriejo ir Argą.

O štai dabar viesulai ir mylimą sūnų pagavo
Man be šlovės iš namų. Kai rengės keliaut, negirdėjau.
Jums gi, nedoros, galvon neatėjo nė vienai ištraukti
Tuosyk iš guolio mane, nors visos puikiai žinojot,
Jog Telemachas juoduoju laivu į kelionę išvyksta.
Jeigu aš būčiau išgirdus, jog taisosi jis iškeliauti,
Būtų sėdėjęs namie, nors buvo sparnus jau pakėlęs,
Arba palikęs mane atgulusią rūmuos negyvą!
Eikit dabar ir tuoj pavadinkit į rūmus Doliją,
Senąjį tarną, kurį, kai tekėjau, davė man tėvas
Vaismedžių sodui plačiam prižiūrėti,— tegu pas Laertą
Greitai nueina ir jam, prie šalies atsisėdęs, pasako.
Rasi jo protas suras dar išeitį kokią mums šiandien,
Gal sugraudins atėjęs visus, kurie pasiryžo
Giminę šiandien ir jo, ir šviesaus Odisėjo sunaikint".
Jai atsakydama, auklė sena Euriklėja prabilo:
„Miela marčiute! Variu beširdžiu tu mane sukapoki
Ar, jei galėsi, atleisk — nuo tavęs nebeslėpsiu aš nieko.
Viską žinojau gerai ir paruošiau jam, ko reikėjo,
Duoną ir saldųjį midų, o jis gi mane prisaikdino,
Kad nesakyčiau aš tau anksčiau kaip dvyliktą dieną
Ar kai pati pasigesi ir apie kelionę išgirsi,
Idant veido gražaus raudodama sau negadintum.
Tu išsimaudyk geriau ir, drabužiais švariais apsirengus,
Eiki į menę viršuj su savo mergom ir tarnaitėm
Ir pasimelski Dzeuso egidvaldžio dukrai Atėnei,
Kad nuo mirties ji teiktųsi tau išgelbėti sūnų.
Tėvo suvargusio tu nebevargink. Man neatrodo,
Kad laimingiesiems dievams Arkeisijo gentys taip baisiai
Būtų nekenčiamos visos, kas nors dar turi gyventi
Rūmuos aukštuos ir valdyti laukus, plačius ir derlingus".
Šitaip ji raudą numaldė ir ašaras vargšei nušluostė.
Ta išsimaudė gražiai ir, drabužiais švariais apsirengus,
Ėjo į menę viršuj su savo mergom ir tarnaitėm,
Nešė kraitelėje miežių maltų ir meldė Atėnę:
„Mano maldą išgirsk, dukterie egidvaldžio Dzeuso,
Tu, Atritone! Ar sykį namuos Odisėjas daugmintis
Degino tau ir avių, ir jaučių kulšis riebiausias?

Tai atsiminki dabar ir mylimą sūnų išgelbėk,
Apgindama nuo klastos piktų palaidūnų jaunikių“.
Šitai ištarus, pravirko. Jos maldą deivė išgirdo.
Tuotarp jaunikiai sau ūžė šešėlių pritemdytuos rūmuos.
Vienas iš jų, pačių įžūliųjų, mikčiodamas šaukė:
„Daugiajaunikė gražioji valdovė rengias vestuvėms
Ir dar nežino lig šiol, kad lemta žūti jos sūnui“.
Šitaip kalbėdamas, jis nežinojo, kuo užmačios baigsis.
O Antinojas, jam atsakydamas, šitaip atkirto:
„Liaukitės, nevisapročiai, ir tuoj atidėkit į šalį
Neišmintingas kalbas, kad kas nepraneštų nuėjęs.
Kilkim iš vietų greičiau ir tyliai eikime vykdyt
Susitarimo, kuris visų jūs širdžiai patiko“.
Šitai pasakęs, parinko jis dvidešimt vyrų geriausių
Ir nuskubėjo su jais prie greitojo laivo pajūrin.
Laivą nuleido bemat į vandenis marių giliųjų,
Stiebą pastatė jame ir drobės bures pakabino,
Irklus tvirtais šikšniniais diržais prirakino prie dilių.
Visa kaip reikia sutvarkę, bures atlapojo baltąsias.
Vikrūs tarnai visiems jiems atnešė šarvus su ginklais.
Laivą nuo kranto tada jie atstūmė ir, patys sušokę,
Vakarieniavo visi ir laukė nakties atėjimo.
Menėj savojoj aukštai Penelopė protinga tuo tarpu
Krito į guolį, nei valgio, nei gėrimo jokio nelietus
Ir susikrimtus — ištrūks nuo mirties sūnus jos beydis
Ar jį užmuš pasiekus ranka palaidūnų jaunikių.
Lygiai kaip liūtas, aplinkui apstotas medžiotojų vyrų,
Dreba iš baimės, nes regi, kaip riečia jį ratas klastingas,—
Taip ji drebėjo dabar, kol apėmė miegas saldusis.
Taip susigūžus užsnūdo, ir jos sąnariai atsileido.
O šviesiaakė deivė Atėnė sumanė ką kita:
Siuntė šešėlį jinai, visai kaip moterį gyvą,
Kaip gražiakasę Iftimę, garbingo Ikarijo dukrą,
Kur už Eumelo išėjo, gyvenančio Feruos nuo seno.
Pasiuntė ją dabar į namus šviesaus Odisėjo,
Kad Penelopę jinai, vaitojančią, verkiančią gailiai,
Kiek suramintų, paguostų ir ašarom plūst nebeleistų.
Jos miegaman atėjo viešnia per užrakto saitą
Ir, prie galvos atstojus, ramiai prabilo ir tarė:

„O Penelope! Miegi susikrimtus ir skaudama širdžia?
Tau gi neleidžia dievai, danguos be vargo gyveną,
Verkti ir taip aimanuot: sugrįš iš kelionės laimingai
Tavo sūnus, nes jis dievų neužrūstino niekuo“.
Jai atsakydama, tarė tuomet Penelopė protinga,
Perimta miego saldaus, pro sapno vartus nesugrįžus:
„Kaipgi, sesule, dabar atėjai? Anksčiau tu mūs niekad
Neaplankei, be galo toli gyvenate šiandien.
Man tu sakai, kad liaučiaus raudot ir vyčiau į šalį
Liūdesį baisų, kuris nukamavo jau širdį ir dvasią.
Vyras prapuolė pirmiau, narsus ir galingas kaip liūtas,
Išmonėm savo visokiom plačiai pagarsėjęs danajuos,
Lygiai ir šlove, kuri per Heladę nuskriejo ir Argą.
Šiandien gaubtuoju laivu ir sūnus iškeliavo mielasis,
Jaunas, nematęs vargų nei žodžio netaręs vyrijoj.
Žymiai daugiau dėl jo nekaip dėl vyro man liūdna,
Baisiai bijau ir drebu, kad bloga kas nors nenutiktų
Jam šalyje, į kurią iškeliavo, ar jūroj plačiojoj.
Daug nedorų žmonių jo tyko, spąstus paspendę,
Nori jį, vargšą, užmušt, į tėviškės žemę begrįžtant“.
Jai atsakydamas, tarė viešnios šešėlis miglotas:
„Tik nenustok vilties, visai tau nėra ko bijoti.
Jo neapleis palydovė tokia, kurios padėjimo
Trokštų kiekvienas žmogus kelionėje,— tai visagalė
Deivė Paladė Atėnė. Tavęs pagailėjusi, liepė
Man ji ateiti čionai ir viską tau pasakyti“.
Jai atsakydama, tarė protinga žmona Penelopė:
„Jeigu tu deivė esi ir deivės balsą girdėjai,
Būk maloni, pasakyk man vyro liūdną likimą:
Gyvas dar jis kur nors ir regi saulės žibintą,
Ar, jau pabaigęs vargus, į Hado kraštą išėjo?“
Jai atsakydamas, tarė viešnios šešėlis miglotas:
„Tau apie jį tikrai pasakyti dabar negalėsiu,
Ar jis dar gyvas, ar miręs. Tuščiai kalbėti nemoku“.
Šitai pasakius, viešnia pro rakto skylę išėjo
Ir nuplasnojo su vėju. Duktė Ikarijo šoko,
Staigiai iš miego pabudus. Širdis jai džiaugsmu nesitvėrė:
Sapnas toksai gražus nakties tamsumoj ją aplankė.

O tuo metu jaunikiai plačiu vandenynu jau plaukė
Ir vis galvojo, kaip pražūtį baisią parengs Telemachui.
Stypso plika, uolota sala vidur vandenyno,
Lygiu atstu nuo Itakės ir Samo salos aukštauolės.
Tai Asteridė maža, joj prieplaukos laivui patogios
Iš abiejų šalių. Čia tykot sustojo achajai.

Penkta giesmė

ODISĖJO PLAUSTAS

Kėlės tuo tarpu Aušra iš Titono patalo minkšto,
Šviesą skubėjo atnešti dievams ir žmonėms trumpaamžiams.
Tuosyk dievai susirinko tarybon, tarp jų atsisėdo
Dzeusas perkūnvaldys, Olimpe visų galingiausias.
Priminė jiems Odisėjo vargus ir nelaimes Atėnė,
Sielodamos didžiai, kad jis pas nimfą gyvena.
„Tėve mūs Dzeuse ir jūs, dievai, laimingi per amžius!
O, kad nebūtų nė vienas nešiojantis skeptrą karalius
Geras, meilingas žmonėms, kad širdingai negintų teisybės,
O visados kad būtų rūstus ir darytų vien pikta!
Matote, kaip Odisėjo šviesaus nebeatmena niekas,
Nors karaliavo gražiai ir buvo geras kaip tėvas.
Skursta jis šiandien saloj ir baisų sielvartą kenčia
Rūmuose nimfos Kalipsės, kuri jį laiko per jėgą,
Niekaip negali jis, vargšas, į tėviškės žemę sugrįžti,
Nes ilgairklių laivų neturi nei vyro nė vieno,
Kurs palydėtų kelionėj per marių keterą plačią.
Nūdien jo mylimą sūnų patykoję baudžias užmušti,
Grįžtantį sveiką namo. Iškeliavo tėvo ieškoti
Jis mat į Pilą smėlėtą ir į Lakedaimoną šventą“.
Jai debesų atvarytojas Dzeusas atsakė ir tarė:
„Mano vaikeli, koks žodis pro tvorą dantų tau prašoko?
Argi ne tavo pačios sumanymas buvo iš karto,
Kad Odisėjas parėjęs aniems atmokėtų už viską?
O Telemachą lydėki ir sergėk, esi tu galinga,
Idant jis gyvas ir sveikas į tėviškės žemę sugrįžtų,

O su greituoju laivu jaunikiai atgal tegu plaukia".
  Ir pasišaukęs Hermėją, mylimą sūnų, jam tarė:
„Tu visuomet, Hermėjau, esi žinionešis mūsų.
Nimfai dabar gražiakasei pranešk neatšaukiamą valią
Dėlei kantraus Odisėjo grįžimo: tegu jis sau vienas
Plaukia namo, be dievų ir žmonių mirtingų pagalbos,
Plaustu, sunertu tvirtai; dvidešimtąją dieną jis turi,
Vargdamas vargą, atvykt į Scherijos salą derlingą,
Į gimtinę fajakų, dievams artimų giminaičių.
Jie Odisėją sutiks pagarbiai, kaip dievą tikriausią,
Ir su laivu palydės į mielą tėviškės žemę,
Vario ir aukso dar jam, ir drabužių prikrovę lig valios,
Kiek niekados nebūtų tikrai parsivežęs iš Trojos,
Grįždamas be vargų ir grobio dalį paėmęs.
Jam gi žadėta lemties artimuosius išvysti ir savo
Aukštastogius namus, ir mielą tėviškės žemę".
  Taip jis kalbėjo, o Argžudis greitas paklausė be žodžio.
Greitai po kojų dailius sandalus jis sau pasirišo,
Jie iš ambrosijos buvo ir aukso ir nešė su vėjais
Jį per žemes bekraštes ir per vandenynus plačiausius.
Rankon pasiėmė lazdą, kuria, kai nori, užmerkia
Žmogui akis, o kitam ir užmigusiam keltis paliepia.
Ją į rankas įsitvėręs, nūn skrido Argžudis greitas
Ir, nuplasnojęs Pierijos link[40], nusileido ant jūros,
Sklęsdamas virš bangų iš lengvo, kaip sklendžia žuvėdra,
Kai įlinkimuos plačiuos plynųjų marių bekraščių
Vilgo sparnus sūriam vandeny, žvejodama žuvį,—
Toks ir Hermėjas dabar per jūrą banguojančią skrido.
O kai jis salą toli vidury vandenyno pasiekė[41],
Leidos į žemę, bangas mėlynąsias palikęs, ir ėjo
Apvaliaskliautėn olon, kurioj gražiakasė gyveno,
Nimfa, jau ilgus metus. Namie ją triūsiančią rado.
Plieskė, liepsnojo ugnis židiny, ir dvelkė maloniai
Degančių kedro skalų ir tujų kvapas iš tolo.
Dainą skambiu balsu dainuodama, staklėse audė
Nimfa šilkų audimą ir švaistė aukso šaudyklę.
Miškas didžiulis aplink jos olą žaliavo ir ošė,
Alksnių prižėlęs, kvapnių kiparisų ir tuopų kupliųjų[42].
Medžiuos gyveno pulkai skėstasparnių paukščių visokių:

Suopių greitų ir apuokų, ir ilgaliežuvių pajūrio
Varnų, kurios diena iš dienos darbuojas ant marių.
Prie gaubtaskliautės olos, ūgius toliausiai nutiesę,
Vynuogės vešlios kerojo, ir sviro jų kekės prisirpę.
Keturios versmės viena prie kitos kaip krištolas sruvo,
Liejos upeliai iš jų, į priešingą pusę kiekvienas.
Pievos žaliavo, našlaičių tirštai ir bitūnių prižėlę,
Pilnos žiedų. Atėjęs į ten, nemirtingasai dievas
Turi pamatęs nustebt ir savo širdy pasidžiaugti.
Taigi ir Argžudis greitas sustojo dabar ir nustebo.
O kai jau viskuo širdy jis atsigėrėjo lig sočiai,
Įžengė drąsiai olon. Į jį atsigręžusi veidu
Ir pastebėjus, pažino Kalipsė, deivė šviesioji:
Vienas kitą gerai pažįsta dievai nemirtingi,
Nors ir atokiai vieni nuo kitų stovėtų jų rūmai.
Bet Odisėjo, drąsaus margaminčio, viduj jis nerado.
Tas mat raudojo pajūry sėdėdamas, kaip ir kas dieną.
Verkė graudingu balsu ir atodūsiais širdį sau guodė,
Ašarų pilnas akis į marias plynąsias įbedęs.
 Tuotarp Kalipsė, deivė šviesioji, paklausė Hermėją,
Jį pasodinus pirmiau į gražią, blizgančią krasę:
„Ir pas mane pagaliau atėjai, auksalazdi Hermėjau,
Garbę ir man padarei! Lig šiol dar buvai vis nebuvęs!
Ko gi norėsi, sakyk. Man liepia širdis padaryti,
Jei sugebėsiu tiktai ir jeigu tai galimas daiktas.
Slinkis arčiau prie skobnių, tave pamylėsiu kaip svečią“.
 Šitai sakydama, deivė skobnis prie svečio pastatė,
Prašė ambrosijos kąsti, raudono nektaro jam pylė.
Valgė ir gėrė gardžiai žinionešis Argžudis greitas.
Prisivaišinęs ir širdį valgiu palepinęs sočiai,
Kreipėsi į šeimininkę ir šitokiais žodžiais prabilo:
„Klausi tu, deive, mane, koks reikalas šiandien atvarė.
Aš atvirai pasakysiu tau viską, kaip tu reikalauji:
Dzeusas man paliepė vykti, ir aš ne savo čia noru.
Kas gi tau leisis patsai į kelionę per neišmatuotus
Vandenis sūrius? Arti juk nėra gyvenamų vietų,
Kur trumpaamžiai dievams šventas hekatombes aukoja.
Bet neįmanomas daiktas, kad Dzeuso egidvaldžio valiai
Priešintųs kitas koks dievas ir jos išdrįstų nevykdyt.

Sako, jog čia pas tave gyvenąs vyras kažkokis,
Nelaimingiausias iš tų, kurie dėl Priamo tvirtovės
Kovės devynetą metų, paskui ją išgriovė ir grįžo
Savo šalin, tačiau kažin kuo nusidėjo Atėnei,
Toji, paleidusi vėją, bangas lig padangių pakėlė.
Daugelis vyrų narsių tuomet nuskendo per audrą,
Vieną tik jį ligi čion atvarė vilnys ir vėjai.
Dzeusas įsako dabar, nelaukus nieko, paleisti.
Jis čia neturi, toli nuo savųjų, galvą padėti,
Jam pažadėta lemties artimuosius išvysti ir savo
Aukštastogius namus, ir mielą tėviškės žemę".
  Taip jis pasakė. Apstulbo Kalipsė, deivė šviesioji,
Ir, atsakydama jam, sparnuotais žodžiais prabilo:
„O jūs beširdžiai dievai! Pavydninkai patys pirmieji!
Baisiai jums gaila, jei deivė kuri sau žmogų suranda
Ir atvirai su juo kaip su mylimu vyru gyvena.
Kai Orioną antai Aušra rožiapirštė pamilo,
Tolei jūs jai pavydėjot, dievai, gyvenantys laimėj,
Kolei Ortigijoj ją auksasostė skaisti Artemidė
Savo beskausmėm strėlėm užpuolusi kartą nušovė.
Arba gi štai Demetra gražiakasė: kada Jasionas
Ją sužavėjo ir jiedu pasidžiaugė meile, sugulę
Dirvoje, trissyk artoj, tuoj viską bematant suuodė
Dzeusas ir užmušė jį, paleidęs žėrintį žaibą.
Šiandien ir man pavydit, dievai, jūs vyro mirtingo.
Aš juk išgelbėjau jį, įsitvėrusį dugno skeveldrų,
Kai žaižaruotu žaibu jų greitąjį laivą sudaužė
Dzeusas, nusviesdamas jį į vidurį marių tamsiųjų.
Daugelis vyrų narsių tuomet nuskendo per audrą,
Ir tiktai vieną čionai atvarė vilnys ir vėjai.
Jį pamylėjau karštai, globojau ir nuolat kalbėjau,
Jog nemirtingas jis bus ir senatvės nejaus jis per amžius.
Jei neįmanomas daiktas, kad Dzeuso egidvaldžio valiai
Priešintųs kitas koks dievas ir jos išdrįstų nevykdyt,—
Lai sau klajos, jei Dzeusas atgal panūdo išginti
Jį į plynąsias marias. Bet aš negaliu išvaryti,
Nes ilgairklių laivų jis neturi nei vyro nė vieno,
Kurs jį lydėtų kelionėj per plačią keterą marių.
Aš tik galėčiau dabar jį pamokyt ir duot patarimą,

Kaip jam gyvam ir sveikam į tėviškės žemę sugrįžti".
Nimfai atsakė tuomet žinionešis Argžudis greitas:
„Leisk jam keliauti tuojau, bijoki Dzeuso rūstybės,
Kad neatkeršytų tau, supykęs už nepaklusnumą".
Šitai pasakęs, išskrido žinionešis Argžudis greitas.
O gražiakasė nimfa, begal nusiminus, skubėjo
Pas Odisėją daugmintį, nes priešintis Dzeusui pabūgo.
Rado jį sėdintį vieną pajūry. Nedžiūvo jam, vargšui,
Ašaros nuo skruostų, ir tirpo dienos gražiausios,
Ilgintis savo šalies, nes nimfa jam nepatiko.
Betgi nenorom turėjo prie jos miegoti kas naktį
Jis plačiaskliautėj oloj, nejausdamas mylinčiai meilės.
O per dienų dienas ant akmens sėdėjo pakrantėj,
Verkė graudingu balsu ir atodūsiais širdį sau guodė,
Ašarų pilnas akis į marias plynąsias įbedęs.
Deivė šviesioji, prie jo prisiartinus, tarė maloniai:
„Nebeliūdėki tu, vargše, taip baisiai ir sau nebetrumpink
Amžiaus dienų: netrukus tave ketinu aš paleisti.
Tik, prisikirtęs pirmiau didžiulių sienojų, statykis
Plaustą erdvingą, viršuj sunerdamas atramas tvirtas,
Kad į miglotas marias galėtum leistis be baimės.
Aš tau ir duonos kelionei, vandens, ir vyno raudono —
Visko pridėsiu gana, kad turėtum kuo alkį malšinti,
Ir aptaisysiu gražiai, ir vėją siųsiu patogų,
Idant tu gyvas ir sveikas į tėviškės žemę sugrįžtum,
Jei panorės to dievai, plačiųjų padangių valdovai,
Galingesni už mane: jie viską sumano ir vykdo".
Taip ji pasakė. Daug vargęs šviesus Odisėjas apstulbo
Ir, atsakydamas jai, sparnuotais žodžiais prabilo:
„Kita kažką sumanei tu, deive, tiktai ne paleisti.
Tu gi man plaustu liepi štai perplaukti marių platybę,
Baisią, bekraštę, kurią ir gaubtieji laivai greitairkliai
Perplaukia ne visuomet, nors Dzeuso vėjai nešėlsta.
Niekad be tavojo žodžio aš kojos nekelsiu į plaustą,
Jei nesiteiksi, deive, man priesaikos duoti didžiosios,
Jog negalvoji daugiau man nieko pikto daryti".
Taip jis pasakė. Prajuko Kalipsė, deivė šviesioji,
Meiliai paglostė ranka, vardu pavadino ir tarė:
„Tu gudragalvis esi, ir tau atsargumo netrūksta,

Žodį kiekvieną sakai, pirmiau pagalvojęs kaip reikia.
Bet tegu žemė žinos, dangus platusis virš žemės,
Lygiai ir vandenys Stikso po žemėm — baisi ir didžiausia
Priesaika tai visagalių dievų, ir nūn tau prisiekiu —
Jog negalvoju daugiau tau nieko pikto daryti.
Bet aš kalbu ir galvoju dabar, susirūpinus baisiai,
Taip, kaip galvočiau, pati į tavo šit vietą patekus.
Aš numanau gerai, kas teisinga, ir mano krūtinėj
Ne geležinė širdis ir svetimą vargą atjaučia".
Taip jam viską pasakius, šviesioji deivė jį vedė
Žingsniais skubiais, šviesus Odisėjas jai įkandin ėjo,
Kol plačiaskliautėn olon parsirado deivė ir vyras.
Jis atsisėdo krėslan, iš kurio neseniai tepakilęs
Buvo Hermėjas, jam deivė pridėjo valgio visokio
Valgyt ir gerti kiek nori, ką valgo žmonės mirtingi.
Ir ji pati atsisėdo prieš Odisėją garbingą.
Nimfai ambrosijos ir nektaro pastatė tarnaitės.
Ėmė jie rankom abudu valgius, ant skobnių išdėliotus.
O kada gėrimas jiems ir valgis padžiugino širdį,
Kalbą pradėjo tuomet šviesioji deivė Kalipsė:
„Dzeuso gentaini, Laerto sūnau Odisėjau daugminti!
Taip jau tu nori namo į mieląją tėviškės žemę
Nieko nelaukdamas grįžti. Keliauk laimingas ir sveikas!
Jeigu tu savo širdy žinotum vargus ir nelaimes,
Kiek tau žadėta išvargt pirmiau, nei gimtinėn sugrįši,—
Liktumei čia pas mane, namus prižiūrėtum šit mūsų
Ir nemirtingas būtum, nors baisiai nori išvysti
Savąją žmoną, kurios tu ilgiesi naktį ir dieną.
Bet aš didžiuojuos garbe pranašesnė būti už jąją
Savo stuomens grakštumu bei ūgiu ir iš veido: negali
Juk mirtingoji žmona grožiu varžytis su deivėm".
Jai atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Deive galinga! Dėl to nesirūstink: aš kuo geriausiai
Pats suprantu ir žinau, kad protinga žmona Penelopė
Savo stuomens grakštumu ir ūgiu už tave bus menkesnė:
Ji — mirtingoji, o tu — nemirtinga ir niekad nesensi.
Vis dėlto aš geidžiu ir svajoju kasdien ir kas naktį
Grįžti greičiausiai namo ir dienos grįžimo sulaukti.
Jeigu skandintų vėl miglotoj jūroj koks dievas —

Aš sutinku pakentėt: ištverminga širdis man krūtinėj.
Daugel vargo mačiau ir nelaimių daug iškentėjau
Jūroje ir kovose. Kas bus — ir šiandien tebūna".
Taip jis kalbėjo. O saulė jau leidos ir temti pradėjo.
Jiedu, į miegamą kampą olos gaubtaskliautės nuėję,
Džiaugėsi meile pernakt, gulėdami vienas prie kito.
O kai ryto duktė Aušra rožiapirštė prašvito,
Tuoj Odisėjas chitoną ir chlainą virš jo užsivilko.
Nimfa sidabro spalvos drabužiu pasipuošė dailiai,
Išeiginiu, plonučiu, per liemenį jį pasijuosė
Juosta, auksais išrašyta, o galvą skraiste apsigobė.
Taisėsi šiandien jinai Odisėją šviesų išleisti.
Davė jam kirvį didžiulį, patogų rankoj laikyti,
Kaltą iš vario, dvejais ašmenim. Alyvmedžio seno
Buvo jo kotas, tvirtai įsodintas ir dailiai tašytas.
Davė ir vedegą, plačią ir aštrią, ir kelią parodė
Jam vidurin salos, kur augo medžiai išlakūs —
Tuopos, alksniai ir eglės, viršūnėm siekiančios dangų.
Buvo sausuolių tarp jų, taip derančių plaustui statyti.
Vietą parodžiusi jam, kur augo medžiai didžiausi,
Grįžo namo viena šviesioji deivė Kalipsė.
Ėmėsi kirst Odisėjas, ir darbas jam sekėsi greitai.
Dvidešimt medžių nuleido, paskui, nugenėjęs kiekvieną,
Ėmė tašyti sijas, įtempęs tiesiai virvelę.
Atnešė grąžtą tuomet šviesioji deivė Kalipsė.
Pragręžė jis rąstus ir, vieną ant kito uždėjęs,
Rėmus sunėrė tvirtai ir sukalė medžio kuoleliais.
Kokio didumo dugną, statydamas erdvų ir talpų
Prekinį laivą, nubrėžia išmanantis darbą dailidė,
Tokio dydžio sau plaustą šviesus Odisėjas padarė.
Šonuos pastatė šulus pagrečiui per nedidelius tarpus,
O prie šulų drūčiausias šatras tam plaustui prisiuvo,
Stiebą iškėlė tuomet ir prie jo skersinį pritaisė.
Vairą padarė, be to, kad būtų kuo plaustą valdyti.
Šonus lig pat viršaus išpynė, karklų pripjovęs,
Kad neužtėkštų banga, ir sluogų prikrovė dėl svorio.
Drobės atnešus jam davė šviesioji deivė Kalipsė
Burėms plačioms pasisiūt, ir jis pasisiuvo jas dailiai.
Burėms pakelt ir nuleist virves įtaisė ant stiebo.

Svertais plaustą tuomet į šventąją jūrą nuvarė.
Keturios dienos praėjo, ir viskas buvo jo baigta.
O kai išaušo penkta, išleido jį nimfa Kalipsė,
Visą išprausus gražiai ir kvepiančiais rūbais apvilkus.
Ožkailį deivė įdėjo, pripylusi juodojo vyno,
Kitas dar maišas didžiulis vandens jam buvo pripiltas.
Taipgi vakartį sutaisė ir valgių gardžiausių prikrovė.
Pasiuntė vėją tuomet patogų ir lengvą kelionei.
Juo apsidžiaugęs, bures šviesus Odisėjas pakėlė
Ir atsisėdęs tvirtai įsitvėrė rankom už vairo.
Miegas jam bėgo šalin ir blakstienų vert neskubėjo,
Žvelgiančiam į Plejades, vėluojantį leistis Bootą
Arba į Lokį, kurį dar ir Ratais kai kas pavadina.
Rieda jie vietoj vienoj, vis dairosi į Orioną[43]
Ir niekados nesileidžia maudytis į Okeaną.
Deivė šviesioji Kalipsė prisakė, jūromis plaukiant,
Jų nepamest iš akių ir žiūrėt, kad liktų po kairei.
Dešimtį ir septynias dienas jis mariomis plaukė,
O aštuonioliktai auštant, išvydo kalnus miglotus
Žemės fajakų, kurių pakeliui jam būta arčiausių.
Tarsi koks skydas platus ji atrodė jūroj miglotoj.
Grįždamas iš etiopų, galingas žemės plakėjas
Nuo Solimų kalnų Odisėją pamatė iš tolo,
Plaukiantį mariom pro jį, širdy užsirūstino baisiai,
Galvą papurtė piktai ir taip sau vienas kalbėjo:
„Oi oi oi! Bus jau dievai vėl savo sprendimą atmainę
Dėl Odisėjo, kol aš etiopų žemėj viešėjau.
Jis jau prie pat fajakų šalies, kurioj pasibaigti
Skirta visiems vargams, lig šiol jį slėgusiems sunkiai.
Bet, aš manau, iki valios turės dar bėdų paragauti".
Greitai pašiaušė marias, sutelkdamas debesis juodus
Tridančio mostais keliais, ir privertė kautis audringai
Vėjus iš pusių visų. Miglom storiausiom užklojo
Žemę ir jūrą plačiai: sutemo kaip rudenio naktį.
Šoko ir Euras, ir Notas kartu, ir Zefyras smarkusis,
Taipgi Borėjas žvarbus, bangas ridendamas aukštas.
Čia Odisėjui širdis sudrebėjo ir keliai palinko,
Ir, atsidusęs giliai, jis narsiajai širdžiai kalbėjo:
„Ir nelaimingas gi aš! Kuo baigsis mano kelionė?

Baimė jau ima, jog tikrą teisybę bus sakiusi deivė,
Kad vandenyne plačiam vargų prikentėsiu be galo,
Ligi pasieksiu namus. Dabar štai pildosi viskas.
O, kaip storais debesim apniaukia platųjį dangų
Dzeusas, kaip kelia vilnis ir varo kautis audringai
Vėjus iš pusių visų! Pražūties neišvengsiu šiandieną.
Dukart ir triskart didesnė laimė danajų, kur krito
Trojos plačiuos laukuos už skaisčią šlovę Atridų!
O kad aš būčiau žuvęs, paklusdamas valiai likimo,
Mūšy tą sunkiąją dieną, kai ietim smailiom, variaiešmėm
Taikė trojėnai mane prie stingstančio kūno Pelido!
Būčiau tuomet šermenų ir šlovės susilaukęs achajuos,
Šiandien, deja, man reikės mirtim negarbinga numirti".
Ir su tais žodžiais pakilus banga iš viršaus jį užgriuvo,
Baisiai sušniokštus, pakrypusį plaustą vietoj apsuko,
Žmogų nusviedė toli į jūrą, nes neišturėjęs
Vairą paleido iš rankų, per pusę perlaužė stiebą
Viesulas, smarkiai sustaugęs, kai vėjai visi susigrūmė.
Burės nuskrido kažkur, skersinis į jūrą nupuolė.
Vargšas keleivis ilgai po vandeniu plūkės be dvasios,
Bet nevaliojo įveikt bangos pakiliosios sunkumo:
Traukė žemyn drabužiai, gauti iš gražiosios Kalipsės.
Bet pagaliau išniro viršun ir žiaukčiojo, spjaudė
Vandenį kartų, kuris nuo galvos jam zliaukė gausingai.
Plausto tačiau nepamiršo jisai, nors baigė prigerti,
Tad, paskutinėm jėgom prisikasęs, ranka įsitvėrė
Ir atsisėdo į jį, iš nagų ištrūkdamas mirčiai.
Plaustą nūn vilnys didžiulės kaip skiedrą supdamos mėtė.
Lygiai kaip šaltas rudens Borėjas pastvėręs gubojas
Neša per lauką, o tos gi laikos, draugėn susikibę,—
Lygiai taip vėjai dabar jo plaustą per vandenis nešė:
Čia jį pažaisti Borėjui atmes pasiutėlis Notas,
Čia vėl jį Euras paduos smarkiajam Zefyrui pasvaidyt.
Jį pastebėjo Kadmo duktė, gražiakojė Inonė
Leukotėja, seniau mergaitė buvus mirtinga,
Šiandien jau marių gelmėj dievų šlovės susilaukus.
Jai Odisėjo pagailo, taip blaškomo ir iškamuoto,
Tad, pasivertus naru, iš bangų išnėrė į viršų
Ir, atsitūpus ant plausto paramsčių, prabilo ir tarė:

„Vargše tu, vargše! Dėl ko Poseidonas, žemės plakėjas,
Rūstauja taip ant tavęs ir siunčia visokias nelaimes?
Bet pražudyti tavęs negalės, nors baisiai norėtų.
Nūngi tu štai ką daryk, neišmanėlis man neatrodai:
Mesk nuo savęs rūbus ir plaustą vėjams paliki,
Lai sau jį svaido, o tu į jūrą šoki ir rankom
Irkis į žemę fajakų, kur tau išsigelbėt žadėta.
Kaspiną šitą štai imk ir perjuoski juo sau krūtinę,
Jis nemirtingas, galėsi mirties nebijoti nei skausmo.
O kai jau rankom tvirtai įsitversi žemę pasiekęs,
Mesk nusijuosęs atgal į tamsią jūrą nuo kranto,
Kiek pagalėsi toliau, tegu man grįžta jis vienas".
Tarusi šiuos žodžius, jam kaspiną padavė deivė,
O ji pati pasinėrė atgal į šniokščiančią jūrą,
Virtusi vėl naru, ją vilnys juodos užklojo.
Daugel išvargęs šviesus Odisėjas ėmė dvejoti,
Ir, atsidusęs giliai, jis narsiajai širdžiai kalbėjo:
„Ir nelaimingas gi aš! Kad kartais man pinklių nepintų
Vėl kas dievų nemirtingų, mane viliodams nuo plausto.
Aš neklausysiu lengvai, nes savo akim pastebėjau —
Žemė dar baisiai toli, kur, sako, prieglaudą rasiąs,
O padarysiu kitaip, tai bus geriausia, atrodo:
Kol nepaleis sijų išklibę sąsparos visos,
Tol aš sėdėsiu čionai ir vargą kantriai kentėsiu.
O kai plaustą pabaigs ardyti mušdamos bangos —
Šoksiu ir plauksiu tuomet, nelaukdamas nieko geresnio".
Kol jis tai svarstė širdy ir protu negalėjo nuspręsti,
Bangą užrito ūmai Poseidonas, žemės plakėjas,
Aukštą, didžiulę, ir ta jį nutėškė jūron nuo plausto.
Lygiai kaip vėjas smarkus pelų sudžiūvusių krūvą
Neša pastvėręs ir tie išlaksto ore po šapelį,
Lygiai taip sijos storiausios išlakstė. Tuomet Odisėjas,
Vieną apžergęs tvirtai, kaip raitelis žirgą ristūną,
Numetė tuoj drabužius, gražios Kalipsės duotuosius,
Kaspiną stvėrė skubiai ir perjuosė juo sau krūtinę.
Tuokart, išskėtęs rankas, stačiagalviais šoko į jūrą,
Plaukt pasiryžęs galop. Pamatė jį žemės plakėjas,
Galvą papurtė piktai ir taip širdy sau kalbėjo:
„Plūduriuok šitaip dabar ir vargą jūroj kentėki,

Kol prisikasi kada prie žmonių, Kroniono augintų.
Bet aš tikiuosi, jog tu nelaimių stoka nesiskųsi".
Šitai pasakęs, užkirto rimbu žirgams gražiakarčiams
Ir į Aigas parvažiavo, kur stovi rūmai jo garsūs.
Tuosyk jau Dzeuso duktė Atėnė kitaip sugalvojo:
Vėjų kitų kelius, nelaukusi nieko, uždarė,
Liepė visiems nustoti lakstyt ir eiti ilsėtis,
Vien tik Borėjui greitam vilnis ji leido varyti,
Kol prisiirs ir pasieks fajakus, pamėgusius irklą,
Ainis dievų Odisėjas, nuo mirties ir kerių ištrūkęs.
Šitaip jį dvi naktis, dvi dienas be perstojo bangos
Mėtė ir blaškė, ne sykį mirtis akysna jam žvelgė.
O kai jau trečiąją dieną Aušra gražiakasė pagimdė,
Vėjas pradėjo lėtėt, tyla ir ramybė sugrįžo
Vėl į marias, ir jis netoliese žemę išvydo,
Kai apsidairė geriau, viršūnėj bangos pasistiepęs.
Kaip malonu vaikams, kad praėjo pavojus gyvybei
Tėvo, kuris, ligos paguldytas, sopulius kentė,
Žadą užkandęs ilgai, nes demonas sunkiai jį spaudė;
Šiandien jų džiaugsmui dievai iš negalės jį išvadavo,—
Taip Odisėjui smagu buvo žemę ir mišką regėti.
Yrės, kiek teko jėgų, kad koją iškeltų į krantą.
Kai atsirado nuo jo, kiek šaukiančio balsas nueina,
Ūžmas pasiekė ausis iš ten, kur jūroje uolos.
Mušė mat bangos didžiulės, pasiekę sausumą tvirtą,
Šniokšdamos baisiai iš tolo, ir viską putomis taškė.
Jokio nei uosto laivams, nei įlankos niekur nebuvo:
Uolos kaip mūrai aukšti ir plikos viršūnės stūksojo.
Vėl Odisėjui širdis sudrebėjo ir keliai palinko,
Ir, atsidusęs giliai, jis narsiajai širdžiai kalbėjo:
„Varge! Kai Dzeusas parodė man žemę, kurią pamatyti
Nebeturėjau vilties, kai perplaukiau marių bedugnę,—
Niekur čia vietos nėra išlipti iš jūros pilkosios.
Stačios ir aukštos uolos pakrantėj, aplinkui vien bangos
Duždamos šniokščia, akmuo nuskalautas, kiek akys apmato —
Marių bedugnė gelmė, ir vietos niekur nerasi,
Kur atsistotum ant kojų ir nuo pražuvimo ištrūktum.
Jeigu čia lipsiu kur nors, kad tik netėkštų į uolą
Griebus galinga vilnis, ir pastangos niekais nueitų.

Jeigu aš plauksiu toliau dar į priekį ir imsiu ieškoti
Įlankos marių kokios ir smėlio kranto lėkštesnio —
Baimę turiu širdy, kad manęs, aimanuojančio šitaip,
Vėtra pagrobus atgal nenuneštų į jūrą žuvingą
Arba žuvies plačiažiotės baisios nepasiųstų iš jūros
Dievas koks nors, garbi Amfitritė jų laiko be skaičiaus.
Aš gi žinau, kaip žemės plakėjas manęs neapkenčia".
Kolei jam šitokios mintys kamavo galvą ir širdį,
Tėškė aukštoji banga pagriebus į krantą uolotą.
Būtų jam oda nuo kūno nunirus ir kaulai suknežę,
Jeigu jo širdžiai nebūtų patarus šviesakė Atėnė.
Rankom abiem už dantytos uolos stipriai nusitvėręs,
Laikės dejuodamas tol, kol banga nuriedėjo per viršų.
Taip jis ištrūko iš jos. Tačiau kai ta atsimušus
Šniokštė triukšmingai atgal, toli jį numetė jūron.
Kaip ant kojyčių polipo, jėga iš urvo ištraukto,
Lieka daugybė smulkių smulkutėlių smėlio grūdelių —
Taip jo odą dabar nuo pirštų tvirtųjų nuplėšė
Aštriosios uolos, o jį vilnis didžiulė prarijo.
Būtų prieš valią lemties Odisėjas vargšas pražuvęs,
Jeigu jo proto nebūtų apšvietus jautakė Atėnė.
Vėlei išniręs viršun, kai banga kiek toliau nuriedėjo,
Yrės atgal ir dairės į krantą, ar kur neužtiktų
Įlankos marių kokios ir smėlio kranto lėkštesnio.
Taip besiirdamas, žiotis lėtai banguojančios upės
Priplaukė jis pagaliau, kur krantas buvo puikiausias:
Žemas visai, be uolų, ir niekur neužpūtė vėjas.
Dievą dabar prisiminęs, jis ėmė širdingai prašyti:
„O išklausyki, valdove, vis tiek, kas tu būtum, maldauju,
Nuo Poseidono rūstaus plačiam vandenyne ištrūkęs.
Nemirtingųjų dievų pagailos juk vertas kiekvienas,
Kas į juos kreipias, blaškomas audrų, kaip aš va kreipiuosi
Šiandien į tavo bangas ir puolu prie kelių pavargęs.
Pasigailėki, valdove, aš tavo pagalbos maldauju".
Taip jis maldavo. Ir dievas bematant srovę sustabdė,
Upėn pro žiotis įplaukus. Tuomet jo keliai sulinko,
Rankos galingos nusviro, nes jūra pribaigė širdį,
Oda išbrinko visa, pro nosį ir burną jam sruvo
Jūros vanduo čiurkšlėm, ir jis be kvapo ir žado

Vargiai begyvas sukniubo: toks nuovargis apėmė visą.
Kai atitoko jis kiek ir grįžo gyvybė į širdį,
Kaspiną deivės tuojau, atsijuosęs sau nuo krūtinės,
Įmetė upėn, kuri paskui į marias įsilieja.
Nunešė jį pasroviui vilnis, Inonė netrukus
Rankom pastvėrė švelniom. Tada jis išlipo iš upės
Ir, atsigulęs tarp nendrių, bučiavo penėtoją žemę,
Dūsavo, nerimo pilnas, ir narsiajai širdžiai kalbėjo:
„Vai kad sulaukiau aš vargšas! O ką dar teks prigyventi?
Jeigu prie upės pernakt sėdėsiu šitaip be miego,
Ryto pikta pagela ir nuo pamario einantis rūkas
Kad nepribaigtų manęs, ir taip nusilpusio jūroj.
Auštant juk vėjas žvarbus pakyla ir pučia nuo upės.
Jeigu įkopčiau į kalvą, kur miškas pilnas pavėsio,
Ir tenai krūmuos tankiuos atsigulčiau, bematant apimtų
Miegas saldus, jei šaltis ir nuovargis leistų užmigti.
Betgi bijau, kad nebūčiau žvėrių laimikis ir grobis".
  Taip apsisvarstęs, nusprendė jis antrąją išeitį rinktis
Ir nuskubėjo miškan, kuris netoliese nuo upės
Buvo matyti ant kalno. Čionai užėjo du krūmus,
Augančius vietoj vienoj — tikrų ir laukinių alyvų.
Čia neužpūsdavo niekad drėgme alsuojantys vėjai
Ir neprašviesdavo saulė kaitri spinduliais sidabriniais,
Nei smarkiausias lietus nepralydavo: taip susipynę
Buvo tie krūmai abu. Įlindęs tarp jų, Odisėjas
Rankom savosiom darbščiom pasidarė guolį nesunkiai,
Platų, patogų, nes lapų krūva gulėjo didžiausia.
Pora ar trejetas vyrų juose pasislėpti galėjo
Žiemą nuo šalčio nakčia, kai spigina negailestingai.
Juosius pamatęs, daug vargęs šviesus Odisėjas nudžiugo,
Gulė krūvos vidurin ir lapais storai apsiklojo.
  Ir kaip žmogus nuodėgulį kiša į pelenus pilkus
Lauko gale tolimam, kur kaimynas joks negyvena,
Saugo sau gyvą žariją, kad skolintis jos nereikėtų,—
Taip į lapus Odisėjas įlindo. Šviesakė Atėnė
Miegą jam tuoj ant akių užleido, kad jis atsigautų
Iš nuvargimo greičiau, sudėjęs mielas blakstienas.

Šešta giesmė

ODISĖJAS ATVYKSTA PAS FAJAKUS

Taip ir užmigo tenai daug vargęs šviesus Odisėjas,
Nusikamavęs, ilgai nemiegojęs. Tuo tarpu Atėnė
Lėkė į kraštą ir miestą pamėgusių irklą fajakų.
Kitkart fajakai gyveno plačiojoj šaly Hiperėjos,
Buvo kaimynai kiklopų, žmonių, galingiausių pasauly.
Bet kai kiklopai juos skriaudė, turėdami jėgą didesnę,
Tai Nausitojas šviesus pakilo ir atvedė tuosyk
Scherijon tuos fajakus, toli nuo augintojų duonos.
Miestą apvedė mūrais, namų gyventi pristatė,
Taipgi aukštų šventovių dievams, ir laukus padalijo.
Bet jau seniai jį pakirto mirtis, jis išėjo į Hadą,
Ir Alkinojas nūn valdė, dievų išmintim pažymėtas.
Į Alkinojo namus ir atskrido šviesakė Atėnė,
Visa apsvarsčius, kaip grįžt į gimtinę tauriam Odisėjui.
Leidos ji tiesiai į margąją menę, ten, kur gulėjo
Aukštu ūgiu ir veido grožiu prilygstanti deivėms
To Alkinojo garbaus skaisčioji duktė Nausikajė.
Dvi jos tarnaitės, abi kaip charitės grakščios, miegojo
Kitapus durų, o šviesios durys jų užsklęstos buvo.
Su vėjeliu švelniu prie mergaitės guolio atskridus
Ir prie galvos atsistojus, deivė jai pratarė žodį,
Dukteria pasivaidenus garsaus jūreivio Dimanto,
Vienamete Nausikajės, kurią ta širdingai mylėjo.
Taigi nūn ja pasivertus, tarė šviesakė Atėnė:
„Argi jau močia tave apsileidėlę tokią pagimdė?
Tavo gražieji drabužiai visur išmėtyti guli,

O jau vestuvės arti, tuomet reikės ir tau pačiai
Kuo apsivilkt, ir duoti kitiems, kas bus palydovai.
Garsas paskui apie tai plačiai po kraštą pasklinda,
Esti dėl to ir tėvui smagu, ir motinai mielai.
Taigi velėti važiuokim rytoj, kai Aušra pasirodys.
Aš talkininkė galiu tau pabūti, ir dviese išskalbsim
Žlugtą greičiau, nes tavo mergautinės dienos jau baigias.
Peršasi tau seniai kilmingi ir garsūs jaunikiai
Tarpu fajakų visų, nes ir tavo proseniai garsūs.
Eik paprašysi tėvą garbingą, kad rytui išaušus
Du asilėnus jis tau pakinkytų, o tu į vežimą
Juostas sukrausi, peplus ir marškas savo margąsias.
O ir tau pačiai bus žymiai gražiau važiuotai nei pėsčiai
Vykti velėti į upę, kuri tolokai nuo miesto“.
  Šitaip išaiškinus visa, išėjo šviesakė Atėnė
Ir į Olimpą sugrįžo, kur esančios, sako, nuo amžių
Ramios sodybos dievų. Ten vėjai neūžia nei lietūs
Niekad nešniokščia, nei audros nešėlsta: giedra nuolatinė
Švyti, kai nėr debesų ir beria spindulius saulė.
Ten laimingieji dievai sau leidžia laiką džiaugsmingai.
Ten ir šviesakė parskrido, sapne mergaitę pamokius.
  Greit pasirodė Aušra auksasostė ir liepė iš guolio
Šokt Nausikajai gražrūbei. Sapnu stebėdamos, toji
Greit atsikėlė ir bėgo per rūmus žinios pasakyti
Tėvui mielajam ir močiai. Namie juos rado abudu.
Motina su mergomis, susėdę prie židinio visos,
Verpė kaip marių purpurą vilnas, o tėvą sutiko
Einantį jau pro duris drauge su garbingais didžiūnais
Vyrų tarybon, kur buvo jį kvietę kilnūs fajakai.
Ji tuoj priėjo artyn ir tarė tėvui mielajam:
„Tėve mielasis! Ar tu negalėtum man pakinkyti
Gražiatekinį aukštą vežimą, važiuosiu į upę
Rūbų gerųjų velėt, jie guli seniai sunešioti.
Tau ir pačiam gražu, kai, būdamas tarpu didžiūnų,
Sėdi pirmasis taryboj, drabužiais švariais apsivilkęs.
Sūnūs mielieji penki tau gimė namuos ir užaugo.
Du iš jų vedę pačias, o trys tebėra jaunikaičiai.
Mėgsta ir jie visuomet naujai mazgotais drabužiais
Eiti, kur šoka jauni. Aš viskuo turiu pasirūpint“.

Taip ji pasakė. Apie vestuves užsiminti drovėjos
Tėvui mielajam, o tas gi, viską supratęs, atsakė:
„Nei asilėnų aš tau negailiu, nei kitko, vaikeli.
Sėsk ir važiuoki sveika, tarnai pakinkys tau vežimą
Gražiatekinį ir aukštą, su kėbulu žlugtui sukrauti“.
Šitai pasakęs, tarnus pavadino, o tie, jo paklausę,
Greitai ištraukė dailias, važiuojamas mulais vežėčias,
Patepė jas ir du asilėnus atvedę pakinkė.
O mergina drabužius geruosius nešė iš menės
Ir į dailųjį aukštą vežimą visus juos sukrovė.
Motina jai į kraitelę pridėjo valgio visokio
Ir pavilgos apsčiai, o kailį mažo ožkiuko
Vyno pripylė, tuomet mergina įsėdo vežiman.
Motina davė dar jai auksinį indelį alyvos,
Kad išsimaudžius gerai įsitrintų su savo tarnaitėm.
Paėmė ji gražias vadeles ir botagą į ranką
Ir asilėnus paragino bėgti. Subildo kanopos,
Mulai patraukė ratus, veždami skalbėją ir žlugtą.
Buvo jinai ne viena: šalimais ėjo tarnaitės.
Kai atvažiavo skalbėjos prie pievomis plaukiančios upės,
Ten, kur skalbimui vieta patogi, kur tekantis srauniai
Minkštas, švarus vanduo įnešiotą drabužį išplauna,
Jos apsistojo tenai, asilėnus iškinkė iš ratų,
Nuvedė ir srauniosios upės pakrantėm paleido
Pešti saldžios žolės, o pačios tuomet iš vežimo
Drapanas nešė glėbiais ir merkė į vandenį melsvą,
Plūkė jas kojom tvirtai ir varžės, kuri bus greitesnė.
O kada baigė vėlėt ir žlugtą švariai išskalavo,
Viską padžiovė tuomet pajūry ant žemės, kur buvo
Pilna smulkių akmenaičių, skalaujamų jūros nuo seno.
Pačios po to išsimaudė ir, kūnus įtrynę alyvom,
Valgyti sėdo pietų ant upės aukštojo kranto,
Kol apdarai išdžius atokaitoj saulės giedrosios.
Pasigardžiavę valgiu, merginos ir karalaitė
Sviediniu žaisti pradėjo, gobtus nuo galvų nusimetę.
O Nausikajė baltrankė ir dainą tuosyk užtraukė.
Kaip auksastrėlė šaulė Artemidė, kai laksto kalnynais —
Tokio Taigeto viršūnėm aukštom arba Erimanto —
Ir atsidžiaugti negali šernais ir elniais greitaisiais;

O su ja nimfų būrys, dukterų egidvaldžio Dzeuso,
Žaidžia ir šoka linksmai, smagumą daro Lėtonei,
Kad jos duktė už visas per gerą galvą aukštesnė,
Taigi ją lengva atskirt ir pažint, nors visos gražuolės,—
Taip iš merginų visų karalaitė jauna išsiskyrė.
Atminė ji pagaliau, kad metas namo jau važiuoti,
Reik asilėnus kinkyt ir apdarus krauti gražiuosius.
O šviesiaakė deivė Atėnė sumanė ką kita:
Kad Odisėjas atbustų ir gražiaakę išvystų
Ir kad nuvestų jį ta į fajakų gyvenamą miestą.
Sviedinį tuo metu karalaitė metė merginai,
Toji tačiau nepagavo, ir jis nuriedėjo į upę.
Mergos sukliko staiga, šviesus Odisėjas nubudo
Ir atsisėdęs pradėjo širdy aimanuoti sau vienas:
„Vargas man vėl! Kokių čia žmonių krašte atsidūriau?
Gal jie atšiaurūs labai, teisybės negerbią laukiniai,
O gal malonūs svečiams ir dievą pažįsta jų širdys?
Kaip čia pasiekė mane merginų balsai malonieji,
Nimfų turbūt, kurios kalnuos aukštuosiuos gyvena,
Upių šaltiniuos tyruos ir pievose tarp žalumynų,
Ar skardžiabalsių žmonių gyvenimas čia netoliese?
Eisiu, patirsiu geriau ir savo akim pažiūrėsiu".
  Taip sau pasakęs, šviesus Odisėjas išlindo iš krūmų,
Iš tankumyno paties, galinga ranka nusilaužė
Šaką lapotą ir, ja prisidengęs kūno nuogumą,
Ėjo, kaip liūtas, kalnų užaugintas, drąsa pasikliovęs,
Eina skalaujamas bango per audrą, o godžios jo akys
Žėri žarijom, jis taikos prie jaučių arba prie avelių,
Arba net briedžių laukinių, o kartais varo jį pilvas
Eiti artyn prie namų, bene gaus pasigrobti galviją,—
Taip Odisėjas dabar, nors būdamas nuogas, turėjo
Artintis prie gražiakasių merginų: vargas jį spyrė.
  Baisiai atrodė visoms, vandenų sūrių subjaurotas.
Mergos išlakstė, kuriai kur arčiau, pasislėpti už kriaušio.
Tik Alkinojo duktė pasiliko: jai vienai Atėnė
Įkvėpė drąsą širdin ir išginė baimę visokią.
Tad ji stovėjo rami. Tuotarp Odisėjas dvejojo:
Ar, apkabinus kelius, maldaut gražiaakę merginą,
Ar tik iš tolo stovėt ir žodžiais meilingais prašyti,

Kad jam parodytų miestą ir duotų kokį drabužį.
Taip besvarstydamas, jis pasirinko būdą geresnį
Kuo atokiau stovėt ir žodžiais meilingais prašyti,
Nes, apkabinęs kelius, jis gali mergaitę užrūstint.
Meiliai prabilo todėl ir žodį jai pratarė gudrų:
„O visagale! Sakyk: tu mergaitė mirtinga ar deivė?
Jeigu tu deivių kuri, plačiųjų padangių valdovių,
Į Artemidę, Dzeuso Kronido galingojo dukrą,
Man panašiausia esi grakštumu ir veido grožybe.
O jei viena tu mirtingų žmonių, gyvenančių žemėj,—
Triskart laimingi tikrai ir tėvas, ir močia mieloji,
Triskart laimingi visi tavo broliai. Širdis jiems krūtinėj
Plaka iš džiaugsmo smarkiau, kai gali tave pamatyti
Šitokią linksmą ir grakščią, išėjusią suktis ratelio.
Betgi visus pranoks ir bus laimingiausias tas vyras,
Kurs dovanom palenks tėvus ir gaus tave žmona.
Tarp mirtingųjų aš niekad nesu dar tokio regėjęs
Nei vyriškio, nei moters. Net baimė ima bežiūrint.
Kartą Dele aš prie Apolono aukuro švento
Augančią palmę jaunutę mačiau tokią grakščią ir liekną.
Teko keliauti man ten su daugeliu vyrų anuomet,
Toji kelionė vargų ir nelaimių užtraukė nemaža.
Lygiai kaip ten nevaliojau akių atplėšti nuo palmės,—
Tokio medžio dar niekur nebuvo išugdžiusi žemė,—
Lygiai taip nūn žaviuosi tavim, bet bijau prisiartint
Ir apkabinti kelius. Man metas negeras atėjo.
Dukart po dešimt dienų aš praleidau šėlstančioj jūroj.
Nešė lig vakar dienos mane bangos ir vėtra galinga
Nuo pat Ogigijos kranto, kol dievas štai leido iškopti,
Idant ir čia kentėčiau vargus, nematyti dar niekur
Jų pabaigos, daugybę dievai ateity dar man žada.
Pasigailėki, valdove, manęs: paskendęs nelaimėj,
Pirmą tave sutinku, daugiau neregėjau nė vieno
Aš tų žmonių, kurie krašte ir pily šioj gyvena.
Miestą parodyki man, drabužį duok prisidengti,
Nors tą paklodę, kurion suvyniojus atsivežei žlugtą.
Tau teatmoka dievai, duodami, ko širdis pageidauja:
Vyrą padorų, namus ir gražų namuos sutarimą.
Daikto geresnio ir malonesnio pasauly nerasi

Už sutarimą, kai viena širdim gyvena abudu —
Vyras ir moteris jo, piktam pavydui jų priešų
Ir malonumui draugų, ir savo laimei didžiausiai".
Jam Nausikajė baltrankė, į tai atsakydama, tarė:
„Tu neatrodai, svety, kad būtum prastas ir paikas.
Dzeusas patsai, Olimpietis, žmonėms juk dalią paskirsto,
Kaip kam panori, visiems — didžiūnams ir žemakilmiams.
Davė jis dalią ir tau, ir tu privalai atkentėti.
Betgi dabar, kai mūsų miestą ir šalį pasiekei,
Tau nei drabužio daugiau nebestigs, nei daikto kitokio,
Ko pakeleiviui skurdžiam ne sykį tenka maldauti.
Miestą parodysiu tau ir vardą žmonių pasakysiu.
Šioj pilyje ir žemėj šitoj gyvena fajakai,
O aš esu duktė garbingo, šviesaus Alkinojo,
Kurs viešpatauja fajakuos ir turi valdžią vyriausią".
Ir atsigręžus tuojau mergoms gražiakasėms sušuko:
„Grįžkit, mergaitės, atgal! Ko lekiate, vyrą pamatę?
Gal pagalvojot, kad jis nedorėlis kokis ar priešas?
Negimė dar ir negims žmogus mirtingas pasauly,
Kurs atkeliautų kada į fajakų gimtąją žemę,
Karą norėdamas kelti: dievai fajakus tebesaugo.
Mes nuo pasaulio toli gyvenam, tarp šniokščiančių marių,
Žemės krašte, ir joks trumpaamžis pas mus neužklysta.
Bet kai šis vargšas čionai klajodamas šiandien atėjo,
Turim pagelbėti jam, nes Dzeuso globoj gi vargdieniai
Ir pakeleiviai, ir dovis, nors menkas, palenkia jo širdį,
Duokit, mergaitės, tuojau užkąsti svečiui ir gerti,
Upėj išmaudykit jį, kur vėjas neužpučia jokis".
Taip ji kalbėjo, o mergos sustojo, tuojau viena kitą
Pašaukė ir Odisėją nuvedė prausti, kaip liepė
Joms Nausikajė, duktė Alkinojo, garbingo karaliaus.
Padavė jam drabužius, apsiaustą ir švarų chitoną,
Aukso indelį pripylė alyvos, riebios, gardžiakvapės,
Ir pavadino, kad eitų jis upėn sraunion išsimaudyt.
Bet Odisėjas šviesus gražiosioms merginoms atsakė:
„Jūs atokiau pastovėkit, mergaitės, aš noriu sūrumą
Nusimazgot nuo pečių, o paskui jau gerai įsitrinsiu
Visas alyvom, kurių jau seniai mano kūnas nematė.
Bet nesimaudysiu jūs akyse: drovu man ir gėda

Būti nuogam, kai tiek gražiakasių mergaičių aplinkui".
Taip jis kalbėjo, o tos karalaitei pasakė sugrįžę.
Nusimazgojo šviesus Odisėjas, įbridęs į upę,
Jūros sūrumą, kuris jo pečius ir nugarą graužė,
Ir vandenų pritėkštąsias putas iš galvos išsitrinko.
Nusimazgojęs švariai ir gerai įsitrynęs alyvom,
Jis apsivilko drabužiais, jaunos merginos duotaisiais.
Dzeuso duktė Atėnė tuo tarpu jam leido atrodyt
Žymiai aukštesniam ir dar petingesniam, o garbanos sukrios
Driekės nuo jo galvos kaip žiedai tamsaus hiacinto.
Lygiai kaip auksakalys sidabrą apliedina auksu,
Kai jį Hefaistas patsai ir Paladė Atėnė išmoko
Amato šio gudraus, ir daro darbus dailiausius,—
Taip Odisėjo pečius ir galvą grožiu ji užliejo.
Vienas pajūry jisai atsisėdo, nuėjęs į šalį,
Trykšdamas jaunu grožiu. Kai jį karalaitė pamatė,
Tuoj, gražiakasėms merginoms pamojusi, tyliai pasakė:
„Nūn, baltarankės mergaitės, klausykit, ką pasakysiu.
Juk ne be valios dievų, Olimpo aukšto valdovų,
Vyras tasai į fajakų dievišką šalį pateko.
Man pasirodė pradžioj, kad jis koks paprastas skurdžius,
Betgi jis lygus dievams, plačiųjų padangių valdovams.
O kad man šitoks jaunikis galėtų kada atsirasti
Tarp čia gyvenančių vyrų, arba kad šitas čia liktų!
Duokit, mergaitės, tuojau užkąsti svečiui ir gerti".
Taip ji kalbėjo, o tos paklausė ir darė, kas liepta,
Ir Odisėjui pastatė užkąst ir gerti atnešę.
Gėrė ir valgė dabar daug vargęs šviesus Odisėjas
Godžiai kaip niekad, nes valgio seniai bebuvo ragavęs.
O Nausikajė baltrankė, toliau ką daryt, sugalvojo,
Skalbinius greit sukrovė vežiman dailian ir, pakinkius
Tvirtakojus rambius asilėnus, pati jin įsėdo
Ir, Odisėją vardu pavadinus, prabilo ir tarė:
„Kelkis dabar, svety, į miestą važiuosim, aš noriu
Savo garbingojo tėvo namus tau parodyt, o ten tu
Pats pamatysi, kokie geraširdžiai fajakų didžiūnai.
Kaip aš sakysiu, daryk, atrodai man išmintingas.
Kolei mes trauksim laukais, žmonių dirbamaisiais nuo seno,
Tol su mergom kartu greta asilėnų ir ratų

Sparčiai tau eiti reikės, o aš jums rodysiu kelią.
Taip atkeliausim prie miesto, kurį apjuosia ir supa
Mūrai aukšti, abiem pakraščiais jo įlankos gražios,
Tik įvažiavimas siauras, nes kelią laivai lygiašoniai
Laiko užankštę: visų ten vieta sustoti atplaukus.
Ten ir didžiulė aikštė prie gražios Poseidono šventyklos
Su akmeniniais suolais, įkastais lig pusės į žemę:
Ten riestanosiams laivams gamina ir taiso padargus;
Audžia jiems drobę, veja virves ir irklus nutašo.
Mat ne strėlinė pilna ir kilpinis rūpi fajakams,
O tik irklai, gaubtašoniai laivai ir burės drobinės,
Jaisiais didžiuojas begal ir skrodžia jūras pilkąsias.
Aš nenorėčiau piktų paskalų, kad kas, mus sutikęs,
Nesišaipytų: žinai gi, mieste ilgliežuvių netrūksta.
Gali prasčiokas koksai, pažiūrėjęs į mus, pasakyti:
„Kas čia toks vyras, gražus, aukštaūgis, šalia Nausikajės
Svetimas eina? Kažin kur jį rado? Ar jos tai jaunikis?
Bus tai atklydėlis koks ir savo laivo netekęs
Tolimakraštis: arti prie mūs negyvena juk niekas.
O gal koks dievas, karštai maldautas ir maldą išklausęs,
Nužengė šit iš dangaus ir jos bus gyvenimą visą.
Žinomas daiktas, geriau, jei ji pasigavo sau vyrą
Svetimautį: iš aukšto mat žiūri jinai į savuosius
Vyrus fajakų, kurių garbingiausi jai peršas ne vienas".
Gali juk šitaip sakyt, o man negarbė dėl to būtų.
Aš ir pati juk papeikčiau merginą, kuri taip darytų
Ir be tėvų žinios, turėdama tėvą ir močią,
Vyrus pradėtų vedžiot[44], pirmiau neatšventus vestuvių.
Mano žodžius, svety, įsidėki į širdį, jei nori,
Idant mūs tėvas namo greičiau tau grįžti padėtų.
Gražią giraitę Atėnės prie vieškelio tuoj pamatysi,
Tuopos ten šlama, tarp jų šaltinis, aplinkui bus lankos,
Ten ir mūs tėvo laukai, vynuogynas ir sodas žaliasis.
Tiek bus nuo miesto atstu, kiek šaukiant balsas nueina.
Ten atsisėdęs palauk, kad laiko pakankamai būtų
Mums parvažiuoti į miestą ir tėvo rūmus pasiekti.
O kai galėsi jau spėt, kad mes lig namų parkeliavom,
Eik atsikėlęs tuomet į fajakų miestą ir klauskis,
Kaip mūs tėvo, garbaus Alkinojo, namus tau atrasti.

O prisiklausti tau bus nesunku: galės mažametis
Vaikas kiekvienas nuvest, nes jokis fajakas neturi
Niekur tokių namų kaip rūmai garbaus Alkinojo.
O kai ateisi į kiemą ir rūmų duris atsiversi,
Eiki į didžiąją menę tiesiog ir tuoj pamatysi
Motiną mano. Jinai, atsisėdus prie židinio aukšto,
Verpia kaip marių purpuras vilną, net miela žiūrėti.
Sėdi, į stulpą lengvai atsirėmus, aplink ją tarnaitės,
O netoliese nuo jos ir tėvo krėslą išvysi.
Tas, atsišliejęs patogiai, girsnoja vyną kaip dievas.
Tėvą be žodžio aplenk ir iš karto prie motinos kelių
Tieski maldingai rankas, kad džiaugsmą turėtum sulaukti
Greitai grįžimo dienos, nors baisiai tolimas kelias.
Jei ji tave atjaus ir linkės tau gero širdingai,
Viltį tvirčiausią turėk artimuosius išvysti ir savo
Aukštastogius namus, ir mielą tėviškės žemę".
  Taip jį pamokius, gražiu botagu asilėnus pavarė,
Tie pasispyrė tvirtai ir, srauniąją upę palikę,
Bėgo lengva ristute, jų kojos greitai mirgėjo.
Nuolat ji tempė vadžias, kad spėtų eiti pėstieji,
Mergos ir Odisėjas, ir saikiai naudojo botagą.
Leidosi saulė, kuomet prie giraitės, skirtosios Atėnei,
Jie privažiavo, tenai Odisėjas šviesus atsisėdo
Ir tuoj pradėjo maldaut Kronido galingojo dukrą:
„O išklausyk, Atritone, egidvaldžio Dzeuso gimdyta,
Šiandien išgirski mane, kurio tu anksčiau negirdėjai,
Žūstančio jūroj, kai blaškė galingas žemės plakėjas.
Būk gailestinga ir leisk mane meiliai priimti fajakams".
  Taip jis maldaudamas sakė, Paladė Atėnė išgirdo,
Tik pasirodyt pati nenorėjo, bijodama pykdyt
Savąjį dėdę[45], kuris ant lygaus dievams Odisėjo
Rūstavo be atlydos, kol tas į gimtinę sugrįžo.

Septinta giesmė

ODISĖJAS ATEINA PAS ALKINOJĄ

Taip sau ten meldėsi tyliai daug vargęs šviesus Odisėjas,
O karalaitę tvirti asilėnai vežė į miestą.
Kai privažiavo prie tėvo namų, gražių ir garsingų,
Ties jų prieangiu aukštu sustojo, o broliai išėję
Kaip nemirtingi dievai pulku apspito vežimą,
Tuoj asilėnus nukinkė ir skalbinius nešė į vidų.
O Nausikajė parėjo į savąją menę, kur ugnį
Jai kambarinė senoji Eurimedūsė pakūrė.
Atvežė Eurimedūsę laivai iš Epiro kadaise,
Ir Alkinojas ją gavo kaip dalį, nes jis viešpatavo
Tarpu fajakų visų, ir žmonės jo klausė kaip dievo.
Ji Nausikaję baltrankę nuo pat mažumės užaugino,
Nūn ji ir ugnį pakūrė, ir paruošė jai vakarienę.
Miestan keliaut Odisėjas pakilo. Tuo tarpu Atėnė
Tirštą miglą užleido, norėdama gero keleiviui,
Kad koks fajakas smalsus, jį vieškeliu einant sutikęs,
Kibti neimtų prie jo ir neklausinėtų be saiko.
Vos tik jis koją įkelt į gražųjį miestą suspėjo,
Jį pasitiko tuojau šviesakė deivė Atėnė
Kaip mergaitė jauna, ąsotį laikydama rankoj,
Ir sustojo prieš jį. Šviesus Odisėjas paklausė:
„Ar negalėtum, dukrele, mane palydėt ir nuvesti
Tu į namus Alkinojo, kuris čia seniai karaliauja?
Svetimas aš čia esu, atėjau, daug vargo patyręs,
Iš tolimos šalies pas jus, todėl nepažįstu
Vietos žmonių, kurie čia mieste ir kaimuos gyvena“.

Jam atsakydama, tarė šviesakė deivė Atėnė:
„Aš tuos namus, tėveli svety, kurių tu ieškojai,
Puikiai žinau: mūs tėvo beydžio namai kaimynystėj.
Tyliai tu eik iš paskos, o aš tau rodysiu kelią,
Niekam į veidą nežvelk ir eidamas nieko nekalbink.
Mūsų žmonės svečius be didelio džiaugsmo sutinka
Ir nevaišina, nemyli žmogaus iš tolimo krašto.
Visas gyvenimas jų — greitieji laivai daugiairkliai,
Jais vandenynus išmaišo su žemės plakėjo pagalba,
Skrenda tie jų laivai it paukščiai sparnuoti ar mintys".
Taip jam atsakė ir žingsnį paspartino deivė Atėnė,
Jį vesdama, o jis pėdomis Paladės skubėjo.
Jo neregėjo tačiau laivais garsingi fajakai,
Einančio viduriu miesto pro juos; gražiakasė Atėnė,
Deivė galinga, neleido regėti, paskleidusi tirštą
Rūką aplinkui, nes jam iš širdies vien gera norėjo.
Prieplaukom ir gaubtašoniais laivais Odisėjas stebėjos,
Ir jų vyrijų didžiulėm aikštėm, ir mūrais tvirtaisiais
Su dantimis smailiais viršuje, baisu pažiūrėti.
O kai atėjo abu prie karaliaus rūmų gražiųjų,
Kreipėsi tuosyk į jį šviesakė deivė Atėnė:
„Štai tie namai, tėveli svety, kurių tu ieškojai
Mūsų mieste. Karalius, augintus Dzeuso, atrasi
Puotą puotaujant dabar. Tu eiki vidun ir neleiski
Širdžiai drebėt, nes vyras drąsus visuomet ir visokį
Reikalą puikiai sutvarko, nors iš kažin kur atėjęs.
Rūmuos visų pirma pamatysi tu žmoną karaliaus,
Ji bus Aretė vardu, ir jos senoliai paeina
Iš tos pačios giminės kaip ir Alkinojo karaliaus.
Mat Nausitoją kadais Poseidonas, žemės plakėjas,
Ir Periboję pagimdė, jauniausia pati ir gražiausia
Tarp moteriškių duktė galingo Eurimedonto,
Kurs karaliavo tuomet šaly išdidžiųjų gigantų[46].
Jis tą nedorėlių tautą pražudė ir pats su ja žuvo.
Jojo duktė, Poseidoną pažinus, sūnų pagimdė —
Tą Nausitoją galiūną, kuris viešpatavo fajakuos.
O Nausitojo vaikai — Reksenoras ir Alkinojas.
Sidabralankis šaulys Apolonas vyresnį nukovė
Tuoj po vestuvių, sūnaus nesulaukus ir gimus tik vienai

Dukrai Aretei, kurią Alkinojas, žmona paėmęs,
Gerbia, kaip vyras nė joks dar negerbė niekad lig šiolei
Savo žmonos, nors toji namus be priekaišto valdo.
Pagarbą regi jinai visados ir meilę širdingą
Lygiai savųjų vaikų ir savo paties Alkinojo,
Taip ir žmonių, kurie kaip į deivę žiūri į jąją,
Sveikina ją visuomet, per miestą einant sutikę.
To iš tiesų ji verta: šviesios išminties jai neskųsta.
Jei jos klauso tiktai, kivirčus tuoj vyrai pabaigia.
Jeigu tave ji priims ir linkės tau gero širdingai,
Viltį tvirčiausią turėk artimuosius išvysti ir savo
Aukštastogius namus, ir mielą tėviškės žemę".
Šitai pasakė ir tuoj pakilo šviesakė Atėnė
Skristi per plynas marias, palikusi Scheriją mielą,
Į Maratoną skubėjo ir miestan plačgatvių Atėnų,
Kur Erechtėjo turtingi namai[47]. O šviesus Odisėjas
Ėjo prie rūmų puikių Alkinojo. Širdis jo krūtinėj
Sunkiai dvejojo, kol žengt pasiryžo per slenkstį varinį.
Lygiai kaip saulė skaisti ar naktį pilnatis mėnuo,
Taip aukštastogiai namai Alkinojo garbingo žėrėjo.
Sienos varinės visur į dešinę ėjo ir kairę
Lig tolimiausios kertės, o viršum jų atbrailos melsvos.
Rūmų erdviausių vidun atsivėrė durys auksinės.
Staktos sidabro stovėjo į slenkstį varinį įleistos,
Viršduris buvo sidabro, o užrakto rinkė auksinė.
Šunys auksiniai ir sidabriniai gulėjo abipus,
Juosius Hefaistas kadais išmoningai buvo nukalęs[48]
Rūmams šviesaus Alkinojo garbingo sergėt ir ginti.
Jie nepažino mirties ir turėjo nesenti per amžius.
Menėj prie sienų krėslai dešinėj ir kairėj išrikiuoti
Lig tolimiausios kertės be pertrūkio jokio, į juosius
Marškos margraštės buvo įklotos, moterų austos.
Šičia fajakų vadai, susirinkę vyrijon, sėdėjo,
Vyną girsnojo ir valgė gardžiai, čia visko užteko.
Tuotarp auksiniai vaikai, ant pastovų dailių pastatyti,
Rankoje laikė visi po degantį šviesų žibintą
Ir Alkinojo svečiams puotaujantiems švietė per naktį.
Dešimtys penkios mergų ir tarnaičių rūmuos plušėjo.
Vienos jų girnomis malė kaip auksą grūdus geltonus,

Kitos tik audeklus audė ar vilnas verpstėmis verpė,
Visos sėdėjo eilėj kaip lapai liepos kupliosios.
Metmenys sukrūs žvilgėjo, tirštai prisigėrę alyvos.
Kaip kad fajakai geriau už visus pasauly išmano
Jūroj valdyt greituosius laivus, taip moka jų motės
Audeklus austi puikius: Atėnė jąsias išmokė
Tų išmoningų darbų ir šviesų protą joms davė.
Vaismedžių sodas buvo prie kiemo, tiesiai už vartų,
Ketverto margų, tvora apmūrytas visas aplinkui.
Medžių daugybė jame visokiausių, kuplių, plačiašakių —
Kriaušių ir obelaičių, granatmedžių vaisiais auksiniais,
Figų saldžių ir alyvų, žiedais apkerusių gausiai.
Vaisių jame niekados per kiaurus metus nepritrūko,
Pilna jų žiemą ir vasarą buvo. Švelnutis Zefyras,
Dvelkt nesiliaudamas, vienus nokino, kiti dar tik mezgės,
Ir obuolys po obuolio noko, kriaušė po kriaušės,
Vynuogių kekė sirpo po kekės, taipogi ir figos.
Ir vynuogynas buvo derlingas, vynuogių kekės
Vienos aikštėj atviroj gražiai išdėstytos džiūvo,
Nutviekstos saulės kaitrios, o kitos laukė rinkėjų,
Tie jau ir trėškė jų sultis, daugybė žalių tebebuvo,
Vos tik numetusių žiedus, o kitos juosti pradėję.
Už vynuogyno tuojau, eilėm susodintos tvarkingai,
Augo visokios daržovės ir vasarą žiemą žaliavo.
Buvo ir pora upelių: jų vienas čiurleno per sodą,
Kitas į priešingą pusę tekėjo pro kiemo pavartę
Ir pro aukštuosius namus, ten žmonės vandenį sėmė.
Taigi dievų dovanos Alkinojo rūmuos užteko.
Taip čia daug vargęs šviesus Odisėjas stovėjo nustebęs.
O kai jau viskuo širdy jis atsigėrėjo lig sočiai,
Žengė per slenkstį guviai ir koją įkėlė į rūmus.
Rado jis ten fajakų vadus ir tarėjus protingus,
Liejančius vyno taures akylojo Argžudžio garbei:
Jam paskutiniam žmogus aukoja, prieš eidamas gulti.
Ėjo per rūmus dabar daug vargęs šviesus Odisėjas,
Apsuptas rūko tirštai, kurį užleido Atėnė,
Kol prie Aretės priėjo ir prie Alkinojo karaliaus.
Ištiesė jis rankas, kelius apkabino Aretei,
Ir nuostabioji migla, jį dengus lig tol, išsiskirstė.

Kalbą nutraukė svečiai, kai vyrą išvydo svetainėj,
Baisiai nustebę visi. Odisėjas ėmė maldauti:
„O dukterie Reksenoro dieviško, miela Arete!
Vyro ir tavo kelius apkabinęs, svečiams nusilenkęs,
Po iškentėtų vargų maldauju: dievai jums teduoda
Ilgas laimingas dienas, vaikams tepalieka kiekvienas
Turtą namuos ir duotą žmonių jam vietą garbingą,—
Jūs man, klajūnui, padėkit greičiau į tėviškę grįžti,
Nes jau seniai kenčiu vargus, nuo savųjų atskirtas".
  Šitai pasakęs, jisai atsisėdo prie židinio žemėj
Ant pelenų[49]. Visi nutilo it žadą užkandę.
Tik po ilgos tylos prabilo į juos Echenėjas,
Kurs tarp fajakų visų vyriausias amžiumi buvo
Ir pranašiausias kalboj, nes daug ko matęs pasauly.
Jis tad, norėdamas gero visiems, prabilo ir tarė:
„Tai juk nebus gražu, ir tau, Alkinojau, netinka
Žemėje svečią sodint, kur židinio dulkės sušluotos.
Čia susirinkę visi nūn tavo laukiame žodžio.
Svečią tu ėmęs pakelk, gražiai pasodinki į krėslą,
Puoštą sidabro vinim, ir liepki šaukliams didžiabalsiams,
Vyno tegu atmieš, ir jo mes nuliesime Dzeusui,
Griausmo valdovui, kuris keleivius padoriuosius globoja.
O šeimininkė tegu pavaišina svečią kuo turi".
  Tokį jo žodį išgirdęs, skubiai Alkinojas pakilo
Ir, Odisėjui, gudriam margaminčiui, ranką padavęs,
Meiliai nuo aslos pakėlė ir pasodino į krėslą
Vieton savo sūnaus narsuolio Laodamanto,
Kurs šalia tėvo sėdėjo ir buvo visų mylimiausias.
Ant sidabrinio padėklo atnešusi aukso ąsotį
Tyro vandens, užpylė jam kambarinė ant rankų
Ir jas nuplovė, tuomet ji padengė skobnį dailiausią.
O ūkvedė drovi priraikiusi duonos padėjo,
Valgių prikrovė krūvas ir džiaugės, kad turi ko duoti.
  Valgė ir gėrė vargų daug iškentęs šviesus Odisėjas.
Jo sveikata Alkinojas pakvietė šauklį ir tarė:
„Vyno kraterą atmiešk, Pontonojau, taures jo pripilki
Ir pastatyki visiems, o mes nuliesime Dzeusui,
Griausmo valdovui, kuris keleivius padoriuosius globoja".

Ir Pontonojas vyno, apsaldančio širdį, atmiešęs
Pilnas pripylė taures, kurios prie kiekvieno stovėjo.
O kai nuliejo ir, kiek širdis pageidavo, išgėrė,
Tuosyk pakilo kalbėt Alkinojas ir šitaip jiems tarė:
„Prašom klausyt, fajakų vadai ir tarėjai protingi!
Aš pasakysiu, ką man širdis krūtinėje liepia.
Pasivaišinę nūn eikit namo ir gulkit kiekvienas.
Rytui išaušus, daugiau sukviesime vyrų senesnių
Mūsų svečio pagerbt ir garbei dievų paaukoti
Iškilmingesnės aukos, paskui pakalbėsim suėję,
Ką reiks daryti, kad svečias be jokio pavojaus ir vargo
Gyvas ir sveikas iš mūsų į gimtąją šalį sugrįžtų
Kupina džiaugsmo širdim, nors baisiai tolimas kelias,
Ir kad nelaimių daugiau kelionėje nebepatirtų,
Kolei į savo kraštą įžengs. Paskui tegu kenčia,
Ką jam likimo skirtis ir seserys rūsčios Verpėjos
Įverpė gyvasties siūlan tuomet, kai jį motina gimdė.
Jeigu dievų nemirtingų kuris iš dangaus čia atėjo —
Aišku, tuomet dievai ką nors ypatinga mums rengia,
Nes ligi šiol visados jie savo paveikslu mums rodės,
Kai mes garbinom juos ir šventas hekatombes aukojom,
Teikės puotoj sėdėti greta ir vaišintis prie mūsų.
Jeigu ir vienas kas mūsų dievus susitiktų kelionėj —
Jie niekada nesidangsto, nes mes gi jų giminiečiai,
Kaip vienaakių kiklopų gentis ar gigantų laukinių“.
Jam atsakydamas, tarė daug vargęs šviesus Odisėjas:
„O Alkinojau, dėl to nesirūpink: nesu nė trupučio
Aš panašus į dievus, kurie danguose viešpatauja,
Nei gražumu, nei stotu — aš gyventojas žemės mirtingas.
Kiek tik kada jūs matėt žmonių, nelaimių ir vargo
Nešančių naštą — visus aš savo nelaimėm prilygstu.
Negandų žymiai daugiau už kitus apsakyti galėčiau,
Kiek aš iškentęs esu, galybei dievų panorėjus.
Bet man pavalgyti leiskit, nors slegia sielvartai sunkūs.
Nieks šuniškiau negraužia žmogaus kaip pilvas prakeiktas.
Jis nenurims ir visad reikalaus, kad jo neužmirštum,
Nors tau plyštų širdis ir būtum didžiai susikrimtęs,
Kaip šit ir aš kremtuosi dabar, o jis prisispyręs
Valgyt ir gert reikalauja greičiau ir verčia užmiršti,

Ką iškentėjęs esu, kad tik jį pilną prikimščiau.
Jūs atsikėlę rytoj, kai tiktai Aušra pasirodys,
Vargšui klajūnui padėkit į tėviškės žemę sugrįžti,
Nors daug vargų reikėtų vėl vargt. Sutikčiau numirti,
Savo aukštuosius namus ir turtus su namiegais pamatęs".
 Taip jis pasakė. Fajakai visi žavėjos ir tarės
Svečią namo parlydėt, nes jis protingai kalbėjo.
Auką nulieję ir, kiek širdis pageidavo, išgėrę,
Gulti išėjo visi į namus savuosius kiekvienas.
Menėje liko tiktai margamintis šviesus Odisėjas
Ir geraširdė Aretė bei lygus dievams Alkinojas.
Mergos nukraustė skobnis, kas liko nuo vakarienės.
O baltarankė Aretė tuo tarpu užvedė kalbą,
Nes pastebėjo rūbus, chitoną ir gražų apsiaustą —
Visa, ką buvo pati su savo tarnaitėm išaudus.
Taigi ji kreipės į jį ir žodžiais sparnuotais prabilo:
„Prašom leisti, svety, tave man pirmai paklausti:
Kas ir iš kur tu esi? Kas davė tau šitą drabužį?
Ar nesakei, kad papuolei pas mus, marias išklajojęs?"
 Jai atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Baisiai, valdove, sunku man bus išpasakot viską,
Nes daugybę vargų man siuntė dievai uraniečiai.
Bet apsakysiu tau visa, ko tu teiraujies ir klausi.
Marių plačių vidury Ogigijos kyšo salelė,
Ten gyvena ramiai Atlanto duktė gražiakasė
Nimfa Kalipsė, baisi ir klastom pagarsėjusi deivė.
Niekas dievų nei žmonių trumpaamžių su ja nebendrauja.
Tik nelaimingą mane prie jos židinio nubloškė kartą
Demonas koks, kai greitąjį laivą perkūnvaldis Dzeusas
Jūroj tamsiojoj sudaužė, žaibu liepsningu pataikęs.
Mano drąsieji draugai visi lig vieno paskendo,
Tuotarp mane, įsitvėrusį dugno, laivui sudužus,
Blaškė devynias dienas, o juodą naktį dešimtą
Tėškė dievai į Ogigijos salą, ten, kur gyvena
Deivė galinga, gražplaukė Kalipsė. Jinai apsidžiaugus
Meiliai sutiko, gražiai pavaišino ir sakė su meile,
Jog padarys nemirtingą mane ir nesenstantį niekad.
Vis dėlto mano širdies krūtinėj palenkt nevaliojo.
Ten aš lig metų ašmų prabuvau, ir vis ašarom drėko

Tas nemirtingas drabužis, kurį man davė Kalipsė.
O kai ratu bėgdami aštuntieji metai atėjo,
Pašaukė sykį mane ir liepė grįžt į gimtinę,
Galbūt vien Dzeuso valia, o gal jai širdis suminkštėjo.
Plaustu, sunertu tvirtai, išleido, pridėjusi gausiai
Valgių ir vyno saldaus bei rūbu nemirtingu apvilkus,
Pasiuntė vėją, be to, patogų ir lengvą kelionei.
Dešimtį ir septynias dienas plaukiau vandenynu,
O aštuonioliktai auštant išvydau jūsų padangės
Kalnus miglotus. Širdis iš džiaugsmo pašoko krūtinėj
Man prieš nelaimę, nes prieky vargų tebebuvo dar marios,
Kur Poseidonas, žemės plakėjas, buvo man skyręs.
Vėjus paleidęs visus, jis kelią gimtinėn užkirto,
Jūroje audrą pakėlė, ir aš, vaitodamas sunkiai,
Per sūkuringas bangas neįstengiau irtis su plaustu.
Vėtra ir jį sulaužė bemat, o aš gi tuo tarpu
Šokau nuo jo ir plaukiau kaip mokėjau, kolei prie jūsų
Žemės krantų atvarė mane vandenynas ir vėjas.
Betgi ir lipantį čia banga užmušti galėjo,
Tėškus mane į aukštas uolas ir krantą grublėtą.
Tad, pasisukęs atgal, aš plūktis ėmiau, kol pasiekiau
Srauniai banguojančią upę, kur krantas buvo geresnis,
Žemas visai, be uolų, ir niekur neužpūtė vėjas.
Šičia parkritęs, aš kiek atitokau, naktis nemarioji
Tuotarp užėjo, tad aš, pasitraukęs nuo dieviškos upės,
Atguliau krūmuos tankiuos ir lapų duknom storiausiom
Ten apsiklojau, ir dievas man leido gaivinantį miegą.
Taip aš toj lapų krūvoj, pavargęs, sugrudusia širdžia,
Ištisą naktį miegojau lig ryto ir pusdienio gero.
Saulė jau linko žemyn, kai miegas saldusis praėjo.
Aš pastebėjau, kaip jūros pakrantėj žaidžia mergaitės
Tavo dukters, tarp jų ir pati, prilygstanti deivėms.
Puoliau prie jos, o jai šviesaus sumanumo netrūko,
Elgėsi taip, kaip vargu iš jaunutės galėtum tikėtis.
Žmonės jauni niekados išmintingai elgtis nemoka.
Valgio man davė jinai lig soties ir tamsiojo vyno,
Išprausė, upėn pasiuntus, ir davė šitą drabužį.
Tikrą teisybę aš jums čia kalbėjau, neperdėjęs niekur".
Jam Alkinojas tuomet atsakė, tardamas šitaip:

„Mano duktė, svety, pareigos neįstengė atlikti.
Jai priderėjo tave, kai grįžo namo su mergaitėm,
Tiesiai atvesti pas mus: ją pirmą prašei tu pagalbos“.
Jam atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Mielas herojau, už tai beydės dukters nevainoki.
Buvo ji liepusi man, kad eičiau drauge su mergaitėm,
Bet nenorėjau aš pats, turėdamas baimę ir gėdą,
Nes tu galėjai labai pasipiktint, mane taip pamatęs.
Rūstauti žemės vaikai mes ūmūs esam be galo“.
Jam Alkinojas tuomet atsakė, tardamas šitaip:
„Mano krūtinėj širdis, svety, nelinkusi pykčiui
Be priežasties pasiduot: visada mums saikas praverčia.
O, kad mūs tėvas Kronidas, Atėnė ir Apolonas
Šitokį žmogų kaip tu, tikriausias mano vienmintis,
Vyru mūs dukteriai duotų ir leistų žentu vadinti,
Likusį šičia gyvent! Namus su turtais tau duočiau,
Jei panorėtumei pats. Per jėgą tavęs sulaikyti
Niekas nedrįs, tesaugo nuo to mus Dzeusas galingas!
Tau iškeliavimo dieną paskyriau, gali jau žinoti —
Ji bus rytoj. Tuomet, į miegų karalystę nugrimzdęs,
Tu sau gulėsi, giedra bus ant marių, kol sveikas pasieksi
Tėviškės žemę, namus ar kur tavo širdžiai bus miela,
Nors mums ir būtų į ten daug kartų toliau už Eubają,
Esančią baisiai toli, kaip sako vyrai mūsiškiai,
Lankęsi kartą joje, kada Radamantą šviesplaukį,
Vykstantį Titijo, Žemės sūnaus, lankyti, lydėjo.
Jie į Eubają nuvyko be didelio vargo per dieną
Ir kas reikėjo atlikę, namo vakare parsiyrė.
Plaukdamas pats pamatysi, kaip niekas negali pralenkti
Mano laivų ir kaip šauniai vandenis verčia yrėjai“.
Taip jis kalbėjo. Daug vargęs šviesus Odisėjas nudžiugo,
Maldą pradėjo tuojau ir šaukėsi dievo šiais žodžiais:
„Tėve mūs Dzeuse! Lai viskas įvyks, kaip nūn pažadėjo
Man Alkinojas, tegu ant žemės, penėtojos močios,
Jam bus per amžius garbė, o aš tegrįžtu į gimtinę“.
Taip jie susėdę abu tarpusavy nūn šnekučiavo.
Pašaukė tuosyk mergas baltarankė Aretė ir liepė
Lovą svetainėj statyt ir purpuro patalus minkštus,
Dailiai išpurčius, patiest ir baltom drobulėm pridengti,

O viršuje padėti jam antklodę purią vilnonę.
Rankon žibintą paėmę, tarnaitės išbėgo iš menės.
Patalą minkštą vikriai aukštojoj svetainėj paklojo,
Prie Odisėjo priėjo tuomet ir pakvietė dailiai:
„Prašom ilsėtis, svety, tau patalą minkštą paklojom".
Taip jos kalbėjo, ir jam malonu išsitiesti jau buvo.
Taigi užmigo ramiai daug vargęs šviesus Odisėjas
Tekintoj lovoj puošnioj, aukštoj balsingoj svetainėj.
O Alkinojas nuėjo ilsėtis į miegamą savo,
Kur gretimai su jo karalienės patalas buvo.

Aštunta giesmė

ODISĖJAS SUSIPAŽĮSTA SU FAJAKAIS

Vos tik ryto duktė Aušra rožiapirštė prašvito,
Kėlės iš lovos minkštos jo galybė šventa Alkinojas.
Ir Odisėjas, pilių galingas griovėjas, pakilo.
Jį Alkinojo galia šventoji nuvedė tuosyk
Į fajakų vyriją, kuri prie laivų susirinko.
Vyrai susėdo visi į suolus akmens nutašyto,
Vienas prie kito arti. Tuo tarpu Paladė Atėnė,
Virtus šaukliu šviesaus Alkinojo, jau lakstė po miestą,
Visa apsvarsčius, kaip grįžt į gimtinę tauriam Odisėjui,
Ir kiekvienam sutiktajam vyrui žodį kalbėjo:
„Nieko nelaukę, fajakų vadai ir tarėjai protingi,
Eikit vyrijon ir ten pažiūrėkit svečio keleivio,
Kurs neseniai į namus Alkinojo garbingo atėjo,
Marių blaškytas ilgai ir lygus dievams nemirtingiems“.
Žodžiais tokiais kiekvieno širdy sukėlė smalsumą.
Marios žmonių suplūdo tuojau į aikštę ir suolus,
Kur kam priklausė vieta. Visi stebėjos, išvydę
Sūnų protingą Laerto, kuriam šviesiaakė Atėnė
Galvą, drauge ir pečius grožiu neregėtu užliejo,
Leido atrodyt aukštesniam ir žymiai raumeningesniam,
Idant fajakams visiems jis būtų mielesnis iš karto,
Pagarbą jų sau palenktų ir kad nugalėtoju būtų
Daugy žaidynių, kuriom išmėginti jį baudės fajakai.
Kai susirinko visi ir užėmė vietą kiekvienas,
Tuosyk pakilo kalbėt Alkinojas ir šitaip prabilo:
„Prašom klausyti, fajakų vadai ir tarėjai protingi!

Aš pasakysiu, ką man širdis krūtinėje liepia.
Šitas svetys — nežinau, kas jis — pas mus čia užklydo,
Gal iš vakarių jisai, o gal iš rytų kur paeina.
Nori jis grįžti namo ir prašo mūsų pagalbos.
Taigi, kaip darėm lig šiol, ir jam padėkime grįžti.
Niekas dar juk niekuomet, į mano rūmus atėjęs,
Dūsaut ir melst neturėjo ilgai, kad grįžt jam padėčiau.
Taigi į dievišką jūrą nuleiskime juodąjį laivą,
Plaukiantį pirmąjįsyk, parinksime porą vadovų
Su penkiasdešimčia vyrų[50], kurie geriausi jūreiviai.
Lai jie visi, prie dilių gerai pritvirtinę irklus,
Laivą paliks ir pas mus susirinks: atšvęsime šiandien
Pokylį mes greitomis, aš noriu visus pavaišinti.
Perduokit vyrams mano kvietimą. Kiti jūs tuo tarpu,
Laikantys skeptrą didžiūnai, į mano rūmus aukštuosius
Nesididžiuokit ateiti: mes svečią gražiai pamylėsim.
Lai nepatingsta nė vienas. Pakvieskite ir Demodoką,
Dievišką dainių, jam dievas leido žmones mirtingus
Džiuginti giesme ir jiems, ką liepia širdis, padainuoti".
Šitai pasakęs, jis eiti pakilo, o paskui jį ėjo
Laikantys skeptrą, šauklys nuskubėjo dainiaus pakviesti.
Penkios dešimtys vyrų ir du susirinko netrukus,
Kaip įsakyta jiems buvo, ant kranto marių plynųjų.
O kai atėjo visi į šniokščiančios jūros pakrantę,
Juodąjį laivą nuleido į vandenis sūrius pilkuosius,
Stiebą pastatė jame ir drobės bures pakabino,
Irklus tuomet šikšnos diržais prirakino prie dilių.
Visa kaip reikia sutvarkę, bures atlapojo baltąsias,
Laivą pastatė, kur krantas statesnis, o patys tuo tarpu
Į Alkinojo protingo aukštuosius namus nuskubėjo.
Kiemas, priebučiai platūs ir rūmų menės erdviausios
Pilnos privirto svečių, jaunimo priėjo ir senių.
Dvylika tuosyk avių Alkinojas aukojo jų vaišėms
Ir aštuonetą kiaulių baltilčių, ir dvylika jaučių,
Odas nulupo visiems ir paruošė pokylį puikų.
Grįžo tuo tarpu šauklys ir atvedė dainių garbingą.
Mūzos pamilusios jam nešykštėjo gera ir bloga:
Atėmė šviesą akių, o suteikė dovaną dainiaus[51].
Krėslą jam Pontonojas pastatė, sidabrais dabintą,

Viduryje svečių, į aukštą stulpą atšliejęs.
Skambiosios kanklės viršuj ties jo galva ant vagio kabėjo.
Paėmė ranką šauklys ir parodė, kur siekti jų reikia,
Skobnį pastatė greta ir gražią kraitelę padėjo,
Taurę vyno pripylė, kai noras užeis, atsigerti.
Rankomis ėmė svečiai ant stalo stovinčių vaišių.
O kai alkį numalšė ir troškulį kiek apgesino,
Dainių paragino mūza giedot apie didvyrių šlovę
Giesmę graudingą, kurios garsai jau dangų pasiekė:
Apie kivirčą tarp Odisėjo šviesaus ir Achilo,
Kaip jie per puotą dievų iškilmingą barės abudu
Žodžiais rūsčiais, tuotarp Agamemnonas, vyrų valdovas,
Džiaugėsi savo širdy, kad riejas narsiausi achajai.
Kam tai naudinga, kadais Apolonas buvo jam sakęs
Pitoj šventojoj, kai slenkstį akmens jis peržengė kartą
Klaustis likimo. Tai buvo pradžia nesėkmių ir nelaimių,
Dzeuso galingo skirtų danajams ir Trojos herojams[52].
Dainius garbingas dabar tai giedojo. Šviesus Odisėjas
Suėmė rankom tvirtom purpurinį savo apsiaustą
Ir ant galvos užsitraukė, uždengdamas gražųjį veidą.
Gėdijos prieš fajakus, kad ašarom akys paplūdo.
O kai dieviškas dainius pabaigė giesmę giedoti,
Ašaras greit nusišluostęs ir dangą nuo veido nutraukęs,
Paėmė taurę dvidugnę ir garbei dievų jis nuliejo.
Bet kai tas dainą pradėjo iš naujo, nes vėl jį dainuoti
Prašė fajakų didžiūnai, giesmės sužavėti be galo,
Vėl Odisėjas užsidengė veidą ir graudžiai pravirko.
Svečias nė vienas daugiau jo ašarų nepastebėjo,
Bet Alkinojas gerai jas matė ir viską suprato,
Nes jis sėdėjo šalia ir girdėjo kukčiojimą graudų.
Tuosyk prabilo ir tarė fajakams, pamėgusiems irklą:
„Prašom manęs paklausyti, fajakų vadai ir tarėjai!
Valgiais gardžiais visi mes pasotinom širdis lig valiai
Ir prisiklausėme kanklių, jos pagardas esti geriausias,
Eikim į kiemą dabar ir savo jėgas išmėginkim,
Stoję visokių rungčių, kad svetys galėtų sugrįžęs
Žinią saviems pasakyt, jog visus mes gerokai pralenkiam
Kumščio jėga, vikrumu, šuoliu ir kojų greitybe".
Šitai pasakęs, jis eiti pakilo, kiti jį lydėjo.

Vėlei ant vagio šauklys skambiąsias kankles pakabino
Ir, Demodoką paėmęs už rankos, menę paliko.
Vedėsi jį su savim, kur kiti fajakų didžiūnai
Buvo nuėję — žiūrėt, kaip vyrai rodys, ką gali.
Traukė į aikštę visi, kur minios žmonių tūkstantinės
Buvo suplūdę, ir daug kas jaunųjų rungtis norėjo:
Ir Akronėjas, ir Okialas, ir Elatrėjas[53],
Ir Anchialas, Nautėjas, Primnėjas ir Eretmėjas,
Taipgi Pontėjas, Prorėjas, Toonas, Anabesinėjas
Ir Amfialas, sūnus Polinėjo, vaikaitis Tektono,
Ir Eurialas Naubolo, Arėjui vyržudžiui lygus.
Dailiai nuaugęs ir veido gražaus, tai buvo pirmasis
Vyras fajakuos, išskyrus tik Laodamantą beydį.
Rungtis išėjo ir Alkinojo garbingo trys sūnūs:
Laodamantas, Halijas ir Klitonėjas kaip dievas.
Patys pirmieji išėjo, kas varžėsi kojų greitybe.
Nuo užbrėžtos vagos prasidėjo lenktynės. Kai leidos
Bėgti iš karto visi — tik dulkės parūko per lauką.
Ir greitumu nugalėjo visus Klitonėjas gražusis.
Kokio ilgumo varsna asilėnai plėšia dirvoną,
Tiek jis atbėgo pirmiau, o kiti nuo jo atsiliko.
Tuosyk jėgas mėgino kiti, išėję imtynių.
Čia Eurialas visus nugalėjo ir buvo stipriausias.
Šokti aukščiau ir toliau už kitus Amfialas nušoko.
Skritulį metant pralenkti visus Elatrėjui pavyko.
Kumščiu Laodamantas, sūnus Alkinojo, laimėjo.
O kai rungtynės visiems palinksmino širdį lig sočiai,
Laodamantas tuomet, sūnus Alkinojo, prabilo:
„Vyrai, ateikite čion, paklauskime svečią, ar gali
Eiti rungtynių kokių. Sudėjimo yra jis neblogo,
Šlaunys ir blauzdos, ir rankos jo tvirtos abidvi,
Sprandas jo drūtas ir baisiai galingas, ir amžiaus neseno,
Vyras kaip reikia, tik sunkūs vargai jį bus prikamavę.
Aš pasakysiu: vargų, didesnių kaip jūroj, nerasi.
Žmogų pribaigia jie greit, nors būtų už šitą tvirtesnis".
Čia Eurialas pašoko ir, jam atsakydamas, tarė:
„Laodamantai, kalbi išmintingai, kaip vyrui pritinka.
Pats tu prieiki prie jo ir, kaip kalbėjai, pasiūlyk".

Ir, nebelaukęs ilgiau, Alkinojo sūnus išmintingas
Žengė aikštės vidurin ir į Odisėją prabilo:
„Eiki ir tu, tėveli svety, jėgas išmėginki,
Jeigu tik kartais ką moki. Atrodo, gali lenktyniauti.
Vyrui nėra juk didesnės šlovės kaip toji, kurią jam
Kojų greitumas arba jo kietas kumštis suteikia.
Taigi išėjęs mėgink ir sielvartus vyki į šalį.
Tavo kelionės diena netoli, jau parengta viskas:
Laivas nuleistas į jūrą, ir kelio draugai numatyti".
Jam atsakydamas, tarė daug vargęs šviesus Odisėjas:
„Laodamantai! Ar norit manim pasityčiot, kad kviečiat?
Rūpesčiai daug didesni man šiandien širdy, ne rungtynės.
Daug aš kentėjau lig šiol ir daug nelaimių pakėliau.
Šiandien čia sėdžiu tarp jūsų ir, laukdamas savo kelionės,
Jūsų karalių ir žmones visus maldauju pagalbos".
O Eurialas tuomet jam šiurkščiausiais žodžiais atkirto:
„Nepanašus, svety, tu į vyrą, gebantį drąsiai
Stot į varžybas, kurių tūleriopų žmonės pramano.
Būsi gal vienas iš tų, kur bastos laivais daugiairkliais
Tarsi jūreiviai kokie, o yra pirkliai savanaudžiai,
Taigi tik dairosi, kur apsistot ir pelningai iškišti
Savo prekes. Neatrodo, kad tu kovotojas būtum".
Niūriai pažvelgęs į jį, Odisėjas daugmintis atsakė:
„Kaip negražiai, jaunuoli, kalbi! Panašus tu į paikšą.
Aišku, dievai ne visiems visokią dovaną duoda:
Stuomenį gražų, širdies gerumą ir kalbą protingą.
Kitas juk toks negražus, toks menkas, kad gaila žiūrėti,
Betgi jam dievas kalbos nešykštėjo, ir žmonės į tokį
Pasigėrėdami žiūri, jis kalba drąsiai kaip vyras
Ir nusišypso kukliai. Visi atsidžiaugti negali,
Tarsi į dievą žvelgia į jį, kai eina per miestą.
Kitas labai išvaizdus, kaip dievas koks nemirtingas,
Bet jo kalba nesklandi ir žodis nelimpa prie žodžio.
Štai kad ir pats — gražuolis esi, ir vyro gražesnio
Dievas nė pats nesukurs, bet protas tau nesubrendęs.
Skaudžiai tu man užgavai krūtinėj pavargusioj širdį,
Tardamas žodį nerimtą. Rungtynėse aš — ne naujokas,
Nors ant manęs taip sakai. Ir, reikia manyti, dar būčiau
Vienas pirmųjų, jei kaip jaunystėj man rankos tarnautų.

Iščiulptas šiandien vargų ir nelaimių. Daug iškentėjau
Aš ir kautynių metu, ir blaškomas marių audringų.
Bet ir dabar, po negandų tų, aš dar stoju varžybų!
Žodis man buvo skaudus, ir juo pažadinai ryžtą“.
Ir, nė apsiausto nusviest nesuskubęs, diską pastvėrė,
Storą, gerokai didesnį ir daug svaresnį, nei buvo
Tie, kur fajakai kiti ligi tol rungtynėse mėtė,
Ir, apsisukęs su juo, paleido iš rankos galingos.
Baubdamas skrido akmuo. Prisigūžė greitai prie žemės
Garsūs vaikai vandenynų plačių, ilgairkliai fajakai,
Akmeniui kaukiant pro juos, o tas pro ribą visokią
Pralėkė, smarkiai paleistas: jam ribą užbrėžė Atėnė,
Virtusi vyru bemat, vardu pavadino ir tarė:
„Aklas ir tai pasakytų, svety, kur diskas nukrito,
Rankom apčiuopęs: ne ten, kur kitų, jis nupuolė —
Skyrium ir žymiai toliau. Laikykis drąsiai — laimėjai!
Niekas fajakų nei tiek, nei toliau nevaliojo numesti“.
Taip jis pasakė. Daug vargęs šviesus Odisėjas nudžiugo,
Žmogų palankų sau radęs rungtynėse tarp svetimųjų.
Jam širdyje palengvėjo, todėl sušuko fajakams:
„Męskite šitaip, jaunuoliai, ir jūs! O aš kai paleisiu —
Vėlei ten pat, o gal ir toliau gaus diskas nukristi.
Taigi ką gundo širdis ir kam drąsos bus krūtinėj —
Eikite čion išmėgint, kai mane taip užrūstinot šiandien,
Kumščio, imtynių jėgos ir kojų greitumo. Iš jūsų
Niekam aš nenusileisiu, be vieno Laodamanto:
Svečias aš jo esu, kas drįs vaišingumą pažeisti?
Proto neturi žmogus ir gero žodžio nevertas,
Kurs šeimininką vaišingą išdrįstų kviesti rungtynių,
Būdamas tarp svetimų. Pats sau blogumą darytų.
O dėl kitų — nebijau ir neniekinu šiandien nė vieno.
Eikite — susipažinsim ir savo jėgas išbandysim.
Man ne naujiena bet kokios varžybos su vyrais rinktiniais:
Kilpinį, lenktą gražiai, paimti rankon aš moku,
Strėlę paleidęs, visad pirmasis pataikysiu priešui,
Nors jis slapstytųs minioj ir daugis mano bičiulių
Temptų skubiai lankus, stovėdami kur netoliese.
Tik Filoktetas mane lanku sugebėjo įveikti
Trojos šaly kitados, kai, būdavo, šaudom achajai.

Už mirtinguosius kitus, kurie nūn žemėje duoną
Valgo sveiki, pasakysiu, tikrai esu pranašesnis.
Tik negaliu prilygt senovės vyrams herojams —
Nei galingajam Herakliui, nei oichaliečiui Euritui:
Su nemirtingais dievais jie kilpiniu rungtis valiojo.
Galvą padėjo dėl to galiūnas Euritas, senatvės
Savo namuos nesulaukęs. Supykęs ant jo Apolonas
Užmušė jį už tai, kad jis kvietė lanku rungtyniauti[54].
Ietim pataikau toliau, nei kitas strėlę nušauna.
Vien tik dėl kojų turiu kiek būgštaut, kad kas iš fajakų
Nenugalėtų: esu mat jūroj baisiai išvargęs,
Grumdamos su bangomis, nes laivo nei jo patogumų
Aš neturėjau tada, dėl to ir keliai man linksta".
Taip jis pasakė. Visi tylėjo it žadą užkandę.
Tik Alkinojas prabilo ir, jam atsakydamas, tarė:
„Tu nenorėjai, svety, savo žodžiais mūsų užgauti,
O tik parodyt manei visus sugebėjimus savo,
Kiek įsižeidęs, kad šis dalyvaująs rungtynėse vaikis
Peikė tave, nors tavo jėgom nedvejoja nė vienas,
Kas nusimano geriau ir kalbėti moka protingai.
Taigi dabar paklausyki manęs, kad grįžęs turėtum
Ką pasakyti kitam, kai savo rūmuos prie stalo
Vakarieniausi smagiai su žmona, vaikais ir vaikaičiais.
Tu atsiminki tuomet sugebėjimus mūsų ir darbus,
Kiek visagalis jų Dzeusas mums leido atlikti nuo amžių.
Mes nei imtynių jėga, nei kumščiu girtis negalim,
Kojų tačiau greitumu ir laivais neprilygsta mums niekas.
Pokyliai nuolat pas mus, dainos ir šokiai smagiausi,
Apdarus mėgstam švarius, maudykles ir patalą minkštą.
Eikit, pakvieskite čion geriausius fajakų šokėjus,
Šokit ir žaiskit linksmai, kad svetys galėtų sugrįžęs
Žinią saviems pasakyt, jog visus mes esam pranokę
Kojų greičiu, laivyba, dainom ir gebėjimu šokti.
Lai kas nuėjęs atneš skambiąsias kankles Demodokui.
Jos pakabintos ant vagio mūs rūmų menėj didžiojoj".
Šitaip kalbėjo garbus Alkinojas. Šauklys tuoj pakilo
Ir nuskubėjo atnešt saldžiabalsių kanklių iš menės.
O devyni žmonių parinktieji žaidynių ruošėjai,
Kur taisykles visas įvairiausių varžybų mokėjo,

Aikštę išlygino šokiui ir praplėtė vietą rungtynėms.
Grįžo netrukus šauklys su kanklėm skambiom Demodoko.
Tas aikštės vidurin tuoj išėjo. Aplinkui sustojo
Patys pirmieji šokėjai ir viso šokio vadovai
Ir patrepsėdami dieviškai sukos. Šviesus Odisėjas,
Mirgulį kojų regėdams, širdy stebėjos be galo.
Dainius, pritardamas kanklėm, užtraukė dainą malonią,
Kaip Afroditę gražiavainikę pamilo Arėjas,
Kaip jie Hefaisto namuos mylėjos, vogčiom susitikę.
Užvertė ją dovanom Arėjas ir būstą bei guolį
Teršė galingo Hefaisto. Šiam pranešė greitai atbėgęs
Helijas, kurs pastebėjo, kaip jie glamonėjasi meiliai.
Kai tik Hefaistas išgirdo tą širdį veriančią žinią,
Tuoj nuskubėjo į kalvę, gudriai sugalvojęs atkeršyt.
Ten ant pakojo užkėlė priekalą ir nukalė tinklą,
Nepasiduodantį, tvirtą, kad jie išsiskirt negalėtų.
Tinklą klastingą nurezgęs ir tūždamas vis ant Arėjo,
Nunešė jį miegamajan, kur meilės patalas buvo.
Vieną jo galą tvirtai prikabino prie kojų tos lovos
Ir, palypėjęs aukštyn, juo palubį visą nukarstė
Tarsi voratinkliu plonu, kurio įžiūrėt nepajėgtų
Nė laimingieji dievai: jis buvo toks apgaulingas.
Šitokius spąstus gudriai virš patalo savo paspendęs,
Sakėsi vykstąs į Lemną, į gražią, patogią tvirtovę,
Nes iš visų kraštų ją vieną mėgo labiausiai.
Auksažaboklis Arėjas savy nebestygo išgirdęs,
Kad nagingasis Hefaistas toli iš namų iškeliavo.
Atlėkė jis kaip matai į gražius iškeliavusio rūmus,
Kupinas meilės karštos Kiterietei gražiavainikei.
Ji neseniai tesugrįžo, aplankiusi tėvą Kronidą,
Ir po kelionės ilsėjos. Įėjęs į rūmus, Arėjas
Ėmė ją švelniai už rankos, vardu pavadino ir tarė:
„Eikim į guolį, mieloji, palinksminkim širdį sugulę,
Nėr ko bijoti Hefaisto, jisai iškeliavęs į Lemną
Sintijų pasižiūrėt, laukinių žmonių gargždžiabalsių“.
Taip jis kalbėjo, ir šiai malonu pasirodė prigulti.
Sugulė lovoj abu ir užmigo, tuo tarpu nukrito
Tinklas ant jų, padarytas gudraus, nagingo Hefaisto.
Nei pajudėt negalėjo nė vienas, nei atsikelti,

Aiškiai regėjo abu, į kokią bėdą pakliuvo.
Taip juos atrado parėjęs namo auksarankis dailidė,
Grįžęs iš kelio pirmiau, nei spėjo nuvykti į Lemną.
Helijas, jo įprašytas, bičiuliškai viską pasakė.
Greitai parėjęs namo, prislėgta širdžia krūtinėj
Tarpdury menės sustojo ir, perimtas pykčio bekraščio,
Gerklę paleido plačiai, kad visi dievai jį girdėtų:
„Tėve mūs Dzeuse ir jūs, dievai, laimingi per amžius!
Štai pažiūrėkit juokingo, drauge ir neleistino daikto!
Mat kaip Kronido duktė Afroditė man, šlubakojui,
Daro negarbę dažnai ir myli begėdį Arėją,
Jis mat gražus ir kojų tvirtų, o aš gi, nelaimei,
Šlubas užgimęs esu, ir kaltas dėl to ne kas kitas —
Vien tik manieji tėvai, kad būtų geriau jie negimę!
Štai pažiūrėkit į juos, kaip miega apsikabinę
Lovoje mano abu, o man — nors mirki iš gėdos.
Bet, aš tikiuos, neilgai begalės jie šitaip voliotis,
Nors ir mylėtųs labai. Praeis jiems noras miegoti,
Kai juos apraizgiusis tinklas neleis nė vienam atsikelti,
Kolei jos tėvas grąžins man dovanas mano gausingas[55],
Kiek aš jam tuosyk daviau, kai dukrai begėdei piršausi,—
Man ji patiko labai, nors buvo tuščia lengvabūdė“.
Taip jisai šaukė. Dievai susirinko namuos variaslenksčiuos.
Ir Poseidonas, žemės plakėjas, atėjo, ir Hermis,
Nešantis laimę, su juo, ir taiklusis šaulys Apolonas.
Deivės tačiau pasiliko namie ir eiti drovėjos,
Tarpdury menės sustojo dievai, gėrybių davėjai,
Ir nesuvaldomas juokas tuojau nemirtingus pagavo,
Kai sumanaus Hefaisto gudriąsias pinkles pamatė.
Vienas kuris iš jų atsiliepė, tardamas šitaip:
„Blogis gerai nesibaigia, ir klišis greitą pagauna,
Kaip štai Hefaistas dabar, nors šlubas, pavijo Arėją,
Kurs iš visų Olimpo dievų vis buvo greičiausias,
Kliaudai padėjo gudrybė. Taip jam, ištvirkėliui, reikia“.
Tarpdury šitaip sustoję dievai tarp savęs šnekučiavo.
Dzeuso sūnus Apolonas juokaudamas Hermiui kalbėjo:
„Hermi, Kronido šaukly, visokių laimių davėjau!
Tiesą sakyk, ar tokiu tinklu apraizgytas norėtum
Lovoj gulėti dabar šalia Afroditės auksinės?“

Jam atsakydamas, tarė žinionešis Argžudis greitas:
„Jei tik įmanoma būtų, taiklusis šauly Apolonai:
Triskart tvirtesniais tinklais mane tegu visą apraizgo,
Ir susirinkę težiūri dievai ir gražiosios deivės —
Aš nedvejodamas migsiu šalia Afroditės auksinės".
Taip jis atsakė, ir vėl sukvatojo dievai nemirtingi.
Tik Poseidonas juokaut nenorėjo ir prašė prispyręs
Garsų dailidę Hefaistą, kad teiktųs paleisti Arėją,
Kreipės maloniai į jį ir sakė žodžiais sparnuotais:
„Tu jį paleisk. Sakau, štai girdint dievams nemirtingiems:
Ką įsakysi tik jam, jis viską darys be suktybių".
Jam atsakydamas, tarė plačiai pagarsėjęs dailidė:
„Nė neprašyki geriau, Poseidonai, žemės glėbėjau.
Niekų bus darbas, žinok, už nenaudėlį galvą guldyti.
Kuo gi laiduosi tu man, štai girdint dievams nemirtingiems,
Jeigu Arėjas mokėt nenorės, iš kilpų ištrūkęs?"
Jam Poseidonas, žemės plakėjas, atsakė ir tarė:
„Mielas Hefaistai, žinok: jei paleistas iš kilpų Arėjas
Nesumokėjęs pabėgs — aš pats atlyginsiu viską".
Jam tvirtarankis dailidė tuomet atsakydamas tarė:
„Tavo žodžiu man būtų dabar negražu netikėti".
Šitai pasakęs, tinklus atrišo galingas Hefaistas.
Tiedu, pajutę, kad jau atsileido juos veržusios kilpos,
Šoko iš guolio skubiai, ir Arėjas į Trakiją movė,
O saldžiašypsnė graži Afroditė išdūmė į Kiprą,
Pafo šilely tenai jos rūmai ir aukuras buvo.
Ten ją išmaudė charitės ir kūną įtrynė alyvom
Tom nemirtingom, kurias dievai amžinieji naudoja,
Tuosyk drabužiais dailiais apvilko, net miela žiūrėti.
Šitaip dainavo dainius garsingas. Šviesus Odisėjas
Džiaugės širdingai, girdėdamas giesmę, patenkinti buvo
Ir išmanieji fajakai, laivais pagarsėję pasauly.
O Alkinojas liepė Halijui ir Laodamantui
Šokį pašokti, kuriuo su jais niekas rungtis nedrįso.
Paėmė tie į rankas purpurinį sviedinį gražų,
Jiems sumaningo Polibo seniau padarytą žaidimui.
Vienas, atgal atsilošęs, aukštai jį mėtė padangėn
Lig debesų juodų, o kitas, į viršų pašokęs,
Spėriai pagaudavo jį, nesiekdamas kojomis aslos.

Šitaip pasiautę abu ir sviedinį dailiai pamėtę,
Šokį pradėjo tuomet ant žemės, penėtojos močios,
Trypė jie viens paskui kitą, o pulkas vaikinų sustoję
Plojo katučių smagiai, aikštė net skambėjo nuo triukšmo.
Kreipėsi į Alkinoją šviesus Odisėjas ir tarė:
„O Alkinojau karaliau, plačiai pagarsėjęs pasauly!
Tikrą teisybę sakei, kad jūsų šokėjai geriausi,
Savo akim pamačiau, net baimė ima bežiūrint".
  Taip jis pasakė. Galybė šventa Alkinojas nudžiugo
Ir atsiliepdamas tarė pamėgusiems irklą fajakams:
„Prašom klausyti, fajakų vadai ir tarėjai protingi!
Mūsų svetys, atrodo, yra nepaprastas vyras.
Duokim tad jam dovanų, kaip mūs papročiai reikalauja.
Dvylika mūsų šaly yra aukštakilmių karalių,
Turinčių ženklą valdžios, aš pats jau tryliktas būsiu.
Taigi kiekvienas tegu po apsiaustą ar naują chitoną
Atneša ir nepagaili brangaus auksinio talento.
Viską sunešę, drauge į rankas atiduokime svečiui,
Kad, apsidžiaugęs širdy, galėtų jis sėst vakarienės.
O Eurialas turės jį žodžiais ir dovana kokia
Atsiprašyti už tai, kad sakė, kas vyrui netinka".
  Taip jis kalbėjo. Fajakai visi jam pritarė garsiai,
Pasiuntė tuoj šauklius, kad dovanas svečiui atneštų.
O Eurialas pakilo ir, jam atsakydamas, tarė:
„O Alkinojau karaliau, plačiai pagarsėjęs pasauly!
Atsiprašysiu aš svečią tuojau, kaip man tu kalbėjai.
Duosiu aš jam kalaviją varinį su rankena tamsia,
Vien sidabrinėm vinim padabinta, makštis padaryta
Jam iš drambliakaulio naujo, brangi dovana tai bus svečiui".
  Šitai pasakė ir tuoj kalaviją, sidabrais dabintą,
Padavė jis Odisėjui, tarydamas žodžiais sparnuotais:
„Sveikas lik, mielas svety! Jei žodis paikas išsprūdo,
Vėjai pagavę tegu jį nuneš, kad ženklo neliktų.
Tau tegu leidžia dievai pamatyti žmoną ir grįžti
Savo šalin, ilgai nuo savųjų atskirtas kentėjai".
  Jam atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Dėkui širdingai, mielasis, dievai teduoda tau laimę,
Kad nereikėtų kada pasigesti šio kalavijo,
Man dovanojai tu jį, atsiprašymo žodį pasakęs".

Ir ant peties kalaviją, sidabrais dabintą, pasvėrė.
Leidosi saulė, ir dovanos jam atkeliavo jau visos:
Garbūs šaukliai jas sunešė greit į namus Alkinojo.
Dovanas tąsias priėmę, vaikai Alkinojo beydžio
Viską sudėjo gražiai prie motinos savo garbingos.
Parvedė ir svečius jo galybė šventa Alkinojas,
Vyrai susėdo visi į tekintus krėslus aukštuosius.
Kreipėsi tuosyk jis į Aretę ir tarė jai šitaip:
„Eiki, mieloji, atneški apkaustytą skrynią geriausią,
Jon ir chitoną įdėk, ir švarų naują apsiaustą,
O ant ugnies trikojį statyk ir vandenį kaiskit,
Kad, išsimaudęs ir visa gražiai sutvarkyta pamatęs,
Ką dovanų jam beydžiai fajakai davė šiandieną,
Svečias linksmai vaišintųs puotoj ir dainiaus klausytųs.
Aš nuo savęs dovanosiu dar jam šią taurę auksinę,
Išpuoštą dailiai, kad jis mane visados prisimintų,
Dzeusui namuos ir kitiems amžiniesiems nuliedamas auką“.
Taip jis kalbėjo. Aretė, mergas pašaukusi, liepė
Didįjį katilą imt ir tuoj ant ugnies pastatyti.
Žlugtinį tos trikojį kūrenamoj vietoj pastatė,
Pilną pripylė vandens ir, malkų atnešę, pakūrė.
Apsiautė katilo šonus liepsna ir vandenį šildė.
Svečiui Aretė šviesi iš menės atnešdino skrynią,
Dailiai darytą, o jon sudėjo dovanas brangias:
Apdarus, auksą ir visa, ką buvo sunešę fajakai.
O nuo savęs apsiaustą dar ji ir chitoną pridėjo.
Kreipėsi tuosyk į jį ir tarė žodžiais sparnuotais:
„Dangčio tu pats pažiūrėk ir tvirtą mazgą užmegzki,
Idant kelionėj kas nors neprapultų, kai tu atsigulsi,
Apimtas miego saldaus juodajam laive daugiairkliam“.
Šitaip kalbėjo Aretė. Daug vargęs šviesus Odisėjas
Antvožą skrynios uždarė ir užmezgė mazgą tvirčiausią[56],
Sunkų atmegzt, kurio išmokė jį Kirkė galinga.
O ūkvedė, bemat paruošusi svečiui maudyklę,
Pakvietė jį vandenin. Širdis jam apsalo iš džiaugsmo,
Šiltą maudyklę išvydus. Nebuvo juk tekę matyt jos
Daugel dienų, kai paliko namus gražiakasės Kalipsės.
Toji tai rūpinos juo ir jį prižiūrėjo kaip dievą.
Svečią išmaudę švariai ir alyvom įtrynę, tarnaitės

Padavė jam apsivilkti chitoną ir gražų apsiaustą.
Taip išsiprausęs, nuėjo prie vyną girsnojančių vyrų.
O Nausikajė, kaip deivė graži, nedrąsiai įėjo
Ir atsistojo prie stulpo aukštoj ištaigingoj svetainėj.
Baisiai nustebo dabar, Odisėją tokį pamačius,
Kreipėsi droviai į jį ir tarė žodžiais sparnuotais:
„Sveikas nūn liki, svety! Tačiau, į gimtinę sugrįžęs,
Tu prisiminki mane: gyvybę skolingas man pirmai".
Jai atsakydamas, tarė daug vargęs šviesus Odisėjas:
„O Nausikaje miela, dukterie garbaus Alkinojo!
Jei tik man leistų Kronidas, Heros perkūnvaldis vyras,
Grįžti gyvam namo, dienos grįžtamosios sulaukus!
Ten aš kas dieną tave kaip deivę širdžia dėkinga
Nuolat minėsiu: tu man gyvybę išgelbėjai, dukra".
Jis atsisėdo į krėslą šalia Alkinojo karaliaus.
Mėsą supjaustė tarnai ir vyno atmiešę pastatė.
O skardžiabalsis šauklys čion atvedė dainių garbingą,
Mielą visiems Demodoką, atvedęs gražiai pasodino
Jį vidury svečių prie aukšto stulpo į krasę.
Tuosyk šviesus Odisėjas paprašė šauklį prieiti,
Šerno baltilčio mėsos nugarinės (jam buvo paskirtas
Dovis didžiausias) atpjovė gabalą riebų ir tarė:
„Šitą kąsnelį, šaukly, nunešęs paduok Demodokui,
Lai jis pavalgo. Nors liūdna, bet noriu jam širdį parodyt.
Žemėje mat visur, kol žmonės gyvens mirtingieji,
Dainiams jie meilę didžiausią ir pagarbą rodys, juos vienus
Mūza išmokė giedot ir dainių gentį pamilo".
Taip jis pasakė. Šauklys, paėmęs rankomis mėsą,
Nunešė tuoj Demodokui. Tas džiaugėsi vaišėm širdingai.
Siekė svečiai ant stalo išdėstytų valgių gardžiųjų.
O kai alkį numalšė ir troškulį kiek apgesino,
Kreipėsi į Demodoką tuomet Odisėjas daugmintis:
„Man, Demodokai, brangesnis esi už visus mirtinguosius.
Mūzos, Kronido dukters, išmokytas ar Apolono,
Nūn tu be galo gražiai apgiedi achajų likimą,
Kiek prikentėjo, privargo ir ko nusipelnė herojai,—
Tarsi ten buvęs tu pats ar kito kalbą girdėjęs.
Tęsdamas giesmę, dabar padainuok apie arklį medinį,
Kaip jį padarė Epėjas, pamokytas deivės Atėnės,

Kaip jį tvirtovėn gudriai įstūmė šviesus Odisėjas,
Pilną ginkluotų karių, kurie Ilioną išgriovė.
Jeigu tad visa, kaip buvo, mokėsi tu padainuoti,
Drąsiai visiems ir visur galėsiu sakyti ir tvirtint,
Jog maloningas koks dievas tau įkvepia giesmę prakilnią".
Taip jis pasakė, o dainius, paragintas dievo, pradėjo
Giesmę giedoti nuo to, kaip argiečiai laivais tvirtasuoliais
Išplaukė smagūs namo, palapinių miestą pakūrę.
Kam nereikėjo išvykt, vedami garbaus Odisėjo,
Trojos aikštėj sėdėjo, mediniam arkly pasislėpę.
Patys trojėnai mat jį tvirtovėn buvo įvilkę.
Taip jis stovėjo pily, o žmonės suėję aplinkui
Ginčijos, šaukė visi, ir nuomonė buvo trejopa:
Griozdą šį tuščiavidurį variniais kardais sukapoti
Ar ant tvirtovės užtempt ir suknežint, į grindinį metus,
Arba jį sveiką palikt, kaip auką dievams nemirtingiems;
Šiai paskutinei galop ir buvo lemta laimėti.
Buvo dalios mat skirta jiems žūt, kai įslinks į tvirtovę
Aukštas medinis arklys, kuriame sėdėjo geriausių
Argo herojų būrys ir prapultį nešė trojėnams.
Dainius dainavo toliau, kaip miestą išgriovė achajai,
Šokę iš arklio laukan ir tuščią slėptuvę palikę,
Kaip jų kuris kur plėšė ir griovė aukštą tvirtovę,
Kaip prie puikių Deifobo namų Odisėjas prišoko[57]
Tarsi Arėjas rūstus su lygiu dievams Menelaju,
Kaip jisai grūmėsi ten, kautynių ugny atsidūręs,
Ir nugalėjo su deivės narsingos Atėnės pagalba.
Šitaip dainavo nūn dainius garsusis. Šviesus Odisėjas
Baisiai graudinos, skruostais nuo blakstienų ašaros sruvo.
Lygiai taip verkia žmona, sukniubus prie mylimo vyro,
Kai jis krinta kovoj už savo miestą ir žmones,
Nuo pražuvimo dienos vaikus ir pastogę begindams;
Mirštantį regi nūn jį, kaip silpdamas trūkčioja kūnas,
Krinta ant jo ir gailiai rypuoja, o priešai pripuolę
Žiauriai jai per pečius, per nugarą ietimi trenkia
Ir į vergiją išvaro, kad skurdą ir badą kentėtų,
Ten jai nuvysta skruostai nuo sielvarto didžio ir vargo,—
Taip Odisėjui dabar vis ašaros vilgė blakstienas.
Svečias nė vienas daugiau jo ašarų nepastebėjo,

Bet Alkinojas gerai jas matė ir viską suprato,
Nes jis sėdėjo šalia ir girdėjo kukčiojimą graudų.
Tuosyk prabilo ir tarė pamėgusiems irklą fajakams:
„Prašom klausyti, fajakų vadai ir tarėjai protingi!
Lai Demodokas padės kankles jau savo graudžiąsias.
Ta jo daina ne visiems mat šiandien linksmina širdį.
Kai tiktai vaišių metu mūs dieviškas dainius pragydo,
Ašarom plūsta svetys, nevaliodamas jų suvaldyti.
Skausmas bekraštis kažkoks jam apėmė širdį krūtinėj.
Dainiui tad reikia nutilt, kad džiaugsmo niekam nestigtų —
Nei šeimininkams, nei svečiui: tai bus daug gražesnis dalykas.
Svečiui brangiajam pagerbt jau šiandien parengta viskas —
Ir išleistuvės, ir doviai, kuriuos mes įdėjom iš meilės.
Mielas kaip brolis svetys ir prieglaudos ieškantis vargšas
Žmogui, kuris širdy išminties nors truputį turi.
Taigi ir tu į šalį gudriai nebesuk ir sakyki
Visa, ko klausiu, teisingai: tai bus daug gražesnis dalykas.
Vardą ištarki, kuriuo tave motina šaukė ir tėvas,
Taipgi kaimynai visi ir gyventojai miesto gausingi.
Niekur nėra juk pasauly žmogaus, kurs būtų be vardo,
Nei didžiaturčio, nei vargšo, kam teko sykį užgimti:
Kai atsiranda žmogus, gimdytojai duoda jam vardą.
Savąjį kraštą taip pat pasakyki, miestą ir kaimą,
Idant minties pavaryti laivai tave ten parvežtų,
Nes vairininkų jokių fajakų laivai neprivalo.
Vairo taip pat nėra, kaip esti laivuos kitataučių:
Patys žmonių mintis ir norą kiekvieną supranta.
Viso pasaulio miestus ir laukus derlingus jie žino,
Ir vandenynais plačiais, ir mariom lekia jie greitai,
Pilka miglų skraiste prisidengę. Jie nei sudužti
Baimės neturi jokios, nei šniokščiančioj jūroj paskęsti.
Tik aš girdėjau nesyk, kaip tėvas mūs Nausitojas,
Būdavo, sako — ant mūsų seniai Poseidonas šnairuojąs,
Kad, nebijodami nieko, visus, kas prašo, vežiojam.
Sakė, žadąs Poseidonas fajakų gražųjį laivą,
Grįžtantį taip iš kelionės, miglotoj jūroj pagriebti
Ir sudaužyt, o miestą kalnais didžiuliais aptverti[58].
Taip mums kalbėjo senukas. Ar dievas pažadą vykdys,
Ar kaip lig šiolei paliks — pareis nuo jo valios šventosios.

Nūn pasakyki tu mums ir aiškiai išdėstyki visa,
Kur tu klajojai ir kokius kraštus regėti tau teko,
Žmonės kokie tenai ir kokiuos jie miestuos gyvena,
Ar jie atšiaurūs visi, teisybės negerbią laukiniai,
Ar gal malonūs svečiams ir dievą jų širdys pažįsta.
Mums pasakyki, ko raudi tuojau ir dūsauji gailiai,
Argo danajų arba Iliono likimą išgirdęs.
Visa patvarkė dievai nemirtingi ir prapultį baisią
Leido žmonėms, kad jų vardą dainoj minėtų vaikaičiai.
Ilione gal kas artimųjų tavo bus žuvęs
Kaip karžygys — gal žentas ar uošvis. Jie mat brangiausi
Žmonės mūs širdžiai po tų, su kuriais mus kraujas surišo.
Ar gal bičiulis kuris, širdies pirmutinė paguoda,
Galvą padėjo tenai? Juk tikras draugas atstoja
Brolį tikriausią nesyk, jei tik išmintingas ir doras“.

Devinta giesmė

PASAKOJIMAI PAS ALKINOJĄ. KIKLOPAI

Jam atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„O Alkinojau, karaliau, plačiai pagarsėjęs pasauly!
Reikia teisybę sakyt, malonu mums dainiaus klausytis
Tokio kaip šitas, dievams prilygstantis balso grožybe.
Nieko gražesnio, sakau, negalima žemėj norėti,
Regint linksmumą, kuris štai apėmęs žmogų kiekvieną.
Rūmuos aukštuos svečiai žavėdamies klausosi dainiaus,
Vienas prie kito susėdę, o skobnys lūžta gėrybėm,
Duona, mėsų kalnais, ir vyno pylėjas nespėja
Semt iš kratero ir pilt kiekvienam prinešęs į taurę.
Vaizdo gražesnio manoji širdis norėt nebegali.
Vis dėlto tau šiuo metu užėjo noras išgirsti
Mano nelaimes, bėdas, kad dūsaučiau jas prisiminęs.
Kuo aš turėčiau pradėt ir kur galėsiu užbaigti,
Jeigu be saiko vargų dievai uraniečiai man davė?
Vardą visų pirma pasakysiu, ir jūs malonėkit
Jį atsiminti: jei kartais dienos, man žadėtos, išvengsiu —
Būsiu jums draugas visad, nors šaly tolimiausioj gyvenčiau.
Aš — Odisėjas, Laerto sūnus, pagarsėjęs pasauly
Savo gudrybėm, ir mano šlovė jau dangų pasiekė.
O gyvenu Itakėj šviesioj, joj Nerito kalnas
Šlama, žaliais miškais pasipuošęs: aplink, kur pažvelgsi —
Salos salelės visur, viena nuo kitos netoliese —
Dulichionas ir Samas, ir giriom apaugęs Dzakintas.
Nerias į jūrą Itakė žema[59], ir pati paskutinė
Ji vakaruos, o kitos daugiau pasidavę į rytus.

Kraštas uolotas, bet vyrai jo šaunūs, ir aš negalėčiau
Niekur sau rasti šalies, mielesnės už tėviškės žemę.
Ilgąmet laikė mane Kalipsė, deivė šviesioji,
Išgaubtaskliautėj oloj, norėjo, kad būčiau jos vyru.
Lygia dalia ir Kirkė mane, apžavais pagarsėjus,
Rūmuose laikė Ajajoj, norėjo, kad būčiau jos vyru.
Betgi jos mano širdies krūtinėj palenkt nevaliojo.
Nieko mat nėr už tėvus ir gimtąjį kraštą mielesnio,
Nors tu puošniausius namus ir perteklių visko turėtum
Sau svetimoj šaly, toli nuo brolių savųjų.
Tau apsakyti turiu vargingą savo kelionę,
Kokią man teikėsi duot Kronionas, grįžtant iš Trojos.
Iš Iliono kikonų šalin atvarė mus vėjas,
Tiesiai Ismaran. Tą pilį išgrioviau, o žmones išžudėm.
Moteris jų visas ir turtą, iš miesto paėmę,
Išsidalijom, kad niekas be gero laimikio neliktų.
Tuosyk aš vyrams sakiau, kad bėgtų kiek paneša kojos,
Bet jie, bepročiai gyvi, manęs ir klausyt nenorėjo.
Gėrė sau vyną visi ir pokyliui marių pakrantėj
Avinus pjovė pulkais su karvėm riebiom šleivakojėm.
Tuotarp kikonų bėgliai kitiems kikonams suriko,
Savo kaimynams, kurie atokiau nuo pajūrio gyveno,
Narsūs be galo ir skaičium gausingi, be to dar, įgudę
Stoti į kovą pėsti ir važiuoti, jei reikalas esti.
Vos tik prašvito, jų prilėkė tiek, kiek žiedų ir žolelių
Vasarą būna. Pamatėm, jog baisų likimą Kronidas
Lėmė mums, nelaimingiems, jog skausmo marias išbraidysim.
Stojom eilėn prie greitųjų laivų, ir kova prasidėjo,
Taikėm vieni į kitus variniais iešmais ir ietim.
Rytą anksti ir kolei diena šventoji dienojo,
Gynėmės drąsiai ir priešą, nors daug galingesnį, atlaikėm.
Bet kai saulė palinko į jaučių atkinkymo metą,
Privertė bėgt achajus, jėgas palaužę, kikonai.
Taip iš kiekvieno mūs laivo po šešetą vyrų gražaulių
Galvas padėjo. Kiti nuo mirties ir likimo pabėgom.
Yrėmės sparčiai tolyn, marindami skausmą krūtinėj,
Smagūs išvengę mirties, nors teko draugus apraudoti.
Bet riestagaliai laivai negavo man leistis kelionėn,
Triskart vardais nepašaukus visų nelaimingų bičiulių[60],

Kritusių mūšio lauke nuo kikonų įsiutusių rankos.
O debesų atvarytojas Dzeusas, paleidęs Borėją,
Užvertė audrą ant mūs ir debesiu juodu užklojo
Žemę ir jūrą iškart, sutemo kaip rudenio naktį.
Priešakiu nėrės laivai į marias, o vėjo galybė
Traukė prirėmus bures, ir tos braškėjo ir plyšo.
Jąsias paguldėm laivuos, aiškios prapulties nusigandę,
Ir, kiek turėjom jėgų, mes leidomės irtis į krantą.
Ten dvi naktis ir porą dienų be pertrūkio jokio
Mes išgulėjom, vargų ir skausmo širdim nukamuotom.
O kai trečiąją dieną Aušra gražiakasė pagimdė,
Stiebus pastatėme vėl ir, baltas bures atlapoję,
Sėdom laivuosna, kuriuos vairininkas vedė ir vėjas.
Gyvas ir sveikas sugrįžt į tėviškės žemę tikėjaus.
Bet kai Malėją lenkiau, srovė ir bangos galingos
Draug su Borėju pagavę tolyn nuo Kiteros nuvarė.
Vėlei devynias dienas pašėlę vėjai mus mėtė
Po žuvingąsias marias, o dešimtąją dieną išlipom
Mes lotofagų šaly, kur žiedus valgo kaip duoną[61].
Ten, kai išlipom į krantą ir gavom vandens pasisemti,
Išvirė mums draugai prie greitųjų laivų vakarienę.
Kai atgaivinom visi valgiu ir gėrimu širdis,
Pasiunčiau vyrus tuomet, kad jie sužinotų nuėję,
Kas per žmonės čionai maitinasi žemės gėrybėm.
Vyrus du rinkom rinkte, o trečią leidom kaip šauklį.
Jie iškeliavo ir greit lotofagų žmones sutiko.
O lotofagai galvot negalvojo pikta daryti
Mūsų žmonėms ir juos pavaišino lotosu gardžiu.
Kas paragauja bentsyk to vaisiaus, saldesnio už medų,
Grįžt nebenori atgal ir žinios neduoda saviesiems,
Lieka visas dienas ir gyvena čia su lotofagais,
Raško lotosą gardų ir savo šalį pamiršta.
Verkiančius juos todėl jėga parvaryti turėjau
Ir prie suolų pririšau laivuos gaubtašoniuos parvaręs.
Tuotarp kitiems mylimiesiems draugams aš, nieko nelaukęs,
Sėsti liepiau į greituosius laivus, bijojau, kad gali
Lotoso vėl kas nors paragaut ir grįžimą pamiršti.
Greitai sušoko visi ir, savo suoluos atsisėdę,
Vandenis jūros pilkosios irklais kapoti pagavo.

Yrėmės vėl tolyn, marindami skausmą krūtinėj,
Ir į kiklopų, nuožmių ir nemokančių būti vaišingų,
Žemę atvykom. Dievų nemirtingų valiai palikę,
Jie nei aria, nei sėja ir rankos neprideda niekur,
Nes ir be sėklos jiems, ir be arklo auga ten viskas:
Miežiai, geltoni kviečiai ir vynuogių kekės sultingos,
Tinkančios vynui puikiam: lietum jiems Dzeusas augina.
Jie nei vyrijų nešaukia bendrų, nei įstatymų leidžia,
O gyvena po vieną aukštųjų kalnų ir uolynų
Apvaliaskliaučiuos urvuos ir teisia kaip nori kiekvienas
Žmoną arba vaikus, nesiklausdamas niekad kaimynų.
Priešais uostą sala lėkštakrantė kyšo iš marių,
Ne per toli nuo kiklopų jinai, bet ir ne arčiausiai,
Girių pilna. Laukinių ožkų ten bandos didžiulės.
Niekas nevaiko mat jų: žmogus ten nekelia kojos
Ir su šunim nesibasto medžiot, nelando po girią
Ir nesikarsto viršūnėm kalnų, nebijodamas vargo.
Ten nei galvijų ganyt, nei arti niekas nebando.
Taip ji ir stovi dyka, nemačiusi arklo nei sėklos.
Žmonės joje negyvena, tik veisiasi ožkos mekeklės.
Mat raudonsnapių laivų neturėjo niekad kiklopai,
Neatsirado jų tarpe dailidžių, kurie pastatytų
Tvirtasuolius laivus jiems, valiojančius siekti kiekvieną
Kraštą, kur žmonės gyvena: o žmonės lankosi tankiai
Vienas pas kitą ir, sėdę į laivą, plaukia per jūras.
Jie sugebėtų išdirbt ir kiklopų dykuojančią salą,
Žemė jos neprasta, ir viskas augtų kaip reikia.
Jūros pilkosios pakrantėm — pievos, kiek akys užmato,
Drėgnos, prižėlę tirštai, ten vynuogės tarptų per amžius.
Plotai — tik ark ir norėk, javai tau virstų iš dirvos,
Pjauk išsijuosęs kasmet: toksai laukų derlingumas.
Prieplauka kaip patogi! Laivams nereikia grandinių,
Nei tau inkaro mest, nei lynu rišti prie kranto.
Priešakiu smėlį pasiekia ir gali stovėt, kol jūreiviams
Noras plaukti užeis ir tinkamas vėjas ims pūsti.
Įlankos tos gale iš olos, atsivėrusios kriaušy,
Trykšta tyra versmė, aplinkui tuopos žaliuoja.
Ten mes pataikėm atplaukt, kažin koks dievas mus vedė,
Nakčiai taip baisiai sutemus, jog nieko nebuvo matyti.

Miglos tirščiausios užklojo laivus, o mėnuo padangėj
Nešvietė tąnakt visai, po storais debesim pasislėpęs.
Niekas tad savo akim salos pastebėt negalėjo,
Ir kad, pasiekusios krantą, bangos sudūžta, nematėm,
Kol tvirtasuoliai laivai į smėlį kietai įsirėžė.
Kai jie sustojo visi, bures nuleidome tuosyk
Ir išlipom pulku į miglotąją marių pakrantę.
Ten truputėlį nusnūdom ir laukėm Aušros pasirodant.
O kai ryto duktė Aušra rožiapirštė prašvito,
Mes tuoj pasklidom saloj, norėdami ją apžiūrėti.
Nimfos, tos dukterys tikros egidvaldžio Dzeuso, atvarė
Būrį laukinių ožkų, kad vyrams būtų ko valgyt.
Plačiažiedes akstis bei lankus riestuosius pastvėrę
Iš gaubtašonių laivų ir kuopom trim pasiskirstę,
Šaudyt pradėjom, ir dievas mums davė gausiai žvėrienos.
Dvylika buvo laivų su manim, ir gavo kiekvienas
Jų po devynias ožkas, o dešimtį sau pasiskyriau.
Ištisą dieną todėl, kol saulė šviesi nusileido,
Smagūs sėdėjom puotoj ir šutinom mėsą ir vyną.
Vynas raudonas laivuos nebuvo dar mums pasibaigęs,
Jo dar turėjom, nes buvo ąsočiuos nemaža kiekvienas
Sau prisipylęs, kai plėšėm kikonų šventąją pilį.
Priešais, kikonų saloj, kur kyšojo ne per toliausiai,
Matėme dūmus ir balsą girdėjom ir jų, ir avelių.
Kai nusileido jau saulė ir sutemos apgaubė žemę,
Sugulėm vyrai visi ant kranto marių pilkųjų.
O kai ryto duktė Aušra rožiapirštė prašvito,
Sukviečiau aš į vyriją visus ir taip jiems kalbėjau:
„Jūs, bendražygiai mieli, pasilikite čia ir palaukit,
Kol aš su savo laivu, kelis pasiėmęs, nuplauksiu
Ir pamėginsiu ištirti, kas ten per žmonės gyvena:
Ar jie atšiaurūs begal, teisybės negerbią laukiniai,
O gal malonūs svečiams ir dievą pažįsta jų širdys“.
Taip jiems pasakęs, sėdau į laivą ir paliepiau sėsti
Savo kelionės draugams ir lynus atrišti nuo kranto.
Greitai sušoko visi ir, savo suoluos atsisėdę,
Vandenis jūros pilkosios irklais kapoti pagavo.
Kai atsiyrėm į salą, buvusią ne per toliausiai,
Jos viename krašte pamatėme žiojinčią olą,

Aukštą ir plačią, apaugusią laurais. Jon avys ir ožkos
Naktį sueidavo gult. Aplinkui kiemas plačiausias,
Visas aptvertas: ant pamatų sunkių akmeninių
Sienos iš rąstų pušies ir ąžuolo aukštaviršūnio.
Milžinas toks gyveno tenai ir kaimenę savo
Nuolat ganydavo vienas, toli nuo kitų nusivaręs.
Jis nebendravo su niekuo ir buvo tikras laukinis.
Vyras tasai atrodė baisus ir į duonvalgį žmogų
Nepanašus visai: kaip kalnų viršūnė jis buvo,
Giriom apaugus, kuri pro kitas prasišauna padangėn[62].
Didžiajai daliai savų bendražygių aš paliepiau niekur
Neiti nuo laivo toliau ir saugoti jį rūpestingai,
Ryžausi eiti vien pats, drauge pasiėmęs drąsiausių
Dvylika vyrų. Nešiaus ožiakailį juodojo vyno,
Gero, saldaus, kurio man pripylęs buvo Maronas,
Senas žynys Apolono, globojančio šventą Ismarą.
Pagerbėm jį tada, skriaudos nepadarę jo žmonai
Nei jo vaikams: Apolono žalioj giraitėj gyveno
Tas Euantidas Maronas ir man dovanų nešykštėjo.
Davė aukso gražaus septynetą visą talentų,
Davė sidabro kraterą ir dvylika amforų vyno,
Dieviško gėrimo to, stipraus, neskiesto, pripylė.
Nejautė niekas namuos, kad būta šitokio vyno —
Tarnas nė joks nei tarnaitė, tiktai šeimininkas žinojo,
Jo geraširdė žmona ir jų ūkvedė rūpestinga.
Jeigu kas gėrė kada tą saldų vyną raudoną,
Dvidešimt kartų daugiau vandens negu vyno sau pylė,
Ir iš kratero plačiai dar sklido dangiškas kvapas,
Toks malonus, jog buvo sunku iškęsti negėrus.
Ožkailį vyno nešiaus didžiulį ir krepšį pintinį
Valgio prikrovęs. Širdis, nors drąsinos, jautė iš anksto,
Kad susitikti turėsiu žmogų galingą ir baisų,
Tikrą laukinį, tiesos ir teisybės nežinantį niekad.
Olą pasiekėme greit, tačiau jo namie neužtikom,
Ganė mat savo avis, toli į pievas nuginęs.
Tad mes įėjom olon ir smalsiai dairėmės visko.
Sūrių krepšiai prikrauti; ėryčiai jauni ir ožkiukai
Buvo visi užtverti. Kiekvienas pulkas turėjo
Atskirą gardą: vienur ankstyvieji, kitur vidutiniai,

Dar toliau patys mažieji. Indai pilninteliai pieno,
Visos puodynės, ąsočiai ir milžtuvės ką tik primelžtos.
Mano bičiuliai pradžioj prisispyrę prašė tik viena —
Sūrius paimti visus ir grįžti, paskui sugalvojo
Ir oželius su ėriukais, gardus atidarius, išleisti,
Nusivaryti laivan ir vežtis per vandenis pilkus.
Aš nenorėjau klausyt, nors būta geriau nusileisti,
Jį pamatyti geidžiau, maniau — gal svetingai priimtų.
Bet pasirodymas vyrams tikrai neišėjo į gera!
 Ugnį sau susikūrėm, aukas sudėjom ir patys
Sūrių paėmę pavalgėm ir laukėm oloj atsisėdę,
Kolei jis bandą pargins. Pareidamas glėbį didžiausią
Parnešė malkų sausų, kad būtų kuo pasišviesti.
Sviedė atvilkęs į aslą, net žemė aplink sudrebėjo.
Mes nusigandę visi į tolimą kampą nulindom.
Senis riebiąsias avis į plačią olą suleido,
Buvo mat melžiamos jos, o visą vyrišką veislę,
Avinus su ožiais, kieme aukštasieniam paliko.
Tuosyk nuo žemės lengvai pakėlė akmenį baisų
Ir išėjimą užstatė. Bent dvidešimt du keturračiai
Stiprūs vežimai akmens to nebūtų niekaip pavežę:
Tokią tai uolą atnešęs, jis urvo angą uždarė
Ir atsisėdęs avis ir mekenančias ožkas ramiausiai
Melžė visas paeiliui ir davė pažįsti jaunikliams.
Baltojo pieno, anksčiau surauginto, pusę paėmęs,
Į plaušines naujas supylė ir sūrius paslėgė.
Antrąją pusę, supilstęs į puodus, pastatė, kad būtų
Gerti, kai noras užeis, ir valgyti jam vakarienei.
Vakaro ruošą pabaigęs ir visa kaip reikia sutvarkęs,
Ugnį pakūrė ir, mus šviesoj pastebėjęs, paklausė:
„O, kiek svečių! Kas gi būsit? Iš kur jus vilnys atplukdė?
Ar su kokiais reikalais, ar bastotės mariom be tikslo,
Tarsi plėšikai, kurie į pavojų ir savo gyvybę
Stato dažnai, ir žmonėms sutiktiesiems pikta padaro“.
 Taip jis kalbėjo, o mums ir širdys sustingo krūtinėj:
Taip nusigandom jo balso garsaus ir milžino ūgio.
Vis dėlto jam atsakiau, kiek įstengdamas baimę suvaldęs:
„Esam achajai, žinok, ir klaidžiojam mariom nuo Trojos,
Blaškomi vėjų seniai vandenynų plotuos beribiuos,

Norim pasiekti namus, tačiau gal būsim pasukę
Ne į tą pusę, matyt, paklaidinti mus Dzeusas panoro.
Mes čia visi Atrėjo sūnaus Agamemnono žmonės.
Jojo didžiulė šlovė pasiekė aukštą padangę:
Tokią tvirtovę išgriovė ir tiek jis vyrų paklojo.
Puolę ant žemės ir tau kelius apkabinę, maldaujam:
Savo pastogėj priimk mus svetingai ir dovaną duoki
Mums, kai keliausim iš čia, kaip svečiui įprasta duoti.
Tu pabijok, mielasis, dievų, mes prieglobos prašom.
Dzeusas, globėjas keleivių, kurie reikalingi pagalbos,
Žingsnį kiekvieną dorų keliauninkų palydi ir sergsti".
  Taip aš kalbėjau, o jis, kraugerys neregėtas, atsakė:
„Baisiai tu kvailas, svety, ar labai iš toli atkeliavęs,
Jei man liepi pagerbti dievus ar jų pabijoti.
Įsidėmėk: kiklopai egidvaldžio Dzeuso nepaiso
Nei laimingųjų dievų — toli jiems lig mūsų galybės.
Nenusigąsiu aš Dzeuso piktumo ir tavo bičiulių
Draug su tavim nepaliksiu gyvų, jei pats nenorėsiu.
Man pasakyki geriau, kur tvirtąjį laivą palikot,
Ar jis čia pat, ar stovi toliau, aš noriu žinoti".
  Taip jis teiravos, tačiau daug mačiusio nesuklaidino.
Taigi jam drąsiai atrėžiau, gudriai pameluodamas viską:
„Mums Poseidonas, žemės plakėjas, laivą sudaužė,
Blokšdamas į uolas, kurios išsišovę kaip kalnas
Stovi prie jūsų krantų. Skeveldras nunešė vilnys.
Aš tik ir jie štai keli nuo mirties netikėtos ištrūkom".
  Taip jam kalbėjau, o jis, kraugerys neregėtas, pašoko
Ir, nebetaręs nė žodžio, pasiausdamas rankom galingom
Stvėrė po vyrą ir trenkė į aslą tarytum šunyčius,
Smegenys jų tik ištiško, ir žemėj dėmė pasidarė.
Juodu sudraskė tuojau ir pasitiekė sau vakarienę.
Rijo kaip liūtas, kalnų užaugintas, nespjaudamas nieko,—
Vidurius jų ir mėsas, ir kaulus jų smegeningus.
Ėmėm raudoti visi, ir rankas mes kėlėm į Dzeusą
Dėl baisybių tokių: neviltis mums dvasią sugniaužė.
Pilvą didžiulį sau prisikimšęs žmogienos, kiklopas
Pieno neskiesto gardžiai atsigėrė ir tarpu avelių,
Urvo plataus vidury, išsidrėbęs asloj užmigo.
Tuosyk drąsiojoj širdy buvau besiryžtąs jau šokti

Ir, kalaviją, kuris prie šono kabojo, ištraukęs,
Jam į krūtinę susmeigt, ranka apčiuopęs tą vietą
Virš kepenų, kur dangos, tačiau atitokau aš greitai.
Būtų reikėję visiems baisaus mums galo sulaukti,
Niekaip nebūtum valioję mes nuo išėjimo atstumti
Didžio akmens, kuriuo jį buvo užstatęs kiklopas.
Taip aimanavom visi ir laukėm Aušros pasirodant.
O kai ryto duktė Aušra rožiapirštė prašvito,
Ugnį pakūrė, avis su ožkom pamelžė kiklopas
Vėl paeiliui visas ir davė pažįsti jaunikliams.
Rytmečio ruošą pabaigęs ir visa kaip reikia sutvarkęs,
Stvėrė du vyrus jis vėl ir pusrytį sau pasidarė.
Papusryčiavęs išleido iš urvo kaimenę riebią,
Uolą nuo durų lengvai atsikėlęs ir vėl ją užstatęs,
Tarsi ne uolą — strėlinės dangtelį būtų kilojęs.
Švilpaudamas linksmai, išvarė kiklopas į kalnus
Riebias avis, o aš pasilikęs kerštą galvojau,
Kaip atsilyginsiu jam, ir meldžiau pagalbos Atėnę.
Visa apsvarstęs širdy, sugalvojau taip padaryti.
Vėzdas kiklopo stambus kampe prie gardo gulėjo[63],
Žalio alyvmedžio. Jį nusikirto, kad būtų, išdžiūvęs,
Vietoj lazdos. Į jį pažiūrėję, visi mes nusprendėm:
Stiebas išeitų neblogas prekiniam laivui juodajam,
Dvidešimtirkliui, kuris vandenyną platųjį skrodžia,—
Tokio ilgumo ir tokio storio buvo tas vėzdas.
Perkirtau jį aš pusiau ir sieksninį strampą nutvėręs
Padaviau greitai draugams ir liepiau gražiai nugenėti.
Vyrai nulupo dar jį. Tuomet, nelaukdamas nieko,
Galą smailai nutašiau ir apdeginau, ugnį sukūręs.
Darbą pabaigęs, gerai aš paslėpiau vėzdą po mėšlu.
Mėšlo netrūko uoloj, gulėjo krūvos didžiausios.
Paliepiau vyrams, kad burtą jie mestų ir taip nustatytų,
Kas man padėti turės ir vėzdą, kaip reik įsitvėręs,
Burbins kiklopui akin, kai apims jį miegas saldusis.
Burtas iškrito tiems, kurių ir pats aš norėjau,—
Ketvertui vyrų drąsių, prie jų prisidėjau aš penktas.
Temstant grįžo kiklopas ir parginė bandą gražvilnę.
Savo riebiąsias avis į plačią olą suleido
Šiandien visas, aukštasieniam kieme nė vienos nepalikęs,

Rasi nujausdamas ką, ar gal jam dievas taip liepė.
Akmenį sunkų lengvai pakėlęs, angą užstatė
Ir atsisėdęs avis ir mekenančias ožkas ramiausiai
Vėlei pamelžė visas ir davė pažįsti jaunikliams.
Savąją ruošą pabaigęs ir visa kaip reikia sutvarkęs,
Stvėrė du vyrus jis vėl ir pasitiekė sau vakarienę.
Tuosyk, priėjęs artyn, tariau aš drąsiai kiklopui,
Pilną dubenį vyno tamsaus laikydamas rankoj:
„Prašom, kiklope, išgerk mūs vyno, žmogienos privalgęs.
Tu pamatysi, koks buvo vynas laive, kurs paskendo.
Šitą aš saugojau tau kaip auką, jei mūs pagailėjęs
Grįžti padėsi namo. Tačiau tu nuožmus nematytai.
Kas, besarmati, norės daugiau pas tave bevažiuoti
Iš svetimųjų kraštų, kai darai, kaip niekas nedaro?"
Taip jam sakiau, o jis išgėrė, ir baisiai patiko
Gėrimas mano saldus, tad prašė, kad vėl jam įpilčiau:
„Duok, meldžiamasis, daugiau ir man pasakyki tu vardą
Savo dabar, dovanų aš tau negailėsiu džiaugsmingų.
Mūsų, kiklopų, žemė naši, ir vynuogės dera,
Tinkančios vynui puikiam: lietum jas Dzeusas augina.
Tavo gardesnis tačiau už ambrosiją man ir nektarą".
Taip jis kalbėjo, o aš vėl pyliau tamsųjį vyną.
Triskart įpyliau aš jam, ir triskart išgėrė beprotis.
O kai nuo vyno visai tamsu jam galvoj pasidarė,
Tuosyk kreipiausi į jį, sakydamas žodžiais maloniai:
„Manojo vardo garsaus tau reikia. Gerai, pasakysiu
Jį tau, kiklope, tik duok man dovaną savo žadėtą:
Niekas esu aš vardu. Nieku vadina lig šiolei
Tėvas ir močia mane, ir mano gerieji kaimynai".
Taip jam kalbėjau, o jis, kraugerys neregėtas, atsakė:
„Nieką suėsiu aš paskutinį, kitus kai pabaigsiu.
Jų pirmutinių eilė: tai tau dovana, kaip žadėjau".
Ir, visu kūnu atgal pasidavęs, aukštielninkas krito
Jis ir sudribo, galvą atlošęs. Tramdytojas miegas
Įveikė jį dabar. Srautu pro gerklę jam pylės
Vynas ir gabalai mėsų, jis raugėjo girtas.
Į žarijas giliai ugniakure vėzdą įgrūdau,
Kad įsidegtų karštai, o žodžiais drąsinau vyrus,
Idant, kai baimė pagaus, į kampą kuris nenulįstų.

Tvirtas alyvos baslys, pagruzdėjęs ugny ir įkaitęs,
Įsiliepsnojo gerai, net plieskė visas, nors žalias.
Greitai ištraukęs aš jį, prie kiklopo prišokau, o vyrai
Stojo visi prie manęs, jiems drąsą įkvėpė dievas.
Kieto alyvmedžio kartį, aštriai nutašytą, pastvėrę,
Movė kiklopui akin, o aš, užgulęs ant galo,
Gręžti ėmiau, kaip laivo sijas kad gręžia dailidė,
Spausdamas grąžtą, o jo padėjėjai, diržą paėmę
Už abiejų galų, taip suka, jog grąžtas net zvimbia,—
Lygiai taip mes dabar, apdegintą baslį primygę,
Sukom kaip grąžtą, o kraujas pasruvęs čirškė nuo karščio.
Antakis jo ir blakstienos nuskrudę sviltais pakvipo,
Degant lėliukei, o šaknys akies spragėjo ir šnypštė.
Lygiai taip kalvis kai nukala kaplį ar kirvį didžiulį,
Meta šaltan vandenin jį, karštą ir šnypščiantį baisiai,
Grūdina taip: vanduo mat sukietina dvigubai plieną,
Lygiai taip šnypštė baisioji akis nuo alyvmedžio vėzdo.
Klaikiai subliovė kiklopas, net aidas uolom nuskardėjo.
Mes nusigandę išlakstėm, o jis greit pagriebęs ištraukė
Vėzdą iš savo akies, kraujais aptekusį visą,
Trenkė šalin jį rankom abiem pykčiu nesitvėręs
Ir net paspringdamas šaukė kiklopams, kurie artimiausioj
Jo kaimynystėj gyveno, urvuos aukštauolių kalnynų.
Riksmą išgirdę, tuojau iš visur susirinko kaimynai
Ir, prie uolos sustoję, teiravosi, kas pasidarė:
„Kas atsitiko tau, Polifemai, kad plyšoji šitaip
Dievišką naktį ir mums tu ramiai neduodi miegoti?
Rasi tavąsias avis žmogus mirtingas koks grobia,
Ar gal kas patį jėga ar vylium nori užmušti?"
Jiems iš olos Polifemas baisus atsakė ir tarė:
„Niekas mane, draugai, nužudyti nori gudrybe".
Jam atsakydami, žodžiais sparnuotais kalbėjo kaimynai:
„Jeigu tavęs, oloj užsidariusio, niekas neskriaudžia,
Tai nuo Dzeuso duotosios ligos nėr vaisto kitokio,
O Poseidoną tu, savąjį tėvą, maldauki pagalbos".
Taip jam atsakę, nuėjo. Širdis man juokės krūtinėj:
Vardas jį kvailas apgavo ir mano beydis gudrumas.
Inkštė iš didelio skausmo ir sunkiai dejavo kiklopas,
Čiuopdamas rankom akmens, suradęs atkėlė nuo durų

Ir atsisėdo angoj, rankas išskėtęs į šonus,
Gal su avelėm kas nors mėgins iš urvo pasprukti.
Mat kraugerys galvojo, kad aš tartum kūdikis paikas.
Kiek apsigandęs svarsčiau, kaip išeitį rasti geresnę,
Kaip man išgelbėt draugus nuo tikros mirties ir pačiam dar
Likti gyvam, tad apmečiau viską ir laužiau sau galvą.
Veikti reikėjo skubiai, mirtis jau buvo ant nosies.
Visa apsvarstęs širdy, nusprendžiau taip padaryti:
Kaimenėj buvo nemaža riebių avinų tankiagaurių,
Veislinių tekių diktų, ilgom apytamsėm vilnom.
Juos surišau vytim, susukęs gerai, kad nelūžtų,—
Tom, ant kurių gulėjo kiklopas, sauvalis pabaisa,
Ėmęs iš karto po tris: mat vyrą neš vidurinis,
Pora kitų, iš šalių eidami, turės jį pridengti.
Šitaip po vyrą laikė trijulė, o aš gi tuo tarpu,
Nusižiūrėjęs sau tekį, kurs kaimenėj buvo didžiausias,
Nugaron jo įkibau, paskui, nepaleisdamas vilnų,
Nušliaužiau kuo atsargiausiai į papilvę plačią, gauruotą,
Kumščius sugniaužiau kietai ir kiūtojau drebančia širdžia.
Dūsavom sunkiai visi ir laukėm Aušros pasirodant.
O kai ryto duktė Aušra rožiapirštė prašvito,
Ėmė iš užtvaro bėgt avinai laukan į ganyklą.
Avys ir ožkos jo bliovė ir trypė kūtėj nemelžtos.
Tešmenys sprogo pilni. O jų šeimininkas, iš didžio
Skausmo sukandęs dantis, avinams, kai ėjo pro šalį,
Nugaras čiuopė visiems. Galvon neatėjo bepročiui,
Kad papilvėj ilgavilnių žmogus galėtų koks būti.
Tekis didysis prie durų atėjo pats paskutinis.
Vilnos ir aš, gudragalvis, didžiai jam sunkinom žingsnį.
Jį čiupinėjo ilgai rūstus Polifemas ir sakė:
„Avine mielas, kodėl iš olos eini tu šį rytą
Pats paskutinis? Anksčiau nuo avių nesilikdavai niekad.
Būdavo, prieky visų šokinėdamas bėgi ganyklon,
Kur tik sodresnė žolė, pirmasis skubi prie upelio,
Ir į kūtes tu sotus gebėdavai grįžt pirmutinis
Vakaro metą. O nūn tu paskiausias. Ar tau šeimininko
Gaila akies? Ją piktas žmogus man vakar išvėrė
Su pasalūnais draugais, vynu aptemdinęs protą,—
Niekas prakeiktas, kuris nuo mirties nepaspruks, aš prisiekiu.

O kad atjaustum mane ir, žodį mokėdamas tarti,
Man pasakytum, kur jis nūn slepias nuo mano rūstybės!
Trenkčiau į slenkstį aš jį, kad smegenys baltos ištikštų
Žemėj po aslą plačiai ir mano širdis atsigautų,
Skausmo nejausčiau, kurį padarė tas niekšiškas Niekas.
Šitai pasakė ir aviną savo išleido į lauką.
Kai nuo kiklopo olos ir nuo kiemo mes kiek atitolom,
Tuoj iš po avino aš išlindau ir vyrus paleidau.
Avinus plonakojus, tuklius ir gerai nupenėtus,
Didelį ratą apsukę, skubiai nusivarėm prie laivo.
Baisiai nudžiugo draugai, kai mus pamatė sugrįžtant,
Tuos, kas išvengėm mirties, o žuvusių verkė, gailėjo.
Bet aš neleidau raudot ir tyliai akim tepamerkiau,
Liepdamas gražiavilnius tuos avinus, nieko nelaukus,
Imt su savim į laivą ir leistis į marių platybę.
Greitai sušoko visi ir, savo suoluos atsisėdę,
Vandenis jūros pilkosios irklais kapoti pagavo.
Kai nusiyrėme tiek, kiek šaukiančio balsas nueina,
Plūsti kiklopą ėmiau, sakydamas žodžiais rūstingais:
„Tau nederėjo beginklio žmogaus draugus nelaimingus
Traiškyt ir ėst gaubtaskliautėj oloj, pagrobus per jėgą.
Taip atmokėti seniai priderėjo už darbus baisingus
Tau, nevidone, kad savo namuos be gėdos galėjai
Ryti svečius. Tai Dzeuso bausmė ir kitų olimpiečių".
Taip aš kalbėjau, o jis, širdyje baisiau dar įtūžęs,
Šoko artyn ir, aukštą kalno viršūnę atplėšęs,
Tėškė į jūrą tiesiog priešakin mūs laivo juodsnapio.
Maža betrūko, ir būtų pataikęs į smailgalį vairo.
Jūra plačiai subangavo visa nuo smūgio galingo.
Vilnys, riedėję į krantą, mūs laivą pagavo ir nešė
Greitai iš jūros atgal ir grėsė salon parplukdyti.
Pagriebiau tad į rankas aš kartį ilgą ir storą
Ir atsistūmiau nuo kranto, o vyrams, galva pamojęs,
Irklus užgulti liepiau ir bėgti, kiek pagali jėgos,
Nuo pražuvimo baisaus. Tie yrės visi susirietę.
O kai jau dveja mes tiek pasistūmę buvom nuo kranto,
Vėl aš norėjau surikti kiklopui, bet vyrai sušokę
Tildė, ramino mane, kokiais tik žodžiais mokėjo:
„Liaukis, nenuorama tu! Kam erzinti žmogų laukinį?

Sviesdamas akmenį tą į jūrą, mūs laivą atvarė
Savo pakrantėn atgal. Tikrai čia galą mes gausim.
Jeigu tik balsą išgirs, jei žodį bent vieną ištarsim,
Jis mums ir galvas visiems, ir laivo sienojus suknežins,
Antrąkart uolą aštriausią paleidęs. Galingi jo smūgiai".
Taip jie kalbėjo, bet mano širdis drąsioji neklausė,
Ir, begalingai įpykęs, pradėjau jį vėlei vainoti:
„Jeigu, kiklope, tave kas žmonių mirtingų pamatęs
Kartais paklaustų, kas tau taip baisiai akį išdūrė,
Jam atsakyk: Odisėjas, Laerto sūnus margamintis,
Miestų griovėjas, kurio namai Itakėje stovi".
Taip aš kalbėjau, o jis, iš skausmo vaitodamas, tarė:
„Oi oi oi! Taigi įvyko, kas buvo seniai pasakyta.
Pranašas čia kitados Eurimidas Telemas gyveno,
Vyras garbingas, garsus, kurs ateitį spėti mokėjo.
Jis prie kiklopų sulaukė senatvės ir jiems pranašavo.
Taigi pasakė jis man, kas šiandien turėjo įvykti,—
Kad Odisėjo ranka užtemdys regėjimą šviesų.
Aš pagalvojau tuomet, kad vyras stiprus ir didžiulis
Čion atkeliauti turės, jėgų neįveikiamų pilnas,—
Buvo nykštukas tiktai, nususėlis, niekam netikęs,
Atėmė šviesą akies, vynu apsvaiginęs klastingai.
Bet, Odisėjau, sugrįžk, gražiai aš tave pamylėsiu[64]
Ir paprašysiu žemės plakėją namo parlydėti.
Aš gi jo vaikas esu, manimi jis didžiuojas kaip tėvas.
Akį išgydys man jis panorėjęs, o ne kas kitas
Iš laimingųjų dievų ar žmonių mirtingų šioj žemėj".
Taip jis kalbėjo, o aš atsakydamas šitaip atrėžiau:
„Oi, kad galėčiau dabar, gyvybę ir amą atėmęs,
Taip nudanginti tave į Hado šešėlių buveinę,
Kaip tau negali akies išgydyti žemės plakėjas".
Taip aš kalbėjau. Rankas į dangų žvaigždėtą iškėlęs,
Ėmė karštai maldauti jisai Poseidoną galingą:
„O Poseidone, tu žemės glėbėjau mėlyngarbani!
Jeigu aš tavo sūnus ir manim tu didžiuojies kaip tėvas,
Duok, kad negrįžtų namo Odisėjas, miestų griovikas,
Seno Laerto sūnus, kuris gyvena Itakėj.
O jei žadėta lemties artimuosius išvysti ir savo
Aukštastogius namus, ir mieląją tėviškės žemę,—

Lai jis suvargęs pareis, netekęs visų bendražygių,
Svetimo krašto laivu, ir namie lai negandus randa".
Taip jis maldaudamas šaukė, jį mėlyngarbanis girdėjo.
Taigi vėl akmenį stvėrė, ir dar didesnį šį kartą,
Atsivėdėjo ir tėškė, kiek leido jėgos besaikės,
Jūron pilkojon tiesiog į priešakį juodo mūs laivo.
Maža betrūko, ir būtų pataikęs į vairo viršūnę.
Jūra tuojau subangavo visa nuo smūgio galingo,
Laivą pagavo vilnis ir nešė į mūsų pakrantę.
Taip mes laimingai pasiekėme salą, kur buvo sustoję
Mūsų kiti tvirtasuoliai laivai, aplinkui sėdėjo
Baisiai nuliūdę draugai ir mūs nekantraudami laukė.
Laivą atplaukę pastatėm ant smėlio kopų pakrantėj,
Tuosyk išlipom visi į krantą marių pilkųjų
Ir, išsivarę kiklopo bandas iš gaubtojo laivo,
Pasidalijom, kad nieks be laimikio dalies nepaliktų.
Didįjį aviną man vienam draugai gražiaauliai
Padovanojo, gražiai susitarę. Aš jį paaukojau
Dzeusui Kronidui juodmigliui, kurs valdo visą pasaulį.
Deginau kulšis prakrantėj, tačiau jis paniekino auką,
Buvo nuspręsta mat jo visus paskandinti lig vieno
Tvirtasuolius laivus drauge su vyrais narsiaisiais.
Ištisą dieną tada, kol saulė šviesi nusileido,
Smagūs sėdėjom puotoj ir šutinom mėsą ir vyną.
Kai nusileido jau saulė ir sutemos apgaubė žemę,
Sugulėm vyrai visi ant kranto marių pilkųjų.
O kai ryto duktė Aušra rožiapirštė prašvito,
Sušaukiau tuosyk visus ir paliepiau sėsti laivuosna
Savo kelionės draugams ir lynus atrišti nuo kranto.
Greitai sušoko visi ir, savo suoluos atsisėdę,
Vandenis jūros pilkosios irklais kapoti pagavo.
Yrėmės sparčiai tolyn, marindami skausmą krūtinėj,
Smagūs išvengę mirties, nors teko draugus apraudoti.

Dešimta giesmė

AJOLAS, LAISTRIGONAI, KIRKĖ

Taip į Ajolijos salą atvykom[65]. Nuo amžių gyveno
Ten Hipotadas Ajolas, dievų nemirtingų bičiulis,
Plaukiojančioj saloj. Varinė siena tvirčiausia
Supa tą salą aplink ir uolos, vandens nuskalautos.
Dvylikos palikuonių Ajolo namai susilaukė:
Sūnūs žaliūkai šeši ir dukterys buvo jo šešios.
Dukteris savo visas už sūnų, kiek vyresnių, išleido.
Jie draugėje pas mieląjį tėvą ir močią garbingą
Nuolat puotauja visi, skanumynų kalnais apsikrovę.
Kiemas ir rūmai pilni kvapų ir kanklių gaudimo
Kiauras dienas, o naktį ramiai su žmona dorąja
Tekintoj lovoj po antklode minkšta miega kiekvienas.
  Taigi atvykom į jų tvirtovę ir rūmus gražiuosius.
Mėnesį visą vaišino Ajolas ir vis klausinėjo
Apie argiečių laivus, Ilioną, achajų grįžimą.
Pasekiau visa aš jam, kaip kas atsitiko ir buvo.
Kai, atsiminęs kelionę, ėmiau jį prašyti, kad leistų
Mums atsisveikint, jis žodžio netaręs tuoj parengė viską.
Davė kaip maišą man odą jaučio stambaus devynergio,
Vėjus sparnuotus joje ir kaukiančias vėtras uždaręs[66]:
Vėjų karaliumi jį Kronionas buvo pastatęs,
Kad sustabdytų, kada panorėjęs, ar leistų jiems pūsti.
Maišą tvirčiausiu sidabro raiščiu užrišo, kad niekas
Neprasikvėptų, ir mano laive gaubtašoniam pastatė.
Vienas Zefyras laisvai tegalėjo pūsti į priekį,

Nešdamas mūsų laivus ir vyrus. Tačiau tam nebuvo
Lemta įvykti: bėdon mes patekom per savo kvailumą.
Taip mes devynias dienas ir naktis be pertrūkio plaukėm.
Su dešimtąja aušra gimtinės krantai pasirodė
Nebetoli, jau aiškiai visur ugniakurus matėm.
Tuosyk man miegas saldus iš nuovargio didžio užėjo.
Visąlaik vairą aš pats mat rankose savo turėjau,
Nedaviau niekam, kad kuo greičiau tik pasiekčiau gimtinę.
Vyrai, taip žodis po žodžio tarpusavy kalbą pradėję,
Pasakot ėmė, kad auksą namo ir sidabrą vežuosi,
Kiek man jo davė Ajolas, Hipoto sūnus, iškeliaujant.
Taigi jų vienas šnairavo į maišą ir sakė kaimynui:
„Oi oi oi! Kuo taip ir meilę, ir pagarbą sau nusipelno
Jis visuomet, kieno tik miestan ar žemėn atvyksta.
Vežasi kalnus tikrus gražių brangenybių iš Trojos,
Grobio sau gavęs, o mes, tą pačią kelionę padarę,
Grįžtame šiandien visi su rankom tuščiom į tėvynę.
Štai ir Ajolas kaip draugui geriausiam jam lobių visokių
Davė gausingai. Greičiau mes atriškime ir pažiūrėkim,
Kiek čia jam aukso ir kiek sidabro prikrovė į maišą“.
Taip jis kalbėjo. Draugus nedorėlio žodžiai sugundė.
Maišą jie greitai atrišo, ir vėjai lig vieno išlakstė.
Vėtra pakilo baisi ir verkiančius vyrus į jūrą
Nešė atgal nuo tėvynės krantų. O aš gi tuo tarpu,
Staigiai iš miego pašokęs, širdy beydėj galvojau,
Ką man daryti: ar šokti iš laivo ir jūroj nuskęsti,
Ar vėl tyliai kentėt ir vargti gyvųjų pasauly.
Vis dėlto gyvas likau, laive atsigulęs ant dugno,
Veidą paslėpęs delnuos, o vėtra laivus mūs atvarė
Vėl prie Ajolo salos. Aimanavo, krimtosi vyrai.
Mes ten išlipom į krantą ir gavom vandens pasisemti,
Išvirė mums draugai prie greitųjų laivų vakarienę.
Kai atgaivinom valgiu ir gėrimu širdis kaip reikia,
Vieną geriausių draugų ir savo šauklį paėmęs,
Aš nuėjau į Ajolo namus. Radau ten jį patį
Sėdint puotoj su žmona drauge ir vaikais mylimaisiais.
Menėn įžengę gražion, ant slenksčio durų aukštųjų
Mes atsisėdom, o jie nustebo ir klausti pradėjo:
„Kaip, Odisėjau, tu čia? Koks demonas piktas atvijo?

Mes gi išleidom tave kaip derėjo, idant pasiektum
Gimtąją žemę, namus ar kur tavo širdžiai bus miela".
  Taip jie kalbėjo, o aš atsakiau, širdy nusiminęs:
„Žūstu aš vėl per savo draugus nelabuosius ir miegą,
Kad jie prasmegtų visi! Padėkit, mielieji, kuo galit".
  Taip aš kalbėjau, norėdamas žodžiais meilingais paveikti.
Jie nepravėrė burnos. O tėvas man tiesiai atrėžė:
„Nešdinkis greit iš mano salos, niekingas gyvūne!
Man nevalia priimt į namus ir rengti kelionėn
Žmogų, kurio laimingieji dievai taip baisiai nekenčia.
Nešdinkis tuoj: rūstybė dievų tave čia atvarė".
  Taip iškalbėjęs, išvarė laukan, atsidususį gailiai.
Plaukėme tuosyk tolyn, marindami skausmą krūtinėj.
Vyrams nupuolė drąsa, pavargo, irkluodami sunkiai,
Vis per kvailumą žmogaus. Pagalbos daugiau nebematėm.
Taip mes šešias dienas ir naktis be pertrūkio plaukėm.
O tik septintą atvykom į aukštą Lamo tvirtovę,
Į Telepilą šaly laistrigonų[67], kur piemenys mainos
Vietom: iš kūtės genąs pasveikina genantį kūtėn.
Taip pakentėjęs be miego, žmogus sau dvigubą algą
Gali pelnyt: ir jaučių piemens, ir avių baltavilnių.
Ten mat abudu takai — dienos ir nakties — susieina.
Įplaukėm ten į gražų uostą, kurį iš abiejų
Šonų, kaip siena kokia, skardingos apsupa uolos.
Pora viršūnių aukštų viena prieš kitą lyg varčios
Stiepias prie kelio įplaukti, kuris per siauras atrodo.
Vyrai gaubtuosius laivus bemat suvarė į uostą.
Jie ten galėjo stovėt uolų apsaugoj kuo ramiausiai
Vienas prie kito, nes bangos į čia neatplūsdavo niekad
Aukštos nei žemos: tyla ir ramybė aplink viešpatavo.
Vienas tik aš palikęs buvau dar juodąjį laivą
Neįvarytą, prie krašto uolos grandine prikabinęs.
Pats į viršūnę uolos įlipau, kaip kokią žvalgyklą.
Plušančio niekur žmogaus nebuvo regėti nei jaučių.
Vien tik dūmus mačiau, kaip kilo į aukštą padangę.
Pasiunčiau vyrus todėl, kad jie sužinotų nuėję,
Kas per žmonės čionai maitinasi žemės gėrybėm.
Vyrus du rinkom rinkte, o trečią leidom kaip šauklį.
Jie, eidami keliu, seniai jau įrėžtu vežimų,

Vežusių malkas, kalnų aukštumoj kirstąsias, į miestą,
Einančią semti vandens už miesto sutiko merginą,
Laistrigono nuožmaus Antifato dukterį tvirtą.
Ji į Artakiją ėjo, šaltinį[68], kuris kaip sidabras
Tryško pakalnėj, iš jo miestiečiai vandenį sėmė.
Vyrai užkalbino ją pasitikę ir klausti pradėjo,
Kas čia per žmonės ir kas jų karalius, dabar viešpataująs.
Toji parodė tuojau jiems tėvo rūmus aukštuosius.
Peržengę slenkstį namų aukštastogių, atrado jie žmoną,
Stambią kaip kalno gūbrys, ir baisiai jos nusigando.
Pašaukė ta, į vyriją nuėjusi greit, Antifatą,
Savąjį vyrą, kuris jiems prapultį baisią sumanė.
Vieną pastvėrė staiga ir pusryčius sau pasidarė.
Likę paspruko abu ir tuoj prie laivų atsidūrė.
O Antifatas triukšmą pakėlė, ir tūkstančiai vyrų,
Kaip milžinai aukštų laistrigonų, subėgo į miestą.
Jie į gigantus labiau, ne į žmones, buvo panašūs,
Ir, atsilaužę uolų, kurių nepakeltų joks vyras,
Laidė į mus. Baisi maišatis laivuos pasidarė:
Žuvo suknežinti vyrai, laivai braškėjo ir skendo.
Tarsi žeberklu žuvis, pasivėrę nešėsi žmones.
Kolei jie mušė draugus plačiam sietuvingame uoste,
Aš kalaviją, kuris prie šono kabojo, pastvėriau
Ir, nukapoję virves juodsnapio greitojo laivo,
Surėkiau vyrams saviems, paliepdamas nieko nelaukus
Irklus užgulti tuojau ir bėgt nuo baisaus pražuvimo.
Smarkiai kapojo vilnis visi, giltinės nusigandę.
Išplaukė jūron, laimingai aukštųjų uolų atsilenkęs,
Laivas manasis. Kiti toj vietoj lig vieno paskendo.
  Yrėmės sparčiai tolyn, marindami skausmą krūtinėj,
Smagūs išvengę mirties, nors teko draugus apraudoti.
Taip į Ajajos salą atvykom[69], tenai, kur gyveno
Kirkė gražkasė, žmogaus balsu dainuojanti deivė[70],
Pikto Ajeto sesuo, tėvų tų pačių pagimdyta.
Helijas buvo jų tėvas, apšviečiantis žmones mirtingus,
Motina — Persė dora, duktė Okeano galingo.
Žodį bijodami tart, mes priplaukėm tyliai prie kranto,
Vietą suradę patogią, pats dievas kelią parodė.
Ten dvi naktis ir porą dienų be pertrūkio jokio

Mes išgulėjom vargų ir skausmo širdim nukamuotom.
O kada trečiąją dieną Aušra gražiakasė pagimdė,
Aš, kalaviją tuomet ir ietį aštriausią paėmęs,
Kriaušin aukštan įlipau, toli nužingsniavęs nuo laivo —
Rasi kur būstą žmonių pamatysiu ar balsą išgirsiu,
Ir, nuo skardingos uolos tarytum žvalgyklos pažvelgęs,
Dūmus išvydau, kaip kilo nuo žemės, kelių išrašytos,
Girioj tarp medžių tankių iš Kirkės rūmų aukštųjų.
Buvo panūdus širdis, ir protas jau pritarė širdžiai
Eiti, kur dūmus mačiau, į tą vietą ir viską ištirti.
Bet, pagalvojęs geriau, nusprendžiau kitaip padaryti —
Grįžti prie greitojo laivo atgal į jūros pakrantę,
Pusryčių duot bendražygiams ir juos pasiųsti žvalgybon.
Kai nebedaug man eit ligi gaubtojo laivo beliko,
Vienišo vargšo manęs pagailėjo dievas kažkokis
Ir plačiaragį briedį didžiausią man tiesiai ant tako
Pasiuntė. Tas prisiganęs miške, nūn bėgo į upę
Gerti, nes saulės kaitrios spinduliai jį spigino smarkiai.
Vos tik iš krūmų išlindo, aš jam į šoną pataikiau.
Perėjo ietis kiaurai, ir galas pro pilvą išlindo.
Žemėn parkrito žvėris ir kvapą išleido subliovęs.
Koja primyniau aš jį, ištraukiau ietį varinę
Iš papilvės ir ją pasilenkdamas žemėj padėjau;
Karklo šmaikščiųjų vyčių paupy prisilaužiau nubėgęs,
Sulenkiau jas perpus ir saitą gal sieksnio ilgumo
Nusivijau, kuriuo surišau to gyvulio kojas.
Sunkiai ant kupros tada užsivertęs, tempiau jį prie laivo,
Ietimi pasiramsčiuodams: ant vieno peties arba rankoj
Niekaip nebūčiau panešęs — toks didelis briedis pakliuvo.
Numečiau jį prie laivo pajūry ir, vyrus pašaukęs,
Drąsiai kreipiausi į juos, sakydamas žodžiais sparnuotais:
„Vyrai mieli! Į Hado namus, nors baisiai liūdėsim,
Mes nenueisim pirmiau, nei ateis diena pažadėta.
Taigi kol valgyt ir gerti laive greitajam nestinga,
Mes nepamirškim pietų, badu mums galuotis neverta“.
Taip aš kalbėjau, o vyrai nelaukė, kad vėl pakartočiau.
Metė šalin gaubtuvus[71] ir, marių pakrantėn subėgę,
Briedžiu stebėjos visi, nes buvo milžinas tikras.
O kai žvėries gražumu pasisotino akys bičiulių,

Jie nusiplovė rankas ir vaišes iškėlė gausingas.
Ištisą dieną todėl, kol saulė šviesi nusileido,
Smagūs sėdėjom puotoj ir šutinom mėsą ir vyną.
Kai nusileido jau saulė ir sutemos apgaubė žemę,
Sugulėm tuosyk visi ant kranto marių pilkųjų.
O kai ryto duktė Aušra rožiapirštė prašvito,
Sukviečiau aš į vyriją visus ir taip jiems kalbėjau:
„Žodžių manųjų, draugai, paklausykit, nors širdys nuliūdę.
Kurgi nuo mūsų rytai nė kur vakarai, mes nežinom —
Nei kur leidžiasi saulė, mirtingiems šviečianti žemėj,
Nei kur ji teka. Todėl pasvarstykim visi kuo greičiausiai,
Gal kas nors išeitį ras. Aš rasti jokios nevaliojau.
Man nuo aukštos uolos, įkopus ten, pasirodė,
Jog čia sala, ištisai juosiama vandenyno bekraščio.
Vietos čia žemos visur. Salos vidury aš regėjau,
Dūmai kaip kilo aukštyn į padangę iš miško lapoto".
Taip aš kalbėjau, o jiems sudrebėjo krūtinėse širdys,
Nes laistrigono visi, Antifato, atsiminė darbus
Ir jo galybės kiklopo, baisaus to beširdžio žmogėdros.
Graudžiai pravirko draugai, ir ašaros skruostus suvilgė.
Betgi jokios naudos iš aimanų būt negalėjo.
Taigi į du vienodus būrius paskirsčiau aš tuokart
Gražiaaulius bičiulius ir abiem jų daviau po vadovą:
Vadas vienų turėjau būt aš, o kitų Eurilochas.
Greitai, į šalmą varinį sumetę, burtus papurtėm,
Ir Euriloсho drąsingojo burtas iškrito iš šalmo.
Vyrų mūs dvidešimt du pasiėmęs, jis ėjo žvalgybon.
Ašaras braukėm visi — kas ėjo ir kas pasiliko.
Kirkės jie rūmus priėjo, iš akmenio luitų statytus,
Progumoj girių aikščioj, iš tolo matomoj vietoj.
Sergėjo rūmus kalnynų vilkai ir liūtai rusvieji,
Juos užkerėjo anksčiau, žolėm apgirdžiusi, deivė.
Žvėrys žmonių nebepuolė piktai, juos meiliai patiko,
Vizgino uodegas vien ir aplink šokinėjo iš džiaugsmo.
Lygiai kaip šunys linksmi, šeimininko sulaukę iš vaišių,
Jį pasitinka pulku, tikėdamies gausią lauktuvių,—
Taip šokinėjo tie liūtai dabar ir vilkai tvirtanagiai.
Vyrai, nors drąsūs, tačiau nusigando, pabaisas išvydę.
Taigi sustojo visi ties prieangiu deivės gražkasės

Ir įsiklausė, kaip Kirkė viduj maloniai dainavo,
Staklėse sau ausdama nemirtingą didžiulį audimą,
Tokį malonų ir gražų, kaip deivės austi temoka.
Kalbą pirmasis pradėjo Politas, vyrų vadovas,
Mano seniausias bičiulis, kuriuo kaip savim aš tikėjau:
„Vyrai mieli! Viduj, ausdama didžiulį audimą,
Dainą dainuoja gražiai (jos atbalsis sklinda aplinkui)
Deivė ar moteris gal. Pašaukime čia nestovėję!“
Taip jis kalbėjo. Bičiuliai paklausę sušuko audėjai,
Toji netrukus išėjo, duris atidarius šviesiąsias,
Ir pavadino į vidų. Visi jie, begalviai, suėjo.
Tik Eurilochas paliko, nujausdamas spąstus klastingus.
Juos į krases ir į krėslus visus pasodino įvedus,
Sūriu vaišino ir miltais, į medų geltoną maišytais,
Pramniško vyno įpylus[72] ir gausiai valgį uždarius
Ji kerimosiom žolėm, kad savo šalį užmirštų.
Gėrimą tą jie išgėrė visi, o Kirkė pakilo,
Palietė juos rykštele ir suvarė į savo kiaulidę.
Galvos jų buvo dabar, šeriai ir balsas kaip paršų,
Kūnas pakito visai, tik protas paliko kaip buvęs.
Verkiančius juos uždarė garde ir papylė jiems Kirkė
Triaukšt sedulų kietų, bugienio bei ąžuolo gilių
Ir dar kitokių daiktų, kur kiaulės žemėknisės ėda.
O Eurilochas parbėgo atgal pas juodąjį laivą
Tuoj pasakyti visiems draugų nelaimingo likimo,
Bet nevaliojo nė žodžio ištarti, nors stengės be galo:
Išgąstis perėmė visą ir širdį sukaustė, tik akys
Ašarų pilnos žibėjo — jis šaukt, ne kalbėti norėjo.
Baisiai nustebę visi, ilgai jį klausti turėjom,
Kol atitoko ir mums draugų žuvimą apsakė:
„Ėjom per girią, kaip mums prisakei, šviesus Odisėjau.
Radome Kirkės namus iš akmenio luitų tašytų
Progumoj girios aikščioj, iš tolo matomoj vietoj.
Audė didžiulį audimą viduj ir dainą dainavo
Deivė ar moteris gal, kurią mes pašaukėm drąsiai.
Toji netrukus išėjo, duris atidarius šviesiąsias.
Ir pavadino į vidų. Visi jie, begalviai, suėjo,
Vienas tik aš nėjau, nujausdamas spąstus klastingus.
Jie kaip į vandenį dingo visi, daugiau jų nė vienas

Nepasirodė, nors aš dar ilgai dairiaus atsidėjęs“.
Taip jis kalbėjo, o aš kalaviją didžiulį varinį,
Puoštą sidabrais, mečiau sau per petį bei kilpinį tamprų
Ir Eurilochui liepiau man kelią parodyt, kur ėjo.
Jis tada ėmė maldaut, kelius man rankom apglėbęs,
Ir, atsidusęs giliai, kalbėjo žodžiais sparnuotais:
„Nebevaryki manęs, augintini Dzeuso, paliki.
Tikras esu — nei tu bepareisi, nei vyrų nė vieno
Nebeparvesi. Su šiais, kur gyvi, mes nieko nelaukę
Bėkime: gal kaip nors žuvimo dienos išsilenksim“.
Taip jis kalbėjo. O aš atsakydamas šitaip atrėžiau:
„Taip, Eurilochai, gerai, tu gali pasilikti sau vietoj,
Valgyk ir gerk sau sveikas čionai prie juodojo laivo,
Eiti aš vienas galiu, kai mirtinas reikalas verčia“.
Taip jam atsakęs, aš tuoj pasukau nuo laivo ir marių.
Eidamas kloniais šventais, atrodo, buvau netoli jau
Nuo aukštastogių namų galingos žavėtojos Kirkės,
Kai netikėtai man prieš, jau baigiančiam rūmus pasiekti,—
Štai auksalazdis Hermėjas kaip jaunas vaikis ateina,
Su pirmutiniais pūkeliais barzdos, žydėjime amžiaus.
Ranką paspaudė jis man, vardu pavadino ir tarė:
„Kaipgi tu, vargše, vienas, miškuotuos kalnuos atsiradęs,
Vaikštai nežinomom vietom? Jau Kirkė vyrus tavuosius
Pavertė paršais visus ir seniai į kiaulidę uždarė.
Gal tu jų gelbėti bėgi? Ir tau aš galiu pasakyti:
Nebepareisi ir pats. Drauge tu su jais pasiliksi.
Bet iš bėdos aš ištrauksiu tave ir žūti neduosiu.
Imk štai žolelių gerų ir, jas paslėpęs, pas Kirkę
Eiki: jos lemtąją dieną nuo tavo galvos atitolins.
Aš pasakysiu visas piktąsias Kirkės gudrybes.
Tau kikeono ji duos ir žolių pridės tau į valgį,
Bet apžavėti tavęs nepajėgs: kliudys jai tos geros
Žolės, kurių tau duodu. Dabar, ką daryt, pasakysiu.
Kai tiktai Kirkė mėgins tau šmaukštelėt rykšte ilgąja,
Tu, iš makšties išsitraukęs tuojau kalaviją šit aštrų,
Pulki piktai ant jos, grūmodamas vietoj nukauti[73].
Ji nusigandus tave pavadins ilsėtis į guolį.
Tu nesišiauški per daug ir patalo deivės neniekink,
Idant paleistų draugus ir tave pamylėtų kaip svečią.

Tik reikalauk, dievų tegu didžiąją priesaiką duoda,
Jog negalvoja daugiau tau nieko pikta daryti
Ir nusirengusiam tau tikrai neatims vyriškumo".
Šitai pasakęs, gerųjų žolių man Argžudis davė,
Žemėj parovęs čia pat, ir, kokios jos būna, parodė:
Šaknys jų visiškai juodos, o žiedas baltas kaip pienas.
„Moli" vardu vadina dievai[74], žmonėms trumpaamžiams
Rasti jų baisiai sunku, o dievai yra visagaliai.
Tuosyk Hermėjas, miškais apaugusią salą palikęs,
Grįžo į aukštą Olimpą, o aš nuskubėjau į Kirkės
Rūmus aukštuosius, nors mintys visokios man lindo į galvą.
Priebutį deivės šitos gražiakasės pasiekęs, sustojau
Ir, palūkėjęs nedaug, sušukau, o deivė išgirdo,
Nieko nelaukus išėjo, duris atidarius šviesiąsias,
Ir pavadino į vidų. Ėjau, bet širdis man drebėjo.
Ji pasodino mane įvedus į krėslą, sidabrais
Žėrintį visą, o kojoms atremti pastatė suolelį
Ir kikeono davė išgerti man taurę auksinę
Su negeriausiom žolėm, širdy sugalvojusi pikta.
Aš jį paėmęs išgėriau, bet žolės manęs neapgirdė.
Palietė ji rykštele, vardu pavadino ir tarė:
„Eik į kiaulidę ir gulk drauge su savo bičiuliais".
Taip ji kalbėjo, o aš, kalaviją stvėręs nuo šono,
Puoliau įtūžęs ant jos, grūmodamas vietoj nukauti.
Deivė sukliko, parpuolė ir, mano kelius apkabinus,
Ėmė vaitodama melst ir žodžiais sparnuotais sakyti:
„Kas tu esi, iš kokios padermės? Kur tavo gimtinė?
Baisiai stebiuosi: tavęs neapgirdė žolės išgertos.
Niekas o niekas lig šiol atsispirti joms negalėjo,
Kas paragavo jų kiek, nors pakraštį lūpų pavilgęs.
Tavo krūtinėj, matyt, širdis kažkokia geležinė.
Gal Odisėjas esi apsukrusis, kuris čia, kaip sakė
Argžudis man auksalazdis nesyk, turės užvažiuoti,
Juodašoniu greituoju laivu keliaudams iš Trojos?
Kišk kalaviją atgal į makštis, ir eikim abudu
Mano minkštan patalan, kad, meile bentsyk pasidžiaugę,
Vienas kitu pasikliaut nuo šiandien galėtume drąsiai".
Taip ji kalbėjo, o aš atsakiau, tarydamas šitaip:
„Kaipgi gali tu, Kirke, norėt, kad būčiau tau geras,

Mano kelionės draugus pavertusi rūmuose paršais?
O ir mane klastingai kvieti, sugalvojusi pikta,
Miegaman eiti tavan ir gulti į patalą minkštą,
Kad, kai padėsiu ginklus, atimtum vyrišką garbę.
Ne, niekados į tavo patalą gulti nedrįsiu,
Kol nesiteiksi man duot didžiosios priesaikos, deive,
Kad negalvoji daugiau tu nieko pikta daryti".
Taip aš kalbėjau, ir ji tuoj prisiekė, kaip buvo sakyta.
O kai prisiekė jinai ir priesaikos apeigą baigė,
Drąsiai jau gulti ėjau į Kirkės patalą gražų,
Keturios mergos tuotarp suplukusios rūmuos bėgiojo,
Jos patarnavo visur ir tvarką namuos prižiūrėjo.
Vienos šaltinių gėlų ir alkų dukterys buvo,
Kitos vėl upių šventųjų, vandenis varančių jūron[75].
Atnešė jų viena ir padėjo pagalves į krėslus,
Purpuras buvo viršuj ir drobė lininė po juoju.
Gryno sidabro skobnis pastačiusi greitai antroji
Dengė prie krasių ir dėjo ant jų po aukso pintinę.
Vyno gardaus kaip medus sidabro kraterą didžiulį
Atmiešė mums trečia ir pastatė po taurę auksinę.
O ketvirtoji, vandens prinešus, kaitriai pakūrė
Ugnį po vario didžiu trikoju ir šildė maudyklei.
O kai jau vario tamsaus katile vanduo kunkuliavo,
Pakvietė ji į maudyklę mane ir liejo iš jojo
Man ant galvos ir pečių, kiek reikia šalto įpylus,
Kol nuvargimas praėjo ir man sąnariai atsileido.
Visą išmaudžius mane ir kūną įtrynus alyvom,
Gražų apsiaustą užvilko ir švarų vilnonį chitoną
Ir pasodino, parvedus atgal, į krėslą, sidabrais
Žėrintį visą, o kojoms atremti pastatė suolelį.
Ant sidabrinio padėklo atnešusi aukso ąsotį
Tyro vandens, tuoj man kambarinė užpylė ant rankų
Ir jas nuplovė, tuomet ji padengė skobnį dailiausią.
O ūkvedė drovi priraikiusi duonos padėjo,
Valgių prikrovė krūvas ir džiaugės, kad turi ko duoti.
Valgyti prašė mane, bet mano širdis nenorėjo.
Mintys man skrido kitur, ir dvasiai rūpėjo kas kita.
Kirkė, pamačius, kad aš taip sėdžiu ir valgio padėto
Rankom nesiekiu, kad širdį man graužia sielvartai sunkūs,

Tyliai priėjo artyn ir žodžiais sparnuotais man tarė:
„Ko, Odisėjau, taip sėdi lyg koks nebylys nusiminęs?
Širdį sau gildai, o valgio ir gėrimo nė neragauji.
Gal vis bijai apgavystės kokios. Tačiau tau iš tikro
Nėr ko bijoti: esu juk priesaiką didžiąją davus“.
Taip ji kalbėjo, o aš atsakiau, tarydamas šitaip:
„Tik pagalvoki pati, ar gali koks vyras garbingas
Leisti sau valgiais gardžiais ir gėrimais džiuginti širdį,
Neišvadavęs draugų ir savo akim jų nematęs?
Tad jei širdingai prašai, kad valgyčiau šiandien ir gerčiau,
Laisvėn paleisk, kad savo akim bičiulius pamatyčiau“.
Taip aš kalbėjau, o Kirkė, pastvėrusi rykštę į ranką,
Greitai išėjo laukan ir duris atidarė kiaulidės.
Vyrai išlindo iš jos kaip kiauliai devyniamečiai,
Priešais mane sustojo visi, o Kirkė priėjo
Ir kiekvienam jau sulčių kitų nešykštėdama tėškė.
Tuoj nusišėrė šeriai, kuriais jie buvo apžėlę,
Kirkės žolių paveikti, kai jiems atsigerti ji davė.
Vėl jie atvirto žmonėm, ir dar jaunesniais, nei buvo:
Vyrai išvaizdūs, aukšti, jog net malonu pažiūrėti.
Jie tuoj pažino mane ir ranką paspaudė kiekvienas.
Verksmas užėjo visiems graudingas, net rūmai aukštieji
Aidu skardėjo aplink. Graudu pasidarė jai pačiai,
Taigi ji, deivė šviesi, prie manęs priėjo ir tarė:
„Dzeuso gentaini, Laerto sūnau Odisėjau daugminti!
Eiki dabar į marių pakrantę prie greitojo laivo.
Laivą visų pirma ištraukite drąsiai į krantą,
Turtą su rykais visais paslėpkit nunešę į olą,
Tuosyk sugrįžki vėl čia ir savo draugus atsiveski“.
Taip ji kalbėjo, ir mano širdis nūn drąsiai jos klausė.
Nieko nelaukęs ėjau prie greitojo laivo pajūrin.
Savo greitajam laive atradau bičiulius mylimiausius
Dūsaujant gailiai visus ir ašaras liejant graudingas.
Lygiai kaip veršiai, namie palikti, kad bėga prie karvių,
Tos kai pareina iš lauko, priėdusios sočiai per dieną;
Puola visi pasitikti ir šoka iš džiaugsmo, jų tvoros
Nebesulaiko, visi bliaudami pasileidžia prie močių,—
Lygiai taip vyrai dabar, mane kai pamatė pareinant,

Puolė artyn verkdami, nes jausmas juos apėmė tokis,
Tarsi jie būtų sugrįžę namo į uolotą Itakę,
Miestan savan, kur buvo kas gimęs ir augęs nuo mažo.
Kūkčiojo graudžiai visi ir sakė žodžiais sparnuotais:
„Kai, Kroniono gentaini, grįžai, nudžiugome lygiai,
Kaip į Itakę kad būtume grįžę, į tėviškės žemę.
Bet pasakyki greičiau, kur dingo mūsų bičiuliai".
  Taip jie kalbėjo, o aš atsakiau jiems žodžiais maloniai:
„Laivą visų pirma ištraukime drąsiai į krantą,
Turtą su rykais visais paslėpkim nunešę į olą,
Tuosyk visi drauge su manim skubėkit ir eikit
Savo draugų pažiūrėti šventojoj Kirkės pastogėj,
Kaip jie ten geria ir valgo ir turi visko lig sočiai".
  Taip aš kalbėjau, o vyrai nelaukė, kad vėl pakartočiau.
Tik Eurilochas dar vienas draugus sulaikyti mėgino,
Ėmė kalbėti į juos ir sakė žodžiais sparnuotais:
„Kurgi mes einam, bepročiai? Kokia nelaimė jus traukia
Lįsti į Kirkės namus, kad ta apžavėjus lig vieno
Paršais paverstų visus, piktaisiais vilkais arba liūtais
Ir uždarytų, privertus mus sergėti rūmus aukštuosius,
Kaip kad kiklopas uždarė, kai mūsų bičiuliai suėjo
Milžino būstan, kvailos Odisėjo drąsybės paklausę.
Tik per nenuovoką jo tie vargšai galvas paguldė".
  Taip Eurilochas kalbėjo, ir aš jau galvojau sau vienas,
Stverdamas už kalavijo, kuris man prie šono kabojo,
Kirsti nelaukus ilgai ir galvą į žemę nuristi,
Nors giminė man artimas jis. Bičiuliai sušokę
Tildė, ramino mane, kokiais tik kas žodžiais mokėjo:
„Dzeuso augintas kary! Tegu Eurilochas, jei leisi,
Lieka pakrantėje čia ir saugo greitąjį laivą.
Vienus tu mus nusivesk į Kirkės rūmus šventuosius".
  Šitai pasakę, patraukė draugai tolyn nuo pajūrio.
Ir Eurilochas, kurs likt nenorėjo prie gaubtojo laivo,
Ėjo drauge su visais, pabijojęs mano rūstybės.
  O tuo metu anuos bičiulius jau rūmuose Kirkė
Spėjo išprausti švariai ir, kūnus įtrynus alyvom,
Rūbais apvilko dailiais, minkštais vilnoniais chitonais.
Menėje vyrus visus linksmai bepuotaujančius radom.

Kai jie viens kitą pamatė ir visa, kaip buvo, apsakė,
Ėmė kukčiodami verkt, net rūmai skardėjo balsingi.
Deivė šviesioji todėl, prie manęs priėjusi, tarė:
„Dzeuso gentaini, Laerto sūnau Odisėjau daugminti!
Liaukitės verkt ir kukčioti taip gailiai. Ir pačiai man aišku,
Kiek prikentėjot vargų, klajodami jūroj žuvingoj,
Ir kiek jums žemėj bėdos pridarė nedorėliai žmonės.
Viską pamiršę dabar, vaišinkitės, gerkite vyną,
Kolei pirmykštė drąsa atbus vėl jūsų krūtinėj,
Kokią turėjot tada, kai uolotoj Itakėj palikot
Savo gimtuosius namus. Pailsę dabar, nusiminę,
Savo kelionės vargų nesiliaujat minėti, ir džiaugsmas
Jums nebešildo širdies: per daug iškentėję jau esat“.
  Taip ji kalbėjo, ir mūsų širdys jos drąsiai paklausė.
Kiaurus metus lig pačios pabaigos kas dieną susėdę
Mėsą mes kirtom krūvom ir gėrėme saldųjį vyną.
O kada metai suėjo ir Horos aplink apsisuko,
Mėnuo po mėnesio dilo ir baigėsi ilgosios dienos,
Tuosyk bičiuliai, mane pasivedę į šalį, pasakė:
„Laikas, nenaudėli, jau atsiminti gimtąją šalį,
Jei tau žadėta išlikti gyvam ir sugrįžti į savo
Aukštastogius namus ir mieląją tėviškės žemę“.
  Taip jie kalbėjo, ir mano širdis drąsioji paklausė.
Ištisą dieną todėl, kol saulė šviesi nusileido,
Smagūs sėdėjom puotoj ir šutinom mėsą ir vyną.
Kai nusileido jau saulė ir sutemos apgaubė žemę,
Gulti nuėjo draugai šešėlingon menėn kiekvienas.
Aš, atsigulęs tuomet į Kirkės patalą gražų,
Ją maldavau, apkabinęs kelius. Kad mane išklausytų,
Švelniai kreipiausi į ją ir žodžiais sparnuotais kalbėjau:
„Kirke mieloji! Įvykdyk tu savo pažadą duotą,
Mus į tėvynę išleisk. Aš jos pasiilgau be galo,
Taipgi ir mano draugai, kurie jau paėdė man širdį
Aimanom savo ir skundais, kai tu palieki tik mus vienus“.
  Taip aš kalbėjau, o ji man, deivė šviesioji, atsakė:
„Dzeuso gentaini, Laerto sūnau Odisėjau daugminti!
Prievarta savo namuos nelaikysiu jūsų aš niekad.
Tik priderėtų pirmiau padaryti kitą kelionę
Jums dar — į Hado namus ir į Persefonės baisiosios[76].

Ten tu paklausti galėtum tebiečio Teiresijo vėlę,
Aklojo žynio, kuris tebėra išminties nepraradęs,
Protą ir mirusiam leidžia turėti jam Persefonė,
Vienas tik jis gyvastingas, kiti — be gyvybės šešėliai".
Taip ji kalbėjo, ir mano širdis sustingo krūtinėj.
Graudžiai pravirkau, sukniubęs jos guoly, ir mielajai širdžiai
Noro neliko gyvent ir saulės žibintą regėti.
Tolei raičiaus patale, kol pasotinau ašarom sielą,
Tuosyk kreipiausi į ją ir šitokiais žodžiais kalbėjau:
„Kirke mieloji! Kas toj kelionėj parodys man kelią?
Niekas juk Hado šalin juoduoju laivu nekeliavo".
Taip jai kalbėjau, o ji man, deivė šviesioji, atsakė:
„Dzeuso gentaini, Laerto sūnau Odisėjau daugminti!
Tu nesikrimski dėl to, kad vadovo laive neturėsi.
Stiebą pastatęs tvirtai ir baltas bures atlapojęs,
Drąsiai stovėki: varys tau laivą Borėjo dvelkimas.
O kai juoduoju laivu Okeano platybę įveiksi,
Bus ten pakrantėj žemai Persefonės alkas žaliasis,
Karklų prižėlęs bergždžių ir tuopos medžių aukštųjų[77].
Laivą ištrauki tenai į gilaus Okeano pakrantę,
Pats tada eiki į Hado tamsius ir dvokiančius rūmus.
Į Acherontą šniokšdamas teka Piriflegetontas
Ten ir Kokitas[78], srauni atšaka vandeningojo Stikso.
Santakoj upių šiurpiųjų uola išsišovusi kyšo.
Kai prie tos vietos, garbus karžygy, artyn prisiirsi,
Duobę pakrantėj iškask tu uolekties ilgio ir pločio,
Auką velioniams visiems aplink ją ėmęs nulieki:
Pieno pirmiau su medum, o antrąkart vyno gardžiausio,
Trečiąsyk lieki vandens ir berki miltų miežinių,
Melski širdingai vėles bejėges su pažadu tvirtu,
Kad, į Itakę sugrįžęs, geriausią bergždžią telyčią
Tu paaukosi namuos ir dėsi dovanas brangias.
Žyniui Teiresijui skyrium dar aviną tu paaukoki,
Visiškai juodą, kuris bandoje visų pranašiausias.
Kai pažadais numaldysi numirėlių pulką garbingą,
Aviną juodą tu jiems paaukoki ir avį jauniklę,
Galvas pasukęs į šalį Erebo, o pats nusigręžki
Veidu ton pusėn[79], kur upė banguoja. Tuomet pamatysi:
Vėlės velionių sulėks, lig tolei mirusių žemėj.

Savo bičiuliams paliepk ir duoki įsakymą griežtą,
Kad aveles visas, kur varis beširdis papjovė,
Kailius nulupę, ugnin įmestų ir melstųs dievybėm —
Hadui galingam, didžiam, po to Persefonei, jo žmonai.
Pats išsitrauki sau tuoj kalaviją[80], kurs kabo prie šono,
Ir atsisėdęs neleisk, kad mirusių vėlės bejėgės
Eitų prie kraujo pirmiau, nei Teiresiją žynį paklausi.
Greitai žynys ateis ir tau, karžygy, pasirodys.
Jis pasakys tuomet kelionės tolumą ir kelią
Bei sugrįžimą namo per vandenis marių žuvingų".
  Taip ji kalbėjo. Netrukus Aušra auksasostė prašvito.
Švarų chitoną užvilko man Kirkė ir gražų apsiaustą,
Nimfa puošniu sidabro spalvos drabužiu apsivilko,
Išeiginiu, plonučiu, per liemenį jį pasijuosė
Juosta, auksais išrašyta, o galvą skraiste apsigobė.
Tuosyk ėjau per menes, bendražygiams pranešdamas žinią,
Ir kiekvienam iš jų kalbėjau žodžiais maloniai:
„Jau nebe laikas miegot, sapnų karalystėn paskendus.
Kelkitės, plauksim tuojau. Tai sakė man Kirkė galinga".
  Taip aš kalbėjau visiems. Tie žodžiai pakėlė jų dvasią.
Bet ir iš ten be nelaimės draugų išvest nepavyko.
Buvo tarp mūs Elpenoras toksai, visų pats jauniausias,
Niekad kovoj neparodęs drąsos ir proto nedidžio.
Jis tad užlipo ant stogo Kirkės rūmų šventųjų,
Užsinorėjęs atvėsti, ir teñ atsigulė girtas.
O kai subruzdo draugai, skubėdami rengtis kelionėn,
Triukšmą išgirdo jisai ir šoko iš miego neblaivas.
Kopėčių betgi aukštų nulipti jis nepataikė
Ir stačiagalviais nukrito nuo stogo, sprando slanksteliai
Jam išsinėrė keli, ir vėlė iškeliavo į Hadą.
  Kai beišeiną jau buvo draugai, aš taip jiems kalbėjau:
„Jums gal atrodo, kad vyksit namo į tėviškės šalį?
Ne, dar kitokią kelionę yra mums paskyrusi Kirkė —
Kelią į Hado namus ir į Persefonės baisiosios.
Ten mes paklausti galėsim tebiečio Teiresijo vėlę".
  Taip aš kalbėjau. O jiems krūtinėse apmirė širdys.
Puolę ant žemės, prarūdo ir plaukus sau rovė bičiuliai,
Betgi jokios naudos iš aimanų būt negalėjo.

Kolei prie greitojo laivo į pakraštį marių atėjom,
Dūsavom gailiai visi ir ašaras liejom graudingas,
Kirkė jau spėjo atskrieti prie mūsų juodojo laivo,
Aviną juodą surišus paliko ir juodą avelę
Ir kaip nebuvus išnyko. Kas gali, jei dievas nenori,
Savo akim pamatyt jį ateinant arba nueinant?

Vienuolikta giesmė

NUMIRĖLIŲ ŠALIS

O kai atėjom visi prie laivo į marių pakrantę,
Laivą visų pirma į dievišką jūrą nustūmėm,
Stiebą pastatėm juodajam laive ir bures atlapojom.
Tuosyk paėmę avis įvarėm ir patys įsėdom,
Dūsavom gailiai visi ir ašaras liejom graudingas.
O iš paskos, lydėdama laivą mėlynasnapį,
Burpūtį vėją patogų, keleivių bičiulį, mums siuntė
Kirkė gražkasė, žmogaus balsu dainuojanti deivė.
Greitai padargus visus laive sudėjom tvarkingai
Ir atsisėdom ramiai: vairininkas ir vėjas mus vedė.
Ištisą dieną mes plaukėm, ir baltosios burės nebliūško.
Kai nusileido jau saulė ir sutemos apgaubė žemę,
Krantą gilaus Okeano bedugnio mūs laivas pasiekė.
Plotuos plačiuos ir pily ten kimerijų žmonės gyvena,
Rūko pilkiausio skraiste apsigaubę. Saulė skaisčioji
Savo šviesiais spinduliais nepasiekia niekad jų krašto —
Nei kopdama aukštyn per padangių skliautą žvaigždėtą,
Nei iš padangių aukštų atgal kai leidžias į žemę.
Gaubia tuos žmones vargšus gūdžiausia naktis begalinė.
Laivą privarę prie kranto, sustojom; avis pasiėmę,
Patys išlipom ir ėjom visi Okeano pakrante,
Kolei pasiekėme vietą, kur buvo sakiusi Kirkė.
Paėmė auką laikyt Perimedas ir Eurilochas,
Aš, išsitraukęs tuojau kalaviją, kurs buvo prie šono,
Iškasiau duobę su juo gal uolekties ilgio ir pločio,
Auką velioniams visiems aplink ją ėmęs nuliejau:

Pieno pirmiau su medum, o antrąkart vyno gardžiausio,
Trečiąsyk liejau vandens ir miltų bėriau miežinių,
Melsdamas uoliai vėles bejėges su pažadu tvirtu,
Kad į Itakę sugrįžęs geriausią bergždžią telyčią
Aš paaukosiu namuos ir dėsiu dovanas brangias.
Žyniui Teiresijui skyrium dar aviną aš paaukosiu,
Visiškai juodą, kuris bandoje visų pranašiausias.
Kai pažadais numaldžiau numirėlių pulką garbingą,
Tuosyk ėmiau avis ir, pertraukęs peilį per gerklę[81],
Juodąjį kraują suleidau į duobę. O vėlės velionių,
Mirusių žemėj lig tol, pulkais iš Erebo patraukė:
Nuotakų, jaunavedžių ir mačiusių visko senelių[82],
Taipgi mergaičių jaunų, mažai teregėjusių vargo.
Ėjo kareivių pulkai, paguldyti iečių aštriųjų,
Vyrai, narsingi kovoj, su šarvais kruvinais ant krūtinių.
Tūkstančiai jų prie duobės, iš visų pašalių susirinkę,
Baisiai klegėjo ir šaukė, net perblyškau visas iš baimės.
Pašaukiau tuosyk draugus ir daviau įsakymą griežtą,
Kad aveles visas, kurias varis beširdis papjovė,
Kailius nulupę, ugnin įmestų ir melstųs dievybėm —
Hadui galingam, didžiam ir Persefonei baisingai.
Pats išsitraukiau tuomet kalaviją, kurs buvo prie šono,
Ir atsisėdau žiūrėt, kad mirusių vėlės bejėgės
Neitų prie kraujo pirmiau, nei Teiresiją žynį paklausiu.
Mūs Elpenorо vėlė pati pirmoji atėjo.
Jis nepalaidotas buvo mat žemėje plačiavieškelėj.
Kirkės aukštuosiuos namuos bičiulio kūną palikom
Neapraudotą, be kapo, nes rūpesčių buvo kitokių.
Draugą išvydęs pravirkau, nes gailestis širdį suspaudė,
Taigi kreipiausi į jį, sakydamas žodžiais sparnuotais:
„Kaip Elpenorai, tu čion atėjai į šalį šešėlių?
Eidamas pėsčias, mane su laivu juoduoju pranokai“.
Taip aš kalbėjau, o jis, iš skausmo vaitodamas, tarė:
„Dzeuso gentaini, Laerto sūnau Odisėjau daugminti!
Piktas likimas pražudė mane: padauginau vyno.
Kirkės namuos miegojau ant stogo ir, būdamas girtas,
Kopėčių jų aukštų nulipti aš nepataikiau
Ir stačiagalviais kritau į žemę, sprando slanksteliai
Man išsinėrė keli, ir vėlė atkeliavo į Hadą.

Šiandien maldauju tave dėl čia dar nesančių meilės —
Tavo žmonos ir tėvo, kuris tave mažą augino,
Dėl Telemacho, kurį tu namie palikai vienaturtį,—
Aš gi žinau, iš Hado šalies atgal tu sugrįši
Ir pro Ajajos salą laivu tvirtuoju vėl plauksi.
Joj tu, valdove, tuomet mane atsiminki, maldauju,
Ir nepaliki manęs nelaidoto, neapraudoto,
Nenusigręžk: rūstybę dievų tu sau užsitrauktum.
Taigi sudegink mane su šarvais, nešiotais anuomet,
Pilkapį aukštą supilk pakrantėje marių pilkųjų,
Idant vaikaičiai ilgai bedalį žmogų minėtų.
Paslaugą šią atlikęs, ant manojo kapo įsmeiki
Irklą, kuriuo su jumis aš yriausi, būdamas gyvas".
Taip jis kalbėjo, o aš atsakiau jam, tardamas šitaip:
„Viską aš tau, nelaimingas, įvykdysiu ir padarysiu".
Taip mes sėdėjom abu, kalbėdami žodžiais graudingais,—
Šiapus juodos duobės laikiau kalaviją virš kraujo,
Draugo šešėlis stovėjo anapus ir skundėsi gailiai.
Motinos mano velionės vėlė pasirodė tuo tarpu,
Karžygio didžio, garsaus Autoliko duktė Antiklėja.
Ją aš dar gyvą buvau palikęs, išvykdamas Trojon.
Verkti išvydęs ėmiau, nes gailestis širdį suspaudė.
Betgi neleidau ir jos, nors buvo gaila be galo,
Eiti prie kraujo pirmiau, nei Teiresiją žynį paklausiu.
Tuosyk atėjo vėlė Teiresijo, pranašo Tebų,
Su auksine lazda, mane ji pažino ir tarė:
„Dzeuso gentaini, Laerto sūnau Odisėjau daugminti!
Ko gi tu, vargše, saulės malonų žibintą palikęs,
Čia atėjai, žiūri į vėles ir į liūdną jų šalį?
Nūn pasislink nuo duobės, atitrauk kalaviją tu aštrų,
Duok paragauti man kraujo ir tau pasakyti teisybę".
Taip jis kalbėjo, o aš kalaviją, sidabrais dabintą,
Greit atitraukęs įšoviau į makštį. Žynys neklaidingas
Kraujo tamsaus paragavo ir ėmė kalbėti man šitaip:
„Trokšti saldaus pargrįžimo namo, šviesus Odisėjau.
Duos dar tau dievas vargų tūleriopų. Matau, nepaspruksi
Niekaip nuo žemės plakėjo, kuris tebepyksta įtūžęs,
Kam tu jo sūnui mielam vienintelę akį išdūrei.
Vis dėlto jums pasiseks, nors baisiai privargus, sugrįžti,

Jeigu mokėsi valdyt bendražygių ir savo godumą.
Kai tik galingu laivu Trinakijos salą pasieksi
Ir prisiirsi prie kranto per juodus vandenis marių,—
Rasi tu karves lankoj ir pulką vilnotų avelių
Helijo, dievo, kuris ir mato viską, ir girdi.
Jeigu praeisi pro jas, galvodamas apie grįžimą,—
Nors po ilgų vargų, bet grįšite jūs į Itakę.
Jeigu tu drįsi papjaut — aš prapultį tau pranašauju,
Laivui ir tavo draugams. Jei tau išsigelbėt pavyktų,
Grįši suvargęs didžiai, visų bendražygių netekęs,
Svetimo krašto laivu, namie tu negandus rasi.
Vyrai, įžūlūs begal, eikvodami tavo gėrybę,
Piršis vis dieviškai žmonai ir siūlys jai dovanas brangias.
Betgi už jų skriaudas tu gerai atmokėsi parėjęs.
O kai jaunikiams namie jau būsi galą padaręs
Ar gudrumu, arba kalaviją aštrų pastvėręs,—
Irklą patogų paimk ir leiskis į tolimą kelią,
Kolei tu žmones užtiksi, nemačiusius marių plynųjų
Ir neragavusius niekad druska užsūdyto valgio.
Raudonasnapių laivų nebus jie regėję nei matę
Švelniai nudilinto irklo, kurs laivui sparną atstoja[83].
Ženklą tikriausią aš tau pasakysiu ir nieko neslėpsiu.
Kai susitiksi keleivį, kuris ims teirautis nustebęs:
„Kam tą vėtyklę nešies, ant tvirto peties užsidėjęs?“ —
Žemėn toj vietoj įsmeik apdilusį irklą patogų
Ir Poseidonui valdovui sudėki auką gausingą:
Aviną, jautį ir kiaulių baltilčių vaisintoją kuilį.
Grįžki atvargęs namo ir sudėki šventas hekatombes
Nemirtingiems dievams, plačiųjų padangių valdovams,
Tuokart visiems iš eilės. Mirties tu sulauksi ne jūroj —
Bus ji kaip miegas lengva ir ateis tavęs pasiimti,
Kai nuo senatvės ramios jau būsi pavargęs, o žmonės
Laime sau džiaugsis visi. Sakau nesuklysdamas tiesą“.
  Taip jis kalbėjo, o aš atsakiau jam, tardamas šitaip:
„Tokia dalia dievai tik vieni, Teiresijau, džiaugias!
Bet pasakyki tu man ir aiškiai išdėstyki visa:
Štai netoliese regiu aš mirusios motinos vėlę,
Tyliai ji sėdi prie kraujo ir sūnui tikram nesiryžta
Tiesiai į veidą pažvelgti nei žodžio meilaus pasakyti.

Ką man, valdove, daryt, kad ji mane atpažintų?"
Taip aš kalbėjau, o jis tuomet atsakydamas tarė:
„Visiškai tas nesunku, ir tau aš galiu pasakyti,
Kam iš velionių šitų, lig šiolei numirusių žemėj,
Leisi prie kraujo prieit, tasai pakalbės išmintingai;
Ko neprileisi, tas tyliai nueis susigūžęs į šalį".
Viską pasakiusi man ir likimo lemtį pranešus,
Grįžo į Hadą atgal vėlė Teiresijo didžio.
Aš ir toliau toj vietoj likau. Tuo tarpu priėjo
Motina mano artyn, paragavusi kraujo, pažino
Ir, atsidusus giliai, prabilo žodžiais sparnuotais:
„Kaip tu, sūneli brangus, atėjai į šalį šešėlių,
Būdamas gyvas? Sunku ją žmogui gyvam pamatyti.
Skiria tą kraštą nuo jo ir upės, ir vandenys baisūs.
Pirm visa ko Okeanas, kurio neįmanoma niekam
Pereit pėsčiam, kas laivo, gerai įtaisyto, neturi.
Gal tu iš Trojos eini, ilgai klajojęs po jūras
Juodu laivu su draugais? Galbūt nebuvai parkeliavęs
Dar į Itakę ir savo žmonos namie neregėjai?"
Taip ji kalbėjo. O aš atsakydamas ištariau šitaip:
„Motin mieloji! Mane į Hado šalį atvarė
Reikalas didis tebiečio Teiresijo vėlę paklausti.
Dar nepasiekiau lig šiol aš Achajos ir žemėn gimtojon
Kojos įkelt negavau, nes vis tebežūstu kelionėj
Dar nuo dienos, kada, Agamemnoną šviesų lydėdams,
Į Ilioną daugžirgį kovot su trojėnais patraukiau.
Bet pasakyki tu man ir aiškiai išdėstyki visa:
Kas malonėjo atnešti tau amžiams užmigdančią mirtį?
Ar ilgalaikė liga, ar žvalioji šaulė Artemidė
Savo beskausmėm strėlėm užpuolusi kartą pašovė?
Man pasakyk apie tėvą ir ten pasilikusį sūnų —
Rankose jų dar mano valdžia, ar kitas koks vyras
Paėmė skeptrą, kai kalba visi, jog aš nebegrįšiąs?
Ir apie žmoną sakyk, ką mano ir ką ji galvoja?
Ar vis gyvena pas sūnų ir saugo visa tvarkingai,
Ar ištekėjo už kito kurio aukštakilmio achajo?"
Taip aš kalbėjau, o motina mano mieloji atsakė:
„Ji, pasakysiu tikrai, su meile širdinga ir kantriai
Rūmuose tavo gyvena. Taip slenka metai po metų

Naktys, atodūsių pilnos, o dienos ašarom plūsta.
Ne svetimoj vis rankoj valdžia: ramiai Telemachas
Sau tebevaldo karaliaus valdas, suruošdamas kartais
Pokylį šaunų, kaip vyrui, aukštai pastatytam, pritinka[84].
Daugelis kviečia ir jį. O tėvas Laertas gyvena
Kaime, nebeina niekad į miestą, ir jam nebereikia
Patalo minkšto su marškom margom ir užklodais vilnų.
Menėje guli peržiem drauge su savo namiškiais
Žemėj arti prie ugnies, prastu drabužiu apsiklojęs.
O kai vasara esti ar rudenio dienos derlingos,
Jis vynuogyne žaliam bet kur sau guolį suranda:
Lapų prikritus krūva jam patalas būna minkščiausias.
Guli ir dūsauja ten, kankinamas sielvarto didžio,
Laukia vis grįžtant tavęs, jį sunkiai slegia senatvė.
Šitaip turėjau nykti ir aš, kol mirtis man atėjo.
Ne Artemidė, žvali medžiotoja, rūmuos netyčia
Strėlę beskausmę paleidus, man gyvastį mielą nukirto,
Ir ne liga prispaudė sunki, kuri juk dažniausiai
Atima žmogui jėgas ir dvasią išvaro iš kūno —
Pasiilgimas tavęs, protingas šviesus Odisėjau,
Tavo gerumo švelnaus — man atėmė gyvastį mielą“.
  Taip ji kalbėjo, o aš, sugrudus širdžiai, norėjau
Mirusios motinos vėlę apglėbęs prispaust prie krūtinės.
Triskart veržiausi prie jos ir troškau širdingai pasiekti —
Triskart išsprūdo ji man, kaip šešėlis ar sapnas, iš rankų.
Tik graudulys dar didesnis gniaužte sugniaužė krūtinę.
Taigi kreipiausi į ją, sakydamas žodžiais sparnuotais:
„Motin mieloji, kodėl nesiduodi, kai noriu apglėbti?
Argi negalim ir Hado šaly, viens kitą apglėbę
Rankom švelniom, pasiguosti ir ašarom skausmą palengvint?
Ar gal tu šmėkla esi, man Persefonės siųstoji,
Kad aimanuočiau labiau, apverkdamas savo nedalią?“
  Taip aš kalbėjau, o motina mano mieloji atsakė:
„Vargšas tu mano sūnau, visų vargingiausias pasauly!
Ne Kroniono dukters, ne Persefonės apgaulė:
Tokis likimas visų mirtingųjų, kai amžių pabaigia.
Nei raumenų tuomet, nei kaulų neberiša gyslos;
Viską bemat sunaikina ugnies baisioji galybė,
Kai tik gyvybė miela baltuosius kaulus palieka.

O atsiskyrus vėlė kaip sapnas kokis plazdena.
Grįžki tuojau tu į šviesų pasaulį, tik viską atminki,
Idant ir žmonai paskui turėtum ką pasakyti".
Šitaip mes keitėmės žodžiais abudu. Atėjo tuo tarpu
Moterų pulkas, jas atsiuntė čion Persefonė baisioji[85].
Buvo tai žmonos kadais ar dukterys vyrų kilmingų.
Jos didžiuliu ratu prie juodojo kraujo sustojo.
Taigi aš galvą sukau, kaip jų kiekvieną prakalbint,
Ir, pagalvojęs širdy, nusprendžiau šitaip daryti:
Stvėriausi už kalavijo, kuris prie šono kabojo,
Ir joms visoms iš karto ragauti kraujo neleidau.
Tuosyk jos ėjo viena po kitos ir turėjo sakyti
Giminę savo ir kilmę, o aš klausinėjau kiekvieną.
Taip pirmutinė visų garsiatėvė Tironė priėjo.
Sakė, kad ji tikroji duktė Salmonėjo beydžio,
Žmona ją vedęs Kretėjas, Ajolo sūnus galingasis.
Buvo pamėgus begal Enipėjo dievišką upę,
Tekančią tyliai per šalį ir upių visų pranašiausią.
Maudytis eidavo ji į gražiąsias sroves Enipėjo.
Šiuo apsimetęs gudriai, galingas žemės plakėjas
Atgulė sykį su ja prie žiočių banguojančios upės.
Purpuro bangos kalnais pakilo aplinkui ir dengė
Juos iš viršaus, paslėpdamos dievą ir mergą mirtingą.
Juostą drovumo atjuosęs, mergaitei miegą užleido
Žemės plakėjas galingas, o kai pasisotino meilės,
Paėmė švelniai už rankos, vardu pavadino ir tarė:
„Džiaukis šia meile, mergaite, nes, metams į pabaigą einant,
Porą gražių vaikų pagimdysi: nelieka be vaisiaus
Priegulis nemirtingųjų. Tu auklėki juos ir auginki.
Eiki dabar namo ir tylėk, nesakiusi niekam.
Prisipažįstu — esu Poseidonas, žemės plakėjas".
Taip jai pasakęs, atgal į marių bangas pasinėrė.
O jam Tironė pagimdė Peliją drauge ir Nelėją.
Stiprūs užaugo abu ir buvo tarnai visagalio
Dzeuso Kronido. Pelijas plačiajame Jolke gyveno,
Buvo turtingas avių, Nelėjas — Pile smėlėtajam,
Sūnus kitus Kretėjui žmonių karalienė pagimdė —
Drąsų Eisoną, Feretą ir žirgvaldį Amitaoną.

Ir Antiopė atėjo, Asopo duktė gražiakasė,
Gyrėsi ji išdidžiai glėby Kronido gulėjus
Ir du vaikus pagimdžiusi jam — Amfioną ir Dzetą.
Tiedu įkūrė kadai septynvarčių Tebų tvirtovę,
Bokštus pastatė ir mūrais apsupo: be jų nemokėjo
Tebuos plačiuosiuos gyvent, nors vyrai buvo galingi.
Tuosyk išvydau Alkmenę, žmoną Amfitriono;
Toji pagimdė Heraklį, galingą ir drąsų kaip liūtą,
Dzeuso Kronido glėby pagulėjus ir meilę pažinus.
Ten ir Megarę mačiau aš, dukrą galiūno Kreonto,
Amfitriono sūnaus, dar niekad neįveikto, pačią.
Gražiąją močią Oidipo taip pat mačiau, Epikastę.
Baisų darbą padarė jinai, nežinodama nieko,
Ir už sūnaus ištekėjo, o tas gi, tėvą užmušęs,
Žmona ją vedė. Bet viską dievai mirtingiesiems apreiškė.
Sielvartus kentė Oidipas, tačiau numylėtuose Tebuos
Valdė ilgai kadmiečius dievų sprendimu pragaištingu.
O Epikasė pati sau Hado vartus atsivėrė,
Rūmuos po aukšta sija į kilpą galvą įspraudė,
Skausmo baisaus įveikta, ir savo sūnui paliko
Ilgas kančių dienas: prakeikimas jį močios lydėjo.
Ir gražiaveidę Chloridę mačiau, kurią pamylėjęs
Vedė Nelėjas, už jos gražumą mokėdamas brangiai.
Buvo jinai jauniausia duktė Amfiono Jasido,
Kurs Orchomene, miniečių mieste, kadais viešpatavo.
Ji, nutekėjus į Pilą, Nelėjui pagimdė tris sūnus —
Nestorą su Chromiju ir Periklimeną drąsuolį,
Seserį šiems ji Peronę pagimdė, grožio stebuklą.
Piršos Peronei kaimynai visi, bet tėvas Nelėjas
Nedavė jos už vyro, kol tas plačiaragių galvijų
Neatvarys iš Filakės, jėga iš Ifiklo atėmęs.
Vienas Melampas, žiniūnas beydis, ėmės to darbo.
Bet jam pamaišė dievai, nepalankią valią parodę,
Pančiai, suveržę rankas, ir piemenys, sergėję bandą.
Bet kai jau mėnesiai baigės ir skirtos dienos suėjo,
Metai atėjo kiti ir Horos aplink apsisuko —
Tuosyk žiniūną paleido šventa jo galybė Ifiklas
Už pranašavimą tikrą. Valia Kroniono įvyko.

Ledą regėjau taip pat, Tindarėjo žmoną garsingą,
Ji Tindarėjui kadai du sūnus galingus pagimdė —
Kastorą, žirgvaldį garsų, ir kumščio stipraus Polideuką.
Žemė, penėtoja močia, juos priėmė gyvus abudu.
Jie ir į Hadą nuėję naudojasi Dzeuso malone:
Būna gyvi jie abu pradieniui: jei vienądien miršta,
Kitądien kelias gyvi, su dievais jie lyginas šlove.
Ifimedėja taip pat atėjo, žmona Aloėjo,
Ir pasisakė, kad ji glėbyje Poseidono gulėjo
Ir jam pagimdė du sūnus, nors buvo abu trumpaamžiai,—
Dievui prilygstantį Otą ir garsų visur Efialtą.
Aukštus ir drūtus abu išugdė juos žemė vaisinga
Ir gražesnius nei kiti, Orioną vieną išskyrus.
Devyniamečiai jie buvo devyneto uolekčių storio,
Ūgio turėjo tuomet po devynis sieksnius kiekvienas.
Jie ir išdrįso kadais dievams nemirtingiems grūmoti,
Sąmyšį didį sukelt ir stoti į kovą audringą.
Osą mėgino užverst ant Olimpo, ant Osos užkelti
Šlamantį lapais žaliais Peliją ir dangų pasiekti.
Būtų įvykdę jie tai, jei būtų jų metai subrendę.
Bet Kronido sūnus, Lėtonės gražkasės gimdytas,
Juodu pašovė pirmiau, negu jų skruostai raudonieji
Ėmė tamsėt ir pūkas švelnutis jiems padengė žandus.
Faidrą, Prokridę ir Ariadnę gražią regėjau,
Dukrą Minojo, baisaus gudraminčio. Tesėjas iš Kretos
Vežės kadais Ariadnę į šventąją pilį Atėnų,
Bet nesuspėjo, deja: pakeliui Artemidė pašovė
Dijos mažutėj saloj, Dioniso skundų paklausius[86].
Mairą regėjau, Klimenę ir Erifilę begėdę,
Drįsusią mieląjį vyrą parduot už gabalą aukso.
Nesuminėsi visų, ir vardų pasakyt negalėčiau,
Kiek dukterų ir žmonų garsingų vyrų regėjau.
Tam ir ilgiausios nakties neužteks, o dabar gi jau metas
Eiti ilsėtis, arba prie draugų į laivą sugrįžus,
Arba čia vietoj, dievams ir jums patikėjus kelionę".
Taip jis kalbėjo. Visi net kvapą sulaikė nutilę:
Taip sužavėjo svetys toj temstančioj menėj aukštojoj.
O baltarankė Aretė tuomet vėl užvedė kalbą:
„Kaip jums atrodo, fajakai: argi čia paprastas vyras,

Argi jo ūgis ir grožis nesyji su proto šviesybe?
Mano svetys jis dabar, ir jūs tos garbės dalininkai.
Leisti namo jūs jo neskubėkit ir nepašykštėkit
Jam dovanų, nukentėjusiam taip. Juk turtų daugybę
Turite savo namuos iš malonės dievų prisikrovę".
Jai atsakydamas, tarė tuomet Echenėjas herojus,
Kurs tarp fajakų visų vyriausias amžiumi buvo:
„Vyrai mielieji! Tikrai mūs norai ir mintys sutampa
Su karalienės žodžiais protingais. Reikia juos vykdyt.
Bet Alkinojui pirmam priklauso žygis ir žodis".
Jam atsakydamas, tarė tuomet Alkinojas garbingas:
„Kas pasakyta — bus padaryta, kol aš esu gyvas
Ir fajakus štai, pamėgusius irklą, valdau kaip karalius.
Lai palūkės svetys, nors baisiai namų pasiilgęs,
Lai paviešės ligi ryto pas mus, kol spėsiu kaip reikia
Dovanas jam sutaisyt. Išleisti jį — reikalas mūsų
Lygiai visų, o mano pirmiausia, nes aš čia valdovas".
Jam atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„O Alkinojau karaliau, plačiai pagarsėjęs pasauly!
Nors čia ir kiaurus metus kaip svečiui reikėtų užtrukti,
Kol į kelionę taisysit mane ir dovanas dėsit,
Neprieštaraučiau nė kiek, nes dukart didesnis gerumas
Rankom pilnom sugrįžt į mieląją tėviškės žemę.
Daug šlovingesnis aš būsiu, man meilę ir pagarbą rodys
Vyras kiekvienas, pamatęs, kaip aš sugrįžau į tėvynę".
Jam atsakydamas, vėl Alkinojas prabilo ir tarė:
„Oi, neatrodo, garbus Odisėjau, žiūrint iš šono,
Jog apgavikas tu koks ar girčas, kurių nūn daugybę
Žemė maitina juoda, visur jie bastos po žmones,
Tauškia visokius melus, ko nieks niekada neregėjo.
Žodžiai tavieji tikri ir išmintį didžią parodo.
Lygiai kaip dainius koksai tu šiandien puikiai išdėstei
Mums ir argiečių žygius, ir savo negandus juodus.
Bet pasakyki dabar ir viską papasakok smulkiai,
Ar tu regėjai kurį bendražygių dieviškų savo,
Traukusių draug su tavim Ilionan ir kritusių mūšiuos.
Nakčiai dabar nė galo nėra, ne metas dar eiti
Gulti tau menėn savon, dar pasaką tęski nuostabią.

Lig auksasostės Aušros sutikčiau klausyt, jei galėtum
Pasakot savo vargus, sėdėdamas šičia tarp mūsų".
Jam atsakydamas, tarė tuomet Odisėjas daugmintis:
„O Alkinojau karaliau, plačiai pagarsėjęs pasauly!
Laikas ilgoms, begalinėms kalboms, bet laikas ir miegui.
Jeigu norėtum dabar tų nuotykių mano klausytis,
Nesibranginčiau pasekti daugiau ir baisesnių dalykų
Apie nelaimes draugų, kurie po pergalės žuvo,
Nors ir išėjo gyvi iš kovų kruvinųjų prie Trojos,
Grįžo namo ir buvo žmonos nedoros nužudyti.
Kai, pamosavus skraiste, Persefonė skaisčioji išblaškė
Staigiai į šonus visus vėles gležnų moteriškių,
Tuosyk atėjo vėlė Agamemnono didžio Atrido,
Baisiai nuliūdus, ir ją atlydėjo visi, kas Aigisto
Rūmuose žuvo su juo, sau radę prapultį baisią.
Greit jis pažino mane, vos akį spėjęs užmesti.
Graudžiai pravirko dėl to ir, ašarom visas pasruvęs,
Tiesė artyn rankas, norėdamas apsikabinti,
Bet nė trupučio jėgos nei galybės jau nebebuvo
Jo sąnariuos, be galo mitriuos, kai buvo jis gyvas.
Draugą pamatęs, prarūdau, nes gailestis širdį suspaudė,
Taigi kreipiausi į jį, sakydamas žodžiais sparnuotais:
„O garbingasis Atrėjo sūnau Agamemnonai didis!
Kas malonėjo atnešti tau amžiams užmigdančią mirtį?
Ar Poseidonas, žemės plakėjas, tau laivą sudaužė,
Vėjus piktuosius paleidęs, ir jūroj pilkojoj prigirdė,
Ar užsirūstinę žmonės tave sausumoj nudaigojo,
Kai tu pagrobei jų karves ar pulką gražiųjų avelių,
Ar kada miestą išgriovei ir žmonas ėmei į vergiją?"
Taip jam kalbėjau, o jis tuomet atsakydamas tarė:
„Dzeuso gentaini, Laerto sūnau Odisėjau daugminti!
Ne Poseidonas, žemės plakėjas, man laivą sudaužė,
Vėjus piktuosius paleidęs, ne jūroj pilkojoj prigirdė,
Ne užsirūstinę žmonės mane sausumoj nudaigojo —
Mirtį priartino man ir galą padarė Aigistas,
Susikalbėjęs su žmona manąja, namo pasikvietęs,
Vaišių metu, kaip kitas kad užmuša jautį prie ėdžių.
Taip aš mirtim niekinga miriau, šalia bendražygiai
Galvas padėjo visi tarytum kiauliai baltilčiai,

Vyro turtingo namuos skerdžiamieji vienas po kito
Gimtajai dienai, vestuvėms ar iškilmę rengiant kitokią.
Tau atsitiko matyti juk žūstančių vyrų daugybę,
Dvikovoj krito vieni, kiti jų — mūšy nirtingam.
Būtų labiau sudrebėjus širdis, jei būtum regėjęs
Tarpu skobnių, kraterų pilnų ir valgių rinktinių
Gulint svetainėj visus klanuos pajuodusio kraujo.
Betgi už viską baisiau man buvo riksmas Kasandros,
Seno Priamo dukters, kai ją Klitaimnestra klastinga
Smaugė šalia manęs. Rankas nuo žemės dar kėliau
Mirdamas, durklą norėjau ištraukt, o ji, besarmatė,
Tuoj nusisuko šalin ir rankos piktos nepakėlė
Lūpoms užčiaupt ir užmerkti akims išeinančio Hadan.
Nieko baisiau ir begėdiškiau nėra juk už pačią,
Galinčią širdį palenkt prie tokio kruvino darbo,
Kokį sumanė ji man, ir savo tikrąjį vyrą,
Pinkles paspendus, klastingai nužudė. O aš vis galvojau:
Gyvas ir sveikas grįšiu gimtinėn, ir kokis bus džiaugsmas
Mano vaikams ir tarnams, o ji, pamėklė nelaboji,
Sau užsitraukė negarbę ir baisią gėdą padarė
Moterims lygiai visoms, nors jų ne viena geraširdė“.
Taip jis kalbėjo, o aš atsakydamas ištariau šitaip:
„Ir pagalvoti baisu, kaip Atrėjo genties neapkenčia
Dzeusas, valdovas žaibų, naudodamas moterų pinkles
Jau nuo seniai! Kiek mes per Eleną vyrų paklojom!
O Klitaimnestra namo sugrįžusiam pasalą taisė“.
Taip aš kalbėjau, o jis tuomet atsakydamas tarė:
„Taigi ir tu nebūk toks atviras savajai pačiai,
Ne visada jai viską pranešk, ką būsi girdėjęs.
Dalį tiesos pasakyk, o dalį mokėki nuslėpti,
Nors tu nuo rankos žmonos tikrai, Odisėjau, nemirsi.
Nei išminties, nei širdies gerumo juk Penelopei,
Mielai Ikarijo dukrai, niekad ir niekur nestigo.
Nuotaka buvo jaunutė ir liko namie ji anuomet,
Kai mes išėjom į karą. Sūnus prie krūtinės jos buvo
Dar kūdikėlis, o nūn jau vyrų taryboje sėdi.
Koks jis laimingas, kad tėvas mielasis atras jį sugrįžęs,
Glausis prie tėvo ir jis, kaip dera mylinčiam sūnui.
Mano akims sūnumi pasidžiaugti maniškė neleido

Nė valandėlės: mane ji pirmiau užmušt paskubėjo.
Šiandien patarsiu dar tau, ir tu įsidėki į širdį:
Laivą slaptai privaryk prie tėviškės mielojo kranto,
Kad nežinotų: tikėt moteriškėm negalima niekad[87].
Bet pasakyki tu man ir aiškiai išdėstyki viską:
Ar jums neteko girdėt, kur mano sūnus begyvena,
Ar smėlėtam Pile, ar Orchomene prisiglaudęs,
Ar gal jau pas Menelają, pas dėdę Spartoj plačiojoj.
Žemėj tikrai tebėra dar nemiręs šviesusis Orestas".
Taip jis kalbėjo, o aš atsakydamas pratariau šitaip:
„Veltui, Atride, mane klausinėji. Nesu aš girdėjęs,
Ar jis dar gyvas, ar miręs, o taukšt, kas ant seilės, nenoriu".
Taip mes sėdėjome ten ir keitėmės žodžiais graudingais,
Dūsavom gailiai abu ir liejom ašaras karčias.
Tuosyk atėjo vėlė garbingo Pelido Achilo,
O su ja buvo Patroklas ir Antilochas beydis,
Taipgi Ajantas, kuris tarp danajų ūgiu ir iš veido
Buvo gražiausias, tiktai Pelejoną beydį išskyrus.
Greitai pažino mane vėlė Ajakido greitkojo
Ir, atsidusus giliai, prabilo žodžiais sparnuotais:
„Dzeuso gentaini, Laerto sūnau Odisėjau daugminti!
Paikas drąsuoli, ar kokį baisesnį dar žygį atliktum?
Kaip nebijojai keliauti į Hadą, į mirusių šalį,
Kur be jausmų jie gyvena, pabaigusių vargą šešėliai?"
Taip jis kalbėjo, o aš atsakydamas ištariau šitaip:
„Mielas Achilai, Pelėjo sūnau, achajų tvirtybe!
Reikalas privertė čia atkeliaut pas Teiresiją žynį,
Gal patarimą jis duos, kaip grįžt į uolotą Itakę.
Dar nepasiekiau lig šiol aš Achajos ir žemės gimtosios
Nebučiavau, nėr galo vargų. Už tave, Pelejonai,
Niekad nebuvo žmogaus laimingesnio ir būti negali.
Gyvą anuomet tave kaip dievą gerbėm argiečiai,
Šiandien tu vėl valdovas esi numirėlių tarpe,
Čia atkeliavęs. Todėl, kad mirei, nesiskųski, Achilai".
Taip aš kalbėjau, o jis man vėl atsakydamas tarė:
„Nėr ko taip guosti ir girti mirties, šviesus Odisėjau.
Aš malonėčiau geriau už tarną būti pas kitą
Žmogų beturtį, kuris ir duonos pristinga ne kartą,
Nei karaliauti visų ligi šiol numirusių tarpe.

Bet pasakyki tu man, kaip laikos sūnus mylimasis,
Ar su pirmosiom gretom į karą traukia, ar slepias.
Ir apie tėvą sakyk, Pelėją, gal teko girdėti,
Ar mirmidonuos dar vis tebelaiko valdžią garbingai,
Ar nebeklauso dabar jo niekas Heladėj ir Ftijoj,
Kai jau senatvės našta rankas ir kojas prislėgė?
O, kad aš būčiau tenai, kur šviečia saulė skaisčioji,
Toks jam gynėjas, kaip tuosyk buvau plačiojoje Trojoj,
Kai narsingiausius karius, už Argą kovodamas, klojau!
O, kad į tėvo namus nors akimirką tokis pareičiau!
Kaip sudrebėtų tada nuo mano rūstybės kiekvienas,
Kas jį senatvėj nuskaust ar valdžią atimti mėgina!"
Taip jis kalbėjo, o aš atsakydamas ištariau šitaip:
„Apie beydį Pelėją, deja, negirdėjau aš nieko.
O apie sūnų, tau brangų ir mielą Neoptolemą,
Aš pasakysiu teisybę, kaip tu reikalauji ir nori.
Gaubtašoniu laivu aš pats į Skirą nuplaukęs,
Į gražiaaulių achajų stovyklą jį atvežiau jauną.
Kai ten, prie Trojos pilies, susirinkdavom karo tarybon,
Stodavo pirmas visad ir tardavo žodį nekvailą —
Nestoras, dievui prilygstąs, ir aš teimdavom viršų.
O kai mes Trojos laukuos kovodavom ginklais variniais,
Niekad jis vyrų būry neištvėrė, pulke nestovėjo —
Pirmas vis, būdavo, šoka, ir nėr varžovo jo drąsai,
Kruvino mūšio metu išguldo vyrų daugybę.
Nesuminėsi visų, ir vardų pasakyt negalėčiau,
Kiek jisai vyrų nukovė, begindamas didvyrius Argo.
Noriu tik vieną primint — Euripilą, Telefo sūnų.
Pervertas ietim jis krito, bet pulką ketiečių paklojo,
Ginti Priamo atėjęs, kai dovanos močią sugundė.
Buvo gražus nuostabiai, su dievišku Memnonu lygus.
Kai mes susėdom arkly, kurį padarė Epėjas[88],—
Patys drąsieji argiečiai, ir mano priedermė buvo
Spąstų gudriųjų duris atsklęsti ir vėl uždaryti —
Tuosyk kiti danajų vadai ir tarėjai protingi
Ašarą braukė slapta, jų rankos ir keliai drebėjo,
Jo tiktai vieno man savo akim neteko regėti,
Ar kad išblykštų kada, ar šluostytųs ašarą tylią,
Riedančią skruostu, mane tik ne sykį prašė, maldavo

Leisti iš arklio laukan, kalavijo rankeną spaudė
Ir variaiešmę ietį, grasindamas pražūčia Trojai.
O kai aukštoji Priamo pilis neatlaikė ir griuvo,
Grobį ir dovaną gražią sau gavęs, sėdo į laivą
Linksmas ir sveikas, nei ieties greitos nesužeistas niekur,
Nei kalavijo aštraus neužgautas, kaip esti ne sykį
Mūšio metu, kur siaučia Arėjas, nelenkdamas nieko".
  Taip aš kalbėjau. Tuo tarpu vėlė Ajakido greitkojo
Kėlės ir žingsniais plačiais per plėnūnių lanką nuėjo,
Džiaugsmo pilna, kad aš pasakiau, jog sūnus jo garbingas.
Vėlės tuo tarpu kitų lig tolei mirusių žemėj
Liūdnos stovėjo aplink ir savo sielvartais guodės.
Vien Telamono sūnaus Ajanto vėlė nelaiminga
Laikės atokiai, rūstybės pilna už pergalę mano,
Kai kivirče dėl Achilo šarvų aš paėmiau viršų
Tuosyk achajų laivyne. Juos dėjo motina deivė.
Priteisė man trojėnų vaikai ir Paladė Atėnė.
O, kad aš ginčo dėl tos dovanos nebūčiau laimėjęs!
Šitokią galvą dėl tųjų šarvų mat priglaudė žemė,
Galvą Ajanto[89], kuris ir stotu vienodai, ir žygiais
Buvo danajuose pirmas po Pelejono beydžio.
Tad aš kreipiausi į jį, sakydamas žodžiais meilingais:
„Argi turėtum, Ajantai, sūnau Telamono garbingo,
Ir po mirties vis pykt ant manęs dėl šarvų nelemtųjų?
Buvo žadėta dievų jiems negandu būti argiečiams.
Mūras tu mūsų buvai, ir žuvusio turim, achajai,
Kaip dėl Achilo Pelido, taip lygiai visi nusiminę
Ir dėl tavęs aimanuot. Čia niekas kitas nekaltas:
Dzeusas patsai aštriaiečių danajų kariuomenę visą,
Baisiai supykęs, išblaškė ir tau pažymėjo likimą.
Betgi, karaliau, prieik arčiau, paklausyki mūs žodžio
Ir, apgalėjęs rūstybę, atgręžk savo širdį prakilnią".
  Taip aš kalbėjau, o jis neatsakė ir tuoj nusigręžęs
Draug su kitų velionių vėlėm nuėjo į miglą.
Būtų nors pykdamas žodį prataręs, kurio taip norėjau[90],
Širdį tuo tarpu manoj krūtinėj apėmė noras
Mirusių dar kitų vėles pamatyt ir pakalbint.
  Taigi išvydau Minoją, Kronido garbingąjį sūnų.
Rankoj turėjo jis lazdą auksinę ir mirusius teisė,

Soste sėdėdams, o tie stovėdami klausė sprendimų
Arba sėdėjo aplink plačiavarčiuose rūmuose Hado.
Ir Orioną gavau pamatyti, milžiną baisų.
Gaudė jis žvėris dabar plėnūnių prižėlusioj pievoj,—
Būdamas gyvas, juos buvo užmušęs kalnuos aukštaskardžiuos.
Rankoje laikė varinę ir niekad nedylančią lazdą.
Titiją irgi mačiau aš, sūnų Žemės garbingos.
Dirvoj gulėjo jisai, apkėtęs margus devynis.
Pora peslių tupėjo šalia ir kepenis draskė,
Kiek tik galėjo giliau, apsigint neįstengė jo rankos.
Jis mat Lėtonę užpuolė, Kronido gulovę garbingą,
Einančią Piton sutikęs laukuos Panopėjo žaliuosiuos.
Taipgi Tantalą mačiau tebekenčiantį kančią sunkiausią.
Jis ežere giliam panarintas lig smakro stovėjo,
Baisiai ištroškęs atrodė, tačiau atsigerti negavo:
Kai tik mėgindavo lenktis, norėdamas lūpas pavilgyt,—
Traukdavos tuoj į šalį vanduo ir dugnas po kojom
Likdavo juodas bemat — išdžiovindavo demonas žemę.
Medžiai virš jo galvos prinokusiais vaisiais mosavo,
Kriaušėm geltonom, granatais, gardžiais obuoliais raudonaisiais,
Figom, saldžiom kaip medus, ir slypinčiom lapuos alyvom.
Bet kai tik siekdavo stvert ir ranką tiesdavo senis,
Vėjas pakeldavo juos lig pat debesuotų padangių.
Ten ir Sisifą mačiau aš, vargstantį vargą be galo.
Plušo su akmeniu jis, plačiai už kraštų įsitvėręs.
Net įsirėžęs žmogus darbavosi rankom ir kojom,
Risdamas uolą į kalną, ir kai jau galėjo atrodyt
Viršų pasieksiąs bemat — pusiausvyrą pameta vargšas,
Ir kaip griaustinis akmuo atgal į pakalnę nudunda.
Vėl tada griebiasi darbo, ir visąlaik prakaitas karštas
Srūva jo kūnu stambiu, o galva gi dulkėse skęsta.
Ir jo galybę Heraklį gavau aš tada pamatyti[91],
Vieną šešėlį tik jo, nes pats tarp dievų nemirtingų
Leidžia sau laiką puotoj, apglėbęs Hebę gražblauzdę,
Dukterį Dzeuso galingo ir Heros su aukso kurpaitėm.
Klykdamos skraidė aplink, it paukščių išgąsdintas pulkas,
Mirusių vėlės, o jis kaip naktis stovėjo paniuręs,
Rankoj laikydamas lanką ir strėlę, ant saito padėtą,
Dėbčiojo baisiai akim, atrodė, jog šaus negalvojęs.

O įstrižai per krūtinę pasietas perpetės diržas
Ryškiai spindėjo, paveikslais margais lig kraštų išrašytas.
Meškos ten buvo, šernai laukiniai bei liūtai žvitrakiai,
Ir kruvini karai su mūšiais ir vyrų žudynėm.
Vyras, kurs šitokį diržą padarė ir jį išdabino,
Pats nepralenktų savęs ir gražesnio nepadarytų.
Greitai Heraklis pažino mane, vos spėjęs išvysti,
Ir, atsidusęs giliai, prabilo žodžiais sparnuotais:
„Dzeuso gentaini, Laerto sūnau Odisėjau daugminti!
Gaila žiūrėt, kaip velki tu likimo uždėtąją naštą,
Lygiai kaip aš vilkau, kol švietė man saulė skaisčioji.
Aš juk buvau Kroniono sūnus, bet vargų išvargtųjų
Galo nerastum. Tarnaut kitados turėjau kaip vergas
Žmogui, visai menkam[92], kurs darbų man pramanė sunkiausių.
Liepė jis man iš čia trigalvį šunį atvesti[93],
Darbo, sunkesnio už tą, tuomet sugalvot nemokėjo.
Atnešiau šunį aš jam, iš Hado rūmų pavogęs,
Žygin lydėjo Hermėjas mane ir šviesakė Atėnė".
Šitai pasakęs, į Hado namus pargrįžo Heraklis.
Tuotarp aš vietoje kantriai sėdėjau, gal dar pasirodys
Kas iš herojų, kurie jau buvo žuvę prieš amžius.
Rasi ir būčiau pamatęs aš vyrus, kurie man rūpėjo,
Sūnus garbingus dievų — Tesėją ir Peiritoją,
Bet susirinko tuomet numirėlių minios be skaičiaus,
Šaukdamos garsiai, mane tad išblyškusį baimė pagavo,
Kad netikėtai gorgonės klaikios galva neiškiltų,
Ją Persefonė nuožmi galėjo pasiųsti iš Hado.
Taigi skubiai aš į laivą grįžau ir savo bičiuliams
Paliepiau grįžti tuojau ir lynus atrišti nuo kranto.
Greitai sušoko visi ir savo suoluos atsisėdo.
Laivą pagavo srovė Okeano galingo ir nešė,
Varėme irklais pirmiau, kol patekom į vėją patogų.

Dvylikta giesmė

SIRENĖS, SKILA, CHARIBDĖ, HELIJO JAUČIAI

Iš Okeano srovių didžvandenių laimingai išplaukęs,
Marių plačiųjų bangas beskrosdamas, laivas atskriejo
Vėl į Ajają, tenai, kur iš rūmų Aušros rožiapirštės
Helijas kyla į dangų ir Horos pulku jį palydi.
Irklais paspaudę kiečiau, išvarėme laivą smėlynan
Ir, nesušlapę nė kiek, išlipom į jūrų pakrantę.
Ten, kol sulaukėm Aušros pasirodant, gerokai numigom.
O kai ryto duktė Aušra rožiapirštė prašvito,
Pasiunčiau vyrus tuomet, kad iš Kirkės rūmų nuėję
Vargšo Elpenoro kūną paimtų ir čia atlydėtų.
Kranto pakriaušėj aukštoj prikirtę malkų jo laužui,
Laidojom, graudžio pilni, ir ašaras liejom gailingas.
Kai pelenais jau baigė pavirst jo kūnas ir ginklai,
Pilkapį aukštą supylėm ir vietoj paminklinio ženklo
Įsmeigėm irklą viršuj, yrimosi ilgo aptrintą.
  Apeigas baigėm visas, bet nesusitikti su Kirke,
Grįžę iš Hado, mes negalėjom: netrukus atėjo
Ji, pasipuošus gražiai, o tarnaitės, ją atlydėję,
Prinešė duonos, mėsų ir žėrinčio vyno raudono.
Stojusi mūs vidury, šviesioji deivė prabilo:
„Nutrūktagalviai! Gyvi jūs ėjot į Hadą, kad reiktų
Dukart numirti, kai žmonės kiti po kartą temiršta.
Visa pamiršę, dabar vaišinkitės, gerkite vyną
Ištisą dieną pas mus. Rytoj, kai Aušra pasirodys,
Plauksite vėl. Aš rodysiu kelią ir ženklą paduosiu,

Kur bus pavojus, kad jums per klastą kieno pražūtingą
Jūroj ar žemėj daugiau nebereiktų kentėti nelaimių.
Taip ji kalbėjo, ir mūsų vyriškos širdys paklausė.
Ištisą dieną todėl, kol saulė šviesi nusileido,
Smagūs sėdėjom puotoj ir šutinom mėsą ir vyną.
Kai nusileido jau saulė ir sutemos apgaubė žemę,
Sugulė vyrai tuomet prie laivą prilaikančių virvių.
Kirkė už rankos mane nuo jų pavedėjo į šalį
Ir apie viską teiravos, prie šono arti pasiguldžius.
Aiškiai išdėsčiau aš jai, kaip kas atsitiko ir buvo.
Man atsakydama, Kirkė šviesioji prabilo ir tarė:
„Visa gerai padarei, kaip derėjo. Dabar paklausyki,
Ką pasakysiu aš tau, o kita primins ir pats dievas.
Tu prie sirenių netrukus priplauksi[94], o jos suvilioja
Žmogų kiekvieną, kam tenka kada prie jų prisiartint.
Kas, nežinodamas to, priplaukia ir gauna išgirsti
Balsą sirenių, daugiau to žmona ir vaikai mažutėliai
Nebesulauks pargrįžtant namo, nekrykštaus iš džiaugsmo.
Savo balsingom dainom pavergia jo širdį sirenės,
Pievoj susėdę žalioj. Aplinkui žuvusių vyrų
Kaulai boluoja krūvom ir pūsta odos pajuodę.
Tu gi, kai plauksi pro jas, ausis užlipdyki bičiuliams,
Vaško padaręs iš korio saldaus, kad jie neišgirstų,
Kaip jos dainuoja. O pats paklausyki, jei norą turėsi,
Betgi tave tegu pririša jie už rankų ir kojų
Stačią prie stiebo, gerai apvyniodami virvėm suktinėm.
Tuosyk tau bus smagu sirenių balso klausytis.
Jeigu pradėsi prašyt ar liepsi draugams, kad atrištų,
Jie teneklauso tavęs ir virvėm tvirčiau tesuveržia.
Pro sirenes praplauks bendražygiai tavo laimingai.
Šiandien tačiau negaliu pasakyti aš tau nei patarti,
Kelią katrą pasirinkti toliau. Reikės apsispręsti
Tau širdyje pačiam. Paklausyki, koks vienas ir kitas.
Šiapus dvi uolos aukštai išsišovę iš marių, pro jąsias
Šniokšdamos veržiasi bangos skaisčios Amfitritės melsvakės.
Jas laimingieji dievai uolom klajūnėm vadina[95].
Jokis sparnuotis pro jas nespėja pralėkt, net greičiausių
Miško balandžių būrys, ambrosiją nešantis Dzeusui:
Vienas jų žūsta visad, atsitrenkęs į skardžiąją uolą,

Ir į jo vietą todėl vis naują siunčia Kronidas.
Laivas atplaukęs pro jas nesuspėja niekad praskrieti.
Juodas skeveldras aplink ir prigėrusių vyrų lavonus
Baisūs verpetai kasdien ir marių bangos nešioja.
Vienas tik laivas išvis pro jas tepraplaukė kartą —
Argas, išgirtas visų, iš Ajeto kai grįžo su vilnom.
Būtų verpetas ir jį gal tėškęs į milžinę uolą,
Jei ne Hera, kuri praplukdė iš meilės Jasonui.
Uolos ir kitapus kyšo, į plačią padangę iškilę
Savo viršūnėm aštriom. Plieniniai debesys plaukia
Nuolat pro jas, nepraleidžią šviesos, ir oro nebūna
Giedro virš jų niekados, nei vasarą karštą, nei žiemą.
Jokis mirtingas žmogus neįkoptų į jas nei nukoptų,
Nors ir turėtų jisai bent dvidešimt rankų ir kojų.
Itin slidi ir skardi aukštesnioji, sakytum — tašyta.
Urvas į vakaro pusę šioje uoloje atsivėręs
Lyg pragarmės juodos. Pro šitą šoną turėtum
Savo gaubtuoju laivu praskrieti, šviesus Odisėjau.
Vyras, laive pasistiepęs ir strėlę iš lanko paleidęs,
Urvo vis tiek nepasieks: aukštai jo anga prasižiojus.
Ten gyvena Skila ir skalyt piktai nesiliauja.
Balsas plonutis kaip vos atsiradusio mažo šunyčio,
O ji pati sudėjimo stambaus, ir, kas ją pamatė
Ar pamatys, pasidžiaugti negaus, nors būtų pats dievas.
Kojų bent dvylika Skilos, ir visos vikrios be galo,
Turi šešis ilgiausius kaklus, ant jųjų kiekvieno
Kyšo bjauriausia galva, nasruos jai dantys trieiliai,
Tankūs ir aštrūs visi, mirties juodosios pritvinkę.
Kūną lig pusės gilyn į tamsų urvą sutraukus,
Galvas visas lauke ties praraja nuolat ji laiko,
Žvalgosi iš viršaus ir viską godžiai žvejoja —
Ir delfinus, ir šunis, ir bangžuvį sunkų pagauna
Sau iš bandos, kurią Amfitritė šniokščianti gano.
Niekad jūreiviai lig šiol negalėjo girtis pravarę
Juodąjį laivą sveiki: dantim pagriebia po vyrą
Ir išsitraukia bemat iš greitojo laivo juodsnapio.
  Antrąją uolą, žemesnę, taip pat, Odisėjau, išvysi,
Ji netoliese nuo tos, strėle galėtum pasiekti.
Auga ant jos didžiulė figa, plačiašakė, lapota.

Šičia Charibdė garsi juoduosius vandenis siurbia,
Triskart įtraukia perdien ir triskart išpurkščia pro gerklę,
Klaikiai baisu. Ir tave ji gali įsiurbt, jei pateksi.
Nuo pražūties neišgelbės tuomet nė žemės plakėjas.
Taigi laikykis arčiau prie Skilos ir laivą juodsnapį
Greitai varyki pro ją, nes žymiai didesnis gerumas
Vyrų netekti šešių nei visiems pražūti iš karto".
  Taip ji kalbėjo, o aš atsakydamas ištariau šitaip:
„Deive šviesioji! Tu man pasakyki tikrą teisybę,
Ar negalėčiau kaip nors išvengt pragaištingos Charibdės
Ir apsiginti nuo Skilos, jei vyrus grobti mėgintų?"
  Taip aš kalbėjau, o man šviesioji deivė atsakė:
„Paikas drąsuoli! Ir čia tau rūpi, tuoj stvėrus už ginklo,
Veržtis jėga. Ne mažesnis jauties už dievus nemirtingus?
Ne trumpaamžis žmogus, o pabaisa jinai nemirtinga!
Didelė, baisiai pikta, ne vyrui ją nugalėti.
Nieko negelbės drąsumas, geriausia jos atsilenkti.
Stabtelsi kiek prie uolos, kol spėsi ištraukt kalaviją,
Ir štai pavojus, kad ji, paskubėjusi galvas iškišti,
Kiek tik jų turi, visas, pagrobs vėl šešetą vyrų.
Plauki todėl paskubom ir šaukis į Krataidę,
Motiną Skilos, kurią nelaimei žmonių ji pagimdė.
Močia ją gali sudraust, kad jūsų daugiau nebepultų.
  Tuosyk Trinakijos salą priplauksi, kur Helijo jaučių
Ganos didžiausi pulkai ir aibė smulkiųjų galvijų.
Jaučių septynios bandos, tiek pat gražiavilnių avelių,
Penkiasdešimt bandoj kiekvienoj. Nedidėja jų skaičius
Ir nemažėja taip pat[96]. Lampetija ir Faetūsė,
Deivės piemenės, kasdien jas gano, abi gražiakasės
Nimfos, kurias padangių dievui Neaira pagimdė,
Motina deivė, abi pagimdžius ir užauginus,
Pasiuntė jas toli gyvent į Trinakijos salą,
Tėvo galvijų ganyt ir jaučių jo lenktaragių.
Jeigu praeisi pro juos, galvodamas apie grįžimą,
Nors po ilgų vargų, bet grįšite jūs į Itakę.
Betgi jei drįsi papjaut — aš prapultį tau pranašauju,
Laivui ir tavo draugams. Jei tau išsigelbėt pavyktų,
Grįši suvargęs didžiai, visų bendražygių netekęs".
  Taip ji kalbėjo. Netrukus Aušra auksasostė prašvito.

Deivė šviesioji pakilo ir grįžo per salą į rūmus.
Aš pargrįžau į laivą ir paliepiau savo bičiuliams
Rinktis ir sėsti visiems, atrišus lynus nuo kranto.
Greitai sušoko visi ir, savo suoluos atsisėdę,
Vandenis jūros pilkosios irklais kapoti pagavo.
O iš paskos, lydėdama laivą mėlynasnapį,
Vėją, kurs temptų bures, mums pasiuntė it palydovą
Kirkė gražkasė, baisi ir dainą pamėgusi deivė.
Laivo padargus visus pastatėm tvarkingai kaip dera
Ir atsisėdom laive: vairininkas ir vėjas jį varė.
Tuosyk aš vyrams tariau, nors nerimas spaudė man širdį:
„Vyrai mielieji! Ne vienas ar du privalo žinoti
Visa, ką šiąnakt kalbėjo man Kirkė, deivė šviesioji.
Aš pasakysiu, geriau jūs žinokit: netrukus ar žūsim,
Ar pasisaugoję nuo giltinės ir likimo pabėgsim.
Taigi visų pirma sirenių dieviško balso
Saugotis liepia ji mums ir pievos, žiedais padabintos.
Leido klausytis tik man vienam, tačiau jūs turėsit
Saugiai pririšti mane, kad nė pajudėt negalėčiau,
Stačią prie stiebo, gerai apvyniodami virvėm suktinėm.
Jeigu pradėsiu prašyt ir liepsiu atpalaiduoti,
Jūs neklausykit ir dar tvirčiau suveržkite raiščiais".
Taip aš kalbėjau draugams, atvirai pasakydamas viską.
Nė nepamatėm tuomet, kaip laivas tvirtasis atplukdė
Mus prie sirenių salos, nes vėją turėjom patogų.
Bet netikėtai vėjas nuščiuvo. Tyla ir ramybė
Jūroje užviešpatavo, vilnis jos dievas suglostė.
Vyrai sušoko tuojau ir, baltas bures suvynioję,
Numetė jas gaubtajam laive, o patys susėdę
Irklais egliniais, tvirtais žiluosius vandenis šiaušė.
Aš nebelaukiau ilgiau ir durklu gniužulą vaško
Smulkiai sutrupinau tuoj ir rankom gerai jį sumaigiau.
Vaškas lengvai išsiminkė, į delnus galingus pakliuvęs
Ir dar vidurdienio saulės karštuos spinduliuos palaikytas.
Vyrams ausis aš tada užlipdžiau visiems ligi vieno.
Jie nepamiršę pririšo mane už rankų ir kojų
Stačią prie stiebo, gerai apvyniodami virvėm suktinėm,
Ir atsisėdę irklais vėl vandenis pilkus kapojo.
Kai prisiartinom tiek, kiek šaukiančio balsas nueina,

Stengdamies tyliai prasmukt, sirenės laivą pamatė,
Plaukiantį greitai pro šal, ir žavią giesmę užtraukė:
„Suki čionai, Odisėjau šviesus, achajų didybe,
Laivą sustabdęs, išlipk ir mūsų dainos paklausyki.
Niekas juoduoju laivu nepraplaukė niekad pro šalį,
Balso, saldaus kaip medus, iš mudviejų lūpų neklausęs.
Tuosyk jis plaukia smagus ir dalykų gražių sužinojęs.
Žinom iš seno mes puikiai abi, ką Trojoj plačiojoj
Argo ir Trojos kariai, dievams panorėjus, kentėjo.
Žinom taip pat, kas dedas dabar penėtojoj žemėj".
 Taip jos giedojo balsais maloniais. Man širdį užplūdo
Noras klausytis, todėl maldavau bičiulius, kad atrištų,
Galva pamodamas jiems. Bet yrėsi jie įsirėžę,
O Perimedas ir Eurilochas pašokę priėjo
Ir dar tvirčiau apvyniojo mane, nešykštėdami virvių.
Greit iš akių mums prapuolė krantai ir sirenių žavingo
Balso nei jų giesmės nebebuvo nė aido girdėti.
Vašką iškrapštė tuomet bendražygiai mano mielieji
Sau iš ausų visi ir mane atrišo nuo stiebo.
 Kai jau už mūs pasiliko sala, pastebėjau iš tolo
Dūmus ir aukštas bangas, ir gausmas baisus pasigirdo.
Apėmė baimė visus, net irklai išsprūdo iš rankų
Ir mataškavos srovėj palaidi, o laivas sustojo:
Rankos yrėjų nusvirę jau jo nebevarė iš vietos.
Tuosyk per laivą ėjau, ramindamas vyrus savuosius,
Ir kiekvienam jų kalbėjau, parinkdamas žodį malonų:
„Vyrai mielieji! Ar maža dar mes patyrėm pavojų?
Čia nebegali klaikiau atsitikti negu pas kiklopą,
Kur mus siaubūnas baisus į tamsią olą uždarė.
Bet ir iš ten visi per mano buklumą ir drąsą
Saugiai pasprukom, ir jūs tą pavojų smagiai prisiminsit.
Meskite baimę šalin ir, ką aš sakau, paklausykit:
Stverkitės drąsiai už irklų ir šniokščiančius vandenis marių,
Sėdę į suolus, kapokit, galbūt visagalis Kronidas
Duos ir iš to pavojaus gyviems ir sveikiems išsigelbėt.
Tau, vairininke, galiu dar priminti, geriau įsikalsi:
Tavo štai rankose vairas, ir tu, jį tvirtai įsitvėręs,
Laivo neleiski tenai, kur dūmai ir bangos putoja.
Tiesiai į uolą varyk, žiūrėdamas, kad nenuneštų

Kartais į šalį srovė. Tuomet jau būtume žuvę".
Taip aš kalbėjau, o vyrai nelaukė, kad vėl pakartočiau.
Skilos, kurios nasrų neišvengsime, jiems neminėjau,
Kad nepamestų galvos ir, iš rankų irklus paleidę,
Vienas per kitą visi nesiveržtų į vidurį laivo.
Betgi ir man pačiam iš galvos netikėtai išėjo
Kirkės duotasis skaudus patarimas ginklu nesiginti.
Greit įsinėriau į šarvus ir, dvejetą iečių galingų
Stvėręs į savo rankas, aš tekinas leidaus į laivo
Priekį, nes tikras buvau, kad Skila uoloj pasislėpus
Galvas, kiek turi, iškiš bendražygių pagrobt nelaimingų.
Ji nesirodė tačiau, net akys pavargo bežiūrint
Ir besidairant visur po migloj paskendusią uolą.
Šitaip į sąsiaurį mes įsiyrėm ir krūpčiojom nuolat:
Skilos bijojom iš ten, o čia nemirtinga Charibdė
Siurbė pro žiotis baisias karčiuosius vandenis marių.
Srovę kai vėmė laukan, kunkuliavo kaip katilas karštas,
Ugnį pakūrus po juo, ir tiško aukštai į padangę
Putos į šonus abu, uolų pasiekdamos viršų.
O kada siurbė vidun karčiuosius vandenis marių —
Jūra, atrodė, pareis į jos gerklę, aplinkui tik sklido
Gausmas siaubingas uolos, pro apačią matėsi dugnas
Su akmenėliais pilkšvais. Iš baimės perblyško vyrai.
Kol, išsigandę mirties, spoksojom visi į Charibdę,
Spėjo pagrobti Skila iš mūsų gaubtojo laivo
Šešetą vyrų, pačių drąsiųjų, pačių galingųjų.
Žvilgsnį pagręžęs staiga į vyrus ir greitąjį laivą,
Vos pamatyti bespėjau rankas keberuojant ir kojas
Tiesiai virš mano galvos. Kaip rėkė ir plyšojo baisiai!
Šaukėsi mano pagalbos. Deja, paskutinį jau kartą.
Kaip kad ant kranto žvejys atsisėdęs su meškere ilga
Jauką, pritaisęs gudriai ant jaučio kietojo rago,
Meta į vandenį gilų žuvims smulkesnėms vilioti,
O kai prikimba, ištraukia ant kranto spurdančią vargšę —
Šitaip spurdėjo ir jie, kai Skila juos nešės į urvą
Ir prie angos prarijo visus, nors šaukės pagalbos,
Tiesė rankas į mane ir gynės jėgom paskutinėm.
Vaizdo, graudesnio už tą, nesu aš niekad regėjęs
Savo akim, nors jūrų keliuos baisybių netrūko.

Kai pro uolas prasprukom visas, pro baisią Charibdę
Mes ir pro Skilą, tuomet pasirodė netrukus žavioji
Dievo sala, joj ganėsi gražūs jaučiai plačragiai,
Ožkos mekeklės ir avys Helijo Hiperiono.
Dar su laivu juoduoju savu tebebūdamas jūroj,
Jau išgirdau garde uždarytų jaučių baubimą,
Skardų bliovimą avių. Man tuoj ir krito į širdį
Pranašo Tebų, garsaus Teiresijo aklojo, žodis,
Taipgi Ajajos valdovės Kirkės, kuri man prisakė
Helijo, džiaugsmo žmonių trumpaamžių, salos atsilenkti.
Tuosyk aš vyrams tariau, nors nerimas spaudė krūtinę:
„Žodžių manųjų, mieli, paklausykit, nors jūs nusiminę.
Noriu aš jums pranešti žiniūno Teiresijo žosmę,
Taipgi Ajajos valdovės Kirkės, kurie man prisakė
Helijo, džiaugsmo žmonių trumpaamžių, salos atsilenkti.
Mūsų čia laukia baisi prapultis, kaip tvirtino juodu,
Taigi pro šalį, bičiuliai, pasukite juodąjį laivą".
Taip aš kalbėjau, ir jiems krūtinėse širdys sudrebo.
O Eurilochas man, žodžiais piktais atšaudamas, tarė:
„Akmeniaširdis esi, Odisėjau, ir tvirtas be galo,
Keliai tau niekad nelinks, turi geležinę sveikatą.
Taigi ir savo draugams, palaužtiems vargų ir nemiego,
Kojos į žemę iškelti neduodi. O mes vakarienę
Čia, vandenų apsuptoj saloj, išsivirtume skanią.
Nori priversti, kad vėl, nakties užklupti iš netyčių,
Salą aplenkę, tuščiai klajotume jūroj miglotoj.
Naktį juk vėjai, laivų skandintojai, kyla smarkiausi,
Mums pasakyki, kur bus užuoglauda nuo pražuvimo,
Jei netikėtai užklups mus audra su kaukiančiais vėjais,
Notas pakils ar piktasis Zefyras, kurie pirmutiniai
Varo į dugną laivus prieš valią dievų visagalių.
Taigi sustokim geriau, paklusę tamsiajai nakčiai,
Ir išsivirkime sau vakarienę prie greitojo laivo,
O atsikėlę rytoj vėl trauksime jūron plačiojon".
Taip Eurilochas kalbėjo, ir jį bendražygiai palaikė.
Aš supratau lengvai, jog dievas mums prapultį rengia,
Ir, atsakydamas jam, kalbėjau žodžiais sparnuotais:
„Vieną priversti mane tau bus nesunku, Eurilochai.
Bet paklausyk: visi man didžiąją priesaiką duokit:

Jeigu mes kaimenę jaučių ar pulką nemažą avelių
Rastume ten saloje,— nedarykit paikos šventvagystės,
Niekas nelieskit avies nei jaučio. Geriau be pavojaus
Valgykit tuos valgius, kurių mums Kirkė pridėjo".
Taip aš kalbėjau, ir jie man davė priesaiką šventą.
O kai prisiekė visi ir priesaikos apeigą baigė,
Tvirtąjį laivą įvarėm į prieplauką plačią ir tylią.
Buvo šaltinis vandens, tad vyrai pakrantėj prie laivo
Išvirė gardžią visiems vakarienę patogiai ir greitai.
O kada alkį numalšėm ir troškulį kiek apgesinom,
Tuosyk, geruosius draugus prisiminę, pravirkome gailiai,—
Juosius prarijo Skila, iš gaubtojo laivo pagrobus.
Jų mes raudojome tol, kol miegas saldusis užėjo.
Trečdalis buvo nakties bepalikę, ir žvaigždės jau sėdo,
Kai debesų atvarytojas Dzeusas, vėjus paleidęs,
Užvertė audrą ant mūs ir debesiu juodu užklojo
Žemę ir jūrą iškart, sutemo kaip rudenio naktį.
O kai ryto duktė Aušra rožiapirštė prašvito,
Laivą, sukibę visi, įtraukėm olon aukštaskliautėn.
Nimfų žaidimo ir šokio vieta ten buvo iš seno.
Sukviečiau aš į vyriją visus ir taip jiems kalbėjau:
„Vyrai mielieji! Greitajam laive ir valgyt, ir gerti
Sočiai pakanka, galvijų nelieskit, bėdos pridarysit.
Jaučiai plačragiai ir avys priklauso dievui rūsčiajam
Helijui Sauliui, kuris ir mato viską, ir girdi".
Taip aš kalbėjau, ir jiems tie žodžiai pataikė į širdis.
Mėnesį visą Notas tik pūtė, ir vėjo kitokio
Vis negalėjom sulaukt: kasdien čia Euras, čia Notas.
Vyrai, kol duonos visiems ir vyno raudono užteko,
Nėjo prie jaučių artyn, brangindami savo gyvybę.
Bet kai išseko laive jau maisto atsargos visos,
Landžioti ėmė visur, ieškodami kokio laimikio:
Paukštį gal kur pasigaus ar žuvis suspurdės pasivėrus
Ant meškerės riestos, nes pilvą degino alkis.
Kartą ėjau į salą gilyn, pasimelsti norėjau
Nemirtingiesiems dievams, gal kelią tėvynėn parodys...
Vienas nusprendęs pabūt atokiau nuo visų bendražygių,
Aš nusiploviau rankas ir, ramią užuovėją radęs,
Melstis pradėjau dievams, amžiniesiems Olimpo valdovams.

Jie ant blakstienų tuomet man saldųjį miegą užleido.
O Eurilochas tuo tarpu sugundė vyrus į pikta:
„Žodžių manųjų, draugai, paklausykit, nors jūs nusiminę.
Lygiai visokia mirtis baisi žmonėms nelaimingiems,
Bet nusibaigti badu — baisiau už viską pasauly.
Taigi paimkime, vyrai, mes Helijo jaučius geriausius
Ir paaukokim dievams, plačiųjų padangių valdovams![97]
Jeigu sugrįšim kada į Itakę ir tėviškės žemę,
Helijui Hiperionui šventovę aukštą, didingą
Mes pastatysim, jokių brangenybių jai puošt negailėję.
Jeigu, supykęs ant mūsų dėl tų stačiaragių galvijų,
Laivą į dugną nuleis, dievų pritarimo sulaukęs,—
Jūroj prigerti geriau, iškart atidavus gyvybę,
Nei čia nudvėsti badu saloj, negyvenamoj amžiais".
Taip Eurilochas kalbėjo, ir jį bendražygiai palaikė.
Jaučių tuojau atsivarė, parinkę iš būrio geriausius.
Pievose, ne per toli nuo laivo mėlynasnapio,
Kaimenė ganės visa riebių plačiaragių galvijų.
Vyrai tuos jaučius apstojo ratu ir, dievams pasimeldę,
Lapų užbėrė žalių, nuo ąžuolo aukšto paraškę:
Miltų miežinių baltų tvirtasuoliam laive nebebuvo[98].
Tad pasimeldę jaučius papjovė, jų odas nulupo,
Kulšis atkirto visų, riebalais storai apvyniojo,
Dvigubu sluoksniu taukų, ir mėsą ant jųjų sukrovė.
Nebeturėjo ir vyno jie degančiai aukai apšlėkti,
Vandeniu tyru todėl aukojamas atnašas laistė.
O kai jau sudegė kulšys, taurių vidurių paragavo,
Mėsą, kas liko, smulkiau sukapoję, pavėrė ant iešmų.
Miegas tuo tarpu saldus nuo mano blakstienų pabėgo.
Staigiai pašokau ir leidaus prie greitojo laivo pajūrin.
Kelio visai nebedaug lig riestojo laivo beliko,
Kai kepamos mėsos man kvapas dūrė į nosį.
Aš suvaitojau tiktai ir šaukiaus dievų amžinųjų:
„Tėve mūs Dzeuse ir jūs, dievai, laimingi per amžius!
Mano nedaliai pirmiau užleidote miegą prakeiktą,
Kad, pasilikę vieni, taip baisiai draugai padarytų".
O ilgarūbė Lampetija davė tuoj žinią atbėgus
Helijui Hiperionui, kad mes papjovėme jaučius.
Tas užsirūstino baisiai ir tarė dievams nemirtingiems:

„Tėve mūs Dzeuse ir jūs, dievai, laimingi per amžius!
Vyrus Laerto sūnaus Odisėjo reikia nubausti.
Jie, nedorieji, papjovė man jaučius, kuriais aš džiaugiausi,
Kildamas rytą kasdien į aukštą dangų žvaigždėtą
Ir kai, apskriejęs ratu, iš padangių grįždavau žemėn.
Jei kaltininkams nebus atmokėta, kaip jie užsipelnė,
Leisiuos į Hadą tuomet ir šviesiu numirusių šaliai“.
Jam debesų atvarytojas Dzeusas atsakė ir tarė:
„Helijau, švieski toliau kaip švietęs dievams nemirtingiems
Ir trumpaamžiams žmonėms, gyvenantiems žemėj našiojoj.
Greitąjį laivą aš jiems į smulkias skeveldras sumalsiu,
Žaibą ugninį paleidęs į tamsią putojančią jūrą“.
Visa tai man pasakė vėliau gražiakasė Kalipsė.
Ji iš Hermėjo, eiklaus žinionešio, buvo girdėjus.
Aš jau tuo tarpu, atgal prie laivo sugrįžęs pajūrin,
Išbariau juos po vieną visus, tačiau nebebuvo
Man kas daryt: papjautieji galvijai atgyt negalėjo.
O nemirtingi dievai tuoj ženklą vyrams parodė:
Šliaužiojo odos kaip gyvos, mėsa maurojo ant iešmų,
Ir iškepta, ir žalia, balsu kaip jaučių tikriausių.
Šešetą visą dienų bendražygiai mano mielieji
Ūžė puotavo linksmai ir pjovė jaučius šventuosius.
O kad septintą dieną jau atsiuntė Dzeusas Kronidas,
Vėjas pradėjo lėtėt, viesulais vis siautęs lig tolei,
Sėdę į laivą, tuojau į plačiąsias marias pasileidom,
Stiebą iškėlę aukštyn ir baltas bures atlapoję.
Vos pasiliko sala ta už mūsų ir jau nebebuvo
Žemės regėti jokios: dangus vien ir marios aplinkui,—
Debesis juodus ūmai virš mūsų gaubtojo laivo
Sutelkė Dzeusas, ir jūra po juo pasinėrė į tamsą.
Plaukti galėjom labai neilgai: bemat pasisuko
Priešais Zefyras smarkus ir viesulu užkaukė gūdžiai.
Vėjo narsai nutraukė abi atasijas stiebo.
Stiebas nugriuvo ant laivo, ir plačios burės su kartim
Visos nukrito laivan, o griūdamas stiebas užtvojo
Mūs vairininkui geriausiam ir baisiai suknežino kiaušą,
Galvą suplodamas jam, o pats vairininkas kaip naras
Jūron išpuolė kūliais, ir gyvybė išėjo iš kaulų.
Dzeusas sugriaudė staiga ir plieskė žaibu mums į laivą.

Tas susiūbavo plačiai, pataikytas Dzeuso perkūno,
Padvelkė aitriai siera, ir vyrai iškrito į jūrą.
Kaip vandenyno varnus aplinkui juodąjį laivą
Bangos juos mėtė, kilojo, grįžimą jiems atėmė dievas.
Galvą pametęs, bėgiojau po laivą, kol smūgis galingas
Šonus atplėšė visus ir dugną nunešė vilnys.
Atgulė stiebas dabar ant dugno, vanduo tik dar plaikstė
Virvę storiausią, ilgą, iš jaučio odos nuvytą.
Ja prisitaikęs šiaip taip surišau aš dugną ir stiebą
Ir, atsisėdęs ant jų, pasidaviau vėjams baisūnams.
Betgi Zefyras tuomet nustojo viesulu kaukęs,
O pasikėlė tuoj Notas, ir nusmelkė širdį man baimė,
Kad atsidursiu aš vėl prie nasrų Charibdės baisiųjų.
Ištisą naktį jis nešė mane, o kai saulė tekėjo,
Aš jau buvau tarp Skilos uolos ir pabaisos Charibdės.
Siurbė galingai gerklėn ji marių vandenis karčius.
Aš už alyvos aukštos, iškėlęs rankas, nusitvėriau
Ir pakibau kaip šikšnosparnis koks: nebuvo nei kojų
Kur pastatyt apačioj, nei kaip iškopti į viršų.
Šaknys jos buvo toli, o šakos, plačiai išsiskleidę,
Didelės, storos ir tankios, šešėliu dengė Charibdę.
Įsikabinęs laikiaus ir laukiau, kol, gerklę išvertus,
Dugną ir stiebą išspjaus. Prailgo man laikas belaukiant,
Kol juos išspjovė. Kada vakarienės grįžta teisėjas,
Spręsti pabaigęs ginčus teisybės ieškančių vyrų,—
Tokiu laiku iš Charibdės gerklės sugrįžo man rąstai.
Tuosyk aš rankom ir kojom, kiek buvo jėgų, pasispyriau
Ir papūškėjau pačion gilumon prie rąstų savųjų.
Priplaukiau ir, užkopęs ant jų, su rankomis yriaus.
Skilos daugiau pamatyti žmonių ir dievų visų tėvas
Man nebeleido. Tikrai prapulties nebūčiau išvengęs.
  Blaškė mane devynias dienas, o naktį dešimtą
Tėškė dievai į Ogigijos salą, tenai, kur gyvena
Deivė galinga, žavi dainininkė gražkasė Kalipsė.
Meiliai sutiko, vaišino... Bet argi verta kartoti?
Vakar jau sykį esu ir tau, ir žmonai garbingai
Viską apsakęs šioj menėj, ir man malonumo nebūtų
Antrąsyk pasakot tai, ką visi girdėjo ir žino“.

Trylikta giesmė

ODISĖJAS IŠPLAUKIA IŠ FAJAKŲ ŽEMĖS IR PARVYKSTA ITAKĖN

Taip Odisėjas kalbėjo. Visi tylėjo nuščiuvę.
Juos sužavėjo svetys pritemusioj menėj aukštojoj.
Jam atsakydamas, tarė tuomet Alkinojas garbingas:
„O Odisėjau! Dabar, kai manųjų namų aukštastogių
Peržengei slenkstį varinį, namo pargrįžti tau kelio
Vėtros jau nebeužkirs, nors daug iškentėjai lig šiolei.
Lygiai norėčiau ir jums kai ką dar priminti, didžiūnai,
Viešintiems mano namuos kasdien ir turintiems garbę
Tamsųjį vyną girsnot ir dainiaus gražbalsio klausytis.
Svečiui drabužiai seniai jau guli skrynioj dailiojoj,
Skrynioj ir aukso gražiausi daiktai, ir dovanos brangios,
Visos, kurias jam fajakų didžiūnai teikės atnešti.
Imkim ir duokime dar po trikojį ir katilą gražų
Vyras kiekvienas, paskui iš žmonių galėsim surinkti[99]
Ir atsilygint: vienam per sunku tiek daug dovanoti".
Taip Alkinojas kalbėjo. Su žodžiais jo vyrai sutiko,
Ir, nebegaišę ilgiau, visi jie namo išsiskirstė.
O kai ryto duktė Aušra rožiapirštė prašvito,
Tuosyk suėjo prie laivo ir prinešė vario puikiausio.
Viską sudėjo gražiai jo galybė šventa Alkinojas,
Pats pakopėjęs laivan, po suolais, kad kliūčių nebūtų
Irklais patogiai mosuot, kai leisis vyrai į kelią.
Pas Alkinoją tuomet susirinko į puotą didžiūnai.
Jautį aukojo dėl to jo galybė šventa Alkinojas
Dzeusui Kronidui juodmigliui, kurs valdo visą pasaulį.
Kulšis sudėję ugnin, jie kėlė puotą gausingą,

Smagūs, laimingi visi, o jiems Demodokas giedojo,
Dieviškas dainius, žmonių mylimasis. Šviesus Odisėjas
Kreipė tolydžio akis į visa apšviečiančią saulę,
Kad ji tik leistųs greičiau, nes jam vis magėjo kelionė.
Lygiai kaip vakaro dairos artojas, kurs ištisą dieną
Plėšė dirvoną, dvylius į tvirtą žambrį pakinkęs,—
Taigi jis laukia dabar, kad saulės žibintas užgestų,
Eis vakarienės tada, nors links jam iš nuovargio keliai,—
Lygiai taip buvo smagu Odisėjui, kad leidosi saulė.
Linksmas jis kreipėsi į fajakus, pamėgusius irklą,
O pirmučiausia į Alkinoją, ir tarė jiems šitaip:
„O Alkinojau karaliau, plačiai pagarsėjęs pasauly!
Auką nulieję, mane palydėkit ir likit laimingi.
Viskas dabar prieš akis, ko širdis pageidauti galėjo,—
Ir išleistuvės, ir doviai gražiausi. Dievai uraniečiai
Lai man palaimą suteiks, kad žmoną savo bekaltę
Rasčiau namie ir gyvus sveikus visus artimuosius!
Jūs, pasiliekantys čia, kad visad galėtumėt džiaugtis
Savo dorosiom žmonom ir vaikais! Dievai jums teduoda
Laimę visokią, ir žmonės bėdų te niekad nemato!"
  Taip jis kalbėjo. Didžiūnai visi žavėjos ir prašė
Svečią namo parlydėt, nes kalba jis taip išmintingai.
O Alkinojo galia pavadino šauklį ir tarė:
„Vyno kraterą atmiešk, Pontonojau, taures jo pripilki
Ir pastatyki visiems, kad, Dzeusui Kronidui nulieję,
Svečią galėtum išleist į mielą tėviškės žemę".
  Ir Pontonojas, vyno, apsaldančio širdį, atmiešęs,
Lygiai pripylė visiems priėjęs, didžiūnai nuliejo
Amžiais laimingiems dievams, plačių padangių valdovams,
Vietoj iš savo krėslų. Tuomet Odisėjas pakilo,
Paėmė taurę dvidugnę ir, duodamas rankon Aretei,
Kreipės maloniai į ją ir tarė žodžiais sparnuotais:
„Liki, valdove, sveika, sulauk laimingai senatvės,
Kol prisiartins mirtis, nuo kurios žmogus nepabėgsi.
Aš iškeliauju, o tu, šiuos namuos sveika pasilikus,
Džiaukis vaikais ir savo žmonėm, ir vyru karalium!"
  Šitai pasakė šviesus Odisėjas ir žengė per slenkstį.
O Alkinojo galia pavadino šauklį ir liepė
Jį nulydėti į marių pakrantę prie greitojo laivo.

Pasiuntė savo mergas ir Aretė, kad jį palydėtų.
Švarų apsiaustą turėjo nunešti viena ir chitoną,
Skrynią, gražiai padarytą, paėmusi nešė antroji,
Trečiajai liepė pridėt jam valgių ir vyno raudono.
Taip jos atėjo prie jūros, kur prieplaukoj laivas stovėjo,
Sunešė vyrai tvirti į gaubtąjį laivą paėmę
Dovanas brangias visas, ir gėrimą gardų, ir valgį.
O Odisėjui paklojo virš kilimo maršką drobinę
Gaubtojo laivo blikty, paskuigalio pusėj aukštojoj,
Kad sau miegotų ramiai, ir jis atsigulė greitai,
Žodžio netaręs. Tuomet prie irklų susėdo jūreiviai
Ir atvyniojo virves nuo akmenio kiauro pakrantėj.
Rėžėsi vyrai atgal ir vandenis irklais kapojo.
Miegas netrukus tvirtai Odisėjo blakstienas sulipdė,
Ilgas ir kietas, kuris panašus it brolis į mirtį.
Laivas tas, kaip keturkinkė žirgų, kai lyguma lekia,
Vienas už kitą eikliau, botago šmaikštaus pavaryti,
Galvas iškėlę aukštai, ir skirtąjį kelią įveikia,—
Lygiai taip laivas dabar pašokėjo, o paskui jį plūdo
Purpuro bangos putotos be perstojo šniokščiančioj jūroj.
Skriejo skriete — ne plaukė jisai, nė sakalas greitas
Jo pasivijęs nebūtų, nors jis tarp sparnuočių lakiausias.
Greitai kaip niekad vilnis putojančių marių jis skrodė,
Veždamas vyrą, kuris išmintim su dievais rungtyniavo,
Betgi ir vargo lig šiol, ir sielvartų daug iškentėjo,
Stojęs kovon su herojais ar blaškomas vėtrų po jūras.
Šiąnakt miegojo ramiai, vargus ir nelaimes pamiršęs.
Kol patekėjo skaisčioji žvaigždė, apreiškianti žemei,
Kad pasirodys ryto duktė Aušra rožiapirštė,
Salą pasiekė, bangas nugalėjęs, mariaskrodis laivas.
Forkino, senio jūrinio, vardu pavadintas Itakėj
Uostas, kur įlanką plačią abipus juosia kaip mūrai
Statūs, uoloti krantai, toli įsipjovę į jūrą.
Jųjų statumas bangas, atvaromas vėjų iš jūros,
Atremia, ir už jų be pavojaus laivai tvirtablikčiai
Gali stovėt nerišti, į saugų uostą patekę.
Uosto vienam krašte plačialapis alyvmedis auga,
O po medžiu didžiulė ola graži, pavėsinga,
Ir paaukota ji nimfoms, kurios vadinas najadės.

Amforos jos viduje ir indai kiti akmeniniai
Stovi pasieniais, juose sau krauna atsargas bitės.
Staklės akmens pastatytos oloj, ir nimfos jom audžia
Gražų, it purpuras marių, audimą, tikrą stebuklą,
Ir amžinai neišsenkąs šaltinis čiurlena. Į olą
Du įėjimai, iš šiaurės šalies žmonėms trumpaamžiams,
Kitas, kuris į pietus, dievams; nekėlė ten kojos
Niekad nė vienas žmogus: ten takas nemirtingųjų.
Čia prisiyrė jūreiviai, žinodami vietą iš seno.
Kelio pritrūko, ir laivas lig pusės užšoko ant kranto
Įsibėgėjęs: taip smarkiai jį varė irkluotojų rankos.
Vyrai išlipo visi iš tvirtojo laivo pakrantėn.
Jie Odisėją iškėlė paėmę iš gaubtašonio
Draug su linų drobule ir purpuro kilimu margu
Ir atsargiai, kad jis nepabustų, paguldė ant smėlio.
Tuosyk iškrovė dovius, kuriais jį fajakų didžiūnai
Užvertė išleisdami dėl meilės didžiai Atėnei.
Viską sudėjo gražiai prie alyvos drūto kamieno,
Kiek atokiau nuo kelio, kad kartais koks pakeleivis
Nepasiimtų pamatęs, kol spės Odisėjas atbusti.
Viską sutvarkę, namo jie pasuko. O žemės plakėjas
Vis nepamiršo grūmonių savų, kuriom Odisėją
Buvo bauginęs, ir, Dzeuso valios klausdamas, tarė:
„Tėve Kronide! Daugiau pagarbos iš dievų nemirtingų
Nebesulauksiu, nes jau su manim nesiskaito fajakai,
Norint jie žmonės mirtingi ir mano, be to, giminiečiai.
Aš nebe šiandien žinau, kad grįžt Odisėjas turėjo,
Daug prikentėjęs vargų (visai jam atimti grįžimą
Aš negalėjau: kitaip tu esi pažadėjęs ir sakęs),
Tuotarp jį miegantį šiąnakt laivu be vargo parplukdė
Ir išsodino Itakėj, daugybę dovių sudėję,
Vario ir aukso krūvas ir glėbį drabužių gražiausių.
Tiek Odisėjas nebūtų tikrai parsivežęs iš Trojos,
Grįždamas tiesiai be vargo su grobio dalim paskirtąja.
Jam debesų atvarytojas Dzeusas atsakė ir tarė:
„Tuo negaliu patikėt, galingas žemės plakėjau!
Nepagarbos tau nerodo dievai. Baisus juk dalykas
Amžium vyresnio ir tokio garbingo dievo negerbti.
Jei kas žmonių jėgom ir galybe tau nesilenktų

Ir nepagerbtų tavęs — visuomet jam galėsi atkeršyt.
Elkis su tokiu, kaip nori ir kaip širdis pageidauja".
Jam Poseidonas, žemės plakėjas, atsakė ir tarė:
„Greitai aš taip padaryčiau, juodmigli, kaip man čia kalbėjai,
Bet kad privengiu aš vis ir būgštauju tavo rūstybės.
Šiandien aš baisiai norėčiau fajakų gražųjį laivą,
Grįžtantį taip iš kelionės, miglotoj jūroj pastverti
Ir sudaužyt, kad jie pagaliau išsigandę nustotų
Žmones vežioję, o miestą aukštais kalnais aš aptverčiau[100]".
Jam debesų atvarytojas Dzeusas atsakė ir tarė:
„Kaip man atrodo, brolau, tau štai ką reikėtų daryti:
Kai iš tvirtovės fajakai stebės, kaip laivas pargrįžta,
Jų akyse paversk jį uola netoliese nuo kranto,
Duoki jam išvaizdą laivo, kad žmonės, stebuklą pamatę,
Imtų stebėtis, bet miesto kalnais aukštaisiais netverki".
Kai tik išgirdo tai Poseidonas, žemės plakėjas,
Atlėkė Scherijon tuoj, šalin fajakų gimtinėn.
Ten palūkėjo, kol krantą pasieks mariaskrodis laivas,
Skriedamas greitai bangom, ir tuosyk, artyn atskubėjęs,
Pavertė jį uola ir tvirtai įsodino į dugną,
Drūčiai paspaudęs ranka, ir nuėjo sau apsigręžęs.
O susirinkę ant kranto kalbėjo žodžiais sparnuotais
Tarpu savęs ilgairkliai fajakai, garsūs jūreiviai.
Kreipės ne vienas į savo kaimyną ir sakė jam šitaip:
„Baisūs dalykai, žmogau, kas jūroj supančiojo laivą,
Skubantį grįžt į namus? Mes patys visi tai regėjom".
Taip jie kalbėjo, tačiau nežinojo, kodėl taip įvyko.
O Alkinojas tuomet į juos prabilo ir tarė:
„Oi oi oi! Nė nebeklausk! Įvyko, ką tėvas manasis
Buvo pasakęs kadais: ant mūs Poseidonas šnairuojąs,
Kad, nebijodami nieko, visus, kas prašo, vežiojam.
Sakė, žadąs Poseidonas fajakų gražųjį laivą,
Grįžtantį taip iš kelionės, miglotoj jūroj pagriebti
Ir sudaužyt, o miestą kalnais didžiuliais aptverti.
Išpranašavo senukas, ir šiandien jo žodis įvyko.
Rankų tačiau nenuleiskim ir, kaip aš sakysiu, darykim.
Liaukitės žmones vežiot, nors kartais, į miestą atėję,
Mūsų pagalbos prašys. Poseidonui mes, nieko nelaukę,
Dvylika jaučių gerų paaukokim, kad pasigailėjęs

Miesto aukštaisiais kalnais mums teiktųsi neapstatyti".
Taip jis kalbėjo, o žmonės drebėdami suvedė jaučius.
Meldėsi tuosyk ir dėjo aukas Poseidonui galingam
Žymūs fajakų šalies vadai ir tarėjai protingi,
Aukurą aukštą apstoję. Šviesus Odisėjas tuo tarpu
Tėviškės žemėj iš miego pabudo ir jos nepažino,
Dvidešimt metų nebuvęs. O deivė Paladė Atėnė,
Dzeuso duktė, jį apsupo miglom, norėdama duoti
Išvaizdą visiškai kitą ir jam patarti, kaip elgtis,
Kad jo žmona nepažintų pirmiau, draugai ir miestiečiai,
Kol neatkeršys žmonos jaunikiams už jų įžūlumą.
Svetima viskas dėl to dabar pasirodė karaliui —
Ir vaikštinėti takai, ir prieplaukos uosto patogios,
Ir nuskalautosios uolos, ir medžiai kuplūs, skaroti.
Tarsi įgeltas pašoko ir žvalgės į gimtąją žemę.
Ašaros ėmė jam plūst, tad, rankom galingom sudavęs
Sau per šlaunis, atsiduso giliai ir pratarė šitaip:
„Vargas man vėl! Kokių čia žmonių krašte atsidūriau?
Gal jie atšiaurūs labai, teisybės negerbią laukiniai.
O gal malonūs svečiams, ir dievą pažįsta jų širdys?
Kurgi padėsiu turtus dovanotus ir kur aš atklydau,
Vargšas, dabar? Geriau juos būčiau palikęs fajakuos
Ir atsidūręs kaip nors pas kitą galingą karalių.
Būtų jisai gal priglaudęs mane ir grįžti padėjęs.
Neneša nūn galva, kur turtą paslėpti. Čia vietoj
Jo nepaliksiu, nes dar pasisavins kas norint užtikęs.
Baisūs dalykai! Kokia išmintis ir koks teisingumas
Buvo fajakų didžiūnų, vadų ir tarėjų protingų!
Žemėn visai kiton atgabeno, nors andai žadėjo
Į aukštauolę Itakę parvežti, ir žodžio nelaikė.
Dzeusas tegu juos nubaus, visų skriaudžiamųjų globėjas,
Dievas, kurs regi visus ir keršija, kas nusikalsta.
Imsiu geriau suskaičiuosiu turtus ir patikrinsiu visa,
Ar veždami nebus ko pavogę iš gaubtojo laivo".
Šitai pasakė ir ėmė skaičiuot trikojus išrašytus,
Katilus brangius ir auksą, ir audeklus, dailiai išaustus.
Nieko netrūko iš jų. Vien dūsavo žemės gimtinės,
Vilkdamas kojas krantu be perstojo šniokščiančių marių
Ir aimanuodamas gailiai, kol jį susitiko Atėnė

Kaip ilgavilnių avių ir ožkų ganytojas jaunas,
Dailiai nuaugęs, grakštus, tikriausias sūnus karaliūnas.
Ilgo apsiausto skvernus jis permetęs buvo per petį,
Rankoje ietis lengva, ant kojų gražios papėdės.
Jį Odisėjas pamatė, priėjo artyn apsidžiaugęs
Ir prakalbėjo maloniai, sakydamas žodžiais sparnuotais:
„Pirmą, bičiuli, tave sutinku, į šį kraštą patekęs.
Būki tad sveikas ir širdžia pikta manęs nesutiki.
Turtą priglobti padėk ir mane apsaugok: kaip dievą
Šiandien maldauju tave ir puolu prie kelių tavųjų.
Visa tu man pasakyki teisingai, aš noriu žinoti,
Kas gi per kraštas čionai ir kas čia per žmonės gyvena?
Rasi viena aukštauolių salų ar gal koks didžiulis
Ruožas žemyno derlingo, giliai išsišovęs į jūrą?“
Jam atsakydama, tarė šviesakė deivė Atėnė:
„Nesumatus, bičiuli, esi ar iš tolo atvykęs,
Jeigu tu klausi, kaip kraštas vadinas. Nėra jis, man rodos,
Visiškai nieko nevertas, ir daugelis puikiai jį žino,—
Ar jie gyventų rytuos, kur pateka saulė kas rytą,
Ar vakarų šaly, tirštųjų miglų karalystėj.
Žemė uolota, tiesa, ir žirgams važinėti netinka,
Bet neatrodo skurdi, nors plotai jos ne didžiausi.
Duona mūs dirvose auga skalsi, ir vynuogės dera,
Kai nestokoja lietaus ir kai rasos rytmečio gailios.
Geros ganyklos ožkoms ir galvijams, nestinga ir girių,
Medžių visokių, gausu versmių, neišsenkančių niekad.
Vardą Itakės, svety, galėjai girdėti ir Trojoj,
Nors ji, pasak žmonių, baisiausiai toli nuo Achajos“.
Taip ji kalbėjo. Daug vargęs šviesus Odisėjas nudžiugo.
Linksma jam buvo girdėt, kaip giria tėviškės žemę
Deivė Paladė Atėnė, duktė egidvaldžio Dzeuso.
Taigi jis kreipės į ją, tarydamas žodžiais sparnuotais,
Nors dar teisybės nesakė ir kalbą suko į šalį,
Duodamas protui mikliam pramanyti daiktus nebūtus:
„Minint Itakę girdėjau, viešėdamas Kretoj plačiojoj,
Už vandenynų toli, o šiandien gi pats atkeliauju
Štai su šituo lobiu. Vaikams jo dalį palikęs,
Bėgti turėjau, nes Idomenėjo mylimą sūnų
Užmušiau aš, Orsilochą greitkojį, kurs Kretoj plačiojoj

Vyrus, garsius bėgikus, pralenkdavo kojų greitybe,—
Jis užsimanė atimti man grobį, kur Trojoj laimėjau
Ir dėl kurio vargų prikentėjau be krašto, be galo,
Stojęs į kovą su vyrais ir blaškomas vėtrų po jūras,—
Vien tik už tai, kad Trojoj plačioj nenorėjau klausyti
Idomenėjo ir pats bendražygių pulką turėjau.
Ietį aš jam variaiešmę iš lauko grįžtant paleidau
Iš pasalų, su draugu patykojęs jo palei kelią.
Dangų tamsiausia naktis užklojusi buvo, ir niekas
Nepastebėjo manęs: slaptai jam išplėšiau gyvybę.
O kada jį paguldžiau aš vario ietim aštriąja,
Greitai nuskuodžiau prie laivo garsių jūreivių foinikų,
Gelbėti juos prašiau ir atidaviau dalį laimikio,
Kad malonėtų nuvežt į Pilą ir ten išsodinti
Arba į šventą Elidę, kurioj viešpatauja epėjai.
Išmušė tuos foinikus galingas vėjas iš kelio,
Apmaudo pilnus širdy, nes apgauti manęs nenorėjo.
Klaidžiojom jūroj ilgai, kol čia atsidūrėme naktį.
Tik su didžiausiu vargu pavyko įplaukti į uostą,
Net vakarienę pamiršom, nors buvome baisiai išalkę,
Vos tik išlipom iš laivo — ir kritom bejėgiai pakrantėj.
Greitai man miegas saldus, nuvargusiam baisiai, užėjo.
Lobį foinikai tuomet, iš gaubtojo laivo iškrovę,
Dailiai sudėjo ant smėlio, kur aš išsitiesęs miegojau,
Sėdo laivan ir į Sidonijos žemę turtingą
Išplaukė vėl sau visi. O aš čia likau nusiminęs".
  Taip jis kalbėjo. Nusijuokė deivė šviesakė Atėnė,
Ėmė už rankos linksmai ir, virtusi moterim jauna,
Aukštaūgė, gražia ir mokančia darbus dailiuosius,
Kreipėsi taip į jį, sakydama žodžiais sparnuotais:
„Sukčius vien koks ir melagis baisus tave tegebėtų
Savo gudrybėm pralenkti, ir tai tebūdamas dievas.
Tau, margaminti buklus, dar vis negana apgavysčių?
Ar negalvoji ir nūn, į gimtąją šalį sugrįžęs,
Mesti suktybių ir melo, kurie tau baisiai malonūs?
Bet apie tai nekalbėkim daugiau. Pranašumo abudu
Turime lygiai: tu tarp žmonių mirtingųjų pirmasis
Išmone savo ir žodžiais, o aš tarp dievų amžinųjų
Išminčia ir patarimais garsi. Ir tu nepažįsti

Vis dar Atėnės, Kronido dukters, kuri atsistoja
Tau prie šalies pavojų metu ir sergsti budriausiai.
Ir kad fajakai buvo malonūs — nuopelnas mano.
Štai ir dabar aš čia atėjau tau duot patarimo
Ir sutvarkyti gėrybių, kuriom geraširdžiai fajakai
Užvertė išleisdami, kaip juos išmintingai pamokiau.
Aš pasakysiu, kokios dar bėdos namuos aukštastogiuos
Laukia tavęs, o tu prisiversk jas drąsiai sutikti.
Neprasitarki tu niekam, nei moteriai jokiai, nei vyrui,
Kad sugrįžai, išklajojęs visur; dantis tik sukandęs
Tyliai kentėki skriaudas ir patyčias išpuikusių vyrų".
Jai atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Baisiai sunku susitikus tave pažint mirtingajam,
Nors ir patyrusiam daug, nes tu pasirodai, kuo nori.
Vis dėlto puikiai žinau, kad būdavai man maloninga,
Kolei mes Trojoj plačioj kariavome, sūnūs achajų.
Bet nuo tada, kai, Priamo aukštąją pilį išgriovę,
Sėdom į savo laivus ir dievas visus mus išblaškė,—
Niekad, o Dzeuso duktė, tavęs nejutau neregėjau
Sėdančios mano laivan ir gelbstinčios mus iš pavojaus.
Tuosyk, suspaudęs krūtinėje širdį, sočią nelaimių,
Klaidžiojau aš ilgai, kol dievai iš vargų išvadavo.
Ir tik tada, kai fajakų šalin derlingon papuoliau,
Žodžiais raminti ėmei ir kelią į miestą parodei.
Šiandien maldauju tave dėl tėvo galingo, sakyki,
Ar iš tiesų čia Itakė šviesi, ar reikia ir šiandien
Vaikščioti žemėj svečioj ir tu mane tyčia vilioji,
Šitaip darydama: nori tik širdį man suklaidinti,—
Taigi neslėpki, ar aš tikrai patekau į tėvynę?"
Jam atsakydama, tarė šviesakė deivė Atėnė:
„Tau palankumas manojoj širdy tebėra nepakitęs.
Tad negaliu apleisti tavęs, nelaimių prispausto,
Nes tu protingas esi, apdairus ir galvos nenustoji.
Kitas koks vyras, namo po ilgų klajonių sugrįžęs,
Pultų džiaugsmingai vidun vaikų ir pačios pamatyti.
Tau štai dabar visai nerūpi žinot nei teirautis,
Kolei tu žmoną pats išmėginsi, o ji po senovei
Tavo namuos tebėra. Jai slenka metai iš metų
Naktys, atodūsių pilnos, o dienos ašarom plūsta.

Man abejonės niekad nebuvo, ir aiškiai žinojo
Mano širdis, kad grįši namo, bendražygių netekęs.
Bet tu suprask: negalėjau aš stoti prieš tikrąjį dėdę,
Prieš Poseidoną, kuris ligi šiol tebepyksta įtūžęs,
Kam tu jo sūnui mielam kadaise akį išdūrei.
Kad patikėtum — žiūrėk: parodysiu tau aš Itakę.
Forkino uostas antai, priklausęs seniui jūriniui,
Uosto anam krašte plačialapis alyvmedis auga,
O po medžiu didžiulė ola, graži, pavėsinga,
Ir paskirta ji nimfoms, kurios vadinas najadės.
Tai ta pati aukštaskliautė ola, prie kurios tu ne kartą
Nimfoms aukojai seniau pamaldžiai rinktines hekatombes.
Nerito kalnas už jos, apaugęs traškančiom giriom".
Tarusi taip, išsklaidė miglas, ir šalis atsivėrė.
Baisiai nudžiugo dėl to daug vargęs šviesus Odisėjas,
Sveikino gimtąjį kraštą, bučiuodamas žemę derlingą.
Tiesė į dangų rankas ir nimfas maldavo širdingai:
„Dukterys Dzeuso najadės! Buvau aš vilties benustojąs
Gyvas dar jus pamatyt. Todėl su malda nuoširdžiausia
Sveikinu jus ir dėsiu aukas jums vėl kaip anuomet,
Jeigu tik Dzeuso duktė ir pergalės džiaugsmo davėja
Gyvą laikys mane ir globos mano mylimą sūnų".
Jam atsakydama, tarė šviesakė deivė Atėnė:
„Nusiramink ir rūpesčiu tuo širdies sau nevargink.
Lobį paėmę tuojau į šventąją olą nuneškim.
Viską paslėpsime ten, kad jokis tau daiktas nedingtų.
Tuosyk ramiai pagalvosim, kaip reikalą baigti laimingai".
Šitai pasakius, migloton olon įėjo Atėnė,
Rankom lengvai palytėdama sienas. Šviesus Odisėjas
Sunešė viską vidun — nedylantį varį ir auksą,
Ir drabužius audimo dailaus, dovanotus fajakų.
Viską sukrovė gražiai, ir akmeniu angą užstatė
Deivė Paladė Atėnė, duktė egidvaldžio Dzeuso.
Tuosyk, susėdę abu šventosios alyvos pavėsy,
Ėmė svarstyti, kaip galą darys įžūlūnams jaunikiams.
Kalbą pirmoji pradėjo šviesakė deivė Atėnė:
„Dzeuso gentaini, Laerto sūnau Odisėjau daugminti!
Nūn pagalvoki, kaip pirtį pakurt pasileidėliams vyrams.
Metai treti, kai tavo namuos jie šeimininkauja[101],

Peršasi dieviškai žmonai ir dovanas neša jai brangias.
Motė vien ašaras lieja ir laukia tavo grįžimo.
Viltį ji duoda visiems, kiekvienam žadėdama ranką,
Siunčia geras jiems žinias, o širdy galvoja ką kita".
Jai atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Oi oi oi, varge! Tai būtų ir man, namo parsiradus,
Kaip Agamemnonui, sūnui Atrėjo, žūti reikėję,
Jeigu tu, deive, nebūtum laiku man visko pasakius.
Duok patarimą dabar, kaip jiems atmokėti galėčiau.
Nuolat budėk prie manęs ir drąsą įkvėpki į širdį,
Kaip ir tuomet, kai griovėme Trojos žibančius bokštus.
Jeigu taip teiksies budėt prie manęs ir dabar, šviesiaake,
Tai nebijosiu aš stoti į kovą prieš vyrų šimtinę
Su tavimi, galingoji deive, su tavo pagalba".
Jam atsakydama, tarė šviesakė deivė Atėnė:
„Neabejok, stovėsiu šalia, apleistas nebūsi,
Kai susitarę pradėsime žygį. Plačiąją aslą
Gaus aptaškyti savom smegenim ir krauju dar ne vienas
Vyrų jaunikių, kurie tau turtą baigia eikvoti.
Aš padarysiu, kad žmonės mirtingi tavęs nepažintų.
Kūno gražumas supliukš tau ant sąnarių iškraipytų,
Garbanos šviesios nupliks nuo galvos, tave dar apvilksiu
Elgetos rūbais, kuriuos pamatęs žmogus nusigąstų.
Buvusios gražios lig šiol, bus traiškanom akys užlipę,
Visiškai kitas žmogus atrodysi vyrams jaunikiams,
Savajai žmonai ir sūnui, kuris namuose pasiliko.
Betgi pirmiau tu į kaimą užeik pas kiauliaganį seną,
Sergstintį tavo kiaules. Be galo jis tau atsidavęs,
Myli širdingai ir sūnų, ir Penelopę protingą.
Rasi jį sėdint laukuos prie kiaulių, jų pulkas nemažas
Ganos pas Korako uolą ir prie Aretūsės šaltinio.
Gilių brandžiausių pritriauškę ir gėralo juodo lig sočiai
Visos pripampę, jos tunka ir lašinius storus augina.
Tu apsistok pas jį ir, ten būdamas, viską išklauski.
Aš tuo metu manau gražiažmonę Spartą pasiekti
Ir parvadinsiu namo Telemachą, tavąjį sūnų.
Į Lakedaimono plačiąją šalį pas Menelają
Jis išvažiavo, gal ką sužinos apie tavo likimą".
Jai atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:

„Ko neįspėjai tu jo, žinodama viską geriausiai?
Rasi dėl to, kad savo gyvybę statytų pavojun,
Klaidžiotų jūroj plynoj, o turtus svetimieji eikvotų?“
Jam atsakydama, tarė šviesakė deivė Atėnė:
„Rūpintis tau dėl jo tikrai taip baisiai neverta.
Jį aš lydėjau pati, kad garbės daugiau įsigytų,
Ten pavažiavęs. Be vargo nuvyko ir nūn be pavojaus
Vieši Atrido namuos, gražiausiai aprūpintas viskuo.
Šiandien jaunikiai, tiesa, su laivu juoduoju jo tyko,
Nori jį vargšą užmušt, į tėviškės žemę pargrįžtant,—
Nieko iš to neišeis. Pirmiau gaus žemė užkloti
Daugelį tų, kurie tau turtą eikvoja ir grobia“.
Šitai pasakė ir jį lazdele palytėjo Atėnė.
Kūno gražumas supliuško ant jo sąnarių iškraipytų,
Garbanos šviesios, kur dengė jo galvą, nutriušo, ir oda
Susiraukšlėjo visa kaip seno šimtmečio senelio.
Akys jo, šviesios lig tol, pradėjo bjauriai varvėti.
Ir apsirengti vietoj chitono jam skarmalus davė,
Purvinus ir lopiniuotus, sudvokusius dūmais karčiausiais.
Seniui apsiaustą atstojo briedžio raguotojo kailis,
Jau apiplikęs, jam davė dar lazdą ir krepšį negražų,
Seną, suplyšusį visą, o pasaitas buvo iš pančio.
Taip susitarę, abu išsiskyrė, ir ji iškeliavo
Į Lakedaimoną šventą sūnaus Odisėjo ieškoti.

Keturiolikta giesmė

ODISĖJO SUSIBIČIULIAVIMAS SU EUMAJU

Pats Odisėjas tuomet keliu grumuliuotu iš uosto
Kopė į kalną lėtai per giraitę, ten, kur Atėnė
Sakė kiauliaganį šviesų gyvenant ir tarpu namiegų
Vieną širdingai vis sergant šviesaus šeimininko gėrybėm.
Rado jį sėdint prie vartų. Aplinkui plytėjo didžiulis
Kiemas su aptvaru aukštu ir matomu aiškiai iš tolo,
Dailiai sukrautu, stipriu, kuriuo kiauliaganis buvo
Pats apsitvėręs kiaules, iš namų šeimininkui išėjus.
Nei Penelopės jokios, nei Laerto pagalbos neprašęs,
Vienas ir akmenis vilko, ir viršų apželdė erškėčiais.
Lauko pusėj dar eilę stapų galuos ir iš šonų
Įkalė žemėn tvirtai, suskaldęs ąžuolą tamsų.
Kiemo viduj kiaulidžių dvylika buvo pastatęs,
Vieną arti prie kitos, kad būtų kur kiaulėms gulėti.
Dešimtys penkios vienoj kiaulidėje žemknisių tilpo,
Veislinės visos, paršingos. Kuiliai už kiaulidžių gulėjo.
Meitėlių buvo mažiau, nes juos vis retino vaišėms
Lygūs dievams jaunikiai. Kasdien kiauliaganis vargšas
Siuntė su širdgėla jiems visų riebiausią peniukšlį.
Buvo jų trys tik šimtai ir šešios dešimtys likę.
Ketvertas visas šunų prie tvartų gulėjo kaip žvėrys.
Užsiaugino sau juos kiauliaganis, vyrų vadovas.
Raižė sėdėdamas nūn jis jaučio blizgančią odą,
Siuvosi sau sandalus. O piemenys, jo padėjėjai,
Buvo išėję visi: trys ganė kiaules išsivarę,
O ketvirtasis buvo ir tądien siųstas į miestą,

Kiaulį kaip duoklę turėjo varyt įžūlūnams jaunikiams,
Kad pasiskerdę mėsa palepinti širdis galėtų.
Kiemsargiai šunys pikti, ateinantį svečią pamatę,
Puolė ant jo lodami, Odisėjas tačiau susiprato
Sėsti ant žemės tuojau ir lazdą numesti į šalį.
Vargšas dar būtų namie prie durų savų nukentėjęs,
Jei ne kiauliaganis, kurs, pašokęs ant kojų eiklių̨jų,
Puolė iš priebučio greit, net oda iškrito iš rankų,
Garsiai suriko ir, griebęs akmenį vieną ir kitą,
Veikiai atgynė šunis, o svečią prakalbino meiliai:
„Maža betrūko, seneli, kad būtų tave netikėtai
Šunys apdraskę ir taip man širdgėlą būtum padaręs.
Sielvartų daug ir bėdų dievai man davė kitokių.
Dūsauju nūn šeimininko šviesaus ir ašaras lieju,
Vargdamas kiūtau čionai ir peniu kiaules lašiningas
Ryti kitiems, o jis gal į burną neturi ko dėti,
Klaidžioja tarp svetimų, po šalis ir miestus nesvetingus,
Jei tebegyvas kame ir regi dar saulės žibintą.
Kelkis, tėveli, į vidų eime, ir ten tu galėsi,
Duonos lig sočiai pavalgęs ir širdį vynu atgaivinęs,
Man pasakyti, iš kur tu esi ir kokios tau bėdos“.
Šitai pasakęs, šviesus kiauliaganis vedė į vidų
Ir pasodino gražiai ant krūvos lapotų šakelių,
Kailį laukinės ožkos iš savojo guolio neaukšto,
Tankų, gauruotą, patiesęs. Ir buvo smagu Odisėjui
Būti šiltai priimtam, todėl prabilo ir tarė:
„Dzeusas Kronidas teduos ir kiti dievai nemirtingi,
Ko tik tau geidžia širdis, kad mane sutikai taip maloniai!“
Tuokart, Eumajau, jam atsakydamas, šitaip kalbėjai:
„Nuodėmė būtų tikrai tegu ir prastesnio dar svečio
Savo namuos nepagerbt, nes Dzeuso globoj gi vargdieniai
Ir pakelingi visi. Kas duota — niekniekis vienas.
Betgi jis duotas iš meilės. Tarnų gyvenimas tokis —
Turime nuolat bijot, nes valią namuos yra gavę
Vyrai jauni. Šeimininkui dievai grįžimą užkirto.
Jautriai mylėjo mane ir turto būtų man davęs,
Trobą su žemės sklypu ir žmoną pavydui ne vieno[102] —
Visa, ką gali suteikt šeimininkas tarnui savajam,
Kurs jam darbavos širdingai, o dievas laimino darbą,

Lygiai kaip laimina mano, kurį atsidėjęs aš dirbu.
Būtų dėl to jis atlyginęs man, senatvės sulaukus.
Bet šeimininkas prapuolė. Geriau jau gentį Elenos
Būtų prarijusi žemė: tiek vyrų nuvarė į kapą.
Tėvas išėjo ir mūs, Agamemnono gindamas garbę,
Į Ilioną daugžirgį kovot su Trojos herojais".
Šitai pasakė ir, juosta tvirtai susijuosęs chitoną,
Jis nuskubėjo kiaulidėn, kur laikomi buvo paršeliai.
Atnešė porą pagavęs ir tuoj papjovė abudu.
Tuosyk nusvilino ir sukapojęs pamovė ant iešmų.
Atnešė baigusius kept, pastatė prie Odisėjo
Karštus su iešmais visais ir miltais baltais apibarstė.
Atmiešė vyno saldaus medinį dubenį pilną
Ir atsisėdęs šalia, prašydamas valgyti, tarė:
„Prašom ragauti, svety, šeimyniškių valgio kasdienio —
Paršo mėsos, kiaulius nupenėtus suėda jaunikiai,
Jie nei dangaus bausmės nebijo, nei gailesčio turi.
Bet laimingieji dievai darbų nedorų neapkenčia,
O už teisybę žmonėms, už darbus geruosius atmoka.
Galvažudžiai ir plėšikai pikti kai svetimą šalį
Kartais užpuola ir grobio laimėti jiems leidžia Kronidas,
Jo prisiplėšia ir leidžias namo su savo laivynu,—
Baimė dievų bausmės net plėšikų tų širdis sukausto.
Šie gal nujaučia ką nors ar dievo balsą girdėjo,
Kad šeimininkas jau žuvęs, todėl negalvoja, kaip reiktų,
Nei pasipiršti, nei grįžti namo pas tėvus, o ramiausiai
Mažina mūsų turtus be gėdos ir gailesčio jokio.
Kiauras naktis ir dienas, kiek teikiasi duoti jų Dzeusas,
Gyvulius skerdžia pulkais, ne vieną, ne du vakarienei.
Vyną taip pat girtuokliai šitie eikvoja be saiko.
Galo seniau nebuvo jo turtams, ir mūsų didžiūnų
Tiek neturėjo nė vienas juodam, derlingam žemyne
Nei štai Itakėj pačioj, ir dvidešimt vyrų sudėjus
Rasi daugiau neturės. Galiu paskaityti tau visa.
Dvidešimt kaimenių karvių žemyne, tiek pat ir avelių,
Lygiai tiek kiaulių bandų ir ožkų, nestygstančių vietoj,
Gano ir samdiniai, ir piemenys jojo namiegai.
Šičia, Itakėj, ožkų vienuolika kaimenių ganos
Iki pat galo salos, jas piemenys budrūs prižiūri,

Turi jie, vargšai, kasdien nuvaryti jaunikiams kiekvienas
Savo kaimenės ožką, kuri geriausiai įmitus.
Mano gi darbas antai kiaules prižiūrėt ir ganyti,
Siųsti parinkęs turiu ir aš jiems po meitėlį riebų".
Taip jis kalbėjo. Svetys vaišinos paršiena ir gėrė
Vyną paniuręs, galvodamas pirtį pakurti jaunikiams.
Kai papietavo ir širdį valgiu palepino sočiai,
Taurę, kur gėrė jis pats, kiauliaganiui padavė tuosyk,
Vyno pripylęs (tas priėmė ją, širdy apsidžiaugęs),
Kreipės maloniai į jį ir tarė žodžiais sparnuotais:
„Kas gi, bičiuli, tave nusipirko už savo gėrybes,
Kas didžiaturtis tasai, kurį čia ne kartą minėjai?
Galvą padėjo, sakai, Agamemnono gindamas garbę.
Vardą man jo pasakyk, galbūt aš pažįstu jį kartais.
Dzeusas tegali žinot ir kiti dievai nemirtingi —
Gal jį sutikęs esu, nemaža man teko regėti".
Jam atsakydamas, tarė kiauliaganis, vyrų vadovas:
„Joks pakeleivis, svety, klajodamas šičia užsukęs,
Savo žiniom jo žmonos nei vaiko nebeįtikins.
Pereivos kartais kiti, norėdami, kad pavaišintų,
Plepa visokius niekus, teisybės nė kiek nepasako.
Koks pakelingas tiktai į mūsų Itakę užkliūva,
Pas karalienę tuoj eina ir kvaršina galvą jai, vargšei.
Toji sutinka gražiai, vaišina ir visko teiraujas,
Dūsauti ėmus liūdnai ir ašarom vilgyt blakstienas,
Kaip ir pritinka žmonoms, kai vyrai žūsta išvykę.
Greitai, seneli, ir tu sugalvotum pasaką kokią,
Jei tau kas duotų apsiaustą ar marškinius kūnui pridengti.
Jo gi jau šunys greiti ar plėšrūs paukščiai tikriausiai
Odą nudraskę gal bus nuo kaulų, gyvybei išėjus.
Jūroje žuvys gal kur jį surijo, ir kaulai baltieji
Guli ant kranto, kasdien vis labiau užpustomi smiltim,
Taip jis ir žuvo tenai, padarydamas sielvartą didį
Savo namiškiams, o man kuo labiausiai. Jau niekad aš tokio
Nebeturėsiu sau šeimininko, vis tiek, kur išeičiau,
Nors ir į tėvo namus ir močios mielosios pargrįžčiau,
Ten, kur užgimęs esu ir kur jie mane užaugino.
Tiek neraudočiau aš jų, nors trokšdamas vėl pamatyti
Savo akim juos abu, į gimtąją šalį parėjęs.

Neapsakytai graudu dėl prapuolusio mūs šeimininko.
Man jį vadinti vardu, nors čia už akių, pakeleivi,
Stinga drąsos: be galo mylėjo mane ir globojo.
Aš jį ir nesantį čia vadinu vyresniuoju mūs broliu“.
Jam atsakydamas, tarė daug vargęs šviesus Odisėjas:
„Mano mielasis! Kadangi sakai ir tvirtini nuolat,
Jog nebegrįš ir tavo širdis vilties nebeturi,—
Aš tau pareiškiu ne šiaip, o duodamas priesaiką šventą,
Kad Odisėjas pareis. Už gerą naujieną turėsi
Man sumokėt, kai tavo namuos pasirodys sugrįžęs:
Duosi gražius drabužius — apsiaustą ir baltą chitoną.
O ligi tol, nors baisiai reikės, neimsiu aš niekaip!
Lygiai kaip Hado vartų juodų, nekenčiu aš kiekvieno,
Kas iš geidimo įtikti, neturto prispirtas, meluoja.
Dzeusas, pirmasis dievų, tegirdi ir stalas šių vaišių,
Ir Odisėjo šviesaus židinys, kurį aš pasiekiau,—
Visa, kaip aš sakau, turės atsitikti netrukus:
Metai dar šie nesibaigs — ir pareis į namus Odisėjas,
Mėnuo tik senas sudils ir jaunas spės sužibėti —
Peržengs jis slenkstį savųjų namų ir nubaus tuos, kas dorai
Žmonai jo darė negarbę ir skriaudė šviesųjį sūnų“.
Tuokart, Eumajau, jam atsakydamas, šitaip kalbėjai:
„Nei aš, seneli, už šią naujieną turėsiu mokėti,
Nei Odisėjas namo bepareis! Geriau tu ramiai sau
Vyną girsnok ir kalbą pakeisk, o šito dalyko
Nebeminėki, nes širdį krūtinėj suspaudžia man skaudžiai,
Jeigu kas ima kalbėti apie šeimininką mūs mielą.
Priesaikos tavo mums čia nereikia, kad tik Odisėjas
Sveikas pareitų, kaip trokštam ir aš, ir šviesi Penelopė,
Senas Laertas ir dievui prilygstąs sūnus Telemachas.
Dūsauju šiandien begal aš dėl jauno sūnaus Odisėjo,
Dėl Telemacho. Dievai užaugino kaip metūgį žalią,
Tikras buvau, jog bus tarp vyrų nė kiek ne menkesnis
Jis užu mieląjį tėvą ūgiu ir veido grožybe.
Bet kažkuris dievų nemirtingų sumaišė jam protą
Ar koks abuojas žmogus. Išvyko į šventąjį Pilą
Tėvo ieškoti, šiandien gi šviesūs jaunikiai jam ruošias
Grįžtančiam kelią pastot, kad Arkeisijo, dieviško vyro,
Vardo ir giminės Itakėj nė ženklo neliktų.

Bet jau užteks apie jį, vis tiek, ar paklius į žabangus,
Ar išsigelbės ir Dzeusas išties jam ranką maloniai.
Man tu, seneli, geriau papasakok nuotykius savo
Ir pasakyki man tikrą teisybę, aš noriu žinoti,
Kokio tu krašto žmogus, kas tavo tėvai ir gimtinė,
Kokiu laivu tu atplaukei čia ir kaip į Itakę
Atvežė vyrai tave? Kas buvo ir kaip jie vadinos?
Pėsčias tu niekaip pas mus negalėjai, rodos, ateiti".
Jam atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Tau iš tyros širdies pasakysiu aš tikrą teisybę.
Taigi kad čia visuomet abiem pakaktų mums valgio,
Lygiai ir vyno saldaus, ir mes lūšnoje išsitiesę
Jaukiai galėtum puotaut, o kiti už mus atidirbtų! —
Metai praeitų lengvai, nuo pradžios man besekant viską,
Galo nebūtų vis tiek tai pasakai mano nelaimių,
Kiek iškentėti gavau aš, vargšas, dievams panorėjus.
Kilęs, galiu pasigirt, esu iš Kretos plačiosios,
Tėvo turtingo sūnus, o jis savo rūmuose buvo
Daug dar kitų užauginęs vaikų, kuriuos jam pagimdė
Jo sutuoktinė pati, o motina mano mieloji
Buvo gulovė pirkta. Mane lyg sūnų mylėjo
Kastoras Hilakiadas, kuriuo kaip tėvu didžiuojuos.
Kretoje žmonės jį gerbė, it būtų koks dievas jis buvęs,
Dėl dalingumo, dėl turtų ir dėlei sūnų jo garsingų.
Gaila, į Hado namus jį kerės, mirties palydovės,
Išvedė greit. Jo sūnūs kiti, įžūlūs ir drąsūs,
Pasidalijo turtus, kaip rodė burtai mestieji.
Man jie paliko namus, o turto — niekniekius vienus.
Žmona tuomet vedžiau žmonių pasiturinčių dukrą.
Jiems patikau būdu, buvau mat ne vėjo patauška
Ir nebijojau kovos. Dabar tie laikai jau praėjo.
Betgi, man rodos, visad, matydamas šiaudą, galėsi
Varpą atspėti. Vargai ir nelaimės pečius man prislėgė.
Buvo Arėjas anksčiau ir Atėnė man davę drąsumo
Ir nemenkų jėgų. Kai, prapultį ruošdamas priešams,
Vyrus parinkęs gerus, į pasalą, būdavo, sėdu —
Širdžiai narsuolei mirtis nedrįso niekad vaidintis.
Puldavau pirmas visur ir smogdavau ietim galingai
Priešą kiekvieną, kurį tiktai kojos pavyti įstengė.

Tokis karingas buvau. Bet lauko darbų aš nemėgau
Ir nežiūrėjau namų, mieliesiems vaikams reikalingų.
Vien ilgairkliai laivai man visąlaik širdį viliojo,
Karas, plunksnota strėlė ir ietis aštri variaiešmė —
Visa, kuo baisis kiti, kas šiurpuliu žmogų nupurto.
Man tai patiko begal, tuo dievas širdį užbūrė.
Vieną mat verslas vienoks, o kitą traukia kitokis.
Narsūs achajų vaikai dar nebuvo pakilę prieš Troją —
Aš su laivais greitabėgiais devyniskart skriejau per jūras
Plėšt svetimų kraštų ir paėmiau grobio nemaža.
Kas tik patiko, ėmiau sau aš pats[103], o laimikį dalijant,
Burtas pridėdavo dar. Namai turtėjo bematant,
Aš didžiavausi dėl to, man pagarbą rodė kretiečiai.
Betgi kai skyrė po to mums Dzeusas, perkūnų valdovas,
Žygį nelemtą, kuris tiek vyrų nuvarė į kapą,
Privertė tuosyk mane ir šviesų Idomenėją
Imti ir mesti laivus Ilionan. Dingsčių nesutikti
Aš neturėjau jokių, ir žmonės galėjo užjuokti.
Taip mes devynetą metų, achajų sūnūs, kariavom.
O dešimtaisiais Priamo tvirtovę išgriovėm ir smagūs
Sėdome į laivus, bet dievas visus mus išblaškė.
Negandus tuosyk didžius man, vargšui, lėmė Kronidas.
Mėnesį aš prabuvau namie, atsidžiaugt negalėjau
Žmona dorąja, vaikais mielaisiais ir turtų gausybe.
Greitai man vėl panūdo širdis keliaut į Egiptą
Su bendražygiais šauniais, greituosius laivus susitaisius.
Buvo geri devyni, ir vyrų tuojau atsirado.
Taigi šešias dienas bendražygiai mano mielieji
Ūžė, puotavo, o aš pulkus galvijų papjoviau,
Dėjau dievams aukas ir vyrų vaišint negailėjau.
Auštant septintajai dienai, palikome plačiąją Kretą
Ir pasileidome plaukt. Galingas Borėjas mus varė,
Lėkėm lyg upės sraunios nešami, ir laivas nė vienas
Man nepatyrė žalos, sveiki ir gerai nusiteikę
Mes sau sėdėjom, o juos vairininkai vedė ir vėjas.
Penktą dieną mes jau gražiasrovį Egiptą pasiekėm
Ir jo plačioj tėkmėj laivus gaubtuosius pastatėm.
Tuosyk visiems kelionės draugams aš paliepiau niekur
Neiti toliau nuo laivų, bet saugoti juos rūpestingai,

Ir įsakiau žvalgams iš kalno plačiai apžvalgyti.
Tie, įžūlumo pilni, pasikliovę savo galybe,
Niokoti ėmė tuojau gražiuosius laukus egiptiečių[104],
Gaudė jų žmonas visur ir kūdikius grobė mažiausius,
Vyrus žudydami vietoj. Jų riksmas miestą pasiekė.
Triukšmą išgirdę bemat, vos rytui švisti pradėjus,
Žmonės subėgo: laukai priplūdo pėsčių ir važiuotų,
Ginklai mirgėjo visur. O Dzeusas, perkūnų valdovas,
Įkvėpė mano draugams negarbingą norą pasprukti.
Niekas nestojo kovon. Amžina prapultis pasidarė.
Daugel ten krito mūsiškių nuo iečių aštrių variaiešmių,
Gyvus išvarė kitus darbų vergijoje dirbti.
Man Kronidas tuomet kitokią mintį į širdį
Teikės įkvėpt,— nors būta geriau, sutikus likimą,
Mirt Egipte, nes vienos nelaimės mane telydėjo.—
Sviedžiau aš tuoj nuo galvos gražiai padarytąjį šalmą,
Skydą nuo savo pečių, iš rankos ietį paleidau
Ir, pravažiuojant karaliui, prie ratų greitai prišokęs,
Apglėbiau jo kelius. Paliko gyvą pagailęs,
Pakvietė sėstis vežiman ir verkiantį vežė į miestą.
Tiesė piktai į mane uosinę ietį ne vienas,
Baisiai norėjo nudobt, nes apmaudu virė jų širdys.
Gynė karalius tačiau, privengdamas Dzeuso rūstybės,
Globiančio pakeleivius ir nubaudžiančio darbą nedorą.
  Ten aš lig metų ašmų prabuvau ir sau prisikroviau
Turto nemaža: geri egiptiečiai man nešykštėjo.
Sukdamies savo ratu, aštuntieji metai kai slinko,
Kartą atėjo pas mus gudrus, liežuvingas foinikas,
Sukčius baisus, kurs daugel žmonių jau buvo pražudęs.
Jis, apgavikas, mane prikalbėjo Foinikijon vykti:
Sakės turįs ten namus ir aibę gėrybių visokių.
Aš gyvenau pas jį, kol metų galas atėjo.
Betgi kai mėnesiai baigės ir skirtos dienos prabėgo,
Metai atslinko kiti ir Horos aplink apsisuko,—
Libijon vykdams, mane į mariaskrodį laivą paprašė,
Kad susikrauti prekes jam padėčiau, bet aiškiai melavo:
Buvo sumanęs mane išsivežti ir brangiai parduoti.
Nujaučiau pikta, bet jį palydėjau, nebuvo kas daro.
Skrodė mūs laivas bangas, galingas Borėjas jį varė

Tiesiai pro Kretą tuomet, kai prapultį Dzeusas sumanė.
Vos tiktai spėjome salą aplenkt ir jau nebebuvo
Žemės matyti jokios: dangus vien ir marios aplinkui —
Debesis juodus ūmai virš mūsų gaubtojo laivo
Sutelkė Dzeusas, ir jūra po juo pasinėrė į tamsą.
Trankiai sugriaudė tuomet, ir žaibas pliekė į laivą.
Tas susiūbavo tiktai, pataikytas Dzeuso perkūno,
Padvelkė aitriai siera, ir vyrai iškrito į jūrą.
Kaip vandenyno varnus aplinkui juodąjį laivą
Bangos juos mėtė, kilojo, grįžimą jiems atėmė dievas.
Man gal Kronidas pats, kai širdis apstulbo iš baimės,
Ilgąjį stiebą mūs mėlynasnapio sudužusio laivo
Metė tiesiog į rankas, kad nuo pražuvimo pabėgčiau.
Apglėbiau jį stipriai ir pasidaviau vėjams baisūnams.
Blaškė devynias dienas, o juodą naktį dešimtą
Milžinės vilnys mane atliūliavo į žemę tesprotų[105].
Priėmė ten mane tesprotų karalius Feidonas,
Nereikalavęs mokėt. Jo sūnus mylimasis netyčia
Rado pajūry mane vos gyvą, styrenantį visą,
Ir parvilko į tėvo namus, paėmęs už rankos.
Švarų chitoną man davė tasai ir gražų apsiaustą.
Ten ir apie Odisėją girdėjau, karalius man sakės
Grįžtantį jau namo jį priėmęs gražiai ir vaišinęs.
Ir Odisėjo turtus surinktuosius parodė Feidonas,
Varį ir auksą geltoną, ir geležį, dailiai apdirbtą.
Lig dešimtosios kartos vaikams galėtų pakakti —
Tokios karaliaus rūsiuos gėrybių krūvos gulėjo.
Pats Odisėjas išvykęs Dodonėn, norėjęs išgirsti
Valią Kronido iš ąžuolo švento aukštakamienio,
Kaip jam sugrįžti namo, Itakės žemėn derlingon,
Po nebuvimo taip ilgo — viešai ar kuo prisimetus.
Man ir prisiekė Feidonas, nuliedamas menėje auką:
Laivas esą jau nuleistas ir kelio draugai numatyti,
Kas jį turės palydėt į mielą tėviškės žemę.
Leido jis man išvykti pirmiau, pasitaikė tesprotų
Laivas, kurs ruošėsi plaukt į Dulichioną kvietingą.
Taigi mane jiems liepė nuvežt pas karalių Akastą
Gyvą ir sveiką, o tiems sumanymas piktas užėjo
Taip padaryt, jog vos nežuvau, pakliuvęs į vargą.

Kai tik mariaskrodis laivas toliau nusiyrė nuo kranto,
Mano vergijos diena, sugalvota iš anksto, atėjo.
Taigi apsiaustą bemat ir švarų chitoną nuvilkę,
Davė jų vietoj kitus, sunešiotus ir purvinus baisiai,
Skarmalus vienus, kuriuos tu pats štai gali pamatyti.
Vakaro metą Itakės šviesios jie žemę pasiekė.
Tuosyk surišo mane, pasodinę laive tvirtasuoliam,
Virvėm, kietai vytom, o patys išlipo iš laivo
Ir vakarienės susėdo visi pavalgyt ant kranto.
Mano virves tuomet be jokio vargo atrišo
Patys dievai, o aš, ant galvos drabužius suvyniojęs,
Nusliuogiau jūron glodžiuoju vairu ir, krūtinę atstatęs
Priešais bangas, ėmiau į krantą rankomis irtis,
Kiek pagalėjau, ir greitai buvau toli nuo plėšikų.
Įšliaužiau krūman tankian ir lapotan, iškopęs į krantą,
Ir susirietęs guliu, o jie, keikdami visa gerkle,
Lakstė ir dairės visur, tačiau pasirodė neverta
Lįsti į mišką gilyn, todėl jie vienas po kito
Grįžo į gaubtąjį laivą. Mane nuo plėšikų be vargo
Paslėpė patys dievai ir teikės į vyro protingo
Trobą atvest. Likimas dabar man lemia gyventi".
 Tuokart, Eumajau, jam atsakydamas, šitaip kalbėjai:
„O, koks tu vargšas, svety! Man sukrėtė širdį krūtinėj
Pasaka tavo bėdų, kurias iškentėjai kelionėj.
Betgi vienur nukalbėjai niekus — manęs neįtikins
Žodžiai apie Odisėją. Kam reikia tau šitokiuos metuos
Taip įžūliai meluot? Apie šeimininko grįžimą
Viską žinau aš ir pats: rūstybę dievų užsitraukė
Didžią ir baisią, jie mirti neleido jam Trojoj aukštojoj
Nei ant saviškių rankų, kai gyvas išėjo po karo.
Pilkapį aukštą tuomet jam būtų supylę achajai,
Ir nemirtinga šlovė palikusi būtų jo sūnui.
Taip nešlovingai dabar pagrobė jį harpijos nuožmios.
Aš čia išvien sukiojuos prie kiaulių, ir niekad į miestą
Reikalo nesti, nebent jei protinga žmona Penelopė
Kartais pakviečia ateit, kai žinią kokią ji gauna.
Tuosyk subėga visi ir smulkiai visko teiraujas —
Lygiai kas dūsauja, kad šeimininkas ilgai nesugrįžta,
Lygiai kas džiaugias galįs nebaudžiamai kleisti jo turtą.

Jokio man noro nebėr daugiau klausinėt ir teirautis
Jau nuo tada, kai savo melais apgavo aitolas.
Buvo jis žmogų užmušęs ir, daugį šalių išklajojęs,
Mano trobon užėjo, ir aš jį mylėjau kaip svečią.
Mūs šeimininką sakėsi matęs pas Idomenėją
Kretoje taisant laivus, kuriuos jam vėtra aplaužė.
Sakė, jis vasarą grįš ar rudenį vėlų sulaukęs
Su bendražygiais šviesiais ir aibe turtų brangiausių.
Taigi tu, vargšas tėveli, kurį man atsiuntė dievas,
Niekų nepaistyk ir man įsiteikti melais nemėginki.
Aš ne dėl to pamylėjau tave ir pagerbiau šiandien,
O dėl Kronido vaišnoros, tavęs, nelaimingo, man gaila".
Jam atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Tavo krūtinėj širdis išties užkietėjusi baisiai,
Jeigu ir priesaika jos nevalioja niekaip įtikint.
Sandėrį tokį dabar padarykim ir kvieskime liudyt
Vienas ir kitas dievus, kurie viešpatauja Olimpe:
Jei šeimininkas tavasis pareis į šitą štai trobą —
Švarų chitoną ir naują apsiaustą man davęs, turėsi
Dulichionan išleist, kur traukia širdis nebe šiandien.
Jei šeimininkas tavasis negrįš, kaip aš pranašauju,—
Bernus pasiųsk, kad nustumtų mane nuo uolos stačiabriaunės[106],
Kad nebedrįstų daugiau joks elgeta zaunyti niekų".
Jam atsakydamas, vėl šviesusis kiauliaganis tarė:
„Kokią aš garbę turėčiau, svety, ir kaip nuskardėtų
Garsas po žmones dabar ir vėliau apie mano gerumą,
Jeigu tave, pasikvietęs trobon ir gražiai pamylėjęs,
Nuožmiai užmuščiau po to ir atimčiau gyvastį mielą.
Kaipgi man sąžinė leis taip užgauti Dzeusą Kronidą! —
Nūn vakarienės jau metas, turėtų grįžti netrukus
Mano draugai, jie skanią išvirs čia mums vakarienę".
Taip jie sėdėjo abu ir bičiuliškai sau šnekučiavo.
Kiaulės tuo tarpu parbėgo namo, ir piemenys vyrai
Varė į tvartus visas, į savo gardą kiekvieną.
Kilo žviegimas baisus į kūtę varomų kiaulių.
O padėjėjams tuomet šviesus kiauliaganis tarė:
„Jūs atvarykit kiaulį geriausią, aš noriu jį šiandien
Svečiui paskerst tolimam, ir patys mes pasivaišinsim.
Vargą diena iš dienos juk vargstam su kiaulėm baltiltėm,

Prakaitu mūsų naudojas kiti, nepasakę nė dėkui".
Variapenčiu kirviu priskaldė malkų, taip taręs.
Vyrai atvarė kiaulį penkergį, gerai nupenėtą,
Ir prie ugniakuro asloj pastatė. Kiauliaganis doras
Čia nepamiršo dievų, nes širdį turėjo pamaldžią.
Taigi, nukirpęs šerių nuo galvos baltilčio peniukšlio,
Įmetė kuokštą ugnin ir meldė dievus nemirtingus,
Kad Odisėjui daugminčiui namo jie leistų sugrįžti.
Atsivėdėjo ir smogė pliauska, kur buvo atskėlęs,
Meitėlis krito negyvas, draugai, tuoj peilį susmeigę,
Šoko jo svilint, po to greit išdarė, Eumajas pirmuosius
Gabalus, skirtus dievams, storai taukais apvyniojo
Ir, apibėręs miežiais grūstiniais, metė į ugnį.
Likusią mėsą, smulkiau sukapotą, pavėrė ant iešmų
Ir atsargiai pavartydami kepė, paskui ją į krūvą
Sumetė visą ant pjaustymo stalo. Kiauliaganis tuosyk
Stojo skerstuvių dalyt, širdis jo kas dera žinojo.
Visą supjaustęs, gražiai į septynias dalis padalijo.
Vieną jų nimfoms šventoms ir Majadės sūnui Hermėjui
Su įžadais atidėjo, kitas išdėliojo bičiuliams.
Pagerbė jis Odisėją, pateikdamas kiaulio baltilčio
Nugarą visą didžiulę, ir šitaip jo širdį pavergė.
Kreipėsi tuokart į jį Odisėjas daugmintis ir tarė:
„O, kad tau rodytų meilę Kronidas, kaip aš tave myliu!
Šiandien man, bėdžiui tokiam, geriausią dalį paduodi".
O tu, Eumajau, jam atsakydamas, šitaip kalbėjai:
„Valgyki, mielas svety, į sveikatą ir tuo pasidžiauki,
Ką mes dar turim. Mat viena duoda, o kita pašykšti
Dievas žmonėms, kaip jam kas patinka, nes jis visagalis".
Gerąją dalį patsai dievams amžiniems paaukojo,
Vyno nuliejo ir padavė taurę tuomet Odisėjui,
Miestų griovikui, kuris paskirtojoj vietoj sėdėjo.
Atnešė duonos Mesaulijas jiems. Eumajas jį buvo
Pirkęs, jau būdamas vienas, namus šeimininkui palikus,
Nei Penelopės jokios, nei Laerto pagalbos neprašęs.
Turto paklojo nemaž, nusipirkdamas jį iš tafiečių.
Rankoms siekė visi ant stalo išdėstytų vaišių.
O kada alkį numalšė ir troškulį kiek apgesino,
Tuosyk Mesaulijas stalą nukraustė, ir vienas po kito

Gulti nuėjo visi, mėsos ir duonos prikirtę.
Naktį mėnulio danguj nesimatė, ir davė Kronidas
Lyti lig ryto ir pūsti smarkiam šlapiasparniui Zefyrui.
Tad Odisėjas prabilo, norėdamas dar išmėginti,
Ar nusivilkęs jam duos kiauliaganis savo apsiaustą,
Ar paprašys draugus, kai taip juo rūpinas nuolat.
„Nūn tu, Eumajau, klausyk, ir tavo vyrai teklauso,
Noriu dabar aš jums pasigirti, taip veikia man širdį
Vynas pasiutęs, kuris ir išminčių priverčia dainuoti
Arba kvatoti linksmai ir šokti, kojas kilojant,
Arba žodį pramest, nors būtų geriau patylėti.
Taigi kad jau prabilau, turiu pasakyt iki galo.
O, jei taip būčiau aš jaunas ir jėgos nebūtų išsekę
Kaip kad prie Trojos aukštos, kai mes į pasalą ėjom!
Vedė visus Odisėjas, Atrėjo sūnus Menelajas,
Trečias turėjau būt aš, manęs reikalavo aniedu.
Taigi prislinkom tada prie miesto mūrų aukštųjų,
Pilį pasiekėm vora per tankiai sužėlusius krūmus
Ir tirštame švendryne po skydais sugulėm pelkėj.
Greitai užėjo naktis, apniuko, žvarbus ir šuoringas
Pūtė Borėjas ir pustė sniegą, kurs krito it pūkas,
Šaltas ir minkštas, o ledo pluta skydus mums aptraukė.
Jie su apsiaustais visi, su švelniais vilnoniais chitonais,
Taigi miegojo ramiai, skydus ant pečių užsimetę.
Savo apsiaustą buvau išeidamas draugui palikęs,—
Smarkiai suklydau, nes man atrodė, jog šalt neturėtų,
Ir išėjau su skydu, apsivilkęs vien gražią liemenę.
Trečdalis buvo belikę nakties, ir žvaigždės jau leidos,
Kai Odisėją, kurs buvo greta, palietęs alkūne,
Krečiamas šiurpo, tariau, ir jis bematant išgirdo:
„Dzeuso gentaini, Laerto sūnau Odisėjau daugminti!
Gyvas ilgiau nebetversiu, užgniauš gyvybę netrukus
Šaltis pasiutęs, nes aš be apsiausto, gal dievas sugundė
Taip vienmarškiniam išeit. Dabar nežinau, ką daryti".
Taip aš kalbėjau, o jam mintis tuoj šovė į galvą —
Būdavo greitas visad ir patarti, ir grumtis su priešu.
Taigi dabar kuo tyliau jis man pašnibždėjo į ausį:
„Tu nekalbėk, kas nors iš achajų dar gali išgirsti".
Ir, pasirėmęs ranka, pradėjo vyrams kalbėti:

„Greit patekėjo Aušra auksasostė.— Krantą pasiekę,
Mes per toli nuo laivų nuėjom! Tebėga kas vienas
Ir Agamemnonui, vyrų valdovui, tuojau tepasako,
Gal jis daugiau žmonių iš laivyno atsiųs mums pagalbon".
Taip jis kalbėjo. Sūnus Andraimono Toantas pašoko,
Nieko nelaukęs, šalin purpurinį apsiaustą nusviedė
Ir prie laivų išskubėjo, o aš, tą apsiaustą pastvėręs,
Linksmas gulėjau, iki auksasostė Aušra patekėjo.
O, kad taip būčiau aš jaunas ir jėgos nebūtų išsekę!
Tuosyk man duotų kuris kiauliaganių savo apsiaustą
Šičia troboj iš meilės ar iš pagarbos galingesniam.
Šiandien aš niekis esu, nes blogu drabužiu apsivilkęs".
Tuokart, Eumajau, jam atsakydamas, šitaip kalbėjai:
„Pasakos tavo, svety, kurią čia sekei, nepapeiksi,
Nemetei žodžio dykai, kuris jai būtų netikęs.
Tau nei drabužio todėl nestigs, nei daikto kitokio,
Ko pakeleiviui skurdžiam ne sykį tenka maldauti,
Šiąnakt. Tačiau rytoj savais skarmalais pasipuoši.
Mes nei apsiaustų daugiau, nei minkštų chitonų neturim
Ir pasikeisti negalim: po vieną dėvim kiekvienas.
Bet jei namo pargrįš Odisėjo sūnus mylimasis,
Jis ir apsiaustą tau duos, ir naują gražų chitoną,
Ir išlydės tave, kur tavo širdis pageidauja".
Ir su tais žodžiais pakilęs prie židinio svečiui mielajam
Guolį pataisė, ožkų ir avelių kailių priklojęs.
Atgulė ir Odisėjas ir antklodės vietoje gavo
Ilgą ir storą apsiaustą, kuris atsargoj dar kabėjo.
Šiuoju Eumajas vilkėdavo vis, kai atšaldavo oras.
Taip Odisėjas gulėjo tą naktį. Antrajam pasieny
Sugulė vyrai visi jaunesnieji. Tik vienas Eumajas
Niekad troboj nemėgo nakvot, atokiai nuo kiaulių.
Taigi ir šiąnakt jis rengės į kiemą, dėl to Odisėjas
Džiaugėsi savo širdy, kad rūpinas kaip šeimininkas.
Tas kalaviją aštrų ant tvirto peties pasisvėrė
Ir apsiaustu apsivilko šiltu, nepraleidžiančiu vėjo,
Galvą apsigaubė kailiu ožkos gauruotu ir minkštu,
Ietį pasiėmė tuosyk šunims ir plėšikams nuginti
Ir išskubėjo nakvot į kiemą prie kiaulių baltilčių
Po atsikorusia aukšta uola, kur neužpūtė vėjas.

Penkiolikta giesmė

TELEMACHAS APLANKO EUMAJĄ

Į Lakedaimono šalį plačlaukę Paladė Atėnė
Lėkė tuo tarpu šviesiam Odisėjo sūnui priminti
Ir pasakyti, jog metas namo jau grįžt nebedelsus.
Rado jinai Telemachą ir Nestoro sūnų gražveidį
Gulinčius vienus šviesaus Menelajo aukštojoj svetainėj.
Nestoro seno sūnus kietai kaip negyvas miegojo,
O Telemachas akių nesumerkė: jo širdį kamavo
Sielvartas didis dėl tėvo per visą šventą naktelę.
Tad, atsistojus prie jo, šviesakė Atėnė prabilo:
„Būtų visai negražu, Telemachai, ilgiau tau svečiuotis,
Turtą palikus namie ir viešinčius svetimus vyrus
Palaidūnus, kad jie nepaleistų visko tau vėjais,
Neišeikvotų gėrybių, blogiu nepaverstų kelionės.
Greitai prašyki todėl narsingą kovoj Menelają
Leist parkeliauti namo, kad rastum dar močią beydę.
Tėvas ir broliai tikri prispyrę verčia ją šiandien
Už Eurimacho tekėt. Visus jaunikius mat pralenkia
Jis dovanom ir kaskart didesnes vis atmokas siūlo.
Kad iš namų be tavo žinios neišneštų ji turto.
Pats gi žinai, kokia širdis moteriškės krūtinėj:
Stengias praturtint namus ji to, už kurio ištekėjo,
Savo pirmųjų vaikų ir vyro, jaunystėj mylėto,
Nė prisimint nebenori, kai mirė, ir jo nebeieško.
Taigi važiuoki namo ir saugoti viską paveski
Vienai tarnaičių namuos, kuri tau geriausia atrodo,
Kol tau pačiam dievai duos vesti žmoną garbingą.

Dar pasakysiu aš tau, o tu įsidėki į širdį:
Tau įžūliausi jaunikiai jau tyko kelią pastoti
Sąsiaury tarp Itakės ir Samo salos aukštauolės,
Nori užmušti tave į tėviškės žemę begrįžtant.
Nieko tačiau neišeis. Pirmiau gaus žemė užkloti
Daugelį tų, kurie tau turtą baigia naikinti.
Taigi toliau nuo salų tu kreipki tvirtąjį laivą,
Plauki tiktai nakčia, o vėją atsiųs tau patogų
Vienas dievų, kurs gina ir saugo tave nuo pavojų.
O kada kyšulį pirmą savos Itakės pasieksi,
Laivą pasiųsk, tegu jį vyrai parvaro į miestą,
Pats tu pirmiau į kaimą nueik pas kiauliaganį seną,
Saugantį tavo kiaules, širdingai jis tau atsidavęs.
Ten tu prabūki pernakt, o jį nuleiski į miestą,
Žinią tegu jis nuneš protingai begal Penelopei,
Jogei tu gyvas ir sveikas grįžai laimingai iš Pilo".
Šitai pasakė Atėnė ir grįžo į aukštą Olimpą.
O Telemachas pakėlė Nestoro sūnų iš miego,
Koja pajudinęs jį ir tardamas šitokį žodį:
„Kelk, Peisistratai, ir žirgus plačiakanopius atsirinkęs
Vesk į vežimą kinkyt, kelionėn leisimės šiandien".
Nestoro seno sūnus Peisistratas atsakė ir tarė:
„Nors tau ir baisiai skubu, Telemachai, bet naktį miglotą
Nedera leistis į kelią. Netrukus rytas ims aušti.
Reikia palaukti, kol dovanas tau sudės į vežimą
Ietim garsus Atrėjo sūnus Menelajas herojus
Ir kai svečius išleis, atsisveikinęs žodžiais širdingais.
Pamini svečias paskui juk visą gyvenimą žmogų,
Kurs svetimoj šaly jį vaišino ir meilę parodė".
Taip jis kalbėjo. Netrukus Aušra auksasostė prašvito.
Tuosyk jų kelti atėjo narsingas kovoj Menelajas,
Šokęs iš guolio, kuriam prie Elenos gražkasės miegojo.
Kai Odisėjo mielas sūnus jį ateinant pamatė,
Kėlės ir greit apsivilko ant kūno dailų chitoną,
O ant galingų pečių užsigaubė platų apsiaustą
Ir nuskubėjo prie durų. Kada tas įėjo, prabilo
Jam Telemachas, šviesaus Odisėjo sūnus mylimasis:
„Dzeuso gentaini, Atrėjo sūnau Menelajau karaliau!
Leiski jau grįžti tu mums į mielą tėviškės šalį,

Apėmė širdį toks noras greičiau į namus parkeliauti".
Jam atsakydamas, tarė narsingas kovoj Menelajas:
„Aš nemėginsiu ilgiau, Telemachai, tave sulaikyti,
Jeigu panorai namo. Aš pats, kur būdamas svečias,
Rūstaučiau ant šeimininko, jei tas per didele meile
Man įkyrėtų begal. Visad reikalingas saikumas.
Abeja bloga vienodai — ir kas nenorintį svečią
Ragina grįžti namo, ir kas pasikėlusį draudžia.
Svečią, kol viesi, mylėk, namo jei panūdo — išleiski.
Vis dėlto luktelk, kol dovanas tau į vežimą sudėsiu,
Gražios, tu pats netikėsi akim, ir moterims liepsiu,
Kad atsisveikinant vaišes iš to, ką turim, paruoštų.
Ir šeimininkui šlovė, ir svečiui juk malonumas,
Kai pavaišintas gražiai jis leidžias į tolimą kelią.
Jei pakeliauti ketintum plačiau po Heladę ir Argą,
Žirgus kaipmat pakinkysiu ir pats palydėsiu kelionėj,
Vešiu, į kokį tik miestą norėsi, ir žmonės mūsiškiai
Niekur tuščiom neišleis ir duos dovanų tau bent viena —
Arba didžiulį vario trikojį, ar katilą gražų,
Ar asilėnų porelę, o gal ir taurę auksinę".
Jam Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Dzeuso gentaini, Atrėjo sūnau Menelajau karaliau!
Noriu jau grįžti namo pas savuosius. Kai leidaus į kelią,
Sargo aš nepalikau, kad mano turtus prižiūrėtų.
Kad neprapulčiau ir pats, beieškodamas tėvo šlovingo,
Ar brangenybė kokia kad iš mūsų namų neišeitų".
Tokius išgirdęs žodžius, narsingas kovoj Menelajas
Paliepė žmonai tuojau ir josios mergoms bei tarnaitėms,
Kad, ko turėjo namuos, atsisveikinant vaišes paruoštų.
Eteonėjas, Boeto sūnus, tuojau prisistatė,
Šokęs iš guolio, nes jis netoli nuo karaliaus gyveno.
Ugnį įsakė jam kurt narsingas kovoj Menelajas,
Vaišėms prikepti mėsos, ir tas įsakymą vykdė.
Nukopė pats tuo tarpu žemyn į kvepiantį rūsį,
Jį nulydėjo į ten Elena ir sūnus Megapentas.
Kai nusileido rūsin, kur jų brangenybės gulėjo,
Paėmė taurę dvidugnę Atrėjo sūnus Menelajas,
O Megapentui, sūnui savam, sidabrinį kraterą
Padavė nešt, Elena tuo tarpu priėjo prie skrynių

Su margaraščiais, pačios austais, gražiausiais audimais.
Paėmė vieną jų Elena, gražumo kaip deivė,
Buvo tai skraistė visų didžiausia, marga, daugianytė.
Švietė ji kaip žvaigždė ir gulėjo skrynioj ant dugno.
Grįžo atgal tuomet jie rūmų aukštųjų svetainėn
Pas Telemachą, ir kreipės į jį Menelajas šviesplaukis:
„Tavo kelionę namo, kaip geidžia širdis, Telemachai,
Taip teįvykdo Kronidas, Heros perkūnvaldis vyras.
Iš brangenybių, kurios rūsiuos mūs guli sukrautos,
Tau dovanosiu, kas būtų gražu ir vertę turėtų.
Duosiu kraterą, gražiai padarytą, vidus jo ir šonai
Gryno sidabro, o briaunos visur pagražintos auksu.
Didžio Hefaisto tai darbas. Ją dovanojo Faidimas
Man, sidoniečių karalius, kai jo pastogėj viešėjau,
Grįždamas andai namo; ją šiandien tau dovanoju".
Taręs šituos žodžius, Menelajas svečiui į ranką
Padavė taurę dvidugnę, o šviesų sidabro kraterą
Atnešė ir pastatė prie jo Megapentas galingas.
Ir Elena gražiaveidė šalia atsistojo priėjus,
Skraistę laikydama rankoj, vardu pavadino ir tarė:
„Mielas vaikeli! Ir aš tau dovaną duoti norėčiau,
Kad prisimintum Eleną. Lai tavo žmona ją nešioja
Nuo malonios vestuvių dienos. Ligi tol ji tebūna
Motinos tavo globoj. Sudie! Linkiu tau laimingai
Grįžti į aukštus gražiuosius namus ir tėviškę mielą".
Šitai pasakius, jam padavė skraistę, tas ėmė ją linksmas.
O Peisistratas tuomet į kėbulą ratuos sudėjo
Daiktus visus, ir pats širdyje grožiu pasidžiaugęs.
O Menelajas šviesplaukis abu juos nuvedė menėn
Ir į aukštąsias krases ir krėslus dailius pasodino.
Ant sidabrinio padėklo atnešusi aukso ąsotį
Tyro vandens, ant rankų abiem kambarinė užpylė
Ir jas nuplovė, tuomet ji padengė skobnį dailiausią.
O ūkvedė drovi priraikiusi duonos padėjo,
Valgių prikrovė krūvas ir džiaugės, kad turi ko duoti.
Mėsą supjaustęs vikrus Boetidas visiems padalijo,
Vyno pripylė taures sūnus Menelajo garbingo.
Rankomis siekė svečiai ant stalo išdėstytų vaišių.
O kada alkį numalšė ir troškulį kiek apgesino,

Kėlės tuomet Telemachas ir Nestoro vaikas garbingas,
Žirgus vėl pasikinkė, stojo į margą vežimą
Ir išvažiavo per kiemą pro skardų priebutį rūmų.
Juos išlydėjo Atrėjo sūnus Menelajas šviesplaukis,
Širdį apsaldančio vyno į dešinę ranką paėmęs
Sklidiną taurę auksinę nulieti dievams prieš kelionę,
Prieky žirgų atsistojo ir, taurę paduodamas, tarė:
„Vykit, vaikai, sveiki ir Nestorui laimės linkėkit,
Vyrų valdovui, kuris kaip mylintis tėvas man buvo
Trojoj plačiojoj, kai mes ten kariavome, sūnūs achajų".
  Jam Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Visa, Kronido gentaini, kas buvo tavo kalbėta,
Jam pasakysim parvykę. O, kadgi būtų man lemta,
Grįžus Itakėn gimton, atrasti namie Odisėją!
Jam pasakyčiau, kaip, tavo priimtas ir pamylėtas,
Parkeliavau aš namo, dovanų parsivežęs gražiausių".
  Dar jam nebaigus kalbėt, dešinėj pasirodė erelis,
Nešdamas savo naguos baltasparnę žąsį didžiulę,
Drąsiai pagrobtą kieme, o moterų pulkas ir vyrų
Vijosi jį šaukdami. Artyn prie svečių atplasnojo
Ir dešinėn pro žirgus nuskriejo. Erelį išvydus,
Apėmė džiaugsmas visus, ir širdys smarkiau sutvaksėjo.
Nestoro seno sūnus Peisistratas prabilo ir tarė:
„Mums pasakyk, Menelajau, augintas Dzeuso Kronido,
Šitokį ženklą svečiams ar tau nūn dievas parodė?"
  Taip jis kalbėjo, ir Menelajas narsus susimąstė,
Kad, išsiaiškinęs pats, atsakymą duoti galėtų.
O Elena ilgarūbė, nė kiek nesvarsčius, prabilo:
„Aš pasakysiu, klausykit, ką kužda dievai nemirtingi
Manajai širdžiai ir kas, be abejo, turi įvykti.
Lygiai kaip žąsį, namie užaugintą, pagavęs erelis
Atlėkė čion iš aukštųjų kalnų, kur jo veislė ir lizdas,—
Taip Odisėjas, vargų daug iškentęs ir daugel patyręs,
Grįš po klajonių namo ir atkeršys, net galime spėti,
Kad jis jau šiandien namie ir prapultį taiso jaunikiams".
  Jai Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Taip teįvykdo Kronidas, Heros perkūnvaldis vyras!
Tuosyk, parvykęs namo, tave kaip deivę minėsiu".
  Šitai pasakė ir kirto žirgams, o tie pašokėję

Leidosi bėgti kaip vėjai per miestą ir lygumą plačią.
Ištisą dieną lingavo taip jungą be poilsio jokio.
Kai nusileido jau saulė ir sutemos apgaubė žemę,
Jie į Ferus atvažiavo, į gimtąjį miestą Dioklio,
Orsilocho sūnaus, garsaus Alfėjo vaikaičio.
Čia jie tą naktį praleido ir buvo gražiai pamylėti.
O kai ryto duktė Aušra rožiapirštė prašvito,
Žirgus jie vėl pasikinkė, stojo į margą vežimą
Ir išvažiavo per kiemą pro skardų priebutį rūmų.
Tuosyk sukirto žirgams, ir tie pasileido per lauką.
Taip parvažiavo jie greit į Pilo aukštą tvirtovę.
Čia Telemachas į Nestoro sūnų prabilo ir tarė:
„Ar negali, Nestoridai, kai prašymą tau pasakysiu,
Šiandien manęs paklausyt? Draugai didžiuojamės buvę
Nuo tėvų bičiulystės, be to, mes abu vienamečiai,
Šioji kelionė tvirčiau dar turėtų mūs širdis surišti.
Tu, nepravežęs pro laivą, mane išsodinki, mielasis,
Gali senelis pas jus be reikalo dar sugaišinti,
Kai pamylėti norės: man reikia greičiau išvažiuoti".
  Taip jis kalbėjo, o Nestoridas tylėdamas svarstė,
Kaip padaryti geriau, kad galėtų patenkint jo norą.
Ir išeitis pagaliau tokia pasirodė geriausia:
Žirgus į marių pakrantę prie greitojo laivo pasuko,
Jo priešakinėj daly dovius Nestoridas sukrovė,
Gražų drabužį ir auksą, šviesaus Menelajo duotuosius,
Ir paskubėti dar liepė, sakydamas žodžiais sparnuotais:
„Sėski į laivą tuojau ir vyrams liepki sukrusti,
Aš, parvažiavęs namo, pasakysiu Nestorui viską.
Mano širdis nujaučia gerai ir protas supranta,
Koks išdidus ir griežtas jisai: tavęs neišleistų,
Pats pasiskubintų čion parsivesti ir, kaip man atrodo,
Vienas negrįžtų namo arba užsirūstintų baisiai".
  Šitai pasakęs, uždrožė rimbu žirgams gražiakarčiams,
Sukdamas Pilo tvirtovėn, ir greitai namo parvažiavo.
O Telemachas, kelionės draugus paraginęs, tarė:
„Vyrai! Padargus visus į juodąjį laivą sudėję,
Sėskime patys greičiau ir leiskimės tuoj į kelionę".
  Taip jis pasakė, o vyrai, žodžio netarę, paklausė,
Greitai sušoko visi ir savo suoluos atsisėdo.

Viską sutvarkęs gražiai, jis auką dėjo Atėnei
Laivo aukštajam gale. Tuo tarpu prie jų atskubėjo
Svetimas vyras, kurs bėgo iš Argo, žmogų užmušęs.
Buvo žiniūnas jisai, be to, giminietis Melampo[107],
Kitkart gyvenusio Pile smiltingam, avelių tėvynėj,
Turtų pilnuos namuos, kaip kito nė vieno pilėnų.
Bet išsikelt jis turėjo kitur iš savo tėvynės,
Nebegalėjęs pakęst žmonių pabaisos Nelėjo,
Kurs jo visus turtus, jėga pagrobęs, išvaldė
Kiaurus metus. O Melampas tuo tarpu rūmuos Filako,
Pančiais sunkiais apkaltas, sėdėjo ir baisiai kankinos
Dėlei Nelėjo dukters ir savo meilės aklosios,
Širdį užvaldžiusios jam, erinijai nuožmiai paliepus.
Bet jis išvengė mirties ir karvių baubiančių bandą
Iš Filakės parvarė į Pilą, už darbus piktuosius
Nubaudė lygų dievams Nelėją, jo dukterį vesti
Broliui padėjo savam, o pats išsikėlė netrukus
Žirgus auginančian Argan, nes buvo žadėta likimo
Ten jam gyventi dabar ir būti argiečių karalium.
Žmoną jis vedė Arge, namus aukštuosius pastatė,
Mantiją ir Antifatą, du sūnus drąsius, užaugino.
Tas Antifatas garsingo sūnaus Ojiklėjo sulaukė,
Pats Ojiklėjas — žmonių numylėtinio Amfiarajo,—
Šitą lydėjo egidvaldžio Dzeuso ir Apolono
Meilė širdinga. Tačiau jis senatvės neperžengė slenksčio,
Žuvo prie Tebų dėl savo žmonos dovanų nelemtųjų.
Sūnus turėjo du — Alkmajoną ir Amfilochą.
Mantijo buvo pora sūnų — Polifeidas ir Kleitas.
Kleitą, išvydusi kartą, pagavo Aušra auksasostė
Dėlei gražumo, kad jis su dievais nemirtingais gyventų.
O Polifeidui geriausio žiniūno dovaną davė
Tarpu žmonių Apolonas, kai numirė Amfiarajas.
Į Hiperesiją jis išsikėlė, supykęs ant tėvo.
Ten įsikūręs, žmonėms trumpaamžiams sakė likimą.—
Šiojo sūnus pribėgęs — jis Teoklimenas vadinos —
Nūn atsistojo prie Telemacho, kai tas pasimeldęs
Liejo aukodamas vyną prie greito juodojo laivo,
Kreipės maloniai į jį ir tarė žodžiais sparnuotais:
„Radęs tave, mielasis, čionai aukojantį auką,—

Dievo ir šių dovanų šventų, pirmiausia gi tavo
Ir tavų bendražygių vardan aš prašau ir maldauju —
Klausiančiam man pasakyki teisybę, neslėpdamas nieko,
Kokio tu krašto žmogus, kas tavo tėvai ir gimtinė?"
Jam Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Iš tyriausios širdies pasakysiu tau gryną teisybę.
Aš itakietis esu, ir tėvas buvo kadaise
Man Odisėjas, dabar jau kažkur nelaimingai pražuvęs.
Taigi aš, pulką draugų ir juodąjį laivą paėmęs,
Ir keliavau ieškoti pėdų negrįžtančio tėvo".
Teoklimenas šviesus tuomet jam atsakė ir tarė:
„Bėgti turėjau ir aš iš tėvynės, nes užmušiau žmogų,
Savo gentainį. Jo broliai tikri ir šiaip giminaičiai
Žirgus auginančiam Arge galybę turi ir valdžią.
Taigi ir bėgu nuo jų, giltinės juodosios pabūgęs,
Mano dalia jau dabar po svetimus žmones klajoti.
Kaip tremtinys maldauju tave — priimki į laivą,
Kad neužmuštų manęs, nėra abejonės, jog vysis".
Jam Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Jeigu taip nori, tavęs nevarysiu nuo greitojo laivo,
Eiki ir sėskis, laive pamylėsim, kuo turime patys".
Šitai pasakė ir, jo variaiešmę ietį paėmęs,
Dailiai paguldė blikty lygiašonio gaubtojo laivo.
Tuosyk ir pats įlipo lengvai į mariaskrodį greitą
Ir atsisėdo vairūgaly jo, šalia pasodinęs
Teoklimeną, yrėjai virves atleido ant kranto.
Nūn Telemachas, kelionės draugus paraginęs, liepė
Imti padargus tvarkyt, ir tie įsakymą vykdė.
Stiebą eglinį paėmę į skersbalkio skylę nutaikė,
Stačią jį tiesiai pastatė ir, virvėm galingom priveržę,
Ištiesė baltas bures ant jautodės raiščių suktinių.
Pasiuntė vėją patogų jiems šviesiaakė Atėnė
Pūsti galingai padange visa, kad laivas galėtų
Plaukti nekliudomas greit per karčius vandenis marių.
Krunai paliko šaly ir skaidrūs upeliai Chalkidės.
Kai nusileido jau saulė ir sutemos apgaubė žemę,
Tuosyk pasuko prie Fejų, Kronido vėjų pastumtas,
Ir prie Elidės šventos, kurioj viešpatavo apėjai,

Laivą pavarė po to tiesiog prie salų aukštauolių,
Rūpesčio pilnas, pavyks jam ar ne nuo mirties išsisukti.
O Odisėjas troboj ir kiauliaganis doras susėdę
Vakarieniavo, šalia jų valgė piemenys vyrai.
O kada alkį numalšė ir troškulį kiek apgesino,
Tuoj Odisėjas pakilo, norėdamas dar išmėginti,
Ar tas jį myli tikrai ir draus dar ilgiau pasilikti
Savo troboj, ar lieps jau keliauti į miestą, ir tarė:
„Nūn tu, Eumajau, klausyk, ir tavo vyrai tegirdi.
Ryt, atsikėlęs anksti, galvoju eiti į miestą
Paelgetauti, kad jūsų duonos nevalgyčiau dykas.
Tu man patarki dabar ir gerą nurodyk vadovą,
Kurs ligi miesto nuves, o ten paklajosiu ir vienas,
Žmonės man duos kas vyno gurkšnelį, kas gabalą duonos.
Ir į šviesaus Odisėjo namus užeiti norėčiau,
Žinią nunešiu jo žmonai aš, Penelopei protingai,
Rūmuos pateksiu, manau, ir tarp įžūlūnų jaunikių.
Gal jie mane pavaišins, turėdami tūkstančius valgių.
Ir patarnauti jiems aš galėčiau, jei panorėtų.
Prisipažinsiu aš tau, o tu paklausyk ir žinoki,
Kad per malonę vikraus Hermėjo, kuris mirtingųjų
Žemės varguolių darbams gražumą ir garbę suteikia,
Retas galės pralenkti mane ir bus taip įgudęs
Ugnį sukurt židiny, sausamedžio malkų priskaldyt,
Mėsą kapot gabalais, iškepti ir vyno įpilti —
Darbus padirbti, kuriuos aukštakilmiams padirba prasčiokai“.
O tu, Eumajau, tuomet atsidusęs šitaip kalbėjai:
„Kaip tau galėjo, svety, mintis tokia netikėta
Šauti į galvą dabar? Sau galo ieškot sugalvojai?
Eit į namus ir lįst tarp jaunikių, kurių nedorybės
Ir sauvalia seniai jau plieninį dangų pasiekė!
Šitokių senių labai kas ten laukia, kad jiems patarnautų!
Vaikių ten pilna jaunų su chitonais dailiais ir apsiaustais.
Plaukus ir skruostus švelnius alyvom kvapiom įsitrynę,
Pluša, tarnauja visiems. Stalai ant tekintų kojų
Lūžta duona, mėsom ir vynų geriausių gausybe.
Liki verčiau pas mus, našta nebūsi tu niekam,
Nei man pačiam, nei mano draugams, kurie man pagelbsti.
Jeigu namo pargrįš Odisėjo sūnus mylimasis,

Jis ir apsiaustą tau duos, ir naują, gražų chitoną,
Ir išlydės tave, kur tavo širdis pageidauja".
Jam atsakydamas, tarė daug vargęs šviesus Odisėjas:
„O, kad tau rodytų meilę Kronidas, kaip aš tave myliu,
Kad po klajonių ir vargo baisaus atsikvėpti man duodi!
Nėr nedalios juk didesnės žmonėms, kaip klaidžiot be vietos.
Kiek nesmagumų žmogus dėl pilvo prakeikto prikenčia,
Kai jam prireikia klajot, pavojuose būti ir alkti!
Jeigu draudi tu mane pasilikt ir sūnaus palūkėti —
Imk ir papasakok man apie močią šviesaus Odisėjo
Ir apie tėvą, kurį ant senatvės slenksčio paliko:
Ar tebėra jie gyvi ir džiaugiasi saule šviesiąja,
Ar gal jau mirė abu ir į Hado namus iškeliavo?"
Tuosyk kiauliaganis, vyrų vadovas, atsakė ir tarė:
„Tikrą teisybę, svety, aš tau apie juos pasakysiu.
Tėvas Laertas dar gyvas, bet savo pastogėje sėdi,
Melsdamas Dzeusą kasdien, kad sielą paleistų iš kūno.
Gaili širdingai mat savo sūnaus, kurs dingo išėjęs,
Taipgi doros ir protingos žmonos, kurios netekimas
Širdį prislėgė graudžiu ir žmogų be laiko susendė.
Ji dėl beydžio sūnaus susikrimto ir mirė iš lėto
Ilga skausminga mirtim. Tegu taip nemiršta nė vienas
Mano bičiulių, kurie gyvendami gera man daro.
Kol tebebuvo gyva ir visąlaik krimtos nuliūdus,
Ją aš dažnai lankiau, norėdamas vargšę paguosti.
Ji užaugino mane draugėj su dukteria savo
Ilgarūbe Ktimene, kuri jai buvo jauniausia.
Augom kartu, ir beveik ne mažiau mane ji mylėjo.
O kai brangių jaunystės dienų sulaukėm abudu,
Dukterį Saman išleido už vyro ir gavo daug dovių.
Man dovanojo naują apsiaustą ir švarų chitoną,
Aprengė visą gražiai ir, kojas apavus sandalais,
Pasiuntė šit į laukus ir meilę didesnę man rodė,
Niekad tos dienos daugiau nebegrįš. O darbui manajam
Niekad lig šiol nemirtingi dievai neskundė palaimos.
Valgiau ir gėriau iš jo ir žmogų šelpiau reikalingą.
Iš karalienės nei žodžio meilaus, nei mosto dosnesnio
Nėr ko tikėtis dabar, kai namus užgriuvo nelaimė,
Toji nenaudėlių šutvė. Tarnai širdingai norėtų

Pasikalbėt, pasitarti su ja, kai ko pasiklausti,
Pasivaišinti, išgert ir dar su savim pasiimti
Čia į laukus: tai visa tarnams pradžiugina širdį".
  Jam atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Oi oi oi! Kaip tu, Eumajau, anksti, dar būdamas mažas,
Jau atsidūrei toli nuo tėvų ir žemės gimtosios!
Tad pasakyki tu man ir aiškiai išdėstyki visa,
Ar nedraugai įsiveržę išgriovė miestą plačgatvį,
Kur sau gyveno ramiai jūs tėvas ir močia garbinga,
Ar, kai bandą avių ir karvių ganei išsivaręs,
Žiaurūs plėšikai pagavo tave ir, laivu nugabenę,
Pardavė žmogui suktam, kuris mokėjo, kiek prašė".
  Tuosyk kiauliaganis, vyrų vadovas, atsakė ir tarė:
„Klausi mane apie viską, svety, ir visko teiraujies.
Tad pasėdėki dar kiek ir pasakos, vyną girsnodams,
Pasiklausyki, naktys nūn ilgos[108] — ir miegui užtenka,
Ir paklausyti, ką seka žmogus. Pačiam gi be laiko
Nėr ko skubėt atsigult, per daug miegoti nesveika.
Jeigu ką traukia širdis ir ką jau ima sunkumas,
Tas tegu eina ir gula, nes ryt, kai aušra pasirodys,
Papusryčiavęs turės šeimininko meitėlius ginti.
Mudu troboj, vynu ir valgiais vaišindamies, galim
Širdį vienas kitam padžiugint, vargus pragyventus
Sau prisiminę. Žmogus pasidžiaugti ir negandais moka,
Kas iškentėjo nemaž, kam teko daugel klajoti.
Aš apsakysiu tau visa, ko tu teiraujies ir klausi.
  Sirija — vardas salos, jei tu ją kartais girdėjai.
Ji nuo Ortigijos driekias į šiaurę, kur gręžiasi saulė.
Ploto nedidelio bus, tačiau ji naši ir derlinga,
Geros ganyklos avims, kviečių ir vyno gausybė.
Badas joje niekada nesilanko, nei ligos baisesnės
Niekad salon neužeina žmonių nelaimingų žudyti.
Kai pagyvenusiai kartai ateina žiloji senatvė,
Sidabralankis šviesus Apolonas ir Artemidė
Savo beskausmėm strėlėm paeiliui jos žmones išguldo.
Dvejetas miestų saloj, jiems visa priklauso per pusę.
Vieno ir antrojo valdžią turėjo tėvas manasis,
Ktesijas Ormenidas, dievų nemirtingų paveikslas.

Kartą pas mus atkeliavo foinikai, garsūs jūreiviai
Ir apgavikai pirmi, laivus prisikrovę blizgučių.
Tėvo namuos tuomet foinikė moteris buvo,
Stoto didingo, graži ir mokanti darbus dailiausius.
Ją ir pradėjo viliot mitrieji tie sukčiai foinikai,
Beskalbiant žlugtą užtikę, ir vienas prie gaubtojo laivo
Meile padžiugino ją, o meilė moteriai silpnai
Apsuka galvą visad, nors būtų ji padoriausia.
Klausti pradėjo klastūnas, kas ji ir iš kur atsirado,
Toji parodė tuojau mūs tėvo rūmus aukštuosius.—
„Aš, pasigirsiu, esu iš variu pagarsėjusio krašto,
Didžio Sidono, duktė turtingo žmogaus Aribanto.
Vargšę pagrobė mane užpuolę nuožmūs tafiečiai,
Grįžtančią iš laukų, ir pardavė, čion atgabenę,
Vyrui, turtingam didžiai, kuris mokėjo, kiek prašė".
Vyras, kurs buvo su ja dalijęsis meile, paklausė:
„Ar nenorėtum dabar su mumis namo tu sugrįžti
Ir pamatyti vėl tėvo ir motinos mielą pastogę,
Juodu abu? Gyvi tebėra ir gyvena turtingai".
Jam atsakydama, vėl moteriškė prabilo ir tarė:
„Mano svajonė sena! Norėčiau aš, jeigu, jūreiviai,
Priesaiką duosite man parvežti namo nenuskriaudę".
Taip ji kalbėjo, o jie tuoj prisiekė, kaip buvo prašyti.
O kai prisiekė visi ir priesaikos apeigą baigė,
Tuosyk prabilo į juos moteriškė ir tyliai pasakė:
„Šiukštu, žiūrėkit, nuo šiandien manęs nebekalbinkit niekas
Jūsų bičiulių, nei gatvėje kur iš netyčių sutikęs,
Nei prie šaltinio lauke, kad kas nepraneštų pamatęs
Mano senam šeimininkui, nes tas, įtardamas pikta,
Pančiais apkaldins mane, o jus sugalvos pražudyti.
Sutartį šią laikykit širdy ir skubėkit prekiauti,
O kada laivas jau bus gėrybių pilnas prikrautas,
Vienas tuomet ateikit pas mus ir duokit man žinią.
Aukso paimsiu aš tiek, kiek man po ranka pasitaikys,
Už parvežimą, pati nežinau, ką duoti galėčiau.
Rūmuos dabar auginu to vyro kilmingojo sūnų,
Vaikas jau viską supranta ir noriai bėga į lauką.
Jį atsivesti galiu į laivą, jūs tūkstančius gausit,
Jį nugabenę į svetimą kraštą ir brangiai pardavę".

Šitai pasakė foinikė ir grįžo į rūmus aukštuosius.
Pilnus metus po to dar išbuvo mūs žemėj prekijai,
Rinko visokias gėrybes ir vilko į gaubtąjį laivą.
O kada laivas talpus jau galėjo plaukti pakrautas,
Pasiuntė žmogų tuomet, kad žinią duotų foinikei.
Tas, ne naujokas sukčiaut, į tėvo rūmus atėjęs,
Atnešė perkaklį aukso, gražiai gintarų prisodintą.
Menėj gėrėjosi juo ir mergos, ir močia garbinga,
Pirštais ilgai čiupinėjo, akim negalėjo tikėti
Ir vis teiravosi kainos, o tas moteriškei pamerkė,
Duodamas ženklą, ir greit į gaubtąjį laivą sugrįžo.
Ėmė už rankos foinikė mane ir vedė į lauką.
Priebuty rado taures, ant skobnių sudėtas, pavalgius
Vyrams, tarybos nariams, kuriuos vaišino mūs tėvas.
Jie, į vyriją išėję, dabar sau reikalus svarstė.
Stvėrė jinai tris taures ir, greitai paslėpus už ančio,
Išnešė jas iš namų. Aš ėjau, nesuprasdamas nieko.
Saulė tuotarp nusileido, ir sutemos apgaubė žemę,
Ėjom abudu skubiai, kol gražų uostą pasiekėm,
Uoste jau laivas foinikų, išplaukt pasiruošęs, mūs laukė.
Taigi susėdo visi ir leidos keliais vandenyno,
Mus pasiėmę drauge, o Dzeusas pasiuntė vėją.
Taip mes šešias dienas ir naktis be pertrūkio plaukėm.
Kai septintoji diena, Kronidui leidus, išaušo,
Mano foinikę strėle nelauktai Artemidė pataikė,
Net sudundėjo, kai krito laive ji kaip marių vištelė.
Išmetė ją tuomet į jūrą, kad ruoniai ir žuvys
Puolę suėstų. O aš jau vienas likau nusiminęs.
Vėjas ir vandenys mus pagaliau į Itakę atvarė,
Čia nusipirko Laertas mane už savo gėrybes.
Šitaip aš savo akim gavau pamatyti šį kraštą“.
Jam Odisėjas, Kronido gentainis, atsakė ir tarė:
„Širdį krūtinėje man, Eumajau, sukrėtei baisiai,
Sekdamas savo kančias, kiek jų turėjai patirti.
Bet su blogiu ir gera drauge tau davė Kronidas:
Tu po vargų patekai į namus maloningo ir doro
Vyro, kuris tau valgyt ir gert nešykštaudamas duoda.
Ko gi bereikia, gyvenk ir norėk. O aš gi tuo tarpu
Šičia užklydau, miestus visokių žmonių išklajojęs“.

Taip jie susėdę troboj abu tarp savęs šnekučiavo,
Gulti nuėjo vėlai, ir maža beteko miegoti:
Greit patekėjo Aušra auksasostė.— Krantą pasiekę,
Veikiai sutraukė bures Telemacho vyrai ir stiebą
Žemėn nuleido, o laivą irklais į uostą nuyrė,
Inkarą numetė prieky, vairūgalį lynais pririšo,
Patys išlipo tuomet visi į marių pakrantę,
Pusrytį taisė skubiai ir miešė tamsųjį vyną.
O kada alkį numalšė ir troškulį kiek apgesino,
Tuosyk prabilo į juos Telemachas protingas ir tarė:
„Juodąjį laivą dabar visi jūs nuirkit į miestą,
Aš dar turėsiu apeiti laukus, piemenų pažiūrėti,
O vakare, kai apvaikščiosiu viską, pareisiu į miestą.
Rytui išaušus norėčiau iškelti jums vaišes kaip reikia
Ir mėsomis bei gardžiausiu vynu visus pamylėti“.
Teoklimenas tuomet, prilygstąs dievui, prabilo:
„Kurgi, sūneli, mane tu padėsi? Kurio gi didžiūno
Durys bus atviros man aukštauolėj Itakėj šią dieną?
Rasi į tavo namus man tiesiai pas motiną eiti?“
Jam Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Drąsiai kitokiu metu pakviesčiau tave aš, mielasis,
Eiti pas mus, ir turime kuo pamylėti, bet šiandien
Vargo tau bus, nes aš nepareisiu, o motinos mano
Nepamatysi, ji rūmuos jaunikiams retai tesirodo
Ir, užsidarius aukšte viršutiniam, audžia audimą.
Tau aš nurodysiu kitą, pas ką paviešėti galėsi,
Tai Eurimachas, puikusis sūnus išmintingo Polibo.
Mūs itakiečiai į jį kaip į dievą su pagarba žiūri.
Jis prakilnesnis tikrai už visus ir galvoja širdingai
Manąją motiną vesti ir sostą užimt Odisėjo.
Vienas Kronidas tačiau, Olimpo valdovas, težino,
Ar tik žuvimo diena neateis jiems pirmiau kaip vestuvės“.
Žodžio nebaigus dar jam, dešinėj suplasnojo didžiulis
Sakalas, pasiuntinys Apolono, naguos įsitvėręs
Kiek apdraskytą lauko balandį, jo plunksnos byrėjo
Tarp Odisėjo sūnaus ir greito juodojo laivo.
Teoklimenas tuojau Telemachą paprašė į šalį.
Ėmė už rankos šiltai, vardu pavadino ir tarė:
„Negi be dievo žinios dešinėj pakilo tas paukštis.

Akį užmetęs, aš tuoj supratau, kad geras tai ženklas.
Juk giminės kitos, už jus karaliaut tinkamesnės,
Nėr čia Itakės saloj, ir jūsų valdžia bus per amžius".
Jam Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Kadgi taip būtų, svety, kad tavo žodis įvyktų!
Mano gerumą tuomet pamatytum, kai dovanas gautum
Tokias gausias, jog pamatęs kiekvienas vadintų laimingu".
Ir atsigręžęs jis tarė savo bičiuliui Peirajui:
„Mielas Peirajau Klitidai! Daugiausia širdies man parodei
Ir palankiausias buvai iš visų, kas lydėjo į Pilą.
Taigi dabar tu svečią namo parsiveski paėmęs
Ir, kol aš grįšiu, gražiai pamylėk ir globok rūpestingai".
Ietim garsingas Peirajas, į tai atsakydamas, tarė:
„Tu, Telemachai, gali ir ilgiau, jei reikia, pabūti,
Svečią aš tau pavaišinsiu, nereiks jam skųstis dėl nieko".
Taip jam atsakęs, sėdo į laivą ir savo bičiuliams
Paliepė sėsti visiems ir lynus atrišti nuo kranto.
Greitai sušoko visi ir savo suoluos atsisėdo.
O Telemachas gražius sandalus pasirišo po kojų,
Rankon pasiėmė ietį su tvirta vario viršūne
Tiesiai nuo laivo blikties, o vyrai lynus atleido
Ir, atsistūmę nuo kranto, plaukė į miestą, kaip liepė
Jiems Telemachas, šviesaus Odisėjo sūnus mylimasis.
Kojos dabar jį nešė skubiausiai į kaimą, kur buvo
Kaimenė kiaulių ir kur kiauliaganis doras gyveno,
Saugantis jas, visa širdimi paklusnus šeimininkams.

Šešiolikta giesmė

TELEMACHAS ATPAŽĮSTA ODISĖJĄ

Aušrai prabrėškus šviesus kiauliaganis ir Odisėjas
Ugnį pakūrė troboj ir pusrytį išvirė gardų.
Piemenis tuosyk išleido ganyti kiaulių į lauką.
O Telemachą išvydę, linksmai šokinėti pradėjo
Šunys pikti, bet nelojo. Šviesus Odisėjas, pamatęs
Taip šokinėjant šunis ir žingsnius netoliese išgirdęs,
Kreipėsi taip į Eumają ir tarė žodžiais sparnuotais:
„Štaigi, Eumajau, žiūrėk, turbūt padėjėjas ateina
Ar koks pažįstamas tavo, kad šunys loti neloja,
O šokinėja linksmai. Ir žingsniai iš tolo girdėti".
Žodžio nespėjo pabaigti, ir slenkstį peržengė svečias,
Jo mylimasis sūnus. Eumajas nustebęs pašoko,
Krito iš rankų jam indas, kurį jau buvo paėmęs
Vynui tamsiajam atmiešt, ir, prie šeimininko pripuolęs,
Ėmė bučiuoti jo galvą, abidvi akis mėlynąsias
Ir jaunutes rankas, ir krito jam ašaros gailios.
Lygiai kaip džiaugiasi tėvas, sulaukęs mylimą sūnų
Iš tolimos šalies, nebuvusį dešimtį metų,
Brangų, nes gimė senam ir suteikė rūpesčių daugel,—
Taip Telemachą kaip dievą dabar kiauliaganis doras
Meiliai apglėbęs bučiavo, lyg būtų jis grįžęs iš kapo.
Ašarom plūdo graudžiom ir sakė žodžiais sparnuotais:
„Tu pareini, Telemachai, žvaigžde šviesioji? Aš, vargšas,
Nebesivyliau tave pamatyt, kai išplaukei Pilan.
Prašom, sūneli, vidun, tu mano pasenusiai širdžiai
Duok pasidžiaugti, kad sveikas grįžai iš tolimo krašto.

Retas tebūdavai svečias pas savo piemenį kaime,
Miestas patinka labiau, lyg tau malonumas koks būtų
Nuolat regėti pulkus pasileidusių baisiai jaunikių".
Jam Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Gal ir teisybė, tėvuk, bet aš pas tave atkeliauju,
Noriu tave pamatyt ir tavo žodį išgirsti,
Kaip tenai motina mano: ar ji dar namie, ar už kito
Rasi jau spėjo išeit ir lova šviesaus Odisėjo,
Likus be patalo minkšto, voratinkliuos baigia paskęsti".
Jam atsakydamas, tarė kiauliaganis, vyrų vadovas:
„Ji, patikėki manim, su meile širdinga ir kantriai
Tavo namuos tebevargsta. Jai slenka metai iš metų
Naktys, atodūsių pilnos, o dienos ašarom plūsta".
Šitai pasakė ir paėmė ietį varinę iš svečio,
Peržengęs akmenio slenkstį, vidun jaunikaitis įėjo.
Svečiui naujajam vietos užleist Odisėjas pašoko,
Bet Telemachas paprašė, kad jis nesikeltų, ir tarė:
„Prašom sėdėti, svety, mes gausime kur atsisėsti
Savo troboj, šeimininkas atras kur mane pasodinti".
Taip jis kalbėjo, ir tas atsisėdo. Kiauliaganis tuosyk
Paėmė glėbį lapotų šakų ir kailį paklojo.
Ten atsisėdo minkštai sūnus Odisėjo mielasis.
Jiedviem kiauliaganis, nieko nelaukęs, padėjo ant stalo
Dubenį pilną paršienos keptos, kas liko nuo vakar,
Duonos paraikė tuomet ir prikrovė gražiai į kraitelę,
Atmiešė vyno saldaus pilnintelį indą medinį
Ir už skobnių atsisėdo prieš Odisėją garbingą.
Rankomis siekė visi ant stalo esančių vaišių.
O kada alkį numalšė ir troškulį kiek apgesino,
Kreipės tada Telemachas į šviesų kiauliaganį savo:
„Svečias, tėveli, iš kur tas atvyko? Kaipgi jūreiviai
Atvežė jį į Itakę? Kas buvo ir kaip jie vadinos?
Pėsčias jis niekaip pas mus negalėjo, rodos, ateiti".
Tuokart, Eumajau, jam atsakydamas, šitaip kalbėjai:
„Aš pasakysiu, vaikeli, tau gryną teisybę, kaip buvo.
Kilęs, pasak jo paties, esąs iš Kretos plačiosios,
Daugelį miestų, žmonių trumpaamžių statytų, regėjęs
Savo kelionėj: klajot po pasaulį lėmęs jam dievas.
Nūn, iš plėšikų tesprotų greitojo laivo ištrūkęs,

Mūsų trobon jis atėjo. Jį tavo globon atiduodu,
Ką panorėjęs daryk, nuo tavo malonės priklauso".
Jam Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Baisiai, Eumajau, skaudu tai girdėti iš lūpų tavųjų.
Kaipgi aš svetį galiu priimti namie ir vaišinti?
Jaunas aš dar tebesu, ir mano ranka neįgudus
Atkirtį duot kiekvienam, kas drįstų man įkyrėti.
Motinos mano širdis lig šiol nusispręsti negali,
Ar prie manęs pasilikt ir namus valdyti kaip valdžius,
Vyro patalą gerbiant ir bijant žmonių papeikimo,
Ar pasirinkti sau vieną, kuris, tarp achajų geriausias,
Prašo jos rankos seniai ir išpirkų duoda daugiausia.
Tavo svetys, kai tavojon trobon pataikė ateiti,
Šiandien chitoną sau gaus ir gražų naują apsiaustą,
Dar kalaviją duosiu dvibriaunį ir, kojas apavęs,
Leisiu jam vėlei keliaut, kur tik jo širdis pageidauja.
Betgi jei nori, paimk jį globoti, troboj pasilikęs;
Aš jam atsiųsiu kiek reiks drabužių ir valgių visokių,
Kad nenuskriaustum per daug tu savęs ir savų padėjėjų.
Bet nenorėčiau, kad jis, į miestą nuėjęs, užklystų
Pas jaunikius, kurie nemandagūs ir baisiai įžūlūs.
Gali dar juoktis iš jo, aš gėdos dėl to susilaukčiau.
Ką padarysi tu vienas, kai jų toks didelis pulkas,
Viršų paims visada, nors būtum vyras stipriausias".
Jam atsakydamas, tarė daug vargęs šviesus Odisėjas:
„Leista ir man tebūnie pasakyti žodį, mielasis.
Apmaudu verda širdis krūtinėj, klausantis viso,
Ką jūs kalbėjote apie niekšybes, kaip daro jaunikiai
Tavo namuos ir nepaiso visai, kad tu nebemažas.
Taigi sakyk, ar tu pats jais taip apsileidi, ar žmonės
Šitaip nekenčia tavęs, dievų liepimą pajutę,
Ar gal čia brolių kaltė, kurių pagelbstimas vyras
Gali laikytis tvirtai, nors kiltų baisūs kivirčai.
O, kad aš būčiau toks jaunas ir tokis drąsus bei ryžtingas
Kaip Odisėjo beydžio sūnus ar pats Odisėjas,
Grįžęs namo po klajonių (yra dar vilties kibirkštėlė!),—
Lai svetimšalis bet koks čia pat man nukerta galvą,
Jei nepakurčiau pirties visiems dykaduoniams jaunikiams
Aš, į Laerto sūnaus Odisėjo namus įsisukęs.

Jei pagaliau mane jų visas pulkas apstotų,
Žūti savuosiuos namuos daug kartų geriau, man atrodo,
Nei tuos šimtus nedoriausių darbų regėti kas dieną:
Kaip jie išjuokia svečius, kaip jaunas mergas ir tarnaites
Tampo be gėdos jokios ir tvirkina rūmuos aukštuosiuos,
Vyną it vandenį lieja ir duoną punta ne savo,
Niekam nė dėkui nesakę, o reikalas vietoje stovi".
Jam Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Aš tau, svety, iš tyros širdies pasakysiu teisybę.
Nei čia rūstybė žmonių, kurie ant manęs apmaudautų,
Nei čia mūs brolių kaltė, kurių pagelbstimas vyras
Gali laikytis tvirtai, nors kiltų baisūs kivirčai,—
Tai Kroniono lemtis — mūs giminei būt vienavaikei.
Vieną tik sūnų Laertą Arkeisijas sau teturėjo,
Ir Odisėjas buvo vienturtis, ir jis iškeliavo,
Vieną mane tepalikęs namuos, kad negandai rastųs.
Ir iš tikrųjų dabar mus nedorėlių gaujos apsėdo.
Kiek salose aplink viešpatauja galingų didžiūnų,
Dulichione, Same ir apaugusiam giriom Dzakinte,
Ir didžiaturčių kiek rasi aukštoj, uolotoj Itakėj —
Peršasi motinai mano visi ir eikvoja gėrybes.
Motina nei atsakyt, nei privesti prie galo negali
Tų nelemtųjų piršlybų. O tie jau baigia nusiaubti
Mano namus, ir patį mane nugalabys netrukus.
Visa tačiau dievų nemirtingų rankoj šiandieną.
Eiki, tėveli, dabar tu pas Penelopę protingą
Ir pasakyk, jog iš Pilo grįžau aš gyvas ir sveikas.
Aš pasiliksiu čionai. Jai visa pranešęs, netruki
Grįžti namo. Daugiau iš achajų neturi nė vienas
To sužinot. Prieš mane susibaudęs jau pulkas nemažas".
Tuokart, Eumajau, jam atsakydamas, šitaip kalbėjai:
„Permanau viską aš pats, ir tavo įsakymas aiškus.
Tik pasakyki tu man ir aiškiai išdėstyki visa,
Gal tuo pačiu žygiu ir Laertui žinią nunešti.
Vargšas senelis! Lig šiol, Odisėjo gedaudamas baisiai,
Būdavo, triūsia lauke ir draug su namų darbininkais
Geria ir valgo, kai noras kada užeina jo širdžiai.
Bet nuo to laiko, kai, sėdęs į laivą, tu išplaukei Pilan,
Sako, nė kąsnio burnoj neturėjo, nė lašo negėrė,

Nei beprižiūri darbų, tik rauda ir dūsauja nuolat,
Sėdi sunykęs iš skausmo, belikę vien kaulai ir oda.
Jam Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Baisiai jo gaila, tačiau šiuo tarpu jį turim aplenkti.
Jei trumpaamžis žmogus pasirinkti galėtų ką nori,
Nieko nelaukęs aš tėvo grįžtamą dieną sau rinkčiaus.
Žinią nuneški ir grįžk, tau žygio pas seną Laertą
Nėr ko daryti pačiam, pasakyk tik motinai mano,
Lai ji, nelaukus ilgai, pasiųs kambarinę tarnaitę,
Niekam nematant, ir ta nuėjus duos žinią seneliui".
Taip jis kalbėjo. Eumajas pakilo ir, greit pasirišęs
Sau sandalus po kojų, išėjo. Nors trobą paliko,
Bet iš Atėnės akių kiauliaganis doras nedingo.
Ta atsisėdo arti, pasivertusi moterim jauna,
Stoto didingo, gražia ir mokančia darbus dailiuosius.
Durų angoj atsistojo, ir ją Odisėjas pamatė,
O Telemachas jos neregėjo ir širdžia nejuto:
Geradariai dievai ne visiems pasirodyti nori.
Tik Odisėjas ir šunys ją matė, tačiau jie nelojo,
Bet, unkšdami iš baimės, visi pašaliais išsislapstė.
Ženklą ji davė akim, šviesus Odisėjas suprato
Ir iš trobos tuojau prie aptvaro aukšto atėjo
Ir atsistojo prieš ją. Atėnė prabilo ir tarė:
„Dzeuso gentaini, Laerto sūnau Odisėjau daugminti!
Žodį tu sūnui pratark, daugiau nebeslėpdamas nieko,
Kad susitarę, kaip galą greičiau padaryti jaunikiams,
Grįžtumėt ramūs į miestą namo. Pati aš nuo jūsų
Nepasitrauksiu nė žingsnio: esu pasiilgus kautynių".
Ir auksine lazdele jį palietė deivė Atėnė.
Staigiai apsiaustas švarus ir naujas minkštas chitonas
Apgaubė vėl jo pečius, sugrįžo jaunystė ir stotas.
Kūnas parudo lyg saule įdegęs, skruostai papilnėjo
Ir plienaspalvė barzda vėl uždengė žandus ir smakrą.
Viską padariusi, deivė nuėjo. Šviesus Odisėjas
Grįžo trobon. Mielasis sūnus žiūrėjo nustebęs,
Išgąsčio pilnas, nuleido akis, galvojo — čia dievas,
Kreipės maloniai į jį ir tarė žodžiais sparnuotais:
„Tu nebe tas atrodai svetys, kurs buvai ligi šiolei,
Tavo drabužiai kiti, ir veidas visiškai kitas.

Būsi gal vienas dievų, plačių padangių valdovų.
Būk maloningas, aukų geriausių mes tau nešykštėsim,
Kalnus sukrausime aukso, tik tu mums širdį parodyk".
Jam atsakydamas, tarė daug vargęs šviesus Odisėjas:
„Jokis aš dievas nesu: kam lygini su nemirtingais?
Tėvas aš tavo tikrasis, kurio tu gedaut nenustoji,
Kęsdamas nuolat skriaudas ir nedorėlių vyrų patyčias".
Šitai pasakė ir sūnų tuojau pabučiavo. Per skruostus
Ašaros žemėn pabiro, daugiau jų laikyt nevaliojo.
O Telemachas, dar vis netikėjęs, kad svečias — jo tėvas,
Kreipėsi vėlei į jį ir tarė žodžiais sparnuotais:
„Ne, tu ne tėvas, ne Odisėjas, o demonas kokis,
Norįs nuvilti, kad aš dar labiau aimanuočiau ir verkčiau.
Argi mirtingas žmogus galės padaryti stebuklą
Vien tik savuoju protu, negavęs dievo pagalbos,
Kurs panorėjęs senius lengvai jaunikaičiais paverčia?
Prieš valandžiukę tu senas buvai ir prastai apsirengęs,
Šiuomet jau lygus dievams, plačiųjų padangių valdovams".
Jam atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Tau, Telemachai, nereik į grįžusį mylimą tėvą
Kaip į stebuklą žiūrėt ir smarkiai dėl to nuogąstauti.
Nėr ko tikėtis ir laukt, nepareis Odisėjas tau kitas.
Aš tau lauktasis, daug iškentėjęs ir daugel klajojęs,
Po devyniolikos metų grįžau į gimtąją šalį.
Visa čia darbas Atėnės, pergalės džiaugsmo davėjos.
Dukart ji keitė mane, nes visa, ką nori, ji gali.
Dar neseniai buvau apiplyšęs kaip elgeta bėdžius,
Po valandžiukės aš jaunas žmogus, gražiai apsirengęs.
Nieko nereiškia dievams, plačiųjų padangių valdovams,
Žmogų mirtingą paverst gražuoliu arba subjauroti".
Šitaip pasakęs, jis atsisėdo. Tuomet Telemachas
Apglėbė tėvą tvirtai, apsiliedamas ašarom visas.
Suėmė lygiai abu dabar didžiausias graudumas,
Kūkčiojo, verkė balsu gailiau nei paukščiai laukiniai,
Jūros ereliai arba vanagai riestanagiai, kai žmonės
Išima jų jauniklius, nespėjus plunksnoms užaugti,—
Lygiai taip jiems dabar per skruostus ašaros liejos.
Šitaip jiems raudant, ir saulės šviesa nusileisti galėjo,
Jei Telemachas nebūtų prakalbęs į tėvą ir taręs:

„Kokiu laivu, tėveli, tave nūn vyrai jūreiviai
Atvežė čia į Itakę? Kas buvo ir kaip jie vadinos?
Pėsčias tu niekaip pas mus negalėjai, rodos, ateiti".
Jam atsakydamas, tarė daug vargęs šviesus Odisėjas:
„Visą teisybę dabar aš tau pasakysiu, vaikeli.
Atvežė čion per marias laivais pagarsėję fajakai,
Taip jie palydi visus, kam tenka pas juos nukeliauti.
Miegantį šiąnakt mane laivu greituoju parplukdė
Ir išsodino Itakėj, daugybę lobių pridėję,
Vario ir aukso krūvas, ir glėbį rūbų gražiausių.
Visa, kaip liepė dievai, palikau, sugabenęs į olą.
O patarimą ateit į šią trobą davė Atėnė,
Turim abu susitart, kaip nenaudėliais nusikratyti.
Taigi dabar paskaičiuok jaunikius ir man pasakyki,
Noriu žinoti, kiek jų iš viso ir kas jie per vyrai.
Aš pagalvosiu tuomet ir, visa kaip dera pasvarstęs,
Gausiu nuspręsti, ar mes prieš visus pajėgsime stoti
Savo jėgom be kitų, ar turėsime šauktis pagalbos".
Jam Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Tėve, kaip gyvas aš vis girdėdavau šlovinant tavo
Ranką ir ietį kovoj ir protą atsargų taryboj.
Šiandien per drąsiai kalbi. Baisu pagalvot: kur matyta,
Dvejetas vyrų kad stotų vieni prieš pulką galiūnų.
Aiškiai ne dešimt, sakau, ne dvidešimt vyrų jaunikių,
Turime žymiai daugiau, štai greit sužinosi jų skaičių.
Vien tik iš Dulichiono bus dešimtys penkios ir pora
Vaikių rinktinių, šeši tarnai, be to, dar juos lydi.
Dvidešimt ir keturi vaikinai lankos iš Samo,
Ir iš Dzakinto taip pat dvi dešimtys vaikių achajų,
Dvylika jų iš Itakės, tai vis rinktiniai didžiūnai.
Šauklį Medontą, be to, priskaičiuok ir dievišką dainių,
Pora tarnų, kurie skobnis jų vaišėms padengia.
Jeigu prieš juos visus, drauge susirinkusius, stosim,—
Kad nesibaigtų patiems nelaime mums kerštas už skriaudą.
Ne, tu geriau pagalvok, padėjėją kokį gal rastum,
Kurs užsistotų už mus ir ranką ištiestų širdingai".
Vėl jam atsakė tuomet daug vargęs šviesus Odisėjas:
„Aš pasakysiu, o tu klausyk, įsidėki į širdį
Ir pagalvok, ar mums Atėnės ir Dzeuso pagalbos

Gali užtekti, ar kito ieškoti dar kokio gynėjo?“
Jam Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Tiedu gynėjai, kuriuos čia sakai, teisybė, galingi,
Nors jie aukštai danguose viešpatauja ir valdo iš karto
Žemėje žmones visus ir dievus nemirtingus Olimpe“.
Jam atsakė tuomet daug vargęs šviesus Odisėjas:
„Jiedu tikrai nestovės abu, pasitraukę į šalį
Nuo kruvinosios kovos, kai tik tarp jaunikių ir mūsų
Rūmuos aukštuos Arėjo ginklu bus sprendžiamas ginčas.
Tu atsikėlęs rytoj, kai Aušra ims brėkšti padangėj,
Eiki namo ir būk tų begėdžių jaunikių draugijoj.
Miestan vėliau nuves ir mane kiauliaganis mūsų,
Tokį pavargėlį skurdžių ir metų prislėgtą senelį.
Jeigu mane jie skaustų namuos, turėki kantrybę
Ir sutramdyki širdį krūtinėj, nors aš ir kentėčiau.
Jeigu net svertų už kojų ir vilktų mesti už durų,
Laidytų vėzdais sunkiais — žiūrėki šaltai ir valdykis.
Tik jiems priminti gali, kad liautųsi darę paikystę,
Žodžiais švelniais pasakydamas tai, tačiau nė girdėti
Jie nenorės tavęs, nes lemtoji diena jiems ateina.
Štai pasakysiu dar tau, gerai įsidėki į galvą:
Kai tik pajusiu širdy patarėjos Atėnės liepimą,
Tuojau aš tau mostelsiu galva, o tu, tą ženklą pamatęs,
Ėmęs išnešk iš svetainės ginklus, kiek jų ten surasi,
Ir, nugabenęs slaptai, į sandėlį aukštą sukrauki.
Tuotarp jaunikiams, jei kas pasigedęs pradės klausinėti,
Žodžiais švelniais galėsi sakyt ir paaiškinti šitaip:
„Išnešiau slėpti nuo dūmų[109], visai nebe tie jau atrodo,
Kaip Odisėjas paliko, išeidamas žygin prieš Troją.
Baisiai jie bjaurūs dabar, nes apgulė suodžiais iš krosnies.
Svarbų dalyką, be to, dar priminė man Kronionas:
Galite kartais, vynu pasigėrę ir vaidytis ėmę,
Vienas kitą sužeist, krauju subjaurodami puotą
Su piršlėmis: geležis it apdavos vyrą pritraukia“.
Po kalaviją ir ietį tik man ir sau pasiliki,
Taipgi po jautodės skydą, patogų rankoj laikyti,
Kad nusitverti ko būtų, kai pulsim. O vyrus tuo tarpu
Ėmus apakins Atėnė ir gudramintis Kronidas.
Aš pasakysiu dar tau, o tu įsidėki į galvą.

Jei iš tiesų tu mano sūnus, jei mūsų tu kraujo,
Niekas neturi išgirst, kad jau Odisėjas parėjęs,
Netgi Laertas tegul nežinos nei kiauliaganis mūsų,
Tarnas nė vienas namuos, pagaliau nei pati Penelopė.
Mudu stebėkim tiktai, kaip elgias tarnaitės ir mergos.
Lygiai ir vyrų tarnų kiekvienas dabar pasirodys,
Ar tebegerbia dar mus ir baimę širdy tebeturi,
Ar pripažint nebenori ir tau pagarbos nebejaučia".
 Jam atsakydamas, vėl sūnus išmintingas prabilo:
„Tėve mielasis! Tikiuos, tu mano būdą netrukus
Pats pamatysi: nesu lengvamintis nei vėjų patauška.
Ir pasakysiu — jokios naudos, taip tarydami šiandien,
Mes neturėsim, tu pats, rimčiau pagalvojęs, suprasi:
Laiko nemaža praeis, taip vaikštant ir stebint kiekvieną,
Ką jis kur dirba lauke, o jaunikiai rūmuos ramiausiai
Tavo gėrybes eikvos, neturėdami gėdos nei baimės.
Betgi kaip moterys elgias, tikrai pravartu pamatyti —
Vienos jų darė negarbę, o kitos išliko padorios.
Vis dėlto vyrų žiūrėt ir eit į kiemą kiekvieno
Aš nenorėčiau, geriau atidėkim progai kitokiai,
Jeigu tikrai tu Dzeuso egidvaldžio ženklą regėjai".
 Taip jie susėdę abu rimtai tarp savęs šnekučiavo.
Spėjo tuo tarpu sugrįžt į Itakę laivas tvirtasis,
Kurs Telemachą su jo bendražygiais gabeno į Pilą.
Įplaukė vyrai dabar į uostą daugiaduburį,
Juodąjį laivą visi sušokę išvilko į krantą,
Laivo padargus mitrieji tarnai padėjo į vietą.
Dovanas atsivežtąsias pas Klitiją tuosyk palikę,
Į Odisėjo namus skardžiabalsį jie nusiuntė šauklį
Perduot, kaip buvo sakyta, žinios Penelopei protingai,
Jog Telemachas nuėjo į kaimą, tik laivą paliepęs
Tiesiai į miestą varyti,— kad karalienė garbinga
Nenusigąstų dėl to ir ašarų gailiai nelietų.
O pakeliui šauklys kiauliaganį šviesų pavijo,
Su ta pačia žinia beeinantį pas Penelopę.
Vos tik abu į aukštuosius namus karaliaus įėjo,
Tuoj skardžiabalsis šauklys, kad mergos girdėtų, prabilo:
„Tavo mielasis sūnus, karaliene, grįžo laimingai".
Prie Penelopės priėjęs artyn, kiauliaganis doras

Smulkiai jai viską išdėstė, ką liepė sūnus pasakyti.
Persakęs visa, kas buvo jam liepta, ir baigęs kalbėti,
Jis iš karališkų rūmų atgal išskubėjo prie kiaulių.
Vyrai jaunikiai dabar nesmagiai širdy pasijuto
Ir, patylom išslinkę iš rūmų prie aptvaro aukšto,
Tartis į suolus visi ties kiemo vartais susėdo.
Jiems Eurimachas, Polibo sūnus, atsiliepdamas tarė:
„Didelį žygį atlikt pasisekė nūn Telemachui.
Šitiek man kelio sukart! O mes jo sėkme netikėjom.
Tad nebegaišę dabar nuleiskime laivą į jūrą,
Patį greičiausią, parinkim yrėjus, kad jie paskubėtų
Žinią mūs vyrams nunešt ir lieptų jiems grįžti nedelsiant".
Nebaigė žodžio — ir štai Amfinomas, šalin pasigręžęs,
Laivą išvydo įplaukiant į uostą daugiaduburį,
Vyrai vyniojo bures ir guviai darbavosi irklais.
Nusikvatojo smagus ir savo bičiuliams pasakė:
„Siųsti žinios nebereiks, aure jau uoste jie patys.
Gal kas dievų jiems pasakė, o gal jų akys pamatė
Laivą, aplenkiantį juos, tik jo nevaliojo pagauti".
Taip jis kalbėjo. Visi pašokę nubėgo pajūrin
Ir įsitvėrę juodąjį laivą išvilko į krantą,
Laivo padargus mitrieji tarnai padėjo į vietą.
Visas jų pulkas tuomet nuėjo į aikštę, bet nieko
Nei iš jaunųjų, nei senių į posėdį savo neleido.
Pirmas pakilo Eupeito sūnus Antinojas ir tarė:
„Reikia stebėtis, kaip leido dievai jam kailį išnešti.
Dieną budėjo žvalgai, vėjuotuos kalnuos išstatyti
Vienas prie kito arti, o kai nusileisdavo saulė,
Mes nė nakties nemiegojom ant kranto, o visąlaik jūroj
Plaukiojom savo greituoju laivu lig Aušros rožiapirštės,
Tykojom vis Telemacho, žūtbūt norėjom pagauti
Ir nužudyti, tačiau jį parvedė sveiką koks dievas.
Nūn pagalvokim dėl to, kaip galą jam padaryti.
Jis neturėtų iš mūsų ištrūkt, nes kolei bus gyvas —
Pasiryžimai visi ir žygiai, atrodo, eis niekais.
Jis jau subrendęs visai, yra sumanus, ne koks vėpla,
O palankumas žmonių kas dieną mums mąžta ir mąžta.
Taigi nelaukim, kol jis achajus sušauks į vyriją,
Tai, aš manau, jam gali ateit į galvą netrukus,

Ir, nesitvėręs pykčiu, atsistos ir viską išdėstys,
Kaip mes norėjome jį nužudyti ir kaip nepavyko.
Žmonės gi mūsų tikrai nepagirs už šitokį darbą,
Gali mums baigtis blogai, išvarys iš gimtojo krašto,
Ir kaip benamiai kokie turėsim pas svetimus glaustis.
Jį tad užmuškim pirmiau, laukuos už miesto pagavę
Arba ant kelio. Gėrybes visas jo ir turtą paėmę
Pasidalysim paskui tarp savęs kaip bičiuliai, o močiai
Liks jo namai, juos tas paveldės, kas gaus ir jos ranką.
Jei nepatinka jums mano pasiūlymas, jeigu jūs norit,
Kad Telemachas gyvas sau tėvo gėrybes valdytų,
Nebeeikvokim be saiko, kada užsimanę, jo turtų,
Nebesirinkim kasdien. Iš savo namų lai kiekvienas
Peršas ir dovanas perka, o ji tegu renkasi vyrą,
Kurs jai pasiūlys daugiau ir bus paskirtas likimo".
Taip jis pasakė. Visi jie net kvapą sulaikę tylėjo.
Žodžio paprašė ir ėmė kalbėt tuomet Amfinomas,
Niso garbingo sūnus, karaliaus Areto vaikaitis,
Kurs, atkeliavęs iš Dulichiono laukų gražiakviečių,
Buvo jaunikių vadovas, o Penelopei jo žodžiai
Tiko labiau už kitų, nes širdį turėjo neblogą[110].
Taigi, linkėdamas gero, jis ėmė kalbėti ir tarė:
„Vyrai, manding nevertėtų gyvybės atimt Telemachui,
Sūnų karaliaus užmušt yra juk baisi nedorybė.
Reikia todėl pirmiau mums valios dievų pasiklausti:
Jei visagalio Kronido atsakymas aiškus tai leistų —
Drąsiai užmušiu jį pats ir padrąsinsiu kitą kiekvieną;
Jei nepatars to dievai — prieš jį mes rankos nekelkim".
Taip Amfinomas kalbėjo. Vyrams jo žodžiai patiko,
Greitai pakilę pulku į namus Odisėjo suvirto
Ir į dailiąsias krases bei krėslus visi vėl susėdo.
O Penelopė protinga tuo tarpu jau apsigalvojo
Eit pasirodyt drąsiems ir pametusiems gėdą jaunikiams.
Ji mat išgirdo, koksai pavojus grėsė jos sūnui,
Pranešė jai šauklys, girdėjusis viską, Medontas.
Tad į svetainę atėjo su savo mergom ir tarnaitėm.
Prie palaidūnų atėjo ne moteris — deivė tikriausia
Ir atsistojo prie stulpo gražiai įtaisytos svetainės,
Žibančia plona skraiste prisidengusi šviesųjį veidą,

Kreipėsi į Antinoją, vardu pavadino ir tarė:
„Nors, Antinojau, gudrus pasalūne, tu, sako, Itakėj
Tarp vienamečių savų esi visuomet pirmutinis
Išminčia savo ir žodžiais, tačiau tai visai neteisybė.
O trumparegi! Tau Telemacho mirties ir žuvimo
Prireikė šiandien? Skriaudi tu našlaičius, kuriuos Kronionas
Pats juk globoja! Piktu atsilyginti nuodėmė žmogui.
Spėjai pamiršti, kaip tėvas tavasis atbėgo anuomet,
Savo žmonių išsigandęs? O žmonės jį vijo įtūžę,
Kad, su plėšikais tafiečiais draugėn susidėjęs, užpuolė
Ir tesprotus apiplėšė, nors jie bendrininkai mūs buvo.
Galvą norėjo nuimt ir širdį išplėšt iš krūtinės,
Būtų sugriovę namus ir turtą visą pagrobę,
Bet Odisėjas užstojo ir tūžmą jų numalšino.
Tu Odisėjo gėrybes eikvoji, jo žmonai peršiesi,
Sūnų baudiesi užmušt ir man taip skaudini širdį.
Liaukis, aš tau sakau, ir sėbrus savuosius sudrauski".
Jai Eurimachas, Polibo sūnus, atsakydamas tarė:
„Dukra Ikarijo mūs, protinga didžiai Penelope!
Nusiramink ir rūpesčiu tuo sau širdies nekamuoki.
Tokio žmogaus nėra ir nebus, toks gimti negali,
Kurs pamėgintų nors ranką pakelti prieš Telemachą,
Gyvas kol aš tebesu, kol akys teberegi žemę.
Aš tau dabar sakau, ir būtų tikrai padaryta:
Juodąjį kraują tokiam tuoj ietis manoji nuleistų!
Nepamiršau, kaip mane Odisėjas, tvirtovių griovikas,
Pasisodinęs ant kelių, būdavo, deda į ranką
Gabalą kepsnio gardaus ir įpila vyno raudono.
Ir Telemachas todėl man už visa pasauly brangesnis,
Taigi kartoju, kad būgštaut mirties dėl jaunikių piktumo
Jam nereikėtų. Kas dievo žadėta, nuo to nepabėgsim".
Taip jis ramino žodžiu, nors pats galvojo ką kita.
O Penelopė, parkopus į kambarius savo gražiuosius,
Puolė į ašaras tuoj ir mylimo vyro raudojo,
Kol šviesiaakė Atėnė miegu jai sulipdė blakstienas.
Vakarą grįžo kiauliaganis pas Odisėją ir sūnų.
Šiedu jo laukė ir šokę abu vakarienę gamino,
Kiaulį vienmetį sau pasipjovę. Tuo tarpu Atėnė
Vėl atsistojo arti prie Laerto sūnaus Odisėjo

Ir, lazdele palytėjus, jį pavertė elgeta bėdžium,
Aprengė vėl bjauriais skarmalais, kad kartais Eumajas
Jo nepažintų ir, nieko širdy nemokėdamas slėpti,
Nepasakytų nubėgęs tuojau Penelopei protingai.
Jį Telemachas užkalbino pirmas ir tarė maloniai:
„Mielas Eumajau, grįžai? Kas naujo girdėti Itakėj?
Ar jau drąsuoliai jaunikiai baigė kelionę ir grįžo
Iš pasalos, ar manęs tebetyko namo parvažiuojant?"
Tuokart, Eumajau, jam atsakydamas, šitaip kalbėjai:
„Man neatėjo galvon nei to teirautis, nei klausti,
Kol aš buvau mieste, tik širdį traukė greičiausiai
Grįžti atgal namo, kai perdaviau žinią, kam reikia.
Ten sutikau aš tavo draugų žinionešį greitą,
Šauklį, kuris pirmiau už mane jai pranešė viską.
Viena galiu pasakyt, ką savo akim pastebėjau.
Miesto anam pakrašty, pro Hermėjo kalvą praėjęs,
Aiškiai regėjau, kaip laivas kažkoks lyg žaibas įskriejo
Prieplaukon mūsų gražion, daugybė vyrų prisėdę
Buvo su skydais sunkiais ir vario ietim dvibriaunėm.
Dingojas man, kad jie, bet tikrai pasakyt negalėčiau".
Taip jis kalbėjo. Tuo tarpu galybė šventa Telemachas
Nusišypsojo, pažvelgęs į tėvą, Eumajui nematant.
Darbus pabaigę visus ir sau vakarienę parengę,
Viskuo dalijos gražiai, ir nieko jų širdžiai netrūko.
O kada alkį numalšė ir troškulį kiek apgesino,
Vėl jie atsiminė guolį ir dovana miego gardžiavos.

Septyniolikta giesmė

TELEMACHO SUGRĮŽIMAS Į ITAKĘ

Vos tik ryto duktė Aušra rožiapirštė prašvito,
Šokęs iš guolio, dailius sandalus pasirišo po kojų
Sau Telemachas, šviesaus Odisėjo sūnus mylimasis,
Paėmė ietį galingą ir rankoj laikyti patogią,
Taisės į miestą keliaut ir savo kiauliaganiui tarė:
„Noriu, tėvuk, į miestą nueit, kad mane pamatytų
Motina mano miela, nes ji nenustos, man atrodo,
Verkus rypavus namuos ir ašaras liejusi gailiai,
Kol nesirodysiu aš. O tave paprašyti norėčiau:
Vargšą mūs svečią į miestą nuvesk, tegul sau jis sveikas
Ten elgetauja, duos, kas norės, jam žiauberę duonos,
Vyno gurkšnelį įpils. O sau užsikrauti kiekvieną
Juk neįmanoma būtų: savų man rūpesčių marios.
Betgi jei svečias labai įsižeistų dėl to ir supyktų —
Jam tik blogiau bus pačiam: aš mėgstu sakyti teisybę“.
Jam atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Aš nebenoriu iš tikro ilgiau čia viešėti, mielasis.
Elgetai žymiai geriau mieste negu vaikščiot po kaimus
Ir duoneliauti: išties panorėjęs man ranką kiekvienas.
Likti čia kaime ir piemeniu būt — nebe mano jau metams,
Jau nebe man klausyt ir bėgioti, kur liepia vyresnis.
Betgi tu eik. Mane pavedės šis vyras, kaip liepta,
Kai prie ugnies apšilsiu ir saulė ims kaitint pakilus.
Apdaras mano palaikis, ir geliantis rytmečio šaltis
Gali pribaigti mane. Lig miesto, sakot, atoku“.
Taip jis kalbėjo. O Telemachas išėjo už vartų,

Kojos ne žengė, bet skrido, kai mirtį jaunikių vaizdavos.
Taigi netrukus pasiekė namus, įtaisytus patogiai,
Ietį pastatė lauke prie aukšto priebučio stulpo,
Peržengė akmenio slenkstį ir pats viduje atsirado.
Jį pirmutinė pamatė auklė sena Euriklėja,
Klojusi kailius į margas krases ir krėslus dailiuosius.
Graudžiai pravirko ir puolė prie jo, netrukus jau visos
Rinkos viena po kitos kantraus Odisėjo tarnaitės,
Sveikino jį pasiilgę, pečius ir galvą bučiavo.
Tuosyk iš menės savos Penelopė protinga išėjo
Lyg Artemidė skaisti arba Afroditė auksinė.
Mieląjį sūnų pastvėrė į glėbį ir, graudžiai pravirkus,
Jį pabučiavo į galvą, paskui į akis mėlynąsias
Ir, nenustojus rypuot, prabilo žodžiais sparnuotais:
„Tu parėjai, o sūnau, gyvenimo žvaigžde šviesioji!
Nebesivyliau tave pamatyt, kai išplaukei Pilan,
Nieko netardamas man, žinių apie tėvą teirautis.
Tad pasakyki dabar, ką gera kelionėj regėjai“.
Jai Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Motin mieloji! Manęs negraudink ir širdies nebeaitrink
Mano krūtinėj, nors nuo prapulties ištrūkti pavyko.
Tad nusiprauski visa ir, drabužiais gražiais apsirengus,
Eiki tu menėn savon su savo mergom ir tarnaitėm
Ir pažadėki dievams paaukot rinktines hekatombes,
Jeigu Kronidas teiksis padėt mums atkeršyt už skriaudą.
Aš tuo metu, į aikštę nuėjęs, iš ten parsivesiu
Svečią, kuris su manim atkeliavo grįžtant iš Pilo.
Miestan aš nusiunčiau jį pirma su draugais bendražygiais,
Liepęs kol kas į savo namus parsivesti Peirajui
Ir, kol aš grįšiu, gražiai pamylėt ir globot rūpestingai“.
Taip jis kalbėjo, ir jai pro ausis nepraslydo tie žodžiai.
Tad, nusiprausus visa ir gražiu drabužiu apsivilkus,
Įsižadėjo dievams aukot rinktines hekatombes,
Jeigu Kronidas teiksis padėt jiems atkeršyt už skriaudą.
O Telemachas, ilgiau nebegaišęs, išėjo iš rūmų,
Ietį paėmęs, o pora šunų jam pridurmu sekė.
Dievišką grožį suteikė jam šviesiaakė Atėnė,
Taigi stebėjos visi, kas einantį jį susitiko.
O įžūlūnai jaunikiai apstojo ratu susirinkę,

Meilinos žodžiais švelniais, širdy galvodami pikta.
Bet Telemachas iš tiršto jų pulko tuojau pasitraukė
Ten, kur stovėjo Antifas ir Mentoras su Halitersu.
Jie nuo senų laikų mat buvo tėvo bičiuliai,
Tad atsisėdo prie jų, o tie gi visko teiravos.
Ietim garsingas Peirajas taip pat netrukus atėjo,
Vesdamas svečią į miesto aikštę. Tada Telemachas
Greitai pakilo ir, juos palikęs, priėjo prie svečio.
Kreipėsi tuoj Peirajas į jį, sakydamas šitaip:
„Tu, Telemachai, į mūsų namus atsiųski tarnaites,
Dovanas tau atiduosiu, kurias Menelajas įdėjo".
Jam Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Dar nežinia, Peirajau, kuo baigsis šitos piršlybos.
Jeigu jaunikiai mane, viešėdami nuolat mūs rūmuos,
Iš pasalų užmuš ir tėvo turtus pasisavins,
Miela man būtų, kad norint koks mažmožis tau atitektų.
Jeigu mus laimė lydės ir juos išgalabyt pajėgsim —
Bus man labai smagu, kai pats tu linksmai jas atneši".
Šitai pasakęs, jis vedės namo daug vargusį svečią.
Veikiai abu jie pasiekė namus, įtaisytus patogiai.
Apdarus savo tenai ant krėslų ir krasių padėję,
Į maudykles šviesias sušoko dulkių nuplauti.
O kada išprausė juos ir alyvom įtrynė tarnaitės,
Davė švarius apsiaustus su naujinteliais vilnų chitonais,
Jie, iš maudyklių išlipę, į krėslus dalius atsisėdo.
Ant sidabrinio padėklo atnešusi aukso ąsotį
Tyro vandens, ant rankų abiem kambarinė užpylė
Ir jas nuplovė, tuomet ji padengė skobnį dailiausią.
O ūkvedė drovi paraikiusi duonos padėjo,
Valgių prikrovė krūvas ir džiaugės, kad turi ko duoti.
Tiesiai prieš juos abu, prie aukšto stulpo svetainės
Močia sėdėjo krėsle ir sukino verpstą iš lėto.
Rankomis ėmė visi ant stalo stovinčių vaišių.
O kada alkį numalšė ir troškulį kiek apgesino,
Kreipėsi tuosyk į juos Penelopė protinga ir tarė:
„Aš, Telemachai, viršun į savąją menę parėjus,
Vėl atsigulsiu į lovą, dejonėms vienoms padarytą,
Drėgną visad nuo ašarų mano, kai Odisėjas
Išplaukė Trojon drauge su Atridais. Ir tu negalėjai,

Kol į namus susirinks puotaut palaidūnai jaunikiai,
Man pasakyt iš širdies, jei ką apie tėvą girdėjai".
Jai Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Aš pasakysiu dabar tau, mieloji, visą teisybę.
Plaukėm pirmiausia į Pilą pas Nestorą, vyrų valdovą.
Priėmė jis gražiai aukštuosiuose rūmuose savo,
Meiliai vaišino mane kaip tėvas tikrąjį sūnų,
Grįžusį jam po metų ilgų iš svetimo krašto,—
Taip jis ir sūnūs garbingi mylėjo mane ir vaišino.
Betgi apie Odisėją, vargų nebijojusį niekad,
Sakės žinių neturįs, ar jis kur gyvas, ar miręs.
Pas Menelają todėl, garsingą ietim Atridą,
Liepė važiuoti ir žirgus pakinkė į tvirtą vežimą.
Ten aš argietę Eleną mačiau, dėl kurios šitiek metų
Kovės, panorus dievams, argiečiai ir Trojos herojai.
Tengi paklausė mane narsingas kovoj Menelajas,
Kokiu aš reikalu į Lakedaimoną šventą atvykęs.
Aš pasidrąsinau tuosyk ir visą teisybę išklojau.
Jis iki galo išklausė ir, man atsakydamas, tarė:
„Nepatikėsi žmogus, kad į patalą vyro galiūno
Nori nykštukai atgult, ištižę ir gėdą praradę.
Lygiai kaip elnė miške, jei, liūto guolį užėjus,
Ten atsivestų vaikus ir juos suguldžius išeitų
Kalno pašlaitėn skardžion arba į pievą žolėtą
Pasiganyti, o liūtas tuo tarpu sugrįžtų į guolį —
Motinai tuoj ir vaikams padarytų galą prišokęs,—
Taip tad ir jiems padarys Odisėjas galą pargrįžęs.
Tėve mūs Dzeuse Kronide, Atėne, šviesus Apolonai,
Duokit jam grįžti tokiam kaip Lesbe gražiajam anuomet,
Kai galynėjos su Filomeleidu ir bloškė jį stvėręs
Žemėn taip smarkiai, jog nė atsidžiaugt negalėjo achajai,—
Lai susitinka tik toks su jaunikiais visais Odisėjas —
Trumpos jų dienos bebus ir ašarom baigsis vestuvės!
Visa, ko klausi mane ir maldauji,— aš negudravęs
Tau pasakysiu teisingai, meluot nenorėdamas nieko,
Kaip tiesakalbis senis jūrinis man kartą pasakė,
Nieko neslėpsiu aš tau ir žodžių jo nekraipysiu.
Sakė, regėjęs, kaip tas nepaguodžiamą sielvartą kenčia
Rūmuose nimfos Kalipsės, kuri jį prievarta laiko,

Ir nevalioja niekaip į gimtąją šalį sugrįžti,
Nes jis neturi laivų ilgairklių ir vyro nė vieno,
Kurs jį lydėtų kelionėj per plačią keterą marių.
Taip garsiaietis Atrėjo sūnus Menelajas man sakė.
Tiek sužinojęs, grįžau, dievai man davė patogų
Vėją ir parnešė greit į mielą tėviškės žemę".
  Taip jis kalbėjo. Pašoko širdis moteriškei krūtinėj.
Kreipėsi tuosyk į juos šviesusis Teoklimenas:
„Žmona garbinga Laerto sūnaus Odisėjo daugminčio!
Senis ne viską žinojo, todėl tu manęs paklausyki,
Aš pasakysiu teisingai ir nieko tau nenuslėpsiu.
Dzeusas pirmasis dievų ir stalas šių vaišių tegirdi,
Ir Odisėjo šviesaus židinys, kurį aš pasiekiau:
Jau Odisėjas tikrai bus grįžęs į tėviškės žemę,
Sėdi ramiai ar vaikščioja tyliai ir stebi piktuosius
Darbus tarnų, taisydamas atpildą rūstų jaunikiams.
Šitai iš paukščio skridimo, laive tvirtasuoliam sėdėdams,
Aš supratau gerai ir tuoj pasakiau Telemachui".
  Jam atsakydama, tarė tuomet Penelopė protinga:
„Kadgi taip būtų, svety, kad tavo žodis įvyktų!
Mano gerumą tuomet pamatytum, kai dovanas gautum
Tokias gausias, jog pamatęs kiekvienas vadintų laimingu".
  Taip visi trys maloniai dabar tarp savęs šnekučiavo.
Prie Odisėjo namų susirinkę jaunikiai tuo tarpu
Mėčiojo diską smagiai ir svaidė ietį didžiulę
Dailiai grįstoj aikštėj, kaip visad nemandagūs ir šiurkštūs.
Metas atėjo pietaut, ir kai iš kiemo kiekvieno
Piemenys, kaip ir anksčiau, atvarė pulką avelių,
Tuosyk prabilo Medontas, kuris tarp šauklių sugebėjo
Vienas jaunikiams įtikt ir buvo jų vaišių dalyvis:
„Na, jau palinksminot, vyrai, žaidimais širdį lig soties,
Eikit į vidų dabar, patieksime pokyliui valgių.
Nieko juk blogo nėra visuomet laiku papietauti".
  Taip jis kalbėjo. Vyrai pakilo ir žodžio paklausė.
O kai suėjo visi į namus, įtaisytus patogiai,
Savo rūbus tuojau ant krėslų ir krasių padėję,
Šoko sau avinus pjauti vilnotus ir ožkas riebiąsias,
Meitėlių priskerdė daug ir karvę melžiamą vieną

Vaišėm gausingom papjovė.— Tuotarp iš kaimo į miestą
Taisėsi eit Odisėjas ir jo kiauliaganis doras.
Kalbą pirmasis pradėjo kiauliaganis, vyrų vadovas:
„Nors iš tikrųjų, svety, į miestą eit pasikėlei
Šiandien, kaip mūs šeimininkas įsakė,— aš vis dėlto geisčiau,
Kad pasiliktum pas mus ir saugoti kiemą padėtum.
Tik šeimininko privengiu, bijau, kad kartais neimtų
Rūstauti jis: nesmagu šeimininkų barimo klausytis,—
Tad paskubėkim, nes pusė dienos didesnė praėjo,
Vakaras greit jau ateis, ir tau bus šalta keliauti".
Jam atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Permanau viską aš pats, ir tavo liepimas man aiškus.
Taigi ir eikim, tu būk man vadovas ir kelią parodyk,
Duoki ir lazdą, be to, jei kartais turi išsipjovęs,
Pasiramsčiuosiu aš ja, nes kelias, kaip sakot, nelygus".
Šitai pasakė ir sau ant pečių užsimetė krepšį,
Seną, suplyšusį visą, o pasaitas buvo iš pančio.
Davė Eumajas jam lazdą, kurios jo širdis pageidavo.
Jiedu išėjo abu, o šunys ir piemenys vyrai
Saugoti liko namų. Kiauliaganis vedė karalių,
Kurs, kaip elgeta skurdžius ir metų slegiamas senis,
Sunkiai ramsčiavos lazda, senais skarmalais apsivilkęs.
O kai uolotu keliu atsargiai nulipo nuo skardžio
Ir, atžingsniavę prie miesto arčiau, pasiekė šaltinį,
Apręstą dailiai ir skaidrų, kur žmonės vandenį sėmė
(Jį ten įtaisė Itakas ir Neritas su Poliktoru;
Vandenį mėgstančių tuopų giraitė augo aplinkui,
Ėjo į šonus toli, o aukštai iš uolos stačiabriaunės
Tryško gaivinąs vanduo; ir aukuras buvo ant skardžio,
Nimfoms paskirtas, kur dažnas keleivis sudėdavo auką),—
Juos pasivijo piemuo Melantėjas, Dolijo vaikas,
Su būreliu ožkų, iš visos bandos parinktųjų —
Duokle jaunikiams puotaut. Jį du padėjėjai lydėjo.
Tyčiotis ėmė iš jų Melantėjas ir plūstis be gėdos,
Šaukdamas gerkle visa ir užduodamas širdį karaliui:
„Žmonės sako ne veltui, kad valkata valkatą tempia,
Dievas, matyti, jau pats taip suveda lygų su lygiu.
Kur šį skarmalių tempi, kiauliagani gailestingasis,
Elgetą nepeną šį, trupinių rinkėją nuo stalo,

Kurs neaplenks nė durų, pečiais nepazulinęs staktos,
Laukdamas sau tik plutos, ne dubens ir ne kalavijo?
Man atiduotum geriau, lai būtų kiemsargiu kaime,
Tvartus valytų, kai reiks, šakų ožiukams parneštų,
Išrūgas gertų kasdien ir kulšis storas augintųs.
Bet jis prie duonos dykos pripratęs, tad eiti ir dirbti
Kur tau norės, geriau tarp žmonių sukiotis ir tukti,
Išmaldos prašant visus, kad pilvą besotį jam kimštų.
Aš tau dabar sakau, kas gali įvykti netrukus:
Jei į šviesaus Odisėjo namus įkeltų jis koją —
Zvimbs jam pro galvą suoleliai, kurių ten rūmuos nestinga,
Duš į jo šonkaulius kietus, iš rankų jaunikiams išlėkę".
Žodžio nebaigęs, pašoko ir elgetai spyrė į šoną,
Įtūžio pilnas, tačiau neišstūmė senio iš tako,
Nesusvyravo nė kiek Odisėjas ir svarstė tuo tarpu:
Ar čia prieit ir, tvojus lazda, išvaryt jam gyvybę,
Ar pakylėti aukštyn ir trenkti galva į žemę.
Proto paklausęs, tačiau susivaldė. Kiauliaganis tuosyk
Subarė paikšą piktai ir, rankas pakėlęs, maldavo:
„Dukterys Dzeuso, versmių ir šaltinių gyventojos nimfos!
Jei avinų ir ožkyčių kulšis, taukais apvyniojęs,
Degino jums Odisėjas — išgirskite mano meldimą,
Kad šeimininkas sugrįžtų, kad dievas namo jį parvestų.
Tau kvailystes visas bematant jis išvarytų,
Nors tu jų pilnas dabar slampinėji nuolat po miestą,
Galvą iškėlęs, o piemens ištvirkę kaimenę žudo".
O Melantėjas tuomet, piemuo ožkaganis, tarė:
„Tik pažiūrėkite jūs, kaip loja šuva pasalūnas!
Tvirtasuoliu juoduoju laivu išvešiu paėmęs
Jį nuo Itakės toli ir pelno turėsiu pardavęs,
Jei Telemachą tik sidabralankis šaulys Apolonas
Rūmuose šiandien pašaus ar kris nuo vyrų jis rankos,
Kaip Odisėjui svetur diena grįžtamoji pražuvo!"
Šitai pasakęs, paliko juos, einančius koja už kojos,
Ir, paskubos žingsniu šeimininko namuos atsidūręs,
Tiesiai įdrožė vidun ir sėdosi tarpu jaunikių
Prieš Eurimachą, kurį iš visų labiausiai mylėjo.
Gabalą gražų mėsos tarnai jam padėjo atnešę,
O ūkvedė drovi paraikiusi duonos prikrovė.

Jam tebevalgant šviesusis kiauliaganis ir Odisėjas,
Kelią pabaigę, sustojo iš tolo: pasiekė jų ausį
Kanklių balsingi garsai, nes Femijas dainą pradėjo.
Ir Odisėjas, paėmęs už rankos kiauliaganiui, tarė:
„Aišku, Eumajau, šie gražūs namai turbūt Odisėjo.
Lengva juos žmogui atskirt iš visų ir, kieno jie, atspėti:
Pastatas vienas gražesnis už kitą, o kiemą gi supa
Siena dantyta, aukšta, išgražinti dvivėriai vartai
Stiprūs begal, pro juos įsiveržti nieks nevaliotų.
Ir, kaip atrodo, žmonių nemaža viduj susirinkę
Šauniai puotauja, kvepia net čia, ir skamba užgautos
Kanklės, kurias dievai palydovėmis vaišių paskyrė".
Tuokart, Eumajau, jam atsakydamas, šitaip kalbėjai:
„Tavo tiesa, visur tu atrodai žmogus supratingas.
Bet pasvarstykim dabar, kaip būtų geriau mums padarius:
Ar tau pirmam įeit į namus, įtaisytus patogiai,
Terptis jaunikių pulkan, o man palūkėti čia vietoj;
Ar, jei galėsi, palauk, įeisiu aš pirmutinis.
Tik per ilgai nestovėk, nes tave kas nors pastebėjęs
Gali apkult ir apstumdyt, turėtum ir pats tai suprasti".
Jam atsakydamas, tarė daug vargęs šviesus Odisėjas:
„Permanau visa ir aš, ir tavo liepimas man aiškus.
Tu pirmutinis įeik, o aš pabūsiu čia vietoj,
Kumščių ir stumdymų teko per amžių nemaža ragauti,
Širdį atsparią turiu, nes aibę vargų iškentėjau
Jūroje ir kovose, kas bus ir šiandien — tebūna.
Vieno tik pilvo godaus negalima niekaip nutildyt,
To tik prakeikto, kurs vargo žmonėms daugybę pridaro:
Dėlei jo vieno laivai, patogiai, tvirtai įtaisyti,
Skrieja per plynas marias ir plėšia, ką susitikę"[111].
Taip jie sustoję abu tylom tarp savęs šnekučiavo.
Staigiai pastatė ausis ir galvą pakėlė nuo guolio
Argas, kantraus Odisėjo šuva. Patsai jį anuomet
Užsiaugino, tačiau, prieš išplaukdamas į Ilioną,
Nebeišmokė medžiot. Vėliau jį vesdavos vaikiai
Stirnų ar kiškių baikščių ir ožkų laukinių pagaudyt.
Nūn jis gulėjo apleistas, namie šeimininko nebesant,
Vargšas, ant mėšlo krūvos, kurio asilėnai ir jaučiai
Buvo primynę prie vartų ir jį Odisėjo šeimyna,

Laikui atėjus, turėjo išvežt ir lauką patręšti.
Čia ir gulėjo nūn Argas, kiaurai viekučių apipultas.
Bet Odisėją, kai tas netoli atsistojo, pažino,
Uodega ėmė vizgent ir ausis nuleido abidvi,
Tik neturėjo jėgų pasikelt ir iš lėto prišliaužti
Prie šeimininko, kurs ašarą braukė, šalin nusisukęs,
Kad neregėtų Eumajas, ir tarė žodžiais sparnuotais:
„Keista, Eumajau, kad tokis šuva čia guli ant mėšlo.
Veislės atrodo geros, bet aš negaliu pasakyti,
Ar sugebėdavo jis, toks būdamas, greitai lakstyti,
Rasi kaip žmonės kad laiko — šuva pastalinis tebuvo.
Juk didžiaturčiai dažnai šunis vien pramogai turi".
Tuokart, Eumajau, jam atsakydamas, šitaip kalbėjai:
„Šuo iš tikrųjų žmogaus, kurs mirė toli nuo gimtinės.
Jeigu jo stotas ir jėgos tie patys dabar tebebūtų,
Kaip jį paliko tada Odisėjas, išvykdamas Trojon,—
Jo stiprumu ir greičiu turėtum gerokai stebėtis.
Būdavo, jei tik pakels miškų tankynėse žvėrį —
Nebeištrūks tas iš jo. O pėdas užuosdavo greitai.
Nūn jis nugurdęs, nes jo šeimininkas toli nuo gimtinės
Dingo be ženklo, o moterys tingi jį prižiūrėti.
Žinomas būdas vergų: kada šeimininkas nespaudžia —
Jie nepaslankūs visi ir darbo imtis nenori.
Pusę doros perkūnvaldis Dzeusas atima žmogui,
Kai jam vergijos dienų užkrauna slegiančią naštą".
Šitai pasakęs, įėjo į rūmus, gražiai įtaisytus,
Ir nutursavo per menę arčiau palaidūnų jaunikių.
Apgaubė Argą mirtis juoduoju savo šešėliu,
Kai tik pamatė jis Odisėją po dvidešimt metų.
O Telemachas šviesus pirmiau už kitus pastebėjo
Savo kiauliaganį rūmuos ir, galva pamojęs, jam davė
Ženklą prieiti, tasai apsidairęs paėmė kėdę,
Laisvą dabar,— joj mėsapjaustys pirmiau mat sėdėjo,
Mėsą dalydamas vyrams, puotaujantiems menėj aukštojoj.—
Ją atsinešęs, prie Telemacho stalo pastatė
Ir atsisėdo jam priešais. Šauklys neprašytas padėjo
Gabalą gražų mėsos ir duonos pasiekė iš kraitės.
Šiam vos prisėdus, vidun įsliūkino ir Odisėjas.
Jis, kaip elgeta skurdžius ar metų slegiamas senis,

Sunkiai ramsčiavos lazda, senais skarmalais apsivilkęs,
Ir, prie pat durų lėtai atsisėdęs ant slenksčio uosinio,
Nugara rėmės į staktą, dailidės gražiai nutašytą
Iš kipariso kadais pagal įtemptą standžiai virvelę.
Atsivadinęs Eumają sėdėt prie savęs, Telemachas
Padavė jam iš kraitelės apyrieką duonos nemažą
Ir nugarinės mėsos, kiek rankom apimti galėjo.
„Te, pakelingam nunešęs paduok ir jam pasakyki,
Kad prie jaunikių prieit nebijotų ir pats paprašytų.
Būti labai droviam pavargėliui žmogui netinka".
Taip jis kalbėjo. Jo žodžio paklausęs, kiauliaganis greitai
Prie pakeleivio priėjo ir tarė žodžiais sparnuotais:
„Tau Telemachas siunčia, svety, ir liepia pranešti,
Kad prie jaunikių prieit nebijotum ir pats paprašytum.
Būti labai droviam pavargėliui žmogui netinka".
Jam atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Dzeuse valdove! Tebūn tarp žmonių Telemachas laimingas,
Ir teįvyksta jam visa, ko tik jo širdis pageidauja".
Žodžio nebaigęs, jis, rankom abiem pasiėmęs, padėjo
Valgį prie kojų ant savojo krepšio, suplyšusio viso,
Ir neskubėdamas valgė, kol menėje dainius dainavo.
O kada baigė pietaut ir dieviškas dainius nutilo,
Menėje triukšmą pakėlė jaunikiai. Tuo tarpu Atėnė
Vėl atsistojo prie šono Laerto sūnaus Odisėjo
Ir pakuždėjo apeit jaunikius ir prašyti duonelės,
Kad sužinotų, kas jų nedoras ir kas geraširdis.
Betgi nė vienas dabar nuo mirties atsipirkt negalėjo.
Ėjo tad iš dešinės ir prašė vyrą kiekvieną,
Tiesdamas drebančią ranką nedrąsiai, kaip elgeta tikras.
Tie, jo gailėdami, davė kiekvienas, tik ėmė stebėtis
Ir klausinėjo viens kitą, iš kur atsirado toks senis.
Jiems Melantėjas tuomet, piemuo ožkaganis, tarė:
„Prašom manęs paklausyt, šviesios karalienės jaunikiai,
Apie pavargėlį šitą. Man teko pirmiau jį regėti.
Vedė jį čion pas mus kiauliaganis, radęs kažin kur,
Tik nežinau, kas jisai ir iš kur yra atkeliavęs".
Taip jis kalbėjo. Ir tuoj Antinojas šaukti pratrūko:
„Kam tu į miestą jį atvilkai, kiauliagani paikas?
Ar neužtenka be jo mums valkatų čia visokiausių,

Elgetų, vis alkanų, trupiniams surinkti nuo stalo?
Tau gal per maža dar tų, kas ryja karaliaus gėrybes,
Čia susirinkę pulkais, kad partempei šitą nenaudą?"
Tuokart, Eumajau, jam atsakydamas, šitaip kalbėjai:
„Nors aukštakilmis esi, Antinojau — kalbi neprotingai.
Kas gi tau eina ieškot ir kviečiasi svetimą žmogų
Tokį, kurs gera nei jam, nei kitiems daryt neišmano —
Gydyt nemoka, nėra žiniuonis nei geras dailidė,
Netgi nė dieviškas dainius, giesmėm padžiuginąs širdį?
Šitokių reikia visiems, ir ieško jų žemėj bekraštėj.
Betgi kas elgetą kvies, kurs nuostolį vieną tedaro!
Tu iš jaunikių visų, Antinojau, esi abuojausias
Mums, Odisėjo tarnams, o mane užsisėdęs, tačiau aš
Nesuku sau galvos, iki Penelopė doringa
Ir Telemachas šviesus sveiki šiuos rūmuos gyvena".
Jam Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Liaukis, tėveli, nėra ko ginčytis daug ir kalbėti.
Nuo mažumės, matyt, paprotys Antinojo negeras —
Šokti su žodžiais piktais ir kitų piktumą sukelti".
Į Antinoją tuomet jis kreipėsi žodžiais sparnuotais:
„Tu, Antinojau, kaip tas sūnum susirūpinęs tėvas,
Man pakeleivį liepi iš namų varyti, išbaręs
Žodžiais grėsmingais. Tačiau nuo to mus dievas tesaugo!
Duoki jam išmaldą, aš negailiu, o patariu tiesiai.
Nėr ko varžytis tau motinos mūs nei kito nė vieno
Mūsų žmonių šviesaus Odisėjo namuos aukštastogiuos.
Betgi tikrai ne toks nūn rūpestis tavo krūtinėj:
Viską geriau įmanytum supust, nei kitam atiduotum".
Jam Antinojas įtūžęs, į tai atsakydamas, tarė:
„Ką tu kalbi, gražbyly išdidus, nevaldydamas pykčio!
Jeigu kaip aš taip duotų visi ligi vieno jaunikiai —
Mėnesių porą ar tris tų namų jis lenktųs iš tolo".
Šitai pasakė ir tuoj iš po stalo stvėrė suolelį,
Ten pastatytą tvirtoms puotaujančio kojoms atremti.
Tuotarp jaunikiai kiti jam davė ir krepšį prikrovė
Pilną mėsos ir duonos, ir jau Odisėjas prie slenksčio
Buvo beeinąs atgal achajų dovio ragauti,
Bet susilaikė prie Antinojo ir tarė jam šitaip:
„Duoki, mielasis! Tu ne iš vargšų achajų atrodai,

Bet aukštakilmis didžturtis, visai panašus į karalių.
Taigi turėtum daugiau už kitą kiekvieną man duoti
Valgio, ir tavąjį vardą aš skelbsiu žemėj bekraštėj.
Aš kitados gyvenau tarp žmonių gražiai ir laimingai,
Pertekęs turto buvau ir duoti užklydusiam svečiui
Nepašykštėdavau niekad, neklausiau bėdų jo nei vardo.
Tūkstančiai buvo tarnų ir krūvos gėrybių visokių —
Viso, kuo žmonės gyvi ir gali vadintis turtingi.
Viską sugriovė man Kronionas — jo valiai patiko,—
Taigi pakurstė mane išvien su bastūnais plėšikais
Vykt į Egiptą, į tolimą kelią, kad galą sau gaučiau.
Pūstašonius laivus pastačiau jo upėj plačiojoj.
Tuosyk vieniems kelionės draugams aš paliepiau niekur
Neiti toliau nuo laivų, bet saugoti juos rūpestingai,
Ir įsakiau žvalgams iš kalno plačiai apžvalgyti.
Tie, įžūlumo pilni, pasikliovę savo galybe,
Niokoti ėmė tuojau gražiuosius laukus egiptiečių,
Gaudė jų žmonas visur ir kūdikius grobė mažiausius,
Vyrus žudydami vietoj. Jų riksmas miestą pasiekė.
Triukšmą išgirdę, bemat, vos rytui švisti pradėjus,
Žmonės subėgo: laukai priplūdo pėsčių ir važiuotų,
Ginklai mirgėjo visur. O Dzeusas, perkūnų valdovas,
Įkvėpė mano draugams negarbingą norą paspruktì.
Niekas nestojo kovon. Amžina prapultis pasidarė.
Daugel ten krito mūsiškių nuo iečių aštrių variaiešmių,
Gyvus išvarė kitus darbų vergijoje dirbti.
Pardavė jie ir mane iš Kipro atvykusiam žmogui,
Dmetorui, Jaso vaikaičiui, kurs tuosyk Kipre karaliavo.
Ir pagaliau po nelaimių, vargų aš čia atsidūriau".
Jam atsakydamas, vėl Antinojas prabilo ir tarė:
„Kokis čia velnias atleido mums bėdą vaišėms gadinti!
Eik ir stovėk vidury, atsitrauk nuo manojo stalo,
Idant Egipto kartaus ir Kipro vėl nepamatytum.
Būk man akiplėša toks, neturėk taip elgeta gėdos!
Lįst iš eilės prie visų! O tie, negalvodami nieko,
Kiša ką gali: nėra ko tausoti per daug ar gailėtis,
Svetimą gerą dalijant, patiems per akis mat užtenka".
Eidamas tuosyk nuo jo, Odisėjas daugmintis pasakė:
„Kas patikės, kad išorė tavo širdies neparodo.

Vargšui tu savo namuos nė druskos kruopelės neduotum,
Jei, atsisėdęs prie svetimo gero, širdies neturėjai
Duot žiauberėlę ir man, kai skobnys lūžta gėrybėm“.
Taip jis kalbėjo. Širdis Antinojui užvirė baisiai,
Ir, pažiūrėjęs skersom, atrėžė jis žodžiais sparnuotais:
„Sveiko tu kailio, kaip dingojas man, jau šiandien iš mūsų
Nebeišneši, jei taip įžūliai tauški ko nereikia“.
Taigi vėl stvėrė suolelį ir, sviedęs į dešinį petį,
Draug ir į sprandą pataikė, bet tas kaip uola išstovėjo
Nepasverdėjęs: jo Antinojas partrenkt nevaliojo.
Galva tiktai palingavo be žodžio: jo prapultį minė.
Vėl atsisėdo grįžęs ant slenksčio ir krepšį pastatė,
Pilną prikrautą, tuomet prabilo ir tarė jaunikiams:
„Prašom manęs paklausyti, šviesios karalienės jaunikiai!
Aš pasakysiu, ką man širdis krūtinėje liepia.
Visiškai juk nebūtų skaudu ir širdies neapmaustų
Žmogui, kuris turėtų kentėt nuo priešų plėšikų,
Gindamas savo turtus — avis baltąsias ar karves.
Bet Antinojas užgavo mane dėl nenaudėlio pilvo,
Dėlei prakeikto, kurs vargo žmonėms daugybę pridaro.
Betgi jei elgetą gina dievai ir erinijos rūsčios —
Vietoj vestuvių tegu susilauks giltinės Antinojas“.
Jam Antinojas, Eupeito sūnus, atsakydamas tarė:
„Ėski ramiai, atsisėdęs kampe, ir eik sau iš mūsų,
Idant šie vaikiai, plepy nelaimingas, pačiupę už kojos
Arba už rankos, laukan neišvilktų, apaudę kaip reikia“.
Taip jis kalbėjo, tačiau jo narsai nepritarė niekas,
Ir kažkuris pačių įžūliųjų atkirto jam šitaip:
„Kaip negražu, Antinojau, taip skriausti elgetą seną.
Baigsis blogai, jei čia iš dangaus koks dievas atėjęs.
Juk ir dievai, prisimetę svečiais iš tolimo krašto
Ir apsirengę prastai, per miestus ir per kaimus keliauja,
Taip nedorumą žmonių ir jų dorybes išbando“.
Šitaip jaunikiai kalbėjo, bet jų Antinojas nepaisė.
O Telemacho širdis pritvino skausmo bekraščio,
Regint smūgius, bet ašara jam nesuvilgė blakstienų,
Galva tiktai palingavo be žodžio: jo prapultį minė.
Triukšmą tą visą girdėjo ir Penelopė protinga,
Senį kaip menėje mušė, ir liepė mergoms ir tarnaitėms:

„Šitaip lai trenkia ir tau auksalankis šaulys Apolonas".
Jai Eurinomė, sena ūkvedė, atsakė ir tarė:
„O kadgi mūsų troškimams jau būtų lemta įvykti!
Kad jų nė vienas Aušros auksasostės nebesulauktų!"
Jai atsakydama, tarė tuomet Penelopė protinga:
„Baisūs jie man visi, nes vien tik pikta galvoja.
O Antinojas tikrai į giltinę juodą panėši.
Vargšas keleivis kažkoks, apeidamas sėdinčius menėj,
Išmaldos prašė visus, nes skurdas ir badas jį spaudžia.
Davė kiekvienas ko nors ir valgių jam krepšį prikrovė,
Vienas pastvėrė suolelį ir trenkė į dešinį petį".
Taip ji mergoms ir tarnaitėms kalbėjo nūn atsisėdus
Menėj savoj, tuo tarpu šviesus Odisėjas pietavo.
Liepė pakviest Penelopė kiauliaganį šviesų ir tarė:
„Būki toks geras, Eumajau, nueik, pavadink pakeleivį,
Lai čia ateis. Aš noriu paklaust ir su juo pakalbėti,
Ar negirdėjo ko nors apie Odisėją pakantrų,
Gal net ir matė jį pats. Atrodo nemaža klajojęs".
Tuokart, Eumajau, jai atsakydamas, šitaip kalbėjai:
„Jei, karaliene, svečiai tyliau pasėdėti galėtų,
Daug pasakytų jisai, širdis tau apsaltų krūtinėj.
Jį tris naktis pralaikiau pas save, tris dienas jis prabuvo
Mano troboj[112], į kurią užėjo, iš laivo pasprukęs.
Pasakos savo nelaimių tačiau neprivarė lig galo.
Lygiai kaip žmonės akių nenuleidžia nuo įkvėpto dainiaus,
Kurs maloniom giesmėm palinksmina širdis mirtingas;
Klausosi, kvapą sulaikę visi, kai pradeda giesmę,—
Lygiai taip jis man džiugino širdį, į trobą atėjęs.
Sakos per tėvą jisai Odisėjo pažįstamas buvęs,
Kretoj gyvenęs, tenai, kur Minojo buvo gimtinė.
Ir pagaliau, po nelaimių, vargų, jis čia atsidūręs,
Mėtomas vieton iš vietos, ir sakosi aiškiai girdėjęs,
Jog Odisėjas čia pat, tesprotų žemėj derlingoj,
Gyvas ir sveikas ir grįžtąs namo su lobiais didžiuliais".
Jam atsakydama, tarė tuomet Penelopė protinga:
„Eik paprašyk jį čionai, kad pats apsakytų man viską.
Mūsų svečiai tegul sau žaidžia, kieme kur susėdę
Arba šių rūmų viduj, nes netveria širdys iš džiaugsmo,
Kad jų gėrybės namie neeikvojamos gali gulėti,

Duona ir vynas saldus, tarnus valgydinti tereikia.
Patys jie kiauras dienas susirinkę sėdi mūs rūmuos,
Jaučius sau pjauna puotoms, avis ir ožkas riebiausias,
Linksminas, ūžia visi ir tamsųjį vyną be saiko
Geria kasdien. Eikvoja turtus, nėra šeimininko,
Kaip Odisėjas kad buvo, namams nuo negando ginti.
Jei Odisėjas pareitų ir grįžtų į tėviškės šalį,
Greitai su savo sūnum už skriaudas atmokėtų jaunikiams".
  Taip ji kalbėjo. Tuotarp Telemachas sučiaudėjo smarkiai,
Net nuskardėjo svetainė. Linksmai Penelopė prajuko
Ir atsigręžus Eumajui pasakė žodžiais sparnuotais:
„Eiki, negaišęs ilgiau, ir čion pakeleivį prašyki.
Ar nematai, kaip mano žodžius užčiaudėjo vaikas[113]?
Taigi atrodo, mirtis neturės aplenkti jaunikių,
Lygiai visų, giltinės ir mirties neišvengs jų nė vienas.
Drąsiai pareiškiu aš tau, o tu įsidėki į širdį:
Jeigu matysiu, kad jis man sako gryną teisybę,
Duosiu chitoną aš jam ir naują gražų apsiaustą".
  Taip ji kalbėjo. Jos žodžio paklausęs, kiauliaganis greitai
Prie pakeleivio priėjo ir tarė žodžiais sparnuotais:
„Tėve keleivi! Man liepė tave pakviest Penelopė,
Motina mūs Telemacho protinga. Širdis jai panūdo
Pasiteiraut apie vyrą, nors skausmo be to jai pakanka.
Jei pamatys, jog tu jai atveri gryną teisybę,
Duos ir apsiaustą ji tau, ir chitoną, kurių iš tikrųjų
Reikia, o duonos pilvui pramitint gali ir po žmones
Sau prisirinkti: duos nešykštaudamas plutą kiekvienas".
  Jam atsakydamas, tarė daug vargęs šviesus Odisėjas:
„Visą teisybę, Eumajau, galėčiau aš pasakyti
Dukrai Ikarijo seno, protingai begal Penelopei.
Puikiai žinau apie jį, nes vieną vargome vargą,
Betgi jaunikių gaujos aš bijau, nes jų įžūlumas
Ir sauvalia seniai jau plieninį dangų pasiekė.
Štai ir dabar, kai vyras tasai man einant per menę
Trenkė staiga suoleliu ir skaudžiai pataikęs užgavo,
Nei Telemachas manęs neužstojo, nei kitas kas gynė.
Tad pasakyki dabar Penelopei protingai — telaukia
Menėj savoj ligi saulės laidos, nors ir kaip nekantrautų.
Tuosyk ji vyro grįžimo dienos galės klausinėti,

Pasisodinus mane prie ugnies, nes mano drabužis
Prastas ir menkas, patsai gi žinai, kai priglaudei pirmas".
Taip jis pasakė. Eumajas išėjo, žodį išklausęs.
Kai Penelopės jis peržengė slenkstį, ta ėmė teirautis:
„Gal neprašei jo, Eumajau, ar elgeta ką sugalvojo?
Bijo turbūt, kad vėl nenuskriaustų, ar šiaip sau nedrįsta
Eiti per menę? Blogai, kada elgeta ima drovėtis".
Tuokart, Eumajau, jai atsakydamas, pratarei šitaip:
„Jis ne be pamato kalba. Kaip jis pagalvotų kiekvienas,
Kas pasisaugot norėtų išdykusių vyrų sauvalios.
Taigi jis prašė tave palaukt ligi saulės sėdimo.
Tau juk ir pačiai tada bus daug patogiau, karaliene,
Kai, pasilikus viena, keleivio klausysi ir klausi".
Jam atsakydama, tarė tuomet Penelopė protinga:
„Tai nekvailai pakeleivis galvoja, vis tiek, kas jis būtų.
Visą pasaulį apeik — nerasi vyrų mirtingų,
Šitaip ištvirkusių bjauriai ir elgesio tokio abuojo".
Taip ji pasakė. Šviesus kiauliaganis tuosyk išėjo,
Viską pasakęs valdovei, ir grįžo atgal prie jaunikių.
Šičia jis žodžiais sparnuotais kreipėsi į Telemachą,
Veidą priglaudęs arti, kad kas iš šalies negirdėtų:
„Taigi, mielasis, aš eisiu, ten kiaulės laukia ir kitos
Tavo ir mano gėrybės, o čia būk tu pats šeimininkas.
Ir pirmučiausia gi saugok save, žiūrėk rūpestingai,
Kad nenutiktų tau ko: prapulties juk geidžia ne vienas,
Kad juos kur Dzeusas parinktų, kol mūsų jie dar nepražudė".
Jam Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Taip ir tebus, tėveli, keliauk, vakarienės pavalgęs,
O kai Aušra patekės, ateik ir aukų atvaryki,
Šičia namus patikėki jau man ir dievams nemirtingiems".
Taip jis kalbėjo. Kiauliaganis sėdos į dailią sėdynę
Ir, kada valgiais gardžiais ir vynu pasotino širdį,
Ėjo prie kiaulių atgal, palikęs rūmus ir kiemą,
Pilnus puotaujančių vyrų, kurie šokiu sau ir giesme
Linksmino širdį. Diena į vakaro pusę pasviro.

Aštuoniolikta giesmė

ODISĖJO KUMŠTYNĖS SU IRU

Elgeta savas tuomet atėjo, kuris po Itakę
Valkiojos ir duoneliavo, pilvu besočiu pagarsėjęs,
Valgė ir gėrė perdien, tačiau jėgų nei tvirtumo
Jis neturėjo, nors milžinas rodės baisus ir galingas.
Buvo Arnajas vardu, kaip gimusį močia garbioji
Jį pavadino, tačiau jaunikiai Iru pravardžiavo,
Nes jiems nešiojo žinias[114] ir eidavo, kur tik kas siuntė.
Jis iš tikrųjų namų Odisėją ėmė varyti,
Koją įkėlęs, ir tuoj sparnuotais žodžiais užriko:
„Drožki nuo durų šalin, kad vilkti už kojos nereiktų.
Ar nematai, kad man visi šypsodamies merkia,
Ragina tempti laukan, tik mane padorumas prilaiko.
Drožki šalin, kol dar nepaleidau rankų į darbą".
Jam, pažiūrėjęs skersom, Odisėjas daugmintis atsakė:
„Paikše nelemtas! Aš tau nedarau ir nekalbu pikta,
Ir pavydėt nemanau, jei daug tau duoda, kas nori.
Vietos ant slenksčio pakaks abiem, tad ko čia pavydi
Svetimo gero? Manau, jog būsi tu vargšas klajūnas,
Lygiai kaip aš, o laimę dievai nemirtingi suteikia.
Rankom savom tu negąsdink manęs, kad kartais supykęs,
Nors nebejaunas esu, krauju krūtinės ir snukio
Tau nesutepčiau, bet reik pripažinti: daugiau man ramybės
Būtų rytoj, nes vargiai kada beužeitum, atrodo,
Išmaldos melst į namus Laerto sūnaus Odisėjo".
Perimtas pykčio, tuomet jam elgeta Iras atsakė:
„Oi oi oi! Girdit, kaip kalba štai elgeta nepenas šitas,

Tarsi krosniakurė boba. Norėdamas pamoką duoti,
Kumščiais apausiu aš jį, dantis pasėsiu ant žemės,
Žandus iškaršęs gerai, kaip zuiniai kiaulei kaimyno.
Kelkis, negaišęs ilgai, kad visi pamatyti galėtų,
Kaip galynėsimės čia. Bet kaip prieš jaunesnį tu stosi?"
Taip jie dabar abu prie svetainės durų aukštųjų
Barėsi žodžiais piktais dėl slenksčio, gražiai nutašyto.
Rietenas jų išgirdo galybė šventa Antinojas.
Skardžiai nusijuokė tuoj ir pratarė šitaip jaunikiams:
„Dar pramogos tokios neturėjome niekad, bičiuliai,
Kokią į šiuos namus štai dievas atsiuntė šiandien.
Iras ir tas prašalaitis viens kitą šaukia įtūžę
Dvikovon kumščių mėgint. Mes dar pakiršinkim juodu".
Taip jis kalbėjo. Visi pašoko, kvatodami garsiai,
Ir susirinkę pulku nuskurėlių porą apstojo.
O Antinojas, Eupeito sūnus, prabilo ir tarė:
„Jūs paklausykit manęs, ką aš pasakysiu jums, vyrai.
Tyso pilvai šit ožkų, ant ugnies paguldyti, net kvepia,
Kepame juos vakarienei, riebumų ir kraujo pripylę.
Vienas, katras varžovą įveiks, paimdamas viršų,
Gaus užpelnytai dabar pasiimti sau pilvą rinktinį
Ir su mumis sėdės visados, o elgetos kito
Neįsileisim vidun maišytis ir išmaldos melsti".
Taip Antinojas kalbėjo, visiems jo žodžiai patiko.
Ruošdamas klastą, tuomet Odisėjas daugmintis atsakė:
„Žmogui, mielieji, senam ir šitaip vargų iškamuotam,
Kaipgi man stoti kovon su jaunu, bet pilvas prakeiktas
Stumia šiandieną mane, kad kiščiau galvą po kumščiais.
Taigi palaukit, visi man didžią priesaiką duokit,
Kad prieš mane jūs rankos sunkios nekelsit nė vienas
Ir neužstosite Iro, padėdami jam nugalėti".
Taip jis kalbėjo. Visi prisiekė, kaip jis reikalavo.
O kai prisiekė ir priesaikos apeigą šventą atliko,
Tuosyk prabilo į juos galybė šventa Telemachas:
„Jeigu, svety, tau liepia širdis ir vyriškas būdas,
Drąsiai prieš Irą tu eik, ir kito achajų nė vieno
Nėr ko bijoti: kentės nuo visų, kas drįstų tau smogti.
Aš šeimininkas namuos, mane dar parems Antinojas
Ir Eurimachas, abu galingi ir išminčia garsūs".

Taip jis kalbėjo. Visi jį palaikė. Šviesus Odisėjas
Strėnas bemat susijuosė skurliais, pasirodė jo tvirtos
Didelės šlaunys, atsidengė platūs pečiai ir krūtinė,
Vyriški žastai tvirti, raumeningi. Tuo tarpu Atėnė
Įkvėpė jo sąnariams nepaprastą jėgą priėjus.
Baisiai nustebo dabar, jį tokį pamatę, jaunikiai,
Kreipės ne vienas į savo kaimyną ir sakė jam šitaip:
„Greit Nebeiras bus Iras, jis pats užsitraukia nelaimę.
Šitokios kulšys iš po skarmalų šio senio išlindo".
Taip jie kalbėjo, širdis sunerimo Iro krūtinėj.
To nežiūrėjo tarnai ir sujuosė, atvedę per jėgą,
Drebantį visą, kiekvienas raumuo jo kūne tirtėjo.
O Antinojas vardu pavadino ir ėmė vainoti:
„Būtum negimęs geriau, pagyrūne, ar galą kur gavęs,
O ne drebėtum dabar, praskydęs iš baimės prieš šitą
Žmogų senyvą, vargų ir nelaimių visai nukamuotą.
Šiandien aš tau sakau, ir taip atsitiks iš tikrųjų:
Jeigu jisai nugalės, paimdamas dvikovoj viršų,—
Tuoj pasodinsiu tave juodajan laivan ir gabensiu
Tiesiai karaliui Echetui, žmonių mirtingų pabaisai,
Jis tau ausis nukapos ir nosį variu išgaląstu,
Rietus išplėšęs numes, kad kruvinus šunys surytų".
Taip jis pasakė, ir tam dar labiau sudrebėjo pakinkliai.
Išvedė jį vidurin, ir abu jau kumščius pakėlė.
Betgi daug vargęs šviesus Odisėjas ėmė dvejoti,
Ar čia jam smogti, kad griūtų ir vietoje dvasią iškvėptų,
Ar, tik nesmarkiai užvožus, pasliką žemėn partiesti.
Ir pagalvojus šita išeitis pasirodė geriausia —
Smogti ne taip stipriai, kad per daug nenustebtų achajai.
Kumščius paleidęs darban, į dešinį petį jam trenkė
Iras, o jis į paausį kirto prie kaklo, net žando
Kaulai suknežo ir kraujas raudonas šoko pro burną.
Krito subliovęs į dulkes ir užkulniais trenkė į žemę,
Griežsaid baisiai dantim. Išdykę jaunikiai pradėjo
Rankomis plot ir lėpo juokais. Odisėjas tuo tarpu
Paėmė Irą už kojos, išvilko iš rūmų į kiemą
Pro priemenės duris, į aptvaro sieną atšliejo
Ir pasodino ten vargšą, įspraudęs lazdą į ranką.
Kreipėsi tuosyk į jį ir sakė žodžiais sparnuotais:

„Čia tu sau sveikas sėdėk, kiaules ir šunis nuvaikysi,
Nešokinėsi daugiau keleivių ir vargšų tvarkyti,
Būdamas ištiža toks, kad bėdos nesulauktum didesnės".
Šitai pasakė, tuomet ant pečių užsimetė krepšį,
Seną, suplyšusį visą, su pančio pasaitu tvirtu,
Ir atsisėdo grįžęs ant slenksčio. Tuo tarpu jaunikiai
Juokdamies vėl sugužėjo vidun ir ėmė jį sveikint:
„Dzeusas tau, seni, teduos ir kiti dievai nemirtingi,
Ko tik sau trokšti labiau ir kas tau širdžiai bus miela,
Kad tu nuo nepeno to mūs žmones šiandien ir miestą
Išvadavai. O mes jį paėmę dabar nugabensim
Tiesiai karaliui Echetui, žmonių mirtingų pabaisai".
Taip jie kalbėjo. Džiaugės žosme Odisėjas daugmintis.
O Antinojas tuomet jam pilvą padėjo didžiausią,
Pilną gardžių taukų ir kraujo, po jo Amfinomas
Porą apyriekų duonos padavė jam iš kraitelės,
Taurę auksinę pakėlė ir, jam įteikdamas, tarė:
„Sveikas, tėveli svety, tegu ateity tavo dienos
Bus laimingesnės, o šiandien vargų tau marios aplinkui".
Jam atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Tu, Amfinomai, man vyras gana išmintingas atrodai,
Lygiai kaip tėvas, garbingas Nisas, kuris, kaip girdėjau,
Dulichione gyvenąs gražiai ir pertekęs turto.
Sako, tu jo sūnus, ir atrodai vyras nepaikas.
Aš pasakysiu tau ką, klausykis ir dėkis į širdį:
Nieko pasauly nėra vargingesnio už žmogų mirtingą
Tarpu gyvųjų visų padarų, kur šliaužioja žemėj.
Niekad jis nepagalvos, jog ryt jo negandas laukia,
Jeigu laimingą jį laiko dievai ir stovi jis tvirtas.
O kai vargų dienas dievai nemirtingi atvaro,
Tempia jų naštą klusniai, nors širdį spaudžia krūtinėj.
Šitokia esti buitis žmonių, gyvenančių žemėj,
Kokią kam dieną pasiunčia žmonių ir dievų visų tėvas.
Štai ir aš pats kadaise buvau tarp vyrų laimingas,
Daug nedorybių sau leidau, pajutęs galybę ir valią,
Tėvu savuoju geru ir broliais tikrais pasikliovęs.
Taigi žmogus niekada teisybės pamint neturėtų
Ir, ką jam duoda dievai, nemurmėdamas turi priimti.
Kiek neteisybių, matau, pramano ir daro jaunikiai!

Vėjais turtus leisdami, nešlovę užtraukia jie žmonai
Vyro, kuris, pasakyti galiu, nuo savų ir gimtinės
Jau netoliese, visai net arti. Lai parveda dievas
Sveiką tave į namus, kad nereiktų su juo susidurti,
Kai jis netrukus sugrįš į mielą tėviškės šalį.
Reikalas, rodos, vargu ar galės pasibaigti be kraujo
Tarpu jaunikių ir jo, kai pareis į savo pastogę".
  Taip jis pasakė, aukai nuliejęs kiek vyno, išgėrė
Ir Amfinomui, rikiuotojui vyrų, taurę grąžino.
Ėjo per menę tasai, paslėpęs skausmą krūtinėj,
Galva kinknodams liūdnai: širdis mat jautė nelaimę.
Bet giltinės neišvengė ir jis: papynė Atėnė
Nuo Telemacho ieties ir rankos jam galvą padėti.
Grįžęs jis vėl atsisėdo į krėslą, kur buvo sėdėjęs.
  Įkvėpė norą širdin šviesakė deivė Atėnė
Dukrai Ikarijo seno, protingai begal Penelopei
Eit pasirodyt jaunikiams, kad jiems dar labiau sutvaksėtų
Širdys krūtinėj ir sau pagarbos ji užsipelnytų
Vyro ir mielo sūnaus akyse daugiau, nei turėjo.
Kreipės maloniai vardu ir, kaltai šypsodamos, tarė:
„Man, Eurinome, iškilo pagunda, kaip niekad nebuvo,
Eit pasirodyt jaunikiams, nors jų aš baisiai nemėgstu.
Noriu aš sūnui patart — ir tai jam į naudą išeitų,—
Kad su nedorėliais šiais daugiau jis nebedraugautų.
Jie akyse vien geri, už nugaros — peilį galąnda".
  Jai Eurinomė, sena ūkvedė, atsakė ir tarė:
„Viskas tikriausia tiesa, ką man, mieloji, kalbėjai.
Eik ir su savo sūnum iš širdies atvirai pakalbėki.
Tik išsimaudyk pirma ir skruostus alyvom įtrinki.
Taip užsiverkus visa — paakiai net paputo beraudant —
Jiems nesirodyk: be to, ir liūdėti per daug nederėtų.
Tavo sūnus sulaukė jau metų, kurių kaip malonės
Melsdavai nuolat dievus: pamatyti jį vyrą barzdotą".
  Jai atsakydama, tarė tuomet Penelopė protinga:
„Nė nekalbėk, Eurinome, geriau, nors reiktų man pačiai
Ir nusiprausti, ir skruostus alyvom kvapiom įsitrinti.
Norą dabintis dievai, Olimpo aukšto valdovai,
Atėmė man tada, kai vyras įsėdo į laivą.
Man Autonoję pakviesk ir Hipodamėją netrukus,

Jos tenedelsia, mane palydės abi į svetainę,
Vienai į vyrų draugiją eiti neleidžia drovumas".
Taip ji pasakė. Senelė, iš josios menės išėjus,
Perdavė žodį mergoms ir liepė, kad jos paskubėtų.
O šviesiaakė deivė Atėnė sumanė tuo tarpu
Dukrai Ikarijo seno saldųjį miegą atsiųsti.
Ta atsilošus užsnūdo, ir jos sąnariai atsileidę
Krasėj ilsėjos ramiai. Ir tuosyk deivė šviesioji
Dievišką dovaną davė, kad ja achajus sužavėtų.
Skruostus skaisčiuosius užliejo grožiu, neįprastu žmogui
Ir nemirtingu, kuriuo Kiterietė gražiavainikė
Tarpu charičių, žavingai grakščių, šokdama tesuspindi.
Davė iškart jai ūgį aukštesnį ir stotą išvaizdų,
Visas jos kūnas sušvito labiau už drambliakaulį baltą.
Viską patvarkiusi taip, šviesioji deivė pranyko.
Taukšdamos garsiai kažką tarp savęs, atskubėjo į menę
Jos baltarankės tarnaitės, ir miegas saldusis nubėgo.
Skruostus patrynusi rankom, šviesi Penelopė prabilo:
„Oi, koks saldus snaudulys nusiverkusią buvo apėmęs!
Taigi kad mirtį taip saldžią atsiųstų skaisti Artemidė
Šiandien čia pat, kad visą gyvenimą vargšei nereiktų
Sielotis vienišai man, apgailint visokį gabumą
Mielojo vyro, kuris tarp achajų buvo pirmasis".
Šitai pasakė ir kopė žemyn iš menės aukštosios
Ji ne viena: dvi mergos greta lydėdamos ėjo.
Prie palaidūnų atėjo ne moteris — deivė tikriausia
Ir atsistojo prie stulpo gražiai įtaisytoj svetainėj,
Žibančia plona skraiste prisidengusi šviesųjį veidą,
O iš šalių prie jos atsistojo darbščios tarnaitės.
Keliai sulinko visiems ir širdys ugnim suliepsnojo:
Geidė kiekvienas minkštam patale prie jos išsitiesti.
Į Telemachą, kaip sūnų, prabilo tuomet Penelopė:
„Nei supratimo dar tau, vaikeli, nei nuovokos tenka.
Būdamas vaikas, daugiau išminties gebėjai parodyt,
O kai užaugai visai, kai vyras tapai pilnametis,
Net prašalaitis bet koks iš tavo gražumo ir ūgio
Tuoj pasakyti galės, kad sūnus tu vyro laimingo,
Betgi išmanymo tau ir sveiko proto dar maža:
Argi, sakysi, gražu, kas mūsų svetainėj nutiko,

Kam tu, matydamas, leidai begėdžiui svečią nuskausti?
Kaipgi dabar? Jei svečiui, namuos čia mūsų beviešint,
Būtų kas nors atsitikę, taip žaisti su juo užsimanius?
Būtum žmonių akyse užsitraukęs sau amžiną gėdą“.
Jai Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Motin mieloji! Nėra ko man rūstaut už šitą barimą.
Vis dėlto jaučia jau mano širdis ir protas išmano
Visa, kas gera ir bloga. Anksčiau aš buvau mažametis.
Nors ir dabar neįstengiu dar visko protingai nuspręsti.
Baisiai klaidina mane šitie iš visur susirinkę
Savo mintim nedorom, vadovo nėra gi man jokio.
Svečio kumštynės dabar su Iru pasibaigė, aišku,
Ne kaip jaunikiai norėjo — jisai tvirtesnis už Irą.
Tėve mūs Dzeuse Kronide, Atėne, šviesus Apolonai!
Taip tegu mūsų namuos nevidonams jaunikiams šiandieną
Galvos nusvyra, mirties nugalėtiems — vieniems čia, svetainėj,
Kiemo gale kitiems, tegu jiems sulinksta pakinkliai,
Lygiai kaip Irui, kuris prie aptvaro vartų aukštųjų
Sėdi, galvos nulaikyt nepajėgdamas, tarsi kad girtas,
Kojos neklauso visai, atsistot nebegali nei grįžti
Kaip atkeliavęs į savo namus: sąnariai atsileido“.
Šitaip jie tyliai dabar abu tarp savęs šnekučiavo.
O Eurimachas prabilo ir tarė į Penelopę:
„Dukra Ikarijo seno, protinga didžiai Penelope!
Jeigu taip Argo Jasiškio achajai tave pamatytų,—
Žymiai daugiau į jūsų namus suplauktų jaunikių
Ir pokyliautų nuo ryto, nes tu tarp moterų — deivė
Išminčia ir gerumu, stotu ir veido grožybe“.
Jam atsakydama, tarė tuomet Penelopė protinga:
„Man, Eurimachai, kas buvo gražu — ir veidą, ir stotą —
Pavertė niekais dievai nemirtingi, kai kilo prieš Troją
Argo herojai, su jais ir manasis šviesus Odisėjas.
Jeigu jis grįžęs dabar man būtų gyvenimo ramstis,
Mano šlovė padidėtų, šviesiau man būtų pasauly.
Šiandien tik ašaros vienos, vargų nešykštėjo man dievas.
Atmenu, taisėsi jis gimtinį kraštą palikti,
Paėmė dešinę man, kalbėjo švelniai ir sakė:
„Netikiu, mano miela, kad visi gražiaauliai achajai
Grįžtų iš Trojos gyvi į gimtąją šalį laimingai.

Trojos vyrus nuo seno puikiais kareiviais vadina,
Mokančiais ietį paleist ir strėlę iš įtempto lanko.
Skraido visi greitakojais žirgais, kurie pirmutiniai
Nulemia baigmę kovoj per nieko nelenkiantį karą.
Tad nežinau ir aš — ar duos man dievas sugrįžti,
Ar gal pražūsiu kur Trojoj, ir tau reiks rūpintis viskuo.
Tėvo ir motinos mano žiūrėk, namuos pasilikus,
Lygiai kaip šiandien ir dar nuoširdžiau, nes aš nepadėsiu.
Kai pamatysi, jog sūnui barzda jau dygti pradėjo,—
Jeigu norėsi, tekėk ir namus senuosius paliki".
Taip jis kalbėjo tuomet, o šiandien visa tai vyksta.
Greitai ir toji naktis, kai švęs vestuves graudulingas
Mano, vargdienės, kuriai jau atėmė laimę Kronidas.
Manajai širdžiai už viską liūdniau dėl vieno dalyko —
Kad nebe tie papročiai šiandieną, kaip buvo senovėj[115].
Kas iš garbingų namų norėdavo žmoną paimti,
Dukrą didžturčio žmogaus, atmušęs ją nuo varžovų,
Būdavo, jaučių prives, privarys rinktinių avelių,
Jos artimuosius vaišina ir dovanas deda gražiausias,
O ne kitų gėrybes eikvoja, nė dėkui nesakęs".
Taip ji kalbėjo. Daug vargęs šviesus Odisėjas nudžiugo,
Kad Penelopė tik dėl dovanų jaunikius suvedžioja
Žodžiais meiliais, tuo tarpu širdy galvoja ką kita.
Jai Antinojas, Eupeito sūnus, atsakydamas tarė:
„Dukra Ikarijo seno, protinga didžiai Penelope!
Jei kas achajų norės tau dovaną duoti atnešęs,
Tu ją priimk: labai negražu dovanos nepriimti.
Betgi prie savo darbų negrįšim ir niekur mes neisim,
Kol netekėsi už to, kuris tarp achajų geriausias".
Taip Antinojas kalbėjo, visiems jo žodžiai patiko.
Išsiuntė vyrai šauklius ir dovanas liepė atnešti.
Ir Antinojo šauklys jam atnešė gražų ir platų
Peplą margraštį, kuriam susegioti buvo iš viso
Dvylika kilpų auksinių su dailiai riestais kobinėliais.
Perkaklį brangų iš aukso, gražiai gintarais apsodintą,
Žėrintį visą kaip saulė, šauklys Eurimachui pristatė.
Euridamantui tuo tarpu du auskarus atnešė tarnas.
Buvo kaip gervuogės jie, su trim akutėm kiekvienas.
O Poliktoro sūnui Peisandrui kaklaskarę gražią

Atnešė vergas vikrus, tikra brangenybė ji buvo.
Dovanos gražios visų, nors vieno skyrės nuo kito.
Motė šviesioji tuomet atgal į viršų parėjo.
Mergos, paėmę abi, jos dovanas nešė brangiąsias.
Vyrai prie šokio ir prie dainos maloniosios sugrįžo,
Linksminos, džiaugės visi, kol vakaras dieną išstūmė.
O kai, besiaučiant linksmai, atėjo vakaras juodas,
Tuosyk jiems židinius tris aukštoj svetainėj pastatė
Degti ir šviesti, į juos išdžiūvusių malkų prikrovė,
Vario kirviu neseniai prikapotų iš seno sausuolio,
O tarpu jų pridėjo skalų, tuomet juos po vieną
Kūrė varguos pakantraus Odisėjo tarnaitės. Tuo tarpu
Dzeuso gentainis šviesus Odisėjas daugmintis prabilo:
„Jūs, Odisėjo, nebuvėlio to šeimininko, namiegės,
Eikit į menę, kurioj dora karalienė gyvena,
Ir, atsisėdę šalia, palinksminkit širdį jai, vargšei,
Sukdamos savo verpstus ar vilnas kedendamos pirštais.
Ugnį šituos židiniuos pasaugoti aš sugebėsiu.
Net jei panortų svečiai lig Aušros gražiasostės praūžti,
Jie nenuvargins manęs, esu užgrūdintas metų".
Taip jis kalbėjo. Tos ėmė kvatot, tarp savęs susižvalgę,
Ir jau be gėdos užpuolė jį tuoj dailiaskruostė Melantė,
Seno Dolijo duktė, kurią Penelopė priglobė
Ir užaugino kaip savo, žaislų negailėdama niekad.
Bet Penelopės vargų Melantė širdin nesidėjo,
Greitai su Eurimachu susiuostė ir meilę pasiūlė.
Ji ir užpuolė dabar Odisėją, pradėjus jį plūsti:
„Valkata tu nelaimingas! Visai iš galvos išsikraustei,
Jeigu nenori nakvot, į kalvės kampą įlindęs
Arba šeimynos troboj? Bet kur tau! Prakalbas ilgas
Drožia dar čia įžūliai, kur vyrų tiek susirinkę,
Gėdos neturi. Ar vynas protą sumaišė, ar tokis
Pusgalvis tu visuomet, tauški, kas ant seilės užeina?
O gal pakvaišęs džiaugsmu, kad nuveikei elgetą Irą?
Kad neateitų tau kitas tuojau, galingesnis už Irą!
Tokis, tau rankom tvirtom ausis apskaldęs kaip reikia,
Gali už durų išmest, kraujais apsipylusį visą".
Jai, pažiūrėjęs skersom, Odisėjas daugmintis atsakė:
„Tavo šituos žodžius Telemachui pranešiu, begėde,

Greitai nuėjęs, tegu į kąsnius tave sukapoja".
Taip jis pasakė. Mergoms išgąsdinti žodžio pakako,
Jos iš svetainės išlakstė, nes virpino baimė pakinklius:
Visos galvojo, kad tas prašalaitis darys, ką pasakęs.
Prie židinių skaisčių priėjo tuomet Odisėjas
Ir pasilenkęs jų pažiūrėjo, tačiau jam į širdį
Spraudėsi mintys kitokios, kurios neįvykt negalėjo.
O palaidūnams jaunikiams dabar neleido Atėnė
Susilaikyt nuo juokų užgaulių, kad kas kartą didesnė
Tvintų rūstybė Laerto sūnaus Odisėjo krūtinėn.
Tad Eurimachas, Polibo sūnus, Odisėją pašiepdams,
Garsiai sušuko, kad juoko gardaus padarytų jaunikiams:
„Prašom manęs paklausyti, šviesios karalienės jaunikiai!
Aš pasakysiu, ką man širdis krūtinėje liepia.
Ne be dievų siuntimo pas mus šis vyras atėjo.
Man vis atrodo: ne tiek šviesos nuo židinio sklinda,
Kiek nuo jo plikės! Žiūrėk — ant makaulės plauko nė vieno".
Tuosyk jis kreipės į Odisėją, tvirtovių grioviką:
„Gal tu sutiktum, svety, bernaut pas mane, jei samdyčiau,
Kaimo kokiam pakrašty už algą pastovią ir gerą?
Ten erškėčių tvoroms pripjautum, medžius pažiūrėtum.
Duonos tada kasdien privalgyti sočiai turėtum,
Plėštum sau mano drabužį, ir apavą kojom pridėčiau.
Betgi prie duonos dykos pripratęs, tad stoti prie darbo
Noro nebus, geriau tarp žmonių sukiotis ir tukti,
Išmaldos prašant visus, kad pilvą besotį prikimštų".
Jam atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Kad, Eurimachai, darbe pamėgintume eiti lenktynių
Gražų pavasario metą, kai dienos gerai pailgėja,
Pievoj, kur stora žolės! Aš lenktąjį dalgį turėčiau,
Tokį pat gautum ir tu, į pradalgę stotum abudu,
Nieko nedėję burnon, lig nakčiai, kol pievos neliktų!
Arba kad aš išeičiau į dirvą su jaučiais didžiuliais,
Dvyliais, sakysim, kokiais, lankoj priėdusiais sočiai,
Pora vienmečių tvirtų, kuriuos valdyti nelengva,
Ketverto varsnų lauke, ir arklui dirva pasiduotų,—
Tu pažiūrėtum, kokias tiesias aš vagas išvaryčiau.
Arba jei karą kur nors Kronionas leistų pakelti
Šiandien, ir aš dvi ietis ir gerą skydą turėčiau,

Galvą nuo smūgių man dengtų kuoduotas šalmas varinis,—
Tu pamatytum mane tarp pirmų kovotojų stovint
Ir su patyčiom daugiau tu man neprikaišiotum pilvo.
Tu mat stačiokas baisus, netašytas, per daug pasipūtęs,
Dargi tariesi labai galingas ir tikras didžiūnas
Vien tik dėl to, kad žmonių, tikrai drąsių, neregėjai.
Jei Odisėjas pareitų ir grįžtų į tėviškės šalį —
Šitos štai durys, žiūrėk, nors jos pakankamai plačios,
Liktų per siauros bemat laukan išvirstančiam kūliais".
  Taip jis kalbėjo. Širdis Eurimachui užvirė baisiai,
Ir, pažiūrėjęs skersom, atrėžė žodžiais sparnuotais:
„Greit tu man, valkata, prisiprašysi! Prakalbas ilgas
Droš dar čia jis įžūliai, kur vyrų tiek prisirinkę!
Gėdos neturi. Ar vynas protą sumaišė, ar tokis
Pusgalvis tu visuomet, tauški, kas ant seilės užeina?
O gal pakvaišęs džiaugsmu, kad įveikei elgetą Irą?"
  Šitai pasakė ir griebė suolelį. Šviesus Odisėjas
Prie Amfinomo Dulichijiečio kelių pasviro,
Nes Eurimacho pabūgo. Suolelis į dešinę ranką
Vyno pylėjui pataikė. Suskambo į aslą ąsotis,
Vyras suriko spigiai ir griuvo aukštielninkas žemėn.
Ėmė triukšmauti visi paskendusiuos prieblandoj rūmuos.
Kreipėsi vienas į savo kaimyną ir sakė jam šitaip:
„Būtų bastūnas šisai pirmiau sau galą kur gavęs,
Nei čia atėjo, tai šitiek bėdos mums nebūtų pridaręs.
Keliam vaidus dėl elgetų mes ir vaišių smagumą
Baigiame sau sugadinti, svetainėje ardą pakėlę".
  Tuosyk galybė šventa Telemachas prabilo ir tarė:
„Jūs kaip pamišėliai siuntat ir jau nebemokate slėpti,
Kiek kas suvalgė, kiek gėrė. Gal dievas kokis jus pjudo?
Prisivaišinę sau eikit namo ir gulkit ilsėtis,
Jeigu kam noras užėjo. Tačiau nevarau aš nė vieno".
  Taip jis kalbėjo. O vyrai visi tik lūpą prikando.
Iš Telemacho stebėjos, kad šitaip jis drąsiai prabilo.
Tylint visiems, pakilo ir ėmė kalbėt Amfinomas,
Niso garbingas sūnus, karaliaus Areto vaikaitis:
„Nedera niekam, bičiuliai, už tiesų ir atvirą žodį
Apmaudą rodyt kada ir stengtis piktu atsilygint.
Jūs nebeskriauskit daugiau pakeleivio, net tarno nė vieno

Šiukštu nelieskit nuo šiol namuose Odisėjo garbingo.
Metas mums baigti. Taures lai pripila vyno pylėjas,
Ir, jas nuliejęs, namo sau eikime gulti kiekvienas.
Šitas svetys Odisėjo namuos tegu pasilieka,
Jis Telemacho tebus: į jo pastogę atėjo".
Taip jis kalbėjo. Visiems pasiūlymas tokis patiko.
Atmiešė vyno kraterą jiems Mulijas, senas herojus
Dulichijietis, šviesus Amfinomo šauklys ir namiegas.
Lygiai pripylė visiems prieidamas, vyrai nuliejo
Tuoj laimingiesiems dievams ir gėrė gardžiuodamies patys.
O kai nuliejo ir, kiek širdis geidavo, išgėrė,
Vienas po kito pakilo ir gulti namo išskubėjo.

Devyniolikta giesmė

ODISĖJO IR PENELOPĖS PASIKALBĖJIMAS. KOJŲ MAZGOJIMAS

Vienas svetainėj visoj šviesus Odisėjas paliko
Ir su Atėne abu jaunikiams prapultį rengė.
Į Telemachą tad kreipės ir tarė žodžiais sparnuotais:
„Reik, Telemachai, ginklus iš menės išnešt ir paslėpti,
Tuotarp jaunikiams, jei kas pasigedęs pradės klausinėti,
Žodžiais švelniais galėsi sakyt ir paaiškinti šitaip:
„Išnešiau slėpti nuo dūmų, visai nebe tie jau atrodo,
Kaip Odisėjas paliko, išeidamas žygin prieš Troją.
Baisiai jie bjaurūs dabar, nes apgulė suodžiais iš krosnies.
Svarbų dalyką, be to, dar priminė man Kronionas:
Galite kartais, vynu pasigėrę ir vaidytis ėmę,
Vienas kitą sužeist, krauju subjaurodami puotą
Su piršlėmis: geležis it apdavos vyrą pritraukia".
Taip jis kalbėjo. Sūnus paklausė mielojo tėvo,
Auklę pasišaukė tuoj, Euriklėją seną, ir tarė:
„Eiki, močiute, mergas šeimyninėj nūn uždaryki,
Kol aš, nunešęs viršun į ginklinę, krausiu gražiuosius
Tėvo ginklus, kurie apleisti pajuodo nuo dūmų,
Jam iš namų iškeliavus, kai aš dar buvau mažametis.
Šiandien juos noriu sukraut, kur židinio dūmai nesiekia".
Jam atsakydama, tarė auklė gera Euriklėja:
„O kad, vaikeli, dabar ateitum į protą kaip vyras,
Imtum žiūrėti namų ir nykti neduotum gėrybėms.
Betgi sakyk, kas eis tau pašviest su žiburiu rankoj,
Jeigu liepi tu mergų neišleisti, o jos tau pašviestų".

Jai Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Mūsų svetys. Žinok, nė vieno, kas valgo man duoną,
Aš nelaikysiu be darbo, nors tolimas svečias tai būtų".
Taip jis pasakė, ir jai pro ausis nepraslydo tie žodžiai.
Ji užrakino duris tarnaičių menės gražiosios.
O Telemachas ir Odisėjas, sušokę abudu,
Išnešė šalmus žibius ir ietis, aštriai išgaląstas,
Su didžiaspurgiais skydais. Paėmusi aukso žibintą,
Priekyje ėjo Paladė Atėnė ir švietė jiems kelią.
O Telemachas tuomet prabilo į tėvą ir sakė:
„Tėve, aš savo akim regiu stebuklus nematytus.
Sienos svetainės šitos ir menių pertvaros gražios,
Sijos eglinės lubų, jas laiką stulpai išlakieji —
Šviečia prieš mano akis kaip ugnys, žioruojančios skaisčiai.
Gal tai bus darbas dievų, plačiųjų padangių valdovų?"
Jam atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Tu patylėk, smalsumą užkandęs, ir nieko neklauski.
Šitaip, žinok, reikalauja dievai, Olimpo valdovai.
Gulti tu eiki dabar, o aš dar menėj pabūsiu,
Noriu truputį mergas ir motiną tavo paerzint.
Ji tuoj raudoti pradės ir visko mane klausinėti".
Taip jis kalbėjo, ir Telemachas į miegamą savo
Gult iš svetainės išėjo, žibintą rankon paėmęs,
Kur jis nakvojo visad, kai užeidavo miegas saldusis.
Atgulė ten jis dabar ir laukė Aušros gražiasostės.
Vienas svetainėj visoj šviesus Odisėjas paliko
Ir su Atėne abu jaunikiams prapultį rengė.
Tuosyk išėjo iš menės protinga žmona Penelopė,
Lyg Artemidė skaisti arba Afroditė auksuota.
Krasę pastatė tarnai prie ugnies, kur ji mėgo sėdėti,
Išpuoštą iltim dramblių ir sidabrais, ją buvo kadaise
Meistras Ikmalijas daręs, kojų suolelis iš vieno
Buvo prie jos pritaisytas ir kailis gauruotas paklotas.
Taigi į ją atsisėdo protinga žmona Penelopė.
Ir baltarankės tarnaitės iš menės savosios atėjo,
Kraustė, kas likę, valgius, skobnis atitraukė į šalį,
Rinko taures, iš kurių jaunikiai patvirkėliai gėrė,
Baigusias degt žarijas išžarstė ant žemės ir malkų
Židinius krovė naujai apšviest ir šildyt svetainei.

Tuosyk Melantė vėl Odisėją užpuolė ir tarė:
„Ištisą naktį, svety, tu mums neduosi ramybės,
Slankiosi vis po namus, į mergas dilbakiuodamas nuolat?
Nešdinkis, driskiau, laukan, kiek tilpo prisivaišinęs,
Jeigu, nuodėguliu gavęs, išlėkti kaip skraistė nenori".
Jai, pažiūrėjęs skersom, Odisėjas daugmintis atsakė:
„Ko gi tu lyg apduota prie manęs pristojai taip šiandien?
Ar kad aš toks nešvarus ir menku drabužiu apsivilkęs
Išmaldos žmones prašau? Bėda be gailesčio verčia.
Elgetų ir visų, kas klajoja, juk tokis likimas.
Aš kitados gyvenau tarp žmonių gražiai ir laimingai,
Pertekęs turtų buvau ir duoti užklydusiam svečiui
Nepašykštėdavau niekad, neklausiau bėdų jo nei vargo.
Tūkstančiai buvo tarnų ir krūvos gėrybių kitokių —
Viso, kuo žmonės gyvi ir gali vadintis turtingi.
Viską sugriovė man Kronionas, jo valiai patiko.
Taigi, mergele, žiūrėk, kad kartais ir tu neprarastum
Savo gražumo, kuriuo prieš drauges taip šiandien didžiuojies.
Gali gi krist ant tavęs kada nors šeimininkės rūstybė
Ar Odisėjas pareit. Yra ir vilties kibirkštėlė.
Jeigu, sakykim, jis žuvo ir grįžtant namo nesulauksim,
Tai Telemachas jau nebemažas, garbė Apolonui,
Jojo sūnus, kurio akies išvengt neturėtų
Pasileidimas mergų: jisai jau vyras kaip reikia".
Taip jis kalbėjo. Jo klausius protinga žmona Penelopė
Kreipėsi rūsčiai į mergą, vardu pavadino ir tarė:
„Nepasislėpsi tu man, besarmate, ne kartą aš tavo
Darbus piktuosius mačiau, tu galva už juos atsakysi.
Viską žinojai gerai, iš lūpų manųjų girdėjai,
Kaip aš tą svečią baudžiaus į savąją menę pakviesti
Ir klausinėt apie vyrą, dėl jo aš sielojuosi skaudžiai".
Ūkvedei savo tuomet, Eurinomei, sakydama tarė:
„Kėdę atnešk, Eurinome, įklojusi kailį gauruotą,
Kad, atsisėdęs patogiai, svetys galėtų kalbėti
Ir išklausyti mane, norėsiu aš daug sužinoti".
Taip ji pasakė, ir toji bemat atnešus pastatė
Krasę dailiausią ir jon paklojo kailį gauruotą.
Ilgąlaik vargęs šviesus Odisėjas minkštai atsisėdo.
Kreipėsi tuosyk į jį protinga žmona Penelopė:

„Leiski, svety malonus, tave man pirmai paklausti,
Kokio tu krašto žmogus, kas tavo tėvai ir gimtinė?“
Jai atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Joks mirtingasis tavęs bekraštėje žemėje, žmona,
Peikt negalės, nes tavo šlovė lig padangių iškilo,
Lygu karaliaus beydžio, kuris iš dievo malonės
Valdo galybę žmonių ir, šalį tvarkydamas plačią,
Žiūri teisybės visur. Juodojoje žemėje auga
Miežiai jam ir kviečiai, o vaisiais lūžta jo sodai,
Avys veda be skaičiaus, žuvim jo vandenys knibžda,
Dėl išmintingos valdžios jo žmonės pertekę laimės.
Taigi savuosiuos namuos mane klausinėki tu visko,
Mano tačiau giminės ir gimtojo krašto neklauski,—
Manajai širdžiai gali daugiau padaryti dar skausmo,
Kai prisiminsiu. Gana prikentėjau. Labai nenorėčiau
Čia, svetimuos namuos atsisėdęs patogiai, raudoti
Ir aimanuoti; be to, ir išvis nederėtų liūdėti.
Gali tarnaičių kuri arba tu pati dar supykti
Ir pasakyti — vynu pasigėręs, ašaras lieja“.
Jam atsakydama, tarė protinga žmona Penelopė:
„Man, kas tik buvo gražu, svety — ir veidą, ir stotą
Pavertė niekais dievai nemirtingi, kai kilo prieš Troją
Argo herojai, su jais ir manasis šviesus Odisėjas.
Jeigu jis grįžęs dabar man būtų gyvenimo ramstis —
Mano šlovė padidėtų, šviesiau man būtų pasauly.
Šiandien tik ašaros vienos, vargų negailėjo man dievas.
Kiek salose aplink viešpatauja galingų didžiūnų,
Dulichione, Same ir apaugusiam giriom Dzakinte,
Kiek tiktai rasi didžturčių aukštoj, uolotoj Itakėj,—
Peršas per jėgą visi ir namus jau baigia prašvilpti.
Nebe galvoj todėl man svečiai nei vargšai benamiai,
Priebėgos iešką, nei mūsų šaukliai, žmonėms patarnaują.
Vien Odisėjo ilgiuos ir širdį sau aitrinu nuolat.
Skubina jie vestuves, o aš vis noriu nuvilkint.
Laimei, sumanymą gerą man teikėsi dievas įkvėpti:
Menėj stakles pastačiau ir austi įrietus pradėjau
Didelį, ploną audimą, o jiems tolydžio kartojau:
„Vyrai mieli, jaunikiai, kurie, Odisėjui pražuvus,
Siūlot man ranką, turėkit kantrybę, palaukit, kol baigsiu

Austi audimą (kad man nenueitų metmenys niekais) —
Įkapes tėvui Laertui, idant, kai moira piktoji
Jo išsivesti ateis mirties, viską migdančios, dieną,
Nepriekaištautų piktai kokia achajė prieš žmones:
Turto galybę prikrovė, o guli antai be drobulės".
Taip aš kalbėjau, ir tuo patikėjo vyriškos širdys.
Taigi aš, būdavo, sėdžiu perdien ir audžiu audimą,
O kai sulaukiu nakties — išardau, užsidegusi šviesą.
Trejetą metų slapsčiaus ir taip achajus suvedžiojau.
O ketvirtieji kai metai atėjo ir, mėnesiams dylant,
Horos apskriejo ratu, dienų prariedėjo daugybė,
Ėmė tarnaitės mane ir įskundė, tos besarmatės,
Vyrai, užklupę staiga, sugavo ir baisiai vainojo.
Taigi turėjau audimą pabaigti, nors aš nenorėjau.
Šiandien vestuvių išvengt negaliu, nebemoku surasti
Sau išeities jokios. Tėvai prispyrę abudu
Verčia tekėti, sūnus už turto eikvojimą pyksta,
Jis pilnametis dabar, supranta viską ir gali
Rūpintis savo namais, ir Dzeusas garbę jam duotų.
Betgi ir tu pasakyki dabar, iš kur esi kilęs,
Juk ne iš ąžuolo, ne iš akmens, kaip ta pasaka seka".
Jai atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Žmona didžiai garbinga Laerto sūnaus Odisėjo!
Tu nenurimsi turbūt, kol mano kilmės neišklausi?
Aš pasakysiu ją tau, nors man iškentėti reikėtų
Dvigubą skausmą dėl to. Nesunku juk suprasti, kad žmogų,
Daugelį metų kaip aš toli nuo gimtinės blaškytą
Po svetimuosius kraštus, prispaudžia sielvartai sunkūs.
Aš pasakysiu tačiau, ko tu teiraujies ir klausi.—
Marių tamsių vidury iškilus graži ir derlinga
Kretos sala[116], vandenų apsupta, žmonių joj gyvena
Nesuskaityta daugybė, devynios dešimtys miestų.
Tikras kalbų ir genčių margumynas: ten ir achajų,
Ir narsingųjų kretiečių tikrų, tenai ir kidonų,
Lygiai dorėnų ten gentys bent trys, ir šviesiųjų pelasgų.
Tarpu jų miestų Knosas didžiausias, tasai, kur Minojas
Iš visagalio Kronido malonės devynmečiais valdė.
Tėvo jis mano, Deukaliono šlovingojo, tėvas.
Idomenėjas ir aš — du sūnūs Deukaliono.

Idomenėjas laivuos lenktanosiuos tuomet su Atridais
Prieš Ilioną išėjo. O mano vardas Aitonas.
Aš jaunesnysis, o jis vyresnis ir daug karingesnis.
Ten Odisėją mačiau ir dovanas duoti turėjau.
Buvo į Kretą tuomet jį vėjų galybė atvarius,
Plaukiant į Troją, kai jie prie Malėjų nukrypo nuo kelio.
Jis Amnise apsistojo, ten, kur Eileitijos urvas,
Prieplaukoj nepatogioj, ir ten vos nežuvo per vėtrą.
Idomenėjo ieškot netrukus atėjo į miestą,
Jį bičiuliu geriausiu ir ištikimiausiu vadino.
Betgi jau aušo dešimtas, o gal vienuoliktas rytas,
Kai lenktasnapiais laivais tas buvo išvykęs į Troją.
Tuosyk į savo namus ir pakviečiau aš Odisėją,
Jį vaišinau gražiai, nes visko gausiai turėjom.
Vyrams taip pat kitiems, seniesiems jo bendražygiams,
Duonos daviau ir vyno tamsaus, man žmonės sudėjo,
Jaučių pripjauti liepiau, kad širdys visiems atsigautų.
Dvylika ten dienų praleido šviesūs achajai.
Šėlo Borėjas smarkus, žmogus pastovėt negalėjo
Stačias ant žemės, jį siuntė, matyt, koks dievas negeras.
Tryliktą dieną vėjas nutyko, ir jie iškeliavo".
  Paistė, melavo jis daug, bet viskas atrodė teisybė.
Ašaros klausančiai plūdo ir tirpo skruostų raudonumas.
Kaip aukštašlaičiuos kalnuos kad tirpsta pavasarį sniegas,
Suneštas žiemą Zefyro, paskui jau sudildytas Euro,
Virsta plačiais vandenim ir upės krantų neberanda,—
Šitaip gražiaisiais skruostais jai ašaros plūdo, beraudant
Mielojo vyro, kurs buvo čionai. Šviesus Odisėjas
Ašaras matė žmonos ir jos gailėjo širdingai.
Vis dėlto žvelgė akim atšiauriom, lyg iš rago ar plieno,
Ir nemirksėjo nė kiek: jis ašaras savo suvaldė.
O kada ašarom sau palengvino moteris širdį,
Kreipėsi vėlei į jį ir sakė jam žodžiais maloniai:
„Bet aš norėčiau, svety, ar teisybę sakai, įsitikint,
Ar iš tikrųjų tu vyrą su jo šviesiais palydovais
Būsi vaišinęs savuosiuos namuos, kaip man čia kalbėjai.
Taigi sakyki, kokiais drabužiais tą kartą vilkėjo,
Kaip jis atrodė ir kas bendražygiai buvo drąsieji?"
  Jai atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:

„Baisiai man, žmona, sunku, po šitokio laiko ilgiausio
Viską tiksliai atsimint. Jau dvidešimt metų praslinko,
Jam iškeliavus iš ten ir mano gimtinę palikus.
Bet pasakyti galiu, kaip man atminty tebešmėkšo.
Vilnų raudonu rūbu šviesus Odisėjas vilkėjo,
Dvigubo pločio, ir jo auksinę sąsagą laikė
Smeigės dvigalvės, gražus paveikslas sąsagoj buvo:
Priekinėm kojom pastvėręs, šuva dėmėtam elniukui
Taikės suleisti dantis. Visi, kas matė, stebėjos
Jaisiais, auksiniais abiem: viens laikė auką už sprando,
Kitas norėjo ištrūkt ir spardėsi kojom kiek gali.
O apačioj ant kūno mačiau aš dailų chitoną.
Tartum svogūno lukštelis kad esti švelnus, kai išdžiūsta,
Tokis chitonas jo buvo — plonutis ir baltas kaip saulė.
Moterys mūsų juo atsidžiaugti ilgai negalėjo.
Aš pasakysiu dar tau, o tu įsidėki į širdį:
Aš nežinau, ar taip ir namie Odisėjas nešiojo,
Ar kas iš bendrų, laivu beplaukiant, drabužį tą davė,
O gal bičiulis koks nors svetimšalis, kurių Odisėjas
Daugel turėjo: mažai kas achajų buvo jam lygus.
Jam kalaviją daviau, dviašmenį, varinį, ir gražų
Purpuraspalvį apsiaustą bei apsiuvu puoštą chitoną.
Tvirtasuoliu laivu, gražiai palydėjęs, išleidau,
Buvo su juo šauklys, gal keletu metų vyresnis,
Jo palydovas. Galiu pasakyti, ir tas kaip atrodė.
Saule nudegęs rudai, kuprotas, plaukais garbiniuotais,
Ir Euribatas vardu. Visų bendražygių labiausiai
Jį Odisėjas brangino: tasai mat viską išmanė“.
  Taip jis kalbėjo, o ją didesnis dar ėmė graudumas,
Ji mat žinojo žymes, dabar Odisėjo minėtas.
O kada ašarom sau palengvino moteris širdį,
Kreipėsi vėlei į jį, sakydama žodžiais maloniai:
„Taigi nuo šiandien, svety, nors vargšas buvai ligi šiolei,
Meilę tu mūsų namuos ir pagarbą tikrą matysi.
Aš jam pati daviau drabužius, kuriuos čia minėjai,
Dailiai sudėjau klostes ir susegiau sąsaga brangia,—
Bus papuošimas, sakiau. Daugiau niekados nesulauksiu
Jo parkeliaujant namo į mielą tėviškės žemę.

Tai nedalia gaubtuoju laivu Odisėją patraukė
Į Ilioną prakeiktą, geriau neminėti jo vardo".
Jai atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Žmona didžiai garbinga Laerto sūnaus Odisėjo!
Savojo grožio tu sau nežudyk ir širdies nekamuoki
Šitaip raudodama vyro, tačiau ir papeikt negalėčiau.
Juk dorovinga žmona ir prastesnį vyrą aprauda,
Jeigu mylėjo tikrai ir vaikų su juo susilaukė.
O Odisėjas dievams nemirtingiems, sako, prilygęs.
Vis dėlto liaukis raudot ir, ką tau sakysiu, dėmėkis.
Tikrą teisybę kalbėsiu, tavęs suvedžiot nenorėdams,
Ką man kur teko girdėt apie Odisėjo grįžimą.
Jis netoli jau nuo čia, tesprotų žemėj derlingoj,
Gyvas ir sveikas, ir daug brangenybių vežas gražiausių,
Kiek prisirinko po žmones. Tačiau savo gaubtąjį laivą
Su bendražygiais mielais pražudė jūroj tamsiojoj,
Kai iš Trinakijos plaukė: ant vyrų baisiai įtūžo
Helijas ir Kronionas, kad jaučius šventuosius išpjovė.
Jie ir paskendo visi be perstojo šniokščiančioj jūroj.
Tik Odisėją ant laivo skeveldros atnešė bangos
Pas fajakus, kurie dievų nemirtingų gentainiai.
Priėmė jį nuoširdžiai ir pagarbą rodė kaip dievui,
Davė jam daug dovanų ir siūlėsi patys parvešią
Gyvą ir sveiką namo. Jau seniai Odisėjas turėjo
Būti savuos namuos, bet jam ne pro šalį atrodė
Turtų dar kiek pasirinkt ir žemių daugiau apkeliauti.
Kas gal į naudą išeit, labiau už visus Odisėjas
Mato ir žino, ir niekas su juo negalės susilygint.
Šitaip man sakė patsai tesprotų karalius Feidonas.
Jis ir prisiekė šventai, nuliedamas rūmuose auką,
Kad jau ir laivas nuleistas, ir kelio draugai numatyti,
Kas jį turės palydėt į mielą tėviškės žemę.
Leido jis man išvykti pirmiau, pasitaikė tesprotų
Laivas, kurs taisėsi plaukt į Dulichioną kvietingą.
Ir Odisėjo turtus surinktuosius parodė Feidonas.
Lig dešimtosios kartos vaikams galėtų pakakti:
Tokios karaliaus rūsiuos gėrybių jo krūvos gulėjo.
Pats Odisėjas išvykęs Dodonėn, panoręs išgirsti
Valią Kronido iš ąžuolo švento aukštakamienio,

Kaip jam sugrįžti namo, Itakės žemėn derlingon,
Po nebuvimo taip ilgo — viešai ar kuo prisimetus.
Taigi žinok, jis gyvas ir sveikas, artėja kas dieną
Jo sugrįžimas. Toli nuo savųjų ir tėviškės žemės
Nebeužtruks ilgai, aš galiu savo galva prisiekti.
Dzeusas, pirmasis dievų, tegirdi ir stalas šių vaišių,
Ir Odisėjo šviesaus židinys, kurį aš pasiekiau —
Visa, kaip aš sakau, turės atsitikti netrukus:
Metai nespės pasibaigt — ir pareis namo Odisėjas,
Mėnuo vos senas sudils ir jaunas spės sužibėti".
Jam atsakydama, tarė protinga žmona Penelopė:
„Kadgi taip būtų, svety, kad tavo žodis įvyktų!
Mano gerumą tuomet pamatytum, kai dovanas gautum
Tokias gausias, jog pamatęs kiekvienas vadintų laimingu.
Betgi man nuojauta sako, kaip visa turės pasibaigti:
Nei Odisėjas namo nepareis, nei tavęs neišrengsim
Dailiai kelionėn, nes tokio namuos nebėra šeimininko,
Kaip Odisėjas kad buvo tarp vyrų (o, jeigu jis būtų!),
Svečiui garbingam priimt ir jam į kelionę išleisti.
Jūs gi, mergaitės, svečią nuprauskit ir klokit į lovą
Patalą minkštą su marškom margom ir užklodais vilnų,
Kad pamiegotų šiltai, kol brėkš Aušra auksasostė.
Rytą išmaudysit jį ir kūną įtrinsit alyvom,
Kad atsisėdęs svetainėj šalia Telemacho galėtų
Jis pusryčiaut, ir vargas bus tam, kuris pamėgintų
Vėl jį begėdiškai niekint ir skaust. Tam žmogui jau vietos
Mūsų namuos nebebus, nors purkštautų, perimtas pykčio.
Kaipgi, svety, galėtum patirt, kad aš pranašesnė
Išminčia savo ir galva už moterį kitą kiekvieną,
Jeigu tu nenusimaudęs ir šitaip prastai apsirengęs
Gautum sėdėti puotoj? Žmogus trumpaamžis šioj žemėj.
Kas lyg beširdis baisus taip niekam širdies neparodo,—
Linki tokiam visi, kad jį lydėtų nelaimės
Gyvą, o po mirties — kad niekintų jo atminimą.
Kas prigimties jautrios ir kitą moka atjausti —
Šitokio vardą ir šlovę plačiai paskleidžia pasauly
Žmonės praeiviai, ir jį su pagarba mini kiekvienas".
Jai atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Žmona didžiai garbinga Laerto sūnaus Odisėjo!

Patalo minkšto ir marškų margų negaliu bepakęsti
Aš nuo dienos, kai Kretos kalnų snieguotos viršūnės
Dingo iš mano akių, laivu gaubtuoju išplaukiant.
Aš pagulėsiu ir taip, man įprastos naktys bemiegės.
Tūkstančius ilgus naktų, nepatogiai kur susirietęs,
Bluosto akių nesudėjau ir laukiau Aušros gražiasostės.
Kojų plovimas taip pat nebemielas ir manajai širdžiai
Džiaugsmo neduos. Neleisiu paliesti jų mergai nė vienai
Jaunai iš tų, kurios čia rūmuose tau patarnauja.
Gal tik senutei kokiai, maloniai bei rūpestingai,
Vargo regėjusiai tiek, kiek man jo teko išvargti.
Jai gal ir drįsčiau aš duot savąsias kojas paliesti".
Jam atsakydama, tarė protinga žmona Penelopė:
„Niekad dar, mielas svety, nebuvo toks išmintingas
Ir malonus žmogus užklydęs į mūsų pastogę.
Taip apgalvotai ir taip suprantamai dėstai tu viską.
Vieną senutę turiu, apdairią ir gerą be galo,
Manąjį vyrą vargdienį ji auklėjo ir užaugino,
Rankom savom priėmusi jį, kai močia pagimdė.
Nors jau labai silpna, tačiau numazgos dar tau kojas.
Kelkis ir būki gera, Euriklėja mano mieloji,
Kojas nuplauk senam šeimininko vienmečiui, tikriausiai
Ir Odisėjo rankos ir kojos bus tokios kaip šito.
Negandai ir vargai susendina žmogų be laiko".
Taip ji kalbėjo. Senutė užsidengė rankomis veidą.
Ašaros gailios byrėjo, ir ji kukčiodama tarė:
„Vargas baisus be tavęs, vaikeli. Kaip niekam tau Dzeusas
Savo rūstybę parodė, nors dievo širdingai bijojai.
Kas gi sudegino kur perkūnų valdovui Kronidui
Šitiek ir kulšių riebių, ir tokių hekatombių rinktinių,
Kiek paaukojai tu su malda, kad leistų sulaukti
Šviesią senatvę pačiam ir sūnų gražiai užauginti.
Betgi jis vargšui dabar tau atėmė grįžtamą dieną.
Gal ir iš jo tolimiausiam krašte kur tyčiojas mergos,
Kai į turtingus namus užeina prašyti pagalbos,
Lygiai kaip štai iš tavęs nūn juokiasi mūsų begėdės.
Jų pašaipų ir patyčių piktų išvengti norėdams,
Kojų neduodi joms plauti. Tad šį malonumą paliko
Man Penelopė protinga, duktė Ikarijo seno.

Aš numazgosiu tau kojas ne tiek dėl mielos Penelopės,
Kiek dėl tavęs paties: man palietė širdį krūtinėj
Gailestis didis. Klausyki dabar, ką aš pasakysiu.
Daugel visokių vargingų svečių pas mus čia užeina,
Betgi nebuvo nė vieno, sakau, kurs taip panėšėtų
Į Odisėją kaip tu — ūgiu ir balsu, ir iš kojų".
Jai atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Taigi, močiute, taip šneka visi, kas matė bent sykį
Mudu abu — esą mes panašūs vienas į kitą,
Lygiai kaip tu kad sakai, tiksliai pastebėjusi viską".
Taip jis kalbėjo. Senutė pasiėmė šviesią praustuvę,
Skirtąją kojoms mazgot, vandens jon šalto pasėmė,
Kita tiek karšto įpylė. Tuo tarpu šviesus Odisėjas
Nugręžė veidą tamson, prie židinio greit atsisėdęs:
Šovė mat jam į galvą mintis, kad, randą užčiuopus,
Auklė jį gali pažint ir paslaptį visą išduoti.
Ėmė ta kojas mazgot šeimininkui ir tuoj atpažino
Randą, kur šernas kadais baltąja iltim išplėšė,
Kai prie Parnaso jis lankės pas motinos tėvą garbingą,
Pas Autoliką ir sūnus. Pranoko visus Autolikas
Priesaikom ir klastom, kaip elgtis jį buvo išmokęs
Dievas Hermėjas, kuriam avinėlių jis ir ožkyčių
Degino kulšis geriausias, o tas jį globojo ir gynė.
Tas Autolikas atvykt į Itakės šalį derlingą
Sykį pataikė tuomet, kai jo dukteriai gimė berniukas.
Tad Euriklėja vaiką paguldė seneliui ant kelių[117]
Po vakarienės, gražiai pavadino ir tarė jam šitaip:
„Tu, Autolikai, pramink jį vardu, pritinkančiu sūnui
Tavo garsingos dukters, kurio taip norėjai ir laukei".
Ir Autolikas tuomet į vaikus pasisuko ir tarė:
„Mylimas žente ir dukra! Praminkite jį, kaip sakysiu.
Susipykau su daugybe žmonių, keliaudamas šičia,
Moterų lygiai ir vyrų, gyvenančių žemėj derlingoj.
Tajam piktumui atmint pavadinkite jį Odisėju[118].
Jeigu paaugęs ateis į Parnasą manęs aplankyti
Močios savosios namuos aukštastogiuos, kur mano gėrybės,
Apdovanosiu aš jį ir linksmą namo išlydėsiu".
Ir Odisėjas nuėjo paimt dovanų pažadėtų.
Jam Autolikas ir sūnūs visi Autoliko paspaudė

Ranką kaip svečiui mielam ir sveikino žodžiais širdingais.
O Amfitėja, senelė, glėbin Odisėją pastvėrė,
Meiliai bučiavo jo galvą, akis išbučiavo gražiąsias.
Ir Autolikas šviesus sūnums garsingiems įsakė
Puotą iškelti, o tie, paklausydami tėvo liepimo,
Veislinį jautį penkergį tuojau parsivarė iš lauko.
Odą nulupo, stambiais gabalais sukapojo jį visą,
Mėsą supjaustė smulkiau ir, patogiai ant iešmų pavėrę,
Iškepė visą gražiai ir lygiom dalim padalijo.
Ištisą dieną paskui, kol saulė šviesi nusileido,
Smagūs sėdėjo puotoj ir buvo patenkinti vaišėm.
Kai nusileido jau saulė ir sutemos apgaubė žemę,
Gulti nuėjo visi ir dovana miego gardžiavos.
Vos tiktai ryto duktė Aušra rožiapirštė prašvito,
Tuoj Autoliko vaikai šunis greituosius paleido
Ir į medžioklę patraukė, su jais ir šviesus Odisėjas
Ėjo kartu. Apaugusio giriom tankiausiom Parnaso
Aukštas viršūnes pasiekė ir laipiojo kriaušiais vėjuotais.
O kada saulė plačiuosius laukus spinduliais apibėrė,
Iš lėtasrovio tylaus Okeano gelmių išriedėjus,
Baigę medžioklę tuomet, atgal jie leidos į slėnį.
Priekyje bėgo, pėdų ieškodami, šunys, o paskui
Ėjo vaikai Autoliko, su jais ir šviesus Odisėjas
Žengė pirmasis, mosuodamas rankoj giliasmigę ietį.
Šerno didžiulio landa tankumynėj turėta iš seno.
Ten neužpūsdavo niekad drėgme alsuojantys vėjai
Ir neįšviesdavo saulė kaitri spinduliais sidabriniais
Nei smarkiausias lietus neužlydavo: toks tankumynas
Buvo aplink, ir lapų storai gulėjo prikritę.
Šernas išgirdo šunis bei žingsnius medžiotojų vyrų.
Kai prisiartino tie, kaip žaibas šoko iš laužo,
Ilgus šerius pašiaušęs ir baisiai akim sužaibavęs,
Tiesiai po kojų. Tuomet Odisėjas, kurs ėjo pirmasis,
Puolė ant šerno, sugniauždamas ietį rankoj galingoj,
Taikėsi žvėrį nusmeigt, bet šernas atšoko į šalį
Ir apsigręžęs medžiotoją griebė už kulšies virš kelio,
Gabalą gerą išplėšė, nors kaulo dantim nepasiekė.
Greit Odisėjas į dešinį petį jam susmeigė ietį,
Žibantis galas aksties pro pasmakrę visas išlindo.

Žemėn parkrito žvėris ir kvapą išleido sukriūkęs.
Šerną aptvarkė bemat Autoliko sūnūs vikrieji.
O Odisėjo beydžio, dievams prilygstančio, žaizdą
Dailiai užrišo ir užkalbėję sulaikė plūdimą
Juostančio kraujo[119], tuomet jie visi pas tėvą sugrįžo.
Jį Autolikas senasis ir sūnūs visi Autoliko,
Žaizdą sugydę gražiai ir dovanas brangias įdėję,
Sveiką ir linksmą išleido linksmi į gimtąją šalį,
Mielą Itakę. Nudžiugo tėvas ir močia garbioji,
Sūnui sugrįžus namo, ir ėmė teirautis ir klausti,
Kas sužalojo taip jį. Sūnus apsakė jiems viską:
Šernas jį iltim baltom, išėjusį kartą medžioti
Su Autoliko vaikais į Parnasą, užpuolęs apdraskė.
Taigi palietus dabar ir užčiuopusi randą, senelė
Jį atpažino, sumišo ir koją paleido iš rankų.
Tėškė praustuvėn pėda, net indas varinis suskambo
Ir pasiūbavo pasviręs, vanduo išsiliejo į aslą.
Džiaugsmas ir skausmas drauge užliejo širdį senutei,
Ašarom akys pasruvo, ir balsas gerklėj užsikirto.
Smakrą pasiekė ranka ir, švelniai paglosčiusi, tarė:
„Nėr abejonės, tu Odisėjas, o aš gi, vaikeli,
Nepalytėjus pirmiau, šeimininko pažint negalėjau".
Į Penelopę tuomet akimis paskersavo senelė:
Ji mat norėjo parodyt, kad mylimas vyras parėjęs.
Ta nepagavo jos žvilgsnio ir nieko suprast negalėjo:
Dėmesį jos paklaidino Atėnė. Šviesus Odisėjas
Dešine čiupo ir tuoj už burnos nustvėrė senelę,
O su kairiąja artyn prie savęs pasitraukė ir tarė:
„Nori mane pražudyti, močiute? Prie savo krūtinės
Užauginai kitados. Aš, sielvartų daug iškentėjęs,
Po devyniolikos metų grįžau į tėviškės žemę.
Tu pažinai tuojau, širdin tau įkvėpė dievas,
Betgi tylėk, kad niekas daugiau namuos neišgirstų.
O prasitarsi — sakau, tai bus tikrai padaryta:
Jeigu man dievas padės jaunikius įžūliuosius įveikti,
Aš ir tavęs neaplenksiu tada, nors auklė tu mano,
Kai ateis laikas namuos iškarti mergas palaidąsias".
Jam Euriklėja protinga, į tai atsakydama, tarė:
„Kokis čia žodis, vaikeli, pro tvorą dantų tau prašoko!

Širdį tu mano pažįsti: palenkti pigiai nesiduoda,
Kaip geležis aš laikysiuos arba kaip akmuo patvariausias.
Dar pasakysiu aš tau, o tu įsidėki į širdį:
Jeigu tik dievas padės jaunikius įžūliuosius įveikti,
Rūmų tarnaites visas aš tau lig vienos išskaičiuosiu,
Tąsias, kur darė negarbę, ir tas, kur liko nekaltos".
Jai atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Kam jas, močiute, sakyt? Nėra tau reikalo jokio,
Pats pamatysiu dabar ir pats pažinsiu kiekvieną.
Tu tik burnos nepraverk ir dievų pasikliauki malone".
Taip jis kalbėjo. Senutė pakilus nuėjo per menę
Naujo vandens atsinešti, nes senąjį visą išliejo.
Kai numazgojo švariai ir kvapiom alyvom įtrynė,
Krasę atgal prie ugnies arčiau Odisėjas patraukė,
Geidė, kad būtų šilčiau, ir skurliais prisidengė randą.
Užvedė kalbą tuomet protinga žmona Penelopė:
„Leisk, malonusis svety, tave man truputį paklausti,
Greitai jau metas ateis mums poilsio mielo keliauti,
Jeigu dar miegas saldus, įveikęs rūpesčius, ima.
Man Kronionas vargų marias be krašto paskyrė.
Dieną paguoda visa, kad, ašarą karčią nubraukus,
Darbo galiu nusitvert ir tarnaites namie prižiūrėti.
O kai ateina naktis ir traukia guolin kiekvieną,
Lovon ir aš gulu, tačiau pavargusiai širdžiai
Rūpesčiai sunkūs neduoda užmigt ir dūsauti verčia.
Lygiai kaip ta Pandarėjo duktė Aedonė pilkoji
Giesmę užsuokia gražiai, vos pavasaris spėja išaušti,
Saugiai tarp lapų vešlių pasislėpusi krūmuos žaliuosiuos;
Balsas jai mainosi greit ir liejasi graudžiai, skardingai,
Verkiančiai savo sūnaus Itilo, kurį ji per klaidą
Užmušė kardu tuomet (vienatinį Dzeto valdovo),—
Lygiai taip blaškosi mano širdis, ką nūn pasirinkti:
Ar prie sūnaus gyvent ir saugoti visa tvarkingai,
Aukštastogius namus, tarnaites ir savąjį kraitį,
Vyro patalą gerbiant ir bijant žmonių papeikimo,—
Ar pasirinkti sau vieną, kuris, tarp achajų geriausias,
Peršasi man seniai ir išpirkų duoti nešykšti.
Kol dar mažytis buvo sūnus, neatėjęs į protą,
Aš negalėjau tekėt ir iš vyro namų pasitraukti.

Nūn, kai užaugo jisai, kai vyras yra pilnametis,
Pats pageidauja, kad aš iš namų išeičiau pas tėvą[120],—
Pikta dėl turtų mat jam, kuriuos eikvoja achajai.
Bet paklausyk ir man pasakysi, ką reiškia toks sapnas.
Dvidešimt, rodos, žąsų lovy turlendamos lesa
Mūsų kieme kviečius, žiūriu aš į jas ir džiaugiuosi.
Bet iš kalnų nusileidžia staiga riestasnapis erelis,
Griebia jas už kaklų ir smaugia, tos paslikos visos
Lieka gulėti kieme, o jis pakyla į orą.
Kūkčioju be paliovos, raudodama gailiai per sapną,
O gražiakasės achajės ramina ir guodžia apstoję,
Verkiančią graudžiai, kad mano žąsis pasmaugė erelis.
Tuotarp jis atskrenda vėl ir, aukštai ant kraigo nutūpęs,
Kalba žmogaus balsu ir, mane užjausdamas, sako:
„Nusiramink, dukterie Ikarijo, tėvo garbingo,
Tu čia ne sapną regi — tikrovę, įvyksiančią greitai.
Žąsys — tavo jaunikiai, o aš, lig šiolei erelis,
Paukštis tebuvęs, dabar sugrįžau kaip vyras tavasis
Ir jaunikiams visiems aš prapultį baisią surengsiu".
Taip man pasakė erelis, ir sapnas saldusis nutrūko.
Aš tuoj pašokau ir bėgau žąsų žiūrėti į kiemą.
Turškė lovy jos kaip visuomet, graibydamos grūdus".
Jai atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Reikalo jokio nėra tau, žmona, nuostabų sapną
Aiškinti dar kaip kitaip: juk pats Odisėjas pasakė,
Kuo pasibaigs vargai — mirties bedugnė jaunikiams
Jau atsivėrus visiems: giltinės neišvengs jų nė vienas".
Jam atsakydama, tarė protinga žmona Penelopė:
„Betgi, svety, sapnų tuščių ir nereiškiančių nieko
Kartais juk būna, ir tai, kas sapnuota, ne visa įvyksta.
Vartai mat veda dveji į bekūnių sapnų karalystę,
Kietojo rago vieni, kiti — iš drambliakaulio balto.
Sapnas, kuris pro dramblio kaulo vartus atkeliauja,
Mus paklaidina ir rodo vien tai, kam įvykti nelemta.
Jeigu pro švelniai nugludinto rago vartus jis ateina,
Ateitį visą tikrai jį regėjusiam žmogui pasako.
Aš abejoju, ar mano sapnas baisusis galėjo
Eiti pro juos. O būtų laimė man pačiai ir sūnui.
Aš pasakysiu dar tau, o tu įsidėki į galvą:

Greitai jau brėkš nelemtoji diena, kai turėsiu palikti
Aš Odisėjo namus: rytoj jų varžyboms galvoju
Dvylika kirvių statyt[121], kuriuos Odisėjas kadaise,
Būdavo, menėj sustato eilėn kaip šonstulpius laivo
Ir iš toli pro kilpas kotuos jų strėlę pravaro.
Taip aš jaunikiams rytoj varžybų darbą užduosiu:
Kilpinį kas lengviausiai sulenks su rankom paėmęs
Ir pro visus kirvius prašaus plunksnotąją strėlę —
Gausiu už to tekėt ir sudie pasakysiu aukštiesiems
Vyro namams, pilniems gėrybių ir turto visokio.
Juos prisiminsiu dažnai ir naktį per sapną regėsiu".
Jai atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Žmona didžiai garbinga Laerto sūnaus Odisėjo!
Nieko nelaukus namuos jiems tokias varžybas surenki,
Nes Odisėjas daugmintis šiuose namuose pasirodys,
Grįžęs pirmiau, nei vyrų kuris tą lanką pakeltų,
Stygą užtempti pajėgs ir pervarys strėlę per kilpas".
Jam atsakydama, tarė protinga žmona Penelopė:
„Jeigu, svety, malonėtum ilgiau, sėdėdamas menėj,
Pasaką tęsti, tikrai miegu neliptų blakstienos.
Betgi be miego išbūt trumpaamžiai žmonės negali
Laiką ilgesnį: dievai amžinieji visur mat nustatė
Saiką mirtingiems žmonėms, gyventojams žemės našiosios.
Taigi ir aš, viršun į savąją menę parėjus,
Vėl atsigulsiu į lovą, dejonėms vienoms padarytą,
Drėgną nuo ašarų mano, kai Odisėjas išėjo
Į Ilioną prakeiktą, geriau neminėti jo vardo.
Jon atsigulsiu tenai, o tu ilsėki svetainėj,
Asloje sau pasiklojęs, ar liepk, kad lovą atneštų".
Šitai pasakiusi, grįžo į šviesiąją menę ant aukšto
Ji ne viena: parėjo ir ją lydėję tarnaitės.
Grįžus į viršų atgal su savo tarnaitėm, raudojo
Vėlei ji vyro brangaus Odisėjo, kol ant blakstienų
Saldųjį miegą užleido jai šviesiaakė Atėnė.

Dvidešimta giesmė

PRIEŠ IŠŽUDANT JAUNIKIUS

Priebuty vietą miegot pasirinko šviesus Odisėjas,
Jaučio nedirbtą odą patiesęs, ant jos pasiklojo
Kailius vilnotų avių, kurias papjovė achajai.
O Eurinomė sena jam antklodę atnešė minkštą.
Taip Odisėjas gulėjo, tačiau nemiegojo, o rezgė
Atpildą rūstų jaunikiams. Iš moterų pusės kaip skraistės
Išlėkė mergos, kurios su jaunikiais draikės iš seno,
Šaukė, triukšmavo dabar ir visos garsiai kvatojo.
Apmaudu juodu širdis Odisėjo krūtinėj aptvino,
Jis susvyravo, tačiau jo protas nuspręst neįstengė,
Ar jam iš patalo šokt ir galą visoms padaryti,
Ar pasitrainioti leist su tais palaidūnais šį kartą,
Pastarą ir paskutinį. Širdis jo krūtinėj drebėjo.
Lygiai kaip dreba kalė, apglėbusi savo šunyčius,
Urzgia ir gąsdina kąst, kai svetimą žmogų pamato,—
Taip jo širdis dabar dėl darbų nedorųjų drebėjo.
Trenkė sau kumščiu todėl į krūtinę ir pratarė šitaip:
„Reikia ištvėrti, širdie! Nepalygint baisesnę ištvėrei
Kančią, kai milžinas tas žmogėdra kiklopas prarijo
Bendražygius narsius. Ištvėrei, kol tavo gudrybė
Leido pabėgti iš urvo, kuriam turėjai pražūti".
Taip jis kalbėjo dabar ir mieląją širdį ramino.
Šiai iš palengvo aprimus, krūtinėn sugrįžo kantrumas
Dar pakentėt, bet pats vis vartės nuo šono ant šono.
Lygiai kaip pilvą žmogus, riebumų ir kraujo pripylęs,
Kepa karštam židiny ir varto nuo šono ant šono

Ir nekantraudamas laukia, kad tas kuo greičiausiai iškeptų,—
Lygiai taip vartės dabar Odisėjas nuo šono ant šono,
Plūkėsi su mintimi, kaip pirtį pakurt palaidūnams,
Stojus prieš pulką vienam. Iš dangaus nusileidus, priėjo
Deivė šviesakė Atėnė, į moterį gražią pavirtus,
Ir, atsistojusi jam prie galvos, prabilo ir tarė:
„Tu ir dabar nemiegi, žmogau, vargingiausias pasauly?
Čiagi jau tavo namai, kuriuose radai tu ir žmoną
Savo, ir sūnų, kurio pavydėti gali kiekvienas“.
Jai atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Viskas tikriausia tiesa, ką dabar tu, deive, kalbėjai.
Bet man ramybės neduoda mintis ir slegia krūtinę,
Kaipgi čia ranką pakelt prieš pulką begėdžių jaunikių,
Jeigu aš vienas esu, o jie suvirsta iš karto.
Širdį man slegia, be to, sunkus dar rūpestis kitas:
Jei nudaigočiau aš juos su Dzeuso ir tavo pagalba,
Kur prisiglausiu tuomet, meldžiu man tai pasakyti“.
Jam atsakydama, tarė šviesakė deivė Atėnė:
„Baisiai tu nepatiklus! Draugu menkesniu pasikliauna
Kitas, mirtingu žmogum, kurs išmanymo tokio neturi.
Tuotarp aš deivė esu ir saugau tave rūpestingai
Tavo pavojuos visuos. Klausyk, pasakysiu tau aiškiai:
Dešimtys penkios žmonių trumpaamžių tegu susirinkę
Mudu apsups pasalom, tave pasiryžę nukauti,—
Drąsiai pagrobsi tu jų galvijus su avim storavilnėm.
Taigi miegoki ramiai. Pernakt vartytis be miego —
Žmogui kankynė tikra. Tau greitai jau baigsis nelaimės“.
Šitai pasakiusi, jam ant blakstienų miegą užleido
Ir į Olimpą atgal šviesioji deivė parskrido.
O kai jį miegas sukaustė ir, rūpesčius leidęs užmiršti,
Sąnarius atpalaidavo, žmona susikrimtus nubudo
Ir, atsisėdusi lovoj minkštoj, pradėjo raudoti.
O kai raudodama taip pasotino ašarom širdį,
Į Artemidę tuomet šviesioji moteris kreipės:
„O Artemide skaisti, Kronido dukra galinga!
Strėlę paleisk į krūtinę tu man ir gyvybę atimki,
Nieko nelaukus, arba tepagrobia viesulas juodas
Ir, nulakinęs mane miglotu keliu per padanges,
Į Okeano, savin įsiliejančio, srovę tesviedžia,

Kaip Pandarėjo dukras kadaise nunešė vėtros,—
Tėvą ir motiną jų dievai nužudė, ir vargšės
Vienos paliko namuos. Afroditė pagailusi ėmė
Varške našlaites penėt, medum ir vynu raudonuoju.
Davė Hera joms daugiau nei visoms mergaitėms pasauly
Veido gražumo ir proto, skaisti Artemidė — grakštumo,
Deivė Atėnė pamokė, kaip dirbti darbus dailiuosius.
Kai Afroditė šviesi išskrido į aukštą Olimpą
Dzeusą, perkūnų valdovą, prašyt, kad teiktųs mergaites
Dailiai už vyrų išleist (jis puikiai viską mat žino,
Laimę ir skaudžią nelaimę, nutiksiančią žmones mirtingus),
Harpijos paglemžė jas ir erinijoms negailestingoms
Padovanojo visas, kad joms tarnautų kaip vergės.—
Taip ir mane tegu leidžia nunešt Olimpo valdovai
Ar tepašauna skaisti Artemidė, kad aš, į tamsiuosius
Požemius kai iškeliausiu, galėčiau regėt Odisėją,
Kad nereikėtų patirt man užgaidų vyro menkesnio.
Skausmo sunkumą žmogus tačiau dar valiotum pakelti,
Jeigu, raudojęs perdien, marindamas širdį sugeltą,
Naktį galėtum užmigt, nes miegas leidžia užmiršti
Visa, kas gera ir bloga, vos mums blakstienas sumerkia.
Man jau ir miegą sapnais nelemtaisiais dievas sudrumsčia.
Štai ir šią naktį jis vėl prie manęs kaip gyvas gulėjo,
Tokis, koks buvo, kai ėjo į Troją, širdis man iš džiaugsmo,
Vargšei, pašoko, tariau: tai ne sapnas — gyvoji tikrovė".
  Taip ji kalbėjo. Netrukus Aušra auksasostė prašvito.
Aimanas jos ir verksmą šviesus Odisėjas girdėjo.
Mintys kamavo vis jį, ir jam nelauktai pasirodė —
Bus jį pažinus žmona ir nūn galvūgaly stovi.
Antklodę šokęs sulankstė ir kailius, kur guolyje buvo,
Viską sudėjo čia pat ant krėslo, tik odą už durų
Išnešė vėl ir, pakėlęs rankas, jis Dzeusą maldavo:
„Tėve mūs Dzeuse! Jei davėte man, nors baisiai pabaudę,
Žemės ir marių keliais sugrįžt į šalį gimtinę,
Žodį kas nors iš žmonių atbudęs man tepasako
Rūmų viduj, ir tavąjį ženklą ore teišvystu".
  Taip jis maldaudamas sakė, didžmintis Dzeusas išgirdo
Ir sugrumėjo tuojau ant spindinčio skaisčiai Olimpo
Savo padangėj aukštoj. Šviesus Odisėjas nudžiugo.

Žodį namuos taip pat merga malėja pasakė
Tiesiai už jo, kur vyrų valdovo girnos stovėjo.
Dvylika tuosyk mergų plušėjo dirbo per dieną,
Maldamos smulkiai miežius ir kviečius, jaunikių tvirtybę.
Visos miegojo seniai, sumalusios grūdus užduotus,
Baigt neįstengė šita, nes buvo silpna ir menkutė.
Girnas nustojusi sukti, ji tarė žodį lemtingą:
„Tėve mūs Dzeuse, dievų ir žmonių trumpaamžių valdove!
Baisiai sugriaudėjai nūn iš padangių, žvaigždėm nusagstytų,
Nė debesėlio nėra: turbūt kam ženklą parodei.
Teikis ir mano, menkos vargdienės, meldimą išgirsti,
Kad paskutinis jau būtų ir pastaras kartas jaunikiams
Mūs Odisėjo namuos prašmatnią kelt vakarienę.
Keliai iš nuovargio linksta, sveikatą visą padėjau,
Duoną kasdien maldama, tespringsta šį pastarą kartą!“
 Taip ji kalbėjo. Šviesus Odisėjas džiaugės jos žodžiais
Ir Kroniono griausmu, nes vylės atkeršyt už skriaudą.
 Tuosyk gražių Odisėjo namų tarnaitės suėjo
Ir pasišildyti ugnį aukštam židiny susikūrė.
O Telemachas, gražus kaip dievas, pašoko iš guolio
Ir apsivilkęs ant tvirto peties kalaviją pasvėrė,
O sau po kojų baltų gražius sandalus pasirišo,
Rankon pasiėmė ietį galingą su vario viršūne
Ir Euriklėjai pasakė, įkėlęs koją per slenkstį:
„Kurgi jūs svečią namuos padėjote šiąnakt, močiute?
Pavalgydinot, paguldėt, ar taip prakiurksojo apleistas?
Motina mano tokia, nors proto jai nešykštėta:
Nepagalvoja ir kartais žmogų nevertą pagerbia,
O nusipelniusį tos pagarbos — kaip skurdžių išleidžia“.
 Jam Euriklėja protinga, į tai atsakydama, tarė:
„Šiuokart nekaltą, vaikeli, tu ją apkaltinti nori.
Vyną sėdėdamas gėrė, kiek tik jo širdis pageidavo,
Valgyt, kai klausėme jį, atsakė nieko nenorįs.
Po įdomių kalbų prisiminusi guolį ir miegą,
Patalą dailiai paklot tarnaitėms motina liepė,
Betgi, kaip skurdžius koksai ir elgeta, vargti papratęs,
Lovoj minkštam patale gulėti jis tuoj atsisakė
Ir, pasiklojęs odą nedirbtą ir keletą kailių,
Priebuty apsinakvojo, mes antklodę davėm vilnonę“.

Taip ji pasakė, ir Telemachas iš menės išėjo,
Ietį paėmęs, o pora šunų pridurmu jam sekė.
Jis į vyriją skubėjo prie gražiaaulių achajų.
Pašaukė tuosyk mergas ir tarė motė šviesioji,
Peisenorido Opo duktė, stropi Euriklėja:
„Greitai, mergaitės, imkite šluotas ir menę iššluokit,
Kad nedulkėtų, palaistę, dailiuosius krėslus kilimais
Purpuraspalviais užklokit, o kitos stalus nuvalykit
Marių kempinėm visus, kraterus pasiėmę nušveiskit
Ir dvidugnes taures, kad žibėtų, dar kelios nueikit
Tyro vandens iš šaltinio parnešt, tik ilgai neužtrukit:
Šiandien jaunikiai ilgai neiškęs pas mus neatėję,
Rinksis nuo ryto, žinokit, nes šiandien didelė šventė[122]“.
Taip ji kalbėjo, o mergos paklausė ir darė, kas liepta,
Dvidešimt šokę išbėgo prie tamsiavandenio šaltinio,
Kitos tuoj darbo stvėrės namuos ir plušo sukaitę.
Pulkas nemažas žaliūkų bernų atėjo į kiemą
Ir prikapojo malkų daugybę, apsukriosios mergos
Spėjo su vandeniu grįžt nuo šaltinio, kiauliaganis doras
Trejetą kiaulių atvarė, pačių riebiųjų parinkęs.
Šniaukšti paleido visus juos į kiemą, dailiai aptvertą,
Kreipėsi į Odisėją ir tarė jam žodį malonų:
„Kaipgi, svety, ar tau geresni pasidarė achajai,
Ar kaip anksčiau iš tavęs jie tyčiojas rūmuos be gėdos?“
Jam atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Lai atmokės, Eumajau, dievai už visas nedorybes,
Kaip nelabieji tie daro, namuos svetimuos atsisėdę.
Baisiai įžūlūs visi ir gėdą jau suvis pametę“.
Taip jie dabar abudu ramiai tarp savęs šnekučiavo.
Ir Melantėjas, piemuo ožkaganis, greitai atėjo,
Atginė būrį ožkų, iš visos bandos parinktųjų,
Vaišėms jaunikių papjaut, jį piemenys du atlydėjo.
Atvestas ožkas pririšo ties priebučiu rūmų balsingų,
O Melantėjas vainot Odisėją pradėjo ir tarė:
„Tu gal ir šiandien, svety, čia mūsų namuos slampinėsi,
Lįsi visiems į akis ir eit pro duris negalvosi?
Mudu gražiai išsiskirt negalėsim, atrodo, kol mano
Kumščio neparagausi, nes kurgi matyta pasauly
Taip įkyriai duoneliaut! Ir kitur juk vaišių netrūksta“.

Taip jis kalbėjo. Šviesus Odisėjas nesakė jam nieko,
Galva tiktai palingavo be žodžio: jo prapultį minė.
Tuosyk atėjo ir trečias, Filoitijas, vyrų vadovas,
Atvedė riebią telyčią pietums ir ožkų nupenėtų.
Jį su galvijais šitais iš žemyno buvo atvežę[123]
Tie laivininkai, kurie, kas tik prašo, kelia per jūrą...
Ožkas pririšo jisai ties priebučiu rūmų balsingų,
Pats paskubėjo artyn ir tarė kiauliaganiui šitaip:
„Kas tas, Eumajau, svetys, kuris nebe pirmą jau dieną
Vieši čia mūsų namuos? Iš kokio krašto pasauly
Sakosi kilęs? Kur jo giminė ir žemė gimtoji?
Baisiai suvargęs, tačiau kaip karalius atrodo iš stoto.
Skurdžium paverčia dievai ilgai klajojantį žmogų,
Kai tik jį (netgi karalių) vargai ir nelaimės prispaudžia".
Ėjo prie svečio arčiau ir, dešinę savo padavęs,
Kreipės maloniai į jį ir sakė žodžiais sparnuotais:
„Sveikas, tėveli svety! Tegu ateity tavo dienos
Bus laimingesnės, o šiandien vargų tau marios aplinkui.
Tėve mūs Dzeuse! Nėra už tave didesnio beširdžio
Tarpu dievų, tau negaila žmogaus, nors leidai jam gimti.
Spaudi perdėm vargais ir sielvartais trumpini amžių.
Prakaitas, kai pamačiau, išpylė, apsiverkė akys,
Nes pagalvojau apie Odisėją, ir jis, gali būti,
Toks apiplyšęs kaip tu po svetimus žmones klajoja,
Jeigu dar gyvas kame ir regi saulės žibintą.
Jeigu jau baigė vargus ir į Hado namus iškeliavo —
O! kaip gaila šviesaus Odisėjo, kuris man jaunučiam
Pavedė karvių bandas kefalėnų šaly prižiūrėti.
Nesuskaitysi dabar tų bandų, nėra juk aplinkui
Kito žmogaus, kuriam taip sektųs su karvėm plačkaktėm.
Vyrai visai svetimi kasdien reikalauja suėję
Pokyliams jų atvaryti, nei jo sūnaus nesigėdi,
Nei visagalių rūstybės nebijo, o šiandien jau žada
Pasidalyti turtus negrįžtančio mūs šeimininko.
Daugelį kartų mintis man lindo į galvą ir knietė
Širdį krūtinėj, tik, sūnui tebesant, atrodo nedora
Taip su galvijais išeit į svetimą kraštą ir melsti
Svetimus žmones pagalbos, tačiau dar didesnė blogybė
Karves augint svetimiems ir vietoje sėdint kankintis.

Būčiau gal aš seniai jau kitą galingą karalių
Sau pasiprašęs globos (ilgiau nebegalima kęsti),
Bet iš galvos neišeina jisai, gal kartais sugrįžęs
Pirtį pakurs piršliams ir jaunikiams, jog durų neras jie".
Jam atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Geras, protingas žmogus, jaučiagani, man tu atrodai,
Aiškiai dabar pamačiau, širdy išminties nestokoji.
Taigi klausyki, sakau ir didžią priesaiką duodu:
Dzeusas, pirmasis dievų, tegirdi ir stalas šių vaišių,
Ir Odisėjo šviesaus židinys, kurį aš pasiekiau,—
Tu nesuspėsi išeiti iš čia — ir grįš Odisėjas.
Jeigu norėsi, pats savo akim pamatysi netrukus,
Kaip sutvarkys jaunikius, kurie jo namuos valiūkauja".
Tuosyk jaučiaganis vyras, jam atsakydamas, tarė:
„O! Kadgi žodžiams šitiems Kronionas leistų įvykti!
Pats pamatytum, svety, jog mano rankos dar tvirtos".
Tuosyk Eumajas dievus nemirtingus ėmė prašyti,
Kad Odisėjui daugminčiui sugrįžti namo nekliudytų.
Taip jie dabar abudu ramiai tarp savęs šnekučiavo.
O Telemachui jaunikiai jau mirtį ir pražūtį rengė.
Bet iš kairės nelauktai netikėtai atskrido erelis[124],
Paukštis padangių aukštų, ir nešėsi baikštų balandį.
Jį pastebėjęs, tuojau Amfinomas prabilo ir tarė:
„Pastangos mūsų, draugai, ir kėslai užmušt Telemachą
Baigėsi niekais dabar, geriau tad eikim į puotą".
Taip Amfinomas kalbėjo. Jo žodžiams pritarė vyrai,
Ir į šviesaus Odisėjo namus visi sugužėjo.
Drapanas savo čia pat ant krėslų ir krasių numetę,
Šokosi pjaut avinų ilgavilnių, ožkų nupenėtų,
Meitėlių paskerdė daug ir karvę melžiamą vieną.
Vidurius kepė čia pat ir dalijos, krateruos pripylę
Atmiešė vyno, taures jiems davė kiauliáganis senas,
Duonos atnešęs priraikė Filoitijas, vyrų vadovas,
Į pintines kraiteles, o vyną Melantijas pilstė.
Rankomis siekė visi ant stalo išdėstytų vaišių.
O Telemachas, sumetęs gudriai, Odisėjui parodė
Vietą svetainėj dailioj, netoli akmeninio jos slenksčio,
Liepdamas jam atsisėst į kėdę prie mažo stalelio.
Kepsnio paskirtąją dalį padėjo ir vyno pripylė

Taurę auksinę ir kreipės į jį, sakydamas šitaip:
„Čia tu ramiai sėdėk tarp vyrų ir vyną girsnoki.
Tyčiotis žodžiais visaip iš tavęs arba ranką pakelti
Šiandien neleisiu aš niekam, namai čia ne viešbučio kokio,
Bet Odisėjo, kuris išvykdamas man juos paliko.
Vyrai, įspėju visus, neduokite valios liežuviui
Savo ir rankoms, nes gali vaidai ir muštynės pakilti".
Taip jis pasakė, jaunikiai visi tik lūpą prikando,
Iš Telemacho stebėjos, kad šitaip drąsiai prabilo.
Tuosyk pakilo Eupeito sūnus Antinojas ir tarė:
„Nors ir labai užgauli Telemacho kalba, bet nukęskim,
Vyrai achajai,— tokiais grūmojimais šiandien prapliupo.
Dzeusas Kronidas neleido, seniai mes būtum nutildę
Rūmuos kalbėtoją šį, kurs gerklę garsiai taip laido".
Šiuos Antinojo žodžius negirdom Telemachas nuleido,
Tuoju metu šaukliai skirtąsias dievams hekatombes
Varė per miestą, ir garbiniuotgalviai achajai skubėjo
Į neprašaunančio šaulio šviesaus Apolono giraitę.
Mėsą pabaigę iškept nugarinę, nuo iešmų numovė,
Lygiai visiems padalijo ir šaunią puotą pakėlė.
Ir Odisėjui tarnai ant stalelio atnešę padėjo
Gabalą tokio didumo, po kokį gavo kiekvienas,
Nes Telemachas, šviesaus Odisėjo sūnus, taip įsakė.
O palaidūnams jaunikiams neleido šiandien Atėnė
Susilaikyt nuo juokų užgaulių, kad kas kartą didesnė
Tvintų rūstybė Laerto sūnaus Odisėjo krūtinėn.
Vienas jaunikių pulke, labiau už visus pasileidęs,
Buvo Ktesipas vardu, seniau atsikėlęs iš Samo.
Tėvas turtingas begal, todėl, pasikliovęs jo turtais,
Piršos šviesaus Odisėjo, seniai nebegrįžtančio, žmonai.
Taigi jis ėmė kalbėt įžūliesiems jaunikiams ir tarė:
„Jūs paklausykit manęs, ką aš pasakysiu jums, vyrai.
Savąją dalį svetys, kaip jam priklausė, jau gavo.
Būtų mat buvę visai negražu ir labai neteisinga
Svečio nepaisyt, kai į Telemacho namus jis ateina.
Betgi aš noriu pridėt nuo savęs, kad gausiai turėtų
Kuo atsilyginti mergai prausėjai ar duot dovanėlę
Dar kam kitam šviesaus Odisėjo namuos aukštastogiuos".
Ir iš pintinės pastvėręs nugraužtą staibikaulį jaučio,

Atsivėdėjo ir leido į jį. Tačiau Odisėjas,
Galvą palenkdamas, smūgio išvengė ir nusišypsojo
Pilnu patyčių šypsniu, kai trenkė kaulas į sieną.
O Telemachas tuomet, Ktesipą vainodamas, tarė:
„Aš ne juokais pasakau: visa dar laimė, Ktesipai,
Kad nepataikei tu svečiui, kad jis pasitraukė nuo smūgio.
Būčiau į širdį tiesiog tau aštrią ietį suvaręs.
Tėvui nebe vestuves, o šermenis tavo atšvęsti
Būtų reikėję. Todėl, kas netinka, lai niekas nedaro
Mūsų namuos. Dabar aš matau ir permanau aiškiai
Visa, kas gera ir bloga, anksčiau dar buvau mažametis.
Man priderėjo tik viską nukęst ir tyliai žiūrėti,
Kaip galvijus man pjaunat pulkais, kaip duoną ir vyną
Ryjat be saiko. Vienam per sunku atsiginti nuo pulko.
Betgi jau liaukitės jūs man nuoskaudas darę, begėdžiai.
Jeigu aštriuoju variu mane jūs norit užmušti —
Žūti savuosiuos namuos daug kartų geriau, man atrodo,
Nei tuos šimtus nedoriausių darbų regėti kas dieną:
Kaip jie išjuokia svečius, kaip jaunas mergas ir tarnaites
Tampo be gėdos jokios ir tvirkina rūmuos gražiuosiuos".
 Taip jis pasakė. Visi net kvapą sulaikę tylėjo,
Kol pagaliau Agelajas, Damastoro vaikas, prabilo:
„Niekas neturi, draugai, už tiesų, atvirą žodį
Apmaudą rodyt kada ir stengtis piktu atsilygint.
Jūs nebeskriauskit daugiau pakeleivio nei tarno nė vieno
Šiukštu nelieskit nuo šiol namuos Odisėjo garbingo.
O Telemachui norėčiau ir motinai jo pasakyti
Žodį protingą, jei rastų jis kelią į jųdviejų širdis.
Kol kibirkštėlė vilties rusėjo ir šildė krūtinę,
Kad Odisėjas daugmintis sugrįš į namus po klajonių,
Tol negalėjome jūsų papeikti, kad laukiat ir laikot
Savo namuos jaunikius: tai daiktas kur kas malonesnis
Nei Odisėjo sulaukti, kai atšvęstos būtų vestuvės.
Šiandien jau aišku tačiau, kad jam nebelemta sugrįžti.
Motinai savo tai visa išaiškink ir spirk, kad nedelstų
Eiti už vyro, kuris kilmingesnis ir dovių nešykšti,
Kad Odisėjo turtus tu pats galėtum valdyti,
Valgyt ir gerti linksmai, o ji tegu pluša pas kitą".
 Jam Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:

„Ne, Agelajau! Prisiekiu aš Dzeusu ir sielvartais tėvo,
Kurs nuo Itakės toli kur klajoja ar mirtį sau rado,—
Motinai savo tekėt nekliudau, o priešingai — mygu,
Kad pasirinktų kurį, o aš dovanų nešykštėsiu.
Bet iš namų ją varyti griežtai, įsakymo žodžiais,—
Net pagalvoti baisu, ir dievas už tai atmokėtų“.
Taip Telemachas kalbėjo. Jaunikiams Paladė Atėnė
Juoką besaikį užleido, ir protas jiems susimaišė.
Kaip nesavų, žandų suvaldyt neįstengė iš juoko.
Kruviną mėsą jie rijo dabar, ir ašarų pilnos
Akys žibėjo visiems, o širdis traukė raudoti.
Tuosyk prabilo į juos šviesusis Teoklimenas:
„O nelaimingi! Baisi pražūtis ištiks jus netrukus,
Galvas ir veidus, ir kojas lig žemės uždengs jums tamsybė,
Raudos graudingos pakils, ir skruostus ašaros vilgys,
Sienos aptikš kraujais, bus kruvinos pertvaros gražios.
Priebutį rūmų regiu ir kiemą pilnus šešėlių,
Skubančių bėgti Erebo šalin, o saulė šviesioji
Gęsta padangėj plačioj, ir viską gaubia tamsybė[125]“.
Taip jis kalbėjo, o vyrai iš jo saldžiausiai kvatojos.
Tik Eurimachas, Polibo sūnus, prabilo ir tarė:
„Kliedi pamišęs svetys, kurs vakar atėjo iš tolo.
Imkite, vyrai, tuojau ir jį pro duris išlydėkit,
Lai sau keliauja į aikštę, tamsu jam čionai pasidarė“.
Tuosyk prabilo į jį šviesusis Teoklimenas:
„Aš, Eurimachai, tavęs neprašau, kad išvestum į lauką,
Nes ir akis dar turiu, ir ausis, ir kojas abidvi,
Protas taip pat šviesus tebėra, nesu aš pamišęs,
Taigi laukan išeisiu ir pats, matau, kad artėja
Jums nedalia baisi, nuo jos neištrūksit nė vienas,
Drąsūs jaunikiai, kurie šviesaus Odisėjo pastogėj
Juokiatės taip iš žmonių ir darote darbus pikčiausius“.
Šitai pasakęs, išėjo iš rūmų, gražiai įtaisytų,
Ir pas Peirają sugrįžo, tas priėmė vėl jį širdingai.
Tuosyk jaunikiai visi tarp savęs susižvalgė ir ėmė
Tyčiotis iš Telemacho ir jojo svečių neprašytų.
Vienas iš vyrų, pačių įžūliųjų, mikčiodamas šaukė:
„Niekur nerasi tu kito, kuriam svečiai, Telemachai,
Taip nesisektų: kažkoks čia valkata sėdi įlindęs,

Tyko paėsti ir vyno palakti, iš jo tau nei kario,
Nei darbininko nebus, tik žemę be reikalo slegia.
Kitas gi vėl atsistojęs kaip pranašas paistyti ėmė.
Jei paklausytum manęs, turėtum naudą didesnę.
Tavo abudu svečius sodinam į laivą daugirklį,
Vežame pas sikelus, ten kainą paimsime gerą".
Šiuosius jaunikių žodžius negirdom Telemachas nuleido.
Tyliai sėdėjo, vis dairės į tėvą ir laukė nekantriai,
Kolei tas ranką pakels jaunikiams begėdžiams sudrausti.
O Penelopė protinga, duktė Ikarijo seno,
Moterų menėj šviesioj, sėdėdama krasėj dailiausioj,
Klausėsi žodžio kiekvieno, kaip vyrai svetainėj kalbėjo.
Jie pusryčiavo dabar ir juokės kvatojosi smagūs,
Valgė kiek lindo, nes buvo galvijų priskerdę be skaičiaus.
O vakarienės tokios dar niekas nebuvo pataisęs,
Kokią turėjo iškelti deivė ir vyras galiūnas
Greit neprašytiems svečiams, kurie sauvaliavo lig šiolei.

Dvidešimt pirma giesmė

LANKO PADAVIMAS

O Penelopei, Ikarijo seno dukrai protingai,
Įkvėpė norą širdin šviesakė deivė Atėnė
Lanką jaunikiams paduot ir geležį pilką, atnešus
Į Odisėjo svetainę,— ginklus žudynėms pradėti.
Laiptais aukštais į savo šviesiąją menę užkopus,
Minkšta, švelnia ranka pasiėmė raktą varinį,
Užriestą, gražų, su dramblio kaulo rankena balta,
Ir su tarnaitėm mergom nuskubėjo į sandėlį aukštą
Rūmų aukštųjų gale, kur karaliaus lobiai gulėjo,
Varis ir auksas, ir geležis, gražiai apdorota.
Ten ir jo lankas stovėjo, stangrus ir spriegiantis smarkiai,
Su strėline talpia, skausmingų strėlių pristatyta.
Juos dovanų Odisėjas kadais Lakedaimone gavo
Iš Euritido Ifito, dievų nemirtingų paveikslo.
Juodu anuomet abu susitiko sykį Mesenėj[126]
Pas Orsilochą protingą. Tenai Odisėjas šviesusis
Buvo nuvykęs skolos, kurią užsitraukė Mesenė
Sau trim šimtais avių, anksčiau pagrobtų iš Itakės
Ir su visais piemenim išgabentų laivuos daugiairkliuos.
Tolimą kelią dėl to keliaut Odisėjas turėjo
Dar paauglys, įgaliotas visų vyresniųjų ir tėvo.
O Euritidas ieškojo kumelių, kurių jam pradingo
Dvylika su kumeliukais ir su patvariais asilėnais.
Per kumeles šitas ir mirtį jam skyrė likimas,
Leidęs ateiti pas Dzeuso galingąjį sūnų Heraklį,
Didvyrį tą, kuris žygius sunkiausius atliko.

Jį įsileidęs į savo namus kaip svečią, beširdis,
Užmušė vargšą, dievų bausmės nežiūrėjęs nei stalo,
Jam pastatyto pirmiau. Po vaišių svečią nužudė,
O kumeles tas tvirtakojes jo sau pasiliko.
Taigi, ieškodamas jų, Odisėją sutiko Ifitas
Ir dovanojo tą lanką, kurį galiūnas Euritas
Buvo, kaip sūnui, palikęs mirdamas rūmuos aukštuosiuos.
Jam Odisėjas tuomet kalaviją davė ir ietį
Pradžiai geros bičiulystės, tačiau nesėdėjo nė karto
Vienas pas kitą už stalo, nes Dzeuso sūnus nudaigojo
Greit Euritidą Ifitą, dievų nemirtingų paveikslą,
Davusį lanką seniau. Tačiau Odisėjas šviesusis
Neėmė lanko, kai vyko į karą laivais juodašoniais:
Kaip atminimas bičiulio brangaus tas lankas kabojo
Rūmuos aukštuosiuos, tik savo šaly juo mėgo didžiuotis.
  Nūn Penelopė šviesi, prie sandėlio durų priėjus
Ir atsistojus ant ąžuolo slenksčio (jį buvo dailidė
Tiesiai nutašęs kadais pagal įtemptą standžiai virvelę,
Dailiai suleidęs staktas ir šviesiąsias duris įkabinęs),
Atmezgė mazgą guviai ir diržą išvėrė iš kilpos.
Tuosyk ji raktą įkišo ir, koja tvirtai atsispyrus,
Užšovą durų patraukė, ir tas, užrūdijęs, sugirgždo;
Lygiai kaip jautis lankoj sumauroja, taip gražiosios durys,
Šaunamos rakto, sugirgždo ir tuoj atsivėrė plačiausiai.
Moteris ėjo vidun ir kopė į aukštas lentynas,
Ten, kur stovėjo skrynios, kvapiausių drabužių prikrautos.
Greit prie lentynų prikopus, nuo vagio lanką pasiekė,
Kabantį šauniai ant sienos, į blizgantį dėklą įmautą.
Ten atsisėdus ir lanką sau pasidėjus ant kelių,
Graudžiai pravirko žmona, net vyro lankas sudrėko.
O kada ašarom sau palengvino moteris širdį,
Grįžo svetainėn atgal, kur buvo įžūlūs jaunikiai,
Rankoj laikydama lanką, stangrų ir spriegiantį smarkiai,
Su strėline talpia, skausmingų strėlių pristatyta.
Mergos paėmusios nešė didžiulę skrynią, prikrautą
Vario, pilkos geležies, šeimininko padargų ir ginklų.
Prie palaidūnų atėjo ne moteris — deivė tikriausia
Ir atsistojo prie stulpo gražiai įtaisytos svetainės,
Žibančia plona skraiste prisidengusi šviesųjį veidą,

O iš šalių prie jos atsistojo darbščios tarnaitės.
Į jaunikius ji kreipės tuomet ir tarė jiems šitaip:
„Vyrai, dabar paklausykit manęs. Į mūsų pastogę
Valgyt ir gerti kasdien jūs ateinat ir būnat lig nakčiai,
Nes šeimininkas seniai nebegrįžta, tačiau nepajėgiat
Niekaip kitos dingsties pramanyti, išskyrus tą vieną,
Bendrą visiems, kad mylit mane ir norite vesti.
Taigi aš siūlau dabar — suruoškime tokias varžybas:
Duosiu jums vyro, šviesaus Odisėjo, kilpinį tamprų.
Kas jį paėmęs įstengs nesunkiai rankom įtempti
Ir skėstaplunksnę strėlę prašaus pro dvylika kirvių,
To aš turėsiu ir būti, sudie pasakysiu aukštiesiems
Vyro namams, pilniems gėrybių ir turto visokio.
Juos tik minėsiu dažnai ir naktį regėsiu per sapną".
Taip ji pasakė ir liepė kiauliaganiui savo Eumajui
Lanką jaunikiams paduot ir geležį pilką atnešti.
Viską atnešęs, tasai su ašarom žemėj padėjo.
Lanką pamatęs, ir doras jaučiaganis ašarą braukė.
O Antinojas subjuro, vardu pavadino ir tarė:
„Kaimo jūs vėplos abu! Toliau savo nosies nematot!
Ko gi čia raudat, kvailiai neregėti, ir moteriai vargšei
Širdį krūtinėj graudinat? Ir taip ji skęsta lig šiolei
Skausmo ir sielvarto jūroj, nes mylimo vyro neteko.
Valgykit sau ir tyliai sėdėkit arba atsikėlę
Eikit už durų pažliumbt, o lanką palikit jaunikiams,
Jie tegu stoja varžybų — tuščiai, nes aš pasakysiu —
Baisiai nelengva kam nors tą kilpinį dailų įtempti.
Tarpu jaunikių visų mes tokio vyro nerasim,
Kaip Odisėjas kad buvo, man teko pačiam jį regėti,
Atmenu visa gerai, nors vaikas buvau mažametis".
Taip Antinojas kalbėjo, nors sau tebežadino viltį
Stygą pritempsiąs ir strėlę pro kirvių ąsas pravarysiąs.
Betgi išėjo kitaip, strėlės paragavo jis pirmas
Iš Odisėjo beydžio rankų, kurį taip išdergė,
Sėdintį menėj, ir kurstė draugus, kad tie prisidėtų.
Tuosyk galybė šventa Telemachas prabilo ir tarė:
„Keista, bet man iš tiesų jau atėmė protą Kronidas.
Motina mano mieloji, kad ir būdama išmintinga,
Žada už kito tekėt ir namams sudie pasakyti,—

Aš čia tuo tarpu juokiuos ir linksminuos, galvą pametęs.
Jums priderėjo seniai surengti tokias varžybas
Dėl moteriškės, kokios nei Achajos žemėj nerasit,
Nei šventame Pile, nei Mikėnuos, nei Arge daugžirgiam,
Nei čia Itakės saloj, nei juodam, derlingam žemyne.
Žinote patys gerai, nereikia man motinos girti.
Taigi sujuskit! Ilgiau nebegaiškit, dingsčių neieškokit,
Neišsisuksite lanko netempę, mums reikia žinoti.
Aš ir patsai norėčiau mėginti tą kilpinį tamprų.
Jei pasisektų įtempt ir strėlę pro kilpas prašauti,
Man nereikėtų liūdėt, kai, namus šio vyro palikus,
Močia už kito išeis: aš būčiau ramus, kad įstengiu
Tėvo padargus gražius, į ranką ėmęs, valdyti".
Metė šalin nuo pečių jis purpuraspalvį apsiaustą,
Šoko iš krasės ir, kalaviją aštrų padėjęs,
Ėmė statyti kirvius, pirmiau jiems vagą išrausęs
Asloje, gilią ir tiesią, ištempdamas dailiai virvutę,
Tuosyk vėl suplūkė žemę. Visi stebėjos pamatę,
Kaip jis išmano gražiai sustatyti, nors to neregėjęs.
Darbą pabaigęs, atėjo prie slenksčio ir paėmė lanką.
Triskart atrodė — palenks, užsigulęs, kiek svorio turėjo,
Triskart pritrūko jėgų, tačiau vilties neprarado
Stygą pritempsiąs ir strėlę pro kirvių ąsas pravarysiąs.
Gal jau ir būtų užtempęs, primygdamas kartą ketvirtą,
Bet Odisėjas pamerkė ir vargstantį sūnų sulaikė.
Tuosyk galybė šventa Telemachas prabilo ir tarė:
„Oi oi oi! Ką gi? Turbūt ir liksiu bejėgis ir silpnas,
Gal dar per jaunas esu, negalėčiau rankom vaduotis
Ir apsigint nuo žmogaus, kuris man kelią pastotų.
Stokite jūs gi dabar — jėgom, galingesnėm už mano,
Eikite lanko mėgint, ir greitai pabaigsim varžybas".
Taip jis pasakė ir, lanką atgal pastatęs ant žemės,
Į padarytas gražiai duris šviesiąsias atšliejo,
Greitąją strėlę padėjo, į kilpinį riestą atrėmęs,
Ir atsisėdo sugrįžęs į krėslą, kur buvo sėdėjęs.
Tuosyk prabilo Eupeito sūnus Antinojas ir tarė:
„Kelkitės, vyrai, ir stokit į eilę iš dešinio šono,
Tas pirmutinis pradės, kam vyną pila pirmajam".

Taip Antinojas pasakė. Visiems jo žodžiai patiko.
Pirmas pakilo Leodas, Oinopo sūnus išmintingas.
Buvo aukotojas jis, todėl prie pilno kratþro
Nuolat sėdėjo kampe. Jis vienas šėliojimo tokio
Baisiai nemėgo ir kęsti jaunikių dėl to negalėjo.
Jis pirmutinis tad paėmė lanką ir greitąją strėlę
Ir, atsistojęs prie slenksčio, pradėjo jėgą mėginti,
Bet nepavyko įtempt: jo rankos nepratę ir švelnios,
Taigi pavargo bemat. Dėl to jis pasakė jaunikiams:
„Aš neįtempsiu, draugai, geriau jį imkit kas kitas.
Dar ne vienam narsuoliui turės gyvybę ir kvapą
Kilpinis šitas atimt. Bet žymiai geriau, pasakysiu,
Mirti nei, likus gyviems, prarasti, kas šiandien kiekvieną
Traukia į šiuos namus, kur kiauras dienas mes prabūnam.
Tikisi šiandien visi ir savo širdy Penelopę,
Žmoną šviesaus Odisėjo, be galo trokšta laimėti.
Lanką išbandę dabar ir pajėgas savo pamatę,
Tepasiieško kitų sau tarp gražiarūbių achajų,
Joms tegu peršas ir dovanas neša, o šioji sau vyru
Ims, kas pasiūlys daugiau ir kam bus skirta likimo“.
Šitaip Leodas pasakė ir lanką, pastatęs ant žemės,
Į padarytas gražiai duris šviesiąsias atšliejo,
Greitąją strėlę padėjo, į kilpinį riestą atrėmęs,
Ir atsisėdo sugrįžęs į krėslą, kur buvo sėdėjęs.
O Antinojas subjuro, vardu pavadino ir tarė:
„Kokis čia žodis, Leodai, pro tvorą dantų tau prašoko!
Aiškiai netikęs, bjaurus, net pikta buvo klausyti:
Vyrams esą narsiems turės gyvybę ir kvapą
Kilpinis šitas atimti, nes tu jo įtempt nevaliojai.
Motina tavo garbioji sūnaus susilaukė ne tokio,
Kurs gerą lanką įtempt ir strėlę paleist sugebėtų.
Vyrai lig vieno visi įtemps, pamatysi, nesunkiai“.
Šitai pasakė ir Melantėjui ožkaganiui liepė:
„Eik, Melantėjau, greičiau ir ugnį menėj sukurki,
Krėslą prie jos pastatyk ir kailį gauruotą patieski,
Gabalą gerą mums lajaus atnešk, į svirną pašokęs,
Lanką pašildyt reikės ir lajumi karštą įtrinti,
Tuosyk mėginsim įtempt ir baigsime greitai varžybas“.
Ir Melantėjas nedelsdamas ugnį besotę pakūrė,

Krėslą pastatė prie jos ir patiesė kailį gauruotą,
Greitai nubėgo svirnan ir gabalą atnešė lajaus.
Kaitino lanką dabar jaunikiai ir bandė, bet niekas
Jo nevaliojo įtempt: jų pajėgos buvo per menkos.
O Antinojas sėdėjo ir Eurimantas gražuolis,
Tiedu jaunikių vadai, nes buvo visų pranašiausi.
Tuosyk pakilo abu ir greit iš svetainės išėjo —
Karvių piemuo ir šviesaus Odisėjo kiauliaganis senas.
Jiedviem pridurmu tuomet ir pats Odisėjas pakilo
Ir, kai nuo durų visi į vidurį kiemo nuėjo,
Kreipės iš karto į juos ir tarė žodžiais maloniai:
„Judviem, bičiuliai, dabar norėčiau kai ką pasakyti,
Nors gal geriau tylėt? Širdis paklausti man liepia,
Kaip pasielgtumėt jūs, jei taip Odisėjas šviesusis
Kartais pareitų staiga, jei jį koks dievas parvestų:
Šoktumėt ginti katrų — jaunikių ar Odisėjo?
Drąsiai sakykit, kaip jums širdis krūtinėje liepia".
Tuosyk jaučiaganis vyras, jam atsakydamas, tarė:
„Tėve mūs Dzeuse Kronide! Įvykdyki norą karščiausią!
Jei šeimininkas sugrįžtų, jei dievas namo jį parvestų,
Pats pamatytum, svety, jog mūsų rankos dar tvirtos".
Tad ir Eumajas dievus nemirtingus ėmė prašyti,
Kad Odisėjui daugminčiui sugrįžti namo nekliudytų.
Tas, pastebėjęs, kad širdys šių vyrų jam atsidavę,
Kreipėsi vėlei į juos ir prisipažindamas tarė:
„Taigi namo... Aš pats ir esu. Daug vargęs, kentėjęs,
Po devyniolikos metų grįžau į tėviškės žemę.
Aiškiai matau: iš namiegų visų dėl mano grįžimo
Džiaugiatės judu tiktai. Daugiau negirdėjau nė vieno
Meldžiant širdingai dievus, kad namo sugrįžti man leistų.
Tad pasakysiu aš jums, kaip visa turės susiklostyt.
Jeigu man dievas padės jaunikius įžūliuosius įveikti,
Žmonas parinksiu abiem ir turto duosiu kiek reikia,
Ir pastatysiu namus kaimynystėj, abiem Telemachas
Pagarbą rodys kaip savo draugams ar broliams tikriausiems.
O kad nebūtų jokios abejonės, jog aš Odisėjas,
Eikit abudu artyn ir savo akim pažiūrėkit
Rando, kur šernas kadais baltąja iltim padarė,
Kai į Parnasą buvau su vaikais Autoliko nuvykęs".

Šitai pasakęs, iš po skarmalų jiems randą parodė.
Tie, jį pamatę abu ir ženklą tikrai atpažinę,
Gailiai pravirko, pastvėrė glėbin Odisėją daugmintį,
Sveikino meiliai, daugsyk pečius jam ir galvą bučiavo.
Ir Odisėjas abu pabučiavo į ranką ir galvą.
Taip jiems beraudant, ir saulės žibintas galėjo užgesti,
Jei Odisėjas nebūtų sulaikęs ir žodžio pasakęs:
„Liaukitės verkę, gana, dar gali kas nors pamatyti
Mus čia išėjęs laukan ir išpasakos viską sugrįžęs.
Eikim į vidų dabar ne visi, bet vienas po kito,
Aš pirmutinis, o jūs jau paskui. Ir taip susitarkim.
Galvą galėčiau guldyt — nė vienas iš tų palaidūnų
Man nė paliesti neduos nei kilpinio to, nei strėlinės.
Tuosyk, Eumajau šviesus, atneški lanką paėmęs
Tiesiai tu man į rankas. O mergoms griežtai pasakyki,
Tvirtas šeimyninės savo duris tegu laiko užšovę.
Jeigu dejavimą jos ar bildesį kartais išgirstų
Vyrų svetainėj arba štai kieme — tegu nemėgina
Bėgt pažiūrėti, tegu sau tyliai sėdi prie darbo.
Pats tu, Filoitijau mielas, šit kiemo vartus prižiūrėki,
Sklendę užsklendęs tvirtai ir virvę gerai apvyniojęs".
Šitai pasakęs, įėjo į rūmus, gražiai įtaisytus,
Ir atsisėdo į krėslą, kuriam iš pradžių jis sėdėjo.
Tuosyk šviesaus Odisėjo tarnai suėjo abudu.
O Eurimachas tuo tarpu, tvirtai laikydamas rankom,
Kilpinį vartė visaip ir šildė prieš ugnį, bet niekaip
Jo nevaliojo sulenkt. Širdis jo didinga vaitojo.
Tad atsiduso piktai, vardu pavadino ir tarė:
„Tai man dabar! Kokia sarmata dėl savęs ir dėl jūsų.
Ne dėl vestuvių dabar aimanuoju, nors širdį ir skauda
(Man gražiarūbių achajų daugybė yra čia Itakėj,
Marių plačių supamoj, ir miestuos kituos kaimynystėj),—
Gėda dėl to, kad jėgos per menkos ir stoti negalim
Prieš Odisėją beydį — jo kilpinio šiandien nė vienas
Mes neįtempiam, dėl to nešlovė bus mūsų vaikaičiams".
Jam Antinojas, Eupeito sūnus, atsakydamas tarė:
„Ne, Eurimachai, tu pats supranti, čia reikalas kitas.
Švenčiame šiandien visi Apolono, šaulio taikliausio,
Šventę, tai kas gi norės tau lanką tampyti? Padėkit

Jį kuo ramiausiai į šalį, kirvius, man rodos, galėsim
Vietoj kaip stovi palikt, nemanau, kad drįstų kas eiti
Čion į Laerto sūnaus Odisėjo namus jų paimti.
Taigi negaiškim, taures lai pripila vyno pylėjas,
Idant, nuliejęs dievams, padėtume riestąjį lanką.
Rytui išaušus pasiųsim ožkaganį vėl Melantėją,
Kad atvarytų ožkų, bandoj geriausių parinkęs,
Ir, Apolonui, šauliui taikliam, paaukoję jų kulšis,
Lanką mėginsim įtempt ir greitai baigsim varžybas".
Taip Antinojas pasakė, ir vyrams jo žodžiai patiko.
Taigi šaukliai visiems vandens užpylė ant rankų,
O apsukrieji tarnai, krateruose vyno atmiešę,
Nešė ir pylė visiems į taures, kad auką nulietų.
O kai nuliejo ir, kiek širdis pageidavo, išgėrė,
Klastą sumanęs, tuomet Odisėjas daugmintis prabilo:
„Prašom manęs paklausyti, šviesios karalienės jaunikiai!
Aš pasakysiu, ką man širdis krūtinėje liepia.
Tik Eurimachą pirmiau ir šviesų podraug Antinoją
Noriu prašyti, nes jis labai išmintingai kalbėjo.
Dėkite lanką šalin ir dievų valia pasikliaukit,
Pergalę duos rytoj, kuriam panorės, Apolonas.
Šiandien jūs leiskite man — tą gražiai nutekintą lanką
Aš išmėginsiu ir savo rankas, ar tebėr dar galybė
Mano lanksčiuos sąnariuos, kurią turėjau anuomet,
Ar gal ją suvis iščiulpė vargas ir ilgos klajonės".
Taip jis kalbėjo, o tie jo prašymu piktinos baisiai,
Baimės pilni, kad gali įtempt jis kilpinį gražų.
O Antinojas subjuro, vardu pavadino ir tarė:
„Na ir akiplėša man! Visai išgaravo tau protas!
Ar negana, kad mūsų šaunioj draugijoje sėdi
Ir vaišinies, neskriaudžiam tavęs ir leidžiam klausytis
Pokalbių mūsų ir ginčų. Joks svečias nei elgeta driskis
Dar niekados lig šiol mūs žodžių nebuvo girdėjęs.
Galvą apsuko tau vynas saldus, kurs kvailą padaro
Žmogų kiekvieną, kas godžiai griebia ir geria be saiko.
Juk ir kentauras garsus, vynu pasigėręs, pašėlo,
Euritionas, namuos karaliaus šviesaus Peiritojo,
Pas lapitus atkeliavęs. Kai vynas jam protą sumaišė,
Dūkt Peiritojo namuos pradėjęs, baisybių pridarė.

Pyktis lapitų vyrus pagavo, ir tie, jį už kojų
Greitai išvilkę į kiemą, ausis jam nukirto ir nosį
Negailestingu variu. Taip vargšas apsvaigęs kentauras
Parsvirdinėjo namo, už kaltes parsinešdamas bausmę.
Kilo kentaurų dėl to su lapitais karas netrukus.
Taigi per vieną girtuoklį visiems jiems atėjo nelaimė.
Aš pranašauju ir tau siaubingą nedalią, jei kartais
Lanką įtempsi: tuomet nebegausi tu išmaldos niekur
Mūsų mieste, juodajan laivan pasodinę išvešim
Mes pas karalių Echetą, žmonių mirtingų pabaisą.
Nebeišneši tu kailio iš ten. Ramiai tad sėdėki,
Gerk, nedausiojęs stot į varžybas su vyrais jaunesniais".
Jam atsakydama, tarė protinga žmona Penelopė:
„Būtų labai negražu, Antinojau, net neteisinga
Svečio nepaisyt, kai į Telemacho namus jis užeina.
Dingojas tau, kad jei Odisėjo kilpinį stangrų
Svečiui pavyktų įtempti, rankom savom pasikliovus,—
Vesis mane jis į savo namus, kad žmona jo būčiau?
Nei pats svetys svajonės šitos širdy neturėjo,
Nei priderėtų čia jums gadinti sau tulžį ir vaišių
Nuotaiką drumsti visiems. To nėra ir būti negali".
Jai Eurimachas, Polibo sūnus, atsakydamas tarė:
„Dukra Ikarijo seno, protinga žmona Penelope!
Mes negalvojam, kad eisi už jo, to būti negali.
Būgštaujam vien, kad neimtų plepėti vyrai ir motės,
Kad nesakytų koks nors achajas, žodžio nevertas:
„Išpėpos vyrų vardais nūn peršasi vyro beydžio
Žmonai, o lanko, dailaus, tampriastygio, įtempti negali.
Tik štai pavargėlis koks, į namus užėjęs nakvynės,
Įtempė jį lengvai ir pervarė strėlę per kilpas.
Taip juk galėtų sakyt, ir būtų mums gėda didžiausia".
Jam atsakydama, tarė protinga žmona Penelopė:
„Ne, Eurimachai, šlovės nuo žmonių sulaukti negali,
Kas nesidrovi garbingo žmogaus gėrybes eikvoti,
Gėdą pametęs. O šiam negarbe kaip galit laikyti?
Mūsų svetys ne tik aukštaūgis, gražaus sudėjimo,
Bet ir garbingo žmogaus sūnum didžiuojasi gimęs.
Kilpinį dailų dėl to jam duokit, paskui pamatysim.
Aš pasakysiu dar jums, ir tai turėtų įvykti:

Jeigu jis lanką įtemps, jei duos Apolonas jam garbę,
Duosiu chitoną aš jam ir naują, gražų apsiaustą,
Ietį pridėsiu, be to, nuo šunų ir žmonių atsiginti,
Dar kalaviją duosiu dvibriaunį ir, kojas apavus,
Leisiu jam vėlei keliaut, kur jojo širdis pageidauja".
Jai Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Motin mieloji! Niekas achajų neturi į lanką
Teisių daugiau už mane, kai noriu kam duot ar neduoti,—
Niekas nei tų, kurie Itakėj aukštoj viešpatauja,
Nei kas gyvas ir valdo salas prie Elidės daugžirgės.
Niekas manęs neprivers nei užgins, jei aš panorėsiu
Kilpinį svečiui visai dovanoti, lai nešas, kur nori.
Eiki geriau namo ir savo darbais užsiimki,
Verpsčių ir staklių žiūrėk ir liepk, kad mergos padirbtų
Darbus savuosius kaip reikia, o lanką vyrams paliki,
Vyrų tai darbas, o mano pirmiausia, nes aš čia valdovas".
Baisiai nustebus dėl to, ji menėn savojon parėjo.
Žodį protingą sūnaus labai mat ėmė į širdį.
Grįžus į aukštą atgal su savo tarnaitėm, pravirko
Mielojo vyro, šviesaus Odisėjo, iki ant blakstienų
Saldųjį miegą užleido jai šviesiaakė Atėnė.
Kilpinį riestą šviesus kiauliaganis nešti norėjo,
Bet jį užpuolė visi ir menėje ardą pakėlė,
O kažkuris pačių įžūliųjų sušuko jam šitaip:
„Kur tu dabar neši, nususęs kiauliagani, lanką?
Ko čia dausioji? Tave ten prie kiaulių šunys tavieji
Greit jau draskyti galės, toli nuo žmonių nusitempę,
Jei mums pagelbės išvien su kitais dievais Apolonas".
Šitaip jie rėkė. Tad vieton padėjo kiauliaganis lanką,
Apimtas baimės, visi mat triukšmavo ir šaukė svetainėj,
O Telemachas iš priešingos pusės grasindamas tarė:
„Neški, tėveli, greičiau, ne jų, o manęs tu klausyki,
Kad, nors jaunesnis esu, tavęs neišvyčiau į gatvę,
Akmeniu dar pagynėjęs. Jėgom su manim nesilygink.
O! kad aš taip visus, kiek jų čia namuos prisirinkę,
Vienas savom jėgom ir rankų stiprybe pranokčiau!
Tuosyk jų tūlas, gerai palydėtas, kaip skraistė išrūktų
Šiandien iš mūsų namų, nes eibių galybę pridarė".

Taip jis pasakė. O tie gi saldžiai pradėjo kvatoti
Dėl jo narsumo, ir taip pamažu atlyžo jų pyktis
Ant Telemacho. O lanką paėmęs kiauliaganis drąsiai
Perėjo menę dabar ir padavė jį Odisėjui.
Tuosyk pasišaukė jis Euriklėją auklę ir tarė:
„Tau, Euriklėja protinga, įsakė pranešt Telemachas —
Moterų pusės duris tegu laiko mergos užšovę.
Jeigu dejavimą jos ar bildesį kartais išgirstų
Vyrų svetainėj arba kur kieme — tegu nemėgina
Bėgt pažiūrėti, tegu sau tyliai sėdi prie darbo".
Taip jis pasakė, ir jai pro ausis nepraslydo tie žodžiai.
Ji užrakino duris tarnaičių menės gražiosios.
Tuotarp Filoitijas, tyliai išslinkęs iš rūmų į lauką,
Užsklendė tvirtus vartus aukštai apmūryto kiemo.
Virvė stora iš brazdo plaušų ties priebučiu buvo
Sieti laivams, ja užrišo duris ir, grįžęs į vidų,
Vėl atsisėdo į krėslą, kuriam iš pradžių jis sėdėjo.
Akys įsmigo į Odisėją, kurs vartė vis lanką
Ir čiupinėjo ilgai, žiūrinėdamas daugely vietų,
Ar nepagraužė trandis, kai buvo be priežiūros likęs.
Vienas jaunikių tuomet prabilo ir sakė kaimynui:
„Jūs pažiūrėkit: lankų išmanytojas mat atsirado!
Gal panašus į šį jo namuos kur guli padėtas?
Ar gal apžiūri, kaip tokį padirbt. Matai, kaip dar mitrios
Rankos vargų paragavusio driskio, kaip varto jis lanką!"
Kitas iš jų, pačių įžūliųjų, mikčiodamas šaukė:
„Laimę tegu sau visur gyvenime tokią atranda,
Kaip kad jam šiandien pavyks šį kietą lanką įtempti!"
Šitaip jaunikiai kalbėjo. Šviesus Odisėjas daugmintis
Kilpinį tamprų mėgino, gerai jį visur apžiūrėjęs.
Lygiai kaip vyras, išmanąs kankles ir mokąs dainuoti,
Stygą įtempia lengvai, pasukdamas varžtą kiekvieną
(Pririštą už galų avelės žarną suktinę),—
Taip Odisėjas be vargo įtempė lanką didžiulį
Ir dešiniąja dabar templės tvirtumą mėgino.
Ta suskambėjo švariai, it balsas kregždės greitasparnės.
Baimė visus nematyta pagavo, veidai jų nublyško:
Dzeusas galingai sugriaudė danguj, paduodamas ženklą.
Baisiai nudžiugo dėl to daug vargęs šviesus Odisėjas:

Šitokį ženklą parodė jam Krono sūnus gudramintis.
Griebė tuoj greitąją strėlę, kuri gulėjo ant stalo
Šaut paruošta, o strėlinėj pūstoj netoliese smygsojo
Sauja kitų, kurias išmėginti achajai turėjo.
Strėlę su apsodu lanko pastvėrė ir, krasėj sėdėdams,
Įtempė stygą tvirtai su strėlkočio plunksna rantyta,
Tiesiai nutaikė pro kirvių ąsas ir strėlę paleido,
O variaiešmė strėlė pro jas nuo pirmosios praskriejo
Lig paskutinės. Tuomet Telemachui tarė jis garsiai:
„Štai, Telemachai, žiūrėk: namuos atsisėdęs, nedaro
Svečias tau gėdos. Nei taikinio nepražiopsojau, nei lanką
Tempdamas nepavargau. Jėgų man gana ir sveikatos,
Nors ir jaunikiai burnoja: esą aš netinkamas niekam.
Betgi jau metas nūn vakarienę taisyti jaunikiams,
Kol netamsu, tegu ir kitaip juos šiandien palinksmins
Kanklės ir dainos su šokiais, tas pagardas vaišių tikrasis".
Tardamas šiuos žodžius, jis pamerkė. Tuoj kardą pasvėrė
Sau ant peties Telemachas, sūnus Odisėjo mielasis,
Rankoje ietį tvirtai suspaudė ir atsistojo,
Ginklais žibėdamas vario, prie krėslo, kur tėvas sėdėjo.

Dvidešimt antra giesmė

JAUNIKIŲ IŠŽUDYMAS

Skarmalus metė į šalį tuomet Odisėjas daugmintis
Ir atsistojo ant aukšto slenksčio, laikydamas rankoj
Kilpinį su strėline, iš kurios išbėrė ant žemės
Tiesiai po kojų greitąsias strėles, ištaręs jaunikiams:
„Pirmos varžybos, kaip matot, visai neblogai man pavyko.
Taikinį kitą dabar, į kurį dar niekas netaikė,
Aš pasirinksiu, ir duos Apolonas man garbę pataikyt".
Tarė ir į Antinoją atsuko karčiąją strėlę.
Taurę auksinę tasai prie lūpų kėlė tuo tarpu,
Gražią, dvidugnę, ramiai ją rankom abiem nusitvėręs,
Vyno išgerti norėjo. Mintis apie mirtį į galvą
Jam negalėjo ateit. Ir kas iš puotaujančių vyrų
Būtų pamanęs, kad vienas žmogus, nors būdamas tvirtas,
Drįstų svetainėj žudyt ir giltinę juodą pašaukti?
Bet Odisėjas į gerklę pataikęs strėlę suvarė,
Iešmas varinis kiaurai pro švelnų sprandą išlindo,
Ir Antinojas pasviro atgal, taurė iš pašauto
Rankos iškrito, ir tuoj pasipylė pro nosį ir burną
Kraujo gausinga srovė. Šalia stovėjusį stalą
Griūdamas parvertė koja, į aslą valgiai nukrito,
Duona aptiško krauju ir mėsa iškeptoji. Svetainėj
Ardą pakėlė jaunikiai, pamatę griūvantį vyrą,
Šuoliais pašoko visi iš savo krėslų nusigandę,
Žvalgės sumišę aplink po sienas, gražiai pastatytas,
Imti nebuvo iš kur nei skydo, nei ieties galingos.
Ant Odisėjo subjuro ir ėmė rūsčiai vainoti:

„Bloga tau bus, kad šaudai į vyrus, varžybinio šūvio
Tu nebešausi daugiau. Mirtis tau užtikrinta šiandien.
Žaisdamas užmušei vyrą, kuris visų kilmingiausias
Buvo Itakėj, todėl čia pat pesliai tave plėšys".
Šitaip jie šaukė visi, nes dar manė, kad Antinojo
Tas nenorėjęs nušaut, mat jie nesuprato, bepročiai,
Kad virš galvos visiems jau kilpa mirties pakabinta.
Jiems, pažiūrėjęs skersom, Odisėjas daugmintis atsakė:
„Nebetikėjote, šunys, kad aš į tėvynę pareisiu
Gyvas iš Trojos, tad mano gėrybes eikvojate, puntat,
Prievarta verčiat mergas ir tarnaites gulti į lovą
Ir, kol aš gyvas esu, jau piršdamies žmoną viliojat,
Keršto nebijot dievų, plačiųjų padangių valdovų,
Lygiai nepaisot žmonių prakeikimo, kurį nusipelnėt.
Šiandien ties galva visiems jau kilpa mirties pakabinta".
Taip jis kalbėjo. Visi net išblyško, perimti baimės.
Dairės kiekvienas dabar, kaip jam nuo žūties išsisukti.
Tik Eurimachas vienas jam dar atsakydamas tarė:
„Jei iš tikrųjų tu Odisėjas, pargrįžęs Itakėn,
Tai užpelnytai baries taip už visa, ką darė achajai,
Daug šventvagysčių per juosius čia rūmuos, nemaža ir kaime.
Bet Antinojas štai guli, o jis kalčiausias už viską,
Vadas tikrasis. Jis kurstė visus ir viską pramanė,
Jis ne vestuvių vienų pageidavo, ne vieno jis siekė.
Buvo sumanęs daugiau, tik jam Kronionas neleido:
Pats karaliauti norėjo šaly gražiamūrės Itakės,
Tavąjį sūnų užmušęs, jei būtų pavykusios pinklės,
Šiandien jis gavo, ką nusipelnė, o tu pagailėki
Savo žmonių, atsiteisim šventai, surinkę iš miesto,
Mes tau už visa, ką gėrėm namuos ir valgėm lig šiolei[127].
Atpildo mes tau kiekvienas, kiek dvidešimt jaučių kaštuoja,
Vario ir aukso atnešim, kad tavo širdis atsileistų,
Džiaugsmą pajutus. O šiandien kad rūstauji, pykti negalim".
Jam, pažiūrėjęs skersom, Odisėjas daugmintis atsakė:
„Ne, Eurimachai, nors jūs atiduotumėt šiandien geruoju
Visa, ką turi tėvai, ir daugiau, nešykštėtumėt nieko,—
Aš ir tada sulaikyt negalėčiau rankų nežudęs,
Kol atsilygins visi už savo darytas niekšybes.
Galite rinktis dabar: ar stoti vyras prieš vyrą,

Ar apsisukti ir bėgt, gal taip nuo mirties kas ištrūktų.
Bet aš manau, kad niekas išvengt prapulties nebegali".
Taip jis pasakė. Širdis ir pakinkliai vyrams sudrebo.
Tuosyk prabilo vėl Eurimachas ir tarė jaunikiams:
„Ginklo iš rankų tikrai nebemes, negalvokite, vyrai,
Jau kada kilpinį, riestą gražiai, ir strėlinę pagavo,
Strėlę jis leis po strėlės, atsistojęs ant dailiojo slenksčio,
Kol išguldys visus. Tad stokime drąsiai į kovą.
Stverkitės už kalavijų, stalais nuo strėlių mirtinųjų
Denkitės, kol nevėlu, visi jį pulkim iš karto,
Gal pasiseks nuo slenksčio kaip nors ir nuo durų atmušti.
Bėgsim į miestą tuomet ir šauksim visus į pagalbą.
Šauliui šitam netrukus tikrai bus pastaras šūvis".
Šitai pasakęs, tuojau kalaviją sau išsitraukė,
Aštrų, varinį, abipus galąstą, ir, šaukdamas baisiai,
Šoko ant priešo. Šviesus Odisėjas tuo tarpu suspėjo
Strėlę paleisti, ir ta į krūtinę sulindo prie spenio.
Kepenis pervėrė jam greitoji strėlė. Kalavijas
Žemėn iškrito iš rankos, o pats, kiek pasverdėjęs, kniūpsčias
Tiesiai ant stalo nugriuvo, po aslą valgiai išlakstė
Ir jo taurė nubildėjo, kakta atsitrenkė žemėn,
Griebėsi sau už širdies, pastūmė krėslą iš vietos,
Ausdamas kojom iš skausmo. Akis jam užliejo tamsybė.
O Amfinomas pašoko tuomet ir puolė kaip liūtas
Ant Odisėjo šviesaus, kalaviją aštrų suspaudęs,
Ar nepavyks nuo durų atmušt. Tačiau Telemachas
Vyrą suspėjo paklot, vairiaiešmę ietį suvaręs
Nugaron tarp menčių. Pro krūtinę galas išlindo.
Net subildėjo, kai griuvo, kakta atsitrenkęs į aslą.
O Telemachas atšoko, giliasmigę ietį palikęs
Amfinomo pečiuos: bijojo, kad kas iš achajų,
Kolei giliasmigę trauks, jam kardu aštriuoju nesmogtų,
Staigiai prišokęs, arba pasilenkusio juo nenudurtų.
Taigi skubiai atsitraukė, sugrįžo pas mieląjį tėvą
Ir, atsistojęs šalia, sparnuotais žodžiais prabilo:
„Aš tau skydą, tėveli, ir porą iečių atnešiu,
Šalmą varinį, be to, apgaubiantį smilkinius saugiai,
Pats su šarvais atskubėsiu, jaučiaganiui mūsų atnešiu,
O ir Eumajui ginklus: geriau juk būti ginkluotam".

Jam atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Bėk ir atneški greičiau, kol man strėlių dar pakanka.
Gali mane jie nuo durų nustumt, kai vienas stovėsiu“.
Taip jis pasakė. Sūnus paklausė mielojo tėvo
Ir nuskubėjo į aukštą, kur ginklų podėlis buvo.
Ketvertą skydų tenai jis pastvėrė ir ietis aštuonias,
Keturis šalmus taip pat, ašutų kuodais padabintus,
Ir su tuo viskuo atgal pas mieląjį tėvą sugrįžo.
Nieko nelaukęs, jis pats į vario šarvus įlindo,
Jo padėjėjai abu gražiaisiais šarvais apsivilko
Ir atsistojo greta Odisėjo, šviesaus margaminčio.
Kolei dar gintis strėlių šviesus Odisėjas turėjo,
Šaudė savuosiuos namuos, gerai nutaikęs, kaip buvo
Kur patogiau, ir jaunikiai tik virto vienas prie kito.
Kai nebeliko strėlių toliau bežudyti, karalius
Lanką pastatė prie staktos gražiai įtaisytos svetainės,
Priebučio pusėj stačią atšliejęs į mirgančią sieną.
Ketverto sluoksnių skydu tuomet pečius prisidengęs
Ir ant galingos galvos užsivožęs šalmą apvalų,
Papuoštą dar ašutais, kad kuodas viršuj plevėsuotų,
Ietis pastvėrė abi su žibančiais iešmais variniais.
Buvo dar sienoj, stiprioj, akmeninėj, durys į kiemą,
O ligi jų nuo slenksčio gražiai įtaisytos svetainės
Ėjo prieangis siauras, tos durys buvo užvertos.
Saugoti jas Odisėjas kiauliaganį šviesų paprašė,
Stojus prie durų arti: ten vienintelis kelias pasprukti.
O Agelajas prabilo tuomet ir sakė jaunikiams:
„Ar negalėtų pro kiemo duris prasmukti kas, vyrai,
Ir pasakyti žmonėms? Pakiltų triukšmas iš karto.
Šauliui šitam tikrai paskutinis šūvis jau būtų“.
Jam Melantėjas skubrus, piemuo ožkaganis, tarė:
„Ne, Agelajau, Kronido augintas, negalimas daiktas.
Durys iš tikro yra, bet prieangis ankštas lig jųjų,
Vienas smarkesnis žmogus iš ten visus mus atremtų.
Jūs palūkėkit, šarvų nuėjęs atnešiu nuo aukšto,
Būsim šarvuoti. Atrodo, tenai bus viską paslėpę,
O ne kitur, Odisėjas ir jo sūnus šlovingasis“.
Ir Melantėjas bemat pro angą iš menės didžiosios
Užkopė rūmų viršun, kur ginklų podėlis buvo.

Dvylika skydų skubiai jis išrinko ir dvylika iečių,
Dvylika vario šalmų, ašutų kuodais padabintų,
Tuosyk parbėgo atgal ir atidavė greitai jaunikiams.
Net Odisėjui pakirto kelius ir dvasią krūtinėj,
Kai pastebėjo šarvais apsivilkus ir rankose ietim
Vyrus mosuojant: atrodė, kautynės bus ilgos ir sunkios.
Į Telemachą todėl jis kreipėsi žodžiais sparnuotais:
„Arba tarnaičių kuri, Telemachai, iš moterų pusės
Kovą pasunkino mums netikėtai, arba Melantėjas".
Jam Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Klaidą nelemtą aš pats padariau čia, tėve, ir kitas
Niekas nekaltas dėl to: kai ėjau, palikau neužsklendęs
Sandėlio tvirtas duris, akylesnis buvo jų žvalgas.
Mielas Eumajau, tu aukšto duris uždaryki nuėjęs
Ir sužinoki — mergų kuri nors tai visa padarė
Ar Melantėjas, Dolijo sūnus, kaip aš kad galvoju".
Taip jie dabar tarp savęs prie durų tyliai kalbėjo.
O Melantėjas, ožkų piemuo, vėl bėgo į aukštą
Ginklų gražiųjų atnešti. Kiauliaganis, tai pastebėjęs,
Prie Odisėjo arčiau prišoko ir tarė jam šitaip:
„Dzeuso gentaini, Laerto sūnau Odisėjau daugminti!
Tas palaidūnas baisus, kaip mes ir galvojom iš anksto,
Vėlei į sandėlį eina. Tu man pasakyki netrukęs,
Ar jį pačiam užmušt, jei aš pagalėčiau įveikti,
Ar pas tave atvesti, kad atpildą gautų kaip dera,
Kaip nusipelnė piktaisiais darbais, kurių tau pridarė?"
Jam atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Mes, Telemachas ir aš, jaunikius įžūliuosius atremsim
Ir atlaikysim svetainėj, nors pultų visi it padūkę.
Judu užlaužę rankas Melantėjui ir kojas suriškit
Ir, užsitempę ant aukšto, duris apačion užrakinkit,
Virvę suktinę tuomet tvirtai jam už pančių užnerkit
Ir pakabinkit aukštai ant stulpo, prilaikančio gegnę,
Kolei dar gyvas patvers, tegu pasiraito iš skausmo".
Taip jis pasakė, o vyrai paklausė ir darė, kas liepta.
Užkopė greitai viršun, piemuo iš vidaus jų nematė,
Rausės palėpėj ankštoj ir šarvų jaunikiams ieškojo.
Tiedu, prigludę už staktos, abipus sustojo ir laukė.
Kai su šarvų glėbiu Melantėjas jau žengė per slenkstį,

Nešdamas rankoj vienoj kuodu plevėsuojantį šalmą,
Skydą plačiausią kitoj, supelėjusį visą, palaikį —
Būdamas jaunas, kadais jį nešiojo herojus Laertas,
Nūn jis gulėjo kertėj, be pasaito, visas iširęs,—
Tiedu prišokę abu Melantėją įtraukė į vidų
Už pakarpos, didžiai nusigandusį sviedė į aslą
Ir įsipjaunančiais raiščiais rankas jam ir kojas surišo,
Negailestingai užlaužę atgal, kaip buvo įsakęs
Grūdintas aibės vargų Laerto sūnus Odisėjas.
Virvę suktinę už pančių tvirtų jam vyrai užnėrė
Ir pakabino aukštai ant stulpo, prilaikančio gegnę.
Aitriai šaipeisi iš jo ir kalbėjai, doras Eumajau:
„Tu nupelnytai, gudrus Melantėjau, šiąnakt prasnausi,
Lovoj minkštoj išsitiesęs patogiai, kaip sargui ir dera.
Nėr ko bijoti, tavęs neaplenks rytoj patekėjus
Ir iš sraunaus Okeano sugrįžus Aušra auksasostė,
Vėl atvarysi ožkų į namus jaunikiams penėti".
Taip jį paliko kabėt, į kilpas baisias pakabintą.
Patys šarvais apsivilko, duris užrakino šviesiąsias
Ir atsirado prie Odisėjo, šviesaus margaminčio.
Čia atsistoję, drąsiau pasijuto: prie slenksčio jau buvo
Jie keturies, o svetainėj būrys didžiausias jų priešų.
Deivė Atėnė, Kronido duktė, prie jų atskubėjo,
Lygiai iš stoto ir balso skambaus kaip Mentoras tikras.
Deivę pamatęs, nudžiugo labai Odisėjas ir tarė:
„Mentorai, gink nuo mirties, atmindamas savo bičiulį,
Kurs tau tiek gera padarė, abu vienamečiai juk esam".
Taip jis pasakė, nors jautė, jog tai drąsos įkvėpėja.
Puolė jaunikiai visi ir triukšmą pakėlė svetainėj.
Pirmas pradėjo grasint Agelajas, Damastoro vaikas:
„Mentorai, argi tave taip pigiai prikalbės Odisėjas
Stoti į kovą prieš mus ir gelbėti jį iš pavojaus?
Mūsų užmanymas toks, ir mes jį įvykdysim greitai.
Kai nugalėsime juodu abudu, tėvą ir sūnų,
Kojas ištiesi ir tu prie bičiulių, jei tik pasišausi
Tvarką svetainėj daryt: už tai sumokėsi gyvybe.
Jūsų narsumą kaipmat išgaląstas varis nutildys,
Kiek tik gėrybės tu rūmuos savuosiuos turi ir už rūmų —
Su Odisėjo turtu sumaišysim ir niekad neleisim

Sūnui gyventi namuos nei dukteriai tavo nė vienai.
Nė rūpestinga žmona po Itakės miestą nevaikščios".
Taip jis kalbėjo, labiau užduodamas širdį Atėnei,
Deivė, supykus begal, subjuro ant Odisėjo:
„Tu, Odisėjau, seniai praradai narsumą ir drąsą,
Kokią turėjai tuomet, kai koveis Trojoj su priešais
Dėl geratėvės baltrankės Elenos devynetą metų,
Vyrų be skaičiaus paklojai per tas kautynes kruvinąsias,
Tavo gudrumas išgriovė Priamo pilį plačgatvę.
Kaipgi tad šiandien, kai savo namus turtingus pasiekei,
Pradedi krūpčiot dėl savo jėgų nugalėti jaunikiams?
Stoki, mielasis, arčiau prie manęs, žiūrėk, ką darysiu,
Ir pamatysi, kad tau kovoje su įtūžusiais vyrais
Mentoras bus Alkimidas, kuris atsimoka už gera".
Šitaip ji sakė, tačiau neskubėjo pergalę duoti,
Vis dar norėjo mėgint jėgų patvarumą bei narsą
Ir Odisėjo šviesaus, ir jo šlovingojo vaiko.
Lengvasparne grakščiąja kregžde tuoj virtus, pakilo
Ir ant sijos suodinos atsitūpė rūmų pastogėj.
Drąsino vis jaunikius Agelajas, Damastoro vaikas,
Ir Eurinomas, ir Amfimedontas, ir Demoptolemas,
Ir protingasis Polibas, ir Poliktoridas Peisandras.
Tarpu jaunikių jie buvo pirmi ir patys narsieji,
Kiek jų dar liko gyvų ir kovės dėl savo gyvybės.
Lankas paguldė kitus ir strėlės, be perstojo skrieję.
O Agelajas prabilo tuomet ir sakė jaunikiams:
„Greit jau nuleis rankas tas šaulys, nebijokite, vyrai!
Mentoras vengė kovos, tik niekų tuščių prikalbėjo,
Jie pasiliko vieni stovėti prie durų didžiųjų.
Taigi dabar ne iš karto visi mes laidykim ietis,
O tegul meta šeši pirmutiniai, gal kartais Kronidas
Duos Odisėją pašaut ir tuo įsigyti sau šlovę.
Vargo nebus su kitais, tegul tik šitas parkrinta".
Taip jis kalbėjo, ir vyrai kiekvienas paleido po ietį
Atsivėdėję, bet jąsias į šalį pasuko Atėnė.
Taigi viena į staktą gražiai įtaisytos svetainės
Trenkus įsmigo, kita — į duris, tvirtai padarytas,
O variaiešmė uosinė trečia pataikė į sieną.
O kai suzvimbusios ietys pro šalį visos nuskriejo,

Tuosyk daug vargęs šviesus Odisėjas prabilo ir tarė:
„Vyrai! Dabar aš tikrai pasakyčiau: laikas atėjo
Ietis nukreipti į pulką jaunikių, kurie pasiryžę
Mus išžudyti visus, kai šitiek eibių pridarė“.
Taip jis pasakė, ir ietis aštrias iš karto paleido,
Tiesiai nutaikę — ir Demoptolemą pats Odisėjas,
O Euriadą sūnus Telemachas, Elatą — Eumajas
Partiesė žemėn, Peisandrą pašovė jaučiaganis tvirtas.
Krito iš karto visi ir graužė raitydamies aslą.
Į atokiausiąjį kampą tuomet susigrūdo jaunikiai,
Keletas šoko tuojau iš lavonų iečių ištraukti.
Kiek atsigavo ir ietis aštrias vėl paleido jaunikiai
Atsivėdėję, bet jąsias į šalį pasuko Atėnė.
Taigi viena į staktą gražiai įtaisytos svetainės
Trenkus įsmigo, kita — į duris, tvirtai padarytas,
O variaiešmė uosinė trečia pataikė į sieną.
Tik Telemachui truputį kliudė į ranką ties riešu
Amfimedontas, ir odą pavirš nubrozdino varis.
Taipgi Ktesipas Eumajui pro skydo kraštą įbrėžė
Ietimi petį, bet ji neįsmigus nukrito į aslą.
Ir Odisėjo, šviesaus margaminčio, kovotojai narsūs
Ietis aštriąsias vėl į jaunikių pulką paleido.
Euridamantui pakliudė pats piliagriovys Odisėjas,
Amfimedontui — sūnus Telemachas, Polibui — Eumajas.
Narsų Ktesipą tuo tarpu pašovė jaučiaganis doras,
Tiesiai krūtinėn pataikė ir šitaip tarė nudžiugęs:
„Štai, pašaipūne sūnau Politerso, matai, kaip nereikia
Niekad iš aukšto kalbėt, ką sakai, nepasvarsčius. Mes turim
Žodį palikti dievams: jų galybė žmones pranoksta.
Atpildas tau čia už koją, kurią negalvojęs paleidai
Tu Odisėjui šviesiam, kai išmaldos prašė svetainėj“.
Taip riestaragių piemuo kalbėjo. Šviesus Odisėjas
Puolė Damastoro vaiką ir pervėrė ietim galinga.
O Telemachas tada Leokritui, Euenoro sūnui,
Ietį suvarė pilvan, pro nugarą varis išlindo.
Kniūbsčias parpuolė tasai, kakta atsitrenkęs į aslą.
Deivė Atėnė tuomet pakraigėj aukštai pamosavo
Žudančią žmogų egidę, ir širdys apmirė vyrams.
Lakstė svetainėj visi nusigandę it kaimenė karvių,

Kai, pasibaidžius sparvų, zylioti laukais pasileidžia
Karštą vasaros metą, kai ilgos dienos ateina.
Kaip vanagai kumpasnapiai, nagus riestuosius išskėtę,
Puola ūmai paukštelius, nuo kalnų aukštųjų atskridę;
Tie iš greitumo vieni į raizgus sukrinta ant lauko,
Paveja priešas kitus ir pagauna: negali jie, vargšai,
Nei apsigint, nei pasprukti: laimikis pradžiugina žmones,—
Lygiai taip nūn jaunikius svetainėje puolė ir mušė,
Kur tik jie bėgo. Šauksmai ir vaitojimas kilo padangėn,
Knežo suskaldyti kiaušai, ir kraujas tekėjo per aslą.
Prie Odisėjo prišokęs, kelius apkabino Leodas,
Pasigailėti jo prašė ir žodžiais sparnuotais kalbėjo:
„Dėlei šių kelių maldauju, parodyki širdį man, vargšui.
Niekad aš tavo namuos tarnaičių netvirkinau žodžiais,
Tu patikėk, nei darbu piktu ir stengiaus ne sykį
Dar sulaikyti kitus, kai darė, kas nederėjo.
Bet jie neklausė manęs ir rankų valdyt nenorėjo.
Už nedorybes todėl prapulties baisios susilaukė.
Aš, žiniuonis ir aukotojas jų, nepadaręs tau bloga,
Galvą padėsiu. Nėra dėkingumo pasauly už gera“.
Jam, pažiūrėjęs skersom, Odisėjas daugmintis atsakė:
„Jeigu didžiuojies garbe — žiniuonis ir aukotojas buvęs,
Aišku, ne sykį dievus maldavai, aukodamas rūmuos,
Kad malonioji grįžimo diena manęs nepasiektų,
Kad, už tavęs ištekėjus, žmona tau vaikų prigimdytų,—
Tad nuo skausmingos mirties išsisukti tu negalėsi“.
Šitai pasakęs, galinga ranka kalaviją pastvėrė,
Gulintį žemėj, kurį Agelajas mirdams iš rankų
Buvo paleidęs, ir smogė juo tiesiai į vidurį sprando.
„Ai!“ — tesuriko tasai, ir galva nuriedėjo į aslą.
Terpijo vieno sūnus juodos giltinės teišvengė,
Femijas, dainius, kuris taip nenorom turėjo dainuoti,
Tyliai stovėjo dabar, kankles laikydamas rankoj,
Tiesiai prie durų į kiemą ir vis apsispręst negalėjo:
Ar iš svetainės išeit į dailiai aptvertąjį kiemą
Ir atsisėsti prie aukuro Dzeusui[128], kur senas Laertas
Ir Odisėjas seniau tiek aukai sudegino kulšių,
Ar atleidimo prašyti, kelius Odisėjui apglėbus.

Ir išeitis pagaliau šita pasirodė geriausia:
Pult ir Laerto sūnaus Odisėjo kelius apkabinti.
Taigi skardžiąsias kankles tuojau padėjęs ant žemės
Tarpu sidabrais kaustyto krėslo ir vyno kratero,
Prie Odisėjo priėjo, parpuolęs kelius apkabino
Ir, atleidimo prašydamas, žodžiais sparnuotais kalbėjo:
„Dėlei šių kelių maldauju, parodyki širdį man, vargšui.
Pats tu ramybės vėliau neturėsi ir griausiesi nuolat,
Dainių užmušęs, kurs gieda žmonėms ir dievams nemirtingiems.
Pats aš išmokau giedot, man dievas į širdį visokių
Teikės įkvėpti giesmių, mokėsiu tave apdainuoti,
Lygiai kaip dievą, tiktai pagailėk ir galvos man nekirski.
Ir Telemachas, tavasis sūnus, galės pasakyti,
Jog ne iš valios savos, ne atpildą gauti panūdęs,
Eidavau aš čia dažnai puotoj jaunikiams dainuoti.
Buvo jų pulkas, turėjo galybę ir prievarta varė".
Šitą jo kalbą girdėjo galybė šventa Telemachas.
Taigi jis kreipės į tėvą tuojau ir tarė jam šitaip:
„Tėve, palauki, jisai nekaltas, variu jo nekirski.
Gyvą palikim ir šauklį Medontą, jis man gi kaip tėvas
Geras vis buvo namuos, kol metų pilnų neturėjau.
Jeigu Filoitijas jo ar Eumajas nebus dar nužudę
Ar tau pačiam nepakliuvo visai po ietim svetainėj".
Taip jis pasakė. Protingas Medontas jo kalbą girdėjo.
Jis susigūžęs gulėjo po krėslu, į jauteną šviežią
Įsivyniojęs, todėl ir išvengė mirties skausmingosios.
Nūn iš po krėslo išlindo ir, jauteną šlapią numetęs,
Prie Telemacho pripuolė ir, jojo kelius apkabinęs,
Pasigailėti maldavo ir sakė žodžiais sparnuotais:
„Vargšas, sūneli, esu, pagailėki ir tėvą prašyki,
Kad nenukirstų aštriuoju variu, kai siautėja šitaip,
Gieždamas apmaudą prieš jaunikius, kurie jo gėrybes
Kleidė namuos ir tavęs visai nebijojo apakę".
Nusišypsojo ir tarė tuomet Odisėjas daugmintis:
„Nusiraminki, jis tau gyvybę išgelbėjo šiandien,
Idant tu pats pajaustum širdy ir kitam pasakytum,
Jog šimteriopai verčiau daryti gera nei bloga.
Eikit dabar iš svetainės abu, iš kraujo klampynės,
Ir pasėdėkit kieme — ir tu, ir dainius žodingas,

Kol padarysiu čia tvarką namuos aš kaip šeimininkas“.
Taip jis pasakė, o tie abudu išėjo į kiemą
Ir, atsisėdę prie aukuro Dzeusui didžiam ir galingam,
Dairėsi bailiai aplink ir laukė mirties kas minutė.
Pats Odisėjas gerai apžiūrėjo namus, ar jaunikių
Nėr pasislėpęs kas nors, kad giltinę juodą apgautų.
Kraujo klanuos visus ir dulkėse gulinčius rado.
Tysojo žemėj dabar kaip žuvys, kurias daugiaakiais
Tinklais iš marių pilkų žvejai į krantą ištraukia,
Kai pasisekus žūklė: jos guli, vargšės, ir trokšta
Vandenis jūros pasiekt, ant kopų smėlio papiltos;
Gyvastį mielą bemat joms atima saulės kaitrumas,—
Taip ir jaunikiai dabar gulėjo vienas prie kito.
Kreipėsi į Telemachą tuomet Odisėjas daugmintis:
„Eikš, Telemachai, ir auklę tu man, Euriklėją, pakvieski,
Jai pasakyti turiu, koks rūpestis širdį man slegia“.
Taip jis kalbėjo. Sūnus paklausė mielojo tėvo
Ir, paklabenęs duris, Euriklėjai auklei pasakė:
„Kelkis greičiau, senute miela, kuri moterų pusėj
Mūsų namų tarnaites, mergas globoji ir saugai.
Kviečiasi tėvas tave ir nori kažką tau pranešti“.
Taip jis kalbėjo, ir jai pro ausis nepraslydo tie žodžiai.
Greit atidarė duris šeimyninės savo gražiosios
Ir patekom išturseno, o ją Telemachas lydėjo.
Ji Odisėją atrado prie kritusių vyrų lavonų:
Visas aptiškęs kraujais ir apgultas dulkių, kaip liūtas,
Kai jis nuo diendaržio eina, suplėšyto jaučio priputęs;
Jo ir krūtinė visa, ir snukio šonai abudu
Varva aptiškę kraujais, o akys — baisu pažiūrėti,—
Tokios dabar Odisėjo buvo rankos ir kojos.
Kai tuos lavonus ir kraujo klanus Euriklėja pamatė,
Ko nesukliko apstulbus: taip didis jai darbas atrodė.
Tik Odisėjas sulaikė ir džiaugsmo išreikšti neleido,
Kreipėsi greitai į ją ir žodžiais sparnuotais pasakė:
„Džiaugsmą, senele, širdy sulaikyk ir klykt nepradėki.
Džiūgauti prie negyvų žmonių juk nuodėmė būtų.
Nubaudė juos dievų lėmimas už darbus piktuosius,
Nes nemokėjo pagerbti žmonių, gyvenančių žemėj,
Nei aukštakilmio, nei vargšo, kam teko su jais susitikti.

Už nedorybes todėl prapulties jie baisios susilaukė.
Man tu išvardink mergas ir tarnaites rūmų lig vienai,
Teršusias garbę namų, ir tas, kurios liko nekaltos".
Jam atsakydama, tarė auklė miela Euriklėja:
„Visą teisybę dabar aš tau atskleisiu, vaikeli.
Mūsų namuos mergų ir tarnaičių dešimtys penkios.
Jąsias išmokėm visas, kaip darbus dailiai padirbti —
Vilnas gražiai iškedent ir namuos visur patarnauti.
Dvylika buvo tokių, kurios pasileido be gėdos,
Jos nei manęs, nei pačios Penelopės visai nebeklauso.
O Telemachas dabar tesubrendo, ir motina niekad
Nedavė jam anksčiau mergų ir tarnaičių tvarkyti.
Aš pabėgėsiu tuoj pat į gražiąją menę ant aukšto
Tavajai žmonai pranešt, jai dievas nūn atsiuntė miegą".
Jai atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Jos tu nekelki dabar, o geriau tarnaitėms praneški,
Kad susirinktų čia visos, kurios nedorybių pridarė".
Taip jis kalbėjo. Senelė tuojau, iš svetainės išėjus,
Padavė žinią mergoms ir liepė visoms paskubėti.
O Telemachą drauge su jaučiaganiu ir su Eumaju
Pasivadino artyn Odisėjas ir paliepė šitaip:
„Neškite patys lavonus į kiemą ir liepkit tarnaitėms.
Mergos dailiąsias krases su krėslais ir stalą kiekvieną
Lai, atsinešę vandens, narvėtom kempinėm nušveičia.
O kada rūmuos jau bus sutvarkyta visa kaip reikia,
Išsivarysit mergas iš gražiai įtaisytos svetainės
Ir, nusivedę tarp bokšto ir kiemo aptvaro aukšto,
Jas užkaposit aštriais kalavijais, kad gyvasties kvapas
Kūnus paliktų visų, kad užmirštų jos meilės saldybes.
Prisigardžiavo, kai jas paslapčiom glamonėjo begėdžiai".
Taip jis pasakė. Mergos atėjo, pulkan susimetę,
Kūkčiojo visos dabar ir ašaras liejo gailiausias,
Bet nesipriešino nešti sukritusių vyrų lavonus.
Nešė ir guldė pastogėj ties kiemo aptvaru aukštu
Vieną prie kito eilėj, prižiūrėjo pats Odisėjas:
Nedavė joms tinginiaut — dantis sukandusios dirbo.
Mergos dailiąsias krases su krėslais ir stalą kiekvieną
Nušveitė dailiai, vandens atsinešę, kempinėm narvėtom.
O Telemachas drauge su jaučiaganiu ir su Eumaju

Aslą svetainės, gražiai įtaisytos, išgramdė kastuvais.
Nešė tarnaitės purvus ir viską vertė už durų.
O kai jau buvo namuos sutvarkyta visa kaip reikia,
Jie išsivarė mergas iš gražiai įtaisytos svetainės
Ir, nusivedę tarp bokšto ir kiemo aptvaro aukšto,
Užspeitė jas kampe, kad pabėgti lengvai negalėtų.
O Telemachas protingas tuomet prabilo ir tarė:
„Aš nenorėčiau garbingu būdu atimti gyvybę
Skraistėm šitom, kurios ant manęs ir ant motinos mūsų
Pamazgas liejo, o pačios išvien su jaunikiais voliojos".
  Taip jis pasakė ir, čia gulėjusią laivo juodsnapio
Virvę suktinę per siją permetęs bokšto paskliautėj,
Kilpą užnėrė aukštai, kad kojom žemės nesiektų.
Lygiai kaip paukščiai greitsparniai, strazdai ar miško balandžiai,
Į klastinguosius raizgus, paspęstus krūme, įkliuvę,
Kai sau nakvynės ieškojo ir liūdnąją prieglaudą rado,—
Šitaip jos visos eilėj galvom nusvarintom kabėjo,
Kilpa kiekvienai buvo ant kaklo, ir mirė jos žiauriai.
Kojos tiktai sutirtėjo, ir visos tuojau atsileido.
  Atvedė ir Melantėją į priebutį aukštą per kiemą,
Jam nukapojo ausis variu išgaląstu ir nosį,
Numetė rietus išplėšę, kad kruvinus šunys surytų,
Kojas nukirto, rankas ir apmaudą išgiežė šitaip.
Nusimazgoję po to rankas ir kojas, sugrįžo
Pas Odisėją vidun: jų darbas atliktas buvo.
Pats Odisėjas tuomet Euriklėjai mielajai tarė:
„Valančios pikta sieros ir ugnies atneški, močiute,
Aš išrūkysiu namus[129], tu eisi ir mums Penelopę
Čia pavadinsi, tegu su savo tarnaitėm ateina,
Ir pasakysi, kad mergos tuojau susirinktų čia visos".
  Jam Euriklėja tada, mieloji auklė, atsakė:
„Viską, vaikeli, kalbi tu gerai ir protingai, kaip dera,
Bet palūkėki, chitoną aš tau ir apsiaustą atnešiu,
Kad, skarmalais tokiais plačiuosius pečius prisidengęs,
Taip nestovėtum svetainėj: orumas pažeidžiamas tavo".
  Jai atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Niekur tu neik ir ugnį tuojau sukurki svetainėj".
  Taip jis pasakė. Auklė miela Euriklėja paklausė,
Atnešė ugnį ir sierą. Tuomet Odisėjas šviesusis

Menę išrūkė visur ir priebutį aukštą, ir kiemą.
O Euriklėja apėjo namus Odisėjo gražiuosius,
Padavė žinią mergoms ir liepė visoms paskubėti.
Mergos išėjo tuojau, žibintus į rankas įsitvėrę,
Džiugesio pilnos, ratu Odisėją visos apstojo,
Sveikino jį atpažinę, pečius ir galvą bučiavo,
Glostė jam švelniai rankas. Silpnumas apėmė vargšą,
Ėmė jis graudžiai kukčiot, širdim pažinęs kiekvieną.

Dvidešimt trečia giesmė

PENELOPĖ ATPAŽĮSTA ODISĖJĄ

Laiptais senelė turseno, šypsodama meiliai iš džiaugsmo,
Nešė naujieną valdovei, kad mylimas vyras parėjo.
Lankstėsi keliai lengvai ir kojos kilojosi pačios,
Ir, atsistojusi jai prie galvos, prabilo ir tarė:
„O Penelope, dukrele! Tu kelkis greičiau, kad galėtum
Savo akim pamatyt, ko diena iš dienos taip ilgėjais.
Tau Odisėjas parėjo namo, nors vėlai, bet sugrįžo!
Jau ir jaunikių gyvų nebėra, kurie jam kas dieną
Siaubė namus, eikvojo turtus ir skriaudė jo sūnų".
Jai atsakydama, tarė protinga žmona Penelopė:
„Protą, močiute, dievai tau sumaišė, jie gali, kai nori,
Žmogų, protingą labai, kvailiu padaryti bematant,
O skystaprotį tikriausiu išminčium paverčia ne sykį.
Jie tad išvarė iš proto tave, nors buvai išmintinga.
Ko iš manęs juokies, kai širdį man sopa be galo?
Daiktus nebūtus sakai ir saldų miegą nutraukei,
Kurs apmarino mane, suvėręs stipriau man blakstienas.
Taip dar miegojus nesu, kai išplaukė man Odisėjas
Į Ilioną prakeiktą, geriau neminėti jo vardo.
Kopki, močiute, atgal ir eiki į moterų pusę.
Jeigu tarnaičių kuri iš viso pulko, kiek turim,
Būtų atėjus naujienos pranešt ir miegą nutraukus,—
Būčiau parodžius duris, ir būtų kaip skraistė iškūrus
Ji stačiagalviais. Tave išvaduoja nuo šito senatvė".
Jai Euriklėja geroji tuomet atsakydama tarė:
„Juoktis visai nemanau, dukrele, iš tikro parėjo

Tau Odisėjas, namo jis pargrįžo, sakau iš teisybės...
Jis — tas svetys, iš kurio visi taip tyčiojos menėj.
Ir Telemachas žinojo seniai, kad jo tėvas sugrįžęs,
Tik nenorėjo sakyt ir sumanymų tėvo išduoti,
Kol už sauvalią nebus nubausti palaidūnai jaunikiai".
Taip ji pasakė. Valdovė nudžiugusi šoko iš guolio,
Tuoj apkabino senutę ir, ašaroms skruostus suvilgius,
Kreipėsi šitaip į ją ir tarė žodžiais sparnuotais:
„Tikrą teisybę dabar pasakyki, mieloji močiute,
Jei iš tikrųjų namo jis pargrįžo, kaip man tu kalbėjai,
Kaipgi išdrįso ranką pakelti prieš pulką jaunikių,
Būdamas vienas, o jų vis rinkdavos pulkas didžiausias".
Jai Euriklėja geroji tuomet atsakydama tarė:
„Aš nemačiau, nežinau, tik vaitojimą garsų girdėjau
Žūstančių vyrų. Mes visos kampe susigūžę sėdėjom,
Perimtos baimės, o durys buvo tvirtai užrakintos,
Kol Telemachas mane, atėjęs į moterų pusę,
Pašaukė, tėvas jį buvo pasiuntęs ir liepęs pakviesti.
Aš Odisėją radau prie žuvusių vyrų lavonų.
Asloje vienas ant kito gulėjo suvirtę jaunikiai,
Jau negyvi. Tau smagu būtų buvę matyti jį tokį —
Apšlėktą visą krauju ir apneštą dulkių kaip liūtą.
Guli dabar tie eile suguldyti prie aptvaro vartų.
Jau Odisėjas, sieros atsinešęs ir ugnį pakūręs,
Valo visus namus ir siuntė tavęs pavadinti.
Eikim greičiau, kad judu viens kito mielajai širdžiai
Džiaugsmą suteiktumėt vėl po tiekos vargų ir nelaimių.
Tapo tikrove nūnai didysis mūsų troškimas.
Gyvas prie židinio savo sugrįžo ir žmoną bei sūnų
Gyvus atrado abu, jaunikiams, pridariusiems eibių,
Savo namuos užmokėjo visiems, ką buvo užpelnę".
Jai atsakydama, tarė protinga žmona Penelopė:
„Dar tu, močiute, palauk, taip smarkiai dar nesidžiauki.
Tu numanai, kaip didžią linksmybę parneštų jis grįžęs
Mūsų namams, o labiausiai tai man ir mudviejų sūnui,
Betgi žinia, kurią tu sakai, negaliu patikėti.
O pasileidusius vyrus galbūt išžudė koks dievas,
Jų įžūlumo baisaus ir piktųjų darbų nepakentęs.
Jie nemokėjo pagerbti žmonių, gyvenančių žemėj,

Nei aukštakilmio, nei vargšo, kam teko su jais susitikti.
Per nedorybę jie žuvo taip baisiai. Toli nuo Achajos
Liko diena Odisėjo grįžimo, ir pats jis prapuolė".
Jai Euriklėja geroji tuomet atsakydama tarė:
„Mano vaikeli! Koks žodis pro tvorą dantų tau prašoko!
Vyras seniai prie židinio sėdi, o tu vis kartoji,
Kad niekados nepareis. Širdis netikli tau be saiko.
Bet palūkėk, aš tau pasakysiu ženklą tikriausią —
Randą, kurį jam šernas baltąja iltim padarė:
Užčiuopiau jį, bemazgodama kojas, ir jau prasižiojau
Tau pasakyti, bet jis man rankom burną užspaudė,
Žodžio neleisdamas tarti. Visad atsargus jis be galo.
Eiki nelaukus ilgai, atsakysiu galva savąja,
Jeigu aš tau melavau — užmušk be gailesčio vietoj".
Jai atsakydama, tarė protinga žmona Penelopė:
„Tau iš tikrųjų sunku, mieloji močiute, suprasti
Mintį dievų amžinųjų, nors būtum labai išmintinga.
Betgi pas sūnų tuojau mes nueisim, aš nors pamatysiu
Žuvusių vyrų lavonus ir kas padarė jiems galą".
Šitai pasakius, ji kopė iš aukšto, o širdį jai, vargšei,
Mintys kamavo: ar mieląjį vyrą šnekint iš tolo,
Ar gal pribėgus rankas ir galvą tuojau išbučiuoti.
O į svetainę įėjus ir peržengus akmenio slenkstį,
Ji atsisėdo ugnies šviesumoj prie sienos antrosios
Prieš Odisėją, kuris sėdėjo prie antrojo stulpo,
Žvilgsnį nuleidęs žemyn, ir laukė, kada jį prakalbins
Jo prakilnioji žmona, pati jį šiandien pamačius.
Toji sėdėjo ilgai be žodžio, apmirusia širdžia.
Čia jai atrodė, kad daug panašumo jis turi iš veido,
Čia abejonė vėl ėmė — kodėl taip baisiai nuplyšęs.
O Telemachas subjuro, vardu pavadino ir tarė:
„Motin mieloji! Tu lyg be širdies ar pamotė būtum.
Ko gi taip traukies nuo tėvo, ko jam, atsisėdus prie šono,
Žodžio nenori pratart, nešnekini, nieko neklausi?
Motės nerasi kitos, kuri, užgniaužusi širdį,
Šitaip nepultų prie vyro, kai tas, prikentėjęs, privargęs,
Po devyniolikos metų į tėviškės žemę sugrįžta.
Tavo krūtinėj širdis kietesnė už akmenį šaltą".
Jam atsakydama, tarė protinga žmona Penelopė:

„Mano vaikeli! Širdis man tebėr apmirus krūtinėj,
Aš nevalioju žodžio ištarti ir nieko paklausti
Nei į akis jam tiesiai pažvelgt. Bet jei iš tikrųjų
Čia Odisėjas, namo parkeliavęs, galėsime šiandien
Mudu viens kitą patikrint lengvai: mes turime ženklus,
Žinomus mudviem vieniem, kurių neregėjo dar niekas".
Taip ji pasakė. Šypsojos šviesus Odisėjas, daug vargęs,
Ir, atsigręžęs į sūnų, jam tarė žodžiais sparnuotais:
„Leisk, Telemachai, mane išmėginti motinai savo,
Kaip jai patinka geriau, netrukus pati įsitikins.
Aš nešvarus nūnai ir skurliais menkais apsivilkęs,
Taigi ji žiūri iš aukšto ir sako: aš — ne Odisėjas.
Mes pasvarstykim geriau, kaip viską baigti laimingai.
Jeigu, sakysim, mieste kas vieną žmogų nužudo,
Turintį baisiai nedaug šalininkų keršyt už mirtį,
Vis dėlto bėga toksai, gimtinę ir gentį palikęs.
Mes gi miesto galybę, pačius kilminguosius Itakėj
Žmones nužudėm dabar,— tad imki ir pats pagalvoki".
Jam Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Tuo pasirūpink tu pats, mielasis tėve. Juk sako,
Tavo protas — šviesiausias pasauly, žmogus dar nė vienas
Iš mirtingųjų žemės gyventojų tau neprilygo.
Mes pasiryžę nelikt nuo tavęs, ir, galiu pasakyti,
Skųstis narsumo stoka nereikės, kol jėgų nepritrūksim".
Jam atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Aš pasakysiu štai tau, kaip man atrodo geriausia.
Jūs nusiprauskite tuoj ir chitonais naujais apsivilkit,
Liepkite ir mergoms — tegul ir jos pasipuošia.
Dieviškas dainius tuo tarpu, kankles skambiąsias paėmęs,
Lai vadovaus visiems ir šokį linksmą paskambins,
Kad pamanytų, kam teks pro šalį eiti netyčia
Ir kas gyvena šalia, jog švenčiamos kokios vestuvės,
Kad siaubingoji žinia apie jaunikių žuvimą
Tol nepasklistų mieste, kol mes nebūsim nuėję
Kaiman į ūkį tarp medžių tylių, o ten pamatysim,
Kokį mums teiksis duot patarimą Olimpo valdovas".
Taip jis kalbėjo, o tie jį išklausė ir darė, kas liepta.
Praustis nubėgo tuojau ir chitonais naujais apsivilko,
Gražintis puolė tarnaitės, kankles išgaubtąsias paėmęs,

Dieviškas dainius kiekvieno širdy pažadino norą
Pasiklausyti skambiųjų garsų ir pašokti ritmingai.
Gaudė aukštieji namai, galingai subildę nuo kojų
Šokančių vyrų tvirtų, taip pat gražiajuosčių merginų.
Taigi ne vienas, kas ėjo pro šalį, girdėdamas sakė:
„Aišku neklausus, jau vedė kas nors daugjaunikę valdovę.
Tai palaidūnė! Iškęst negalėjo ir saugot nenori
Tikrojo vyro aukštųjų namų, kol jis kada grįžtų“.
Šitaip kalbėjo kai kas, tačiau nežinojo, kaip buvo.
O Eurinomė, namų ūkvedė, tuomet Odisėją
Išprausė, šiuokart namie, ir, visą įtrynus alyvom,
Gražų, drobinį apsiaustą ir švarų chitoną užvilko.
Tuotarp jo galvą grožiu nematytu užliejo Atėnė,
Liko aukštesnis ir dar petingesnis, o garbanos vingrios
Driekės nuo vyro galvos kaip žiedai tamsaus hiacinto.
Lygiai kaip auksakalys sidabrus apliedina auksu,
Kai jį Hefaistas patsai ir Paladė Atėnė išmoko
Amato šio gudraus, ir daro daiktus dailiausius,—
Taip Odisėjo pečius ir galvą grožiu ji užliejo.
Jis iš maudyklės išėjo kaip dievas koks nemirtingas
Ir atsisėdo grįžęs į krėslą, kur buvo sėdėjęs,
Tiesiai prieš žmoną ir ją prakalbino, tardamas šitaip:
„O apduotoji! Tau vienai tarp moterų žemės silpnųjų
Širdį iš kieto akmens padarė Olimpo valdovai.
Motės nerasi kitos, kuri, užgniaužusi širdį,
Šitaip nepultų prie vyro, kai tas, prikentėjęs, privargęs,
Po devyniolikos metų į tėviškės žemę sugrįžta.
Taigi, močiute, tu man pakloki lovą, aš vienas
Eisiu miegot, širdis krūtinėje jai geležinė“.
Jam atsakydama, tarė protinga žmona Penelopė:
„O apduotasis! Aš nesididžiuoju, nėr man ko niekint
Nei kuo stebėtis per daug, atsimenu, kaip tu atrodei,
Kai iš Itakės plaukei, laivan ilgairklin įsėdęs.
Na, bet gerai! Paklok, Euriklėja, jam patalą minkštą
Štai užu miegamo mūsų, kurį jis pats pasistatė.
Gražiąją lovą ten pastatykit ir patalą duokit,
Kailių priklokit su marškom margom ir užklodais vilnų“.
Taip ji kalbėjo, mėgindama vyrą. Šviesus Odisėjas
Tik atsiduso ir į rūpestingą pačią prabilo:

„Baisiai man, žmona, skaudu, kad šitaip gali tu kalbėti,
Kas gi man perstatė lovą kitur? Ir paslaptį žinant,
Būtų be galo sunku, o dievas, kuris panorėjęs
Perkeltų ją lengvai, neatėjo jums į pagalbą.
Iš mirtingųjų žmonių nė vienas, nors vyras stipriausias,
Jos nevalios nė dalba pakelt, nes paslaptį didžią
Slepia ta lova daili, aš pats ją dariau, ne kas kitas.
Medis plačlapės alyvos kieme išaugęs kerojo,
Lieknas ir pilnas žiedų, kaip stulpas šitas storumo.
Apriečiau siena aš jį, statydamas miegamą savo
Iš akmenų sunkių, o viršų uždengiau stogu,
Tvirtas duris įstačiau, sandarias ir gražiai padarytas.
Tuosyk, plikai nugenėjęs šakas plačialapės alyvos
Ir lig šaknų galąstu variu nutašęs kamieną,
Dailiai nulyginau dar pagal įtemptą standžiai virvelę,
Koja išėjo graži, skylučių grąžtu prigręžiojus,—
Taip aš ant jos sau lovą dariau, o darbą pabaigęs,
Išpuošiau ją sidabru, drambliakauliu baltu ir auksu.
Dugnui įvėriau odos diržus, raudonai dažytus.
Išdaviau paslaptį jums, tačiau negaliu pasakyti,
Ar tebestovi dar ji toj vietoj, ar kas sugebėjo
Kelmą alyvos nukirst ir mūsų lovą išnešti".
Taip jis pasakė, širdis ir pakinkliai žmonai sudrebo,
Žinančiai tąsias žymes, kurias Odisėjas minėjo.
Graudžiai pravirkusi, puolė ir rankom apglėbė kaklą
Vyrui mielam, bučiavo jo galvą ir šitaip kalbėjo:
„Tu ant manęs, Odisėjau, nepyk: buvai protingiausias
Vyras iš vyrų visų. Dievai negailėjo mums skausmo:
Jiems mat atrodė — per daug bus laimės, jei mes čia abudu
Džiaugsimės jaunyste ir senatvės slenkstį sulauksim.
Bet tu, mielasis, nepyk ant manęs ir nerūstauk užgautas,
Kad, kai išvydau, tavęs pamyluoti tuoj nepribėgau.
Mano krūtinėj mieloj širdis vis baimę kentėjo,
Kad koks mirtingas žmogus manęs neapgautų atėjęs
Žodžiais meiliais: gudrių suvedžiotojų pilna pasauly.
Argi argietę Eleną, gražveidę Dzeuso gentainę,
Būtų į lovą lengvai atviliojęs gražus svetimšalis,
Jeigu ji būtų žinojus, kad sūnūs karingų achajų
Ją parvaryti turės į mielą tėviškės žemę?

Dievas pakurstęs ją bus tą žingsnį nelemtąjį žengti.
Tolei kaltybės liūdnos ji savo širdim nepajuto,
Kol, prasidėję iš to, mus skaudžios nelaimės užgriuvo.
Nūn tu be galo tiksliai ir aiškiai išvardijęs ženklus
Lovos mūsiškės, kurios nė vienas žmogus neregėjo,—
Mudu tiktai abu ir vienintelė mūsų tarnaitė,
Mūs Aktoridė, kurią man tėvas tekančiai davė,
Idant mūs miegamo aukšto sunkiąsias duris prižiūrėtų,—
Man pagaliau įtikinai širdį, didžiai nepatiklią".
Taip ji kalbėjo. O jį dar didesnis ėmė graudumas,
Taigi raudojo, padorią ir mylinčią žmoną apglėbęs.
Lygiai kaip žemė brangi ir miela atrodo jūreiviams,
Kai Poseidonas jūroj sudaužo jų tvirtąjį laivą,
Vėją galingą pasiuntęs ir bangą, kaip kalną didumo;
Perplaukę armenis pilkus, nedaugis jų bepasiekia
Žemę, nuvargę ir jūros maurais apnešti ligi kaklo;
Lipa į krantą linksmi, kad mirtis nepasiekė jų šiandien,—
Lygiai toks mielas dabar jai žiūrint vyras atrodė.
Vis nevaliojo atimt baltųjų rankų nuo kaklo.
Gal jų atodūsius būtų Aušra rožiapirštė išvydus,
Jei šviesiaakė Atėnė nebūtų sumanius ko kito.
Ji besibaigiančią naktį sulaikė, neleidus, kad kiltų
Iš Okeano Aušra auksasostė, nedavus kinkyti
Jai į ratus greitakojų žirgų — Faetonto ir Lampo,
Vežančių šviesą žmonėms Aušros nertasprandžių ristūnų.
Tuosyk į žmoną šviesus Odisėjas prabilo ir tarė:
„Mano miela! Lig vargų pabaigos dar galas nemažas
Reikia nueit, mums šimtas bėdų priešaky tebešmėkšo,
Didelės visos ir sunkios, tačiau nugalėti jas turim.
Taip man pasakė vėlė Teiresijo, pranašo didžio,
Tądien, kai aš į Hado namus buvau nukeliavęs
Dėl bendražygių ir savo paties sugrįžimo teirautis.
Betgi jau eikim į guolį, mieloji, tegu nors šią naktį
Miegas saldus mums poilsio duos, ramiai atsigulus".
Jam atsakydama, tarė protinga žmona Penelopė:
„Guolis tau bus visuomet paklotas, kada tik norėtų
Tavo širdis, jei leido dievai laimingai pasiekti
Aukštastogius namus ir mieląją tėviškės žemę.
Bet jei prasitarei jau ir dievas tau davė tą mintį,

Tai pasakyki ir bėdą, vis tiek, atrodo, turėsiu
Ją sužinoti, tai ar ne geriau dabar ją išgirdus?"
  Jai atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„O apduotoji! Kodėl užsispyrei ir taip reikalauji
Viską sakyti? Gerai, pasakysiu, neslėpdamas nieko.
Tavo širdis tačiau nesidžiaugs, nelinksma krūtinėj
Man ir pačiam, nes Teiresijas liepė irklą patogų
Imt į rankas ir leistis kelionėn iš miesto į miestą,
Kolei aš žmones užtiksiu, visai nepažįstančius jūros
Ir neragavusius niekad druska užsūdyto valgio.
Raudonasnapių laivų neregėjo jie niekad nei matė
Švelniai nudilinto irklo, kurs laivui sparną atstoja.
Man jis pasakė ir ženklus tikrus, nuo tavęs jų neslėpsiu:
Kai susitiksiu keleivį, kuris ims teirautis nustebęs,
Kam aš vėtyklę nešuos, ant tvirto peties užsidėjęs,—
Liepė tuojau į žemę įsmeigt nudilintą irklą
Ir paaukoti gausias aukas Poseidonui galingam:
Aviną, jautį ir kiaulių baltilčių vaisintoją kuilį.
Tuosyk, pargrįžus namo, sudėti šventas hekatombes
Nemirtingiesiems dievams, plačių padangių valdovams
Lygiai visiems iš eilės. Mirties sulauksiu ne jūroj:
Ji palengva ateis manęs pasiimti vien tuosyk,
Kai nuo senatvės gražios jau būsiu pavargęs, o žmonės
Bus čia laimingi visi. Taip viską jis man pranašavo".
  Jam atsakydama, tarė protinga žmona Penelopė:
„Jeigu taip lėmė dievai, kad senatvė mums būtų šviesesnė,
Reikia tad viltį turėt, kad galą vargų pamatysim".
  Taip jie susėdę abu ilgai tarp savęs šnekučiavo.
O Eurinomė tuo tarpu ir auklė senutė paklojo
Lovą minkštų patalų, abi pasišvietę žibintais.
Lovą kada minkštai tos moterys mielos paklojo,
Gulti nuėjo senelė, į savo kampą sugrįžus,
O Eurinomė, kuri prižiūrėjo miegamo tvarką,
Gult nulydėjo abu, laikydama rankoj žibintą.
Juos miegaman įvedus, išėjo, o tiems gi atėjo
Laimė iš naujo, teisėtai į senąją lovą sugulus.
  O Telemachas tuo tarpu ir piemenys jaučių bei kiaulių,
Kojas atmušę šokiu ir tarnaites nuvarginę baisiai,
Gulti nuėjo visi šešėlių pritemdytuos rūmuos.

O kai pasidžiaugė meile, kurios taip buvo pasilgę,
Ėmė kalbėtis abu, gėrėdamies žodžiais viens kito.
Guodėsi ji, kaip namuos jai teko, moteriai šviesiai,
Nuolat žiūrėt į pulką baisių palaidūnų jaunikių,
Kaip tie piršosi jai ir jaučius pjovė be skaičiaus
Ir aveles pulkais, kaip vyną liejo ąsočiais.
O Odisėjas, Dzeuso gentainis — kiek skausmo ir vargo
Suteikė jis kitiems ir kiek smūgių pats iškentėjo,—
Viską apsakė, o ji gėrėdamos klausė, ir miegas
Jai nesuvėrė blakstienų, kol baigė pasakot vyras.
Pasaką jis pradėjo kikonais, kaip, juos nugalėjęs,
Į lotofagų derlingą žemę po to atkeliavo;
Minė kiklopą tuomet, kaip siaubūnas bausmės susilaukė
Už bičiulius narsius, kuriuos beširdis prarijo;
Kaip pas Ajolą atvyko, kaip priėmė tas jį širdingai
Ir išlydėjo, tačiau į tėviškę mielą nebuvo
Lemta jam grįžti, todėl pakilusi vėtra jį griebė
Ir aimanuojantį vėlei nuplukdė į jūrą žuvingą;
Kaip laistrigonų šaly jis į Telepilą atvyko,
Kaip tie sudaužė laivus ir žuvo draugai gražiaauliai,
Vienas tik Odisėjas laivu juoduoju pabėgo;
Ir apie Kirkės klastas ir kerus gudriuosius apsakė;
Kaip nukeliavo į Hado tamsius ir dvokiančius rūmus
Savo gaubtuoju laivu Teiresijo, pranašo Tebų,
Vėlę teirautis ir klaust; kaip ten bičiulius susitiko,
Motiną matė, kuri jį pagimdė ir mažą augino;
Kaip maloniųjų sirenių dainų jisai pasiklausė,
Kaip nuo klajūnių uolų jis pabėgo, baisiosios Charibdės,
Lygiai ir Skilos, pro jas dar niekas nebuvo prasprukęs;
Ir kaip Helijo jaučius papjovę suvalgė jo vyrai,
Ir kaip perkūnvaldis Dzeusas sudaužė greitąjį laivą,
Trenkęs liepsnotu žaibu: visi bendražygiai lig vieno
Mirtį sau rado, jisai tik vienas nuo kerių ištrūko;
Kaip į Ogigijos salą atvyko pas nimfą Kalipsę,
Kaip ta jį laikė oloj gaubtaskliautėj keletą metų,
Baisiai norėjo, kad būtų jos vyru, vaišino ir sakė
Duosianti nemirtingumą ir jis nesensiąs per amžius,
Betgi ir tuo jo krūtinėj širdies palenkt nevaliojo;
Kaip po didžių vargų į fajakų žemę pateko,

Atvira širdžia tie jį sutiko ir gerbė kaip dievą,
Davė jam laivą ir grįžti padėjo į tėviškės žemę,
Vario ir aukso, ir rūbų gražių prikrovę gausybę.
Vos paskutinį žodį pasakė — miegas saldusis
Sąnarius žmonai atleido ir sielvartus juodus nutildė[130]
O šviesiaakė deivė Atėnė sumanė vėl kita.
Kai ji nusprendė širdy, kad jau Odisėjui pakanka
Tysot pačios patale ir miego dovana džiaugtis,
Iš Okeano gelmių auksasostę Aušrą pakėlė,
Kad mirtingiesiems šviesą atneštų. Tuomet Odisėjas
Kėlės iš lovos minkštos ir šitaip kreipės į žmoną:
„Vargo kartaus, mieloji, lig šiol ragavome sočiai
Vienas ir kitas: tu — čia dėl vargingo mano grįžimo
Ašaras liejai, o man — kaip Dzeusas, nors baisiai norėjau,
Taip ir kiti nemirtingi dievai vis grįžti neleido.
Nūn, kai abu pasilsėjome lovoj išsiilgtojoj,
Tu pagloboki turtus, kiek mūsų namuos jų beliko,
Dalį galvijų, kuriuos įžūlūnai jaunikiai surijo,
Aš atsiimsiu, jėga juos privertęs, o kita geruoju
Duos man achajai, ir mūsų kūtės netrukus bus pilnos.
Šiandien aš noriu nueit į kaimą, paskendusį medžiuos,
Ir aplankyti garbingąjį tėvą, jis baisiai man rūpi.
Tau čia, mieloji, turiu pasakyt, nors pati susigaudai,—
Saulė nespės patekėt — ir apie jaunikius, nužudytus
Mūsų aukštuosiuos namuos, nuskries naujiena per miestą.
Eiki į viršų todėl su savo mergom ir tarnaitėm,
Ten pasėdėk, nesirodyki niekam ir nieko neklauski“.
Šitai pasakė ir, šarvus gražius ant pečių užsivilkęs,
Jis Telemachą pakėlė, ganytojus jaučių ir kiaulių,
Liepė ir jiems taip pat Arėjo ginklus pasiimti.
Tie jo paklausė be žodžio ir vario šarvais apsivilko.
Tuosyk išėjo visi pro duris, Odisėjas juos vedė.
Žemėje rytas gražiai jau išaušo, tad vyrus Atėnė
Uždengė rūko skraiste ir išvedė greitai iš miesto.

Dvidešimt ketvirta giesmė

ANTRĄKART NUMIRĖLIŲ ŠALY. SUSITAIKYMAS

O kilenietis Hermėjas tuomet išprašė iš rūmų[131]
Mirusių vyrų vėles, laikydamas rankoje lazdą,
Gražią, auksinę, kuria, kai nori, užbūręs užmerkia
Žmogui akis, o kitam ir miegančiam keltis paliepia.
Ja tad mosavo dabar, o vėlės švokšdamos lėkė.
Kaip gūdžioje olos tamsumoj šikšnosparniai švokščia,
Ėmę plasnoti sparnais, kai vienas krinta nuo sienos,
Kur jie, sukibę eilėj, greit glaudžiasi vėlei į pulką,—
Lygiai taip švokštė tos vėlės ir skrido, pulkan susimetę,
Paskui Hermėją paslaugų keliu, per tvaiką pelėsių.
Perskrido per Okeano bangas, per uolą Leukadžių,
Helijo vartai paliko šaly ir sapnų karalystė.
Kelią pabaigę bemat, į plėnūnių lanką atskrido,
Ten, kur vėlės gyvena, pabaigusių vargą šešėliai.
Jos čia Pelėjo sūnaus Achilo vėlę atrado,
Buvo Patroklas su juo, be to, Antilochas beydis,
Taipgi Ajantas, kuris tarp danajų stotu ir iš veido
Buvo gražiausias, tiktai Pelejoną beydį išskyrus.
Tie visi trys prie Achilo stovėjo, ir štai prie jų pulko
Tyliai prislinko vėlė Agamemnono didžio Atrido,
Baisiai nuliūdus, o ją atlydėjo visi, kas Aigisto
Rūmuose žuvo su juo ir baisią prapultį rado.
Kreipės į jį Pelejono vėlė ir tarė pirmoji:
„Mes čia galvojom, Atridai,— tu vienas iš didvyrių tarpo
Dzeuso, perkūnų valdovo, malonėje būsi per amžius:
Begalę vyrų narsių tu valioj savo turėjai

Trojos šaly, kai vargą visi mes vargom, achajai.
Bet ir tave turėjo patikt, nelaukusi laiko,
Moira piktoji, kurios neišvengia, kas užgimė, niekas.
O! kad tu būtum šlovingai, kaip vadas vyriausias, anuomet
Trojos šaly sau mirtį ir prapultį juodą atradęs!
Būtų achajai tuomet tau pilkapį aukštą supylę,
Sūnui savajam tu būtum nemirštančią garbę palikęs.
Betgi tau būta dalios — mirtim negarbinga numirti".
Jam atsakydama, tarė vėlė Agamemnono didžio:
„Koks tu laimingas, Pelėjo sūnau, šviesusis Achilai,
Trojoje žuvęs toli nuo Argo! Ir Trojos herojai
Krito aplinkui tave, ir achajų sūnūs narsiausi,
Grumdamies dėlei tavęs. O tu kaip milžinas didis
Dulkių verpetuos gulėjai, žirgais važinėti pamiršęs.
Ištisą dieną kovojom tuomet, ir galo nebūtų
Buvę tai kovai, jei Dzeusas nebūtų jos audra nutraukęs.
Savo laivynan tave nulydėjom iš kruvino lauko
Ir ant lentos pašarvojom, nuplovę gražųjį kūną
Vandeniu tyru, įtrynę alyvom. Aplinkui sustoję,
Ašarom plūdo graudžiom danajai ir kirpo sau plaukus.
Motina tavo atėjo iš jūros su marių dievaitėm[132],
Liūdnąją žinią išgirdus, jų klyksmas aidėjo per jūrą,
Verdamas širdį, jog achajus net šiurpas nupurtė.
Būtų gal šokę ir bėgę visi prie laivų pūstašonių,
Jeigu ne vienas žmogus, gyvenime daugel regėjęs —
Nestoras senas, kurio patarimai buvo geriausi.
Taigi jisai, norėdamas gero, prabilo ir tarė:
„Kur jūs, argiečiai, dabar? Achajų sūnūs, nebėkit!
Motina jo su marių deivėm ateina iš jūros
Mirusio savo sūnaus pažiūrėti ir apraudoti".
Taip jis pasakė, ir tuoj susilaikė narsūs achajai.
Dukterys senio jūrinio, aplinkui tave susirinkę,
Ašarom springo, kol rengė tave drabužiu nemirtingu.
Mūzos gražiais balsais, pakaitom ir visos devynios,
Raudą giedojo, nebuvo argiečio, kurs būtų valiojęs
Ašaras kiek sulaikyt: graudino giesmė balsingoji.
Ir septyniolika tuosyk parų mes naktį ir dieną
Verkėm raudojom tavęs, dievai ir žmonės mirtingi.
O aštuonioliktai auštant, atidavėm ugniai, prie laužo

Daug nupenėtų avių ir jaučių lenktragių papjovę.
Aprengtas rūbais dievų, riebumuos gulėjai ant laužo
Ir meduje saldžiam, o pulkas achajų herojų,
Karo šarvais pasipuošę, traukė pro degantį laužą,
Vyrai pėsti ir važiuoti, jog žemė dundėjo po kojom.
O kai Hefaisto ugnis tave jau baigė suryti,
Rytą vynu žarijas užliejom ir kaulus baltuosius
Tuosyk surinkę taukais apvyniojom, o motina davė
Amforą gražią, auksinę, kurią Dionisas kadaise
Buvo jai dovanojęs, garsaus Hefaisto darytą.
Kaulai tavieji balti joj guli, šviesusis Achilai,
Draug su Patroklo Menoitiado, kurs atgulė pirmas.
O netoliese ir Antiocho, kurį tu labiausiai
Iš bendražygių mylėjai, tuojau po Patroklo beydžio.
Tuosyk jums pilkapį aukštą, neturintį lygaus pasauly,
Ietim garsių argiečių pulkai šventieji supylė
Ant iškilios kalvos plataus Helesponto pakrantėj,
Idant iš marių toli pasiektų akys jūreivių —
Tų, kurie šiandien gyvena, ir tų, kurie bus dar po mūsų.
Motina tavo gražių dovanų dievus išmaldavo
Ir, atgabenus į aikštę, achajų žymūnams pastatė.
Daugelį sykių tu pats juk buvai, kai laidojom kokį
Kitą herojų, ir pats tu regėjai, kaip juosiasi vyrai
Ir į varžybas kaip stoja šarvuoti prie didvyrio kapo.
Būtų labiau sudrebėjus širdis, jei būtum pamatęs,
Kiek ir kokių dovanų tavo garbei sudėjo dievaitė
Sidabrakojė Tetidė: dievams tu mielas be galo.
Tau ir numirus šlovė nežuvo, ir vardas tavasis
Amžiais bus gyvas žmonių atminty, šviesusis Achilai.
Laimės ar daug man iš to, kad karo galo sulaukiau?
Grįžus namo, Kronidas man skyrė prapultį baisią —
Kristi nuo rankos Aigisto ir savo žmonos nelabosios“.
 Taip jie dabar tarp savęs abu kalbėjo ir guodės.
Tuosyk atėjo prie jų vadovas Argžudis greitas
Su vėlėmis visų, kuriuos Odisėjas nužudė.
Baisiai nustebę, abu priėjo artyn pažiūrėti,
Ir Agamemnono didžio vėlė, vos metusi akį,
Amfimedontą, šviesaus Melanėjo sūnų, pažino.
Buvo mat jo bičiulis, gyvenęs iš seno Itakėj.

Kreipės į jį Atrido vėlė ir tarė jam šitaip:
„Amfimedontai! Dėl ko į šešėlių šalį atėjot
Vyrai kaip vienas visi parinkti? Net jeigu norėtų,
Šitokių vyrų puikių tau niekas mieste nepririnktų.
Ar Poseidonas, žemės plakėjas, jūs laivą sudaužė,
Audrą galingą su vėjais pakėlęs, ir jūroj prigirdė,
Ar gal jau žmonės pikti visus sausumoj nudaigojo,
Kai jūs užpuolėt jų karves ar kaimenę gražią avelių,
Ar kada miestą išgriovėt ir žmonas grobėt vergijon?
Viską man drąsiai sakyk, nes aš tau draugas iš seno.
Ar užmiršai, kaip į jūsų namus buvau aš atvykęs
Ir Odisėjui kalbėjau, kad jis su šviesiu Menelaju
Prieš Ilioną trauktų achajų laivais tvirtasuoliais?
Mėnesį visą tuomet plačiu vandenynu mes plaukėm
Ir Odisėją, pilių grioviką, vargu tepriprašėm“.
   Amfimedonto vėlė, į tai atsakydama, tarė:
„O galingasis Atrėjo sūnau, Agamemnonai didis!
Visa, ką tu sakai, aš atsimenu, Dzeuso gentaini,
Ir pasakysiu tau tikrą teisybę, neslėpdamas nieko,
Kaip atsitiko, kad mes negarbingos mirties susilaukėm.
Piršomės mat Odisėjo, ilgai nepareinančio, žmonai.
Ji tų vestuvių liūdnų nei mums atsakė, nei kėlė,
Tik vis galvojo, kaip mirtį prišaukt ir prapultį juodą.
Tad, be gudrybių kitų, ir šitokią klastą sumanė:
Menėj pastatė stakles ir ėmė austi įrietus
Didelį ploną audimą, o mums kartojo kas dieną:
„Vyrai mieli, jaunikiai, kurie, Odisėjui pražuvus,
Siūlot man ranką, turėkit kantrybę, palaukit, kol baigsiu
Austi audimą (kad man nenueitų metmenys niekais) —
Įkapes tėvui Laertui, idant kai moira piktoji
Jo išsivesti ateis mirties, visa migdančios, dieną,
Man neprikištų piktai kokia nors achajė prieš žmones:
Šitiek turto sukrovė, o guli nūn be drobulės“.
Taip ji kalbėjo, ir tuo patikėjo vyriškos širdys.
Taigi ji, būdavo, sėdi perdien ir audžia audimą,
O kai sulaukia nakties — užsidegusi šviesą, išardo.
Trejetą metų ji slapstės ir taip achajus suvedžiojo.
O ketvirti kai metai atėjo, kai senosios Horos
Grįžo ir aibė dienų prariedėjo, mėnesiams dylant,

Išdavė ją viena moteriškė, žinojusi viską,
Mes ir nutvėrėm tuomet beardančią gražų audimą.
Tuosyk ji pabaigė austi, nors noro visai neturėjo.
O kai tą didį audimą išaudė ir švarų, išplautą
Atnešė mums ir parodė kaip saulę ar mėnesį šviesų,—
Parvedė demonas koks nelabasis tuomet Odisėją
Sodžiun į tuos namus, kur kiauliaganis senas gyveno.
Ten Odisėjo sūnus mylimasis užėjo tuo tarpu,
Gaubtašoniu laivu sugrįžęs iš Pilo smėlėto.
Juodu abu sugalvojo piktai jaunikius nužudyti
Ir į garsingąjį miestą parėjo, pirmiau Telemachas,
Tarsi koks kelio vadovas, o kiek vėliau Odisėjas.
Vedė kiauliaganis jį, skudurais apsikarsčiusį visą,
Ėjo kaip elgeta skurdžius ar metų slegiamas senis,
Sunkiai ramsčiavos lazda, senais skarmalais apsivilkęs.
Niekas iš mūsų pažint nepažino, kas tas per keleivis,
Čia atsiradęs ūmai, net vyrai amžiaus vyresnio.
Ėmėm jį žodžiais visaip užgauliot ir smogėm ne vienas.
Ir Odisėjas, nors savo namuos garbinguos sėdėjo,
Kantriai kentėjo smūgius nepelnytus ir mūsų patyčias.
Bet kai padrąsino jį Kronido egidvaldžio ženklas,
Su Telemacho pagalba ginklus dailiuosius paėmęs
Ir juos į sandėlį aukštą išnešęs, duris užrakino.
Tuosyk nuėjo pas žmoną ir ją, gudramintis, primokė
Lanką jaunikiams paduot su kirviais pilkais geležiniais
Mūsų, nelaimės draugų, varžyboms ir žudymo pradžiai.
Niekas iš mūsų tačiau nevaliojo lanko galingo
Stygą įtempti, jėgų visiems mums buvo per maža.
O kada lanką paimt į rankas Odisėjas panoro —
Baisiai nustebom visi ir tuoj kaip vienas sušukom:
Lanko nereikia jam duot, tegul sau kalba, ką nori.
Tik Telemachas vienas įsakė drąsiai jam duoti.
Paėmė lanką tuomet daug vargęs šviesus Odisėjas,
Įtempė jį lengvai ir, strėlę pro kilpas pravaręs,
Šoko ant slenksčio tuojau, strėles pasiberdamas žemėn.
Peržvelgė vyrus piktai ir šovė į Antinoją.
Strėlės skausmingos tuomet, nutaikytos tiesiai į širdį,
Mus apipuolė iškart, ir kritom vienas prie kito.
Buvo matyti, kad dievas kažkoks palaiko jų pusę.

Siautėjo menėj abu, niršdami begalingai, ir žudė
Ieškančius durų pasprukt — vaitojimas kilo ir triukšmas,
Skaldomi kiaušai suknežo, ir kraujas tekėjo per aslą.
Šitaip, Atride, mes, vargšai, galvas paguldėm, ir šiandien
Dar Odisėjo namuos tebeguli kūnai be kapo.
Niekas iš mūsų namiškių nei iš artimųjų nežino.
Jie pajuodavusį kraują nuo mūsų žaizdų numazgotų
Ir pašarvoję apverktų, kaip mirusius dera pagerbti".
Jam atsakydama, tarė vėlė Agamemnono didžio:
„Koks tu laimingas, Laerto sūnau, Odisėjau daugminti,
Moterį, dorą didžiai ir skaisčią, sau žmona paėmęs!
Aukso turbūt širdis šitos Penelopės beydės,
Seno Ikarijo dukros, kuri lig šiol nepamiršo
Tikrojo vyro, šlovė nemirtinga jos ištikimybės
Amžiais skambės, ir žemės gyventojams giesme gražiausia
Nemirtingieji išgarsins protingą didžiai Penelopę.
Ne Tindarėjo duktė tai, sumaniusi darbą nedorą —
Tikrąjį vyrą užmušt. Per amžius ją paniekos giesme
Žmonės mirtingi minės: ji baisią gėdą padarė
Moterims lygiai visoms, nors jų ne viena geraširdė".
Taip jie dabar abu tarp savęs kalbėjo ir guodės
Hado baisiuos namuos, kur žemės armenys gilūs.
Vyrai iš miesto patraukė ir greitai priėjo pakalnėj
Didelę, gražią Laerto sodybą, gerai sutvarkytą.
Ją įsigijo kadaise Laertas, nemaža privargęs.
Ten pasistatė namus ir ūkio trobas visokias.
Dieną ten dirbo darbus duotuosius, triūsėjo ir valgė,
Naktį šeimyna visa — vergai ir namiegai nakvojo.
Reikalus tvarkė sena sikelietė, kuri rūpestingai
Seną Laertą globojo kaime atokiai nuo miesto.
Čia Telemachui ir ūkio vergams Odisėjas pasakė:
„Eikit dabar visi į namus, gražiai įtaisytus,
Ir pagaminkit pietus, paskerdę kiaulį geriausią.
Pats aš tuo tarpu nueisiu ir pasikalbėsiu su tėvu,
Ar jis pažins dar mane, kai jo akyse atsistosiu,
Ar nepažins, juk aš ne namie praleidau tiek laiko".
Šitai pasakęs, Arėjo šarvus jis padavė vyrams.
Tie visi trys suėjo vidun. Šviesus Odisėjas
Tėvo nuėjo ieškot į vaisiais apkerusį sodą.

Betgi Dolijo nerado, išvaikščiojęs sodą plačiausią,
Nei jo sūnų, nei vaikių nė vieno — jie buvo išėję
Parsigabenti erškėčių ir sodo aptvaro aukšto
Jais apsodinti, o senis jiems buvo kelio vadovas.
Vieną Laertą atrado sode, gražiai sutvarkytam.
Žemę jis varpė aplinkui medelį, jo storas chitonas
Buvo suplyšęs, seniai nevelėtas, kojos lig kelių
Odos aulais storai apvyniotos, kad neįsidurtų,
Pirštinės dengė rankas nuo dygumų, o galvą — kepurė,
Iš ožkenos pasiūta, apibrizgus; sulinkęs nuo vargo.
Šitokį tėvą pamatė daug vargęs šviesus Odisėjas,
Slegiamą sunkiai senatvės ir sielvarto didžio prispaustą.
Vyras sustojo po kriauše, ir ašarom akys pasruvo.
Svarstė dabar širdy ir protu galvojo sau vienas,
Ar čia jam tėvą pastverti glėbin, išbučiuoti ir viską
Tuoj pasakyt, kad jis parkeliavo į tėviškės žemę,
Ar išmėginti pirmiau ir smulkiai visko išklausti.
Ir išeitis pagaliau šita pasirodė geriausia —
Žodžiais senelį paerzint ir, ką jis kalbės, paklausyti.
Šitaip nusprendęs, priėjo artyn šviesus Odisėjas.
Ties medeliu žemes pasilenkęs senukas pureno.
Taigi priėjęs šaunusis sūnus sustojo ir tarė:
„Kaip prižiūrėti sodus, tau išmanymo, seni, pakanka.
Rūpestingumas matyti visur: nerasi medelio —
Nei sodinuko, nei figos, nei vynuogės čia, nei alyvos,
Netgi daržovės jokios, kur priežiūros būtų per maža.
Viena aš tau pasakysiu, o tu nesirūstink išgirdęs:
Pats tik savęs nežiūri tu nė kiek: senatvė jau baigia
Žemėn parlenkt, tu raukšlėtas labai, drabužiai nuplyšę.
Ne už tingumą tave šeimininkas taip baisiai apleido.
Vergu tavęs negalėsi laikyt, matydamas tavo
Išvaizdą gražią ir ūgį: kaip kokis karalius atrodai.
Šitokiam tiktų, švariai išsiprausus ir sočiai pavalgius,
Guoly vartytis minkštai: tai karšinčių teisė švenčiausia.
Bet pasakyki tu man ir aiškiai viską išdėstyk,
Kas šeimininkas čia tau, kieno tas sodas didžiulis?
Visa tu man apsakyki teisingai, aš noriu žinoti,
Ar iš tiesų patekau aš Itakėn, kaip sakė man vienas
Vyras kažkokis, kurį sutikau čia eidamas šiandien.

Bet jis nebuvo meilus, daugiau nesileido į kalbą
Ir nenorėjo man atsakyt apie mano bičiulį,
Kai aš jį klausti ėmiau, ar tas dar gyvas ir sveikas,
Ar jau, pabaigęs vargus, į Hado namus iškeliavo.
Prisipažinsiu aš tau, o tu paklausyk ir žinoki.
Tėviškėj mano mieloj svečiavosi kartą toks vyras,
Mūsų pastogėn užėjęs. Iš daugio svečių tolimųjų
Šitokio mielo žmogaus aš savo namuos neturėjau.
Iš aukštauolės Itakės šviesios jis gyrėsi kilęs,
Seną Laertą, Arkeisijo sūnų, tėvu vadino.
Taigi į savo namus aš jį parsivedžiau tuosyk
Ir vaišinau gražiai, nes visko gausiai turėjom,
Ir dovanų nešykštėjau puikių, kaip dera bičiuliui.
Aukso, dailiausiai apdirbto, daviau talentus bent septynis,
Gryno sidabro kraterą, gėlėm išmargintą visą,
Dvylika skraisčių plačių vienatekių ir tiek pat kilimų,
Antklodžių tiek pat dailių ir tiek pat naujausių chitonų.
Ir moteriškių, be to, nagingai padirbančių darbus,
Keturias jam pasirinkti daviau, kur buvo gražiausios".
Ašarą karčią nubraukęs, jam tėvas atsakė ir tarė:
„Tu atėjai, svety, į žemę, kurios klausinėji,
Tik pasileidę labai ir įžūlūs žmonės ją valdo.
Dovanos tavo nuėjo perniek, nors tūkstančių vertos.
Jeigu tu būtum jį gyvą Itakės žemėj atradęs,
Būtų jis tau dovanom atsiteisęs, gražiai pavaišinęs
Ir išlydėjęs namo, kaip žmonių papročiai reikalauja.
Bet pasakyki tu man ir aiškiai viską išdėstyk:
Kiek jau bus metų nuo to, kaip jį vaišinai tu priėmęs?
Tau jis tiktai svetys, o man gi — sūnus nelaimingas
Buvo kadais, o šiandien toli nuo savų ir gimtinės
Jūroje gal kur žuvų jau suėstas ar žemėj derlingoj
Paukščių arba žvėrių sudraskytas. Nei motina vargšo
Jo neraudojo, negarbstė, nei tėvas, kurie jį pagimdėm,
Nei daugiakraitė žmona, protinga didžiai Penelopė,
Neverkė jo pašarvoto, kaip vyrui mielam priderėjo,
Jam neužmerkė akių, kaip mirusį dera pagerbti.
Visa tu man pasakyki teisingai, aš noriu žinoti,
Kokio tu krašto žmogus, kas tavo tėvai ir gimtinė?
Kur jūs pastatėte greitąjį laivą, kuriuo tu iš tolo

Atplaukei su bendražygiais šviesiais, ar gal svetimuoju,
Kaip prašalaitis, vykai? Kur nuplaukė jis išsodinęs?“
Jam atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Tuoj pasakysiu aš tau ir viską išdėstysiu aiškiai.
Iš Alibanto esu, ten mūsų namai aukštastogiai;
Polipemono sūnus, Afeidantas karalius — man tėvas,
O aš patsai Eperitas vardu. Nuo Sikanijos pusės
Dievas atvarė mane prieš mano valią ir norą,
Laivą laukuos palikau, jis stovi atokiai nuo miesto.
O nuo to laiko, kai Odisėjas iš mūs iškeliavo,
Mano gimtinę palikęs, penktieji metai jau baigias.
Vargšas bičiulis, nors paukščiai rodė išeinančiam laimę —
Skrido mums iš dešinės, dėl to su džiaugsmu išlydėjau.
Džiaugės išvykdamas pats, nes tvirtą viltį turėjom
Vienas kitą lankyt ir brangiom dovanom pasikeisti“.
Skausmo šešėlis tuojau per senelio veidą nuskriejo.
Stvėrė rieškučiom pilnom jis pajuodusių dulkių nuo žemės,
Bėrė jas sau ant žilosios galvos ir dūsavo sunkiai.
Apėmė širdį sūnaus graudulys ir, verždamas skaudžiai,
Nosį pradėjo kutent, į mylimą tėvą bežiūrint.
Griebė prišokęs į glėbį, stipriai pabučiavo ir tarė:
„Tėve mielasis! Aš tas ir esu, kurio tu teiraujies.
Po devyniolikos metų grįžau į tėviškės žemę.
Liaukis graudingai raudot ir ašaras lieti be saiko.
Tau pasakysiu trumpai, mes turim baisiai skubėti:
Savo namuos jaunikius išžudžiau visus ligi vieno,
Atpildą gavo dabar už skriaudas ir darbus piktuosius“.
Jam atsakydamas, senas Laertas prabilo ir tarė:
„Jei iš tiesų tu mano sūnus Odisėjas sugrįžęs,
Ženklą man kokį pateik, kuriuo aš galėčiau tikėti“.
Jam atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Savo akim pažiūrėk į randą, kurį man padarė
Šernas su iltim baltąja kadais, kai buvau nukeliavęs
Aš į Parnasą, mane jūs abu su motina siuntėt
Pas Autoliką, senelį, gražių dovanų pasiimti,
Man pažadėtų tuomet, kai mūsų namuos jis viešėjo.
Jeigu tu nori, žaliajam sode medžius pasakysiu,
Tavo man duotus kadai. Dar būdamas mažas berniukas,
Jų paprašiau, palakstęs sode. Prie jų tad priėjom

Tuosyk abu, tu vardus pasakei ir rodei kiekvieną.
Trylika kriaušių man skyrei ir dešimt gražių obelaičių,
Keturias dešimtis figų, o vynmedžio man pažadėjai
Duot penkiasdešimt kelmų, apkimbančių vaisiais kas metai
(Tebežaliuoja antai, mirguliuodami kekėm iš tolo),
Kai tiktai Horos Kronido jiems duoda orą malonų".
Taip jis pasakė, Laertui sudrebo širdis ir pakinkliai,
Žinančiam tąsias žymes, kurias Odisėjas išdėstė.
Mylimą sūnų čiupo į glėbį ir krito apalpęs.
Jį apkabinęs sulaikė daug vargęs šviesus Odisėjas.
Kai atsigavo širdis ir sąmonė grįžo seneliui,
Kreipėsi vėlei į sūnų ir šitokiais žodžiais jam tarė:
„Dzeuse mūs tėve! Dievai! Jūs tebesat aukštajam Olimpe,
Jei palaidūnai jaunikiai už darbus piktus užmokėjo.
Baimė tačiau man skverbias širdin — itakiečiai įtūžę
Gali mus pulti, atbėgę čionai, ir dar kefalėnus
Šauktis pagalbon, skubiai padavę žinią jų miestams".
Jam atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Nusiramink ir rūpesčiu tuo sau širdies nekamuoki.
Eikime į namus, kurie štai stovi už sodo,
Aš Telemachą ir jaučių bei kiaulių ganytojus vyrus
Pasiunčiau ten, kad paruoštų pietus mums nieko nelaukę".
Šitaip kalbėdami, ėjo abudu į gražųjį rūmą.
O kai įėjo vidun į namus, įtaisytus patogiai,
Jie Telemachą ir jaučių bei kiaulių ganytojus vyrus
Rado bepjaustančius mėsą ir miešiančius tamsųjį vyną.
Garbųjį seną Laertą tuojau sikelietė tarnaitė
Visą išmaudė švariai ir, kūną įtrynus alyvom,
Davė jam gražų drobės apsiaustą. Tuo tarpu Atėnė
Greit atsirado ir kūną sustiprino vyrų valdovui,
Davus atrodyti jam ir aukštesniam, ir daug petingesniam.
Kai iš maudyklės išėjo, sūnus mielasis nustebo,
Savąjį tėvą pamatęs kaip vieną dievų nemirtingų,
Kreipės iš karto į jį ir tarė žodžiais sparnuotais:
„Aišku kaip dieną dabar, kad dievas koks amžinasis
Davė atrodyti tau aukštesniam ir žymiai gražesniam".
Tuokart Laertas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Tėve mūs Dzeuse Kronide, Atėne, šviesus Apolonai!
Jeigu aš toks, kaip buvau, kai į Neriko aukštąją pilį,

Tikrą žemyno tvirtovę, įsiveržiau su kefalėnais,—
Tokis kad vakar būčiau galėjęs stovėt tau prie šono
Mūsų aukštuosiuos namuos, pečius šarvais prisidengęs,
Ir su jaunikiais kovoti! Aš vienas jų pulką nemažą
Būčiau paklojęs tikrai ir tau pradžiuginęs širdį".
Taip jie dabar tarp savęs abu kalbėjo ir guodės.
Piemenys pabaigė darbus ir paruošė vaišes gardžiausias.
Tuosyk susėdo visi už skobnių į krases ir į krėslus,
Rankos jiems pačios jau tiesės į valgį padėtą. Tuo tarpu
Senis Dolijas ir sūnūs visi parėjo iš lauko,
Prisikamavę nuo darbo: juos pakvietė greitai nuėjus
Motina jų, sena sikelietė, kuri juos augino
Ir prižiūrėjo tėvą Doliją, senatvės palaužtą.
Jie Odisėją pamatė ir, menėn vos koją įkėlę,
Jį atpažino ir baisiai nustebo. Tuomet Odisėjas
Pirmas prabilo į juos ir drąsino žodžiais širdingais:
„Sėskis prie stalo, seneli, ir nuostabą visą užmirški,
Mes jau svetainėj seniai ir valgyti baisiai išalkom,
Laukėm, kol grįšite jūs, ir šviesiąsias akis pražiūrėjom".
Taip jis pasakė. Išskėtęs rankas, Dolijas pripuolė
Ir pabučiavo ranką valdovui, už riešo paėmęs,
Kreipėsi tuosyk į jį ir tarė žodžiais sparnuotais:
„Mielasai! Tu parėjai! Mes vylėmės tavo grįžimo,
Ir štai grįžai netikėtai, dievai mums parvedė patys.
Būki tad sveikas ir linksmas, dievai teduoda tau laimę.
Betgi tu man pasakyki teisybę, aš noriu žinoti,
Ar jau pasiekė žinia protingą didžiai Penelopę,
Jog sugrįžai namo, ar ką su naujiena pasiųsti?"
Jam atsakydamas, tarė šviesus Odisėjas daugmintis:
„Taigi, seneli, jau žino, tau rūpintis tuo nebereikia".
Taip jis pasakė. O tas atsisėdo į dailųjį krėslą.
Sūnūs Dolijo tuomet prie garbaus Odisėjo priėjo,
Žodžiais pasveikino jį ir ranką paspaudė širdingai.
Tuosyk susėdo visi prie savojo tėvo į eilę.
Taip jie svetainėj visi prie vaišių stalo darbavos.
Osa tuo tarpu, greita nešiotoja gando, po miestą
Lakstė visur su žinia apie liūdną mirtį jaunikių.
Žmonės, žinios pritrenkti, iš visur galvotrūkčiais bėgo
Prie Odisėjo namų, ten aimanos kilo ir verksmas.

Mirusius nešė iš kiemo ir laidojo jų artimieji.
Tuosius, kas buvo iš miestų kitų, namo pargabenti
Liepė visus žvejams, į laivus greituosius suguldę.
Vyrai suspausta širdim tuojau skubėjo į aikštę.
O kai suplūdo visi ir į savo vietas atsisėdo,
Tuosyk pakilo tarp jų ir ėmė kalbėti Eupeitas.
Sielvartas vėrė sunkus jam širdį dėl žuvusio vaiko,
Dėl Antinojo, kurį Odisėjas pirmą pašovė.
Ašarą braukdams dėl jo, Eupeitas prabilo ir tarė:
„Vyrai mieli! Jis darbus baisius juk daro achajams.
Vyrų narsių pulkus pirmiau laivuos išgabeno —
Gaubtašonius laivus prarado ir žmones pražudė.
Šiandien parėjęs pačius rinktinius kefalėnus išguldė.
Taigi subruzkim, kol jis nesuspėjo pabėgti į Pilą
Arba į šventą Elidę, kurioj viešpatauja epėjai,
Šokim jo vyti, kitaip mes akių neturėsim kur dėti.
Gėda bus mums patiems ir mūsų vaikaičiams per amžius,
Jeigu už mirtį savo sūnų ir brolių tikriausių
Neatmokėsim žudikams. Man džiaugsmo širdis neturėtų
Žemėj gyventi, geriau į mirusių šalį išeičiau.
Taigi sukruskim, kol jis nesuspėjo perplaukt per jūras".
  Taip jis raudodamas sakė. Sugrudo širdys achajams.
Tuosyk prie jų atėjo Medontas ir dieviškas dainius
Iš Odisėjo namų, jų neėmė miegas saldusis.
Jiedu sustojo aikštėj. Visi juos pamatę nustebo,
O protingasis Medontas į juos prabilo ir tarė:
„Jūs paklausykit manęs, itakiečiai. Šviesus Odisėjas
Ne be dievų nemirtingų žinios tuos darbus padarė.
Pats aš regėjau, kaip Odisėjui prie šono sustojo
Dievas kuris nemirtingas, tik Mentoru nūn pasivertęs.
Dievas tasai nemarus, prie šviesaus Odisėjo priėjęs,
Įkvėpė drąsą širdin ir, baimę įvaręs jaunikiams,
Vertė juos menėj łakstyt, ir krito jie vienas prie kito".
  Taip jis pasakė. Visus išblyškusi baimė sukaustė.
Tuosyk prabilo į juos Halitersas, senas herojus,
Mastoro vaikas, kurs vienas atgal ir į priekį žiūrėjo.
Taigi jisai, norėdamas gero, prabilo ir tarė:
„Nūn paklausykit manęs, itakiečiai, ką pasakysiu.
Jūsų rambumas, mieli, yra kaltininkas to viso.

Jūs nei manęs nepaklausėt, nei Mentoro, vyrų valdovo,
Kai reikalavom, kad jūs nuo kvailysčių sudraustumėt sūnus,
Kol, pasidavę puikumui, jie darė darbus pikčiausius.
Vėjais juk leido turtus, nešlovę užtraukė jie žmonai
Vyro kilnaus ir garbingo, kurį nebegrįšiant galvojo.
Išeitį kokią mums rast? Klausykit, ką pasakysiu:
Jo nesivykim, dar galim bėdos prisidirbti sau patys".
  Taip jis kalbėjo. Daugiau negu pusė pakilo iš vietų,
Garsiai pritarę, kiti neskubėjo ir telkės į kuopą.
Jiems patarimas šis nepatiko, labiau jie Eupeito
Linko klausyt ir greit išbėgiojo šarvų pasiimti.
Žibančio vario šarvais nuo galvos ligi kojų šarvuoti,
Jie susirinko visi į platų lauką už miesto.
Jiems iš paikumo dabar vadovauti šoko Eupeitas.
Tarės už mirtį sūnaus atmokėsiąs, jauste nepajautęs,
Kad nebelemta jam grįžt ir galvą reikės paguldyti.
  O šviesiaakė Atėnė kalbėjo Dzeusui Kronidui:
„O mūs tėve Kronide, karalių galingas valdove!
Klausiančiai man pasakyk, ką savo širdy tu galvoji?
Ar beiškylantį karą ir baisų kraujo liejimą
Kurstysi tu ir toliau, ar taiką tarp jų padarysi?"
  Jai debesų atvarytojas Dzeusas atsakė ir tarė:
„Kam tu, vaikeli, mane klausinėji ir nori iškvosti?
Argi ne tavo pačios sumanyta buvo iš karto,
Kad Odisėjas parėjęs aniems atmokėtų už viską?
Elkis, kaip nori pati, o aš pasakysiu tau viena:
Atpildą gerą jaunikiams jau davė šviesus Odisėjas.
Taigi lai sutartį daro ir jis tegu lieka karalium,
Tuotarp achajų sūnų ir brolių tikriausių žuvimą
Dildykim iš atminties, lai bus vienybė ir meilė
Kaip ligi šiol, tegu viešpataus taika ir gerovė".
  Žodžiais šitais tik norą labiau pakurstė Atėnei,
Ir nuo Olimpo viršūnių ji tuoj pasileido kaip paukštė.
  O kada valgiais skaniais visi pasotino alkį,
Tuosyk daug vargęs šviesus Odisėjas prabilo ir tarė:
„Eikite kas pažiūrėt, ar jie neateina čia kartais".
Taip jis kalbėjo. Dolijo sūnus atsikėlė paklausęs
Ir, nuskubėjęs prie slenksčio, jų pulką ateinant pamatė.
Jis Odisėjui tuomet sparnuotais žodžiais pasakė:

„Jie jau visai arti, greičiau mes griebkimės ginklų“.
Taip jis pasakė. Į šarvus visi įsinėrė bematant,
Sūnūs Dolijo šeši ir ketvertas prie Odisėjo[133].
Bet ir Laertas drauge, ir Dolijas į šarvus įlindo:
Nors ir žili, bet buvo kariai, kai reikalas vertė.
Žibančio vario šarvais nuo galvos ligi kojų šarvuoti,
Žengė visi pro duris, Odisėjas ėjo pirmasis.
Dzeuso duktė prie jų prisiartino, deivė Atėnė,
Iš pažiūros ir iš balso skambaus kaip Mentoras tikras.
Deivę pamatęs, daug vargęs šviesus Odisėjas nudžiugo
Ir, pasigręžęs į Telemachą, prabilo ir tarė:
„Pats, Telemachai, gausi tu progą dabar pamatyti,
Kaip kovoje su priešu narsuoliai tikri pasirodo.
Nepadaryk tu gėdos senoliams, kurie jau nuo amžių
Savo drąsa ir galybe plačiai pagarsėję pasauly“.
Jam Telemachas protingas, į tai atsakydamas, tarė:
„Jeigu norėsi, tu greit pamatysi, tėve mielasis:
Giminei tavo sarmatos nebus, kaip tu čia kalbėjai“.
Taip jis pasakė. Laertas, džiaugsmu nesitvėręs, sušuko:
„Tai man diena, gerieji dievai, kaip ja nesidžiaugti!
Šiandien sūnus ir sūnaitis abudu narsa lenktyniauja“.
O šviesiaakė Atėnė, prie jo prisiartinus, tarė[134]:
„Arkeisiade Laertai, bičiulių visų maloniausias!
Tu, pasimeldęs deivei šviesakei ir tėvui Kronidui,
Atsivėdėki ir greitai giliasmigę ietį paleiski“.
Šitai pasakiusi, įkvėpė drąsą Paladė Atėnė.
Ir, pasimeldęs senelis į dukterį Dzeuso šviesakę,
Atsivėdėjo ir, taikliai giliasmigę ietį paleidęs,
Tiesiai Eupeitui šalman ties antveidžiu vario pataikė.
Šalmas jo neatsilaikė, ir varis kiaurai jį prakirto.
Net subildėjo, kai griuvo, šarvai sužvango ant kūno.
Puolė tuomet Odisėjas kitus, paraginęs sūnų,
Švaistės abu kalavijais ir ietim, abipus galąstom.
Būtų išmušęs visus ir niekas namo nebegrįžęs,
Jeigu egidvaldžio Dzeuso duktė, šviesakė Atėnė,
Balso nebūtų pakėlus ir puolančių vyrų sulaikius:
„Meskit vaidus, itakiečiai, ir baikite karą nelemtą,
Kraujo neliekit daugiau ir taikiai visi išsiskirkit“.

Taip ji pasakė, o tuos išblyškusi baimė sukaustė,
Rankos drebėjo visiems, ir ginklai patys iškrito
Vyrams po kojų ant žemės — taip baisiai griaudėjo balsas.
Kūrė į miestą atgal, nes gaila buvo gyvybės.
Tuosyk galingai suriko daug vargęs šviesus Odisėjas
Ir prisigūždamas vijo, lyg skraidąs padangėj erelis.
O Kronionas sugriaudė ir metė žaibą ugninį,
Žaibas nukrito prieš Dzeuso galingojo dukrą šviesakę.
Į Odisėją tuomet prabilo šviesakė Atėnė:
„Dzeuso gentaini, Laerto sūnau Odisėjau daugminti!
Liaukis dabar ir vaidą, visiems pragaištingą, pabaiki,
Kad neužrūstintum tu griausmavaldžio Dzeuso Kronido“.
Šitaip kalbėjo Atėnė, ir jis džiaugsmingai paklausė.
Sutartį metams ilgiems atnaujino tuosyk tarp jųjų
Deivė Paladė Atėnė, duktė egidvaldžio Dzeuso,
Iš pažiūros ir iš balso skambaus kaip Mentoras tikras.

GRĮŽIMO POEMA

Erdvė ir laikas yra be galo persipynę, susiję, neatplėšiami vienas nuo kito, ir žmonija matuoja atstumą ne tik myliomis ar kilometrais, bet ir metais. Senovėje buvo kitaip, o mes rikiuojame metus į begalinę neužmatomą eilę ir įsivaizduojame, kad beveik už trijų tūkstantmečių nuo mūsų šioje nepabaigiamoje virtinėje stovi pirmasis Europos poetas Homeras, dievų maloningai apdovanotas dainius, pranašas ir išminčius. Iškyla ir vėl sugriūva miestai, atžlega ir nužlega karai, išauga ir išmiršta žmonių kartos, o jis tebestovi, tapęs epochų kultūros matu ir rodikliu, pirmas ir nepralenktas, nes toje ilgoje šimtmečių grandinėje rasime tik keletą jam prilygstančių. Per daugybę metų išsitrynė jo biografijos faktai, išnyko smulkmenos, ir jau seniai niekas nebegali pasakyti nei iš kur jis kilęs, nei kas jo tėvai, nei kada jis gyveno. Kadaise septyni miestai varžėsi dėl teisės vadintis Homero tėvyne, bet ilgainiui ginčas neteko prasmės, nes dainius tapo visų graikų ir visos žmonijos poetu. Liko tik vardas ir seno neregio Mūzų globotinio įvaizdis. Antika šį vardą tardavo su didele pagarba, nes laikė Homerą ne tik pirmuoju poetu, bet ir pirmuoju mokytoju, filosofu ir nesvyruodama pridėdavo prie jo vardo epitetą „dieviškasis". Kritiškais Naujaisiais laikais buvo kilę kai kurių abejonių, tačiau daugumos vis dėlto manyta, jog tai yra tikras poeto vardas. Sunkiau patikėti dainiaus aklumu, nes jo poemų pasaulis labai ryškus, plastiškas, spalvingas, nes jis turėjo būti regėjęs, kaip trūkčioja mirštantis sužeisto kario kūnas, kaip grįžtąs iš marių laivas įsibėgėjęs iki pusės užšoka ant kranto, kaip rūksta dulkės po bėgikų kojomis, kaip namie palikti veršeliai veržiasi prie karvių, grįžtančių iš ganyklos, ir šimtus kitų svarbių ir nesvarbių dalykų, kuriuos mini savo poemose. Todėl Homerą galima įsivaizduoti ir kaip bandantį savo lyrą Apolono įkvėptą jaunikaitį, ir kaip pagarsėjusį pusamžį aoidą, jau sukūrusį „Iliadą". Galbūt akių šviesa paliko jį senatvėje, kai buvo baigiama „Odisėja", kai viskas jau buvo pastebėta ir pamatyta, įvertinta ir apgalvota, o gal autorius buvo sutapatintas su savo sukurtu personažu — „Odisėjos" vaidila Demodoku.

Nuo to laiko prabėgo dvidešimt septyni ar dvidešimt aštuoni amžiai, Homeras daugybę kartų buvo imamas į rankas, skaitomas, verčiamas, tyrinėjamas, ir atrodo, kad seniai viskas apie jį turėjo būti pasakyta. Ir vis dėlto XX a. antrojoje pusėje homerologijoje įvyko lūžis. Senovės žmonės kaip visada pasirodė esą teisūs: po saule nieko naujo neatsitinka, viskas amžinai grįžta ir kartojasi, atrandama tai, kas buvo užmiršta. Ratas apsisuko, ir technokratinės epochos mokslininkai grįžo prie senovės graikų supratimo: *dabar dauguma homerologų teigia, jog Homero poemos yra ne sakytinės kūrybos, o literatūros veikalai, sukurti vieno autoriaus ir jo paties užrašyti.* Tai labai svarbus vadinamojo Homero klausimo sprendimas. Antikoje šio klausimo nebuvo. VI a. pr. Kr. buvo išleisti pagal galimybes kanonizuoti poemų tekstai. Aristotelis (IV a. pr. Kr.) „Poetikoje" daug kartų mini Homerą, laikydamas jo poemas tobulos epinės kūrybos pavyzdžiu. Atsiradus filologijos mokslui (III—II a. pr. Kr.), Dzenodotas Efesietis, Aristarchas Samotrakietis, Aristofanas Bizantietis ir kiti leido poemų komentarus, aiškindami realijas, žodžių prasmę, mitologijos dalykus, taisydami dėl daugybės perrašinėjimų atsiradusias klaidas, nurodinėdami kai kuriuos nenuoseklumus, filosofai Kratetas (II a. pr. Kr.) ir Porfirijas (III a.) aiškino Homerą alegoriškai, bet visi minėti darbai neneigė nei Homero buvimo, nei jo autorystės.

Naujieji laikai, deklaruodami savo teisę dažniausiai egocentriškai vertinti ir teisti praeitį, pateikė dėl šių dalykų kategoriškų tvirtinimų. Reikšmingiausia buvo 1795 m. paskelbta F. A. Volfo idėja, kad VI a. pr. Kr. tvarkant poemų tekstus, į poemas buvo sujungti kadaise įvairių poetų (vienas iš jų galėjęs būti ir Homeras) sukurti gabalai. Volfo mintį palaikė daugelis analitikais vadinamų pasekėjų, papildžiusių jo argumentus. Vieni teigė, kad Homeras galėjo sukurti trumpas poemėles, kurias „aplipdę" kitomis giesmėmis kiti autoriai, antri sakė, jog buvę priešingai: Homeras pastatęs savo statinį iš svetimų plytų — kitų poetų sukurtų poemėlių. Buvo suabejota ir paties Homero egzistavimu. Vadinamųjų unitarijų, teigiančių Homero epų vienovę, balso niekas nesiklausė. Garsiau jie prakalbo ketvirtajame mūsų amžiaus dešimtmetyje, įrodinėdami, jog kiekviena epo giesmė paruošia skaitytoją kitai, jog nieko negalima išmesti, jog veiksmas plaukia logiškai. Pamažu unitarijų pozicijos stiprėjo ir stiprėjo. Dabar jų šalininkų yra daugiau negu analitikų[1]. Unitarijai įrodė, jog Homeras, galbūt pasinaudodamas folkloro veikalais, sukūrė literatūrines poemas, kurių svarbiausias požymis yra vieningas veiksmas, kadaise akcentuotas dar Aristotelio. „Iliada" nepasakoja Trojos karo nuo pradžios iki pabaigos, o „Odisėja" nėra viso Odisėjo gyvenimo kronika. Homeras pasirenka vieną Trojos karo epizodą — Achilo pyktį ir vieną Odisėjo gyvenimo epizodą — grįžimą iš karo. Galė-

[1] Smulkiau Homero klausimo istorija ir dabartinė būklė aptariama visiems prieinamoje studijoje Р. Гордезиани. *Проблемы гомеровского эпоса.* Тбилиси, 1978.

tume pridurti, jog „Odisėja" vaizduoja labai svarbų, net kulminacinį įvykių vystymosi momentą. Telemachas pasijuto subrendęs, sušaukia vyriją, bandydamas atsikratyti Penelopei besiperšančiais jaunikiais ir įvesti namuose tvarką. Kai tai jam nepavyksta, leidžiasi į kelionę ieškoti tėvo ar ką sužinoti apie jį, bet taip pat nieko nepeša. Demaskuota ir Penelopės apgaulė, gelbėjusi ją beveik ketverius metus: jaunikiai sužino, kad ji naktimis išardo dieną išaustą audeklą, kurį baigusi žadėjo už vieno jaunikių tekėti. Atrodo, visos viltys žlugo, ir Penelopė griebiasi paskutinės priemonės: pasiūlo įtempti Odisėjo lanką. Kai viskas kybo ant plauko, staiga sugrįžta Odisėjas ir atkeršija nenaudėliams jaunikiams bei jų bendrininkams. Poema baigiasi, bet nesibaigia nei Odisėjo vargai, nei jo gyvenimas, nes Teiresijas yra išpranašavęs jam ramią senatvę ir mirtį savo patale po daugelio metų, po daugelio nelaimių ir pavojų.

„Odisėja" turi grakščią, simetrišką, iš rato kompozicijos principų išplaukiančią sandarą: tarsi atspindėdami vienas kitą veidrodyje, abiejose simetrijos ašies (XIII—XIV giesmės) pusėse kartojasi tie patys motyvai. Pavyzdžiui, VI—XII ir XVII—XXII giesmių blokai pateikia tokius beveik identiškus epizodus: Odisėjo vykimas į rūmus (į Alkinojo rūmus VII giesmėje ir į savo rūmus XVII giesmėje), nepasisakymas, kas esąs (ir pas fajakus, ir namie), puota (pas Alkinoją Odisėjo garbei ir jaunikių vaišės Odisėjo namuose), pergalė varžybose (pas fajakus — disko metimas, namie — lanko tempimas). Abu blokai baigiasi itakiečių (Odisėjo jūreivių ir jaunikių) žuvimu dėl jų nedorybių. Poemą aprėmina paklusnumo dievams motyvas: pirmosios giesmės pradžioje Dzeusas kalba, kad Aigistas žuvo, nepaklausęs dievų perspėjimo dorai gyventi, o XXIV giesmės pabaigoje Odisėjas, paklusdamas Atėnei, liaujasi kovojęs su itakiečiais.

Ištyrinėję epus, unitarijai priėjo išvados, kad Homero poemos publikai buvo atliekamos žodžiu, o plito užrašytos. Jų argumentai skamba taip: tokia griežta didelio veikalo struktūros organizacija kaip „Iliados" ir „Odisėjos" esti būdinga tik literatūros veikalui. Nepastoviausias žodinės kūrybos elementas yra tekstas. Siužeto linijos, veikėjai, svarbiausi konfliktai yra pastovūs, o tekstą atlikėjai keičia, todėl atsiranda pauzių tarp atskirų žodinio epo dalių veiksmų, nėra griežtos teksto organizacijos, o Homero poemose tokių pauzių nėra, tekstas griežtai organizuotas.

Dauguma mokslininkų mano, kad Homeras gyveno IX a. pr. Kr. pabaigoje ar VIII a. pr. Kr. pradžioje, nes antrojoje šio amžiaus pusėje jo epai jau buvo gerai žinomi ne tik Graikijoje, ne tik Rytų kolonijose, iš kur galbūt buvo kilęs poetas, bet ir Vakaruose. Tai rodo paprasta tų laikų molinė taurė, rasta vienoje Neapolio įlankos salelėje, ant kurios užrašyta: „Aš — Nestoro taurė". Be abejo, ilgaamžis Pilo senis iš jos vyno niekada negėrė, bet ją išpiešęs meistras turėjo būti girdėjęs ar skaitęs apie puikiąją balandžiais puoštą „Iliadoje" aprašytą Nestoro taurę (XI, 632—637). Gal tas meistras buvo linksmas pokštininkas, o gal užrašas turėjo skambėti kaip

savotiškas užkeikimas. Vienos tos paties aštuntojo amžiaus vazos piešinyje pavaizduota Hektoro ir Ajanto dvikova, aprašyta septintojoje „Iliados“ giesmėje. Graikų lyrikoje, suklestėjusioje VII—VI a. pr. Kr. apstu homerizmų, ir netrukus Homeras pradedamas skaityti mokyklose.

Svarbiausia „Odisėjos“ tema, sąlygojanti vieningą epo veiksmą, yra grįžimas po Trojos karo namo. Poema pasakoja apie visų žymiausių achajų grįžimą: Agamemnono (III, 193—200; III, 253—275; III, 303—310; IV, 512—537; XI, 387—434), Nestoro (III, 130—278), Menelajo (III, 168—169; III, 276—301; IV, 81—89; IV, 350—484; IV, 570—586), Diomedo (III, 165—181), Filokteto (III, 190), Idomenėjo (III, 191—192). Skaitytojai sužino, kaip žuvo Ajantas Telamonidas (III, 109; XI, 543—562) ir Ajantas Oilidas (IV, 499—511), koks likimas ištiko kitus herojus. Pagrindinis poemos veikėjas Odisėjas yra tarsi visų graikų grįžimo simbolis, sukoncentravęs savyje achajų troškimą grįžti į dešimtį metų nematytą tėvynę. Nostalgijos (*nostos* — grįžimas, *algos* — skausmas) kamuojamam Odisėjui tenka nugalėti dvejopas kliūtis. Pirmoji kliūčių rūšis — tai įvairūs pavojai. Audros ir vėtros blaško jo laivyną po visas pasaulio jūras, žmogėdros laistrigonai ir kiklopai, pabaisos Skila ir Charibdė ryja jo bendražygius. Tik nepaprastas sumanumas ir išradingumas, sugebėjimas racionaliai protauti išgelbsti Odisėją nuo pražūties. Antroji kliūčių rūšis — svetimų kraštų žadamas turtingas ir laimingas gyvenimas. Pamatęs, kad į lotofagų kraštą patekusieji svetimšaliai, paragavę saldesnio už medų lotoso, dėl šio gardaus valgio išsižada tėvynės, Odisėjas ragina draugus kuo skubiau irtis tolyn nuo jų pakrančių. Kai fajakų karalius Alkinojas pasiūlo pasilikti jo stebuklingoje šalyje, kur ištisus metus žydi ir veda vaisius sodai, kur laivai gali plaukti per miglą ir naktį, kur sidabru bei auksu tviska menės ir kur margamintis klajūnas galėtų gauti į žmonas geraširdę, drąsią, darbščią jaunutę karalaitę Nausikają, Odisėjas nesvyruodamas atmeta šį pasiūlymą. Klausimas: „Kokio tu krašto žmogus? Kas tavo tėvai, kur gimtinė?“ — dešimtis kartų skamba „Odisėjoje“. Pamiršusį savo tėvynę žmogų gali ištikti didelių nelaimių. Gražiakasė burtininkė Kirkė, vaišindama Odisėjo draugus, įmaišė į gėrimą kerimųjų žolių, „kad savo šalį užmirštų“ (X, 236). Pamiršę tėvynę, jie pasidarė kaip ir nebe žmonės ar pusiau žmonės, ir Kirkė lengvai atėmė iš jų žmonių veidus ir pavidalus, paversdama paršais. Taigi tėvynės meilė Homero epe yra kartu ir priklausymo žmonių giminei rodiklis. Odisėjas nepavirto gyvuliu, nes galingajai burtininkei nepavyko jo apgirdyti, nepavyko priversti užmiršti savo šalį.

Vieniša dievaitė nimfa Kalipsė, gyvenanti tarp ūžiančių jūrų pasimetusioje salelėje, nuoširdžiai apsidžiaugia audros atblokštu Odisėju. Ji neturi burtų, priverčiančių užmiršti tėvynę, bet kaip ir Kirkė apibūdinama epitetu „baisioji“, nes vilioja Odisėją ne tik moteriškais kerais: kad nesiveržtų į savąją Itakę, Kalipsė žada kitiems žmonėms nepasiekiamą amžiną jaunystę ir nemirtingumą. Odisėjas išlaiko ir šį sunkų išbandymą. Jis atsiduria pas

Kalipsę, jau apsilankęs aname, vėlių, pasaulyje ir pamatęs, jog ten labai nejauku ir liūdna. Homero poemose nerandame kituose antikiniuos veikaluose vaizduojamų šviesių ir laimingų Elisijo (Elisiejaus) laukų kaip atpildo po mirties už didelius žygius ar gerus darbus. Nieko nesitikėdami iš ano pasaulio, epo herojai labiausiai vertina šlovę ir gyvena tam, „idant vaikaičiai ilgai bedalį žmogų minėtų" (XI, 76). Baigę savo dienas, visi mirtingieji atsiduria miglotoje niūriojo Hado šalyje, kur Achilo šešėlis prisipažįsta Odisėjui, kad jeigu būtų galima, jis sutiktų geriau žemėje tarnauti pas kokį nors beturtį negu čia karaliauti tarp vėlių. Todėl Kalipsė niekaip nesupranta, kodėl Odisėjas, atsisakęs amžino nerūpestingo gyvenimo, ryžtasi dirbdintis plaustą ir leistis su juo į kupiną pavojų šniokščiančią jūrą. Ji sakosi netikinti, kad Penelopė būtų už ją gražesnė. Odisėjas sutinka, kad stuomens grakštumu ir ūgiu Penelopė menkesnė, nes ji juk tėra mirtinga moteris, bet dar kartą pakartoja už viską labiau geidžiąs sulaukti grįžimo dienos. Reikėtų pabrėžti, kad Homero Odisėjas nėra koks nors romantiškų idealų besivaikąs jaunikaitis. Tai labai praktiškas, savo naudos niekada nepamirštantis ir jos siekiantis vyras. Tačiau šis vėtytas ir mėtytas racionalistas nepavargdamas veržiasi į neturtingą, akmenuotą savąją Itakę, visų tautų ir visų laikų žmonėms labai suprantamai paaiškindamas:

Nieko mat nėr už tėvus ir gimtąjį kraštą mielesnio,
Nors tu puošniausius namus ir perteklių visko turėtum
Sau svetimoj šaly, toli nuo brolių savųjų. (IX, 34—36)

Odisėjo troškimą grįžti per visą poemą lydi jo žmonos Penelopės laukimas. Dvidešimtį ilgų metų laukia ji savo vyro, braukdama ašaras, verpdama ir ausdama, sapnuodama pranašingus ir nepranašingus sapnus, klausydamasi užklydusių pakeleivių pasakojimų, bene bus kas nors ką girdėjęs apie pradingusį vyrą. Toks laukimas yra titaniškas darbas, herojiškas poelgis, ir Homeras neklysta sakydamas, kad „šlovė nemirtinga jos ištikimybės amžiais skambės" (XXIV, 192—198). Penelopės priešprieša yra daugelį kartų poemoje minima ir smerkiama Agamemnono žmona Klitaimnestra, gyvenusi su meilužiu Aigistu, kol Agamemnonas kariavo prie Trojos, ir nugalabijusi grįžusį vyrą.

Begalinis Odisėjo troškimas grįžti ir begalinė Penelopės ištikimybė daro juos herojais, pakylėja virš vidutinybės. Apskritai visa „Odisėja" plaukia iškilmingai, kaip didelė, galinga upė. Didingi jos veikėjai, didingi dievų gyvenami dangaus toliai, aukštos miestų pilys, stiprūs vartai, dideli bokštai. Tačiau Homeras, kaip ir visi graikai, suvokia, kad pasaulis yra harmoninga visuma, ir tokį epo monumentalumą gražiai susieja su priešybe — detalumu ir buitiškumu. Poetas smulkiai vaizduoja kovas, medžioklę, puotas, rūmus, piemens lūšnelę, sporto varžybas ar skalbimą. Štai XIX giesmėje elgeta apsimetęs Odisėjas grįžta į savo namus. Vargšas klajūnas pelno Penelopės palankumą, ir ji liepia Euriklėjai maudyklės atsisakiusiam svečiui numazgoti

kojas. Poetas neskubėdamas pasakoja, kad senutė paėmė žėrintį varinį dubenį, pripylė šalto, paskui tiek pat karšto vandens ir, pradėjusi plauti kojas, užčiuopė randą ir iš jo atpažino šeimininką. Užuot pasakęs, kokie jausmai užplūdo Euriklėją, poetas ramiai prisimena, iš kur tas randas atsirado. Jis smulkiai dėsto, kaip šio klajūno senelis kadaise pasveikino atvykusį pas jį paviešėti vaikaitį, kaip vaišino, kaip paguldė, kaip rytą visi patraukė į medžioklę, kaip Odisėją sužeidė didžiulis šernas, kaip buvo gydoma žaizda, kaip jis parkeliavo namo, ir tik viską papasakojęs Homeras grįžta į Penelopės svetainę, kur užčiuopusi randą Euriklėja netenka žado, bet poetas dar spėja aprašyti, kaip iš netikėtumo paleista Odisėjo pėda trenkiasi į praustuvą, kaip tas suskamba, susvyruoja, ir vanduo šliūsteri į aslą. Tačiau visos šios buities smulkmenos, daiktų ir darbų aprašymai visai nekelia komiško efekto, netrukdo prakilniam ir didingam Homero žodžiui. Tai atsitinka dėl ypatingo Homero estetinio nusiteikimo. Mat Homeras viską šlovina: dievus ir žmones, gyvulius ir augalus, vandenį ir žemę, ginklus ir indus. Pasaulis Homerui yra gražus: gražiakasė Kalipsė, gražiaauliai achajai, gražiakuodės jų žmonos, gražiamūrė Itakė, gražiavainikė Mikėnė, Aušra gražiasostė ir t. t. Menelajo namuose besisvečiuojantys jaunuoliai eina maudytis į dailią maudyklę, gražus kaip dievas Telemachas leidžiasi į kelionę, o Odisėjas didžiuojasi mokąs paimti rankon gražiai išlenktą lanką. Poetas gėrisi kiekvienu dailiai padirbtu daiktu, kiekvienu gražiai dirbamu darbu, ir tokia estetinė jo nuostata sulygina ir didelius dalykus, ir smulkmenas. Vario, sidabro, aukso švytėjimas ir blizgėjimas Homero pasaulyje pabrėžia ne tiek jo turtingumą, kiek šviesumą ir spindesį. Šis gražus, žėrintis pasaulis yra ne jokių trūkumų ir blogybių neturintis rojus, o kosmas — darni, harmoninga visuma. Pažeidęs kosmo tvarką žmogus turi kaip nors atmokėti už savo nuodėmę. Kai sugrįžęs namo Odisėjas žiauriai atkeršija jo turtą eikvojusiems ir žmonai besipiršusiems jaunikiams, Homeras paaiškina: „Nubaudė juos dievų lėmimas už darbus piktuosius“ (XXII, 413). Tvarka atstatoma jaunikių mirties kaina. Poemos pabaigoje Dzeusas sako, jog Odisėjas jau atkeršijo, dabar reikia, kad Itakėje liautųsi liejęsis kraujas, reikia apie tai užmiršti: „kaip ligi šiol, tegul viešpataus taika ir gerovė“ (XXIV, 486).

Ši pasaulio darną šlovinanti poema yra daugiabriaunė, ir Homeras, pasak I a. filosofo Diono Chrisostomo, kiekvienam: ir vaikui, ir subrendusiam vyrui, ir seneliui,— duoda tiek, kiek tasai sugeba pasiimti. Lietuvos skaitytojai turėtų būti pasisėmę nemažai Homero išminties lobių, nes pirmą sykį Jeronimo Ralio išversta „Odisėja“ pasirodė 1921 m. Tas pats vertimas buvo pakartotinai išleistas 1937 m., 1948 m. ir 1964 m. (redaguotas A. Dambrausko). 1979 m. Antanas Dambrauskas paskelbė savąjį poemos vertimą.

DALIA DILYTĖ

PAAIŠKINIMAI

PIRMA GIESMĖ

[1] *11—12. ...tuosyk visi... / Buvo namie...*— visi kiti graikų didvyriai, kurie dalyvavo žygyje prieš Troją ir nežuvo nei kovoje, nei kelionėje, grįždami namo.

[2] *16. O kai atėjo diena, nepaliaujamai metams beplaukiant...*— Dvidešimtieji metai nuo Odisėjo išvykimo į karą, dešimtieji nuo Trojos paėmimo.

[3] *18—19. ...bėdų... neišvengė, / Nors ir pasiekęs savus.*— Čia užsimenama apie Odisėjo kovą su Penelopės jaunikiais.

[4] *20—21. Be Poseidono, kuris... / Rūstavo be atlydos...*— Poseidonas pyksta dėl to, kad Odisėjas apakino jo sūnų — kiklopą Polifemą (IX g.).

[5] *22. ...šaly tolimų etiopų...*— Etiopai — t. y. žmonės saulės nudegintais veidais; graikų manymu, jie gyveno žemės pakraščiuose, ten, kur saulė žemai (tolimuose rytuose ir tolimuose vakaruose). Poseidonas, kaip matyti iš V g. 282 eil., nukeliavo pas rytinius etiopus.

[6] *52. Pikto Atlanto duktė* — Kalipsė.

[7] *93. Aš jį nusiųsiu... į Spartą ir Pilą smiltingą...*— Telemacho kelionė į Spartą ir Pilą iš esmės betikslė, nes jis ten nieko tikro nesužino apie savojo tėvo grįžimą, o skaitytojas jau yra apie tai sužinojęs. Todėl ir reikalingas papildomas jo kelionės motyvavimas — kad „garbės daugiau žmonėse“ įsigytų.

[8] *96—101. Šitai pasakius...*— Šios eilutės jau senovėje buvo laikomos interpoliacija. 96—98 eilutės nevykusiai kartoja V g. 44—45 eil., priskirdamos Atėnei aukso sandalus — Hermėjo atributą. 99—101 eil. kelia abejonių todėl, kad galingą ietį Atėnė paprastai ima vykdama į kovą; kai ji atvyksta pas Telemachą, pasivertusi Mentu, rankose laiko paprastą ietį (104 eil.).

[9] *248. Peršasi motinai mano visi ir eikvoja gėrybes.*— Papročiai leidžia dingusio vyro žmonai antrą kartą ištekėti. Piršdamiesi dingusio karaliaus žmonai ir reikalaudami, kad juos vaišintų, Penelopės jaunikiai neprasilenkia su senovės graikų teise, o tik blogam ją panaudoja.

[10] *261—262. Gauti norėjo nuodų... / Savo strėlėms išmirkyt...*— Užnuodytų strėlių naudojimas — archainis bruožas, daugiau niekur Homero poemose neminimas.

[11] *291—292. Pilkapį aukštą supilk ir mirusio garbei sudėki / Atnašą gausią...*— Jeigu kas mirdavo svetur arba likdavo nepalaidotas (pavyzdžiui, skenduolis, kurio kūnas nerastas), graikai jam supildavo „tuščią kapą“ (*kenotaphion*), prie kurio būdavo mirusio garbei atliekamos kulto apeigos.

[12] *299—300. ...nudobdamas tėvo žudiką, / Tą pasalūną Aigistą...*— Įdomu, kad minimas tik Aigisto užmušimas, o apie tai, kad Orestas nužudė ir savo motiną, „Odisėja" nutyli: epo kūrėjui tat neatrodo garbingas veiksmas.

[13] *430. Pirko už dvidešimt jaučių Laertas kadais Euriklėją...*— Dvidešimt jaučių — didelė kaina už vergę (Homero laikais vergas kainuodavo nuo 8 iki 20 jaučių), bet Eurikléja, matyt, aukšto kilimo, nes išvardinti jos tėvas ir senelis. Tėvas turėjo teisę pardavinėti savo vaikus į vergiją.

[14] *442. ...ir skląstį per ją patraukė už saito.*— Atsidarančios į vidų durys užstumiamos skląsčiu; norint uždaryti duris iš lauko, reikia tempti už pritaisyto prie rankenos diržo, kuris iškištas per skylę duryse.

ANTRA GIESMĖ

[15] *37. ...Į ranką padavė lazdą...*— Lazda — skeptras, karališkos valdžios ženklas; ji taip pat įteikiama tam, kas kalba vyrijoje.

[16] *133. ...jei ją iš namų išvaryčiau?* — Išvaręs Penelopę prieš jos norą, Telemachas turėtų užmokėti jos tėvui baudą už garbės įžeidimą, nes toks išvarymas namo būtų įstatymu pagrįstas tik tuo atveju, jei Penelopė būtų neištikima vyrui.

[17] *291—292. ...mieste aš pririnksiu bičiulių, / Kas savanoriais sutiks palydėti.*— Itakiečių susirinkimas nedavė Telemachui laivo ir irklininkų. Jis turi plaukti privataus asmens gera valia duotu laivu, padedamas savanorių irklininkų, t. y. ne vergų ir ne samdinių. Pusiau prekybinėse, pusiau piratinėse graikų aristokratų jūrų ekspedicijose dažnai dalyvaudavo laisvi, kartais net ir žymūs piliečiai, tokios ekspedicijos vadovo draugai.

[18] *337 ir toliau. ...O jis į tėvo rūsius nusileido...*— Graikų karalius, nuolat vaišindamas svečius, turi turėti didelių maisto atsargų. Knose atkasti Kretos kultūros epochos didžiuliai sandėliai su žmogaus dydžio statinėmis, kuriose buvo laikomas vynas, aliejus ir grūdai. Aukštos statinės randamos ir Mikėnų kultūros centruose (Tirinte, Trojoje). Sandėliuose buvo laikomos ir brangenybės.

[19] *373—374. ...kad motinai nepasakysi / Šito anksčiau kaip vienuoliktą arba tik dvyliktą dieną...*— Moterys retai ateidavo į vyrų kambarius, dėl to Telemacho išvykimas kurį laiką galėjo būti nepastebėtas.

TREČIA GIESMĖ

[20] *6. Jaučių juodų Poseidonui... aukojant.*— Poseidonui, tamsiųjų jūros gelmių dievui, buvo aukojami juodi gyvuliai. Jis ypač buvo garbinamas Pile, kaip Pilo karalių protėvis: Nestoro tėvas Nelėjas buvo Poseidono sūnus (XI, 254). Poseidono plaukai buvo jūros spalvos.

[21] *138. ...ne taip, kaip derėjo, o leidžiantis saulei.*— Įprastas susirinkimų laikas — rytas.

[22] *189. Achilo sūnus didžiašlovis* — Neoptolemas.

[23] *193. Apie Atridą turėjot girdėt...*— Atridas — Agamemnonas.

[24] *279. Kai Apolonas šviesus paleido greitąją strėlę...*— Apolonas ir Artemidė siųsdavo žmonėms netikėtą, staigią mirtį — nukaudavo juos savo strėlėmis (Apolonas — vyrus, Artemidė — moteris).

[25] *310. Motinai savo begėdei...*— Orestas palaidojo savo motiną, bet poetas vengia pasakyti, kad Orestas ją nužudė.
[26] *341. Metė ugnin liežuvius...*— Liežuvio nupjovimas ir deginimas ant aukuro dievų garbei buvo svarbesnieji aukojimo momentai.
[27] *406. ...ant akmens atsisėdo tašyto...*— Kalbama apie marmurinį suolą.
[28] *435. ...Atėnė atėjo...*— Atėnė, aišku, atvyko nematoma.
[29] *464—465. O Telemachą graži Polikastė... / ...maudyklėn šilton pavadino.*— Graikų epe merginos prausia vyrus — senovės paprotys, nebeužtinkamas istoriniais laikais.

KETVIRTA GIESMĖ

[30] *27. ...iš giminės galingojo Dzeuso...*— Karaliai paprastai save kildino iš dievų.
[31] *73. ...gintaras gelsvas.*— Čia ne natūralusis Baltijos gintaras, o aukso ir sidabro lydinys (80% aukso, 20% sidabro).
[32] *187—188. ...Antilochą beydį, / Kaip tą nukovė... Aušrinės sūnus...*— Antilochą nukovė prie Trojos etiopų karalius Memnonas (Aušros sūnus). Keršydamas už savo draugo užmušimą, Memnoną nukovė Achilas. Apie tai pasakoja poema „Etiopida“, „Iliados“ tąsa epiniame cikle.
[33] *256. ...sumanymą visą achajų.*— Sumanymą statyti medinį arklį, kurio dėka buvo paimta Troja.
[34] *276. O Deifobas, gražus kaip dievas, tave atlydėjo.*— Deifobas, Pariui mirus, tapo Elenos vyru.
[35] *349. senis jūrinis* — Protėjas.
[36] *368—369. ...žvejojo / ...nes pilvą graužė jiems alkis.*— Graikų herojai senovėje, kaip poetas vaizduoja, maitinasi mėsa, o žuvį valgo tik alkio verčiami.
[37] *477. Kol prie Egipto tėkmės...*— Egipto upė — Nilas.
[38] *506. Trišakį... į rankas galingas pastvėrė...*— Trišakis — Poseidono atributas.
[39] *512 ir toliau. Brolis tavasis išvengė mirties ir paspruko laimingai...*— Protėjo pasakojime apie Agamemnono žuvimą yra neaiškumų, kurie rodo, kad poetas supainiojo įvairius mito variantus. Pirma — Malėjos kyšulys pietryčių Lakonijos gale visai nepakeliui Agamemnonui iš Trojos į Argą. Plaukti pro Malėją jam būtų tekę tik tuo atveju, jeigu jis būtų gyvenęs, kaip ir Menelajas, Spartoje. Antikinėje literatūroje toks variantas yra, bet Homero poemose Agamemnonas visada Mikėnų karalius. Tolesnis pasakojimas visai nesuprantamas: audra išmeta Agamemnoną į tą vietą, kur gyvena jo priešas Aigistas; bet jūra nurimsta, ir Agamemnonas laimingai grįžta į tėviškę, po to vėl kažkaip atsiranda arti Aigisto gyvenamosios vietos. Aigistas net pastato sargą stebėti, ar negrįžta Agamemnonas. Tas sargas, matyt, laukė Agamemnono ten, pro kur jis iš tikrųjų turėjo grįžti, t. y. visai ne prie Aigisto gyvenamos vietos. Čia aiškiai supainioti du pasakojimai. Pagal vieną versiją, Agamemnoną, grįžtantį namo (į Spartą, o ne į Mikėnus), užklupo audra ir išmetė prie Aigisto gyvenamos vietos. Aigistas pasikvietė jį į savo namus ir puotos metu nužudė. Kita, vėlesnėje literatūroje vyraujanti versija laiko Aigistą Klitaimnestros meilužiu (žr. III, 256 ir toliau) ir teigia, kad žmogžudystė įvyko Agamemnono gyvenamoje vietoje. Šioje versijoje minimas ir Aigisto pastatytas sargas.

PENKTA GIESMĖ

[40] *50. Ir, nuplasnojęs Pierijos link...*— Čia minima ne Makedonijos, o Tesalijos Pierija, kuri yra Olimpo papėdėje.

[41] *55. O kai jis salą toli vidury vandenyno pasiekė...*— Kalipsės sala yra tolimuose vakaruose, spėjama — prie Gibraltaro.

[42] *64. Alksnių prižėlęs, kvapnių kiparisų ir tuopų kupliųjų.*— Ogigijos augmenija susieta su mirusiųjų kultu ir mirties karalyste: tuopos, alksniai, kiparisai, taip pat (72 eil.) našlaitės ir bitūnės. Amžinai žaliuojančiomis bitūnėmis ir tamsiomis našlaitėmis graikai pridengdavo mirusiuosius ir apsodindavo jų kapus.

[43] *272—274. Žvelgiančiam į Plejades...*— Odisėjas plaukia iš vakarų į rytus, orientuodamasis pagal žvaigždes. Plejadės — Sietynas (žvaigždžių spiečius Tauro žvaigždyne); Bootas — Jaučiaganio žvaigždynas, kuriam priklauso viena iš šviesiausių žvaigždžių, vadinama Arktūru; Lokys — Mažieji Grįžulo Ratai; Orionas — Šienpjovių žvaigždynas.

ŠEŠTA GIESMĖ

[44] *287—288. Ir be tėvų žinios... / Vyrus pradėtų vedžiot...*— Mergaitė, kurios tėvai buvo gyvi, buvo labai griežtai prižiūrima ir negalėjo vaikščioti su vyrais; tėvams mirus, ji tapdavo įpėdine ir naudodavosi didesne laisve.

[45] *330. Savąjį dėdę...*— Atėnės dėdė — Poseidonas, jos tėvo Dzeuso brolis, norintis pražudyti Odisėją.

SEPTINTA GIESMĖ

[46] *59. ...šaly išdidžiųjų gigantų.*— Gigantai, Urano ir Gajos, t. y. Dangaus ir Žemės, žalčiakojai sūnūs, kadaise sukilo prieš Dzeusą ir kitus dievus, bet buvo sumušti ir dievų įmesti į Tartarą.

[47] *80—81. Į Maratoną skubėjo ir miestan plačgatvių Atėnų, / Kur Erechtėjo... namai.*— Atėnė grįžta į savo miestą Atėnus, į namus karaliaus Erechtėjo, kuris garbinamas drauge su Atėne: Erechtėjas, pasak legendos, seniausias Žemės pagimdytas Atėnų karalius.

[48] *91—92. Šunys auksiniai ir sidabriniai gulėjo abipus, / Juosius Hefaistas... buvo nukalęs...*— Hefaisto darbo šunys, kaip ir kiti šio dievo dirbiniai („Iliados“ XVIII giesmėje), laikomi gyvais arba automatais. Iš abiejų durų pusių stovi po du šunis — auksinis ir sidabrinis.

[49] *153—154. ...jisai atsisėdo prie židinio žemėj / Ant pelenų.*— Židinys buvo laikomas namuose šventa vieta, kas atsisėda į jo pelenus, tas patenka namų dievų globon.

AŠTUNTA GIESMĖ

[50] *35—36. ...parinksime porą vadovų / Su penkiasdešimčia vyrų...*— Laivo įgulą sudaro čia 52 žmonės — 50 irklininkų, kapitonas ir vairininkas. Sprendžiant iš

laivų sąrašo „Iliados“ II giesmėje, Homero vaizduojama valtis turėdavo 50 arba 120 irklininkų.

51 *64. Atėmė šviesą akių, o suteikė dovaną dainiaus.*— Mituose dainiai paprastai vaizduojami akli.

52 *75—82. Apie kivirčą tarp Odisėjo šviesaus ir Achilo...*— Senovės rašytojai taip pasakoja apie šį ginčą: Agamemnonui buvo išpranašauta, kad Troja bus paimta, susiginčijus dviem geriausiems achajų herojams. Vieną kartą puotaujant Achilas tvirtino, kad Troją galima paimti tik narsumu; Odisėjas įrodinėjo, kad tai galima padaryti tik gudrybe. Herojams taip susiginčijus, Agamemnonas džiaugėsi, tikėdamasis, kad dabar išsipildys pranašystė.

53 *111 ir toliau. Ir Akronėjas, ir Okialas, ir Elatrėjas...*— Beveik visi čia minimi fajakų vardai yra sudaryti iš žodžių, vienaip ar kitaip susijusių su jūra ir jūrininkyste.

54 *219—228. Tik Filoktetas mane lanku sugebėjo įveikti...*— Šios eilutės paprastai laikomos interpoliacija, nes Alkinojas dar nežino, kad jo svečias dalyvavo žygyje prieš Troją (žr. šios giesmės 577—586 eil.). Bet, gali būti, teisus tas antikinis komentatorius, kuris nurodo, kad poetas, papasakojęs apie nepaprastą Odisėjo sugebėjimą šaudyti iš lanko, pamažu rengia klausytoją jaunikių išžudymo scenai.

55 *318. Kolei jos tėvas grąžins man dovanas mano gausingas...*— Pagal senovinę graikų teisę, vyras, grąžindamas žmoną tėvams dėl jos kaltės, gali reikalauti už ją užmokėto mokesčio.

56 *447. ...ir užmezgė mazgą tvirčiausią...*— Mazgo užrišimo būdas buvo savotiškas antspaudas.

57 *517. Kaip prie puikių Deifobo namų Odisėjas prišoko...*— Pariui mirus, Eleną vedė kitas Priamo sūnus — Deifobas; todėl Menelajas ir Odisėjas pirmiausia skuba prie jo rūmų.

58 *567—569. Sakė, žadąs Poseidonas fajakų gražųjį laivą...*— Nausitojo pranašavimas išsipildo XIII giesmėje (172—183 eil.).

DEVINTA GIESMĖ

59 *24—25. Dulichionas ir Samas, ir giriom apaugęs Dzakintas. / Nerias į jūrą Itakė žema...*— Nustatyti, kur yra čia minimos keturios salos — gana nelengva. Dzakintas ir Itakė jau senovėje buvo laikomos tomis salomis, kurios ir dabar tebevadinamos tais pačiais vardais. Samo sala paprastai siejama su Kefalenijos sala. Nustatyti Dulichiono salos vietos nepavyko. Poeto pasakymas, kad Itakė yra į vakarus nuo šitos salų grupės, neatitinka tikrovės: Itakė yra kaip tik į rytus nuo Kefalenijos. Įdomus ir tas faktas, kad didelė Leukadės sala, esanti šios salų grupės šiaurėje, niekur „Odisėjoje“ neminima.

60 *65. Triskart vardais nepašaukus visų nelaimingų bičiulių...*— Homero laikais graikai tikėjo, kad mirusiųjų svetimame krašte dvasios, tris kartus pašauktos, lydės grįžtantį į tėvynę draugą ir sugrįš ten kartu su juo. Tėvynėje jų laukdavo *kenotaphion* (žr. 11 paaišk.).

61 *84 ir toliau. Mes lotofagų šaly, kur žiedus valgo kaip duoną.*— Lotofagų šalies aplankymo epizode iškyla žinomas mituose ir pasakose motyvas — suvalgęs vienokio ar kitokio maisto, keleivis netenka atminties ir prisiriša prie vietos,

kurioje to maisto paragavo. Panašus ir graikų mitas apie Hadą ir Persefonę: Persefonė suvalgė šešis figos grūdus, kuriuos jai davė Hadas, ir dėl to turi kasmet praleisti šešis mėnesius požemio karalystėje. Kitas mitas pasakoja, kad žmogus, paragavęs Letos (užmiršimo upės) vandens, staiga užmiršta savo praeitį. Homero epe šitas motyvas sušvelnintas ir virtęs etnografiniu pasakojimu apie tolimų kraštų stebuklus: lotosas toks malonus, kad žmogus, jo paragavęs, savo noru pasilieka lotofagų šalyje.

62 *187—192. Milžinas toks gyveno tenai...*— Homero epui charakteringos pastangos švelninti nepaprastus pasakos elementus. Aprašydamas Polifemą, poetas praleidžia reikšmingiausią jo bruožą, būtent, kad kiklopas turi tik vieną akį, kuri, be to, yra vidury kaktos. Toliau apie tai taip pat beveik nekalbama, nors tuo paremtas visas pasakojimas: kiklopui apakinti užtenka išdurti vieną akį.

63 *319 ir toliau. Vėzdas kiklopo stambus kampe prie gardo gulėjo...*— Pasakojimai apie vienakės baisenybės apakinimą dažnai sutinkami Europos tautų folklore. Homeras sujungė į vieną dvi pasakas: apie milžino apakinimą ir pabėgimą, pasislėpus po avinu arba įlindus į avino ar kurio kito naminio gyvulio kailį, ir apie tai, kaip herojus, sužeidęs baisią ir galingą būtybę, laimingai išvengia jos o ugų keršto, pasivadinęs „Nieku“ arba „Pačiu“. Draugai klausia nukentėjusį, kas jį sužeidė, bet, gavę atsakymą: „Niekas“ arba „Pats“, daugiau juo nesirūpina.

64 *5.. . Bet, Odisėjau, sugrįžk, gražiai aš tave pamylėsiu...*— Pasiūlymas Odisėjui dovanos — pasakos epizodo rudimentas. Pasakoje apakintas milžinas dovanoja apakintojui užburtą žiedą, kuris prilimpa jam prie piršto ir arba atima jam galimybę pajudėti iš vietos, arba riksmu „Aš čia!“ išduoda milžinui, kur yra pasislėpęs priešas. Graikų epe vietoje užburto žiedo yra Odisėjo pasigyrimas, du kartus jo vos nepražudęs.

DEŠIMTA GIESMĖ

65 *1. Taip į Ajolijos salą atvykom.*— Ajolijos sala, antikinių geografų manymu, buvo tarp Liparų arba Aigačių salų: dažniausiai ją laikė vulkanine Stromboli sala Liparų (arba Ajolo) salose.

66 *19—20. Davė kaip maišą man odą... / Vėjus sparnuotus joje ir kaukiančias vėtras uždaręs...*— Europos tautų folklore dažnai randame pasakojimų apie vėjus, uždarytus kokiame nors urve, maiše, kailyje; ištrūkę į erdvę, jie sukelia baisias audras. Taip buvo aiškinamas netikėtas vėjų ir audrų kilimas. Legenda pasakoja, kad graikų filosofas Empedoklis (490—430 m. pr. Kr.) mėgino pagaminti maišą, kuriuo galėtų pagauti vėjus.

67 *81—82. ...atvykom į aukštą Lamo tvirtovę, / Į Telepilą šaly laistrigonų...*— Telepilo („Plačiavarčio“) miesto platūs vartai priskiriami Hadui. To miesto įkūrėjas Lamas bene bus gimingas antikinio ir dabartinio graikų folkloro vampyrui Lamijai, čiulpiančiai vaikų kraują. Šių vardų parinkimas susieja pasakojimus apie laistrigonus su nuvykimo į požemį ciklu.

68 *107. Ji į Artakiją ėjo, šaltinį...*— Artakijos šaltinis prie Kiziko (Marmuro jūros pakrantėje) figūruoja ir padavimų apie argonautus cikle, kuris „Odisėjos“ autoriui yra žinomas (XII, 70). Dėl to labai galimas daiktas, kad Artakijos šaltinis paimtas iš kokios nors poemos apie Argą.

[69] *135. Taip į Ajajos salą atvykom...*— Senovėje manyta, kad Ajajos sala esanti prie Lacijaus, vakarinėje Italijos pakrantėje. Homeras galbūt manė, kad Kirkė, Kolchidės karaliaus Ajeto sesuo ir Helijo duktė, gyveno ne vakariniuose, bet rytiniuose vandenyse, kažkur viduryje Juodųjų jūrų (žr. XII, 3—4).

[70] *136 ir toliau. Kirkė gražkasė, žmogaus balsu dainuojanti deivė...*— Odisėjo pasakojime apie Kirkę yra daugiausia elementų, susijusių su įvairių Europos tautų folkloru. Kirkės siužetas folklore turi daugybę variantų. „Odisėjoje“, šalia bendrų pasakos siužeto bruožų, išliko ir kelios pasakiškos detalės. Burtininkė Kirkė gyvena tamsiame miške, rūme, iš kurio virš miško kyla dūmai; užburtas augalas, kurį Hermėjas duoda Odisėjui, tik su vargu gali būti iškastas; pasirodo čia ir didžiulis briedis, kurio funkcija pasakoje — įvilioti keleivį į mišką. Pati Kirkė — Medėjos tėvo Ajeto sesuo; Medėja buvo žymiausia graikų mitologijoje burtininkė.

[71] *179. Metė šalin gaubtuvus...*— T. y. nusimetė galvos apdangalą, kuriuo buvo apsigobę gedėdami draugų, žuvusių laistrigonų žemėje.

[72] *235. Pramniško vyno įpylus...*— Pramniškas vynas — tirštas, raudonas, labai stiprus vynas nuo Pramnės kalno (Itakėje) ar iš Pramnės miesto (netoli Smirnos ar Lesbo saloje).

[73] *295. ...grūmodamas vietoj nukauti.*— Užmušti deivės, tiesą sakant, negalima; matyt, ir čia pasakiško siužeto, besibaigiančio raganos žuvimu, rudimentas.

[74] *305. „Moli“ vardu vadina dievai...*— „Moli“ — stebuklinga žolė su baltais žiedais ir juodomis šaknimis, kurią galima lyginti su žydinčiu paparčiu lietuvių ir rusų folklore. Kas per augalas tas „moli“, jau senovėje buvo neaišku. Pats žodis „moli“ paimtas iš senovinės sakralinės kalbos.

[75] *348—351. Keturios mergos... rūmuos bėgiojo...*— Keturios mergos — nimfos.

[76] *490—491. Tik priderėtų pirmiau padaryti kitą kelionę / Jums dar — į Hado namus ir į Persefonės baisiosios.*— Būtinumas aplankyti požemio karalystę visai nemotyvuojamas; į šią kelionę Odisėjas leidžiasi tik Kirkės paskatintas. Kai kurie tyrinėtojai laiko visą nuvykimo į Hadą epizodą intarpu į jau užbaigtą poemą apie Odisėjo keliones.

[77] *510. ...tuopos medžių aukštųjų.*— Nevaisingą dvasių karalystę Homeras pagražina ievomis ir tuopomis. Tuopa ir ieva priklauso prie vadinamų dvinamių medžių, t. y. prie tų, kurių vieni duoda tiktai kuokelius, kiti — tiktai piesteles; jeigu kur nors auga tik vienos lyties ievos ir tuopos, jie negali apsivaisinti, „neduoda vaisiaus“. Juodas tuopos žiedas taip pat susijęs su mirties šalimi.

[78] *513—514. Į Acherontą šniokšdamas teka Piriflegetontas / Ten ir Kokitas...*— Požemio upės: Acherontas — „srūvantis kančiomis“, Piriflegetontas — „žėrintis ugnim“, Kokitas — „ašarų srovė“.

[79] *528—529. ...pats nusigręžki / Veidu ton pusėn...*— Įsakymas nusigręžti pagrįstas paplitusiu ir naujaisiais amžiais tikėjimu, kad žmogui pavojinga žiūrėti į dievybę arba į mirusio dvasią.

[80] *535. Pats išsitrauki sau tuoj kalaviją...*— Ginklai, ypač metaliniai, buvo laikomi priemone dvasioms nuvyti.

VIENUOLIKTA GIESMĖ

81 *35 ir toliau. Tuosyk ėmiau avis ir, pertraukęs peilį per gerklę...*— Mirusiųjų vėlės trokšta kraujo, kuris grąžina joms bent trumpam laikui sąmonę (žr. tos pačios giesmės 147—149 eil.).

82 *38—42. Nuotakų, jaunavedžių ir mačiusių visko senelių...*— Antikiniai filologai laikė tas eilutes interpoliacija, nes jos visiškai nesiderina su įprastu Homero požemių karalystės vaizdavimu. Tai pripažįsta ir daugelis dabartinių komentatorių.

Graikai manė, kad pikčiausios ir kerštingiausios vėlės yra vaikų, visų nesusituokusiųjų ir neturinčių įpėdinių, be to, prievartos mirtimi žuvusiųjų vėlės.

83 *121—125. Irklą patogų paimk ir leiskis į tolimą kelią...*— Senovėje ta žeme, apie kurią miglotais žodžiais kalba Teiresijas, buvo laikomas Epiras (Apeiraja); taip galvoti leido galbūt mūsų nebepasiekę padavimai. Kita vertus, arkadiečiai, toliausiai nuo jūrų gyvenanti graikų gentis, manė, kad Odisėjas įvedė pas juos Poseidono kultą, ir ant Mantinėjos miesto monetų buvo vaizduojamas Odisėjas su irklu.

84 *184—186. Ne svetimoj vis rankoj valdžia...*— Pagal „Odisėjos" jaunikių chronologiją piršimasis Penelopei prasidėjo trečiaisiais ketvirtaisiais metais prieš Odisėjo sugrįžimą (II, 89); Odisėjo kelionę į Hadą nuo jo sugrįžimo skiria septyneri metai, kuriuos jis praleido pas Kalipsę (VII, 259), taigi Antiklėja numirė prieš jaunikių pasirodymą.

85 *226 ir toliau. Moterų pulkas, jas atsiuntė čion Persefonė baisioji.*— Šis moterų herojų katalogas paprastai laikomas intarpu: jis iš esmės visiškai nesusijęs su „Odisėjos" turiniu ir labai skiriasi nuo jos savo forma.

86 *322—325. ...Tesėjas iš Kretos / Vežės kadais Ariadnę į šventąją pilį Atėnų...*— Nežinoma mums mito apie Ariadnę (senovėje buvo daug jo variantų) versija. Mitine Dijos (arba Dzeuso) sala senovėje buvo laikoma Nakso sala arba nedidelė sala prie pačių Kretos krantų, prieš Knoso miestą.

87 *455—456. Laivą slaptai privaryk prie tėviškės mielojo kranto, / Kad nežinotų: tikėt moteriškėm negalima niekad.*— Šios eilutės dažnai išskiriamos kaip interpoliacija, visiškai nesuderinama su ką tik to paties Agamemnono duota Penelopės charakteristika, kuri išlaikoma visoje „Odisėjoje".

88 *523. Kai mes susėdom arkly, kurį padarė Epėjas...*— Pasislėpę Epėjo pastatytame mediniame arklyje, graikai pateko į Troją ir užėmė ją.

89 *549—550. ...priglaudė žemė, / Galvą Ajanto...*— Achajams nusprendus, kad Odisėjas labiau pasižymėjo kovoje dėl Achilo lavono negu Ajantas, pastarąjį ištiko pamišimo priepuolis: jis pradėjo žudyti avių bandas — achajų grobį, manydamas, kad žudo priešus. Atsipeikėjęs ir pamatęs, ką padarė, Ajantas iš gėdos nusižudė.

90 *565—626. Būtų nors pykdamas žodį prataręs, kurio taip norėjau...*— Šias eilutes antikinė kritika laikė interpoliacija. Taip mano ir dabar daugelis tyrinėtojų. Ši vieta, atrodo, buvo įterpta, norint įdėti į poemą populiarios medžiagos, be kurios Hado vaizdavimas atrodė nepilnas.

91 *601 ir toliau. Ir jo galybę Heraklį gavau aš tada pamatyti...*— Heraklis buvo gerbiamas tuo pačiu laiku kaip didvyris ir kaip dievas. Mitas apie jo mirtį senovėje turėjo dvi versijas: pagal vieną Heraklis miršta, o bekūnis šešėlis skrenda į Hadą,

pagal kitą — Heraklis buvo perkeltas į dangų gyvas, dievai jam suteikė nemirtingumą, o Dzeusas išleido už jo savo ir Heros dukterį Hebę. 602 eil. jungiamos abi versijos: pats Heraklis gyvena danguje, o jo šešėlis — Hade. Kadangi Homeras šiaip nelaiko Heraklio dievu, o Hebę nuolat vadina mergele, tai manoma, kad šios eilutės apie Heraklį yra įterptos vėlesniųjų „Odisėjos" redaktorių.

92 *621—622. Tarnaut kitados turėjau kaip vergas / Žmogui, visai menkam...*— Heraklis tarnavo pas piktą ir bailų Euristėją ir jo liepiamas įvykdė dvylika savo garsiųjų žygių; tų žygių čia minimas tik vienas.

93 *623. Liepė jis man iš čia trigalvį šunį atvesti...*— Trigalvis šuo — Cerberis; šito vardo Homeras niekur nemini. Epitetas „trigalvis" pridėtas vertėjo, remiantis vėlesniu Cerberio vaizdavimu.

DVYLIKTA GIESMĖ

94 *39. Tu prie sirenių netrukus priplauksi...*— Sirenių kraštas, pasak vėlesnių rašytojų, buvo Italijos pietvakarių pakrantėje netoli Kaprio salos.

95 *61. Jas laimingieji dievai uolom klajūnėm vadina.*— Uolos klajūnės (Homero poemose „planktai" — „klajojančios", kitų autorių „plegados" arba „simplegados" — „susiveriančios") — uolos, susiveriančios tuo momentu, kai tarp jų plaukia laivas. „Odisėjoje" šis uolų suartėjimas nevaizduojamas. Poetas, matyt, turi galvoje audros sukeltas bangas, mėtančias laivus ant uolų (žr. 67—68 eil.).

96 *127—131. ...kur Helijo jaučių / Ganos didžiausi pulkai...*— Septynios Helijo bandos, po penkiasdešimt galvijų kiekvienoje, aiškinamos kaip mitologinis 50 savaičių, sudarančių 350 dienų metus, vaizdas. Kaip tik tiek dienų turėjo graikų mėnulio metai. Jaučiai ir avys (teisingiau — karvės ir avys) atitinka dienos ir nakties metaforas.

97 *344. Ir paaukokim dievams, plačiųjų padangių valdovams.*— Graikai žiūrėjo į auką kaip į bendrą dievų ir žmonių puotą; viena aukos dalis būdavo sudeginama, t. y. atiduodama dievams, o kitą išsidalydavo aukotojai.

98 *358. Miltų miežinių baltų tvirtasuoliam laive nebebuvo.*— Aukojamas gyvulys, prieš nuduriamas, turėjo būti apibarstomas miežių grūdais (III, 446).

TRYLIKTA GIESMĖ

99 *14. ...paskui iš žmonių galėsim surinkti...*— Didikų išlaidas turi apmokėti liaudis. Tai pažymima taip pat ir XIX g. 196 eil.

100 *149—152. Šiandien aš baisiai norėčiau fajakų gražųjį laivą, / ...jūroj pastverti / Ir sudaužyt...*— Apie tokį Poseidono sumanymą kalbėjo jau Nausitojas (VIII, 564—569), kartodamas seną pranašystę. Poseidonas nori iki galo įvykdyti savo sumanymą, bet Dzeusas pataria jam pasitenkinti laivo pavertimu į uolą; fajakai po to bijosią vežioti keleivius prieš Poseidono valią.

101 *377. Metai treti, kai tavo namuos jie šeimininkauja...*— Jaunikiai tik tada pradėjo versti Penelopę tekėti už vieno iš jų, kai sužinojo, kad kiti didvyriai (Agamemnonas, Menelajas, Nestoras) jau sugrįžo namo, o Odisėjas nežinia kur pražuvo.

KETURIOLIKTA GIESMĖ

102 *63. Trobą su žemės sklypu ir žmoną pavydui ne vieno*...— Žemės, namo ir žmonos dovanojimas vergui yra savotiškas laisvės suteikimas, nors dar neturįs aiškaus juridinio pagrindimo.

103 *232. Kas tik patiko, ėmiau sau aš pats*...— Dalijant grobį, vadas turėjo teisę, be burtų keliu tekusių jam gėrybių, dar pasiimti jų savo nuožiūra.

104 *263. Niokoti ėmė tuojau gražiuosius laukus egiptiečių*...— Egėjo jūros gyventojai dažnai užpuldavo turtingą faraonų valstybę, ypač Kretos ir Mikėnų kultūros laikotarpiu (XIV—XII a. pr. Kr.). Egipto oficialūs dokumentai ne sykį kalba apie tuos puolimus. Jie prisimenami ir graikų epe. Po Mikėnų kultūros sunykimo pairę santykiai su Egiptu vėl buvo atnaujinti VIII—VII a. pr. Kr. Iš Jonijos keliauja į Egipto kariuomenę samdomi kareiviai, Jonijos pirkliai gyvai prekiauja su seniausia kultūringa tauta. Taigi Egipto tema buvo visai aktuali.

105 *315 ir toliau. Milžinės vilnys mane atliūliavo į žemę tesprotų*.— Odisėjo nuotykius tesprotų žemėje vaizduoja kita poema — „Telegonija".

106 *399. ...kad nustumtų mane nuo uolos stačiabriaunės*...— Nustūmimas nuo uolos buvo vienas iš dažnų mirties bausmės vykdymo būdų Graikijoje.

PENKIOLIKTA GIESMĖ

107 *225 ir toliau. Buvo žiniūnas jisai, be to, giminietis Melampo*...— Mitas apie garsų žiniuonį Melampą papasakotas labai trumpai ir suprantamas tik papildytas kitais šaltiniais. Žr. žodynėlyje: *Peronė, Melampas*.

108 *392. ...naktys nūn ilgos*...— Veiksmas vyksta žiemą.

ŠEŠIOLIKTA GIESMĖ

109 *288. Išnešiau slėpti nuo dūmų*...— Homero laikais židinys buvo svarbiausioje namų salėje.

110 *394—398. Žodžio paprašė ir ėmė kalbėt tuomet Amfinomas*...— Amfinomas, Niso sūnus, buvo kiek kilnesnis ir iškalbingesnis už kitus jaunikius.

SEPTYNIOLIKTA GIESMĖ

111 *288—289. Dėlei jo vieno laivai... / ...plėšia, ką susitikę*.— Čia kalbama apie jūros plėšikų laivus.

112 *515—516. ...tris dienas jis prabuvo / Mano troboj*...— Odisėjo buvimo pas Eumają pirmoji diena papasakota XIV giesmėje, antroji — XV giesmėje nuo 300 eil., trečioji — XVI giesmėje.

113 *545. Ar nematai, kaip mano žodžius užčiaudėjo vaikas?* — Senovės Graikijoje čiaudėjimas buvo laikomas geru ženklu: jis teikė sveikatos ir laimės arba lėmė pasikeitimą į gera.

AŠTUONIOLIKTA GIESMĖ

114 *6—7. ...jaunikiai Iru pravardžiavo, / Nes jiems nešiojo žinias...*— Žodžių žaidimas: Iro vardas gretinamas su dievų pasiuntinės Iridės vardu.

115 *275. Kad nebe tie papročiai šiandieną, kaip buvo senovėj.*— Papročiai reikalauja, kad jaunikiai atneštų Penelopei dovaną, o jie tuo tarpu tik puotauja jos vyro namuose. Penelopė, norėdama padidinti vyro ir sūnaus turtus, prašo jaunikius dovanų; šis bruožas mums sunkiai suprantamas, bet jis puikiai derinasi su Homero laikų graikų morale.

DEVYNIOLIKTA GIESMĖ

116 *172 ir toliau. Marių tamsių vidury iškilus graži ir derlinga / Kretos sala...*— „Odisėjos" sukūrimo laikais Kreta jau nebebuvo galinga valstybė, bet atsiminimai apie jos ir legendinio jos karaliaus Minojo galybę dar buvo gyvi.

117 *401. Tad Euriklėja vaiką paguldė seneliui ant kelių...*— Naujagimio paėmimas ant kelių — jo įteisinimas, pripažinimas giminės nariu.

118 *409. Tajam piktumui atmint pavadinkite jį Odisėju.*— Vardas „Odisėjas" (gr. *Odysseus*) siejamas su veiksmažodžio šaknimi „odyss", kuri reiškia „pykti", „neapkęsti".

119 *457—458. ...užkalbėję sulaikė plūdimą / Juostančio kraujo...*— Tai vienintelis atsitikimas Homero epe, kad žaizda gydoma būrimu. Homero medicinai charakteringi tik materialiniai gydymo būdai: vaistažolės ir chirurginiai metodai. „Iliadoje" sužeidimai labai dažni, bet niekados nekalbama apie magiškus gydymo būdus.

120 *533. Pats pageidauja, kad aš iš namų išeičiau pas tėvą...*— Tai aiškiai niekur nepasakyta, bet Telemacho noras baigti neaiškią padėtį namuose yra vienas iš pagrindinių „Odisėjos" motyvų. Poetas nori motyvuoti Penelopės sutikimą ištekėti, pasiaukoti Telemacho labui.

121 *573. Dvylika kirvių statyt...*— Kirviai įkertami į žemę viena eile, kad skylės sudarytų tiesią liniją.

DVIDEŠIMTA GIESMĖ

122 *156. ...nes šiandien didelė šventė.*— Apolono (jauno mėnulio) šventė (žr. tos pačios giesmės 277—278 eil.).

123 *187. Jį su galvijais šitais iš žemyno buvo atvežę...*— Odisėjo karvių kaimenės buvo žemyne.

124 *242. Bet iš kairės... atskrido erelis...*— Paukštis iš kairiosios pusės lėmė nelaimę.

125 *351—357. O nelaimingi! Baisi pražūtis ištiks jus netrukus...*— Teoklimeno kalba yra regėjimas: jis jau mato mirties miglą, apsupančią jaunikius.

DVIDEŠIMT PIRMA GIESMĖ

126 *15. Juodu anuomet abu susitiko sykį Mesenėj...*— Mesenė laikoma Lakedaimono dalimi, o tai galėjo būti tik spartiečiams ją užkariavus (VIII a. pr. Kr. pabaigoje).

DVIDEŠIMT ANTRA GIESMĖ

127 *55—56. ...atsiteisim šventai, surinkę iš miesto, / Mes tau už visa, ką gėrėm namuos ir valgėm lig šiolei.*— Eurimacho pasiūlymas atlyginti nuostolius pagal Homero bendruomenės įprastinę teisę visiškai teisingas, ir, Odisėjui atmetus šitą pasiūlymą bei išžudžius jaunikius, giminės turi teisę keršyti.

128 *335. Ir atsisėsti prie aukuro Dzeusui...*— Graikų namuose, paprastai kiemo vidury, stovėdavo nedidelis akmens aukuras, skirtas namų globėjui Dzeusui. Tai buvo neliečiama vieta.

129 *481—482. Valančios pikta sieros... atneški, močiute, / Aš išrūkysiu namus...*— Pralietas namuose kraujas reikalauja atgailojamojo apvalymo; tam reikalui buvo naudojama siera.

DVIDEŠIMT TREČIA GIESMĖ

130 *310—343. Pasaką jis pradėjo kikonais...*— Šį pasakojimą apie klausytojui jau žinomus Odisėjo nuotykius greičiausiai įterpė į poemą jos vėlesnieji redaktoriai.

DVIDEŠIMT KETVIRTA GIESMĖ

131 *1—202. O kilenietis Hermėjas tuomet išprašė iš rūmų...*— Šioje scenoje pomirtinis gyvenimas Hade vaizduojamas kitaip negu kitose epo dalyse: dvasios keliauja į požemius, lydimos Hermėjo, atgauna sąmonę ir t. t. Dėl to daugelis tyrinėtojų laiko visą epizodą vėlesniu intarpu.

132 *47. Motina tavo atėjo iš jūros su marių dievaitėm...*— Achilo motina — Tetidė, jūrų senio duktė.

133 *497. ...ketvertas prie Odisėjo.*— Pats Odisėjas, Telemachas, Eumajas ir Filoitijas.

134 *516. O šviesiaakė Atėnė, prie jo prisiartinus, tarė...*— Atėnė kalba su Laertu, pasivertusi Mentoru (žr. šios giesmės 503 eil.).

Parengė JUOZAS STARKUS

MITOLOGINIŲ IR GEOGRAFINIŲ VARDŲ ŽODYNĖLIS

Achaja — 1) šiaurės Peloponeso sritis; 2) pietų Tesalijos sritis

achajai — viena iš seniausių graikų genčių. „Odisėjoje" ir „Iliadoje" šis žodis žymi visus graikus, kariavusius prieš Troją

Acherontas — požemio pasaulio upė („srūvanti kančiomis")

Achilas — karaliaus Pelėjo ir deivės Tetidės sūnus, mirmidonų ir pietinės Tesalijos karalius, garsiausias Trojos karo herojus Homero „Iliadoje". Prieš pat šio karo pabaigą jį užmušė Pario paleista strėlė, kurią į jį nukreipė Apolonas

Adrestė — Elenos vergė

Aedonė — „Lakštingala", Pandarėjo duktė, Tebų karaliaus Dzeto (žr. *Amfionas*) žmona. Norėdama iš pavydo užmušti daugiavaikės Amfiono žmonos Niobės vyriausiąjį sūnų, ji netyčia nužudė savo vienintelį sūnų Itilą. Dievai pamišusią iš skausmo Aedonę pavertė lakštingala; ji naktimis verkia savo sūnaus

Afroditė — Dzeuso ir deivės Dionės duktė, meilės ir grožio deivė, „Iliadoje" — Arėjo, „Odisėjoje" — Hefaisto žmona

Agamemnonas — Atrėjo sūnus, Spartos karaliaus Menelajo brolis; Argo, Mikėnų ir kitų šiaurės Peloponeso miestų karalius; achajų jungtinės kariuomenės prie Trojos vyriausiasis vadas

Agamemnonidas — Agamemnono sūnus, t. y. Orestas

Agelajas — Damastoro sūnus, vienas iš Penelopės jaunikių

Aigiptijas — itakietis, Antifo ir Eurinomo tėvas

Aigistas — Tiesto sūnus, Agamemnono pusbrolis. Agamemnonui išvykus į Trojos karą, susidėjo su jo žmona Klitaimnestra ir užėmė Mikėnų sostą. Iškilmingai sutikęs grįžtantį iš karo Agamemnoną ir žiauriai nužudęs (vienas ar padedamas Klitaimnestros — skirtingi mito variantai), septynerius metus buvo Mikėnų valdovas; aštuntais metais Agamemnono sūnus Orestas, išaugęs svetur, parvyko į tėviškę ir nužudė abu — Aigistą ir savo motiną

Aigos — Achajos (šiaurės Peloponese) miestas, vienas iš Poseidono kulto centrų

Aisonas — Tironės ir Kretėjo sūnus, argonautų žygio herojaus Jasono tėvas

Aitolija — sritis vakarinėje Vidurinės Graikijos dalyje, į pietus nuo Epiro

Aitonas — Odisėjo prasimanytas vardas

Ajaja — mitinė Kirkės sala

Ajakas — Dzeuso ir Aiginos sūnus, Pelėjo ir Telamono tėvas, dėl savo teisingumo tapęs vienu iš trijų požemio teisėjų
Ajakidas — Pelėjas, Ajako sūnus. „Iliadoje" Ajakidu vadinamas Ajako vaikaitis Achilas
Ajantas — 1) Salamino salos karaliaus Telamono sūnus, salaminiečių kariuomenės prie Trojos vadas, galingiausias po Achilo achajų herojus. Vis dėlto, Achilui žuvus, achajų kariuomenės vadai jo ginklus atidavė ne Ajantui, o Odisėjui. Įsižeidęs Ajantas išėjo iš proto ir ėmė žudyti achajų galvijus, laikydamas juos achajų vadais. Atsigavęs po šio priepuolio, jis nusižudė; 2) Oilėjo sūnus, lokrų vadas
Ajetas — mitinės Kolchidės šalies karalius, Helijo ir Okeano dukters Persės sūnus, Medėjos tėvas, Kirkės brolis. Jo karalystėje buvo aukso vilna, t. y. auksinis mitinio avino kailis, kurio ieškoti vyko į Kolchidę Jasonas užburtu laivu Argu
Ajolas — vėjų valdovas, kartu su žmona, šešiais sūnumis ir šešiomis dukterimis gyvenąs ant plaukiojančios Ajolijos salos
Ajolija — plaukiojanti Ajolo sala, aptverta aukšta varine siena
Akastas — Dulichiono salos karalius
Akronėjas — vienas fajakas
Aktoras — Eurinomės tėvas
Aktoridė — Aktoro duktė
Alektoras — spartietis, Argo karaliaus Ifido tėvas
Alfėjas — 1) upė Peloponese, tekanti per Arkadiją ir Elidę; 2) Alfėjo upės dievas
Alibantas — miestas Italijoje
Alkandrė — egiptiečio Polibo žmona
Alkimas — Mentoro tėvas
Alkimidas — Alkimo sūnus, t. y. Mentoras
Alkinojas — fajakų karalius Scherijos saloje
Alkipė — Elenos vergė
Alkmajonas — Amfiarajo ir Erifilės sūnus, kuris, keršydamas už tėvą, užmušė motiną ir už tai erinijų persekiojamas (žr. *Erifilė*)
Alkmenė — žmona Tirinto karaliaus Amfitriono, pabėgusio iš Tirinto į Tebus; Tebuose jai gimė iš Dzeuso Heraklis
Aloėjas — Ifimedėjos vyras, Oto ir Efialto (dviejų Aloidų) tėvas
ambrosija — maloniai kvepiąs dievų maistas, jų vartojamas ir kaip tepalas amžinajam grožiui išlaikyti. Tai yra taip pat priemonė mirusio žmogaus kūnui nuo gedimo apsaugoti
Amfialas — vienas fajakas
Amfiarajas — pranašas, pranašo Melampo vaikaitis, Argo karalius, Septyneto prieš Tebus žygio dalyvis. Septynių vadų kariuomenei pralaimėjus, Amfiarajas išsigelbsti, bėgdamas savo vežimu, bet, žemei staiga po juo prasivėrus, prasmenga. Požemiuose jis tampa nemirtingu ir dievišku herojum
Amfilochas — Amfiarajo ir Erifilės sūnus, paveldėjęs iš tėvo pranašavimo dovaną
Amfimedontas — vienas iš Penelopės jaunikių
Amfinomas — turtingas dulichijietis, Niso sūnus, karaliaus Areto vaikaitis, vienas iš Penelopės jaunikių
Amfionas — 1) Dzetas ir Amfionas buvo dvyniai, Dzeuso ir Antiopės sūnūs; Amfionas puikiai skambindavo lyra, nuo kurios nepaprastai gražių garsų pačios kilo akmeninės Tebų sienos; 2) Chloridės tėvas

Amfitėja — Autoliko žmona, Antiklėjos motina, Odisėjo močiutė
Amfitrionas — Tirinto, vėliau Tebų, karalius, Alkmenės vyras, Heraklio patėvis
Amfitritė — jūrų deivė; vėlesniuose mituose — Poseidono žmona
Amitaonas — Kretėjo ir Tironės sūnus, Melampo tėvas
Amnisas — uostas Kretoje, prie Knoso miesto
Anabesinėjas — vienas fajakas
Anchialas — 1) Mento tėvas, tafiečių karalius; 2) vienas fajakas
Andraimonas — Toanto tėvas
Antifas — itakietis, Aigiptijo sūnus, Odisėjo draugas, kurį surijo Polifemas
Antifatas — 1) Melampo sūnus, Oiklėjo tėvas, Amfiarajo senelis; 2) laistrigonų karalius
Antiklas — vienas iš achajų, buvusių mediniame arklyje
Antiklėja — Autoliko duktė, Laerto žmona, Odisėjo ir Ktimenės motina; mirė pirm laiko, ilgėdamasi ir nesitikėdama sulaukti savo sūnaus
Antilochas — vyresnysis Nestoro sūnus, vienas drąsiausių jaunųjų „Iliados" herojų, žuvęs, pasak mito, baigiantis Trojos karui nuo etiopų vado Memnono kardo, pridengdamas savo tėvą
Antinojas — Eupeito sūnus, itakietis, vienas pačių įžūliausių Penelopės jaunikių
Antiopė — Asopo duktė, dvynių Dzeto ir Amfiono motina
Apeiraja — žr. *Epiras* (1)
Apolonas — saulės dievas, Dzeuso ir Lėtojos sūnus, Artemidės brolis, muzikos ir poezijos globėjas
Arėjas — karo dievas, Dzeuso ir Heros sūnus
Aretas — vienas Nestoro sūnų
Aretė — fajakų karaliaus Alkinojo žmona
Aretūsė — šaltinis arti Korako uolos, Itakės saloje; ten lankose ganėsi Odisėjo kiaulių kaimenės
Argas(1) — 1) Argolidės srities svarbiausias miestas Peloponese; 2) Agamemnono karalystės sritis šiaurės rytų Peloponese; 3) visas Peloponesas, kuris kartais vadinamas „joniškiu" Argu; 4) pelasgų Argas — lyguma Tesalijoje, netoli Penėjo upės
Argas(2) — 1) šimtaakė baidyklė, kurią Hera pristatė saugoti paverstos į karvę Dzeuso meilužės Ijonės. Dzeuso įsakytas, Hermėjas užmušė Argą ir išvadavo Ijonę, todėl jis dažnai vadinamas „argžudžiu"; 2) Odisėjo medžioklinio šuns vardas
Argas(3) — Jasono laivo vardas; dėl to plaukę šituo laivu į Kolchidę herojai — Jasonas ir jo draugai — buvo pavadinti argonautais („Argo jūrininkais")
argiečiai — Homero poemose reiškia tą patį kaip ir achajai
Argžudis — žr. *Argas*(2)
Ariadnė — Kretos karaliaus Minojo duktė, davusi Tesėjui, atvykusiam į Kretą užmušti Minotauro — pabaisos su jaučio galva,— siūlų kamuolį, kuris jam padėjo išeiti iš labirinto
Aribantas — vienas foinikas
Arkeisiadas — Arkeisijo sūnus, t. y. Laertas
Arkeisijas — Laerto tėvas
Arnajas — elgetos, praminto Iru, tikrasis vardas
Artakija — šaltinis prie Telepilo miesto, laistrigonų šalyje
Artemidė — deivė mergelė, Dzeuso ir Lėtojos duktė, Apolono sesuo, medžiotoja, ginkluota, kaip ir jos brolis, lanku ir strėlėmis

Asfalionas — Menelajo tarnas
Asopas — 1) upė Bojotijoje; 2) upės dievas, Okeano ir Tetidės sūnus
Asteridė — „žvaigždėta" sala arti Itakės krantų
Atėnai — svarbiausias Atikos miestas
Atėnė — deivė mergelė, Dzeuso duktė, gimusi iš jo galvos; išminties ir karo deivė, nuolatinė Odisėjo globėja
Atlantas — Japeto sūnus, Prometėjo brolis, titanas, laikąs ant savo pečių dangaus skliautą. „Odisėjoje" jis paremia stulpus, skiriančius žemę nuo dangaus
Atrėjas — Pelopo sūnus, Tiesto brolis, Agamemnono ir Menelajo tėvas, Mikėnų karalius; šį sostą, jam mirus, paveldėjo vyresnysis sūnus Agamemnonas
Atridas — Atrėjo sūnus, t. y. Agamemnonas arba Menelajas
Atritonė — „nenugalimoji", Atėnės epitetas
Aušra (Aušrinė) — ryto aušros deivė, graikiškai *Eos* (romėnų *Aurora*), Hiperiono duktė
Autolikas — Hermėjo sūnus, Odisėjo senelis iš motinos pusės, karalius, gyvenęs arti Parnaso kalno. Tėvas suteikė jam nuostabų apsukrumą ir gudrumą. Jis galėdavo padaryti nematomą kiekvieną į rankas patekusį daiktą ir mokėdavo taip gudriai priesaikauti, kad, formaliai priesaikos nesulaužęs, jos neištesėdavo
Autonojė — Penelopės vergė

Boetas — Eteonėjo tėvas
Boetidas — Boeto sūnus, t. y. Eteonėjas
Bootas — Jaučiaganio žvaigždynas, esantis netoli Grįžulo Ratų
Borėjas — šiaurės vėjas

Chalkidė — pietinės Elidės miestelis
Charibdė — jūros verpeto personifikacija: sėdinti giliai jūroje baidyklė moteris, siurbianti ir vėl išpurškianti jūros vandenį. Nuo V a. pr. Kr. fantastiškų jūrų pabaisų — Charibdės ir Skilos — vardai glaudžiai susiję su Mesinos sąsiauriu, skiriančiu Siciliją nuo Italijos
Charitės — trys džiaugsmo, grožio ir žavesio deivės
Chijas — Egėjo jūros sala, į pietus nuo Lesbo
Chitonas — graikų apatinis drabužis su labai trumpomis rankovėmis arba visai be rankovių
chlaina — trumpas lininis vyriškas apsiaustas
Chloridė — Nelėjo žmona, Orchomeno karaliaus Amfiono duktė, Nestoro, Chromijo, Periklimeno ir Peronės motina
Chromijas — 1) Priamo sūnus; 2) Nelėjo sūnus

danajai — graikų gentis, gyvenusi Argolidėje. Homero poemose taip dažnai vadinami visi graikai
Deifobas — Priamo ir Hekabės sūnus, Hektoro ir Pario brolis, narsus Trojos gynėjas. Žuvus Pariui, jis vedė Eleną
Delas — viena ir Kikladžių salų Egėjo jūroje, paskirta Apolono kultui; be Delfų, čia buvo svarbiausia šio dievo šventovė
Demetra — Krono ir Rėjos duktė, žemės derlingumo ir žemdirbystės deivė, „Žemė motina"
Demodokas — aklas fajakų dainius Scherijoje

Demoptolemas — vienas iš Penelopės jaunikių
Deukalionas — Minojo sūnus, Idomenėjo tėvas, Knoso miesto karalius Kretoje
Dija — 1) senovinis Nakso salos vardas; 2) sala netoli Kretos
Dimantas — fajakas, Nausikajės draugės tėvas
Dioklis — Orsilocho sūnus, Ferų miesto (Peloponese) karalius, Alfėjo vaikaitis
Diomedas — Tidėjo sūnus, vienas iš svarbiausių Trojos karo herojų
Dionisas — kūrybinių gamtos jėgų, poetinio įkvėpimo, teatro meno, vyno ir vynininkystės dievas, Dzeuso ir mirtingosios Semelės sūnus
Dmetoras — pramanytas Kipro salos karalius
Dodonė — miestas Epire, viena iš seniausių Graikijoje Dzeuso kulto vietų. Dodonės Dzeuso orakulas buvo pagarsėjęs visoje Graikijoje. Čia žyniai pranašaudavo iš šventojo ąžuolo lapų šlamėjimo
Dolijas — 1) vergas, Odisėjo piemens Melantėjo ir tarnaitės Melantės tėvas; 2) Laerto vergas, sodininkas, šešių jam padedančių dirbti sūnų tėvas
dorėnai — viena iš graikų genčių
Dulichionas — sala, esanti, anot Homero, netoli Itakės; kurią salą poetas turėjo galvoje, neaišku
Dzakintas — sala Jonijos jūroje, netoli Itakės
Dzetas — žr. *Amfionas*
Dzeusas — galingiausias graikų dievas, visų dievų ir žmonių valdovas, Krono ir Rėjos sūnus, dangaus, griaustinio ir žaibo dievas

Echefronas — vienas iš Nestoro sūnų
Echenėjas — seniausias fajakas
Echetas — žiaurus karalius, kurio karalystė buvo žemyne prieš Itakės salą. Šis vardas, graikiškai reiškiąs „nieko iš savo rankų nepaleidžiąs", iš tikrųjų yra mirties dievų epitetas
Efialtas — žr. *Otas*
Efirė — miestas Peloponese
egidė — šarvas iš ožkos kailio (gr. *aigis* — ožkena), papuoštas gorgonės galva, turįs magišką galią sukelti žmonėms siaubą. Homero laikais egidė nebebuvo naudojama, ji priskiriama tik dievams — Dzeusui ir Atėnei. Egidė — Dzeuso galybės ir rūstybės simbolis
egidvaldis — „turįs egidę"; vienas iš Dzeuso epitetų
Egiptas — 1) Egipto šalis; 2) Nilo upė
Eidotėja — jūrų deivė, Protėjo duktė
Eileitija — Dzeuso ir Heros duktė, gimdymo deivė
Elatas — vienas iš Penelopės jaunikių
Elatrėjas — vienas fajakas
Elena (Helenė) — Dzeuso ir Ledos duktė, Menelajo žmona, gražiausia Heladės moteris. Pariui ją pagrobus, kilo Trojos karas
Elidė — vakarų Peloponeso sritis
Elisiejus, Elisiejaus laukai — „laimingųjų sala", pomirtinė laimės šalis. Kai kurie išrinktieji, išvengę mirties ir nepatekę į Hado karalystę, dievų gyvi perkeliami iš žemės į Elisiejaus laukus, kur jų laukia amžinas gyvenimas
Elpenoras — jauniausias Odisėjo laivo įgulos karys, žuvęs Kirkės namuose prieš Odisėjui išplaukiant iš Ajajos salos: būdamas neblaivus, nukrito nuo stogo ir užsimušė

Enipėjas — Tesalijos upė, Penėjo intakas
Eos — žr. *Aušra*
epėjai — gentis, gyvenusi šiaurinėje Elidėje (Peloponese)
Epėjas — Panopėjo sūnus, achajų karys. Jis padarė didžiulį medinį arklį, kuriuo pasinaudoję achajai paėmė Troją
Eperitas — Odisėjo prasimanytas vardas
Epikastė — Oidipo motina ir žmona (žr. *Oidipas*)
Epiras — 1) mitinė šalis (Apeiraja), iš kurios fajakai atvežė Alkinojui vergę Eurimedūsę; 2) vakarų Graikijos sritis
Erebas — mitinė mirusiųjų šalis, amžinai paskendusi miglose
Erechtėjas — Žemės pagimdytasis legendinis Atėnų karalius
erembai — istorijoje nežinoma, greičiausiai mitinė tauta, pasak „Odisėjos" autoriaus, gyvenanti Azijoje, netoli Foinikijos
Erėtmėjas — vienas fajakas
Erifilė — Amfiarajo žmona. Papirkta Oidipo sūnaus Polineiko, padovanojusio jai auksinį papuošalą, ji įkalbėjo vyrą eiti drauge su Polineiku, kuris norėjo atimti Tebų sostą iš savo brolio Eteoklio. Taip ji pražudė savo vyrą Amfiarają, kuriam buvo išpranašauta mirtis šitame žygyje. Alkmajonas, Amfiarajo ir Erifilės sūnus, atkeršijo motinai už tėvo mirtį — nužudė ją, už tai buvo erinijų persekiojamas. Žr. *Alkmajonas* ir *Amfiarajas*
Erimantas — kalnynas Arkadijoje, Peloponese
erinijos — pralieto kraujo ir kruvino keršto deivės, persekiojančios ir baudžiančios užmušėją
eteokretai — senieji Kretos salos gyventojai
Eteonėjas — Menelajo tarno Boeto sūnus, laisvasis, ne vergas
etiopai — mitinė tauta, gyvenusi prie Okeano, „žemės pakraščiuose" — pačiuose rytuose ir pačiuose vakaruose
Euantas — Dioniso ir Demetros sūnus
Euboja — didelė sala Egėjo jūroje, prie rytinių Graikijos krantų
Eumajas — Odisėjo kiaulių piemuo, nuoširdžiai savo ponui atsidavęs vergas, foinikiečių pirklių parduotas Laertui vergijon dar vaikas būdamas
Eumelas — Ferų miesto (Tesalijoje) karaliaus Admeto ir Alkestės sūnus. Jo motina savu noru mirė už mylimą vyrą. Šį mitą panaudojo Euripidas savo dramai „Alkestė"
Eupeitas — garsus itakietis, Antinojo tėvas
Euras — rytų vėjas
Euriadas — vienas iš Penelopės jaunikių
Eurialas — 1) Diomedo draugas; 2) vienas fajakas
Euribatas — itakietis, Odisėjo šauklys
Euridamantas — itakietis, vienas iš Penelopės jaunikių
Euridikė — Klimeno duktė, Nestoro žmona
Euriklėja — Peisenoro sūnaus Opo duktė, vergė, vyriausioji šeimininkė Odisėjo namuose. Penelopės patikima tarnaitė; Odisėjo, o vėliau Telemacho, auklė
Eurilochas — Odisėjo artimas draugas ir giminaitis: vedęs, pasak vėlesnės legendos, Odisėjo seserį Ktimenę
Eurimachas — itakietis, Polibo sūnus, vienas iš Penelopės jaunikių
Eurimedontas — gigantų karalius

Eurimedūsė — sena vergė Alkinojo namuose, Scherijoje; jauna išvežta iš mitinės Epiro šalies
Eurimenas — Nelėjo sūnus
Eurimidas —' Eurimo sūnus, t. y. Telemas
Eurinomas — itakietis, Aigiptijo sūnus, Polifemo surytojo Antifo brolis, vienas iš Penelopės jaunikių
Eurinomė — Aktoro duktė, Penelopės patikima vergė, tvarkiusi jos miegamąjį
Euripilas — Telefo sūnus, vadovavęs ketiečių kariuomenei, paskutinis trojėnų sąjungininkas, atėjęs Priamui į pagalbą, Trojos karui baigiantis. Jo motiną Astiochę, Priamo seserį, brolis papirko labai brangiu auksiniu daiktu, kad leistų Euripilui vykti į karą. Astiochė priėmė dovaną ir išleido sūnų, nors žinojo, kad dievai yra lėmę jam negrįžti gyvam iš karo
Euritas — Oichalijos miesto (Tesalijoje) karalius, garsus šaulys, gavęs dovanų lanką iš paties Apolono. Jis iššaukė Apoloną į varžybas ir už tokį akiplėšiškumą turėjo mirti pirm laiko. Mirdamas Euritas paliko dieviškąjį lanką savo sūnui Ifitui, o tas vėliau padovanojo jį Odisėjui. Su šituo lanku grįžęs Odisėjas iššaudė jaunikius
Euritidas — Eurito sūnus, t. y. Ifitas
Euritionas — vienas iš kentaurų, dalyvavęs Peiritojo ir Laodamėjos vestuvėse (žr. *Peiritojas*)

Faetontas ir *Lampas* — nemirtingi aušros deivės Eos (Aušros) arkliai. Lampas reiškia „blizgantis", Faetontas — „šviečiantis". Analogiški yra Helijo (Sauliaus) dukterų vardai: Faetūsė ir Lampetija
Faetūsė — nimfa, Helijo ir Neairos duktė
Faidimas — foinikų (sidoniečių) karalius
Faidra (*Fedra*) — Tesėjo žmona, įsimylėjusi savo posūnį Hipolitą ir nusižudžiusi, kai šis paniekino jos meilę
fajakai — dievų mylima, laiminga jūrininkų tauta, gyvenanti pasakiškoje Scherijos saloje, į kurią atsikėlė iš mitinės Epiro žemės. Scherijos sala siejama su Kerkiros sala (dabar Korfu), naujausiais laikais ja laiko Kretą
Faras — Viduržemio jūros sala netoli Egipto krantų, prieš Nilo deltą
Feidonas — tesprotų karalius
Fejai — pietinės Elidės pajūrio miestas
Femijas — Terpijo sūnus, itakietis, profesionalas dainius, aoidas. Jo tėvo vardas kildinamas iš žodžio *terpsis* (džiaugsmas, pasilinksminimas), o jo paties vardo šaknis „fem" reiškia pasakojimą, pranašavimą
Ferai — 1) miestas netoli jūros, Mesenijos įlankoje (Peloponese) prie Nedonės upės, maždaug pusiaukelėje tarp Pilo ir Spartos; 2) Tesalijos miestas
Feretas — Ferų (Tesalijoje) įkūrėjas, Admeto tėvas
Faistas — miestas Kretos saloje, netoli Gortinos
Filakas — Filakės miesto karalius, Ifiklo tėvas
Filakė — Tesalijos miestas
Filakija — Filakės miesto sritis Tesalijoje
Filė — Elenos vergė
Filoitijas — Odisėjo vergas, jo karvių kaimenių prižiūrėtojas
Filoktetas — vienas iš Trojos karo dalyvių, Tesalijos kariuomenės vadas, žymus šaulys, Heraklio draugas, paveldėjęs jo lanką ir strėles. Vykstant iš Melibėjo

miesto į Trojos karą, Chriso saloje jam įkando į koją nuodinga gyvatė. Nuo įkandimo atsiradusi neužgydoma, dvokianti žaizda privertė graikus palikti jį Lemno saloje. Vėliau achajai, atsižvelgdami į pranašystę, kad Troja galinti būti paimta tik su Heraklio lanko ir strėlių pagalba, atgabeno Filoktetą į savo stovyklą, kur jis buvo išgydytas

Filomeleidas — Lesbo salos karalius, kuris priversdavo visus atplaukusius į Lesbą svetimšalius eiti su juo kumštynių ir juos užmušdavo

Foibas — Apolono vardas kulte, reiškiąs „šviesusis", „spindįs šviesa"

foinikai (foinikiečiai) — tauta, gyvenusi rytinėje Viduržemio jūros pakrantėje, ten, kur dabar Sirija ir Libanas

Forkinas — jūrų dievas, nimfos Toosės tėvas

Fronijas — itakiečio Noemono tėvas

Frontis — Onetoro sūnus, Menelajo laivo vairininkas

Ftija — mirmidonų karalystės miestas Tesalijoje, Achilo gimtinė

Gaja — Žemė

Geraistas — kalnuotas kyšulys pietiniame Eubojos salos gale

Gerenijos raitelis — neaiškios prasmės Nestoro epitetas. Manoma, kad žodis *Gerenija* reiškia „jojantis senis" (gr. *geron*), t. y. dar stiprus senis

gigantai — pasakiška milžinų tauta, pagimdyta Gajos-Žemės, su gyvatėmis kojų vietoje

Girų uolos — jūrų uolos prie pietinių Eubojos salos krantų, pagal kitus liudijimus — prie vienos iš Kikladžių salų kranto, netoli Nakso salos

gorgonė — sparnuota pabaisa su gyvatėmis plaukų vietoje. Pažvelgęs į ją, žmogus suakmenėdavo. Gorgonių buvo trys, viena iš jų — Medūza — mirtinga

Gortina — didelis miestas Kretos salos pietinėje dalyje

Hadas — 1) Krono ir Rėjos sūnus, Dzeuso brolis, mirusiųjų karalystės valdovas. Jo vardas reiškia „nematomas"; 2) mitinis pomirtinis pasaulis, mirusiųjų karalystė požemiuose

Halijas — antrasis Alkinojo sūnus

Halitersas — Mastoro sūnus, senukas itakietis, Odisėjo draugas, prityręs būrėjas ir ateities spėjikas

harpijos — t. y. „grobikės", „žudytojos"; audros ir mirties dvasios, sparnuotos moteriškos esybės, skrajojančios nematomos ore ir grobiančios žmones

Hebė — Dzeuso ir Heros duktė, žydinti jaunyste ir sveikata deivė, ką tik prasidėjusios jaunystės ir subrendimo įasmeninimas. Ji patarnaudavo Olimpe dievams per pokylius. Kai Heraklis tapo dievu, jis gavo Hebę žmona

Hefaistas — Dzeuso ir Heros sūnus, ugnies dievas, kalvystės globėjas ir pats talentingas kalvis. Galingas, bet negražus ir šlubas

hekatombė — pažodžiui „šimto jaučių auka"; platesne prasme — bet kuri didelė auka dievams

Heladė — 1) senoji Graikija; 2) Peloponesas; 3) nedidelė pietinės Tesalijos sritis netoli Ftijos

Helespontas — Dardanelų sąsiauris

Helijas — saulės dievas (Saulius), titano Hiperiono sūnus

Hera — Krono ir Rėjos duktė, Dzeuso sesuo ir žmona, santuokos deivė

Heraklėja — „Heraklio miestas“: 1) Tesalijoje, į vakarus nuo Termopilų; 2) Bitinijoje, prie Juodosios jūros

Heraklis — Dzeuso ir Alkmenės sūnus (žr. *Alkmenė*), stipriausias ir mylimiausias graikų mitų herojus. Heros persekiojamas, tapo niekingo ir bailaus Mikėnų karaliaus Euristėjo tarnu ir, jo pavestas, atliko dvylika garsių žygių. Jis apvalė žemę nuo įvairių pabaisų, išlaisvino Prometėją, atvedė iš Hado karalystės trigalvį šunį Cerberį

Hermėjas (Hermis) — Dzeuso ir deivės Majos sūnus, gimęs Kilenės kalno oloje, Arkadijoje; Dzeuso pasiuntinys, siunčiamas ir pas dievus, ir pas žmones; gimnastikos, prekybos, turto, kelių dievas, vagių ir piemenų globėjas; lyros, abėcėlės, skaitmenų, matų, astronomijos ir muzikos išradėjas; jis atnešdavo žmonėms Dzeuso siunčiamus sapnus ir nuvesdavo į Hadą mirusiuosius. Hermėjas vaizduojamas su kelionine skrybėle, auksine magiška lazdele ir sparnuotais sandalais

Hermionė — vienintelė Menelajo ir Elenos duktė, ištekėjusi už Achilo sūnaus Neoptolemo

Hilakas — turtingas kretietis, Kastoro tėvas (Odisėjo pramanyti vardai)

Hiperėja — nenustatyta vieta, kurioje senovėje, prieš atsikeldami į Scherijos salą, gyveno fajakai

Hiperesija — miestas šiaurės Peloponese

Hiperionas — titanas, Helijo (Sauliaus) tėvas. Kitais atvejais Hiperionas („aukštai einąs“) reiškia saulę

Hipodamėja — Penelopės vergė

Hipotadas — Hipoto sūnus, t. y. Ajolas

Horos — metų laikų deivės, saugančios Olimpo vartus

Idomenėjas — Deukaliono sūnus, Knoso miesto Kretoje karalius, į Trojos karą vykstančios Kretos kariuomenės vadas

Ifiklas — 1) Alkmenės ir Amfitriono sūnus, Heraklio brolis; 2) Filako sūnus, turėjęs nuostabią jaučių kaimenę (žr. *Peronė*)

Ifiklėjas — Amfitriono sūnus, Heraklio pusbrolis

Ifimedėja — Oto ir Efialto motina

Ifitas — žr. *Euritas*

Iftimė — Ikarijo duktė, Penelopės sesuo, ištekėjusi už Eumelo (Tesalijoje)

Ikarijas — Penelopės ir Iftimės tėvas

Ikmalijas — vardas staliaus, kuris padarė Penelopei menišką kėdę

Ilas — Mermero sūnus, Efirės miesto karalius (Elidėje, Peloponese)

Ilionas — antrasis Trojos pavadinimas

Inonė — Tebų karaliaus Kadmo ir Harmonijos duktė, Orchomeno karaliaus Atalanto žmona. Atalantas beprotybės priepuolyje užmušė savo sūnų. Inonė šoko su kitu sūnumi ant rankų nuo uolos į jūrą. Dievai pavertė juos dievais, ir abu gavo naujus vardus: Leukotėja ir Palaimonas

Iras — elgetos Arnajo pravardė. Ji gretinama su dievų pasiuntinės deivės Iridės vardu

Ismaras — svarbiausias kikonų miestas, garsus vyno gamyba, vėlesnė Maronėja Trakijos pakrantėje, į rytus nuo Taso salos

Itakas — Itakės salos herojus

Itakė — sala Jonijos jūroje, prie Graikijos vakarinių krantų, Odisėjo gimtinė

Itilas — žr. *Aedonė*

Jardanas — upė Kretos saloje
Jasionas — mirtingas jaunuolis, deivės Demetros numylėtinis
Jasonas — argonautų žygio į Kolchidę herojus. Žr. *Pelijas* ir *Ajetas*
Jolkas — Tesalijos miestas

Kadmas — foinikiečių karaliaus Agenoro sūnus, Dzeuso pagrobtas Europės brolis, iškeliavęs iš Foinikijos sesers ieškoti; pakeliui sutiko karvę, kuri atvedė jį į Graikiją, į Bojotijos žemę. Čia jis įkūrė miestą, kuris vėliau buvo pavadintas Tebais
kadmėjai — Tebų gyventojai, žr. *Kadmas*
Kalipsė — t. y. „slepiančioji", Ogigijos salos nimfa, Atlanto duktė, septynerius metus laikiusi pas save Odisėją
Kasandra — Priamo duktė, Pario ir Hektoro sesuo, pranašė; paėmus Troją — Agamemnono belaisvė
Kastoras(1) ir *Polideukas* — Ledos sūnūs, Elenos broliai. Polideukas buvo Dzeuso sūnus, todėl nemirtingas, o Kastoras — Tindarėjo sūnus, taigi mirtingas. Kai Kastoras buvo kare užmuštas, Polideukas išprašė iš Dzeuso leidimą pasidalyti su broliu nemirtingumu
Kastoras(2) — Odisėjo pramanyto turtingo kretiečio Hilako sūnus
kaukonai — senovės graikų gentis, gyvenusi vakariniame Peloponese
Kefalėnų šalis — salos aplinkui Itakę (Samas arba Kefalenija, Dzakintas, Dulichionas ir kt.), taip pat prieš jas esanti žemyno sritis, apgyventa kefalėnų
kentaurai — mitinės pabaisos, pusiau žmonės, pusiau arkliai, gyvenusios Tesalijos miškuose
kerės — skraidančios ore sparnuotos moteriškos būtybės, likimo, mirties dievybės (anksčiau — mirusiųjų dvasios), pagriebiančios išeinančią iš mirštančio kūno sielą
ketiečiai — misiečių gentis Mažojoje Azijoje
kidonai — Kretos salos gentis
kikeonas — gėrimas, pagamintas iš vyno ir medaus su trintu sūriu, miežiniais miltais ir kt.
kiklopai — „Odisėjoje" puslaukinių vienaakių žmogėdrų milžinų tauta
kikonai — Trakijos gentis
Kilenė — kalnas Arkadijoje, kur, pasak padavimo, gimė Hermėjas
kimerijai — mitinė tolimosios šiaurės tauta; kimerijų šalis amžinai tamsi, nes jos nesiekia saulės spinduliai
Kipras — Viduržemio jūros sala; viena iš seniausių Afroditės kulto vietų
Kipridė — Afroditės pravardė. Pasak padavimo, Afroditė, gimdama iš jūros putos, pirmąjį žingsnį ant žemės žengė Kipro saloje, todėl Kipras paprastai laikomas šios deivės sala
Kirkė — pikta burtininkė, mitinės Ajajos salos valdovė, Helijo (Sauliaus) ir Persės (Okeano dukters) duktė, mitinio Kolchidės karaliaus Ajeto sesuo
Kitera — sala netoli Peloponeso, prie Lakonikos krantų, į pietus nuo Malėjos kyšulio
Kiterietė — Afroditės pravardė, kilusi nuo Kiteros salos, vienos iš svarbiausių Afroditės kulto vietų, pavadinimo
Kleitas — Mantijo sūnus, pagrobtas įsimylėjusios jį Aušros ir gavęs iš dievų nemirtingumą
Klimenė — Filako žmona, Ifiklo motina
Klitaimnestra — Tindarėjo ir Ledos duktė, Agamemnono žmona, Elenos sesuo. Kol Agamemnonas kariavo prie Trojos, Klitaimnestra pamilo jo pusbrolį Aigistą.

Drauge su juo ji nužudė grįžusį vyrą. Po keleto metų pati žuvo nuo keršijančio už tėvą sūnaus Oresto rankos

Klitijas — itakietis, Telemacho draugo Peirajo tėvas

Klitonėjas — trečias Alkinojo sūnus

Knosas — svarbiausias Kretos salos miestas

Kokitas — „aimanų upė" požemio pasaulyje, Stikso intakas

Korako uola — t. y. „varnos uola", Itakėje, netoli lankų, kuriose ganėsi Odisėjo kiaulių kaimenės

Krataidė — Skilos motina

krateras — didelis molinis indas plačiu kaklu, kuriame būdavo atskiedžiamas vynas

Kreontas — Tebų karalius

Kreta — Viduržemio jūros sala, apie kurią yra sukurta daug įvairių mitų, seniausios graikų kultūros, buvusios gerokai prieš Homero epochą, centras

Kretėjas — Ajolo sūnus, Tironės vyras, Tesalijos karalius

Kronas — Dzeuso tėvas. Pasak mitų, kadaise pasaulį valdė ne Dzeusas, o Kronas, Urano ir Gajos (Dangaus ir žemės) sūnus, žmonėms gero linkįs dievas; jo valdymo laikas buvo „aukso amžius": žmonėms tada nereikėjo dirbti. Nedirbama žemė duodavo derlių ištisus metus. Krono žmona Rėja pagimdė Poseidoną, Hadą, Herą, Demetrą, Hestiją (namų židinio deivė). Kronas, bijodamas, kad kuris iš vaikų nenuverstų jo nuo sosto, prarydavo juos. Rėja, bijodama netekti paskutinio vaiko, Dzeuso, paslėpė jį, o Kronui praryti padavė akmenį. Užaugęs Dzeusas nuvertė Kroną nuo sosto, išvadavo iš jo pilvo brolius bei seseris ir, uždaręs Kroną ir sukilusius jo ginti titanus Tartare, ėmė valdyti pasaulį

Kronidas (Kronionas) — Dzeusas, Krono sūnus

Krunai — vietovė pietinėje Elidėje

Ktesijas — Ormeno sūnus, Odisėjo kiauliaganio Eumajo tėvas

Ktesipas — Politerso sūnus, vienas iš turtingiausių Penelopės jaunikių

Ktimenė — Laerto ir Antiklėjos duktė, Odisėjo sesuo, ištekėjusi už Eurilocho

Laerkas — auksakalys, kuris paauksino Nestoro aukojamos telyčios ragus

Laertas — Arkeisijo sūnus, Odisėjo tėvas

Laertiadas — Laerto sūnus, t. y. Odisėjas

laistrigonai — mitinė milžinų žmogėdrų tauta, kurios šalyje naktys tokios trumpos, kad saulėlydžiai susilieja su saulėtekiais; iš mito apie laistrigonus galima spėti, kad senovės graikai jau žinojo apie trumpas šiaurės naktis

Lakedaimonas — Peloponeso pietryčių sritis, vėlesnė Lakonika. Kartais šiuo žodžiu „Odisėjoje" vadinamas ir žymus srities miestas Sparta

Lamas — laistrigonų karalius, jų miesto Telepilo įkūrėjas

Lampas — žr. *Faetontas*

Lampetija — nimfa, Helijo ir Neairos duktė

Laodamantas — fajakų karaliaus Alkinojo vyresnysis sūnus

lapitai — graikų legendinė gentis, gyvenusi šiaurės Tesalijoje

Leda — Spartos karaliaus Tindarėjo žmona, Klitaimnestros, Elenos, Kastoro ir Polideuko motina

Lemnas — Egėjo jūros sala; viena iš svarbiausių dievo Hefaisto kulto vietų

Leodas — Oinopo sūnus, vienas iš Penelopės jaunikių, būrėjas, sugebėjęs burti iš gyvulių vidurių ir iš netikėtų įvykių, atsitikusių per aukojimą; jis žiūri, kad aukojamojo gyvulio deginamos dalys būtų išdėstytos aukure nustatyta tvarka

Leokritas — Euenoro sūnus, itakietis, vienas iš Penelopės jaunikių
Lesbas — Egėjo jūros sala
Lėtonė — deivė, Dzeuso žmona prieš Herą, Apolono ir Artemidės motina
Leukadžių uolos — mitinės uolos prie požemių pasaulio ribų („baltosios uolos")
Leukotėja — „baltoji deivė", jūrų, baltų putojančių bangų deivė, anksčiau moteris, vardu Inonė (žr. *Inonė)*
Libija — šalis Afrikoje, į vakarus nuo Egipto
lotofagai — mitinė tauta, mintanti jėgas didinančiu lotosu
lotosas — dobilų giminės augalas

Maira — Peloponeso didvyrė medžiotoja, Artemidės palydovė, jos užmušta už nekaltybės praradimą
Maja (Majadė) — deivė, Hermėjo motina
Malėja — kalno kyšulys Peloponese, sudarąs pietinį Lakonikos galą
Mantijas — pažodžiui „burtininkas", Melampo sūnus, Teoklimeno senelis
Maratonas — miestas Atikos rytiniame pakraštyje, už 42 km nuo Atėnų
Maronas — Euanto sūnus, kikonas, Apolono žynys Ismaro mieste
Medontas — itakietis, Odisėjo namų šauklys, turėjęs eiti savo pareigas — vaišinti jaunikius, bet likęs ištikimas Penelopei ir jos sūnui
Megapentas — Menelajo sūnus iš vergės
Megarė — Tebų karaliaus Kreonto duktė, Heraklio žmona, motina vaikų, kuriuos užmušė įdūkęs tėvas (šitą mitą panaudojo Euripidas tragedijai „Įdūkęs Heraklis")
Melampas — t. y. „juodakojis", Amitaono sūnus, žymus žiniūnas, kuris suprato žvėrių kalbą. Žr. *Peronė*
Melanėjas — Amfimedonto, vieno iš Penelopės jaunikių, tėvas
Melantė — Odisėjo namų vergė-tarnaitė, piemens Melantėjo sesuo, Dolijo duktė
Melantėjas — ožkų piemuo, Dolijo sūnus, Melantės brolis, Odisėjo vergas
Memnonas — aušros deivės Eos sūnus, etiopų karalius, nepaprasto ūgio ir stiprumo herojus, atvykęs ginti Priamo karalystės Trojos karo pabaigoje, žuvęs nuo Achilo rankos
Menelajas — Atrėjo sūnus, Spartos karalius, Agamemnono brolis, vyras Elenos, kurią pagrobė Trojos karaliaus sūnus Paris. Graikams užėmus Troją, Menelajas atgavo Eleną ir drauge su ja grįžo į Spartą
Menoitiadas — Menoitijo sūnus, t. y. Patroklas
Menoitijas — Aktoro sūnus, Patroklo tėvas
Mentas — tafiečių karalius, senas Odisėjo draugas
Mentoras — Alkimo sūnus, itakietis, Odisėjo draugas ir vienmetis; Halitersas, Antifas ir Mentoras — trys artimiausi Odisėjo draugai Itakėje
Mermeras — Ilo tėvas
Mermeridas — Mermero sūnus, t. y. Ilas
Mesaulijas — vergas, kiaulių piemuo, Eumajo pirktas tafiečių krašte
mesėnai (meseniečiai) — Mesenės gyventojai Peloponese
Mesenė — miestas ir sritis pietų Peloponese
Mikėnai — miestas netoli Argo, Agamemnono sostinė
Mikėnė — Mikėnų miesto didvyrė; senieji mitai apie ją, kurie minimi „Odisėjoje", iki šių laikų neišliko
Mimantas — kalnas vakariniame Mažosios Azijos krante, ties Chijo sala
minijai — ajolų gentis, gyvenusi Tesalijoje, vėliau Bojotijoje

Minojas — Dzeuso ir Europės sūnus, legendinis Kretos salos karalius, nepaprastai išmintingas ir teisingas, todėl Dzeuso paskirtas mirusiųjų teisėju

mirmidonai — gentis, gyvenusi Ftiotidėje, Tesalijoje, Pelėjo ir Achilo valdose. Padavimas sako, kad, Achilo seneliui Ajakui valdant, Hera pasiuntusi epidemiją, kurios metu žuvę visi Ajako tautiečiai. Jo prašomas, Dzeusas pavertė žmonėmis skruzdėles, dėl to naujoji tauta ir buvo vadinama mirmidonai (gr. *myrmeks* — skruzdėlė)

moira — likimo deivė. Jų buvo trys; jos vaizduojamos kaip verpėjos, verpiančios žmogaus gyvenimo siūlą

Mulijas — dulichionietis, Amfinomo šauklys

mūza — muzikos, dainavimo, šokių ir literatūrinės kūrybos deivė, dainių globėja. Apie mūzas graikų poemose kalbama čia vienaskaita, čia daugiskaita. Devynių mūzų skaičius, vėliau tapęs pastoviu, randamas tik vienoje „Odisėjos" vietoje — XXIV, 60. Mūzų tėvas — Dzeusas, motina — Mnemosinė („Atmintis")

najadė — vandens, ypač šaltinio, nimfa

Nausikajė — Scherijos salos karaliaus Alkinojo duktė. Jos vardas, kaip ir jos senelio Nausitojo, kilęs iš žodžio *naus* (laivas): ji — jūrininkų salos karalaitė

Nausitojas — jūrų dievo Poseidono ir Peribojės sūnus, Alkinojo tėvas, kadaise perkėlęs fajakus iš Epiro (Apeirajos) į Scheriją

Nautėjas — vienas fajakas

Neaira — Okeano duktė, kuri pagimdė Helijui dvi dukteris — Faetūsę ir Lampetiją

Nėjas — Nerito kalno kyšulys

nektaras — dievų gėrimas

Nelėjas — Poseidono ir Tironės sūnus, Pilo karalius, Nestoro tėvas

Neoptolemas — Achilo ir Skiro salos karaliaus Likomedo dukters Deidamijos sūnus. Tėvui žuvus, jau užaugęs, Odisėjo ir Diomedo atvežtas prie Trojos, narsiai kovojo achajų eilėse, nukovė daug Priamo sūnų ir pagaliau patį Priamą. Po karo vedė Menelajo dukterį Hermionę

Nerikas — kefalėnų miestas Leukadės saloje

Neritas — 1) Itakės herojus; 2) miškingas kalnas Itakėje

Nestoras — Nelėjo sūnus, Pilo karalius, seniausias Trojos žygio dalyvis

Nestoridas — Nestoro sūnus

nimfa — žemesnė dievybė, gamtos jėgų įasmeninimas: miškų (driadės), kalnų (oreadės), jūrų (nereidės), šaltinių ir upių nimfos (najadės). Jos vaizduojamos kaip gražios, jaunos merginos

Nisas — turtingas dulichionietis, Amfinomo, vieno iš Penelopės jaunikių, tėvas

Noemonas — Fronijo sūnus, itakietis, davęs Telemachui laivą keliauti į Pilą

Notas — pietų vėjas

Odisėjas — Laerto ir Antiklėjos sūnus, Itakėje ir aplinkinėse salose gyvenusių kefalėnų karalius, Penelopės vyras, Telemacho tėvas

Ogigija — nimfos Kalipsės mitinė sala

Oichalija — 1) miestas Tesalijoje; 2) miestas Eubojos saloje

Oidipas (Edipas) — Tebų karaliaus Lajo ir Epikastės (Jokastės) sūnus. Lajas, kuriam buvo išpranašauta mirtis nuo sūnaus rankos, norėjo nužudyti vos gimusį berniuką, bet Oidipas buvo išgelbėtas ir užaugo toli nuo tėviškės. Sužinojęs, kad jam lemta užmušti tėvą ir vesti motiną, laikydamas savo įtėvius tėvais, jaunuolis pabėga nuo

jų. Kartą, atsitiktinai susiginčijęs su nepažįstamu senuku (savo tėvu), užmuša jį. Vėliau jis patenka į Tebus, tampa jų karaliumi ir veda Epikastę, nežinodamas, kad ji jo motina. Paaiškėjus jo kilmės paslapčiai, Epikastė nusižudo, o Oidipas išsiduria akis. Pasak vieno padavimo, Oidipas savo valia išeina ištremtin, pasak kito (kuris atsispindi Homero poemose) — miršta Tebuose, sulaukęs žilos senatvės

Oinopas — Leodo tėvas, itakietis

Ojiklėjas — Amfiarajo tėvas

Okeanas — 1) titanas, Urano ir Gajos sūnus, Krono brolis; 2) mitinė upė, tekanti aplink visą Žemės rutulį, skirianti žemės pasaulį nuo požemių pasaulio

Okialas — vienas fajakas

Olimpas — mitinis kalnas, dievų būstinė. Olimpas buvo identifikuojamas su aukšta, snieguota viršukalne Tesalijoje

Olimpietis — Dzeuso, kaip vyriausio dievo, gyvenančio Olimpo kalne, epitetas

Onetoridas — Onetoro sūnus, t. y. Frontidas

Opas — Euriklėjos (žr.) tėvas

Orchomenas — turtingas Bojotijos miestas. Kitas Orchomeno miestas buvo Arkadijoje

Orestas — Agamemnono ir Klitaimnestros sūnus. Žr. *Aigistas*

Orionas — mitinis medžiotojas, deivės Aušros mylimasis. Jį nukovė savo strėle Artemidė, bet ir miręs jis medžioja aname pasauly. Jo vardu pavadintas žvaigždynas (liet. Šienpjoviai)

Orsilochas — 1) dievo Alfėjo sūnus, Ferų karaliaus Dioklio tėvas; 2) Odisėjo išgalvotas Kretos karaliaus Idomenėjo sūnaus vardas

Ortigija — legendinė sala, susijusi su mitais apie Artemidę. Pasak vėlesnių padavimų, Ortigija buvo arba tolimuose vakaruose, arba kuri nors iš salų, kuriose istoriniais laikais buvo paplitęs Artemidės kultas (Delas, Renėja ir kt.)

Osa — 1) personifikuota gando deivė (gr. *ossa* — gandas); 2) kalnas šiaurinėje Tesalijoje, netoli Olimpo ir Pelijo

Otas ir *Efialtas* — giganto Aloėjo (pasak kito mito — Poseidono) ir Ifimedėjos sūnūs, stipruoliai milžinai, uždarę į kalėjimą dievą Arėją (jam pavyko išsilaisvinti tik su Hermėjo pagalba), ketinę užkelti Pelijo kalną ant Osos kalno ir tuo būdu pasiekti Olimpą. Juos nukovė Apolonas

Pafas — vienas svarbiausių Kipro miestų salos pietvakarių pakrantėje; jame buvo labai garsi Afroditės šventovė

Pajanas — gydymo dievas, kurio vardas vėliau tampa sakraliniu kitų dievų gydytojų — Apolono ir Asklepijo — pavadinimu

Paladė — Atėnės pravardė

Pandarėjas — Aedonės (žr.) ir kitų dviejų dukterų, Kleoteros ir Merojės (arba Kamiros ir Klitijos) tėvas. Tėvams pirma laiko mirus, mergaitės buvo paimtos į dangų ir ten deivių išauklėtos. Kai Kleotera ir Merojė užaugo ir Afroditė norėjo jas išleisti už vyrų, Dzeusas atsiuntė joms mirtį, kaip bausmę už tėvo nusikaltimą: Pandarėjas buvo pagrobęs iš Kretos Dzeuso šventovės auksinį šunį

Panopėjas — miestas Fokidėje, netoli Delfų

Paris — Trojos karaliaus Priamo ir Hekabės sūnus, pagrobęs Menelajo žmoną Eleną (dėl to prasidėjo Trojos karas)

parkos — romėnų likimo deivės, panašios į graikų *moiras*

Parnasas — kalnas Fokidėje. Jo papėdėje buvo Delfai (Apolono šventovė ir orakulas)

Patroklas — Menoitijo sūnus, artimiausias Achilo draugas, kartu su juo nuvykęs į Trojos karą ir ten žuvęs nuo Hektoro rankos

Peirajas — itakiečio Klitijo sūnus, Telemacho draugas, priglaudęs savo namuose pabėgėlį Teoklimeną

Peiritojas — Dzeuso sūnus, lapitų karalius; per jo vestuves su Hipodamėja kilo lapitų ir kentaurų kova

Peisandras — aukštos kilmės itakietis, Poliktoro sūnus, vienas iš Penelopės jaunikių

Peisenoras — 1) itakiečių šauklys; 2) Opo tėvas, Euriklėjos senelis

Peisenoridas — Peisenoro sūnus, t. y. Opas

Peisistratas — Nestoro jaunesnysis sūnus

pelasgai — seniausi Graikijos gyventojai

Pelėjas — mirmidonų karalius Tesalijoje, Tetidės vyras, Achilo tėvas

Pelejonas (Pelidas) — Pelėjo sūnus, t. y. Achilas

Pelijas — 1) Tironės ir Poseidono sūnus, Jolko (Tesalijoje) karalius, nuvertęs nuo sosto savo vyresnįjį brolį Aisoną (Tironės ir Kretėjo sūnų). Savo vaikaitį Jasoną, kuris reikalavo grąžinti užgrobtą valdžią, Pelijas pasiuntė į Kolchidę auksinės vilnos parvežti. Žr. *Ajetas*; 2) kalnas šiaurinėje Tesalijoje, netoli Olimpo ir Osos

Penelopė — Ikarijo duktė, Odisėjo žmona, Telemacho motina

peplas — viršutinis moterų drabužis

Periboję — Eurimedonto duktė, Nausitojo motina

Perimedas — itakietis, vienas iš Odisėjo laivo karių

Peronė — Pilo karaliaus Nelėjo duktė, gražuolė, kuriai piršosi daugybė jaunikių. Nelėjas nutarė išleisti ją tik už to vyro, kuris atvarys jam iš tolimos Filakijos Ifiklo jaučių kaimenę. Peronę vedė Biantas, padedamas savo gudraus brolio, žiniūno Melampo, kuris sutiko atvaryti kaimenę. Mitas pasakoja, kaip Melampas, nuvykęs į Filakiją ir priėjęs prie kaimenės, buvo suimtas Ifiklo sargybinių ir įmestas į kalėjimą, kur išbuvo beveik metus. Galų gale karalius Ifiklas geruoju atidavė Melampui kaimenę, nes sužinojo iš jo, kaip išvengti bevaikystės (šią paslaptį Melampui, suprantančiam paukščių kalbą, netikėtai pavyko sužinoti iš vanago)

Persefonė — Dzeuso ir Demetros duktė, pavasarį pražystančios gamtos deivė. Kitas Persefonės vardas — Kora, t. y. „mergaitė“, „duktė“. Korą pagrobė požemių karalystės dievas Hadas, ji tapo jo žmona ir mirusiųjų pasaulio karaliene. Demetra, jos ieškodama, vaikščiojo po visą žemę ir be galo sielvartavo. Tuo laiku žemė buvo nederlinga. Dzeusas, norėdamas nuraminti Demetrą, nutarė, kad Persefonė pusę metų gyvens Olimpe, o kitą pusę — Hade. Šis mitas simbolizuoja gamtos apmirimą žiemą ir jos atgimimą pavasarį

Persė — Okeano duktė, Helijo žmona, Kirkės motina

Persėjas — vienas iš Nestoro sūnų

Pierija — Makedonijos sritis netoli Olimpo

Pilas — Mesenijos miestas pietvakarių Peloponese, pajūryje; Nestoro sostinė

pilėnai — Pilo gyventojai

Piriflegetontas — požemių pasaulio „ugnies“ upė

Pita — 1) senas Fokidės, esančios prie Parnaso, pavadinimas. Ten buvo Delfų miestas su Apolono šventove ir orakulu; 2) Delfai

pitija — Apolono šventikė Delfuose, skelbusi orakulo pranašavimus

Plejadės — žvaigždyno pavadinimas (liet. Sietynas)

Pojantas — Filokteto tėvas, Tesalijos karalius

Polibas — 1) turtingas egiptietis, kurio namuose viešėjo Menelajas, grįždamas iš

Trojos. Jo ir jo žmonos Alkandrės vardai graikiški; 2) fajakas, pagaminęs Alkinojo sūnums sviedinį; 3) vienas iš Penelopės jaunikių; 4) itakietis, Eurimacho tėvas
Polidamnė — Egipto žynio Tono žmona
Polideukas — žr. *Kastoras*
Polifeidas — Mantijo sūnus, Teoklimeno tėvas; Apolonas jam suteikė pranašavimo dovaną
Polifemas — Poseidono ir nimfos Toosės sūnus, vienas iš kiklopų, Odisėjo apakintas
Polikastė — Nestoro jaunesnioji duktė
Poliktoras — 1) senovės Itakės herojus, drauge su Itaku ir Neritu užtvenkęs tvenkinį prie šaltinio, netoli miesto vartų; 2) Peisandro (žr.) tėvas
Polinėjas — vienas fajakas
Politas — itakietis, Odisėjo laivo įgulos karys
Politersidas — Politerso sūnus, t. y. Ktesipas
Pontėjas — vienas fajakas
Pontonojas — fajakas, Alkinojo rūmų šauklys
Poseidonas — jūrų dievas, Krono ir Rėjos sūnus, Dzeuso ir Hado brolis. Jo ženklas — trišakė ietis, su kuria jis paliečia vilnis, jas sukeldamas ar nuramindamas. Jis persekioja Odisėją, pykdamas už savo sūnaus Polifemo apakinimą
Priamas — paskutinis Trojos karalius, Laomedonto sūnus, Ilo vaikaitis
Primnėjas — vienas fajakas
Prokridė — pirmojo mitinio Atėnų karaliaus Erechtėjo duktė, medžiotojo Kefalo žmona, aistringa medžiotoja. Mitas apie ją plačiai žinomas vėlyvesniame folklore: ilgam laikui vyro paliktos žmonos ištikimybės bandymas. Prokridė nepažįsta savo grįžusio vyro Kefalo ir juo susižavi. Prie to siužeto pridedamas antras: po susipykimo ir susitaikymo Kefalas medžioklės metu atsitiktinai užmuša Prokridę
Prorėjas — vienas fajakas
Protėjas — 1) senis jūrinis, galįs pranašauti ir įvairiausiais būdais keisti savo išvaizdą: pavirsti į gyvulius, ugnį, vandenį; 2) vienas fajakas
Psirija — maža sala Egėjo jūroje, į vakarus nuo Chijo salos

Radamantas — Dzeuso ir Europės sūnus, karaliaus Minojo brolis, „teisingiausias žmogus". Dievai jį mirusį apgyvendino Elisiejuje ir suteikė jam teisę, kaip ir jo broliui Minojui, teisti mirusiuosius
Reitras — įlanka Itakėje
Reksenoras — fajakų karaliaus Nausitojo sūnus, Alkinojo brolis

Salmonėjas — Tesalijos herojus, Tesalijos, o vėliau Elidės, karalius, bandęs pamėgdžioti Dzeuso žaibus fakelų šviesa, o griaustinį — dūžiais į metalą; už tai Dzeuso užmuštas
Samas — sala prie Trakijos krantų, turbūt vėliau pavadinta Kefalenija
Scherija — mitinė fajakų sala
Sidonas — senas foinikų miestas
sidoniečiai — foinikai
Sidonija — antras Foinikijos vardas, kilęs iš Sidono miesto vardo
Sikanija — Sicilija; sikanai — etniniu ir lingvistiniu požiūriu artima sikelams gentis, gyvenusi rytinėje Sicilijoje
sikelai — senieji vakarų Sicilijos gyventojai, ne graikai, Italijos lotynų giminės
sintijai — mitiniai Lemno salos gyventojai

sirenės — didžiuliai paukščiai, paprastai su moterų, o kai kada ir su vyrų galvomis. Tai mirusių dvasios, skraidančios ore ir žavingu dainavimu viliojančios gyvųjų sielas, nešančios mirtį, ėdančios žmonių kūną; būtybės, trokštančios kraujo. „Odisėjoje" sirenių sala nusėta žmonių kaulais

Sirija — mitinė sala, kiauliaganio Eumajo gimtinė

Sisifas — Ajolo sūnus, gudrus Korinto arba Efirės karalius, žinojęs dievų paslaptis ir skelbęs jas žmonėms; už tai jis turėjo Hado karalystėje be paliovos ritinti į kalną sunkų akmenį, kuris nuo viršūnės staiga vėl nuriedėdavo žemyn. (Iš čia sunkaus ir neįveikiamo darbo pavadinimas „Sisifo darbas")

Skila — Kratajos (t. y. „jėgos") duktė, jūrų baidyklė su šešiomis šunies galvomis. Žr. *Charibdė*

Skiras — Egėjo jūros sala tarp Eubojos ir Chijo

Solimų kalnai — solimų šalyje Mažojoje Azijoje; tiksli šių kalnų vieta nežinoma

Sparta — miestas Peloponese, Menelajo sostinė

Stiksas — „siaubo" upė, tekanti Hado karalystėje

Stratijas — vienas iš Nestoro sūnų

Sunijas — aukštas kyšulys pietinėje Atikoje

Tafas — sala prie vakarinių Akarnanijos krantų (vakarinėje Graikijoje); Odisėjo draugo Mento karalystė

tafiečiai — graikų gentis, gyvenusi Akarnanijos krantuose ir aplinkinėse mažose salose

Taigetas — kalnų virtinė Lakonikoje, Peloponese

talentas — graikų svorio ir piniginis vienetas, paimtas iš babiloniečių. Homero laikų talento vertė nežinoma. Klasikiniame laikotarpyje talento svoris apie 25 kg

Tantalas — mitinis senovės nusidėjėlis, Frigijos miesto Sipilo karalius, Dzeuso sūnus, turtingas, godus, pavydus ir klastingas, vagiantis dievų nektarą ir ambrosiją, išpasakojantis dievų paslaptis; už savo nusikaltimus amžinai kenčia badą ir troškulį aname pasaulyje

Tebai — 1) Bojotijos miestas („septynvarčiai" Tebai); 2) Egipto miestas („šimtavarčiai" Tebai)

Teiresijas — aklas Tebų žynys, sulaukęs gilios senatvės; net aname pasaulyje, miręs, turi pilną sąmonę

Tektonidas — Tektono sūnus, fajakas

Telamonas — Ajanto tėvas, Salamino karalius

Telefas — Heraklio sūnus

Telefidas — Telefo sūnus, t. y. Euripilas

Telemachas — Odisėjo ir Penelopės sūnus

Telemas — senas kiklopas, burtininkas

Telepilas — laistrigonų miestas

Temesė — miestas pietų Italijoje

Temidė — Urano ir Gajos duktė, teisingumo, tvarkos ir valstybingumo deivė

Tenedas — Egėjo jūros sala

Teoklimenas — Polifeido sūnus, jaunas achajas, paveldėjęs sugebėjimą pranašauti, nes jo tėvas, senelis ir prosenelis buvo žiniūnai. Pabėgo iš tėvynės, slėpdamasis nuo jo užmušto žmogaus giminių keršto. Telemachas jį susitiko netoli Pilo ir atsivežė laivu į Itakę

Terpiadas — Terpijo sūnus, t. y. dainius Femijas

Tesėjas — Atikos herojus, atlikęs daug sunkiausių žygių, Poseidono ir Aitrės sūnus; vienas seniausių legendinių Atėnų karalių
tesprotai — graikų gentis Epiro pietuose, draugiškai gyvenanti su itakiečiais
Tetidė — jūrų deivė, senio jūrinio Nerėjo duktė, Pelėjo žmona, Achilo motina
Tidėjas — Diomedo, vieno iš „Iliados" herojų, tėvas
Tididas — Tidėjo sūnus
Tiestas — Atrėjo brolis, Aigisto tėvas
Tindarėjas — Spartos karalius, Ledos vyras; Tindarėjo duktė — Klitaimnestra
Tironė — Salmonėjo duktė, Tesalijos karaliaus Kretėjo žmona; Aisono, Fereto ir Amitaono motina; jos ir Poseidono du sūnūs dvyniai: Pelijas ir Nelėjas
Titijas — Žemės (Gajos) sūnus, nepaprastai stiprus milžinas, bandęs pagrobti deivę Lėtonę ir už savo įžūlumą užmuštas Lėtonės vaikų Apolono ir Artemidės. Pasak mito, kurio atgarsį randame „Odisėjos" XI giesmėje, jis amžinai kenčia už savo nusikaltimą požemių karalijoje
Titonas — Trojos karaliaus Laomedonto sūnus, Priamo brolis, deivės Eos (Aušros) numylėtinis. Eos nunešė jį į dangų, kur Dzeusas suteikė jam nemirtingumą
Toantas — Andraimono sūnus, Aitolijos karalius, prie Trojos vadovavęs aitolų kariuomenei
Toja — 1) Okeano ir Tetidės duktė; 2) Nerėjo ir Dorinos duktė
Tonas — egiptietis, kurio namuose viešėjo Menelajas ir Elena
Toonas — vienas fajakas
Toosė — t. y. „greitoji", nimfa, jūrų dievo Forkino duktė, kiklopo Polifemo motina
Trakija — didelė sritis Helesponto ir Propontidės pakrantėje, apgyventa karingų tautų
Trasimedas — vyresnysis (iš gyvųjų) Nestoro sūnus, buvęs draugas su tėvu Trojos kare ir po karo laimingai grįžęs į Pilą
Trinak(r)ija — mitinė Helijo sala, kurioje ganėsi jo kaimenės. Antikiniais laikais (pradedant nuo V a.) Trinakija graikai laikė Siciliją
Tritogenėja — neaiškios prasmės Atėnės epitetas
Troja — miestas Mažojoje Azijoje, netoli Helesponto, Skamandro upės slėnyje, Troadės sostinė, po dešimt metų trukusio karo paimta ir sugriauta jungtinės achajų kariuomenės. Šiame kare dalyvavo ir Odisėjas, vadovavęs itakiečių kariuomenei
trojėnai — Trojos gyventojai

Uranas — dangaus dievas, vedęs žemės deivę Gają. Jų vaikai buvo Kronas, Rėja, Prometėjas, Japetas ir kiti titanai. Epitetas *uranietis* reiškia: dangaus gyventojas, dangaus dievas (gr. *uranos* — dangus)

Zefyras — vakarų vėjas

Parengė J. STARKUS

TURINYS

PASAULINĖS LITERATŪROS BIBLIOTEKA

2 KNYGA
HOMERAS
ODISĖJA

Tituliniame puslapyje
Raudonfigūrė vaza
Apie 500 m. pr. Kr.
Parengė dailininkas *Rimas Tumasonis*

Redaktorė *D. Bučiūtė.* Meninis redaktorius *R. Tumasonis*
Techninė redaktorė *E. Juzėnienė*
Korektorės *L. Girevičienė, R. Prapiestienė*

SL 257. Užsakymas 1438

UAB „Vaga“, Gedimino pr. 50, 2600 Vilnius
Spausdino SPAB spaustuvė „Spindulys“, Gedimino 10, 3000 Kaunas

Kaina sutartinė

Homeras.

Ho-167 Odisėja / Iš senosios graikų k. vertė A. Dambrauskas; [Baig. str. „Grįžimo poema", p. 334—339, D. Dilytės; Paaišk., p. 340—369, mitolog. ir geogr. vardų žodynėlį parengė J. Starkus].— 2-asis leid.— V.: Vaga, 1997.— 373 p.— (Pasaul. literatūros b-ka / Red. komis.: G. Baužytė-Čepinskienė ir kt.; Kn. 2. Literatūra iki XIX a.).

ISBN 5-415-00437-8

Senovės graikų dainiui Homerui (IX — VIII a. pr. Kr.) priskiriama poema — tikras pasaulinės literatūros šedevras, neprilygstantis epinės poezijos pavyzdys. Pagrindinė poemos tema — Odisėjo grįžimas namo po Trojos karo. Patyręs įvairiausių nuotykių, nugalėjęs daugybę pavojų ir pagundų, Odisėjas laimingai grįžta namo į gimtąją Itakę, kur jo laukia ištikima žmona Penelopė.

UDK-875